

The Project Gutenberg eBook of Perth'in kaupungin kaunotar

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Perth'in kaupungin kaunotar

Author: Walter Scott

Translator: Julius Krohn

Release date: September 5, 2007 [eBook #22514]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PERTH'IN KAUPUNGIN KAUNOTAR ***

Produced by Tapio Riikonen

PERTH'IN KAUPUNGIN KAUNOTAR

Kirj.

Walter Scott

Suomentanut Kaarle Krohn [nimimerkillä Suonio]

Helsingissä,
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa, 1878.
Uuden Suomettaren kustantama.

ENSIMMÄINEN LUKU.

"Kas Tiber! huusi Roman sotilas,
kun ilmaantui Tay-virran valtias;
Mut vastata ken Skotti siihen vois
Ja Tiber-purolle Tayn nimen sois?"

Nimetön.

Jos aistikasta muukalaista pyydettäisiin mainitsemaan vaihtelevaisinta, ihaninta Skotlannin maakunnista, niin hän luultavasti nimittäisi Perth'in kreivikunnan. Samoin myös Skotlantilainen, joka on syntynyt jossain muussa Caledonian[1] seudussa, kenties kodinrakkaudesta kehuisi omaa

syntymäpaikkaansa vielä ihanammaksi, mutta varmaankin myöntäisi toisen sijan Perth'ille. Näin hänkin antaisi tämän maakunnan asukkaille täyden oikeuden väittää, että heidän kreivikuntansa — syrjäisen silmällä katsoen — on Britannian saaren pohjoisemman kuningaskunnan kaunein osa. Pitkä aika takaperin on jo rouva Mari Wortley Montague, sillä herkällä aistilla, joka kaikissa hänen kirjoituksissansa ilmautuu, lausunut sen, että jokaisen maan miellyttävin seutu, seutu, jossa erilaiset luonnonkauneudet täydellisimmästi ovat nähtävänä, on se, missä vuoristo viettää alas alangolle päin. Skotlannin kauniimmat vuoret, vaikkei juuri korkeimmat, kohoavatkin Perth'in kreivikunnassa. Virrat täällä, vuoristosta ulos-lähtiessään, hyppäävät hurjimmat koski-hyppäyksensä, kuohuen jylhän-jaloimpien solien läpi. Paitsi sitä yhdistyy täällä vuori-maiseman jaloon kauneuteen viljavamman maan ja ilman luoma kasvisto. Täällä metsiä, lehtoja ja viidakoita on runsaasti; ne peittävät vuorien juuret, kiipeevät ylös loiroihin ja löytävät sijan vielä jyrkän kallioseinänkin keskellä. Tämmöisissä luonnon suosimissa seuduissa matkustaja voi nähdä, niinkuin runoilija Gray tai kuka muu se lienee, on laulanut: "Ihanuuden lepäävän Rauhan sylissä."

Mainittu edullinen asema tekee, että tällä onnellisella seudulla on erittäin ihastuttava vaihtelevaisuus. Sen järvet, metsät sekä vuoret saattavat vetää vertaa kauneimmillekin Skotlannin vuoristossa; ja näiden jylhästi-kauneitten näkö-alain vieressä, muutamain paikoin ihan likekkäin, on taas viljavia, asuttavia paikkoja, jotka kestävät vertaamista vaikka iloisen Englanninkin viljavainioitten rinnalla. Tämä seutu on myös ollut monen merkillisen teon ja tapahtuman tanterena, joista moni on historiallisesti tärkeä, moni kumminkin runoilijan sekä romaanikirjoittajan huomiota herättävä, vaikka ainoasti kansantaruissa mainittu.

Näissä laaksoissa Alangon Saksilainen ja Vuoriston Gaeli ovat keskenään monen tuiman, verisen taistelun taistelleet, joissa useinkin olis ollut mahdoton ratkaista, kummalle voiton palmu oli annettava, Alankomaanko rautapaita ritareille vaiko heidän vastustajilleen, pahartioisille clan'eille.[2]

Perth'in kaupunki, niin kuuluisa kauniista asemastaan, on sangen vanha; muinainen kansantaru kehuu sitä Romalaisten perustamaksi. Mainittu voittoisa kansa, niin hoetaan, tunnusteli muka Tay-virtaa, vaikka se on paljoa suurempi ja laivakululle soveliaampi, Tiberinsä näköiseksi, ja niin myös tuota avaraa lakeutta, joka on North-Inch'in nimellä tuttu, varsin paljon Mars-kedon kaltaiseksi. Perth'issä sitten Skotlannin kuninkaat usein pitivät asuntoa, ja oman palatsin puutteessa oli heidän mielestään Cisterciolais-munkkien luostarissa kumminkin tarpeeksi sijaa heidän hovilleen. Täällä Jaakko I, vaikka Skotlannin parhaita, viisaimpia kuninkaita, sai surmansa kostonhimoisten aatelisherrain vihan kautta. Täällä myös syntyi Gowrien umpisalainen kapinan-yritys, jonka murheellisen tapauksen tapahtumapaikka, tuo vanha palatsi, vasta nykyään on tullut hävitetyksi.

Kaikkein kauneimpia näkö-aloja koko Suuressa Britanniassa, kenties koko maailmassakin, on, tai pikemmin sanoen, oli se, jonka paikka, nimeltä the *Wicks of Baiglie* tarjosi. Se oli jonkunlainen kalliorotko, minne matkalainen tuli, kuljettuansa autiota, ikävää maata pitkän matkan, aina Kinross'ista saakka. Täältä hän vähitellen päästyänsä vuoriselänteiden harjulle, näki laakson, jonka halki suuri, majesteetillinen Tay-virta käypi. Hän näki Perth'in kaupungin torneineen, kellojalkoineen, ynnä siihen kuuluvat molemmat suuret niityt. Hän näki Moncreiffin'in sekä Kinnoul'in vuoret, jotka hiljalleen kohosivat, huipuissaan törroittäin jylhänkauneina kallioina, ja joen viljavat varret, täynnä komeita maakartanoita. Kaukana perällä viimein olivat summattomat Grampian-vuoret tämän ihastuttavan maiseman pohjoisena rajana. Nykyinen muutettu tie, joka tosin, se täytyy tunnustaa, paljon helpoittaa ihmisten kulkua, kiertää tämän kauniin paikan, ja vuorten takainen näkö-ala, vaikka sitä yhä vielä tulee sanoa erin-omaisen ihanaksi, tulee vaan vähitellen ja vähä kerrassaan silmien eteen. Taitaa kuitenkin vielä olla jalkapolku tallella, jota myöten voipi päästä ylös tässä mainittuun paikkaan; ja matkustaja saattaa, jos hän ratsas-hevosensa tai vaununsa tielle jättää ja muutamia satoja kyynäriä tahtoo astua, vieläkin verrata todellista näkö-alaa siellä tähän minun yrittämäni kuvaukseen. Mutta mahdoton meidän hänelle antaa tai hänen tuntea sitä sanomatonta ihastusta, jonka hämmästys herätti, koska se jalo maisema muinoin yht'-äkkiä aukesi, missä sitä ei ollenkaan tiennyt arvata eikä toivoa — sitä ihastusta, jonka Chrystal Croftangry tunsu, kun hän ensikertaa tämän verrattoman näön näki.

Minun ihastukseeni, ensikertaa käydessäni, sekaantui lapsellinen ihme, sillä minä en ollut vielä viittätoista vuotta vanhempi; ja kun tämä oli ensimmäinen retki, jolle minun oli sallittu lähteä yksinäni oman pony-hevoseni selässä, niin tuntui sydämessäni samassa itsenäisyyden riemu, vaikka sen seassa myös oli pikkuisen pelkoa, jommoista rohkeinkin poika tuntee, kun hän ensikerran pääsee ilman johdotta omille valloilleen. Minä muistan että tempaisin hevostani suitsista, tietämättänikään mitä tein, ja että katselemalla katsoin eteeni, ikään kuin olisin pelännyt tuon näön muuttuvan toiseksi, teateri-verhon lailla, ennen kuin olisin kerjinnyt tarkastaa kaikkia sen eri osia ja vakuuttua siitä, että se oli totta. Tästä hetkestä — siitä on jo nyt kulunut enemmän kuin viisikymmentä vuotta — on tuon verrattoman maiseman muisto aina säilyttänyt suuren vaikutusvoimansa mieleeni, pitäen siinä paikan muistettavana seikkana, vaikka moni semmoinenkin asia on minulta haihtunut, joka minun omaa elämäniä koskei. Luonnollista on siis, että nyt, ajatellessani jotakin yleisön huviksi esiintuotavaa, olen valinnut tarun, joka on yhteydessä tämän minun nuorta mieltäni lumonneen paikan kanssa. Kenties se

myös voinee tehdä huomaamattomiksi kyhäykseni vaillinaisuudet, samoin kuin monen emännän mielestä koreat porsliini-kupit parantavat huonon teen makua.

Aikakausi, josta nyt olen kertova, on kuitenkin paljonkin aikaisempi molempiakin noita merkillisiä tapauksia, joita ylempänä mainitsin. Seikat, jotka tässä otan aineeksi, tapahtuivat ne näet 14:nen vuosisadan loppuvuosina, silloin kun Skotlannin valtikka oli lempeän, vaan heikon Juhanan kädessä, sen joka kruunun perittyänsä otti nimekseen Robert III.

TOINEN LUKU.

Metinen myös maatyön huul' on kai —
Herruutt' ei kaipaa, ken vaan maistaa sai.

Dryden.

Perth'in kaupunki, niinkuin mainittu, niin runsas määrä hengettömän luonnon kauneutta on tullut osaksi ei ole myös koskaan ollut vailla toista kauneuden lajia, joka tosin on katoovaisempi, vaan sitä lumoovaisempi. Nimi "*Perth'in Kaunotar*" olisi kaikkina aikoina ollut aika suurta ylistystä, ja antanut syytä päättää, että siksi nimitetyllä oli melkoinen etevyys kauneudessaan, sillä tuosta kadehditusta nimestä oli kilpailijoita hyvin paljon. Mutta Keski-ajalla, johon nyt tahdon saattaa lukijani huomion, oli nais-kauneus vielä paljo kalliimpi lahja, kuin tätä nykyä, sen perästä kun ritarilliset tunteet enimmäksi osaksi ovat kylmenneet. Muinaisten ritarein rakkaus oli jonkunlaista sallittua epäjumalanpalvelusta; ainoasti rakkaus Jumalaan piti olla yhtä innokas, niin kumminkin opetettiin, mutta todentodella taisi se harvoin vetää tuolle toiselle vertoja. Jumalasta ja vaimoista kuului hyvin usein puhuttavan yhteen hengenvetoon ja kauniimman sukupuolen kunnioittamista vaadittiin ritari-arvoon pyrkijältä yhtä ankarasti kuin Jumalan pelkoa. Tämmöisellä aikakaudella oli kauneuden valta melkein rajaton. Se saattoi nostaa aivan halpasäätyisen korkeimman ylimyksen tasolle.

Robert III:tta edellisen kuninkaan aikana oli kauneus yksin kohottanut alhaissäätyisen, huonotapaisen naisen Skotlannin valta-istuimen osallisuuteen; ja moni muu neito, vaikka vähemmin taitava tai vähemmin onnellinen kuin tää, oli noussut korkeaan arvoon jalkavaimon viran kautta, jota sen ajan tavat eivät liioin kieltäneet eikä paheksuneet. Tämmöiset toivot olisivat voineet pyörryttää päätä monelta korkeampisäätyiseltäkin tytöltä kuin Hanskurin Katrielta, jota kaikki yksimielisesti kehuivat kaikkein kauniimmaksi kaupungin sekä sen likitienoon neitosista, ja jonka puoleen nimi "*Perthin Kaunotar*" suuresti veti nuorten junkkarein huomion, niinä aikoina, milloin kuningas piti hoviasia Perth'issä. Monikin nuori aatelisherra, korkeasukuinen ja ritaritöistään yli muiden kuuluisa, oli hartaampi osoittamaan ratsumies-taitoansa, jos ajoi Curfew-katua, ukko Simo Hanskurin kynnyksen sivuitse, kuin juhlallisissa turnauspeleissä, missä Skotlannin ylhäisimmät rouvas-ihmiset istuivat katselijoina.

Mutta Hanskurin tytär — hänen isäänsä Simoa mainittiin sen ajan tavalla ammattinsa mukaan — ei näkynyt huolivan mistään kohteliaisuuden osoitteesta semmoisten miesten puolelta, joiden sääty-arvo oli niin paljon korkeampi hänen omaansa. Hän luultavasti ei ollut millään muotoa tietämätön ihastuttavasta näöstänsä; mutta hän näkyi tahtovan rajoittaa voittonsa oman säätynsä piiriin. Hänen kauneutensa oli enemmän henkistä kuin yksistään ruumiillista laatua ja vaikka hän luonteeltaan oli lempeä ja herttainen, näkyi hänessä aina pikemmin ykstitoisuutta kuin iloisuutta. Päätipä moni, kun näki millä hartaudella Hanskurin Katri kirkossa rukoili, että se tyttö varmaankin salaa halusi vetäytyä pois maailmasta ja kätkeä itsensä luostariin. Mutta siihen uhraukseen, jos se lieneekin kenties ollut tytön mielessä, ei olisi hänen isänsä, varakas mies, jolla vaan tämä ainoa lapsi oli, suinkaan hyvällä antanut suostumustansa.

Isä kuitenkin vielä vahvisteli Perth'in Kaunottaren päätöstä, karttaa koreitten hoviherrain kohteliaisuuksia. "Äläpä huolikaan", sanoi hän, "äläpä huolikaan, Katri, noista teikkareista, äläkä heidän tepastelevista ratsuistaan, heidän kilisevistä kannustimistaan, heidän sulkalakeistaan, heidän pönäkistä viiksistään. He eivät ole meidän säätyä, emmekä me pyri heidän pariinsa. Huomenna on Pyhän Valentin'in päivä,[3] jolloin jokainen lintu parinsa valitsee; vaan et koskaan näe hamppulintusen rupeevan haukalle, tai punarinnan kotkalle pariksi. Isäni oli rehellinen porvari Perth'issä ja osasi luisuttaa neulaansa niin hyvin kuin minäkin. Ja jos nousi sotaa meidän kunnan kaupungin porttien eteen — hei kuinka lensi maahan neulat, ja langat, ja säämiskänahat; ja ulos temmattiin kelpo kypäri sekä kilpi pimeästä nurkastaan, ja pitkä keihäs seinältä, uunin päältä! Todistapas vaan että hän tahi minä olisimme kertaakaan olleet poissa, jos kaupunginpäällikkö piti katselmusta! — Näin me olemme aina

eläneet ja olleet, tyttäreni — tehneet työtä leipäkannikkamme saamiseksi, ja taistelleet saadun leivän suojelemiseksi! Enkä huoli vävykseni mokomata, joka itseänsä paremmaksi minua pöyhisteleikse. Ja mitä noihin herroihin ja ritareihin tulee, toivon sinun aina pitävän mielessä, että olet liian halpa heille aviokullaksi, vaan liian hyvää sukua jalkasiipaksi. Ja nyt jo heitä työsi, tyttö, sillä nyt on pyhäaatto, ja meidän tulee mennä iltamessuun rukoilemaan, että Jumala sinulle huomiseksi lähettäisi kelpo Valentini-kumppalin".

Perth'in Kaunotar laski pois hyppysistään komean haukka-kintaan, jota hän tikkaeli Drummond'in rouvaa varten, puki päälleen pyhähameensa, valmistaen itsensä seuraamaan isää Mustain-Veljesten luostariin, joka oli likellä Curfew-katua, missä he asuivat. Matkalla sinne Simo Hanskuri, tuo vanha, arvossa pidetty porvari, jolle oli jokseenkin karttunut niin hyvin ikävuosia että myös varoja, sai nuorilta sekä vanhoilta niitä kunnian-osoituksia, jotka hänen samettitakilleen sekä kultaisille kaulavitjoilleen oli tulevat. Samoin myös Katrin maanmainio kauneus, vaikka peitetty päähineen alle — samallaisia tätä nykyä vielä pidetään Flanderissa — sai niin nuorten kuin vanhainkin niskat kumartumaan ja lakit päästä lentämään.

Isän ja tyttären näin kulkiessa käsikkäin, seurasi heitä pitkä, kaunis nuorukainen, puettu työmiehen vaatteisin karkeinta lajia, jotka kuitenkin antoivat hyvin nähdä hänen vartalonsa hoikkuutta; samoin myös tuo pieni ehtapunainen lakki sievästi sopi hänen kauneille kasvoilleen, jotka tirkistelivät esiin tuuheitten kähäräin keskeltä. Hänellä ei ollut muuta asetta kuin sauva kädessään, sillä ei katsottu soveliaaksi hänen säätyisellensä nuorukaiselle (hän oli hanskurin oppipoika) kävellä kadulla, miekka tai tikari vyöllä; sen oikeuden näet soturit aateliston palveluksessa katsoivat yksin-omaisekseen. Näin seurasi hän mestariansa pyhäinpäivinä, osaksi passarina, osaksi vartijana, jos hänen suojaansa tulisi tarvis; mutta helppo oli siitä hartaasta huomiosta, jolla hän yhä katseli Katria, nähdä että hän olisi kernaampi tyttäreille kuin isälle apuansa antamaan. Tavallisesti ei ollut kuitenkaan hänen palvelushalulleen mitään tilaisuutta; sillä yleinen kunnioituksen-tunne saattoi vastaantulijat hanskurille sekä hänen tyttäreilleen tilaa antamaan.

Mutta kansanjoukossa alkoi pian myös näkyä knaappien, huovien sekä joutsimiesten teräskypäreitä ja sulkalakkeja, ja näiden sotaviran merkkien omistajat alkoivat olla käytöksessään vähemmin kohteliaat kuin rauhaisat porvarit. Useampia kertoja, kun tällainen vastaantuleva soturi satunnaisesti tai muka ylemmästä arvostaan ylpeillen poikkiesi seinäpuolelle katuvartta,[4] leimahti hanskurin nuoren seuralaisen silmistä uhkauksen salama ja selvään näkyi, että hän olisi tahtonut osoittaa hartauttansa nuorta emäntää palvelemaan. Mutta joka kerta tuli siitä Conachar'ille, se oli pojan nimi, torut mestarilta, joka hänelle huomautti, ettei hän tahtonut mitään käskemätöntä apua. "Poika hupsu", myrisi hän, "etkö ole vielä tarpeeksi elänyt työhuoneessani, kun et tiedä että yhdestä sivalluksesta meteli voi syntyä — että tikari ihmisenahan läpäisee yhtä nopeasti kuin neula säämiskän — että minä olen rauhan mies, vaikken suinkaan pelkuri sodassa, ja että siitä vähä huolin kumpaa katuvarren puolta tyttäreni kanssa astun, kunhan saamme astua tietämme häiritsemättä ja rauhassa".

Conachar puolusteli itseään sillä, että piti huolen mestarin kunniaa; mutta siitä ei vanha porvari paljon leppynyt.

— "Mitä meillä on tekemistä kunnian kanssa?" ärjähti Simo Hanskuri. "Jos minun palveluksessani tahdot olla, niin pidä vaari rehellisyydestä, vaan heitä kunniat noille suuriluisille, hupsuille, joilla on terästä kantapäissä, rautaa rinnan ympärillä. Jos sinunkin semmoisia kalkkareita tekee mieli, niin kuluta ne terveenä; vaan ei se saa tapahtua minun kattoni alla, eipä minun seurassani".

Nämät tällaiset torut näkyivät Conachar'ia pikemmin kiihdyttävän kuin hillitsevän. Mutta viittaus Katriltä — jos tuo hänen hoikan sormensa liikahdus todella oli viittausta — vaikutti paremmin kuin vihastuneen isännän kaikki torut. Nuorukainen heitti pois soturimaisen ryhdin, joka hänessä näkyi olevan luonnollinen, ja muuttui jälleen rauhallisen porvarin nöyräksi seuralaiseksi.

Nytpä heidät saavutti pitkä nuori mies leveässä levätissä, joka myös osan kasvoista peitti — se oli yleinen tapa sen ajan nuorissa herroissa, koska he eivät tahtoneet olla kaikkien tunnettavina tai olivat lystien seikkojen ha'ulla. Hän näytti, sanalla sanoen, niinkuin olisi tahtonut ympärillä olevalle maailmalle sanoa: "En tahdo tällä hetkellä olla tunnettu, en tahdo että minua puhuteltaisiin siksi, mikä olen. Mutta koska en ole kenellekään muulle kuin itselleni velvollinen teoistani vastaamaan, pidän tätä peittoa silmien edessä ainoasti tavan vuoksi, enkä juuri välitä, tunneteko vai ettekö tunne minua". — Hän poikkiesi isänsä käsivarresta kiinnipitävän Katrin oikealle puolelle ja rupesi hitaammin astumaan, ikään kuin yhtyen seuraan.

"Hyvää iltaa, kunnon mestari".

"Jumal' antakoon, armollinen herra, kiitoksia toivoittamastanne. — Mutta saanko pyytää teitä tietänne jatkamaan? — Meidän astuntamme on teille liian verkallinen — meidän seuramme teidän isänne pojalle liian halpa".

"Siitä on isäni poika lähin mies päättämään, vanha mies. Mulla olisi asiaa sinulle jamiyös tälle kauniille Pyhälle Katrinalle tässä, joka on ihastuttavin ja kovimmansydäminen kaikista almanakan pyhimyksistä."

"Alimmaisella nöyryydellä, korkea herra", virkkoi vanha hanskuri, "pyytäisin saada huomauttaa teille, että nyt on Valentinin aatto, joka ei ole mikään asia-aika, ja että minä voin ensi-arkena saada teidän kunnioittavaiset käskynne jonkun palvelijan kautta, niin varhain kuin vaan tahdotte ne lähettää".

"Ei ole koskaan aikaa, joka olisi soveliaampi tätä nykyistä", jatkoi itsepäinen nuorukainen, jonka sääty-arvo näkyi olevan niin korkea, ettei hänen tarvinnut kursaella. "Minä tahtoisin tietää, onko nahkatröijy, jonka joku aika takaperin käskin, jo valmis — ja sinulta, kaunoinen Katri" — (hänen äänensä hiljensi kuiskaukseksi) — tahtoisin tietoa, ovatko sinun hienot hyppyses liikkuneet sitä ommellessa, niinkuin minulle lupasit? Mutta mitäs ma kysynkään — onhan minun sydän-parkani tuntenut jokaisen pistoksen, millä neula sen sydämen peitteeksi aiotun vaatteen lävisti. Kavaltaja, mikä edesvastaus olisi sinulle tuleva, siitä että näin kiduttelet sydäntä, joka sinua niin tulisesti rakastaa?"

"Olkaa niin hyvä, korkea herra", vastasi Katri, "ja lakatkaa näistä hulluista puheista — teidän ei sopisi semmoista puhua, eikä minun sitä kuulla. Me olemme halvat säädyltämme, vaan kunnialliset käytökseltämme; ja isän läsnä-olosta toki edes pitäisi olla tyttarelle suojaa senkaltaisista sanoista, vaikka ne näin korkean herran suusta tulevat".

"No hyvä, sinä armoton", vastasi luopumaton teikkari, "minä lakkaan sinua nyt vaivaamasta, jos vaan lupaat näyttää itseäs ikkunassas huomen-aamulla, kohta kun päivä tirkistäikse itäisten vuorten yli, ja niin antaa minulle oikeuden olla sinun Valentininas ensi vuonna".

"En suinkaan, korkea herra. Isäni juuri äsken huomautti minulle, ettei haukat, saatikka sitten kotka, sovi halvan hamppulintusen pariaksi. Hakekaa itsellenne joku hovineito, jolle teidän kohteliaisuutenne on oleva kunniaksi. Minulle — älkää pahaksi panko, korkea herra, jos suoraan puhun — se vaan on häväistystä".

Näin puhuessaan he olivat tulleet kirkon ovelle.

"Tässä paikassa", virkkoi nyt isä, "te, korkea herra, sallinette meidän sanoa teille jäähyväiset. Kyllähän minä sen tiedän, ettette te suuresti huolisi luopua huvituksestanne sen tuskan ja vastuksen tähden, joka siitä meidän kaltaisillemme tulee. Mutta tästä suuresta palvelijajoukosta täällä oven edessä voitte te arvata, että on kirkossa semmoisia, joista teidänkin, armollinen herra, täytynee pitää lukua".

"Vai lukua — ja kukapa minusta mitään lukua pitää?" virkkoi ylpeä nuori herra. "Mokoma halpa käsityöläinen ja hänen tyttärensä, joille vähin huomionikin jo on liikaa kunniaa, ovat niin hävyttömät ja sanovat minun puhuttelemiseni häväistykseksi. Ohoh, sinä valkean kauriinnahan ja sinisen silkin kuningatar, kylläpä mä vielä saan sinut tätä katumaan".

Hänen tätä mutistessaan hanskuri tyttärineen astui Dominikolaiskirkon ovesta sisään, ja heidän palvelijansa Conachar, pyrkiessään kiireesti heidän jälkeensä, tyrkkäsi, kentiesi hiukan tahallaankin, sitä nuorta aatelisherraa. Teikkari, heräten harmillisista mietteistänsä ja katsoen tätä tyrkkäystä tahallaan tehdyksi loukkaukseksi, tarttui poikaa rintaan, antoi hänelle sivalluksen ja sysäsi sitten poikemmaksi. Vimmastunut Conachar, jollakin vaivalla toinnuttuaan, tempasi kädellään vasemmanpuolista kuvettaan, ikään kuin hakien miekkaa tai tikaria siitä paikasta, mistä se tavallisesti riippuu; mutta kun ei semmoista asetta löytynyt, ilmoitti hänen näkönsä toivossaan pettynyttä vimmaa, ja hän astui kirkkoon. Niiden muutamain minuuttien ajan, niin kauan kun poika vielä viipyi ulkona, seisoi nuori herra paikallaan, kädet ristissä rinnan päällä, ylpeä hymy suun sopissa, ikään kuin härsyttäen häntä parastansa koettamaan. Mutta kun Conachar oli kirkkoon astunut, peitti hänen vastustajansa kasvonsa vielä paremmin levätillään ja antoi salaviittauksen, kohottaen toista kinnastansa. Kohta lähestyi häntä kaksi miestä, jotka, peitetyin kasvoin samoin kuin hän, olivat jonkun matkan päässä katselleet hänen liikuntojaan. Hänellä oli nyt heidän kanssaan pitkä keskustelu, jonka jälkeen nuori aatelisherra meni yhtäänpäin, hänen ystävänsä tai palvelijansa toisaalle.

Simo Hanskuri, ennen kuin kirkkoon astui, katsahti noiden miesten puoleen, mutta oli jo ennen heidän eroamistaan käynyt sijalleen keskellä seurakuntaa. Hän laskeutui polvilleen, ja hänen katsannostaan näkyi, että raskas kuorma hänen sieluansa painoi. Mutta kun messu päättyi, näkyi tuska hänestä helpoittuneen; hän oli heittänyt itsensä ja huolensa taivaallisen Isän huostaan. Jumalanpalvelus oli tällä kertaa hyvin juhlallinen, sillä kirkossa oli suuri joukko korkeasukuista herras- ja rouvasväkeä. Olipa sijaa valmistettu vanhaa, hyvää kuningastakin varten; mutta joka niistä kiviusta, jotka häntä vaivasivat, oli estänyt Robert III:n messuun tulemasta, niinkuin hänellä muulloin oli tapana. Koska kirkkoväki alkoi hajota, viipyivät hanskuri ja hänen kaunis tyttärensä vielä vähän aikaa; menivät salaripille rippituoleihin, joihin papit nyt olivat asettaneet itsensä, toimittaakseen sitäkin virkansa osaa.

Täten oli jo pimeä yö joutunut ja kadut olivat autiot, kun he kääntyivät paluumatkalle omaan kotiinsa. Melkein kaikki ihmiset olivat jo kotona makuulla. Ne, jotka vielä kaduilla kulkivat, olivat yöjalkalaisia ja humalaisia, ylpeitten aatelisherrojen joutilaita, meluavia palvelijoita, jotka olivat hyvin taipuvaiset rauhallisia kävijöitä häiritsemään, turvaten herrojensa suosioon hovissa, jolla heitä oltiin kovinkin nopsaat auttamaan.

Luultavasti pelkäsi Conachar pahaa joltain semmoiselta mieheltä, kun hän, kiirehtien hanskurin likelle, virkkoi hänelle: "Mestari — meitä seurataan".

"Seurataanko vai? Kutka ja kuinka suuri joukko?"

"Yksi mies, joka kasvonsa levätillään peittää, seuraa meitä luopumatta niinkuin kuvajainen".

"Hänen tähtensä en huoli jouduttaa astuntaani tätä Curfew-katua pitkin, vaikka hän olisikin paras, joka sitä koskaan on astunut".

"Mutta hän on aseilla varustettu", muistutti Conachar.

"Niinpä mekin, ja on meilläkin kädet, ja jalat, ja sääret. Mitä, Conachar, ethän toki pelänne tuota yhtä miestä?"

"Pelkäänkö!" vastasi Conachar, tästä luulosta suuttuen; "kohta saatte nähdä pelkäänkö häntä?"

"No nyt taas ammut liian paljon syrjälle, toiselle puolelle pilkkaa, hupsu poika — et sinä koskaan osaa keskitietä kulkea. Eipä sentään huoli nostaa meteliä, vaikkemme myös pakoon pötki. Astupas sinä vaan edeltä Katrin kanssa, niin minä sinun sijastas jään jäljemmäksi. Mikä hätä meillä voisi olla näin likellä kotoa".

Hanskuri jätti siis itsensä jäljemmäksi ja huomasikin aivan oikein, erään miehen seurailevan heitä niin likeltä, että se, aikaan ja paikkaan nähden, voi antaa syytä epäluuloon. Jos he poikki kadun menivät, meni hänkin toiselle kadun puolelle; jos he jouduttivat askeleitansa tai rupesivat taas verkallisemmin astumaan, vieraskin teki samoin. Siitä ei olisi ollut suurta lukua, jos hanskuri olisi ollut yksin; mutta hänen kaunista tytärtänsä saattoi joku irstainen roisto yrittää ryöstää, tässä maassa, missä laista oli varsin vähän turvaa niille, joilla ei ollut voimaa itseänsä puolustaa. Koska Conachar ja hänen suojansa alainen kaunotar olivat oman kodin kynnykselle ehtineet, jossa vanha piika heille oven avasi, asettui porvarin huoli. Yhtähyvin teki hänen mieli, jos mahdollista, saada tietää, oliko siihen huoleen ollutkaan mitään syytä; senvuoksi hän huusi tuolle miehelle, jonka käytös oli pelon nostanut ja joka nyt oli pysähtynyt, ikään kuin ei olisi tahtonut tulla kynttilän valoon.

"Hei ystävä, astupas vaan esiin äläkä ole tuossa kuurapeittoisilla! Etkös tiedä, että niitä vastaan, jotka pimeässä kummituksina kävelevät, välistä koetellaan tuota keppitaikaa? Astupas esiin nyt, mies, ja näytä meille silmiäs".

"No miks'ei, mestari Hanskuri", vastasi ääni, joka oli syvimpiä, mitkä olivat ikinä johonkuhun kysymykseen vastanneet. Ei minua mikään kiellä silmiäni näyttämästä, vaikka kyllä soisin että ne paremmin maksaisivat katselemisen vaivaa kynttilän valossa".

"Herrainen aika!" huudahti Simo, "pitihän minun tuntea tuo ääni! — oletko se sinä itse, omassa ruumiillisessas personassas, Seppä? No, etpä nyt, koira vieköön, pääsekään ohitse kuivin suin. Kuules, poikaseni, eihän valkeansammutus-hetki ole vielä soinut, ja jos olisikin, eipä siinä ole syytä erottaa poikaa isästään. Tule sisään, poikaseni, Dorothea saa antaa meille jotain suuhun pistettävää, ja me kilistelemme vielä kannuja, ennen kuin meistä saat erota, tule sisään, sanon ma; ja nyt tulee Katri-tyttärellenikin ilo, kun sinut näkee".

Näin puhuen hän oli miehen, jota hän niin ystävällisesti tervehti, vetänyt jonkinlaiseen kyökkiin, joka tavallisesti myös sai vieraskammarina olla. Sen koristuksena oli koko joukko tinatalrikeita, jotka vielä parin hopeakupin kanssa, kaikki aivan kirkkaiksi kuurattuna, seisovivat hyllyköllä. Kelpo takkavalkea sekä paistava lamppu loivat yli koko huoneen valoa ja hauskuutta, ja makea haju Dorothean käsien alla kypsylvistä ruoaksista ti tuntunut suinkaan vastenmieliseltä näitten miesten nenistä, joita ei liika aistin hienous vaivannut.

Tuntematon seuralainen nyt seiso i täydessä valossa talonväen keskellä. Hänen näkönsä ei ollut millään muotoa hieno eikä kaunis; mutta yhtähyvin hänen vartalonsa ja kasvonsa eivät ainoasti ansainneet huomiota, vaan jollakin lailla sitä ehdottomasti vetivät puoleensa. Hänen vartalonsa oli pikemmin alle tavallisen pituuden; mutta hartioitten leveys, käsivarsien pituus ja vahvuus sekä koko miehen jäntevyys näyttivät että hänellä oli hyvin tavaton voima sekä lakkaamattomalla harjoituksella rivakkaana pidetty ruumis. Sääret olivat hiukan koukkuiset, ei kuitenkaan niin paljon, että sitä varsinaiseksi viaksi olisi voinut sanoa. Päinvastoin se vähäinen koukkuisuus, vaikka se johonkin

määrään ruumiinrakennuksen säännöllisyyden pilasi, näkyi ikään kuin luonnollisesti kuuluvan tämän ruumiin vahvuuteen. Puku oli härännahasta; vyöltä riippui raskas kaksiteräinen miekka sekä ikäänkuin kukkaron puolustukseksi, joka sen-aikuisen porvari-tavan mukaan, roikkui samaan vyöhön kiinnitettynä. Pää oli säännöllisen-muotoinen, ympyriäinen; tukka musta, lyhyeksi keritty, tuuheakähäräinen. Mustista silmistä salamoitsi rohkeus ja neuvokkaisuus, vaan muuten kasvot ilmoittivat ujostelevaa nöyryyttä, sekaisin leikillisyyden kanssa, ja tällä hetkeä, paitse sitä, nähtävää iloa tästä yhtymisestä vanhain ystäväin kanssa. Jos emme ota lukuun siinä tällä hetkellä myös näkyvää liikaa ujoutta, niin oli Heikki Sepän otsa korkea ja jalonnäköinen; mutta kasvoin alempi puoli ei ollut saanut yhtä kaunista muotoa. Suu oli suuri, täydesti varustettu vahvoilla, kauneilla hampailla, joiden näkö oli koko muussakin ruumiissa näkyvän terveyden ja voiman mukainen. Lisätäkäämme siihen tuuheaa, lyhyt parta sekä viikset, jotka nykyään oli jokseenkin huolellisesti siivottu, niin on miehen koko kuva valmis. Ijältään ei hän voinut olla yli kahdenkymmenen kahdeksan.

Koko talonväelle näkyi tämän vanhan ystävän arvaamaton tulo olevan hyvin mieleen. Simo Hanskuri yhä uudestaan pudisteli hänen kättänsä, Dorothea niijasi niijaamistaan ja Katrikin ujostelematta ojensi kätensä, jota Henrik vähän aikaa piti jättiläiskourassansa, aivan kuin olisi aikonut nostaa sen huulilleen. Mutta sitten oltuansa kahden vaiheella, hän sen jälleen hellitti, pelosta että se rohkeus pantaisiin pahaksi. Ei niin että tuo hänen kourassaan liikahtamatta makaava kätönen olisi tehnyt vastarintaa; vaan tytön kasvoissa ei näkynyt ainoastaan punastusta, siinä näkyi samassa hymy, joka nuorta miestä yhä pahemmin hämille saattoi. Mutta isä, nähdessään ystävänsä epäilyksen, huusi kursailematta:

"Suihkaa suuta, poikaseni, suihkaa suuta hänelle! Ja se on tavara, jota en tarjoisikaan kelle hyvänsä minun kynnykseni yli astuvalle. Mutta hyvä St. Valentin auttakoon! — jonka pyhä on huomenna — olenpa niin iloinen siitä, kun näen sun jälleen täällä tässä hyvässä Perth'in kaupungissa, että olisi vaikea sanoa mitä sinulta voisin kieltää".

Seppä — sehän, niinkuin jo yllä mainittiin, oli sen rotevan käsityöläisen ammatti — rohkeni tästä, niin että ujosti suuteli Perth'in Kaunotarta. Tämä puolestaan salli sen suosion-osoitteen hymyllä, joka sisarelle sopivaa hellyyttä osoitti, ja virkkoi samassa: "Toivonpa että se on katuvaimein ja parannut mies, jolle sanon: tervetultua tänne Perth'iin takaisin!"

Seppä vielä piti tytön kättä kädessään, ikään kuin olisi aikonut vastata; mutta äkkiä, niinkuin rohkeutta tällä silmänräpäyksellä olisi puuttunut, hellitti irti. Hän vetäytyi oikeemmaksi, aivan kuin olisi säikähtänyt teostansa ja hänen päivettyneet kasvonsa hehkuivat osaksi häveliäisyydestä, osaksi mielihyvästä. Näin kävi hän istumaan valkean äärelle, päinvastaiselle puolelle kuin Katri.

"No, Dorothea, jouduta nyt vaan syömistä, muija kulta — ja Conachar — miss' on Conachar?"

"Hän on mennyt levolle, isä, hänen päätään kivistää", vastasi Katri epävakaisella äänellä.

"Mene häntä kutsumaan, Dorothea", käski vanha hanskuri. "En kärsi noita hänen juoniansa. Hän muka on kovin korkea Vuorelais-sukua, levittääkseen pöytäliinaa tai tuodakseen talrikkia, ja hän tahtoi muka päästä meidän vanhaan, kunnialliseen ammattiin, ilman passailematta, ilman mestariansa ja opettajaansa palvelematta semmoisissa asioissa, joissa kuuliaisuus on velvollisuutta. Mene häntä kutsumaan, sanon ma; en kärsi tuommoista tehtävien laiminlyömistä".

Kohta sen jälkeen kuului Dorothean ääni rappusilta tai vielä luultavammin tikapuulta, joita myöten kiivettiin yliselle, mihin vastahakoinen oppipoika niin ajattomalla ajalla oli kätkeynyt. Sieltä tuli puoli-ääneen mutistu vastaus, ja pian sen jälkeen Conachar ilmautui ruokahuoneeseen. Yrmeiden pilvi synkeytti hänen ylpeää, vaan kaunista muotoansa. Hän rupesi pöytää laittamaan, asetti talrikit paikoilleen, toi suolat, kryydit ynnä muut ruoanhöystöt — sanalla sanoen, toimitti nyky-ajan passarin virkaa, johon sen ajan tapa vaati kaikkia oppipoikia — mutta tuo halpa työ, johon hänen oli pakko ruveta, oli hänelle silminnähtävästi inhoksi ja harmiksi. Perth'in Kaunotar katsahti häneen jollakin huolella, ikään kuin peläten, että tuo selvästi näkyvä vastahakoisuus voisi vielä enentää isän mielihyvää. Mutta vasta kun neidon silmät toistamiseen olivat hänen silmiänsä kohdanneet, suostui Conachar peittämään yrmeytensä ja toimissansa suurempaa myöntäväisyyttä ja nöyryyttä näyttämään.

Tässä meidän tulee antaa lukijalle tiedoksi, että tuo salainen silmänluontien vaihtelu Hanskurin Katrin sekä nuoren Vuorelaisen välillä tosin todisti, että edellinen piti jonkunlaista huolta jälkimmäisen käytöksestä; mutta tyystimmänkin tarkastelijan olisi ollut vallon vaikea keksiä, oliko siinä huolenpidossa mitään yli sen tunteen, mikä nuorena tytössä on luonnollinen samassa talossa asuvaa, saman-ikäistä poikaa kohtaan, jonka kanssa hän on elänyt likeisessä tuttavuudessa.

"Sinä olet käynyt pitkällä matkoilla, Heikki poikaseni", virkkoi hanskuri, joka aina tätä lempinimeä käytti, vaikkei hän ollut millään lailla sukua nuorelle käsityöläiselle; "niin, ja olet nähnyt monen virran, paitsi tätä Taitä, sekä monta koreaa rakennusta, paitsi St. Johanneksen kirkkoa".

"Vaen enpä kuitenkaan yhtään, joka olisi ollut puoleksi verraksi niin rakas ja joka puoleksi verraksi niin ansaitisikaan minun rakkauttani", vastasi seppä. "Sen vakuutan teille, isä, että kun taas Baiglien harjun yli olin päässyt ja näin tämän meidän kaupungin tässä leviävän edessäni, kauniina kuin tuo keijukaisten kuningatar laulussa, jonka ritari näkee makaavan keskellä tiheää ruusupensaikkaa, silloin minun sydämessäni tuntui aivan kuin olisin ollut lintu, joka panee väsyneet siipensä kokoon, laskeutuen alas omaan pesäänsä".

"Hei! Vieläkö sinussa on runoniekkaa?" sanoi hanskuri. "Mitä, saammeko taas nyt nähdä entiset hyppymme ja rinkitanssimme? Ja iloiset keikahdukset Vapunpäivän kukkas-riu'un ympärillä? Ja kuulia lystit laulut Joulu-aattona?"

"Semmoisia loruja kyllä mahtaa vieläkin joskus ilmautua, isä", virkkoi seppä, "vaikka tosin palkeitten puhina ja alaisimen kalske ovatkin karkeaa säestystä runoniekkan sävelille. Mutta enpä voi parempia saada toimeen — täytyy varojeni paranemista katsoa, vaikka tulisivatkin siinä värssyt huonommiksi".

"Kas se oli oikein — oletpa juuri minun oma poikani" vastasi hanskuri; "ja varmaanpa et ole liioin kuluttanut rahojasi matkalla?"

"Enkä, vaan matka-rahojani vielä kartutin, isä — tuon teräksisen haarniskan, jonka muistanette, möin minä neljästä sadasta markasta sir Maunu Redman'ille Englannin itäisen rajamaan vartijalle. Hän tuskin penniäkään tinki hinnasta, sen perästä kun olin antanut hänelle luvan koettaa sitä miekan sivalluksella. Ja tuo tyhjätasku Vuoriston varkaittenpäällikkö, joka sen oli alkuaan käskenyt, peräytyi kaupasta jo puolen sen summan tähden, vaikka työhön minulta oli mennyt puoli vuotta".

"Mitäs sinä noin tuijottelet, Conachar?" torui hanskuri, kesken puhetta kääntyen Vuorelais-oppilaansa puoleen. "Etkös milloinkaan voi oppia, että sinun vaan tulee pitää huolta omista tehtävistä, kuultelematta kaikkea mitä ympärillä tapahtuu? Mitäs se sinua koskee, että Englantilaisen mielestä on huokeaa, mitä Skotlantilainen liian kalliiksi katsoo".

Conachar kääntyi ikään kuin puhuakseen; mutta, hetkisen aikaa mietittyänsä, hän loi silmänsä alas ja koki asetuttaa mieltänsä, jota ylenkatse, millä seppä Vuorelais-ostajastansa puhui, oli kiihdyttänyt. Heikki jatkoi puhettaan, hänestä huolimatta.

"Myös möin, Edinburg'issa käydessäni, muutamia miekkoja ja väkipuukkoja kalliisiin hintoihin. He arvelevat siellä sodan olevan tulossa; ja jos Jumala olisi niin armollinen ja laittaisi sotaa, niin minun tavarastani maksettaisiin täysi hinta. St. Dunstan tehköön sydämemme kiitolliseksi, sillä hän oli meidän ammattilaisiamme. Sanalla sanoen, tämä kalu tässä" — hän laski käden kukkaronsa päälle — "joka neljä kuukautta takaperin lähtiessäni oli jokseenkin laiha ja löttöinen, on nyt niin pyöreä ja paksu kuin kuuden viikon porsas".

"Entäs tuo sen toinen, rautakahvainen, nahkatuppinen kumppali?" kysyi hanskuri, "onko se ollut jouten koko tään ajan? — Kuule, iloinen seppä, tunnustapa nyt vaan totinen tosi — kuinka monessa käsikähmässä olet ollut sen perästä kun Tay-virran poikki menit?"

"Voi, älkää toki minulle vääryyttä tehkö tuommoisella kysymyksellä" — hän vilkaisi Katriin — "erittäin tämän neidon läsnä-ollessa", vastasi ase-seppä. "Minä tosin miekkoja taon, vaan niiden käyttämisen, sen jätän toisille. — Ei, ei, harvoin on minulla paljas miekka kädessä, paitsi kun sitä alaisimella tai tahkokiven päällä pitelen; ja ne vallan soimauksia puhuivat minusta Katri tyttärellenne, jotka ovat saattaneet hänet luulemaan rauhallisinta Perth'in porvareista tappelijaksi. Tahtoisinpa kuulla vaikka paraankin heistä päästävän semmoisen sanan suustansa Kinnoul'in mäellä, niin ettei olisi läsnä ketään muuta kuin se puhuja ja minä!"

"Hohhoh", sanoi hanskuri nauraen, "sitten me kai saisimme nähdä esimerkin maltillisesta kärsivällisyydestäs. — Hyi häpeää, Heikki, että näin kuin veijari viekastelet miehelle, joka sinut perinpohjin tuntee. Ja sitten noin tuijottelet Katriin, ikään kuin hän ei tietäisi, että tässä maassa jokaisen miehen on kädellään suojeleminen päätänsä, jos tahtoo ma'ata jonkinlaisesta turvassa. — Hohhoh, koira vieköön, jos et vaan liene rikkonut yhtä monta rintahaarniskaa kuin olet takonutkin".

"No, huonohan se olisi ase-seppä, Simo isä, joka ei oman kouransa sivaltamalla osaisi koettaa omaa käsi-alaansa. Jos en minä joskus halkaisisi jotain kypäriä tai pistäisi miekankärkeä rintapaidan läpi, enpä tietäisikään, kuinka vahvoiksi ne tulee takoa. Sittenhän minä vaan kyhätä kilkuttaisin kokoon tuommoisia paperikaluja, joita Edinburg'in seppiä ei hävetä laskea käsistään".

"Ahah, nytpä jo voisin panna vetoon kultaisen kruunukolikoon, että sinulla on ollut riita jonkun Edinburg'in Tuulen-kärventäjän[5] kanssa siitä syystä?"

"Riitaako! — eipä toki, hyvä isä", vastasi perthiläinen ase-seppä, "vaan miekanmittely on mulla tosin ollut semmoisen kanssa St. Leonard'in vuorella, kunnan kaupunkini kunnian puolustamiseksi, sen

tunnustan. Ettehän toki voine uskoa, että rupeaisin riitaan ammattiveljen kanssa?"

"No, no, enhän suinkaan, enkä. Mutta kuinkas sitten se sinun ammattiveljesi suoriutui siitä?"

"Suoriutuipa, kun suoriutuikin, niin kuin se, joka menisi peitsenkärkeä vastaan, paperi-arkki rinnan suojuksena. Pikemmin sanoen, hän ei suoriutunut ollenkaan, sillä kun hänestä erosi, hän makasi Erakon mökissä, joka hetki odotellen kuolemaansa, johon hän, Gervasius-erakon sanojen mukaan, olikin itsensä hyvin jumalisesti valmistanut".

"No — tapahtuiko sitten vielä mitään muuta miekanmittelyä?" kysyi taas hanskuri.

"Niin, tosiaan, miekastelinhan minä paitsi sitä vielä erään Englantilaisenkin kanssa Berwick'issä — syynä oli tuo vanha riita heidän muka vallastansa meidän ylitsemme — olenpa varma ettette te olisi suoneet minun antaneen myöten siinä vai kuinka? — ja kävi minulta niin onnellisesti, että sain häntä vasempaan polveen pistetyksi".

"Hyvin tehty, Pyhä Anterus auttakoon! — Vaan palatkaamme asiaan — Kenenkä vuoro sitten tuli?" kysyi Simo, naureskellen muka rauhaisan ystävänsä urhotöitä.

"Minä taistelin yhtä Skotlantilaista vastaan Torwood'issa", kertoi Heikki Seppä, "siitä syystä ettei tiedetty, kumpi meistä oli parempi miekkamies, jota seikkaa, niinkuin hyvin ymmärrätte, ei voitu saada tietyksi eikä ratkaistuksi ilman koetuksetta. Siltä mies-paralta kirposi kaksi sormea".

"Vallan hyvin tehty Perth'in rauhallisimman pojan teoksi, joka ei ole koskaan pidellyt miekkaa muuten kuin seppä-ammattissaan! No, eikös ole sitten mitään sen enempää kerrottavaa?"

"Eipä juuri sanottavaa — sillä yhden Vuorelaisen löylyttäminen ei juuri paljon maksa puhumisen vaivaa".

"Minkätähden sitten häntä löylytit, sinä rauhan mies?"

"Eipä tainnut olla mitään syytä, sen verran kuin muistan", vastasi seppä, "paitsi että hän seisoi eteläpuolella Stirling'in siltaa".

"Kas niin, saas tästä nyt — terve tultua tänne luokseni kaikkein noiden sankaritöittees jälkeen. — Conachar, joudu! kanna kannua ympäri niin että kilisee, sitten saat siemauksen pähkinänkarvaista olutta omaankin suuhusi, poikaseni!"

Conachar kaasi mainittua hyvää juomaa mestarilleen sekä Katrille sopivalla kuuliaisuudella. Mutta, sen tehtyään, hän asetti kannun takaisin pöydälle ja istahti paikalleen.

"Hohhoh, mitä se merkitsee! — Mitä tapoja ne on? — Kaada myös vieraalleni, kunnioitettavalle mestari Henrik Sepälle".

"Mestari Seppä kaatakoon itselleen itse, jos juoda haluttaa", vastasi nuori Vuorelainen. "Minun isäni poika on jo alentanut itsensä kyllin täksi illaksi".

"Sepä oli sievä kiekahdus näin laikkuiselta kananpojalta", virkkoi Heikki. "Mutta sen verran oletkin aivan oikeassa, poikaseni, että se mies ansaitsee kuolla janoon, joka ei viitsi juoda ilman juomanlaskijaa".

Mutta talon isäntä ei ollut yhtä kärsivällinen sallimaan nuoren oppipoikansa uppiniskaisuutta. — "No, niin totta kuin minun sanani aina on rehellistä puhetta ja minun neulomani kintaat kelvollista kalua", lausui Simo, "täytyypä sun nyt, kun täytyykin, kaataa vieraalleni olutta tuosta kannusta, jos tahdot kauemmin olla ja elää minun kanssani yhden katoksen alla".

Conachar, sen uhkauksen kuultuaan, nousi yrmeänä. Hän lähestyi seppää, joka jo oli tarttunut kannuun ja par'-aikaa kohotti sitä huulilleen, mutta samassa oli nuori passari kompastuvinaan ja tyrkkäsi seppää niin kömpelösti, että vaahtoova olut ryöpsähti vieraan silmille sekä vaatteille. Erinomaisesti hyvänluontoinen oli tosin seppä, vaikka miekasteluihin karkäs; mutta tätä tällaisista häväistystä ei toki kestänyt hänen kärsivällisyytensä. Hän tarttui poikaa kurkkuun, joka ruumiin osa ensiksi sattui hänen kourahansa, kun Conachar teeskellystä kompastuksestaan oli nousemassa, kuristi häntä aika lailla ja sitten viskasi vastustajansa poikemmaksi, huutaen: "Jos tämä olisi tapahtunut toisessa paikassa, sinä nuori hirtehin, olisinpa repäissyt korvat pois päästäsi, niinkuin ennenkin olen tehnyt muutamalle heimolaiselles!"

Nopsaana kuin tiikeri kavahti Conachar jälleen jaloilleen. Hän huusi: "Sitä kerskausta et saa toista kertaa elävänä päästää suustasi!" — ja samassa tempaisi povestaan lyhyen, terävän puukon, jolla hän, päälle karaten, yritti pistää Heikkiä. Pistos oli tähdätty vähää alemmaksi olkaluuta ja olisi

henkipaikkaan sattunut. Mutta uhattu mies niin äkkineuvoisesti sai itsensä suojatuksi, päällekkäaajan kättä ylöspäin lyömällä, että puukko ainoasti raappaisi, eikä sanottavasti vertäkään iskenyt. Puukon poisväantäminen kädestä ja itse pojan kiinnikoprisminen niinkuin rautapihteihin, se oli sepälle vaan silmänräpäyksen työ. Conachar tunsu nyt olevansa kokonaan sen peloittavan vastustajan vallassa, jota hän oli vihastuttanut. Hän vaaleni yht'äkkiä kalmankalvakaksi, vaikka silmänräpäystä ennen vielä oli ollut tulipunaisena, ja seisoi siinä mykkänä häpeästä ja pelosta, siksi kun seppä hänet jälleen hellitti lujasta kourastansa, tynesti sanoen: "Kiitä onneas ettei sinun kaltaisesi voi minua suututtaa — sinä vaan olet lapsi, ja minun, aikamiehen, ei olisi pitänyt aloittaa riitaa sun kanssa. Mutta olkoon tämä kuitenkin varoitukseksi."

Conachar hetkisen aikaa seisoi, ikään kuin olisi aikunut vastata; sitten hän läksi ulos, ennen kuin Simo oli hämmästyksistään niin tointunut, että sai sanan suustansa. Dorothea hääri sinne tänne, hakien rohoja ja voiteita, Katri, nähtyään ulos tilkahtavat veret, oli pyörtynyt.

"Sallikaa mun lähteä tieheni, Simo isä", virkkoi Heikki surullisesti. "Olisinhan sen voinut ennaltakin arvata, että minua ainainen kohtaloni tännekin seuraisi, ja että minä toisin sivalluksia sekä verenvuodatusta kanssani huoneesen, johon en olisi tahtonut tuoda muuta kuin rauhaa ja onnea. Älkää minusta lukua pitäkö — katsokaa vaan Katri parkaa — pelästys tästä metelistä on hänet tappanut, ja se on kaikki minun syytäni."

"Sinunko syytäs, minun poikani! — tuon Vuorelais-rosvon syytähän se oli, jonka pitää olla tässä minulla kirouksena ja vastuksena. Mutta saapa hän nyt, kun saakin, kohta huomispäivänä pötkiä takaisin kotilaaksoillensa tai maistaa meidän kaupungin vankihuoneen leipää. — Yrittihän tuo mokoma tappaa mestarinsa vierasta mestarin omassa talossa! — Se purkaa kaikki siteet välillämme. — Mutta annas kun katson haavaasi."

"Katria!" sanoi taas aseseppä; "katsokaa vaan Katria!"

"Kyllähän Dorothea häntä katsoo", vastasi Simo; "ei hämmästys ja säikähdys tapa ihmistä — mutta väkipuukot ja tikarit niin tekevät. Eikä ole hän, vaikka lihani ja vereni sikiö, minulle rakkaampi kuin sinä, Henrik kulta, joka olet minun poikani rakkauden kautta. *Skene-occle* [tikari] on ilkeä ase Vuorelaisen kädessä."

"En ole siitä millänikään sen enempää kuin jos metsäkissan kynsi olisi raappaissut", sanoi aseseppä; "ja nyt kun puna jälleen palautuu Katrin poskiin, saatte nähdä että minä silmänräpäyksen kuluttua jälleen olen ihan tuttu ja tuore mies." Hän kääntyi pieneen, nurkassa riippuvaan peiliin päin ja otti kukkarostaan hiukan liinavaatteen kaappeita, pienen haavansa päälle pantaviksi, Kun hän niskaltaan ja hartioiltaan työnsi pois nahkatakkinsa, olisi ollut syytä ihmetellä näiden ruumiin-osien vahvuutta, jäntevyyttä ja vielä enemmän ihon valkeutta kaikissa paikoin, missä ei se, niinkuin käsissä ja kasvoissa, olisi kolkkojen ilmojen ja vaivaloisen sepän-ammatin vaikutuksesta ruskeentunut. Nopeasti sai hän veren tuketuksi liinakaappeillaan, ja muutama tilkka vettä pian poisti kaikki muut jäljet kahakasta. Sitten hän kääntyi jälleen pöytään päin, jonka ääressä Katri istui, yhä vielä kelmeänä ja vapisevana, vaikka kuitenkin jo pyörtymyksestään tointuneena.

"Voitko antaa minulle anteeksi, että olen mieltäsi pahoittanut kohta ensihetkenä, kun juuri olin tullut takaisin? Tuo poika oli hullu, kun minua vihaan härsytti, ja minä olin vielä hullumpi, kun tuommoiseen suutuin. Sinun isäsi ei minua moiti, Katri; etkö siis voi antaa anteeksi?"

"Miten minulla", vastasi Katri, "olisi valtaa anteeksi antaa, mistä minulla ei ole oikeutta vihastua. Jos minun isäni katsoo soveliaaksi sallia huoneessansa yöllisiä kahakoita, minun täytyy kai niissä olla läsnä — en sitä voi auttaa. Kukaties tein väärin siinä, kun pyörriin ja sen kautta mahdollisesti keskeytin kauniin tappelun. Minun puolustuksenani olkoon, ettei luontoni siedä veren näkyä."

"Vai nekö", virkkoi isä, "ovat sinun terveisesi minun ystävälleni, joka pitkältä matkalta on tullut kotiin? Ystävälleni — niinkö sanoin? — ei — omalle pojalleni. Hän on juuri pelastunut tuon mokoman konnan murhakynsistä, jonka huomenna aion potkaista ulos talostani — ja sinä kohtelet Heikkiä, ikään kuin hän olisi tehnyt väärin, koska hän viskasi poikemmaksi käärmeen, joka häntä oli pistämäsillään!"

"Ei ole minun asiani, isä kulta", vastasi Perth'in Kaunotar, "päättää kumpi oli oikeassa, kumpi väärässä tässä tääniltaisessa kahakassa; enkä myös tarpeeksi selvään nähnyt mitä tapahtui, voidakseni sanoa, kumpi päälle karkasi, kumpi vaan itseänsä puolusti. Mutta varmaankaan ei meidän ystävämme Heikki voine kieltää, että hänen elämänsä tie käy alin-omaisten riitojen, tappelujen ja verenvuodatusten kautta. Ei hän voi kuulla yhdestäkään miekkamiehestä, kadehtimatta sen mainetta, eikä voi olla koettamatta sen urhoutta. Hän ei voi nähdä mitään tappelua, itsekin hyökkäämättä keskelle käsikähmää. Jos hän kohtaa ystävää, niin hän sen kanssa tappelee rakkaudesta tai kunniasta; jos kohtaa vihollista, niin tappelee vihan ja koston tähden. Ja niiden miesten kimppuun, jotka eivät ole hänen ystäviään eikä vihollisiaan, hän käypi, siitä syystä että he ovat tällä tai tuolla puolella jokea. Jokainen

hänen päivänsä on tappelupäivä, ja epäilemättä hän vielä unissaankin jatkaa tappelujaan."

"Tyttäreni", moitti Simo, "sinun kielesi liikkuu liian liukkaasti. Tappelut ja taistelut ovat miesten asia, ei naisten, eikä sovi tytön niitä pitää mielessään tai kielellään."

"Vaan jos näin raa'asti tapellaan ja taistellaan meidän läsnä-ollessamme", sanoi Katri, "on vähän liika vaatimus, että meillä olisi muuta mielessä ja kielellä. Myönnänhän sen, isä-kulta, että tällä urhokkaalla Perth'in porvarilla on paras sydän kaikista, jotka meidän kaupungin muurien sisässä sykkivät — että hän mieluummin poikkeisi sata askelta syrjälle tieltänsä, ennen kuin tallaisi matoa — että hänen olisi yhtä mahdollista ilkivaltaisuudesta tappaa hämähäkki, kuin jos olisi sukua Bruce kuninkaalle[6] — Jumala hänelle suokoon ikuisen autuuden! — että hän viimeisessä tappelussaan ennen lähtönsä taisteli neljää lihamiestä vastaan, estääkseen heitä surmaamasta koira-parkaa, joka härkätappelussa oli itseään pelkurimaisesti käyttänyt, ja että hän toin tuskin vaan pelastui samasta kohtalosta, josta hän tahtoi koira varjella. Myönnän minä myös, että köyhä ei koskaan kulje tämän varakkaan asesepän talon ohitse, saamatta ruokaa ja rahaa hätänsä avuksi. Mutta mitäs hyötyä siitä, että hän näin auttaa orpoja ja leskiä, jos hän taas itse saattaa yhtä monta lasta ja vaimoa nälkään nääntyviksi orvoiksi ja itkeviksi leskiksi?"

"No, mutta, Katri, kuules toki sananen, ennenkuin ystävääni vastaan jatkat noita loppumattomia moitteitas, jotka tosin kuuluvat hiukan järjellisiltä, vaan todentodella ovat ristinriitaiset kaikelle, mitä me ympärillämme kuulemme ja näemme. Mitä", jatkoi hanskuri, "meidän kuningas hoveinensa, meidän ritarit rouvineen, ja niinpä myös meidän abotit munkkeineen, pappeineen niin hartaalla halulla rientävät katselemaan? Eiköhän vain ritarillisuutta, eikö urhokasten ritarein uljaita taisteluja turnauksissa ja keihäspeleissä, eikö kunniaa ja mainetta ansaitsevia töitä, jotka tehdään aseilla ja verenvuodatuksilla? Mitähän muuta nuot ylpeät ritarit tekevät, kuin mitä meidän kunnan Heikki Seppä tekee omassa piirissään? Kuka on ikinä kuullut, että hän olisi väärinkäyttänyt taitoansa ja voimaansa ilkitöihin tai tahallaan tehtyyn sortoon — ja kuka ei tiedä, kuinka usein hän on käyttänyt sitä meidän kaupungin oikeuksien puolustukseksi? Ja eikö sinun pitäisi katsoa itseäsi kunnioitetuksi yli kaikkein muiden neitoin, kun näin uskollinen sydän ja näin väkevä käsi on ilmoittanut tahtovansa kosia sinua? Mistäs kaikkein ylpeimmät aatelis-neidot enimmin ylpeilevät, jos ei ritarinsa urhoollisuudesta? Ja onko uljainkaan mies Skotlannissa tehnyt enemmän urhotöitä kuin minun rakas poikani Heikki, vaikkapa vaan hän on alhaista säätyä? Eikö hän ole kuuluisa yli Vuoriston sekä Alankomaitten paraana seppänä kaikista, jotka ikinä ovat miekkaa takoneet, ja uskollisimpana soturina kaikista, jotka ikinä ovat miekkaa vetäneet tupesta?"

"Isä kultaseni", vastasi Katri, "teidän sananne ovat keskenään ristinriitaiset, jos tahdotte sallia lapsenne sitä sanoa. Kiittäkäämme Jumalaa sekä hyviä pyhiä miehiä, että me kuulumme rauhalliseen säätyyn ja että olemme alempana noita ylimyksiä, joita heidän korkea sukunsa ja vielä korkeammalle lentävä ylpeytensä saattavat kerskailemaan julmista veritöistään, kehuen niitä ritarillisiksi teoiksi. Teidän viisautenne myöntäne, että me olisimme hullut, jos rupeaisimme teikkaroimaan heidän kirjavissa sulkasissaan ja koreissa vaatteissaan — miksi sitten meidän tulisi matkia heidän aivan ilmeisesti häijyjä tapojaan? Miksi tulisi meidän omistaa itsellemme heidän kovasydämistä ylpeyttänsä ja leppymätöntä julmuuttaan, joille murha on huvitusta, vieläpä turhamielisen kerskaamisen ainetta? Ylpeilkööt ja iloittkoot siitä ne, joiden säätyarvo tämmöistä veristä kunnioitusveroa vaatii; me, joilla ei ole osaa uhrista, voimme sitä paremmin surkutella uhratun piinaa. Kiittäkäämme Jumalaa alhaisesta säädystämme, koska se meitä kiusauksesta varjelee. — Mutta suokaa anteeksi, isä kulta, jos, vastustaessani mielipiteitänne tästä aineesta, jotka teillä on yhteiset niin monen muun kanssa, jos olen astunut lapsenvelvollisuuden rajain yli.

"Ohoh, liian liukas on kielesi minulle, tyttöseni", virkkoi isä vähän närkästyneenä. "Minä vaan olen työmies-parka, jonka paras oppi on siinä, että hän osaa vasemman käden kintaan oikeanpuolisesta erottaa. Mutta jos tahdot minulta saada anteeksi, niin sano pari lohdutuksen sanaa Heikki-raukalle. Tuossa hän nyt istuu, masentuneena ja sortuneena kaikista saarnoista, jotka olet sälyttänyt hänen päällensä. Hänen rohkeutensa, jolle sotatorven torahdus olisi ikään kuin kutsu ilopitoihin, nyt on vallan vaipunut maan matalaksi lapsen ruikutuksen tähden."

Seppä, kuullessaan siitä suusta, joka hänelle oli rakkain, niin moittivaisia sanoja luonteestaan, oli laskenut päänsä alaa pöydän päälle, ristiinpantuin käsivarsiansa nojalle, niinkuin se, jonka mieli on aivan masennuksissa, epätoivossa.

"Jumala suokoon, isä kulta", vastasi Katri, "että minun olisi mahdollista puhua lohdutuksen sanoja, luopumatta pois niistä pyhistä totuuksista, jotka nykyään lausuin. Mutta kenties — niin, minulla pitää olla se tehtävä", jatkoi hän, ja into, jolla hän puhui, sekä hänen ihmeellinen kauneutensa tekivät, että hän sillä hetkellä näytti ikään kuin profeetta haltijoissaan. "Koska taivaallinen totuus", lausui hän juhlallisella äänellä, "on uskottu jollekulle maalliselle kielelle, vaikka kuinka heikolle, niin tämä aina saapi vallan julistaa armoa samassa kuin tuomiota. — Nosta päätäs, Henrik — nosta päätäs, sä ylevä-

mielinen, hyväsydäminen, jalo, vaikka aivan väärää tietä astuva mies — sinun vikasi ovat tämän armottoman, paatuneen aikakauden viat — sinun hyvät avus ovat kaikki sun omasi!"

Näin puhuessaan hän laski kätensä sepän käsivarrelle, veti sen pois hänen päänsä alta, voimalla, jota Heikki, vaikka se oli niin heikko, ei voinut vastustaa, ja pakoitti surullisen miehen ylös hänen puoleensa kohottamaan miehuulliset kasvonsa sekä silmänsä, jotka kuullut moitteet yhdessä toisten tunteitten kanssa olivat täyttäneet kyyneleillä.

"Älä itke", sanoi tyttö, "tai, itke vaan — mutta itke, niinkuin se, jolla on toivoa sydämessä. Vanno luopuvasi ylpeyden ja vihastuksen synneistä, jotka sun kaikkein helpoimmin saavat valtoihinsa — viskaa pois nuot kirodot sota-aseet, jotka sinua niin helposti saavat kiusatuksi turmion ja murhan tekoon."

"Turhaan puhut minulle, Katri", vastasi seppä. "Voisin minä tosin ruveta munkiksi ja luopua maailmasta; mutta jos tähän maailmaan jään elämään, minun täytyy harjoittaa ammattiani. Ja niin kauan kun haarniskoita sekä sota-aseita muita varten sepittelen, en voi voittaa kiusausta itsekin niitä käyttämään. Et sinä moittisi minua niin ankarasti, jos tietäisit kuinka eroamattomassa yhteydessä työ, jolla leipäni hankin, on tuon sotaisen luonteen kanssa, jonka minulle viaksi katsot, vaikka se on välttämätön seuraus. Karaistessani kilpiä ja rautapaitoja, eikö minulle pidä olla aina selvä, minkälaisen ja kuinka kovain sivallusten alaisiksi ne voivat tulla. Ja takoessani miekkaa sekä terästäessäni sitä sota-aseeksi, onko minun mahdollista olla muistamatta mihin sitä käytetään?"

"Viskaa sitten pois luotas, hyvä Henrik", lausui innokas neito, molemmilla käsillään tarttuen yhteen sepän jänteistä, raskaista käsivarsista, ja vaivalla saaden sen nostetuksi, sillä sen omistaja, vaikka hän sen salli, ei kuitenkaan paljon ollenkaan antanut oman tahtonsa voimalla apua, "viskaa sitten pois luotas, sanon minä, tuo ammatti, joka sinulle on kiusausta. Lakkaa takomasta niitä aseita, mitkä ovat avuksi ainoasti ihmis-elämän lyhentämisessä — liian lyhythän se muutenkin on katumukselle — lakkaa takomasta niitä aseita, mitkä tuottamansa turvallisuuden tunteen kautta saattavat ylenrohkeiksi ihmisiä, joita muuten kenties pelko estäisi surman suuhun hyökkäämästä. Aseitten sepitys, oli ne suojelus- tai päällekkäisyys-aseita, on syntiä miehelle, jolla on niin väkivaltainen ja tulinen luonne, että niiden takominenkin jo häntä kiusaukseen saattaa."

"Entäs millä sitten", mutisi aseseppä, "elätän henkeäni, jos luovun aseitten takomisen taidosta, josta Henrik Perthiläinen on kuuluisa Tay-virrasta aina Themse-jokeen asti?"

"Onhan sinunkin ammatillas", virkkoi Katri, "viattomat, kiitettävät haaransa. Jos lakkaatkin takomasta kalpoja sekä kilpiä, jääpihän sittenkin sinun työksesi viattoman lapion ja yhtä kunniallisen kuin hyödyllisenkin auran takominen — noiden työ-aseitten sepittäminen, jotka meille tuottavat apua hengen elättämiseksi sekä elämän hauskuuttamiseksi. Voithan laittaa lukkoja sekä telkeitä suojaksi vähäväkisten omaisuudelle väkeväin väkivaltaa ja sortoa vastaan. Ihmiset yhä vielä ovat tulevat sinun luokses ja maksavat sinun rehellisestä työstäsi — —"

Mutta tähän nyt keskeytettiin jo Katrin puhe. Niin kauan kun hän sotia ja keihäspelejä vastaan saarnasi, oli isä kuullut sillä tunteella, että tuo oppi, vaikka hänelle outo, ei mahtanut kuitenkaan olla aivan perää vailla. Hänkin näet olisi suonut, että hänen vastainen vävyensä ei olisi ollut niin karkas noihin vaarallisiin yrityksiin, joihin uljas sydän sekä suuri ruumiin voima tähän asti olivat saattaneet liiankin halukkaasti rientämään. Sen verran olisi hän kyllä mielellään nähnyt Katrin kehoitusten voivan vaikuttaa sepän mieleen, jonka hän tiesi yhtä helposti taipuvan hänelle rakkaan ihmisen sanojen mukaan kuin hän oli jäykkä, jos vihollinen toralla tai uhkauksella kävi hänen kimppuunsa. Mutta Katrin puheet taas rupesivat sotimaan isän toivoja vastaan, kun tyttö rupesi todistamaan, että Heikin välttämättömästi pitäisi luopua työstä, joka siihen aikaan tuotti enemmän kuin mikään muu Skotlannissa harjoitettu, ja vielä enemmän Perth'in sepälle kuin kellekään muulle koko maassa. Ukko Hanskurissa liikkui se hämärä tunne, ettei olisi hullua, jos saisi Heikin luopumaan liian tiheästä miekastelemisestä, vaikka kyllä hän olisi ollut hiukan ylpeä sukulaisuudesta miehen kanssa, joka erinomaisella taidolla osasi miekkaa käyttää, sillä aseitten rohkea ja taitava käyttäminen oli tuolla sotaisella aikakaudella jokaisen miehen ylpeytenä. Mutta kuullessaan kuinka hänen tyttärensä suorimmaksi tieksi semmoiseen rauhalliseen mieli-alaan osoitti sitä, että hänen sulhasensa luopuisi edullisesta ammatistaan, jossa oli verraton ja joka, sen ajan alin-omaisiin yhteisiin sotiin ja yksityisiin riitoihin nähden, oli oleva varmana ja runsaana tulon lähteenä, Simo ei enää voinut kauemmin hillitä vihastustansa. Nyt viimeinkin hän tunsikin olevansa aivan varmaan oikeassa, josta hän väittelyn alussa vielä oli ollut hiukan kahdella päällä, ja samassa kun Katri oli alkanut kehoittaa sulhastansa talous-aseitten sepittämiseen, puhkesi isä sanoiksi:

"Vai lukkoja, ja telkeitä, ja auranrautoja, ja haravan-piitä! — No miksei yhtähyvin paistinriehetilöitä, ja hiilihankoja, ja kakkupannuja, ja sitten hänellä myös varmaan pitäis olla aasi noiden tavarain kuljettamiseksi ympäri maata — ja sinä saisit ruveta toiseksi aasiksi, joka juhtaa suitsista taluttaisi! Hui, hai, Katri tyttö, onko pääsi kokonaan joutunut pyörälle, vai luuletkos että näinä meidän kovina, rautaisina aikoina ihmiset antaisivat kirkkaita kolikoita mistään muusta paitsi semmoisesta kalusta,

jolla voivat suojella omaa henkeänsä tai ryöstää vihollisensa hengen? Tätä nykyä me joka hetki tarvitsemme miekkoja puolustukseksimme, sinä hupsu tytön-lepsakka, emmekä auroja pellon kyntämiseksi, josta meille kenties ei olekaan enää suotu nähdä oraan nousevan. Mitä meidän jokapäiväiseen leipäämme koskee, niin on asia semmoinen, että se, joka on väkevä, sen ottaa ja pysyy hengissä; vaan voimattomain täytyy hellittää leipä kourastaan ja nääntyä nälkään. Onnellinen se mies, joka, niinkuin tämä minun kunnan poikani, voi hankkia leipänsä muulla keinolla kuin takomiensa miekkojen kärjellä. Saarnaa vaan rauhaa hänelle, niin paljon kuin ikinä tahdot — siihen ei minun suustani pidä koskaan kuuluman mitään 'ei'tä. Mutta kun käsket Skotlannin parasta asesepää luopumaan miekkojen, ja pertuskain, ja rautapaitain takomisesta, niin sitä kuullessaanhan siveinkin silmittömäksi vimmastuisi. Pois täältä minun silmiäni edestä! — Ja muista huomen-aamuna, jos sinulle sattuisi se onni, että ensiksi saisit nähdä tään sepän — vaikka sinä sitä pahalla käytöksellä häntä vastaan et olisi ansainnut — niin näet miehen, jolla ei ole vertaa Skotlannissa miekkamiehissä sekä pertuskan pitäjissä, ja joka saa työllänsä kokoon viisisataa markkaa vuodessa, yhtenä ainoanakaan pyhänä sabattia rikkomatta!"

Kuullessaan isänsä näin jyrkästi puhuvan, niijasi tytär syvään, ja läksi, ilman muutta jäähyväisittä, pois tavalliseen makuuhuoneeseensa.

KOLMAS LUKU.

Sepän sydän oli niin täynnä noita monellaisia, ristinriitaisia tunteitansa, että näytti ikään kuin se olisi halkaisemaisillaan peittonaan olevaa nahkatröijyä. Heikki nousi ja ojensi kätensä hanskurille, kääntäen pois kasvonsa, niinkuin ei olisi tahtonut, että hänen mielenliikutustaan olisi nähty hänen muodostaan.

"Ei, koira vie, enpä sinulle vielä sanokaan jäähyväisiä, poikaseni", virkkoi Simo, lyöden kämmentänsä sepän ojennettua kämmentä vastaan. "En minä nyt huoli lyödä kättä sinun kanssas, en kumminkaan ennen kuin vähintänsä yksi tunti vielä on kulunut. Viivy vaan hetkinen veikkonen, niin selitän sinulle kaiken tään. Eihän toki muutamat veripisarot pienestä raappauksesta eikä muutamat hupsut sanat tyttö-lepsukan suusta voi erottaa poikaa ja isää, kun he näin kauan ovat olleet yhtymättä? Jää tänne, poikaseni, jos koskaan tahdot siunausta isältä sekä Pyhältä Valentiniltä, jonka juhlan-aatto nyt tänään on!"

Kohta tämän jälkeen kuultiin hanskurin kaikuvalla äänellä kutsuvan Dorotheaa; sitten kuului vähän avainten kilinää sekä kenkäin kopinaa ylös ja alas rappusia ja tuosta Dorothea ilmautui, kantaen kolmea suurta pikaria vihriäisestä lasista, joita silloin pidettiin varsin harvinaisina ja kallis-arvoisina kaluina. Hanskuri itse ne täytti, kaataen jättiläis-pullosta, joka veti vähintään kolme korttelia meidän nykyisen turmeltuneen ajan mittaa myöten.

"Kas tässä viiniä, Heikki", lausui hän, "jolla on puolta vertaa pitemmältä ikää kuin minulla. Isäni sai sen lahjaksi vanhalta, uljaalta Krabbelta, tuolta 'flanderilaiselta insenöriltä', joka niin urhoollisesti puolusti Perth'iä Taavetti II:n ala-ikäisyyden aikana. Meistä hanskureista on aina ollut hiukan apua sodassa, vaikka meidän ammattimme ei ole sen kanssa niin kiinteässä yhteydessä kuin teidän, te teräksen ja rauhan kalkuttajat. Minun isäni oli päässyt Krabbe-ukon suosioon — kuinka se tapahtui, sen kerron joskus toisten, niinkuin myös kuinka kauan nämät pullosta tässä olivat kätöksessä maakuopassa, etteivät joutuisi ryöstävään Eteläläisten[7] kynsiin. Juodaan nyt vaan minun arvoisan isäni malja, ja toivottakaamme hänelle ijankaikkista autuutta — suotakoon hänelle hänen syntinsä anteeksi! Dorothea, juo sinäkin hänen maljansa, ja sitten laita itse pois kana-orrellesi. Kylläpä tiedän, että korvissasi nyt olisi paha kutkutus, mutta minulla olisi puhumista semmoisesta, jota ei kukaan voi saada kuulla, paitsi minun ottopoikani Heikki."

Dorothea ei tohtinut vastaanpanna; hän joi pikarinsa pohjaan hyvällä rohkeudella, ja sitten vetäysi pois makuukammariinsa isännän käskyn mukaan. Molemmat ystävykset siis jäivät kahden kesken.

"Minun on paha mieli, Heikki veikkonen", virkkoi Simo, täyttäen sekä ystävänsä lasin että omansa, "minun on — totta maar! — paha mieli, että tyttäreni on tuolla tuommoisella hupsulla tuulella. Mutta sinä, luulen ma, voisitkin sen asian parantaa. Mitäs sinä tuletkin tänne, kilistellen, kalistellen miekkaasi ja tikariasi, kun tiedät tytön olevan niin hupsun, ettei hän voi kärsiä semmoisten aseitten näköä? Etkös muista, että teillä oli jonkunlainen riita keskenämme, juuri ennen lähtöäsi Perth'istä, siitä muka ettet sinä huoli astua muiden rauhallisten porvarein tavalla, vaan että sinulla aina pitää olla ase vyöllä, niinkuin pahan-ilkisillä huoveilla, jotka ovat aatelisherrain palveluksessa? Tottahan siveällä porvarilla on silloinkin vielä kyllin aikaa varustaa itsensä aseilla, koska hätäkello kutsun meidät täysissä

varuksissa ulos tulemaan."

"Eipä se, isä kulta, ollutkaan nyt minun syyntä. Mutta tuskin olin hevosen selästä alas hypännyt, niin juoksin tänne, teille tuloani ilmoittamaan, arvellen että jos niin olisi tahtonut, voisin teiltä saada hyvän neuvon, miten pääsisin neiti Katrin Valentiniksi ensivuoden ajaksi. Vaan Dorothea neidolta sain kuulla, että te olitte menneet Mustain Veljesten kirkkoon messua kuulemaan. Siksi arvelin paraaksi seurata teitä sinne — osaksi että olisin samassa kirkossa teidän kanssanne, ja osaksi myös — Pyhä Neitsyt Maaria ja Pyhä Valentin suokoot sen synnin anteeksi! — että saisin vähän katsella häntä, joka minusta niin vähän huolii. — Mutta kun te astuitte sisään, näytti minusta, että pari, kolme vaarallisen-näköistä miestä oli siinä neuvottelemassa; ja he katselivat välistä teihin ja Katriin päin. Ja erittäin oli siellä herra Juhana Ramorny, jonka minä vallan hyvin tunsin, vaikka hän oli vale-puvussa, palvelijan kaltainen, ja vaikka hänellä oli tuommoinen samettitilkka laastaroituna silmän yli. — Sen vuoksi arvelin, isä, että koska te jo olette vanha, ja tuo Vuorelais-heitukka taas hiukkaa liian nuori tappeluun, niin minä noin hiljakseen astuisin teidän jäljissänne. Minä näetten tiesin, että näillä kaluilla tässä, jotka minulla oli muassa, voisin pitää kurissa kenen hyvänsä, joka yrittäisi häiritä teidän kotimatkaanne. Muistattehan te, että itse keksitte minut ja väkisin toitte tänne sisään, huolimatta siitä, tahdoinko vai en. Muuten, sen vakuutan, en olisi tullut teidän silmienne eteen, ennen kuin olisin pukeutunut päälleni tuon uuden tröijyn, jonka teetin Berwick'issä uusimman kuosin mukaan; enkä myös olisi tullut Katrin eteen, miekka vyöllä, koska hän näitä aseita niin inhoo. Vaikka, totta puhuen, on minulla niin paljon verivihollisia, mikä minkin onnettoman sattumuksen tähden, että minun, jos jonkun miehen Skotlannissa, on välttämätön asia yöllä käydä aseilla varustettuna".

"Tuo tyttö-lepusukka ei ajattele sitä", sanoi Simo Hanskuri. "Hänellä ei ole älyä huomaamaan, että tässä meidän rakkaassa isänmaassamme Skotlannissa joka mies katsoo oikeudekseen ja velvollisuudekseen kestää hänelle tehtyä pahaa. Mutta, Heikki poikaseni, sinuakin minun pitää torua siitä, että annat sydämesi näin masentua hänen toruistaan. Olenhan nähnyt sinut kyllin rohkeana toisten tyttöin seurassa — miksi olet täällä hänen läsnä-ollessaan niin hiljaa, kieli kammitsassa?"

"Siksi että hän on aivan toisellainen kuin muut tytöt, isä hanskuri — siksi että hän ei ole ainoastaan kauniimpi, mutta samassa myös viisaampi, jalompimielinen, pyhempi, ja että hän minusta näyttää olevan ikään kuin paremmasta savesta tehty, kuin me muut, jotka häntä lähestymme. Käyn minä kyllä, kaula kenossa, kun toisten tyttöin joukossa liehun Vapunpäivä-riuvun ympärillä. Mutta en tiedä kuinka se käy — kun Katria lähestyn, tuntuu sydämessäni, että olen tuommoinen maallinen, raaka, julma luontokappale, tuskin mahdollinen häneen silmiäni luomaan, vielä vähemmin panemaan niitä neuvoja vastaan, jotka hän minulle antaa".

"Varomaton kauppias olet kuin oletkin", vastasi Simo; "sinä liian kehuu sitä tavaraa, jota mielesi tekee ostaa. Katri on kelpo tyttö, ja minun tyttäreni; mutta jos sinä liilalla ujoudellas sekä koreilla sanoillat teet hänestä turhamielisen marakatin, niin emme me kumpikaan saa nähdä toivojamme täytetyiksi."

"Sitähän minäkin usein pelkään, isä kulta", virkkoi seppä; "sillä kyllin sen tunnen, kuinka vähän olen mahdollinen Katrin puolisoiksi."

"Tunne sinä tätä, tunne tuota!" myrähti hanskuri. "Jospa vaan tuntisit oikein ystävyyttä minuun, seppä veikkoseni, minuun ja Katriin. Ajattelepas kuinka sitä tyttö-parkaa ahdistetaan aamusta iltaan asti, ja ajattelepas minkälaiset ihmiset häntä ahdistelevat, silloinkin kun meidän ovemente ovat lukossa ja luukut ikkunain edessä. Tänäkin päivänä yhtyi seurahamme yksi, joka on liian mahtava nimeltä mainittavaksi — niin, ja vieläpä hän peittämättä näytti mielipahaansa, siitä syystä kun minä en sallinut hänen leperrellä koreita sanojaan tyttäreni korvaan itse kirkossa, sill'-aikka kun pappi luki messua. Ja onpa muitakin, jotka ovat tuskin hiukkaakaan viisaammat. Soisinpa montakin kertaa, että Katri olisi vähää vähemmin kaunis, niin ettei tuommoiset kovin vaaralliset ihailijat tarttuisi häneen; taikkapa myös että hän olisi vähää vähemmin pyhä, niin että taipuisi istumaan kunnan emäntänä, ja tyytyisi uljaasen Seppään, jolla olisi voimaa suojella vaimoansa vaikka ketä vastaan noista junkkari-heitukoista Skotlannin kuninkaan hovissa."

"Ja jos en niin tekisi", virkkoi Heikki, ojentaen kättä ja käsivartta, jotka vahvuuden ja jänteveyden puolesta olisivat vaikka jättiläisellekin kelvanneet, "sitten älköön käteni koskaan enää kilahduttako alaisinta vasaralla! Niin, jospa vaan jo olisi päästy niin pitkälle, kaunis Katrini saisi nähdä, että mies, joka suojelemisen konstit osaa, ei ole suinkaan haitaksi. Mutta hänenpä mielestään, melkein luulen, on koko tää matoinen maailma vaan yhtä suurta tuomiokirkkoa, jonka kaikkien asukkaitten tulisi käyttää itseänsä, niinkuin olisivat aina yhä messua kuulemassa".

"Niin, tosiaankin", sanoi isä, "on hänellä ihmeellinen valta kaikkien yli, jotka häntä lähestyvät. Tuolla Vuorelaispojalla, Conachar'illa, joka nyt jo pari, kolme vuotta on ollut täällä minulla vastuksena, on kyllä, niinkuin näit, kansansa omituinen luonne, vaan yhtähyvin hän myös tottelee Katrin pienintäkin viittausta, ja, totta puhuen, ei paljon tottelekaan kenenkään muun käskyjä tässä talossa. Katri näkee paljon vaivaa, saadaksensa tuota poikaa raa'osta Vuorelais-tavoistansa luopumaan".

Tämän puheen aikana Heikki Seppä rupesi levottomasti liikkumaan tuolillansa, kohotti viinipulloa, laski sen jälleen pöydälle, ja viimein huudahti: "Perhana periköön tuon Vuorelaispennun sukuineen päivineen! Mitäs Katrin on asia ruveta opettelemaan tuommoista lurjusta? Hän on juuri kuin se sudenpenikka, jota minä hupsu otin kasvattaakseni koiran virkaan ja jonka kaikki ihmiset luulivat kesytetyksi, siksi kun minä, muutamana kovan onnen päivänä, satuin menemään kävelylle sen kanssa Moncreiff'in mäelle — ja siellä se pahus ryömistihe kohta talon herran lammaslauman päälle, ja teki aika tavalla lihaa, josta minulle olisi voinut paljonkin vastusta tulla, jos ei herra juuri samaan aikaan olisi ollut uuden rautapaidan tarpeessa. Ja kummastelenpa että te, isä Hanskuri, joka olette niin viisas mies, pidätte tuota Vuorelais-veijaria — parasta lajia, sen takaan — täällä Katrin kumppalina, ikään kuin ei olisi maailmassa ketään muuta kuin teidän tyttärenne, joka hänelle kouluttajaksi kelpaisi".

"Hyi, poikaseni, hyi sinua — olethan sinä nyt ihan mustasukkainen", sanoi Simo, "ja kadehdit nuorukais-parkaa, joka, totta puhuen, asuu täällä, siitä syystä ettei hänen oikein käy laatuun asua tuolla vuorten takana",

"Hohhoh, Simo isä", vastasi seppä, joka oli aivan yhtä ahdasmielinen kuin muutkin hänen aikansa porvarit, "jos en pelkäisi teidän panevanne sen pahaksi, niin sanoisin että teillä onkin paljon liaksi hommaa ja puuhaa noiden lurjusten kanssa, jotka eivät meidän kaupunkihin kuulu".

"Jostakin minun pitää saada peuranvuotani, vuohennahkani, kilinnahkani ynnä muut sellaiset, veikkoseni — ja Vuorelaiset ne myövät huokeaan hintaan".

"Kylläpä heidän niin kannattaakin", vastasi Heikki kuivakiskoisesti; "sillä eihän ne myökään muuta kuin varastettua tavaraa".

"No, no — olkoon se miten oli — vaan ei se ole minun asiani, mistä he ne elukat saavat, kunhan minä saan heiltä nahat. Mutta, arvelin sanoa, on muutamia syitä, joiden tähden tahtoisin olla tämän Conachar'in isälle mieliksi ja pitää pojan täällä. Eikä hän olekaan Vuorelais-sukua muuten kuin puoleksi, ja hiukan vailla *Glune-amien*[8] jäykkää luonnetta — sanalla sanoen — harvoin olen nähnyt hänet niin tuittupäisenä kuin hän nyt äsken oli".

"Tuskinpa, jos ette liene nähneet hänen tappavan sitä, johon vimmastui", vastasi seppä yhä vaan samalla kuiva-kiskoisella äänellä.

"Yhtähyvin voin, jos sinä niin tahdot, Heikki, kaikesta muusta huolimatta kärkeä tuota maankuljeksijaa toiseen kortteriin, vaikkapa jo huomispäivänä".

"Ei, isä", sanoi seppä, "ettehän toki luulle Heikki Sepän huolivan edes niin paljon kuin pajakypenestä tuommoisesta vuorikissan pojasta? Enpä, sen vakuutan, olisi vaikka koko hänen clan'insa (heimokuntansa) olisi tulossa tuolla Kenkäkatua myöten torisevin torvin ja piipoittavin pillein — kylläpä löytäisin viisikymmentä kalpaa ja kilpeä, jotka antaisivat heille vielä paremman kyydin takaisin kuin millä he tulivat. Mutta, totta tunnustaakseni — vaikka se on hupsun hullutusta — en juuri mielelläni näe että se poika on niin paljon yhdessä Katrin kanssa. Muistakaa, isä Hanskuri, että teillä on silmänne ja sormenne aina täydessä työssä kiinni, ja huolellista peräänkatsomistahan teidän työnne vaatiikin, vaikka tuo laiska nahjus tekisi jotain, jota, niinkuin tiedätte, hän harvoin tekee".

"Niin, se on kyllä totta", sanoi Simo, "hän leikkaa aina kaikki kintaat, niin että ne oikeaan käteen sopivat, eikä ole vielä ikinä saanut koko paria valmiiksi".

"Epäilemättäkin on hänellä omat omituiset ajatuksensa siitä, miten nahat olisivat leikattavat", virkkoi Heikki. "Mutta, älkää pahaksi panko, isä, tahtoisinpa vaan sanoa, että tuolta pojalta — teki hän työtä tahi istui ilman — ei ole silmät loistottomiksi käyneet, — ei ole hänen kätensä sadassa raamussa kuumasta raudasta ja sadassa rypyssä raskaan moukkarin heiluttamisesta — ei ole hänen hiuksensa savusta tummentuneet eikä ahjon edessä kärventyneet enemmän mäyrän karvain näköisiksi kuin semmoisen tukan, jota kristityn miehen lakilla ilkeää peittää. Ja olkoon Katri vaikka paras kaikista tytöistä, jotka ikinä ovat olleet maailmassa — paraan koko Perth'in kaupungissa minä kumminkin takaan hänen olevan — niin ei hän voi olla näkemättä ja tuntematta, että näissä asioissa on eroitusta miehillä ja että minä siinä eroituksessa en ole voittopuolella".

"Saat tästä, Heikki poikaseni", virkkoi vanha mies, täyttäen kumppalinsa pikarin niinkuin myös omansa. "Kylläpä minä huomaan, että sinä, vaikka kelpo seppä kyllä, et tiedä mistä metallista vaimoväki on valettu. Ole sinä rohkea, Heikkiseni — älä ole sen näköinen, kuin vietäisiin sinua paraikaa hirsipuuhun, vaan käytä itseäs niinkuin iloinen nuori mies, joka tietää oman arvonsa eikä joudu hämille paraankaan edessä kaikista Eeva muorin lapsenlapsista. Katri on samanluonteinen vaimo kuin hänen äitinsä; ja sinä olet hupsu, kun luulet, että he kaikki vaan sitä pyytävät, mikä silmän kaunista on. Korvan hyvikettä he myös lisäksi tahtovat, veikkoseni. Vaimo-ihminen tahtoo mielellään kuulla, että se, joka häntä kosii, on rohkea ja rivakka, ja että kosija saisi vaikka sadankin tytön rakkauden, vaikka hän

ei huoli muusta kuin tästä yhdestä. Usko sinä vanhan miehen sanaa: tyttöin päätökset riippuvat paljon enemmän muiden ihmisten ajatuksista kuin heidän omistaan. Ja jos Katri kysyy: kuka se on uljain mies Perth'in kaupungissa? — ketäs muuta hän kuulisi mainittavan, ellei tuulenkärventäjää? — Entäs parhain asesepä, joka ikinä on miekkaa alaisimen päällä kalkuttanut? — taas se sama Seppä. — Entäs vikkelin tyttöin pyörittäjä Vapunpäivä-riuvun ympärillä? — tietysti se lysti seppä. — Entäs iloisin lauluin rallattaja? — kukas muu, jos ei Heikki Seppä! — Entäs parhain mies painissa, paras kilpi- ja kalpapelissä — ylimmäinen kukko asemönsträyksessä — hurjain hevosten kesyttäjä — hurjain Vuorelaisten kurissapitäjä? — aina yhä vaan sinä — ja sinä — ei kukaan muu kuin sinä! — Ja sinä pelkää Katrin mieltävän tuohon tuommoiseen poika-huitukkaan Vuoristosta pikemmin kuin *sinuun!* — Hui, hai! — yhtä pian hän laittaisi teräskintaan kilinnahasta. Kuules kun sanon sinulle: Conachar'ista ei hän huoli yhtään, muuten kuin että hän tahtoisi estää pirun saamasta sitä poikaa kynsihinsä niinkuin muut Vuorelaiset — Jumala siunatkoon häntä, tyttö rukkaa! Hänpä mielellään saattaisi kaikki ihmiset paremmille ajatuksille, jos vaan voisi."

"Vaan se yritys on varmaankin turha", sanoi seppä, joka, niinkuin lukija on voinut havaita, ei ollut Vuorelaissukuun mieltynyt. "Tahtoisinpa Katrin kanssa lyödä vetoa, että Musta mies — josta minulla pitäisi olla jotain tietoa, koska hän tekee työtä tulella niinkuin minäkin — että, sanon, piru viimein saapi tuon ruututakin[9] — se on ihan varma."

"Mutta Katrilla", vastasi hanskuri, "onkin apulainen, josta sinä vähän tiedät. — Klemetti isä on ottanut tämän rosvon-penikan hoitonsa alle, ja hänpä ei pelkää sataa pirua enempeä kuin jos ne olisivat hanhikarja."

"Klemetti isäkö!" kertasi seppä. "Teille ilmautuu yhä vähän väliä joku veres pyhä mies tähän jumaliseen Pyhän Johanneksen kaupunkiin. Mikä Pirun peloitus, sanokaas, se semmoinen sitten on? — Joku erakko vai, valmistettu tehtävänsä niinkuin painisille aikova taistelija? Mies, joka paastomisilla ja pieksämisillä on laittanut vartalonsa solakaksi? — Niinkö?"

"Eikä, sepähän siinä ihme onkin", sanoi Simo. "Klemetti isä syöpi, juopi ja elää melkein kuin muutkin ihmiset — tietysti kuitenkin tarkkaan noudattaen kaikkia kirkon sääntöjä."

"Ohoh, jopa ymmärrän! — Tuommoinen lysti pappi, jolla hyvä ruoka on enemmän mielessä kuin hyvät tavat — joka Laskiaisena juoda kulauttaa poskeensa hyvän kannullisen, että paremmin kestäisi sitten seuraavan paaston vaivat — jolla on hauska *in principio* — ja joka on kaikkein kaupungin kauneimpien vaimojen rippi-isä?"

"Harhatiellä olet taaskin, seppä. Sen sanon sulle, että kyllä sekä tyttärelläni että minulla olisi niin hyvä haisti että pääsisimme ulkokullatun jäljille, oli se sitten paastoovaista tahi mässäväistä lajia. Mutta ei Klemetti kuulu kumpaankaan."

"Mutta mitä lajia hän sitten on, Herran nimeen?"

"Semmoinen, joka taikka on paljon parempi kuin puolet Johanneksen veljeskunnasta, johon hän kuuluu, yhteensä, taikka niin paljon häijympi häijyintä niistä, jotta on häpeä ja synti, että hänen sallitaan elää ja olla tässä maassa."

"Tottahan, minun mielestäni, pitäisi olla helppo sanoa, onko hän sitä vai tätä!" ihmetteli seppä.

"Tyydy siihen, poikaseni", virkkoi Simo, "kun sanon, että, jos päätät Klemetti isästä sen perusteella mitä näet hänen tekevän ja kuulet hänen puhuvan, niin sanot hänet paraaksi, lempeimmäksi mieheksi koko maailmassa — hänellä on aina varalla lohdutus jokaisen ihmisen suruihin, neuvo jokaisen ihmisen hätään — hän on rikkaan luotettavin opas, köyhän paras ystävä. Mutta, jos kuuntelet mitä Dominikolaismunkit hänestä sanovat, niin hän on — — *Benedicite* (Herra siunatkoon)" — näin sanoen hanskuri risti silmiään ja rintaansa — "vääräuskolainen, joka maallisen tulen avulla olisi lähetettävä niiden seuraan, jotka ijät kaikki palavat."

Seppä myös risti silmiänsä ja huusi: "St. Maaria auttakoon! Ja te, Simo isä, joka olette niin hyvä ja älykäs, että teitä mainitaan Perth'in Viisaaksi Hanskuriksi, te sallitte tyttärenne ottaa papikseen tuommoisen miehen, joka — pyhät miehet meitä varjelkoot! — kenties on liitossa itse Paholaisen kanssa? Kuulkaas, eikös se ollut pappi, joka pani pirun liikkeelle Meal-Bennel'issä, silloin kun suuri myrskynvihuri kaasi kumoon Jackson isännän talon? Ja eikö Paholainen ilmestynyt keskelle Tay-jokea, papin messupaitaan puettuna, hyppien kuin merisika laineitten harjalla, sinä aamuna, jona virta vei meidän komean siltamme?"

"Enpä tiedä sanoa, tekikö hän niin vai eikö", sanoi hanskuri; "sen vaan tiedän, etten minä häntä nähnyt. Ja mitä Katriin tulee, ei voi oikeastaan sanoa, että hän saa Klemetti isältä papillista apua, sillä hänen rippi-isänsä on vanha Franciscus isä, Dominikolainen, joka häntä tänäkin päivänä vielä ripitti. Mutta vaimoväellä on aina oikkunsa, ja totta on, että hän keskustelee Klemetti isän kanssa enemmän

kuin mitä oikein soisin. Vaan joka kerta, kun Klemettiä olen itse puhutellut, olen kuitenkin arvellut häntä niin hyväksi ja pyhäksi mieheksi, että olisi tehnyt mieli uskoa omakin sieluni hänen hoitonsa alle. Pahoja puheita hänestä käy Mustien Veljesten kesken, se on varma. Mutta mitä meillä maallikoilla on tekemistä semmoisten asiain kanssa, poikaseni? Kun vaan maksamme maksettavamme Pyhälle Äidille Kirkolle, annamme almuja köyhille, käymme ripillä ja täytämme meille määrättyt katumustyöt niinkuin sopii — kyllähän sitten Pyhät Miehet meitä suojelevat."

"Se on aivan totta — ja he myös antavat anteeksi", lisäsi seppä, "jos mies sattui kahakassa sivaltamaan jonkun ajattelemattoman, turmiollisen sivalluksen, koska hänen vihamiehensä seisoo häntä vastaan valmiina taisteluun. Ja se on ainoa usko, jolla mies voi tulla toimeen täällä Skotlannissa, ajatelkoon teidän tyttärenne siitä mitä tahansa. Totta maar' miehen pitää osata miekastella, taikka on hänen ikänsä oleva lyhyt jokaisessa paikassa, missä sivalluksia sataa niin tiheään. Viisi kultakolikkoa meidän kirkkomme alttarille, sillä olen aina päässyt, kun paraankin miehen olin tappanut, kaikista, joiden kanssa tapellessa minulle semmoinen vahinko sattui."

"Tyhjentäkäämme nyt pullomme", virkkoi ukko hanskuri; "sillä, jos en erehdy, lyöpi Dominikolaiskirkon kello par'-aikaa kaksitoista. Ja kuules, poikaseni, ole sinä ikkunan alla, meidän talon itäisen päädyn puolella, kohta ensimmäisen päivän koiton ajalla, ja huomauta minulle tuloas, sillä että hiljaa vihellät seppiä marssia. Sitten laitan niin, että Katri siitä ikkunasta katsoo ulos, ja niin tulee sinulle se etuoikeus osaksi, että saat olla hänen kohteliaana Valentininaan koko ensi vuoden. Ja jos et sitä tilaisuutta osaa käyttää hyväksesi, niin saatat minut siihen luuloon, että luonto on sinut varustanut aasin pitkillä korvilla, jos kohta onkin sinulle suonut leijonan taljan peitteeksi."

"Amen, isä", sanoi seppä, "ja nyt sydämestäni sanon: jääkää hyvästi — Jumalan siunaus teidän katoksellenne ja kaikille sen suojassa oleville! Kylläpä te saatte kuulla seppiä marssin soivan kukon laulanta-aikana, ja takaanpa, että saan voiton itse herra Kukkokiekultakin."

Näin sanoen hän sanoi jäähyväiset; ja vaikka ei hänessä pelon kipenää asunut, astui hän kuitenkin autoita katuja pitkin niinkuin mies, jonka täytyy olla varoillaan, ja niin ehti viimein omalle asunnolleen, Mill Wynd'issä, Perth'in kaupungin länsipäässä.

NELJÄS LUKU.

Mitähän lie nyt kaikki pauhu tää?
Se sydän park' on vaan, mi tykyttää.

Dryden.

Uljas aseseppä, niinkuin kyllä sopii arvata, ei ollut hidas täyttämään vastaiselle apelle annettua lupausta. Hän vaatetti itsensä suuremmalla huolella kuin tavallisesti, peittäen, niin paljon kuin mahdollista, kaikki, mikä hänen asussaan oli soturimaista. Hän oli kuitenkin liian tunnettu mies, että olisi tohtinut käydä aivan ilman varuksitta tässä kaupungissa, missä hänellä tosin oli paljon ystäviä, mutta myös, monen entisen kahakan tähden, useita verivihollisia, joilta, sen hän tiesi, häneltä oli vallan vähän armoa toivottavana, jos heillä vaan oli hyvä tilaisuus. Siksi pani hän takkinsa alle salaisen rautarengas-paidan, joka oli tehty niin kepeäksi ja notkeaksi, että se ei estänyt hänen liikuntojaan enempiä kuin nyky-ajan liivit, mutta samassa niin vahva, että hän siihen saattoi täydesti turvata, sillä hän oli omin sormin takonut ja kokoon liittänyt jok'-ainoan renkaan. Sen yli oli hänellä, niinkuin muillakin sääty- ja ikäveljellään, flanderilaiset liivihousut, pyhän kunniaksi paraasta, hienonhienosta Englannin verasta sinistä väriä. Ne olivat, ajan tavan mukaan, paikatut pitkillä suikaleilla mustasta atlaskankaasta ja koristetut mustilla silkkitikkauksilla. Hänen pitkävartiset saappaansa olivat sahviaaninahasta, levätti hyvästä skotlantilaisesta, harmaasta sarasta; sen alle oli kätkeyty vyoillä riippuva metsäpuukko, sepän ainoa ase, sillä kädessä ei hänellä ollut muuta kuin rautatamminen sauva. Hänen musta samettilakkinsa oli reunoitettu teräskiskolla, ja teräksen sekä pään välillä oli paksu toppaus, joten siitäkkin oli luotettava turva.

Ylimalkaan Heikki näytti, niinkuin täydellä syyllä voikin näyttää, varakkaalta ja arvokkaalta porvarilta; hän oli laittanut pukunsa niin komeaksi kuin hänen sopi laittaa, poikkeematta oman säätynsä rajan yli ja itselleen aatelin etuoikeuksia anastamatta. Eikä myös hänen suora, miehuullinen muotonsa, jos kohta se suurinta huolimattomuutta vaaroista osoitti, ollut millään lailla sen ajan suurisuisten tappelukukkojen näön kaltainen. Vääryyttä aivan tekivät hänelle ne, jotka luulivat että synnä noihin

kahakoihin, joihin hän niin usein puuttui, muka oli riittävä, väkivaltainen mielenlaatu sekä liika ylpeys ruumiin väkevyydestä ja asetaidosta. Päinvastoin ilmoittivat kaikki kasvoin juonteet, että tässä oli iloinen, hyvänsävyinen mies, jolla ei suinkaan ollut mielessä tehdä pahaa kellekään ja joka ei myös pelännyt pahaa keneltäkään.

Näin puettuaan päälleen paraat vaatteensa, kunnon aseseppä oli liki sydäntänsä — tämä sykähti siitä — pistänyt poveensa pienen lahjan, jonka jo aikaa sitten oli hankkinut Hanskurin Katria varten; Valentinana oli näet nyt hänellä oikeus antaa se ja Katrilla ottaa se vastaan ilman mitään neidollista ujustelemisetta. Se oli pieni sydämen muotoiseksi leikattu rubini-kivi, jonka läpi kultanuoli oli pistetty; se oli kätkeyty pieneen kukkaroon, joka oli kokoonkudottu niin hienonhienoista teräsrenkaista kuin olisivat ne olleet aiotut kuninkaan rautapaitaa varten. Kukkaroon oli kudotut sanat:

Ei vahvin rauta
Sydäntä auta —
Kyll' lempi lentää kautta!

Tästä värsystä oli sepällä ollut paljonkin päävaivaa, ja hän oli sepustukseensa hyvin tyytyväinen, sillä siitä taidettiin ymmärtää se, että hänen taitonsa voi laittaa turvaa kaikille sydämille paitsi hänen omalleen. Hän kääri levätin ympärilleen, ja riensi sitten ulos vielä hiljaiselle kadulle, sillä hän oli päättänyt joutuakseen määrätyn ikkunan edustalle juuri vähää ennen päivän valkenemista.

Näin kulki hän Isoakatua pitkin ja poikkesi siinä, missä nyt St. Johanneksen kirkko seisoo, raittiin, joka vei Curfew-kadulle. Mutta silloin hän taivaan näöstä huomasi olevansa vähintään tuntia liian varhain liikkeelle, ja hänelle johtui mieleen, että olisi parempi, jos ei hän ehtisi paikalle ennen kuin lähempänä määrä-aikaa. Luultavasti oli siellä toisiakin kosijoita vahtimassa, samoin kuin hänkin, Perth'in Kaunottaren asunnon ympärillä; ja hän tunsu heikon luonteensa kovin hyvin, niin että tiesi kuinka aivan helposti hän voisi joutua kahakkaan niiden kanssa. "Minulla on se etu", ajatteli hän, "että Simo ukko minun puoltani pitää; miksi siis tahraisin sormiani noiden raukkojen verillä, jotka eivät maksa huomaamisen vaivaa, koska heillä on niin paljon vähemmän onnea kuin minulla? Ei, ei! tällä kertaa kumminkin koetan olla viisas ja pysyä erilläni kaikesta riidan kiusauksesta. Heillä ei pidä olla enempää aikaa riidellä minun kanssani kuin juuri sillä silmänräpäyksellä, jolloin annan merkkini Simo ukolle ja jolloin hän siihen vastaa. Milläpä ihmeellä vaan se vanha mies saanee tyttärensä ikkunan luokse? Suuresti pelkään, että jos Katri hänen tarkoituksensa arvaisi, ukon tulisi vallan vaikeaksi saada se aikaan."

Nämät rakastajan mietteet mielessänsä, hidastutti seppä kulkuaan, usein kääntyen itäänpäin taivaanrantaan katselemaan. Vaan ei siinä hämmöittänyt vielä vähintäkään vaalakkaa päivän valon apua, joka olisi ilmoittanut lähenevän, vaikka vielä kaukaisinkin aamun koittoa. Päivä, uljaan aseseppän kiusaksi, näkyi sinä aamuna olevan tavallista verkallisempi nousemaan itäiselle vartiotorinillensa. Heikki nyt hitaasti kulki Pyhän Annan kappelin seinän sivuitse — tätä pyhää maata astuessaan hän ei laiminlyönyt silmiensä ristimistä ja *ave*-rukouksen[10] lukemista. Silloinpa virkkoi ääni, joka kuului tulevan yhden kappelin ulospistävän seinäpielen takaa: "Nyt se viivyskelee, jonka olis tarvis juosta."

"Kukas siellä puhuu?" kysyi seppä, katsahtain ympärilleen, jokseenkin hämmästyneenä puheesta, joka oli niin outo sekä äänen että sanojen sisällyksen puolesta.

"Yks kaikki kuka se puhuu", vastasi ääni. "Joudu kiireesti, taikka et hyvään aikaan joudu. Älä laske loruja, vaan mene matkahasi."

"Pyhä tai pakana, enkeli tai saatana, mikä lienetkin", virkkoi Heikki, ristien silmiänsä, "sinun neuvos koskee kovin arkaan paikkaan, että sitä olisin tottelematta. Pyhä Valentin kulkuaani jouduttakoon!"

Näin sanoen hän kohta muutti verkallisen astuntansa niin joutuisaksi, että harva mies olisi jaksanut pysyä hänen rinnallansa, eikä aikaakaan, niin hän oli Curfew-kadulla. Mutta hän ei ollut kerjinnyt astua kolmea askelettakaan Simo Hanskurin talolle päin, joka oli sen kapean kadun keskipoikoilla, niin yksi mies ilmautui kummaltakin kadun puolelta huoneitten pimennosta esiin, ja molemmat astuivat häntä vastaan, ikään kuin yksin tuumin estääkseen hänen kulkuaan. Hämärässä ei ollut mahdollista nähdä muuta, kuin että heillä oli Vuorelais-takki yllään.

"Pois Vuorelais-rosvot", sanoi seppä syvällä, ankaralla äänellään, joka oli hänen leveän rintansa mukainen.

He eivät vastanneet, ei kumminkaan kuuluvilla sanoilla; mutta seppä näki, että he vetivät miekkansa tupesta, aikoen vastustaa häntä väkivallalla. Heikkiä aavistutti, että tässä oli jokin paha tekeillä, jos kohta ei hän voinut arvata mitä lajia se oli; hän päätti siis raivata itselleen tietä vaikka kuinka suuren vihollisjoukon läpi ja pelastaa rakkaansa taikka kuolla sen jalkain juureen. Hän kääri levättinsä vasemman käsivartensa ympäri kilveksi, ja alkoi horjumattomilla askeleilla astua noita kahta miestä

kohti. Lähempi heistä sivalsi miekallaan; mutta Heikki Seppä väisti sivalluksen levättikääreellään, läimäytti kädellään miestä vasten silmiä ja kamppasi, niin että vastustajansa raskaasti lompsahti kadun kiville. Melkein samalla silmänräpäyksellä hän myös metsäpuukollaan iski oikealla puolella olevaa miestä, niin kovaan että sekin kohta kelletti maassa kumppalinsa vieressä. Mutta seppä riensi eteenpäin, sydän täynnä pelkoa, johon se seikka, että outoja miehiä täällä seisoi kadun suuta väkivaltaisella tavalla vartioimassa, antoikin kyllin syytä. Hän kuuli nyt hiljaisia kuiskauksia sekä vähäisen kalinan hanskurin ikkunan alta — juuri sen ikkunan alta, josta hän oli toivonut kuulevansa Katrin tervehtivän häntä Valentinikseen. Seppä poikkesi kadun toiselle puolelle, ottaakseen selvän siellä-olihoitten paljoudesta sekä aikomuksesta. Mutta yksi niistä, jotka tuolla ikkunan alla seisovat, näki tai kuuli hänet, ja kysyi nyt kuiskaamalla, epäilemättä luullen häntä yhdeksi vartijoista: "Mitä melua tuossa oli, Kenneth? Miksi ette viheltäneet?"

"Lurjus!" huusi Heikki. "Teidän ilkityönne on ilmitullut ja sinä sen saat maksaa hengelläs!"

Näin sanoen, hän sivalsi tuota outoa miestä puukollaan niin vimmatusti, että luultavasti olisikin uhkauksensa täyttänyt ellei toinen, kohottaen käsivarttansa, olisi käteen ottanut vastaan sivallusta, joka päätä tavoitteli. Hänen haavansa mahtoi olla syvä kyllä, sillä hän horjahti ja kaatui kovalla parahduksella.

Sen enempää lukua pitämättä, juoksi nyt Heikki muutamia miehiä kohti, jotka par'-aikaa asettivat tikapuita huoneen päädyssä olevaa ristikko-ikkunaa vasten, Heikki ei kuluttanut enää aikaa heidän lukuansa lukemalla eikä heidän hankettansa tiedustamalla. Hän päästi suustaan sen hätähuudon, jota kuullessaan porvarein oli tapa juosta apuun, ja ryntäsi noiden yöjalkalaisten kimppuun, joista yksi par'-aikaa alkoi kavuta ylös tikapuita myöten. Seppä tempasi tikapuut kantoreinkaista, viskasi ne maahan ja asetti jalkansa kapuajan rinnan päälle, estäen häntä jaloilleen pääsemästä. Kaatuneen kumppalit kyllä rupesivat hurjasti hakkaamaan Heikkiä, saadaksensa vankia jälleen irti. Mutta Heikin rautarengaspaita oli hyvänä turvana, ja hän maksoi heidän sivalluksiaan kelpo korolla, kovasti huutaen: "Avuksi, avuksi, hyvän St. Johanneksen nimeen! — Joutset ja miekat tänne, hyvät naapurit! — Joutset ja miekat tänne! — He pyrkivät sisäänmurtamalla meidän huoneisimme yön pimeään peitossa!"

Näitä sanoja, jotka kauas katuja pitkin kaikuivat, säestelivät yhtä monet ankarat läimäykset, sen saivat sepän vastustajat kyllin kokea. Pian alkoivat kadun asukkaatkin herätä ja ilmautua kadulle, paitasillaan, vaan miekalla ja kilvellä varustettuna, muutamat myös kantaen tulisoihtuja. Rauhanrikkojat nyt pyrkivät pakoon, ja se onnistuikin kaikille paitsi sille miehelle, joka oli tullut tikapuilta maahan viskatuksi. Sen kurkun oli urhokas aseseppä kahakassa saanut kopristetuksi ja piti häntä kiinni niin lujaan kuin metsäkoira jänistä. Muut haavoitetut olivat heidän kumppalinsa pois kantaneet.

"Tässä on mokoma ilkimys-joukkio rauhaa rikkomassa meidän kaupungissamme", selitti Heikki kokoutuville naapureille. "Joutukaa noiden kolmen jälkeen. Eipä ne kaikki pääsekään täältä pakoon, sillä parilta olen saanut lentimet hiukan kynityksi; veren tipahduksia myöten pääsette heidän jäljilleen."

"Ne ovat Vuorelais-rosvoja", sanoivat porvarit. "Hei, naapurit, perään-ajoon!"

"Niin, perään-ajoon — perään-ajoon kaikki", jatkoi seppä. "Jättäkää vaan tämä konna tässä minun haltuuni."

Apumiehet hajosivat erihaaroille, niin että heidän tulisoihtuinsa nähtiin leimahtelevan, heidän huutoinsa kuultiin kajahtelevan ympäri koko sitä kaupunginosaa.

Sillä välin vanki koki puhuttelemalla päästä vapaaksi, turvautuen vuoroin rukouksiin, vuoroin uhkauksiin. "Jos olet oikea aatelismies", virkkoi hän, "niin päästä minut irti, niin kaikki, mitä nyt on tapahtunut, annetaan sinullen anteeksi."

"Minä en ole aatelis-sukua ollenkaan", vastasi seppä. "Olenpa vaan Heikki Wynd-kadulta, Perth'in kaupungin porvari, enkä ole tehnyt mitään, mistä olisi anteeksi-antamista tarvis."

"Konna, sinä olet tehnyt rikoksen, jota et voi tietääkään! Mutta päästä minut valloilleni, niin täytän lakkisi kultakolikoilla."

"Ja minä heti paikalla täytän sinun lakkisi halkaistulla päällä", tiuskasi seppä, "jos et nyt pysy alallas, niinkuin rehellinen vanki."

"Mikäs tässä on hätänä, Heikki poikaseni?" kysäsi nyt Simo ilmautuen ikkunaan. "Kuulenpa sinun puhelevan toisellaaisella äänellä kuin mitä olisin luullut. Mistäs kaikki tää melu on noussut, ja miksi naapurit näin on liikkeellä?"

"Onpa täällä mokoma koira-joukko yrittänyt kavuta ylös teidän ikkunoillenne, Simo isä. Mutta minä

olen tässä rupeemaisillani kummiksi yhdelle heistä, jota pitelen niinkuin rautaruuvissa."

"Kuules minua, Simo Hanskuri", virkkoi vanki, "anna mun vaan saada kuiskata yksi sana sinun korvahas ja pelasta minut tämän rautakouraisen, pölkypäisen tolvanan kynsistä, niin todistan, ettei ollut mitään pahaa aiottukaan sinulle eikä sinun omaisilles; vieläpä lisäksi annan sinulle tiedoksi jotain, josta sinulle on tuleva paljon etua."

"Tuo ääni kuuluu tutulta", sanoi Simo Hanskuri, joka nyt tuli ulos kynnykselleen, salalyhty kädessä. "Seppä poikaseni, anna tuon nuoren miehen päästä puheilleni. Ei hän mitään pahaa tee, sen takaan sulle. Pysy sinä vaan hetkinen tuossa paikallasi, äläkä päästä ketään sisään, oli se päällekkarkaaaja tahi suojelija. Minä takaan sitä, ettei tämä poika-veitikka tässä tarkoittanut mitään muuta kuin Valentinin-päivän leikkiä."

Näin sanoen vanha mies veti vangin huoneen sisään ja sulki oven, jättäen Heikin kummastelemaan, että hänen vastainen appensa tuota ryntäystä niin arvaamattomalla tavalla selitti. "Vai leikkiä!" virkkoi hän. "Olisipa siitä mahtanut tulla kummaa leikkiä, jos he olisivat päässeet tytön makuukammariin! — Ja sinnepä he olisivat päässeet, jos en olisi saanut kuulla tuota kunnan ystävän ääntä kappelin pylvään takaa, joka mahtoi olla itse autuaan Annan ääni — vaikka kuinka olisin mahdollinen, että se Pyhä neito minulle puhuisi! — taikka kumminkaan ei se voinut siinä paikassa päästä kuuluviin ilman sen pyhän neiden luvatta ja suostumuksetta — ja siitä lupaan asettaa hänen alttarilleen vaksikynttilän, niin pitkän kuin tää minun metsäpuukkonni. — Ja soisinpa vaan, että mulla olisi tässä mun kahdenkäden käytettävä miekkani, niin hyvin Pyhän Johanneksen kunniaksi kuin myös noiden konnien kuritukseksi — sillä onhan nämät tämmöiset puukot sieviä leluja kyllä, vaan sopivimmat poikasen kuin aikamiehen kädessä. Voi kuitenkin, jos sinä kahdenkätinen kalpani olisit ollut tässä kourassani, niinkuin nyt riiput tuossa vuodeteltassani, niin eivätpä nuot lurjukset olisikaan kaikki löytäneet jalkojansa, millä näin kuulumattomiin poisötökiä. — Vaan kas tuosta tulee palavia tulisoihtuja ja paljastettuja miekkoja. — Miehet hoi! Seis! — Oletteko te Pyhän Johanneksen puolella? Jos olette meidän kunnan kaupungin ystäviä, niin olkaa terveet tultuanne!"

"Me palajamme saaliittomina pyytäjinä", vastasivat lähenevät porvarit. "Verijäljet veivät meidät Mustain-Veljesten hautausmaalle, ja sieltä putkahti meidän edestämme kaksi miestä, jotka välissänsä kantoivat kolmatta — hänessä mahtoi olla sinun merkkisi, Heikki. He ehtivät luostarin takaportille, ennen kuin me heidät saavutimme — he soittivat kelloa, ovi aukesi — ja sinne he katosivat. Niin ovat he siis sen pyhän paikan piirissä ja turvissa, ja me saamme nyt mennä kylmille vuoteillemme lämmittelemään."

"Niin", sanoi toinen, "kylläpä noilla kunnan Mustilla-Veljeksillä on aina joku jumalinen luostarikumppali valvomassa, joka voi avata pyhän turvapaikan oven jokaiselle hädässä olevalle sielu-raukalle, joka pyrkii piiloon kirkon huostaan."

"Niin oikein, jos nimittäin se vainon-alainen sielu-raukka on semmoinen, joka siitä jaksaa maksaa", lisäsi toinen. "Vaan, jos hän on yhtä vaivainen kukkaroltaan kuin hengeltään, joutaa hän hyvin seistä ulkona, siksi kun koirat ovat hänen kintuissansa."

Kolmas, joka jo hetkisen aikaa oli tutkiskellut maata tulisoihtunsa avulla, nyt loi silmänsä ylöspäin ja yhtyi puheeseen. Se oli iloinen, vähän hätäinen, lihava miehen tynkkä, nimeltä Olivier Proudpute, jokseenkin varakas porvari ja etumaisia miehiä lakintekijäin ammattikunnassa. Sen vuoksi hän nytkin virkkoi tarmokkaalla äänellä: "Voitkos sanoa meille, iloinen seppä" — he tunsivat juuri nyt toinen toisensa kadulle ilmautuvain tulisoihtujen valossa — "mitä lajia velikultia ne olivat, jotka tämän kahakan tässä meidän kaupungissamme panivat alkuun?"

"Ne kaksi, mitkä ensiksi näin", vastasi seppä, "näyttivät minusta, sen verran kuin taisin selittää, olevan käärittyinä Vuorelais-vaippoihin."

"Se on kyllä luultava — se on kyllä luultava", virkkoi toinen, päätänsä pudistellen. "Häpeä onkin, ettei rikkoja meidän vallissamme ole korjattu ja että niin nuot maankuljeksijat Vuorelaiset voivat mieltänsä myöten, milloin vaan yö on tarpeeksi pimeä, tulla tänne ajamaan rehellisiä miehiä ja vaimoja ulos sängystänsä."

"Mutta katsokaas vaan tänne, naapurit", virkkoi Olivier Proudpute, näyttäen veristä kättä, jonka hän oli maasta löytänyt. "Milloinikä tämmöinen käsi on sitonut Vuorelaisvirsun pauloja? Se on suuri tosin ja vahva, vaan hieno kuin neitosen kätönen, ja onpa tuossa sormessa pyöryläinen, joka paistaa niinkuin palava kynttilä. Simo Hanskuri on tämän käden varalle työtä tehnyt, jos en aivan pety, sillä hän ompelee kintaita kaikille kuninkaan hoviherroille."

Läsnä-olijat nyt rupesivat tarkastelemaan tuota veristä merkkiä, mikä mitäkin selitystä lisään pannen.

"Jos niin on", virkkoi yksi, "niin taitaisi Heikki Sepän olla paras turvata koipihinsa, sillä korkea oikeus

tuskin katsonee porvarinhuoneen suojelemisen kyllin päteväksi puolustus-syyksi sille, joka on aatelisherran käden poikki pannut. Laissa on paha pykälä ihmisraajan silpomisesta."

"Hyi sinua, mitä puhut, Mikko Webster", vastasi lakintekijä. "Emmekö me ole noiden uljaitten Romalaisten jälkeisiä, jotka rakensivat tämän Perth'in kaupungin niin paljon Romansa näköiseksi kuin mahdollista? Ja eikö meillä ole perimäkirjoja kaikilta kuninkaittamme ja suojelusherroiltamme, joissa meitä sanotaan heidän uskollisiksi lääniläisikseen? Ja pitäiskö meidän nyt muka hellittää käsistämme nuot meidän oikeutemme, ja etuutemme, ja vapautemme, meidän tuomio- ja teloitus-oikeutemme, ja meidän sakotus-oikeutemme, ja meidän oikeutemme perillisetä kuolleen muukalaisen perintöön ja meidän muut etumme, ja sallia sisään-murtamista rehellisen porvarin huoneesen, mitään rangaistusta vaatimatta? Ei — kunnan kaupunkilaiset, ammattilaiset ja porvarit, ennen Tay-virta rupeaa virtaamaan taaksepäin Dunkild'iin päin, ennen kuin semmoista vääryyttä kärsimme!"

"Entäs mitä me siihen voimme?" kysyi vakava vanha mies, joka seiso, nojaten itseään kahdenkätiseen miekkaan. "Mitäs sinä sitten kehoittaisit meitä tekemään?"

"Henk'risti! pormestari Craigdallie, ihmeyttäpä minua, kun juuri te, kaikista sitä kysytte. Minä kehoittaisin siihen, että me, niinkuin suorain miesten sopii, menisimme kohta täältä armollisen kuninkaamme eteen, herättäimme hänet hänen kuninkaallisesta levostansa, ilmoittaisimme hänelle tämän surkean seikan tässä, kun meidän on täytynyt näin yön aikana hypätä ulos sängyistämme, ilman paljon muuta peitettä paitsi näitä paitojamme — ja minä näyttäisin tätä veristä muistiaiskalua ja pyytäisin saadakseni tietää majesteetin omasta armollisesta suusta: onko oikein ja kohtuullista, että hänen irstastapaisen hovinsa ritarit ja aatelisherrat näin kohtelevat meitä kuninkaan uskollisia alamaisia. Ja näin menisi meidän asiamme tulista kyytiä."

"Vai tulista? Niinkö luulet?" vastasi vanha pormestari. "Kyllä se tulisuus siinä olisi semmoinen, että kaikki viluun kuolisimme, veikkoinen, ennen kuin porttivahti liikuttaisi avaintansa ja päästäisi meitä sisään kuninkaan armollisten silmien eteen. — Tulkaa pois, hyvät naapurit, tämä yö on kipeästi kylmä — me olemme vahtineet ja vartioineet kaupunkiamme niinkuin aika-miehet, ja meidän seppä-veitikkamme on meitä sortamaan halullisille antanut varoituksen, joka hyvin on kahdenkymmenen kuninkaallisen julistuksen arvoinen. On huomennakin päivää — tulkaamme silloin taas tähän paikkaan kokoon tätä asiaa miettimään, ja keskustelemaan mihin keinoihin olisi ryhtyminen noiden konnien ilmi- ja kiinnisaamiseksi. Vaan erotkaamme nyt, ennen kuin meidän sydänveremme jäätyy suonihinsa".

"Oikein, pormestari Craigdallie. — Eläköön St. Johannes, Perth'in suojeluspyhä!"

Olivier Proudpute olisi vielä tahtonut jatkaa puhettansa, sillä hän oli noita armottomia puhelijoita, jotka luulevat, että heidän kaunopuheisuutensa voittaa kaikki ajan, paikan sekä olojen vastukset. Vaan ei kukaan huolinut kuullella; porvarit menivät kukin kotihinsa, juuri nyt taivaan äärtä kirjailevan päivän valossa.

Tuskin olivat he lähteneet, niin hanskurin ovi aukeni, ja vanha mies, tarttuen seppää käteen, veti hänet sisään.

"Missä on vanki?" kysäsi seppä.

"Hän on poissa — päässyt irti — pötkinyt pakoon — mitäs mä hänestä tiedän?" virkkoi hanskuri. "Hän pujahti ulos taka-ovesta ja sitten puutarhan läpi. — Älä hänestä ole milläskään, vaan tule tervehtimään Valentineäs, jonka kunnian ja hengen tänään olet pelastanut".

"Antakaa mun vaan ensin pistää miekkani tuppeen", esteli seppä, "ja pestä käteni — —"

"Ei nyt ole aikaa viivytellä silmänräpäystäkkään; hän on jo noussut ja pukenut päällensä. — Tule vaan veikkonen. Hänen pitää saada nähdä sinut, kelpo ase kädessä ja tuon konnan veret sormissas, niin että hän oppii minkä-arvoinen kunnan miehen apu on. Hän on jo liian kauan aina tukkiellut suutani ujustelemisillaan ja epäilemisillään. Minä tahdon että hän nyt saa nähdä minkä-arvoinen on kunnan miehen, ja vielä päälliseksi urhokkaan porvarin, rakkaus."

VIIDES LUKU.

Imp' ihana, ja havaja,
Ja nauti tuoksu-ilmoja,

Ja vyötä vyö, nyt loppui yö,
Ja naakoill' on täys päivätyö.

Johanna Baillie.

Kahakan kautta kesken untansa herättyään, oli Perth'in Kaunotar henkeä ahdistavalla pelolla kuullellut kadulta tulevia huutoja ja väkivaltaista melua. Hän oli vaipunut polvilleen Jumalalta apua rukoilemaan, ja polvillaan yhä hän sitten taas lähetti taivaan puoleen kiitoksensa, kun hän selitti avuksi rientävien ystävien ja naapurien äänet. Polvillaan oli hän silloinkin kun Simo ukko melkein väkisin työnsi hänen suojelijansa, Heikki Sepän, sisään tähän huoneeseen. Ujo rakastaja näet ei tahtonut astua esiin, ensin siitä pelosta että Katri voisi suuttua, ja sitten kun hän näki tytön olevan polvillaan, sen vuoksi ettei tahtonut häiritä hänen hartauttansa.

"Isä", virkkoi seppä: "hän rukoilee — en minä nyt uskalla puhutella häntä enempää kuin piispaakaan, joka par'-aikaa messua lukee".

"No, mene matkoihin sitten, sinä urhokas ja uljas pölkkyä", virkkoi isä; ja sitten ja sitten hän lisäsi, kääntyen tyttärensä puoleen: "Jumalalle otollisin kiitos, tyttöseni, on se kun ihmis-veljillemme kiitollisuutta osoitamme. Tässä on se mies, joka Herran välikappaleena on pelastanut sinut kuolemasta, tai kenties häväistyksestä, joka on kuolemaakin pahempi. Tervehdi nyt häntä, Katri, oikeaksi Valentinikses, ja muista että minä soisin saavani hänet rakkaaksi pojakseni".

"Älkää isä", vastasi Katri. "Nyt en voi nähdä ketään — en voi puhutella ketään. En minä ole kiittämätön — kenties olen liiankin kiitollinen hänelle, jonka käden kautta Herra on meidät pelastanut. Mutta sallikaa mun ensin kiittää suojeluspyhäni, joka minulle tään ajallaan tulleen avun lähetti, ja suokaa minulle vaan silmänröpäys aikaa, että kerkiän saada hameen päälleni".

"No, Jumalan kiitos, tyttöseni — liika tyly olisinkin, jos en soisi sinulle aikaa alusvaatteesi ylles vetämään, koska se pyyntö on ensimmäinen vaimo-ihmisen puheelle kuuluva lause, joka nyt viikon päiviin on tullut suustasi. — Totta tosiaan, poikaseni, soisin ettei tyttäreni olisi niin täysi pyhä, ennen kun tulee se aika, että häntä toiseksi St. Katarinaksi julistetaan".

"Älkää näin pilkkaa puhuko, isä; sillä minä voin vannoa, että hänellä on kumminkin yksi totinen pyhittäjä, joka on itsensä kokonaan antanut kuuliaiseksi hänen tahtonsa alle, niin paljon kuin syntinen ihminen sen taitaa. — Hyvästi siis täksi hetkeä, kaunis neito", lisäsi seppä kovemalla äänellä, "ja Herra lähettäköön sinulle unia, yhtä rauhallisia kuin sinun ajatuksesi ovat valveella ollessas. Minä lähden vartioimaan sinun lepoas, ja kavahtakoon itseään se, joka sitä tulisi häiritsemään!"

"Ei, hyvä, kunnon Heikki, jonka lempeä sydän niin vähän sopii yhteen tuon liian hätäisen käden kanssa, älä nyt enää tänä yönä ryhdy uusiin kahakoihin. Mutta ota kuitenkin lempeimmät kiitokseni, ja niiden kanssa tulkoon sinulle ne rauhalliset ajatukset, joiden sanot minussa asuvan. Huomenna, kun tapaamme toisiamme, vakuutan sinulle kiitollisuutta paremmin — hyvästi!"

"Hyvästi, sinä sydämeni valtias ja valo!" sanoi seppä, ja oli juuri, astuttuaan Katrin kammarista vievät portaat alas, lähtemäisillään ulos kadulle, koska hanskuri häntä tempasi käsivarresta.

"Minä olen iloitseva tästä tään-yöllisestä kahakasta", sanoi Simo, "enemmän kuin koskaan olisin luullut voivani iloita teräksen kalskeesta, jos se saattaa tyttäreni täyteen järkeensä ja näyttää hänelle minkä-arvoinen mies sinä olet, Heikki. Pyhä Macgirder auttakoon! Oikeinpa rakastan noita roistoja ja mieleni on paha siitä, että tuo kosija parka ei enää ikinään saa pitää oikeankäden kinnasta. Voi, voi, hän on kaipaava sitä kättään kaikki ikäpäivänsä, varsinkin kun rupeaa kinnasta käteensä vetämään — niin, hän on vasta maksava ainoasti puolet maksut minun ammatilleni. — Vaan, veikkonen, et sinä pääse askeltakaan liikahtamaan talostani tänä yönä", jatkoi hän. "Et sinä niin meiltä pois pääse, poikaseni, sen takaan".

"Sitä en aiokaan. Minä vaan aion, jos sallitte, vartioida tuolla ulkona kadulla. Saattais tapahtua, että he yrittävät uudestaan".

"Ja jos niin tapahtuisikin", sanoi Simo, "niin tulee sinun paljoa helpommin torjua ne pois, seisoen täällä huoneen suojassa. Se tappelukeino onkin porvarille soveliaian puolustustaistelu muurin takaa. Vahtiessa ja vartioiden me siihen temppuun opimme. Paitsi sitä on nyt niin paljon ihmisiä valveella ja liikkeellä, että me kyllä saamme olla tämän aamun hyvässä turvassa ja rauhassa. Tule siis vaan tänne päin".

Näin sanoen, hän puoliväkisin vei Heikin siihen kammariin, missä he illallisella olivat olleet ja missä nyt vain palvelija, joka myös oli jalkeilla, samoin kuin muut herättyään yöllisestä metelistä, nyt pian sai valkean viritetyksi.

"Ja nyt, mun uljas poikaseni", kysyi hanskuri, "millä juomalla nyt tahtoisit juoda isäsi maljaa?"

Seppä oli koneentapaisesti antanut saattaa itsensä vanhalle lavitsalle hauskasta tammipuusta, ja nyt istui, katsellen tuleen, joka loi punertavaa valoa hänen miehuullisille kasvoilleensa. Hän mutisi itseksensä puoli-ääneen: — — *Hyvä Heikki, kunnan Heikki* — Voi, jos hän sentään olisi siihen lisäksi sanonut: Heikki *kulta!*"

"Mitä juomia ne on?" nauroi vanha hanskuri. "Minun kellarissani ei kumminkaan semmoisia ole. Mutta, jos Kanarian, tai Gascognen tai Rhein'in viini kelvannee, niin päästöpäs vaan yksi sana suustasi, ja samassa pullollinen kilahtaa edessäsi — eipä muuta".

"*Hartaimmat* kiitokset", jatkoi seppä, yhä vielä mietteisinsä vaipuneena; "se on enempi kuin mitä hän koskaan ennen on sanonut minulle — *hartaimmat* kiitokset — mihin kaikkeen se voinee ylettyä?"

"Se ylettyy vaikka mihin, venyen kuin kilin nahka, veikkoseni", virkkoi hanskuri, "jos vaan tahdot totella minua ja virkkaa, mitä nyt käsket aamuryypykse".

"Mitä ikinä te itse tahdotte, isä kulta", vastasi seppä huolimattomasti, ja vaipui jälleen Katrin sanojen punnitsemiseen. "Hän puhui minun lempeästä sydämeistäni, mutta samassa myös minun liian hätäisestä kädestäni. Mitä kummaa voisin tehdä, päästäkseni tuosta tappeluhalustani? Taitaispa olla paras hakata poikki oikea käteni ja naulata se kirkon oveen, ettei se enää saattaisi minua häpeään".

"Käsiä olet jo kyllin lennättänyt maahan yhden yön osaksi", virkkoi ukko hanskuri, tuoden viinipullon pöydälle. "Mitä kummaa sinä noin kiusaat itseäsi, veikkonen? Se tyttö pitäisi sinusta kahta kertaa enemmän, jos hän ei näkisi kuinka hullusti sinä häntä rakastat. Mutta asia ei nyt enää siedä leikkiä. Minä en tahdo että taloni olisi vielä toista kertaa joutumaisillaan aatelisherrain palvelija-hirtehisten murrettavaksi ja ryöstettäväksi, siitä syystä että tytärtäni sanotaan Perth'in Kaunottareksi. Ei, hänen pitää saada tietää, että minä olen hänen isänsä ja että minulla on oikeus vaatia sitä kuuliaisuutta, joka lakikirjassa sekä Jumalan sanassa on käsketty. Minä tahdon että hän tulee sinun vaimokses, mun kultasydäminen poikani — sinun vaimokses, sä rautakoura, ja se pitää saada aikaan, ennen kuin kovin monta viikkoa kerkiää kulua. Kas niin, saas tästä, juodaanpa sinun iloisten häittesi malja, seppä veitikka!"

Ukko joi suuren pikarin tyhjäksi, ja täytti sen sitten ottopoikaansa varten, joka hitaasti kohotti sen huulilleen, vaan sitten, ennen kuin se niihin oli koskenut, asetti äkkiä takaisin pöydälle, ja pudisteli päätänsä.

"No, jos et sinä huoli sitä maljaa juoda, enpä tiedä kuka sen sitten joisi", virkkoi Simo. "Mikä nyt on sulla mielessä, sä hupsu poika? Nyt on tässä seikka tapahtunut, joka tavallaan on tytön sinun valtaahas saattanut; sillä kaupungin joka nurkassa huudettaisiin 'hyi!' hänelle, jos hän sinulle nyt rukkaset antaisi. Ja tässä minä, hänen isänsä, en ole ainoasti suostuvainen tämän avio-tuuman ensi-alkuiseen troklaukseen, vaan soisinpa vielä että te, niin pian kuin mahdollista, tulisitte yhteen ommelluiksi, niin lujaan kuin neula vuohennahkaa kintaaksi ompelee. Kaikki siis on sinun puolellas — onni, isä ja kaikki muu — vaan sinä yhtähyvin näytät siltä että luulisi sinun olevan tuommoisen onnetoman rakastajan, joista lauluissa lauletaan, tai että pikemmin olet menossa Tay-jokeen kuin tyttöä kosimaan, jonka saat, jos vaan otollisella hetkellä häntä pyydät".

"Niin, mutta tuo otollinen hetki, isä! Sitähän suuresti epäilen, sattuneeko koskaan sitä silmänräpäystä, jolloin Katri niin paljon vilkahtaisi alas maan ja sen asukkaitten puoleen, että ottaisi kuullakseen minun kaltaiseni raa'an, oppimattoman moukan kosimista. En voi sanoa mistä se tulee, isä — muualla minä kyllä käyn, kaula kenossa, niinkuin muutkin miehet, mutta teidän pyhämäisen tyttärenne seurassa minulta uljuus ja rohkeus kohta raukenee maan matalalle, ja minusta tuntuisi aivan pyhän alttarin ryöstämiseksi, jos minun äkkipäätä onnistuisi saada hänet miellytetyksi minuhun. Hänen ajatuksensa ovat kovin paljon taivaalliset, että niitä kävisi tuhlaaminen mokomaan kuin minä".

"Tee niinkuin tahdot", vastasi hanskuri. "Eipä minun tyttäreni kosi sinua enempää kuin minäkään — rehellisestä ehdotuksesta ei ole vihastumista. — Vaan jos luulet minun suostuvan noihin tytön hupsuihin luostarituumihin, niin sanon sulle nyt, etten niitä ikinä ota korviini. Kyllähän minä rakastan ja kunnioitan kirkkoa", jatkoi hän, ristien silmänsä. "Maksanhan minä kaikki sen saatavat rehellisesti ja mielelläni. Kymmenekset ja vaivaismaksut, viinirahat ja vaksirahat, kaikki suoritan papeille niin tarkkaan kuin suinkin joku minun varaiseni mies Perth'issä. Mutta en henno antaa kirkon omaksi tätä yhtä ja ainoata karitsaa, joka minulla on maailmassa. Hänen äitinsä oli minun rakkaimpani maan päällä, ja on nyt enkelinä taivaassa. Katri on ainoa minulle jäänyt muistiainen siitä, mikä minulta on mennyt; ja jos hän on menevä luostariin, se tapahtukoon silloin kun nämät vanhat silmät on umpeen menneet, vaan ei ennen. — Mutta mitä sinuun tulee, seppä veikkoseni, saat tietysti tehdä miten sinusta paraimmalle näyttää. En minä väkisin työnä vaimoa sun syliisi, sen takaan".

"No, nyt te taas taotte rautaa kovin kiivaasti", virkkoi Heikki. "Semmoinenhan aina on loppu puheistanne, te kun äistytte minuun siitä, etten tee tekoa, joka saattaisi minut onnellisimmaksi koko maailmassa, jos se olisi mahdollinen tehdä. Lävistäköön terävin väkipuukko kaikista, jotka ikinä olen takonut nyt tässä silmänräpäyksessä sydämeni, jos siinä sydämessä on edes pienin palanen enemmän minun omani kuin teidän tyttärenne oma. Vaan mitäs minä tekisin? En voi ruveta ajattelemaan häntä vahvemaksi tai itseäni paremmaksi kuin mitä me todentodella olemme; ja se teko, joka teistä niin helpolta ja varmalta näyttää, on minun mielestäni yhtä vaikea, kuin jos minun tulisi takoa teräshaarniska pellavankuiduista. — Mutta saakaas tästä nyt, isä", lisäsi hän iloisemmalla äänellä; "ja juodaan nyt myös minun ihanan pyhänneitsyeni ja Valentinini malja, sillä siksihän toki, toivon ma, hän on rupeeva tämän vuoden ajaksi. Ja nyt en huoli kauemmin estää teidän vanhaa päätänne päänalaiselleen vaipumasta, vaan pujahtakaa te jo tuutuhunne valkeaan päivään saakka. Ja sitten teidän pitää tulla oppaakseni tyttärenne kammari-ovelle ja puolustajakseni, kun sitten astun sisään hänelle tervehtimään hyvää päivää, ja kirkasta kuin suinkin aurinko koskaan voi suoda tälle kaupungille sekä tälle maakunnalle monta peninkulmaa ylt'ympäri".

"Se ei ole hullumpia neuvoja, poikaseni", sanoi kunnan hanskuri. "Mitä sinä, mitä aiot sinä tehdä? Rupeetko myös minun viereeni, vai tahdotko mennä Conachar'in vuoteelle?"

"En huoli kummastakaan", vastasi Heikki Seppä; "minä vaan estäisin teidän lepoanne. Minulle on tämä kova tuoli tässä yhtä hyvä kuin untuva-tyyny — tässä voin nukkua niinkuin vahtimies, aseet vieressäni."

Näin puhuen hän laski kätensä jalkansa päälle.

"Ei, Herra varjelkoon, ettei nyt sen enempää tulisi tarvis teräs-aseitas. Hyvää yötä tai pikemmin hyvää huomenta nyt vaan, sikskun päivä kokonaan on noussut — ja kuka meistä ensiksi herää, se toista nostattaa."

Näin erosivat molemmat porvarit. Hanskuri vaipui vuoteelleen ja luultavasti samassa myös uneen. Rakastuneella sepällä ei ollut yhtä hyvä onni. Hänen ruumiinsa tosin olisi hyvin kestänyt kaikki yölliset vaivat; mutta hänen mielensä oli toista, arempaa laatua. Toiselta puolen hän oli sen ajan uljaitten porvarein kaltainen, yhtä ylpeä taidostaan aseitten sepittämisessä kuin myös sitten niiden käyttämisessä; kilvoittelunsa ammattilaisten kanssa niinkuin myös ruumiinsa väkevyys ja miekastelutaitonsa usein saattoivat hänet kahakoihin, joiden tähden kaikki häntä pelkäsivät ja muutamat vihasivat. Mutta tuon ylpeyden ja taistelunhalun rinnalla asui hänen sydämessään vilpiton, hyvänsävyinen lapsenluonto, ja hänellä oli haaveksivainen, kuvittelevainen mieli, jonka olisi luullut varsin vähän sopivan yhteen hänen töittensä kanssa pajassa ja hänen taisteluinsa kanssa ulkona. Kenties olivat nuo haaveksivaiset, tuliset tunteet, joista oli puhe vanhoissa kansanlauluissa, hänen ainoassa oppi-lähteessään, vähäisen tarttuneet häneen ja luoneet hänen sydämeensä hiukan puoleksisivistynyttä ritarillisuutta. Hänen rakkautensa Katriin ainakin oli niin hienoa laatua, että se hyvin olisi sopinut vaikka tuolle halpasyntyiselle knaapillekin, jota, jos laulussa lienee perää, Unkarin kuninkaan tytär kunnioitti suosiollisella hymyllään. Hänen rakkautensa Katriin oli tosiaan niin ylevää laatua kuin jos sen esineenä olisi ollut enkeli taivaasta, josta syystä Simo ukko sekä muut, jotka sepän käytöksen näkivät, arvelivatkin tätä rakkautta liian ylevänluontoiseksi ja taivaalliseksi, että se maallista tyttöä voisi miellyttää. Siinä he kuitenkin vallan pettyivät. Katrilla, vaikka hän oli ujosteleva ja arka luonteeltaan, oli kuitenkin sydän, joka tunsu ja käsitti sepän rakkauden jalouden ja syvyyden; ja lieneekö hän tuntenut mahdolliseksi sitä vastata vai ei, oli hän kuitenkin yhtä ylpeä tuon yleisesti pelätyn Heikki Sepän suosioista, kuin suinkin joku lauluissa kuvattu korkea neito kesystä leijonastaan, joka aina seuraa häntä, vartioiden ja suojellen. Hartaimmalla kiittollisuudella muisti hän, aamulla herätessään, avun ohikuluneena vaarallisena yönä; ja ensimmäinen ajatus hänen mielessään oli sitten, millä keinoin hän voisi tätä kiittollisuuttansa sepälle osoittaa.

Hän nousi nopeasti vuoteeltaan, vähän punastuen omasta ajatuksestaan. "Olen ollut liian kylmä häntä kohtaan, kenties myös olen häntä väärin tuominnut — en taho olla kiittämätön" — näin hän puhui itsöksensä, "vaikken tosin voi hänen kosimiseensa suostua. En huoli odottaa, siksi kun isäni käskee minua rupeemaan Heikin täänvuotiseksi Valentiniksi; parempi on että lähden ja itse valitsen hänet siksi. Kyllä olen mielessäni moittinut toisten tyttöjen rohkeutta liiaksi, kun ne sitä samaa ovat tehneet. Mutta se on oleva mieleen isälleni, ja kiittollisuuttani tälle kunnan miehelle osoittaessani olen samassa noudattava hyvän St. Valentinin kunniaksi säätyjä menoja."

Hän pujahtutti nopeasti päälleen pukunsa, joka kuitenkin jäi paljon vähemmän siivotuksi kuin muulloin, astua sipsutti portaita myöten alas ja avasi ruokakammarin oven, jossa huoneessa, niinkuin hän aivan oikein arvasi, hänen kosijansa oli viettänyt loput yöstä kahakan perästä. Katri seisautui ovelle, vähän pelästyen aikomuksestansa, aloittaa vuoden ajaksi solmittua Valentine-liittoa suudelmalla, niinkuin tapa ei ainoasti sallinut, vaan vaati. Sitä katsottiin erittäin suureksi onnen enteeksi, jos saattoi toisen tavata nukkumasta ja herättää häntä yllämainitulla hausalla tempulla.

Parempaa tilaisuutta tuon umpisalaisen liiton alkamiseen ei olisi koskaan voinut sattua, kuin se, mikä nyt oli Kattrille tarjona. Monellaisten vaihtelevain ajatusten perästä oli rivakka seppä viimein vaipunut uneen tuossa karmituolissa, mihin oli itsensä laskenut. Näin lepääväisenä hän oli lujemman, miehuullisemman näköinen, kuin mitä Perth'in kaunotar olisi arvellut; sillä kun seppä hanskurin tyttären silmien edessä tavallisesti oli ollut hämillään osaksi ujoudesta, osaksi siitä pelosta, että hän jollakin lailla nostaa mielipahaa, niin Katri oli tottunut hänessä aina jotain typeränsekaista näkemään.

"Hän on kovasti ykstopotisen näköinen", virkkoi Katri itsekseen; — "lieneekö suutuksissa? — ja jos hän nyt heräisi — me olemme aivan kahdenkesken — jos kutsuisin Dorothean — jos herättäisin isäni — vaan en! — Onhan vaan tavallinen juhlameno, ja tulee toimitetuksi kaikella neidon ja sisaren lemmellä ja kunniallisuudella. En voi uskoa, että Heikki sen voi väärin ymmärtää, eikä saa lapsimainen ujous estää kiitollisuuttani."

Näin sanoen hän kepeillä, vaikka hiukan epävakaisilla askelilla astui kammarin permannon poikki, posket punottavana ujoudesta. Hiiivittyänsä hiljaa nukkujan tuolille asti hän suikkasi sepälle suukoksen, niin kepeän kuin jos vaan ruusunlehti olisi huulille karissut. Mutta kepeäpä myös mahtoi olla nukkujan uni, koska se semmoisesta voi tulla keskeytetyksi, ja hänen unennäkönsä mahtoivat olla hyvin likeistä sukua keskeyttävän syyn kanssa, koska herätessään Heikki heti koppasi tytön syliinsä ja riemun innolla koetti kostaa samalla lailla, millä hänen lepoaan oli häiritetty. Mutta Katri teki kovaa vastarintaa; ja koska hänen irti-pyrkimisensä ei vaan osoittaneet tavallista neidon ujoutta, vaan pikemmin aristunutta häveliäisyyttä, niin kaino rakastaja päästi hänet pois käsistään, joista kymmenen vertaa suurempikaan voima ei olisi voinut riistää tyttöä väkisin.

"Älä pahaksi pane, hyvä Heikki", pyysi Katri hämmästynytä kosijaansa lempeimmällä äänellään. "Minä olen täyttänyt Pyhän Valentinin käskyn, näyttääkseni kuinka suuressa arvossa pidän tätä kumppalia, jonka hän minulle täksi vuodeksi on lähettänyt. Kunhan olisi isäni läsnä, en kieltäisikään sinua kostamasta leposi häiritsemistä."

"Ei siinä suhteessa ole mitään estettä", virkkoi ukko hanskuri, ihastuneena rientäen sisään. "Tartu pihdeillä kiinni, seppä, — tao rautaa niin kauan kuin se on kuumana, ja näytä hänelle, ette nukkuvallakin laivalla on hampaat!"

Näin yllytettyä Heikki, jos kohtakin vähemmin peloittavalla kiivaudella kuin taannoin, taas sulki punastuvan tytön syliinsä, ja Katri välttävällä myöntöväisyydellä salli hänen maksaa saatu tervehdys kymmenkertaisella mitalla ja monenkertaisella innolla. Viimein hän kuitenkin taas irroitti itsensä rakastajansa sylistä, ja heitti itsensä tuolille, peittäen kasvonsa käsillään, ikään kuin olisi katunut tekoansa.

"Älä ole milläskään, hupsu tyttö", virkkoi isä, "ja jos olet saattanut kaksi miestä onnellisimmiksi koko Perth'issä, niin älä siitä liioin häpeile, koska toinen heistä on sinun oma vanha isäsi. Ei ole koskaan yksikään muisku tullut niin hyvästä ansiosta annetuksi, ja oikeus ja kohtuus oli että siihen myös tulisi asianmukainen vastaus. Katso vaan ylös taas, lapsi-kultaseni! Katso ylös ja anna mun nähdä edes yksi kerta vaan hymysi. Niin totta kuin olen rehellinen mies, nyt juuri nouseva aurinko ei näe mitään näkyä meidän kauniissa kaupungissa, josta voisi minulle olla niin paljon iloa kuin tästä äsköisestä. — Mitä", jatkoi hän leikkillisesti, "luulitko että sulla oli Reddie räätälin sormus, joka näkymättömäksi saatti? Mutta eipä niin ollutkaan, sä korea aamu-keijukainen. Juuri kuin olin nousemaisillani, kuulin sinun kammarisi oven aukeavan, ja seurasin salaa sinun jäljessäsi tänne alas — en siksi että olisin aikonut suojella sinua tästä näin uneliaasta Heikistä, vaan siksi että tahdoin omin ihastunein silmini nähdä rakkaan tyttärentei tekevän sitä, mitä hänen isänsä kaikesta enimmäin halasi. — Kas niin, laske nyt alas nää joutavat kätesi, ja jos poskesi punoittelevatkin hiukan, tulee siten vaan Pyhän Valentinin päivä sitä paremmin vietetyksi, sillä tänä aamuna tuleekin tyttöjen punastua."

Näin puhuessaan Simo Hanskuri lempeällä väkivallalla siirsi pois kädet, joilla Katri oli kasvonsa peittänyt. Neidon posket olivatkin todella tulipunaiset, mutta hänen katsantonsa osoitti enempää kuin tavallista tytön ujoutta, ja silmiin alkoi uhkuella kyyneleitä.

"No, no, itketäänkö kultaseni?" jatkoi isä. "Kas niin, se on jo liikaa. — Heikki, autapas minua tätä tyttö-hupsua lohduttaessa."

Katri väkisin koetti tointua ja hymyillä, mutta hänen hymynsä oli ykstopotinen, surullinen.

"Tahtoisin vaan sen sanoa, isä", virkkoi Perth'in Kaunotar, vielä taistellen surullisuuttansa vastaan, "että minulla, valitessani Heikki Seppää Valentinikseni ja suodessani hänelle tään-aamuista tervehdystä, sen mukaan kuin vanha tapa vaatii, ei ollut mikään muu tarkoitus, kuin että näin tahdoin osoittaa kiitollisuuttani hänen miehuullisesta ja uskollisesta avustansa niinkuin myös kuuliaisuuttani teitä kohtaan. Mutta älkää saattako häntä siihen luuloon — älkääkää, hyvä isä kulta, itsekään olko siinä luulossa — että minä tarkoitin mitään sen enempää, kuin mitä lupaus, olla hänelle nyt alkavana vuonna

uskollisena, ystävällisenä Valentini-kumppalina, vaatii".

"No — no — no — no tottahan me sen kaiken ymmärrämme", virkkoi Simo samalla äänellä, jolla lapsiipiat hoitilaitansa viihdyttelevät. "Kyllähän me sinun tarkoituksesi ymmärrämme. Täksi kertaa on tässä aivan kylläksi. Ei sinua ruveta peloittamaan eikä väkisin kiirehdyttämään. — Rakastavaisia, uskollisia Valentini-kumppaliksia te nyt olette, kun olettekin, ja mitä sitten seuraa, se käyköön niinkuin Jumala ja tilaisuus sallii. Kas niin, kas niin, jo piisaa — älä hienoja kätösiäsi vääntele, äläkä nyt sen enempää pakoitusta pelkää. Sinä olet käyttänyt itseäs niinkuin rohkea, kelpo tyttö. — Ja nyt mene Dorothean luo, tuota vanhaa unikekoa herättämään. Meidän pitää saada vahva aamiainen tämmöisen sekamelskeisen yön ja iloisen aamun perästä. Ja sinunkin kättäs tulee tarvis kyökissä, että saisimme muutamia noista makeista piirakoista, joita ei kukaan muu osaa laittaa, paitsi sinä itse — ja täysi oikeuspa sinulla onkin siihen salaisuuteen, siihen nähden keneltä sen olet perinyt. — Voi, autuas olkoon sinun äitikultasi sielu", lisäsi hän huokauksella. "Kuinkapa iloinen hänkin olisi ollut, jos olisi tään onnellisen Valentinin päivän saanut nähdä!"

Katri käytti hänelle näin suodun paon-tilaisuuden ja pujahti ulos huoneesta. Heikistä silloin tuntui kuin olisi aurinko keskipäivällä kadonnut taivaan kannelta, jättäen koko maan äkilliseen pimeyteen. Äskeisen tapauksen nostamat, korkealle lentävät toivotkin vaipuivat taas maahan, kun hän ajatteli tytön muuttunutta käytöstä, kyyneleitä hänen silmissään, hänen kasvoissaan nähtävää pelkoa, ja sitä että Katri, niin selvästi kuin vaan arkatuntoisuus salli, oli koettanut näyttää osoitetun suosion-osoituksen ei olleen mitään muuta kuin päivän menoihin kuuluvan tempun. Hanskuri katseli sepän masentunutta katsantoa ihmeellä ja jollain mielihapalla.

"Pyhän Johanneksen nimeen, veikkonen, mikäs sua vaivaa, että näin näytät yrmeältä kuin tarhapöllö, vaikka sinun kaltaisesi pojan, jos hän todella tätä tyttö-rukkaa rakastaa niin paljon, kuin hän sanoo, pitäisi olla iloisen kuin leivosen!"

"Voi, isä!" vastasi rohkeutensa kadottanut rakastaja; "hänen silmistänsä näen, hänen kyllä minusta pitävän sen verran, että hän tahtoo olla minun Valenti-kumppalinani varsinkin koska se teille on mieluista — vaan eipä kuitenkaan niin paljon, että hän tahtois ruveta vaimokseni".

"No menes nyt hiiteen, sinä kylmä-sydäminen, miehuudeton pöllö!" vastasi isä. "Osaanpa minäkin lukea vaimopuolen silmistä, vieläpä paremmin kuin sinä; vaan en minä hänestä tuommoista voi nähdä. Hiisi vieköön! Tuossa sinä makasit niinkuin suuri herra karmituolissa, sikeässä unessa niinkuin tuomari, kun sinä, jos sinussa olisi ollut vähänkin rakastajan tulta, olisit pitänyt silmät auki, lakkaamatta tirkistellen itäänpäin, eikö jo auringon ensimmäinen säde alkaisi koittaa. Mutta tässä sinä vaan kellätelit, kuorsaillen varmaankin, tyttöä sekä koko muutakin maailmata muistelematta. Ja Katri parka hän heräsi kohta päivän valjetessa, siinä huolesta ettei vaan kukaan muu ennättäisi viedä häneltä hänen kunnollista, valpasta Valentini-kumppaliansa, ja hän herätti sun suosion-osoituksella, joka — St. Macgrider auttakoon! — olisi rauta-alaisimenkin eläväksi saattanut. Mutta sinä herättyäsi tässä vaan irvistelet ja tuskittelet, ja huokaillet, aivan kuin hän olisi pyyhkäissyt huuliasi kuumennetulla rautakangella! Soisinpa — Pyhä Johannes auttakoon! — että hän olisi lähettänyt vanhan Dorothean sijastaan sille asialle, ja sitonut sinut Valentini-kumppaliksi tuohon luurankoon, jolla ei ole yhtään ainoatakaan hammasta suussansa! Kas hän se olisikin kaikista Perth'in naisista soveliain Valentini-kumppali mokomalle pelkurimaiselle kosijalle".

"Mitä pelkurimaisuuteen tulee, isä kulta", vastasi seppä, "löytynee parikymmentä kunnan tappelukukkoa, joiden harjat olen alas painanut ja jotka voisivat todistaa, olenko pelkuri vai en. Ja Jumala sen tietäisi todistaa, että mielelläni antaisin kelpo taloni, jota tämän kaupungin porvarina omistan, palkeinensa, pihteineen, alaisimineen päivineen, jos vaan näkisin teidän selityksenne asiasta oikeaksi. Mutta enpä minä puhukaan hänen ujoudestaan, enkä hänen punastumisestaan; vaan vaalenemisesta kohta punastumisen jälkeen, joka sen kauniin värin jälleen poskista pois karkoitti, kyyneleistä, jotka sitten purskahtivat silmistä. Se oli aivan kuin koska Huhtikuussa sadepilvi hiivii ylös taivaan kannelle, ja pimentää ihanimman aamun, joka koskaan on koittanut Tay-joen yllä."

"Hui hai", vastasi hanskuri; "ei hän ensi-iskulla kaadukaan. Olethan sinä montakin kertaa lohia pyytännyt, ja siitä olisit voinut jotain oppia. Jos sinä, kun kala onkeen on tarttunut, kovasti nykäiset siimaa, niin lohi sen tempaa pois, vaikka se olisi rautalangasta. Helpoita veikkonen, ja anna kalan vengotella siimalta aikas, ja puolen tunnin perästä räpyttelee se vieressäs rannalla. — Tässähän on alku, niin kaunis kuin suinkin voit toivoa, jos vaan et toivo tyttö-rukan hiipivän vuotees ääreen niin kuin nyt tuolis luokse; ja se ei ole kainoin neitoin tapa. Mutta kuules mitä sanon — aamiaisen jälkeen hankin sinulle tilaisuutta puhua suusi puhtaaksi; varo vaan silloin, ettet ole liioin arka, etkä myös ahdistaa tyttöä liian kovasti. Helpoita siima hänelle tarpeeksi, äläkä tempaise niin aikaiseen, niin panen pääni pantiksi, että loppu on sinun mielesi mukaan."

"Tein minä niin tai näin, isä", virkkoi Heikki, "te aina sanotte syyn olevan minussa; taikka minä muka liian paljon helpoitan siimaa, taikkapa liian tiukkaan. Antaisinpa mielelläni paraan rautapaidan, jonka

ikinä olen takonut, jos vastus todellakin olisi minussa; sillä sittenhän olisi parempi toivo, että sen voisi saada poistetuksi. Kuitenkin myönnän sen, että vaan olen päässinpää siinä taidossa, jota olisi tarvis semmoisessa tilaisuudessa sopivan keskustelun aikaansaamiseksi."

"Tule nyt vaan puotiini kanssani, mun poikaseni, niin annan sulle sopivan aineen puheen aluksi. Tiedäthän että tyttö, joka uskalsi nukkuvaa miestä suudella, sillä on voittanut sormikkoparin häneltä. Tule nyt puotiini; sieltä saat sormikasparin hienosta kilin-nahasta, jotka aivan sopivat Katrin käteen ja ranteeseen. — Minä muistelin hänen äiti-rukkaansa, kun sen parin leikkasin", lisäsi kunnan Simo huokaisten; "ja paitsi Katria en tiedä yhtään vaimo-ihmistä koko Skotlannissa kenelle ne sopisivat, vaikka kuitenkin olen ottanut mittaa melkein kaikista kuninkaan hovin kaunottarista. Tule nyt kanssani, sanon ma, niin saat aineen, josta voit panna kielen liikkeelle, jos vaan sinulla lienee rohkeutta ja varovaisuutta kyllin pitää puoltasi kosimisessa."

KUODES LUKU.

Ei Katri koskaan lähde miehelään.

Äkäpussin kukistus.

Aamiainen tuotiin pöydälle, ja Katrin ohukaisista, hienoista kakkusista, jotka olivat leivotut äiti-vainaan neuvon mukaan, nisusta sekä hunajasta, kuului paljon kehumisia kaikella isän sekä kosijan ihastuksella; vieläpä käytiin niiden kimppuun sillä innolla, joka on niin kakun kuin vellin kelvollisuuden paras todistus. Molemmat miehet juttelivat, laskivat leikkiä ja naureskelivat; Katrinkin mieli oli tyyntynyt siinä paikassa, missä muiden sen ajan rouvien ja neitosten mielentyyneys tavallisesti rikkoutui — nimittäin kyökissä, emännän askareissa, joissa hän oli suuri mestari. Ja epäilenpä suuresti olisikohan Senecan filosofiallisten kirjain lukemisesta ollut yhtä voimallinen apu hänen mielensä rauhoittamiseksi.

Vanha Dorothea kävi myös istumaan pöydän alipäähän sen ajan patriarkallisen tavan mukaan. Molemmat miehet olivat kiintyneet keskinäisiin puheisinsa, ja Katrilla oli täysi työ heidän passailemisestaan sekä omista ajatuksistaan; täten sattui että vanha akka ensiksi huomasi Conachar pojan poissa-olon.

"Niin oikein", virkkoi mestari hanskuri; "menepäs kutsumaan häntä tänne, sitä laiskaa Vuoriston vetelystä. Häntä ei näkynyt yölläkään kahakan aikana; kumminkaan minä en häntä havainnut. Näkikö joku teistä häntä?"

Ei kukaan ollut nähnyt häntä; ja Heikki virkkoi: "Joskus unet Vuorelaiset pistävät itsensä piiloon aivan kuin heidän vuortensa metsäkauriit — niin, ja ovat yhtä nopsaat myös pakoon pötkimään vaarapaikasta. Niin olen itsekin nähnyt heidän tekevän."

"Vaan joskus taas", vastasi Simo, "ei kestäisi itse Artur kuningaskaan ympyriäisen pöytänsä ritarein kanssa heidän rynnäkköään. Soisinpa, että puhuisit Vuorelaisista suuremmalla kunnioituksella. Heitä usein käypi täällä Perth'issä sekä yksitellen että myös parvittain; ja sinun pitäisi antaa heidän olla rauhassa, niin kauan kuin he puolestansa antavat sinun olla rauhassa."

Uhkamielinen vastaus jo pyöri Heikin huulilla; mutta hän painoi sen kuitenkin varovasti alas.

"Tiedättehän te, isä", virkkoi hän hymyillen, "että me käsityöläiset kaikkein enimmin rakastamme niitä ihmisiä, joista elatuksemme tulee. Ja minun ammattini, näetten te, on urhoollisten, jaloin ritarein, korkeasukuisten knappein ja hovipoikain, rivakkain saturein sekä muiden semmoisten nojassa, jotka käyttävät meidän sepittämiämme miekkoja. Onhan luonnollista että minä Ruthven-, Lindsay-, Ogilvy-, Oliphant-herroja ynnä monta muuta meidän urhokkaista, korkeasukuisista naapureistamme, jotka käyvät minun kolkuttamissani teräsvaruksissa, niinkuin kempit sankarit, rakastan paljon enemmän kuin noita paljaita, varastelevia Vuorelaisia, jotka aina yhä tekevät meille pahaa. Ja sitä vähemmin on minun syytä heitä rakastaa, koska tuskin viidellä joka clan'issa[11] on ruosteinen haarniskansa, vanha kuin heimokunnan lippu, vieläpä lisäksi jonkun kömpelön kotiseppänsä hutiloima, joka ei ole meidän kunniallisen, sala-oppisen ammattimme jäsen, vaan yksinkertaisesti kolkuttelee alaisintansa, niinkuin hänen isänsä ennen häntä. Mokomia miehiä ei voi kukaan rehellinen suosiolla katsella."

"No, no", vastasi Simo; "vaan he heitetäänpä jo nyt se asia sikseen, sillä tuostahan tuo poika-vetelys tuleekin; ja vaikka nyt on pyhä-aamu, en huoli nähdä mitään uusia verimakkaroita".

Pojalla, kun hän astui sisään, oli kasvot kelmeät, silmät punaiset; koko hänen näkönsä osoitti jonkunlaista mielenhäiriötä. Hän istahti pöydän alipäähän vastapäätä Dorotheaa, ja risti silmiään ikään kuin vahvistaen itseänsä aamiaisateriaan. Kun ei hän kuitenkaan sitten ottanut mitään ruokaa, tarjosi hänelle Katri vatia, missä oli muutamia noista hänen kakuistaan, joita kaikki olivat niin mielellään syöneet. Ensin Conachar tähän ystävälliseen tarjomukseen vastasi kieltämällä; mutta kun Katri yhtähyvin toistamiseen ojensi vatinsa lempeällä hymyllä, niin poika otti yhden kalun käteensä, mursi sen ja rupesi haukkaamaan. Mutta ensimmäisen palan nieleminen näkyi olleen hänelle liian vaikeata; hän ei yrittänyt uudestaan.

"Huono ruokahalupa sulla onkin, Conachar, vaikka on Valentin'in pyhä", virkkoi iloinen mestari. "Ja kuitenkin luulisin sinun maanneen aika sikeää unta menneenä yönä, koska ei kahakan melu sinua näy herättäneen. Olisinpa tosiaan luullut, että mokoma vilkas poika-heitukka olisi juossut mestarinsa avuksi, puukko kädessä, niin pian kuin ensimmäinen vaarallinen ääni olisi kuulunut virstankin päästä!"

"En minä kuullut muuta kuin epäselvää melua", vastasi poika, jonka posket äkkiä rupesivat punoittamaan niinkuin hehkuvat kekäleet, "jota luulin iloisten yöjalkalaisten hälinäksi. Ja olettehan te kieltäneet minua ovea tai ikkunaa avaamasta ja taloa herättämästä semmoisen hulluttelemisen tähden".

"Ohhoh", sanoi Simo, "olisinpä luullut, että Vuorelainen paremmin eroittaisi miekkain kalskeen harppuun helinästä, ja hurjan sotahuudon iloisesta rallatuksesta. Mutta olkoonpa menneeksi, poikaseni; se on minulle mieleen, että alat heittää tappelijantapasi. Vaan syö nyt aamiaista, sillä minulla olisi työtä sinulle, joka vaatisi kiiruttä".

"Minä jo olen syönyt ja kiirut on mulla itselläkin. Minä aion lähteä pois Vuoristoon. — Onko teillä mitään sanomista isälleni?"

"Ei ole", vastasi hanskuri kummastuksella. "Mutta onko pääsi pyörällä, poika? Vai mikä kostotuuma lennättää sinut pois tästä kaupungista niinkuin tuuliaispään tuiskussa?"

"Lähtö-ilmoitukseni on vähän äkkinäinen", sanoi Conachar. Hänen oli vaikea saada sanat suustansa; mutta ei voitu oikein saada selville, oliko hänen puheensa kankeuteen synnä yksistään tottumattomuus hänelle vieraasen Englannin kieleen, vai joku muu seikka. "Siellä tulee olemaan suuri kokous — suuri metsästysretki" — — siihen hänen puheensa katkesi.

"Ja milloin aiot palata tuolta siunatululta metsästysretkeltä?" kysyi taas mestari. "Jos nimittäin saan olla niin rohkea ja kysyä".

"En voi oikein varmaan sanoa", vastasi oppipoika. "Kenties en palajakaan koskaan — jos niin on isäni tahto", jatkoi Conachar, teeskellen itseänsä väliäpitämättömäksi.

"Arvelin minä", lausui Simo Hanskuri sangen ykstotisesti, "että kaikki tämmöiset vehkeet jäisivät pois, silloin kun hartaitten rukousten tähden suostuin sinut katokseni alle ottamaan. Arvelin minä, että kun lupasin opettaa sinut rehelliseen käsityöhöni, ei tulisi enää puhettakaan metsästysretkistä, eikä vieraissakäynneistä, eikä clan'in kokouksista tai muista mokomista asioista."

"Eipä minulta kysytykään, kun minut tänne lähetettiin", tokaisi poika ylpeästi. "En tiedä mitkä sovinnon ehdot lienee olleet".

"Mutta minä tiedän, herra Conachar", tiuskasi hanskuri pikastuen, "ettei se ole rehellisen miehen tekoa, kun sitouduit rehellisen käsityöläisen oppiin ja pilasit enemmän nahkaa kuin mitä sinun omalla nahallas saisi maksetuksi; ja kun sitten nyt koska juuri sinusta vähän apua alkais olla, vaadit saadakses käyttää aikas miten vaan mielesi tekee, aivan kuin se olisi sinun eikä tämän sun mestarisi oma".

"Laittakaa siitä minun isälleni rätinki", vastasi Conachar; "häneltä te saatte maksun runsaalla kädellä — franskalaisen kultalampaan[12] jokaiselta minun kauttani pilatululta nahalta, ja lihavan lehmän tai sonnin jokaiselta joutopäivältäni".

"Käykää siihen kauppaan, Hanskuri vaari — käykää siihen kauppaan", virkkoi seppä kuivakiskoisesti. "Saattepa sitten tosiaan maksunne runsaalla kädellä, josko ei aivan rehellisellä. Tahtoisinpä tietää kuinka monen miehen kukkaro on tullut kevennetyksi tuon vuohennahkaisen pussin lihoittamiseksi, joka nyt teille on niin auliisti pulputtava kultiansa; ja lysti olisi arvata kenenkä miehen laitumella nuot sonnit on syntyneet, jotka teille tulee lähetettäväksi Grampian'in vuorisolien kautta!"

"Sinä johdatat minulle mieleeni, veikkonen", jatkoi nuori Vuorelainen, ylpeästi kääntyen sepän puoleen, "että minulla olisi sinullekin velka suoritettavana".

"Pysy sitten käsivarren pituisen matkan päässä minusta", sanoi Heikki, ojentaen suonekasta käsivarttansa. "Minä en huoli toistamiseen saada sinulta tuommoista likeistä syleilystä — en huoli saada

toistamiseen neulanpistosta, niinkuin eilen illalla. Suurta lukua en tosin pidä ampiaisen pistoksesta, mutta enpä kuitenkaan päästä sitä itikkaa likelleni, kun minulla sen lähestymisestä ennalta on tietoa".

Conachar hymyili ylenkatseellisesti. "En minä aikonutkaan sinulle mitään pahaa", virkkoi hän. "Isäni poika jo osoitti sinulle liian kunnian, sillä että vuodatti tuommoisen lurjuksen verta. Sen nyt aion maksaa sinulle viimeiseen pisaraan asti, niin että se tulisi poispyyhityksi eikä olisi tahrana sormissani".

"Vaiti, sä kerskailevainen apina!" tiuskasi seppä; "kunnon miehen veren hintaa ei voi kullassa arvioida. Ainoa tosi makso olisi se, että sinä tulisit virstan päähän Vuoriston rajasta kahden heimokuntasi kaikkein väkevimmän heikaleen kanssa. Ja sillä aikaa kuin minä niiden kanssa otteleisin, jättäisin sinut oppipoikani, pikku Jussin hutkittavaksi".

Nyt Katri kävi väliin. "Pysykää rauhassa", lausui hän, "sinä minun uskollinen Valentinini, jonka yli minulla on käskyvalta. Ja pysy rauhassa sinäkin Conachar, jonka tulee totella minua, koska olen sun mestarisi tytär. Ilkeästi tehty se on, kun aamulla jälleen herättää sen pahan, mikä illalla jo saatettiin nukuksiin".

"Hyvästi sitten, mestari", sanoi nyt Conachar, vielä kerran luotuansa vihaisen katseen seppään, joka siihen ainoasti naurulla vastasi. "Hyvästi — ja kiitoksia hyvydestänne, joka on ollut suurempi kuin mitä olisin ansainnut. Jos olen joskus näyttänyt vähemmin kiitolliselta, niin se on ollut olojen syy, ei minun omani. Ja Katri", — hän loi tyttöön katseen, josta näkyi syvä liikutus — ja monellaisia tunteita sekaisin. Hän viipyi, ikään kuin olisi aikonut sanoa jotakin, mutta viimein kääntyi pois, saamatta suustansa muuta kuin tuon ainoan sanan: "Hyvästi!" — Viisi minuuttia sen perästä hän jo astui Perth'in pohjoisen portin läpi, Vuorelais-pieksut jalassa, pieni vaatemytty kädessä, matkaten Vuoristolle päin.

"Tuossapa on typötyhyyttä ja uhkaylpeyttä, niin että koko Vuorelais-heimo siitä voisi saada tarpeensa", virkkoi Heikki. "Puhuupa hän niin tuttavasti kultakolikoista kuin minä hopea-äyrestä; ja kuitenkin tahtoisin vanna, että kaikki hänen heimokuntansa aarteet mahtuisivat hänen äitinsä villakintaan peukaloon!"

"Mahdollista kyllä", nauroi hanskuri, kun sen sukkeluuden kuuli; "hänen äitinsä olikin vahvaraajainen vaimo, varsinkin sormiltaan ja kalvoimiltaan".

"Ja mitä karjaan tulee", jatkoi Heikki, "niin luulen hänen isänsä ja veljensä jo iloitsevan, kun saavat yhdenkin lampaan kerrassaan varastetuksi".

"Mitä vähemmin siitä puhumme, sitä parempi", varoitti hanskuri, joka jälleen yksitotiseksi muuttui. "Veljiä hänellä ei ole; mutta hänen isänsä se on mahtava mies — sillä on pitkät kädet, joilla hän lyöpi niin pitkälle kuin ulottuu, ja hänen korvansa myös kuulee kauempaa kuin mitä on hyvä puhua hänestä".

"Ja kuitenkin hän oli antanut ainoan poikansa oppiin yhden Perth'in kaupungin hanskurin luokse!" ihmetteli Heikki. "Minäpä olisin luullut, että St. Crispinus'en[13] 'jalo ammatti' — siksihän sitä nimitetään — hänelle olisi ollut paraiten mieltä myöten; ja että jos kun Mac- tai O-herran[14] pojasta piti käsityöläinen tulla, ei muusta ammatista voisi olla puhetta kuin siitä, jossa kuninkaitakin on nähty työssä".

Nämät sanat, vaikka vaan leikillä puhutut, nostivat Simo ukon ammattiyylpeyden, joka tunne sen ajan käsityöläisissä oli suuressa vallassa.

"Sinä olet väärässä, Heikki poikaseni", vastasi hän sangen ykstitotisesti "hanskuri on kunniallisempi sitä ammattia; sillä me pidämme huolta käsien verhoimisesta, kun sitä vastaan suutarein ja korduanin-tekijäin työ ainoastaan tarkoittaa jalkoja".

"Molemmat ovat yhtä tarpeellisia jäseniä ammattilaitoksessa", virkkoi Heikki, jonka isä oli ollut korduanin-tekijä.

"Olkoon vaikka niin, poikaseni", jatkoi hanskuri; "mutta ei molemmat kuitenkaan ole yhtä kunnialliset. Huomaa toki, että me käsiämme käytämme ystävyuden ja uskollisuuden vahvistuksessa, ei jaloilla ole semmoista oikeutta. Urhokkaat miehet sotivat kädellään — pelkurit turvaavat jalkoihinsa ja pötkivät pakoon. Hanikkaa pidetään korkealla maasta, kenkä rypee mudassa. Mies tervehtii ystävänsä avatulla kädellä; mutta koiraa tai semmoista, jota hän koiran arvossa pitää, hän potkaisee ojennetulla jalallansa. Peitsen kärkeen pistetty kinnas on sovinnon merkki ja pantti jokapaikassa yli koko maailman, ja maahan viskattu kinnas on ritarillisen taistelun merkki. Mutta vanhaa kenkää ei minun tietääkseni käytetä miksikään merkiksi, paitsi että muutamat vanhat akat viskaavat semmoista jonkun miehen jälkeen, hyvän onnen saamiseksi, enkä minä, totta puhuen, tuon keinon tehokkaisuuteen oikein luota".

"En", vastasi seppä, jota hänen ystävänsä koreat puheet ammattinsa arvon puolustukseksi suuresti huvittivat, "en minä suinkaan ole se mies, sen takaan, joka tahtoisin halventaa hanskurin konstityötä".

Olenhan minä itsekkin, huomatkkaa se, kinnasten, vaikka rautaisten, tekijä. Mutta, teidän ikivanhan ammattinne arvoa alentamatta, kummeksun minä kuitenkin suuresti, että tämän Conachar'in isä antoi poikansa johonkin oppiin jonkun Alankomaan käsityöläisen luokse. Sillä heidän silmissään me olemme paljon alempana heidän muka komeata säätyänsä, ainoasti tuommoisia halpoja työmies-rehvanoita, jotka emme ansaitse parempaa kohtaloa, kuin olla piestävinä ja ryöstettävänä, niin usein kuin nuot pöksyttömät[15] Vuoren herrat arvelevat itselleen soveliaaksi ja vaarattomaksi käydä meidän kimppuumme".

"Niin kyllä", sanoi hanskuri, "mutta olipa hänellä tärkeät syynsä, niin että — että —" hän pidätti jonkun huulilta jo luiskahtamaisillaan olleen sanan ja jatkoi, — — "niin että Conachar'in isä teki niinkuin teki. — No, minä olen rehellisesti pitänyt sanani hänelle, enkä epäile että hänkin on kohteleva minua kunniallisen miehen tavalla. — Mutta Conachar'in äkillinen lähtö on minulle vähän vastuksellinen. Hänellä oli yhtä ja toista tavaraa hoitonsa alla. Pitää lähteä varastoa läpikatsomaan".

"Saanko auttaa teitä, isä?" kysyi Heikki Seppä, joka tuli petetyksi siitä, kun ukko niin toimessaan oli puhuvinaan.

"Sinäkö? — et", vastasi Simo jyrkkyydellä, josta Heikki älysi kuinka typerä hänen tarjomuksensa oli ollut.

Hän punastui aivan kulmaluita myöten älyämättömyydessään, vaikka tässä asiassa rakkauden olisi pitänyt helposti saattaa hänet oikeille jäljille.

"Sinä, Katri", virkkoi hanskuri lähteissään ulos tuvasta, "saat tässä huvitella Valentini-kumppalias viisi, kuusi minuuttia ja katsoa ettei hän pois lähde ennen kuin joudun takaisin. Vaan sinä, Dorothea, saat tulla kanssani ja panna raajasi liikkeelle minulle avuksi".

Hän läksi ulos vanhan akan kanssa, ja Heikki Seppä nyt, melkein ensikerta eläissään, oli aivan kahdenkesken Katrin kanssa. Hetkisen aikaa näki neito olevan vähän hämillänsä ja hänen rakastajaansakin rasitti kömpelyttävä kainous. Mutta sitten Heikki, rohkaisten mieltänsä, tempasi taskustaan Simolta ostetut hansikkaat ja pyysi luvan, että hän, jolle aamulla niin suuri suosion-osoitus oli tullut osaksi, saisi maksaa tavallisen sakon nukuksissa-olemisestaan semmoisella hetkellä, jolloin hän olisi suonut olleensa valveella, vaikka koko vuosikauden unen menettämisen hinnalla.

"Eikä", sanoi Katri, "minä vaan tein mitä Valentinin kunniaksi olin velvollinen tekemään. Siitä ei tule sinulle suinkaan mikään semmoisen sakon maksamisen velvollisuus, kuin sanot, enkä siis sitä voi ottaa sinulta".

"Nämät hansikkaat", virkkoi Heikki, viekkaasti samassa työntäen tuoliaan likemmäksi Katria, "ovat sinulle rakkaimpien käsien ompelemat, ja katsos — ne ovatkin aivan sinun käsihisi sopivat". Näin puhuen hän otti Katrin käsivarteen väkevällä kädellään, ja levitti hansikkaat tytön käden viereen, näyttääkseen kuinka sopivat ne olivat. "Katsos nyt tätä hoikkaa kalvointa", jatkoi hän, "ja näitä hienoja sormia tässä — ajattele kuka nuot silkki- ja kulta-kirjaukset tuossa on ommellut — ja päätä sitten, pitääkö noiden hansikkaitten ja sen kätösen, ainoan, johon ne sopivat, pysyä erillänsä, siitä syystä yksistään, että hansikas-parat ovat kovaksi onnekseen sattuneet olemaan lyhyen hetkisen minun mustassa ja karkeassa kourassani."

"Ne ovat minulle terveet tultuaan isäni tekeminä", vastasi Katri, "ja tietysti yhtä paljon myös lahjana *ystävältäni*", hän pani erinäisen painon siihen sanaan, "joka samassa on minun Valentini-kunmpalini ja pelastajani vaarasta".

"Salli minun sitten auttaa ne käteesi", virkkoi seppä, työntäen itsensä vieläkin likemmäksi; "ne saattavat ensi-alussa tuntua hiukan ahtailta, ja sinä voit tarvita apua".

"Semmoisessa avun-annossa sinä olet taitava, hyvä Heikki Seppä", virkkoi tyttö hymyillen, mutta samassa vetäytyen erimmäksi rakastajastaan.

"Ei suinkaan, totta tosiaan"; sanoi Heikki, pudistaen päätänsä; "minulla on kokemusta teräskintaitten sovittamisessa rautahaarniskaisten ritarein käsihin enemmän kuin kirjahansikkaitten auttamisessa nuoren neiden sormiin^o.

"Sitten en tahdokaan vaivata sinua sen enempää, ja Dorothea saa auttaa minua — vaikei apua juuri oliskaan tarvis — isäni silmät ja sormet ovat luotettavat ammatissaan — hänen käsistänsä tullut työ on aina mitalleen tarkka".

"Annas kuitenkin minun nähdä se omin silmin", sanoi taas seppä, "annas minun nähdä, että nämät niin pienet hansikkaat todella sopivat siihen kätöseen, jota varten ovat tehdyt".

"Joskus toisten, hyvä Heikki", vastasi tyttö, "panen näät hansikkaat käteeni Valentinin kunniaksi sekä sen kumppanin muistoksi, jonka hän minulle ensitulevaksi vuodeksi on suonut. Sydämestäni soisin että voisin yhtä hyvin olla isälleni mieliksi toisissakin, tärkeämmissä seikoissa — vaan tätä nykyä tuon hyvänhajuisen nahan lemu pahentaisi päänkivistystä, joka minua aina aamusta alkain on vaivannut".

"Päänkivistys? Tyttö kulta!" kertasi rakastaja.

"Jos sitä tahdot sydämenkivistykseksi sanoa, ei sekään nimi olisi sopimaton", jatkoi Katri huoahdellen, ja jatkoi sitten puhettansa kovasti ykstopotuisella äänellä. "Heikki", virkkoi hän, "minä kenties todella nyt olen niin ylenrohkea, jommoiseksi tänä aamuna annoin sinulle syytä luulla minua. Minä itse nyt otan puheeksi erään asian, vaikka minun kenties paremmin sopisi odottaa, siksi kun sinä siihen ryhdyt. Mutta tään-aamuisen tapauksen perästä en voi olla selittämättä tunteitani sinua kohtaan, sillä ne voitaisiin mahdollisesti aivan väärin ymmärtää. — Ei, älä vastaa, ennenkuin olet kuullut puheeni loppuun asti. — Sinä olet urhoollinen, Henrik, urhoollisempi muita miehiä, rehellinen ja luotettava niinkuin teräs, joka sinulla on työaineena" — —

"Vaikene — vaikene jo, Katri, Jumalan tähden! Et ole koskaan puhunut näin paljon hyvää minusta, ellei sitten ole seurannut joku ankara moite, josta ylistykset olivat ikään kuin enteenä. Minä olen rehellinen mies ja niin edespäin, arvelet kai sanoa, mutta tuittupäinen tappelukukko, tuommainen tavallinen puukkojunkkari".

"Häväistystä olisi sekä sinulle että minullekin, jos niin sanoisin. Henrik, tavalliselle puukkojunkkarille, vaikkakin hänellä olisikin hänellä ollut sulka lakissaan ja kultakannukset saappaissaan, ei olisi Hanskurin Katri ikinään suonut sitä pientä suosion-osoitusta, jonka hän tänäpäivänä vapaehtoisesti antoi sinulle. Kun minä joskus ankarastikin olen moittinut sinun sydämes liikaa kerkeyttä vihastukseen ja sinun kätes liikaa kerkeyttä sivalluksiin, niin syynä on se, että tahtoisin — jos minun onnistuisi saada sinut minua uskomaan — taivuttaa sinut itsekin inhoamaan noita turhamielisyyden ja pikamielisyiden syntejä, jotka niin helposti saavat vallan sinussa. Minä olen siitä asiasta puhunut enemmän sinun omantuntosi herättämiseksi kuin minun mielipiteitteni ilmituomiseksi. Tiedänhän minä, että näinä nykyisinä turmeluksen ja kadotuksen aikoina voisi vetää koko meidän kansamme, vieläpä kaikkein muittenkin kristittyin kansain yleisen tavan puolustukseksi noille verisille taisteluille turhain syitten tähden, noille leppymättömille, julmille kostoille mitättömäin loukkausten vuoksi, sekä noille ihmisten keskinäisille teloituksille kilpailevan kunnianhimon kiihoituksesta usein aivankin leikillä. Mutta sen tiedän myös, että meidän kaikista noista teoista on vastaaminen tuomiopäivänä; ja mielelläni tahtoisin taivuttaa sinut, mun kunnollinen, jalomielinen ystäväni, useammin tottelemaan hyvän sydämesi käskyjä, ja vähemmin ylpeilemään armottoman kätesi väkevyydestä ja nopsuudesta".

"Minä olen jo — minä olen jo taipunut, Katri", huudahti Heikki, "sinun sanasi olkoot täst'-edes minun lakinani. Minä jo olen tehnyt kyllin — liiankin paljon, totta tunnustaakseni — ruumiinvoimani ja pelottomuuteni todistamiseksi, mutta ainoasti sinun kauttas, Katri, voin oppia paremmaksi. Huomaa se, mun ihana Valentini-kumppalini, että minun kiivauteni aseilla saatavalle kunnialle ja minun tappelunhimoni, jos sitä siksi tahtoo sanoa, eivät ole tasapuolisessa taistelussa lempeämpäin tunteitteni kanssa, vaan että edellisillä on kiihoittajansa ja yllyttelijänsä. Jos jossain nousee kähäkkä — ja pankaaamme, että minä, sinun neuvojasi mielelläni pitäen, olisin hitaanlainen siihen sekaantumaa — luuletko, että minun sallitaan itsekseni päättää sodasta tai rauhasta? Eipä mar' niinkään! On niitä silloin satoja ympärilläni minua yllyttelemässä. — 'Hui, hai, seppä, onko teräsvipu sinussa nyt ruostunut?' sanoo yksi. — 'Uljas Heikki ei kuule tänä aamuna tappelukorvallaan', lisää toinen. — 'Käy käsiksi Perth'in kaupungin kunnian puolesta', käskee itse herra ylituomari. 'Heikku ne voittaa, siitä panen kultakolikon vetoon!' huutaa kenties sinun isäskin. — Mitäs sitten minunkaltaiseni mies-parka tekee, Katri, kun kaikki häntä pirun nimeen usuttelevat päälle, eikä yksikään sielu puhu pienintäkään sanaa vastaan?"

"Kyllähän minä tiedän että paholaisella on apulaisia jotka hänen asioitansa ajavat", virkkoi Katri; "mutta meidän velvollisuutemme on hylätä tuommoisia perättömiä syitä, josko niiden puolesta puhujat olisivatkin ihmisiä, joille me olemme velkapäät paljon rakkautta ja kunnioitusta osoittamaan."

"Ja sitten vielä kaikki nuot harppumiehet lauluineen, loiluineen, jotka panevat miehen kaiken kunnian ankarien miekan-sivallusten saamiseen ja antamiseen. Surkea on arvella, Katri, kuinka monesta minun synnistäni sokean Heikki Harppumiehen tulisi vastata. Kun minä joskus aika läimäyksen lyön, niin en sitä — St. Johannes sen todistakoon! — suinkaan tee siksi, että jollekulle tahtoisin pahaa tehdä, vaan ainoasti siksi, että tahtoisin sivaltaa miekallani niinkuin William Wallace sivalteli."

Tämän sanoi hän äänellä, joka niin totista katumusta ilmoitti, että Katri vaan töintuskin voi olla hymyilemättä. Mutta yhtähyvin hän vakuutti Heikille, ettei tuommoiset turhamaiset lorut olisi hetkekskään missään arvossa pidettävät muiden miesten sekä Heikin oman hengen verralla, jotka yhä olivat vaarassa.

"No niin", vastasi Heikki, "mutta minusta näyttää että rauhan asia menestyisi paljoka paremmin, jos sillä olisi asian-ajajansa. Pankaamme esimerkiksi, että, koska minua yllytellen ja kiihoitellaan aseisin käsin käymään, minulla olisi kotona lempeä suojelus-enkeli, jonka kuva sydämessäni kuiskuttaisi: 'Heikki, älä ryhdy väkivaltaan; *minun* kättäni sinä tahraisit verillä — Heikki, älä syökse itseäs turhaan vaaraan; *minun* rintaani sinä saatat vaaran alttiiksi!' — Tämmöiset ajatukset paljon paremmin hillitsisivät luontoani, kuin jos Perth'in munkit kaikkityyni huutaisivat: 'Pidätä kätes, ettei sinua kelloilla, kirjoilla ja kynttilöillä kirkonkiroukseen julistettaisi!'"

"Jos tämmöinen rakastavaisen sisaren varoitus voi olla sinulle miksikään avuksi sydämesi taisteluissa", virkkoi Katri, "niin ajattele vaan, että sivaltaissas veristät minun kättäni, ja että haavojasi saadessas saatat tuskaa minun sydämelleni."

Sepän rohkeus nousi siitä todellista mielisuosiota osoittavasta äänestä, jolla nämät sanat puhuttiin.

"Ja miksi et menisi vähäisen etemmäksikin noiden kylmäin rajain yli! Ja koska olet niin hyvä ja armollinen, että jollain suosiolla katselet tätä oppimatonta syntisparkaa tässä sinun edessäsi, miksi et ottaisi häntä oppilaakses ja samassa puolisokses! Isäsi sitä soisi; koko kaupunki sitä odottelee; hanskurit ja sepät kaikki jo varustelevat ilonpitoa — sinä, sinä yksin, jonka sanat ovat niin kauniit ja lempeät, et tahdo antaa suostumustas."

"Henrik", vastasi Katri hiljaa, vapisevalla äänellä, "usko minua, minä katsoisin velvollisuudekseni tässä asiassa totella isäni käskyä, ellei hänen ehdoittamallansa avioliitolla olisi ylipääsemättömiä esteitä."

"Mutta arveles kuitenkin — arveles toki hetkinen. Minussa ei ole paljon kehuttavaa sinun verrallasi, joka sekä lukea että kirjoittaa osaat. Mutta kumminkin minä mielelläni kuulen lukemista, ja kuulteileisin sinun suloista ääntäsi vaikka ijät kaikki. Sinä taas rakastat musiikkia, ja minä olen oppinut soittamaan ja laulamaan yhtä hyvin kuin moni harppumies. Sinä mielelläs annat apua köyhille; minulla on kyllin pois-annettavia, kyllin tallella pidettäviä; minä en surisi niinkään suuria jokapäiväisiä almun-antoja kuin mitä joku vaivashoitokunnan jäsen jakelee. Sinun isäsi jo käypi liian vanhaksi jokapäiväiseen työhön; hän saisi elää meidän luonamme, siliä minäkin pitäisin häntä niinkuin omaa isääni. Minä varoisin kaikkea sekaantumista tarpeettomiin riitoihin yhtä paljon kuin käteni pistämistä omaan ahjoni; vaan jos joku meitä vastaan yrittäisi laitonta väkivaltaa, se saisi kokea ettei huoli mennä saunaan, jos ei syyhytä."

"Minä toivotan, että saisit kokea kaikkea tätä koti-onnea, jota näin kuvaillet, Henrik — vaan jonkun onnellisemman kanssa kuin minä olen!"

Näin puhui tai, pikemmin sanoen, huohti Perth'in kaupungin Kaunotar, jonka ääni tuntui sulkeutuvan, kun hän pyysi hillitä kyneleitänsä.

"Sinä vihaat minua sitten?" kysyi kosija hetkisen kuluttua.

"Siihen olkoon Jumala todistajana — en!"

"Taikka rakastat toista miestä?"

"Arvotonta on kysyä semmoista, jonka tietämisestä ei sinulle olisi mitään hyötyä. Mutta siinä olet muuten aivan erehdyksissä."

"Tuota villikissaa Conachar'ia kenties?" kysyi Heikki vielä. "Kyllä minä hänen silmänluontinsa huomasin."

"Sinä väärinkäytät tuskallista tilaani, Heikki, saadaksesi minua häväistä, vaikken suinkaan ole semmoista sinulta ansainnut. Conachar'ista en minä mitään huoli, paitsi että minä, koettaessani kesyttää hänen kesytöntä luontoansa opettamisella, kenties voin jollakin huolella muistella sydäntä, joka ennakkoluuloihinsa ja intohimoihinsa niin on vaipunut — ja siinä seikassa, Heikki, hän on hyvin sinun kaltaisesi."

"Sitten se mahtaa olla joku noista silkissä sihisevistä, kullassa kulisevista hoviherroista", jatkoi seppä, jonka luonnoltansa tulinen sydän nyt harmista ja epätoivosta oli kiihtynyt; "joku noista, jotka arvelevat jokapaikassa pääsevänsä voitolle sulkalakkiansa korkeudella ja kannustimiensa kilinällä. Jospa vaan tietäisin kuka heistä se on, joka hylkää luonnolliset parinsa, punatut, hyvänhajuiset hovineitokset, ja tulee hakemaan saalista meidän koreilemattomista porvarityöistä! Voi jospa vaan tietäisin hänen nimensä ja sukunsa!"

"Henrik Seppä", lausui nyt Katri, luoden pois heikkouden, joka vielä hetkisen aikaa näkyi hänen voimaansa masentaneen, "tämä on kiittämättömän houkan tai pikemmin vielä hurjan hullun puhetta."

Johan minä sanoin sinulle, tään puheemme alkaessa ei kukaan ollut silmissäni korkeammassa arvossa kuin se minkä arvo nyt alenemistaan alenee jokaisen sanan kautta, jota hän perättömässä luulokkaisuudessaan ja mielettömässä vihastuksessaan laskee suustansa. Sinulla ei ollut vähintäkään oikeutta saada tietää sitäkään, mitä sinulle ilmoitin; ja tämä ilmoitus — ole hyvä ja huomaa se — ei millään muotoa tarkoita että pitäisin sinusta paremmin kuin muista, vaikka kyllä tunnustin etten pidä kenestäkään muusta enemmän kuin sinusta. Siinä on kyllin, että sinä huomaat toivoillasi olevan yhtä ylipääsemättömiä esteitä, kuin jos joku noita olisi kohtaloni mahtisanoillaan lumonnut."

"Aika-miehessä kyllä lienee lumousten rikkoja!" sanoi seppä. "Soisinpa tosiaan, että siinä este olisi. Torbjörn, tanskalainen aseseppä, se kehui osaavansa loitsia rintahaarniskoita, sillä että muka lauloi jotain loitsulukua sillaikaa kun rauta oli kuumenemassa. Minä väitin, ettei runoista ole mitään apua miekkaa vastaan, joka Loncartyssä oli taistellut — mikä siitä sitten tuli, on tarpeeton sanoa — mutta hänen haarniskansa, ja rinta sen alla, ja lääkäri, joka haavaa laastaroitsi, ne kyllä tietävät, eikö Heikki Sepässä ole lumousten rikkojaa!"

Katrin silmistä kyllin näkyi, että näihin sanoihin oli tuleva vastaus, joka ei suinkaan olisi ollut tuon kehutun teon kiittämistä; sillä suorasukainen seppä ei ollutkaan muistanut, että se juuri oli sitä laatua, josta hän niin usein sai kuulla Katrin moitteita. Mutta ennen kun neidon mietteet vielä olivat puhjenneet sanoiksi, pisti isä päänsä sisään oven kautta. "Heikki", sanoi hän, "minun täytyy tulla häiritsemään sinua kesken hauskaa tointa, ja pyytää sinua kiiruusti tulemaan työhuoneeseni, sillä meillä olisi neuvottelemista muutamista kaupunkimme etua likeltä koskevista asioista".

Heikki, totellen ukon käskyä, kumarsi Katrille ja läksi tuvasta. Luultavasti olikin vallan hyvä heidän ystävällisen välinsä pitkittämiseen nähden, että heille nyt tuli ero, juuri kun puhe nähtävästi oli tämmöiselle uralle poikkeeva. Sillä kosija oli ruvennut katsomaan tytön kieltäväistä vastausta jokseenkin oikulliseksi ja selittämättömäksi, sen perästä kun hänelle, hänen mielestään, oli aamulla niin suuri suosion-osoitus tullut suoduksi. Katrin mielestä päinvastoin seppä tahtoi väärinkäyttää hänelle suotua suosiolahjaa, eikä suinkaan ollut hienolla arkatuutoisuudella näyttänyt ansaitsevansa semmoista.

Mutta kumpaisenkin sydämessä kuitenkin kyti keskinäinen mielisuosio, joka, jahka vaan riita asettui jälleen, oli viriävä ja saattava tytön unohtamaan kainoutensa loukkaamista, ja kosijan puolestaan tulisen rakkautensa hylkäämistä.

SEITSEMÄS LUKU.

Tää riita kerran vertä vuodattaa.

Henrit IV, ensimm. osa.

Kokoonkutsuttu porvarikokous oli nyt tullut yhteen yöllisestä päällekkarkauksesta keskustelemaan. Simo Hanskurin työtupa oli nyt täpötäynnä sangen suurenarvoisia miehiä, joista muutamilla oli musta samettitakki yllään, kultavitjat kaulassa. Tässä nähtiin näet kaupungin vanhimmat; olipa vaivaishoitokunnan jäseniä ja pormestareitakin tässä kunnioitettavassa seurassa. Kaikki otsat olivat harmin ja huolen rypyissä, ja he puhelivat keskenään pikemmin kuiskuttamalla kuin ääneensä. Enimmin toimessaan kaikista häärieli keskellä joukkoa sepän pieni kerskaileva apulainen yöllisessä kahakassa, Olivier Proudpute nimeltään ja lakintekijä ammatiltaan. Hän oli aivan tiiran kaltainen, joka kaikkein kiivaimmin lentää liehuttelee, kiljuu ja pitää melua myrskysään noustessa, vaikka semmoiselle linnulle luulisi olevan parasta, jos se pakenisi pesähänsä ja pysyisi alallaan siksi kun myrsky on asettunut.

Oli se miten oli, mutta Proudpute mestari vaan hääri keskellä joukkoa, pidellen milloin yhtä, milloin toista kiinni napista — kallistellen korvansa likelle milloin yhden, milloin toisen korvaan. Hän sulki syliinsä ne, jotka olivat lyhyenlännät niinkuin hän itse, siksi että hän heille sitä likemmällä ja salaisemmalla tavalla saisi kuiskuttaa mietteitensä — hän nousi varpailleen, kannattaen itseänsä puhutellun nutunkauluksesta kiinnipitämällä, siksi että saisi pitkillekin miehille antaa yhtä paljon osaa tiedoistaan. Hän oli mielestään ikään kuin yksi tapauksen sankareista, ylpeillen siitä että hän omin silmin oli kaikki nähnyt ja siis paremmin kuin muut tiesi asian haarat; ja noihin todellisiin tietoihinsa kähäkästä hän hyvin mielellään pisteli hiukan omiakin lisäksi. Eipä juuri kuitenkaan voi sanoa hänen tiedon-antojensa olleen erinomaisesti huvittavia eikä tärkeitä, sillä pää-asiallisesti vaan kuului hänen suustansa tämmöisiä vakuutuksia:

"Se on kaikki totta, Pyhä Johannes auttakoon! Minä itse olin siellä ja näin sen omin silmin — minä

kaikkein ensiksi juoksin siihen meluun. Ja jos en olisi minä ollut siellä sekä vielä toinen vankka mies, joka melkein yhtä kiiruusti joutui sinne, niin he olisivat murtaneet Simo Hanskurin talon auki, leikanneet häneltä kaulan poikki ja vieneet hänen tyttärensä pois Vuoristoon. — Se on kovin ilkeä teko — semmoista ei saisi kärsiä, naapuri Crookshank — semmoista ei pitäisi sallia, naapuri Glass — semmoista emme me voi jättää rankaisematta, naapurit Balneaves, Rollock ja Christeson. Se oli kuitenkin onni, että minä ja se toinen vankka mies jouduimme sinne — eikö niin, hyvä naapuri ja kunnioitettava pormestari Craigdallie?"

Näitä tässä kerrottuja lauseita hääriväinen lakintekijämme jakoi useampiin korviin. Pormestari Craigdallie, lihava killa-veli, se sama, joka yöllä oli ehdottanut porvari-kokouksen lykkäämistä tähän aikaan ja paikkaan — paksu, mahakas, pulskea mies, tempasi nuttunsa irti tuosta loruelijasta juuri yhtä vähällä kursaamisella kuin suuri hevonen pudistaa pois hävyttömän karpäsen, joka jo kymmenen minuutin ajan on rasittanut. "Hiljaa, hyvät naapurit!" sanoi hän. "Tuossa juuri tulee Simo Hanskuri, jossa ei kukaan vielä ole koskaan havainnut valhetta. Kuulkaamme hänen omasta suustansa mitä pahaa hänelle on tehty".

Simo, kun häntä näin oli kehoitettu seikkansa kertomaan, teki sen silmännähtävällä hämillisyydellä, selittäen sen siten että muka ei olisi suonut kaupungille hänen tähtensä nousevan verivihaa kenenkään kanssa. Koko asia, jos hän voi niin sanoa, oli vaan ollut tuommoista nuorten hoviherrain maskeraattia ja hulivilin-leikkiä. — Ja pahin seuraus, mikä siitä voi tulla, oli se, että hän aikoi panna rautakankia tyttärensä ikkuna-luukun vahvistukseksi, toisen samallaisen kepposen estämiseksi.

"No, mutta jos se vaan oli maskeraattia eli naamusleikkiä", lausui Craigdallie, "sittenhän meidän naapurimme, Wynd'in Heikki, teki vallan pahoin, kun tuommoisen viattoman leikin tähden katkasi yhdeltä herroista käden poikki, kaupungillemme mahtais tulla suuri sakko maksettavaksi, jos emme sitä käden silpoojaa pane kiinni."

"Pyhä Maaria varjelkoon!" vastasi hanskuri. "Jos te tietäisitte mitä minä tiedän, teitä peloittaisi tähän asiaan koskea, yhtä paljon kuin jos se olisi kuumaa rautaa. Mutta koska te nyt välttämättömästi tahdotte pistää hyppysenne tuleen, niin minun täytyy puhua totuus ilmi. Ja tuli siitä, mikä tuli, täytyy minun sanoa, että tässä asiassa olisi mahtanut käydä vallan pahoin minulle sekä minun omaisilleni, ellei Heikki Seppä, jonka te kaikki hyvin tunnette, olisi niin onnellisella hetkellä tullut avuksi."

"Eipä ollut minunkaan apuni poissa", pisti Olivier Proudful väliin, "minä kyllä en voi kehua olevani yhtä hyvä miekkamies kuin naapurimme, Heikki Seppä. — Näittehän te minutkin, naapuri Hanskuri, kohta kahakan alussa?"

"Sinut näin kahakan loputtua, naapuri", vastasi hanskuri kuivakiskoisesti.

"Niin oikein, niin oikein — enhän muistanut, että te olitte sisässä, talossanne, sillä aikaa kun ulkona läimäyteltiin, ettekä siis voineet nähdä, kutka ne sivaltajat oli."

"Vaiti, naapuri Proudful, ole niin hyvä, vaikene jo", virkkoi Craigdallie, jota kunnan oltermannin inkuminen nähtävästi jo väsytti.

"Siinä näkyy olevan joku salaisuus", sanoi pormestari; "mutta luullakseni minä sen arvaan. Meidän ystävämme Simo on, niinkuin kaikki tietävät, rauhan mies, joka mielummin pysyy alallaan ja kärsii vääryyttä, kuin että joku ystävä taikka naapurikin, hänelle korvausta vaatiessaan, joutuisi vaaran alttiiksi. Heikki Seppä, sinä, joka aina olet saapuvilla, milloin kaupunkimme puolustajia tarvitsee, sano nyt mitä *sinä* asiasta tiedät."

Seppä kertoi tapauksen samalla tavalla, jolla se jo on tullut tässä kerrotuksi, ja kaikkiin aina sekaantuvainen lakintekijä pisti taas väliin: "Ja näithän minutkin siinä kahakassa, kunnan seppä, tottahan näit minutkin?"

"Enpä juuri nähnyt, totta tosiaan, naapuri kulta", vastasi Heikki; "vaan sinä olet, näet sinä, pikkurainen mies ja saattaa kyllä olla etten sattunut sinua keksimään."

Tämä vastaus nosti aika naurun Olivier'istä ja tämä itsekin nauroi kanssa, mutta lisäsi itsepäisesti: "Olinpa kuitenkin etumaisia miehiä, kun avuksi riennettiin."

"No, mutta missäs sinä sitten piilit siellä, naapuri?" kysyi seppä. "Sillä minä sinua en nähnyt, vaikka olisin mielelläni maksanut parhaiten minun alaisimeltani lähteneitten rautavarusten hinnan siitä, jos olisin saanut nähdä sinun kaltaisesi vankan miehen rinnallani."

"Enpä ollut kovin kaukana kuitenkaan, kunnan seppä veikkoseni; sillä aikaa kun sinä siinä lyödiä kalkahduttelit ikään kuin alaisimes olisi ollut edessäsi, torjuelin minä päältäsi niitä läimäyksiä, joilla yksi osa roistoista sinua takaa tavoitteli; ja siksi et sinä voinutkaan nähdä minua siinä selkäsi takana."

"Olen ma kuullut puhuttavan yhdestä vanhan ajan sepästä, jolla vaan oli yksi silmä", virkkoi Heikki. "Minulla niitä tosin on kaksi, mutta ne molemmat edessä, niin etten tietysti voinut nähdä mitä sinä takanani toimittelit, naapuri."

"Totinen tosi on kaikissa tapauksissa," jatkoi mestari Olivier yhä, "että minä kanssa olin siellä ja minä nyt myös annan kertomukseni asioista tälle meidän pormestarillemme, sillä seppä ja minä me olimme siinä etumaisia miehiä."

"Ei sitä tarvitse tätä nykyä", kielsi pormestari, viitaten mestari Proudfeuta vaiti olemaan. "Simo Hanskurin ja Heikki Sepän sanoissa olisi riittävä todistus vähemminkin todennäköiselle asialle. — Ja nyt, kunnan mestarit, lausukaa ajatuksenne, mitä tulee tehdä! Tässä ovat kaikki kaupunkimme oikeudet tulleet häväistyiksi ja rikotuiksi, epäilemättä, niinkuin kyllä arvaatte, jonkun mahtavan miehen kautta, sillä kukaan muu ei olisi uskaltanut meitä niin suututtaa. Hyvät miehet, kipeältä tuntuu lihalle ja verelle kärsiä tämmöistä. Laki on tosin määrännyt meille halvemman arvon kuin kuninkaille ja aatelismiehille, mutta järjetöntä se olisi, jos he luulisivat saavansa murtaa auki meidän huoneemme ja häväistä meidän vaimoväkemme kunniaa ilman kosta."

"Sitä emme voi kärsiä!" huusivat kaikki porvarit yhtä suutansa.

Mutta nyt Simo Hanskuri puuttui puheesen sangen pelollisen ja huolellisen näköisenä. "Minä toivon yhä vielä, ettei asia ollut niin pahoin tarkoitettu kuin mitä meistä näytti, kunnan naapurit; ja minä puolestani vallan mielelläni soisin matalalle majalleni tulleen säikähdysten ja häiriön anteeksi, jos vaan sillä voisin estää, että meidän kaunis kaupunkimme minun tähteni joutuisi vaaraan. Olkaa hyvät ja ajatelkaa kutka tulisivat tässä asiassa tuomareiksi, keitten tulisi tutkia tämä asia ja meille suoda tai meiltä kieltää hyvitystä. Minä nyt puhun tässä naapurein ja ystävien kesken, ja siksi puhun suoraan. Kuninkaamme — Jumala häntä siunatkoon! — on niin kipeä ruumiinsa ja sielunsa puolesta, että hän on käskevä meitä kääntymään jonkun hänellä neuvon-antajana olevan suuren herran puoleen — kuka sitten par'-aikaa sattunee olemaan hänen ylimmässä suosiossaan. Kenties hän käskee meitä kääntymään veljensä Albanyn herttuan puoleen, joka vaan on käyttävä meidän oikeudenpyyntömme keinoksi, millä meiltä voi rahoja kiskoa."

"Me emme huoli Albanyn herttuaa tuomariksemme", huusivat kokoutuneet taas yhtä yksimielisesti.

"Tai kenties kuningas antaa asian Rothsayn herttuan huostaan", jatkoi Simo; "ja se iloinen nuori prinssi on vaan katsova meille tehdyn väkivallan kelpo aineeksi, josta hänen lystit kumppalinsa voivat laskea pilapuheita ja hänen harppumiehensä sepittää lauluja."

"Ei puhettakaan Rothsayn herttuasta! Hän on liian suuri ollakseen meidän tuomarimme", huusivat taas porvarit.

Simo, jonka sydän rohkaistui, kun hän näki lähenevänsä sitä paikkaa, mihin hän pyrki, nyt jatkoi, yhtähyvin vaan kuiskaamalla mainiten tuota pelättyä nimeä: "Tahtoisitteko sitten mielummin olla tekemisissä Mustan Douglas'in kanssa?"

Silmänräpäyksen aikaan ei kuulunut mitään vastausta. Kaikki katselivat toinen toisehensa pelästynein kasvoin, vaalennein huulin. Seppä lausui rohkeasti ja lujalla äänellä ilmi ne tunteet, jotka kaikissa sydämissä liikkuvat, vaikei kukaan muu ollut rohjennut niitä sanoiksi nimetä:

"Musta Douglasko tuomitsemaan porvarin ja aatelismiehen väliä — kukapaties hyvinkin korkean aatelisherran, sen verran kuin voin tietää ja arvata? — Suodumpi sitten olis vaikka itse Musta Paholainen helvetistä! Hullu te olette, Simo isä, kun näin hurjan ehdoituksen edes esiin tuotte."

Taas kului hetkinen äänettömyydessä, koska kaikki olivat peloissa ja kahden vaiheilla. Tästä äänettömyydestä viimein pormestari Craigdallie luopui luoden paljoa merkitsevän silmäyksen puhujaan. "Sinä turvaat lujasti vahvaan rintahaarniskaasi, seppä veikkoseni, muuten et puhuisi näin uhkarohkeasti."

"Minä turvaan kelpo sydämeeni, joka sykkii tään haarniskan alla, oli sen vahvuus miten lienee, pormestari", virkkoi peloton Heikki; "ja vaikken minä ole suuri puhuja, ei kuitenkaan kukaan noista suurista herroista, kuka hyvänsä se lieneekin, saa minun suutani tukitaksi."

"Käy vahvassa haarniskassa, kunnan Heikki, taikka älä puhu näin kovaan", kertasi taas pormestari painavalla äänellä. "Täällä on kaupungissa rajaisia, joilla on Verinen Sydän[16] merkinä olkapäässä. — Mutta kaikesta siitä ei ole meille neuvoa. Mitä meidän nyt tulee tehdä?"

"Lyhyt neuvo, paras neuvo", vastasi seppä. "Menkäämme ylituomarimme luo ja pyytäkäämme häneltä puolustusta ja apua."

Suostumus-huuto lensi koko joukon ympäri, ja Olivier Proudpute huudahti: "Tätä samaahan minäkin olen tässä sanellut koko puolen tuntia, vaikkei kukaan teistä ole huolinut kuullessa puhettani. Menkäämme ylituomarimme luokse, sanoin minä. Hän on aatelisherra itse ja hänen velvollisuutensa on välittää meidän kaupunkimme sekä aatelin välillä kaikissa asioissa."

"Vait, naapurit, vait — varokaa mitä teette tai puhutte", virkkoi nyt laiha ronkale, jonka pieni ruumis näytti vielä pienemmältä, vielä haamunkaltaisemmalta, sen kautta että hän pyysi teeskellä itsensä niin erinomaisen nöyräksi tai käyttäkösemme hänen omia sanojansa — laittaa itsensä vielä halvemmaksi ja mitättömämmäksi kuin miksi luonto hänet jo oli luonut.

"Älkää pahaksi panko", sanoi hän, "minä vaan olen halpa apteekkari. Kuitenkin olen saanut kasvatukseni Pariisissa ja oppinut siellä *artes humanas* (yleisinhimilliset tieteet) sekä *cursum medendi* (lääkärintaidon) yhtä hyvin kuin moni, joka kehuu itseänsä oppineeksi lääkäriksi. Luullakseni ymmärrän minä tämänkin haavan luonteen ja olisi se mielestäni paraiten parannettava pehmittävillä voiteilla. Tässä on meidän ystävämme Simo Hanskuri, joka, niinkuin te kaikki tiedätte, on kunnian mies. Luuletteko te ettei hän olisi meistä kaikista kiivain ankariin keinoihin, koska tää asia niin likeisesti koskee hänen perheensä kunniaa? Ja koska hän luopuu pois kanteestaan noita samoja melunnostajojita vastaan, niin arvelkaa, eiköhän hänellä mahda olla joku hyvä syy, jota ei hän uskalla virkkää, tämän asian jättämiseen siksensä. Ei ole minun asiani sormin koskea tähän kipeään paikkaan; mutta, surkea kyllä, tiedämme kaikki hyvin, että nuoret tytöt ovat, niinkuin sanoisin, kevykäistä ainetta. Ajatelkaamme nyt, että joku kelpo tyttö — kaikessa viattomuudessa tietysti — on jättänyt ikkunansa telkeämättä St. Valentinin päivän aamuna, siksi että joku jalo kavaljeeri — kaikessa kunniallisuudessa arvattavasti — voisi tulla hänen Valentini-kumppalukseensa ensivuodeksi. Ja ajatelkaamme että se kavaljeeri siitä tavattaisiin, eikö ole luultava että tyttönen silloin kiljahtaa, ikään kuin nuoren herran tulo olisi ollut hänelle arvaamaton; ja — ja — jos sotkemme sen kaiken kokoon yhteen huumareen ja punnitsemme asian, niin tokko se lienee semmoinen seikka, että sen vuoksi tarvitsis meidän kaupungillemme nostaa vihaa?"

Apteekkari lausui mielipiteensä mielitelevällä tavalla; mutta hän kukistui vielä tavallistansa pienemmäksi, kun hän näki veren punaavan vanhan Simo Hanskurin poskia, ja kulmakarvoja myöten tulistuttavan pelätyn sepän kasvoja. Jälkimmäinen astui likemmäksi, loi ankaran katseen säikähtyvään apteekkariin, ja puhkesi seuraaviin sanoihin: "Sinä kävelevä luuranko! Sinä ahdashenkinen apteekkipurkki! Sinä virallinen myrkyn syöttäjä. Jos arvelisin Hanskurin Katrin hyvän maineen voivan kymmenes-minuutinkaan ajaksi tahrautua sinun halvan hengähdykses kautta, niin kyllä minä survoisin sinut mäsäksi, sinä puoskari, sinun omassa huhmaressas, ja sotkisin sinun kurjan raatosi kanssa yhteen tulikivenjauhoja, ainoan todellisen lääkkeen, mitä sinulla on puodissas, ja näin laittaisin voidetta rupisille koirille!"

"Seis, poikaseni, seis!" huusi hanskuri käskeväällä äänellä. "Ei kelläkään, paitsi minulla, ole sananvaltaa tässä asiassa. — Kunnioitettava pormestari Craigdallie, koska minun kärsivällisyyteni on tällä tavoin tullut selitetyksi, niin olen suostuvainen siihen, että tätä seikkaa tutkitaan pohjaa myöten. Ja vaikka loppu-päätös mahtanee näyttää, että me olisimme tehneet viisaammin, jos olisimme pysyneet alallamme, niin se on samassa myös todistava, ettei minun Katrini omalla kevytmielisyydellään tai hupsuudellaan ole antanut syytä tähän suureen häväistykseen."

Pormestari myöskin kävi väliin. "Heikki naapuri", lausui hän, "me tulimme tänne neuvoittelemaan, emme riitelemään. Minäkin olen yksi tämän kauniin kaupungin hallitsijoita, ja semmoisena käsken sinua luopumaan kaikesta äkämielestä ja vihasta, mitä sinulla voi olla tätä mestari apteekkari Dwining'ia vastaan."

"Hän on liian halpa olento, pormestari", sanoi siihen Heikki: "että minun mielessäni voisi olla pysyväistä vihaa häntä vastaan — eihän mun olisi tarvis muuta kuin yksi kerta sivaltaa suurella vasarallani, niin menisi jo hän puoteineen, päivineen mäsäksi!"

"Vait sitten ja kuule minua", virkkoi pormestari. "Me kaikki uskomme Perth'in Kaunottaren kunniaan yhtä lujasti kuin autuaan Pyhän Neitsyeen kunniaan." Näin sanoen hän hartaasti risti silmiään. "Mutta puhuaksemme taas kääntymisestä ylituomarin puoleen, oletteko te kaikki yksimieliset siinä, naapurit, että tämä seikka on annettava meidän ylituomarimme käsiin, koska syyppää, niinkuin lienee syytä pelätä, on joku mahtava aatelisherra?"

"Koska ylituomari itsekin on aatelissukua", tokaisi itikan-äänellään apteekkari, joka pormestarin välityksen perästä nyt johonkin määrään oli tointunut säikähdyksestään — "vaikken minä suinkaan, sen Jumala nähköön, tahdo puhua mitään pahaa mainitusta kunnioitettavasta herrasta, jonka esi-isät monta monituista vuotta ovat olleet samassa virassa kuin hän tätä nykyä — —"

"Perth'in kaupungin vapaan vaalin kautta", lausui seppä, keskeyttäen häntä syvällä, mahtavalla äänellensä.

"Aivan niin, tietysti", myönsi hänille joutunut puhuja, "porvarein kautta. Kuinkas muuten? — mutta, seppä veikkoseni, älä minua keskeytä. Minä nyt puhun arvoisalle pormestarillemme, Craigdallielle, halvan ymmärrykseni mukaan. Ja minä sanon, että, olkoon asia niin tai näin, tää ritari Patrik Charteris on aatelis-sukua, ja sananlasku sanoo, ettei varis varikselta silmää puhkaise. Hän kyllä saattaa hyvin pitää puoltamme, kun ollaan riidassa Vuorelaisten kanssa, ja hän saattaa heitä vastaan täyttää tuomarin ja kaupungin-päällikön velvollisuudet. Mutta tokiko hän, joka itse käy silkissä, ruvenne puolustamaan meitä yhtä hyvin tikattuja nuttuja ja kullankirjailtua verkkaa kuin ruudullisia tartan-hameita[17] ja Irlannin sarkaa vastaan, se on hiukan epäiltävä. Totelkaa nyt yksinkertaisen miehen neuvoa. Me olemme saaneet Kaunottaremmen pelastetuksi, josta minä en koskaan aikunut puhua pahaa, niinkuin en tosiaan tiedäkään hänestä mitään pahaa. He ovat kadottaneet vähintänsä yhden miehen käden, kiitos olkoon siitä Heikki Sepälle — —

"Ja minulle", lisäsi tuo pieni, suurisuinen lakintekijä.

"Ja Olivier Proudfulle niinkuin hän itse sanoo", jatkoi apteekkari, joka oli valmis myöntämään kunnianloistoa kelle hyvänsä, kunhan vaan ei hänen tarvinnut itse astua sinne vievää vaarallista polkua. "Koska, sanon ma, he ovat jättäneet tänne yhden käden pantiksi, he eivät enään ikinä tule takaisin tälle Curfew-kadulle, niin, minun yksinkertaisen ymmärrykseni mukaan, olisi paras, jos vaan kiittäisimme tätä meidän vankkaa naapuriamme tässä ja sitten emme enää hiiskuisi mitään koko asiasta, jättäen sen unohtumaan. Sillä meidän kaupungillahan siitä nyt kuitenkin on tullut kunniaa ja noille helvetin tulen korvennettaville vaan vahinkoa."

Tämä rauhan-neuvo vaikutti usempiin porvareista, jotka alkoivat nyökkähdetyllä päätänsä ja luoda erin-omaisen viisaita silmäyksiä kärsivällisyyden puolustajaan. Simo Hanskurikin, huolimatta apteekkarin taannoisista loukkaavista puheista, myös näkyi taipuvan samaan mieleen. Mutta ei niin Heikki Seppä, joka, kun näki neuvottelun näin kesken pysähtyvän, jatkoi puheen suorilla sanoilla niinkuin ainakin.

"Minä en ole vanhimpia enkä rikkaampia teidän joukossanne, naapurit, enkä sitä liioin surekaan. Kyllähän vuosia vielä karttuu, jos vaan jaksaa elää niin että ne saa nähdä. Ja on minussa yhtä hyvä mies kuin muissakin hankkimaan itselleni rahaa ahjoni hehkulla sekä palkeitteni lietsomisella, ja samoin myös on minussa mies niitä taas kuluttamaan. Mutta ei kenenkään miehen silmät ole nähneet minun nurkassa nuhjaelewan, jos meidän kauniille kaupungillemme vääryyttä on tapahtunut sanoilla tai teoilla, jos vaan sitä vääryyttä on ollut mahdollista miehen kielellä tai miehen kädellä jälleen oikaista. Enkä nyt aio tätä vääryyttä ristissä käsin märehtiä, jos se voim estää. Kyllä minä yksinkin menen ylituomarin puheille, jos ei kukaan lähde minun kanssani. Hän on ritari, se on tosi, ja aatelisherra vapaata, oikeata sukua, niinkuin me kaikki tiedämme, sukua, jonka alkujuuri on Wallacen ajoista, jolloin hänen isänsä isä Wallacen määräyksestä tuli meidän alipäälliköksemme. Mutta vaikka hän olisikin paras-sukuinen aatelisherra koko maassa, niin kuin samassa myös on Perth'in kaupungin ylituomari, ja hänen täytyy siis oman kunniansa tähden suojella kaupunkimme etuuksia ja vapauksia. Ja minä tiedänkin että hän niin on tekevä — minä kerta tein hänelle teräshaarniskan ja minun mieleni on, että sydän, jonka suojaksi se oli aiottu, on kelpo laatua."

"Tietysti", sanoi pormestari Craigdallie, "ei maksaisi vaivaakaan lähteä hoviin, jos emme saisi ritari Patrik Charteris'ia puolestamme puhujaksi. Meille olisi kohta se vastaus valmis: 'Menkää ylituomarinne puheille, te poroporvarit!' Jos te siis, hyvät naapurit, tahdotte suostua minun ehdotukseeni, niin minä ja meidän apteekkarimme Dwining lähdemme kohta Kinfauns'iin, vieden kanssamme Simo Hanskurin, meidän seppä-veitikkamme sekä uljaan Olivier Proudfulen vieraksi miehiksi, ja puhuttelemmme herra Patrik Charteris'ia meidän kaupunkimme nimessä."

"Ei", vastusti rauhallinen lääkkeenkeittäjä, "jättäkää minut kotiin, olkaa niin hyvät. Ei minussa ole sitä rohkeutta, että voisin avata suuni miekkavyöllisen ritarin kuullen!"

"Ei siitä lukua, naapuri, sinun pitää tulla kanssamme", virkkoi pormestari Craigdallie. "Kaupunkilaiset sanovat minua aika tuittupääksi kuudenkymmenen vuoden ikäiseksi mieheksi — Simo Hanskuri on liian likeinen, koska väkivalta hänelle tehtiin — seppä, niinkuin kaikki tiedämme, rikkoo miekallaan useampia haarniskoita kuin mitä hän vasarallaan kokoontakoo — ja meidän naapurimme Proudfulle, joka, kuulkaa vaan hänen omaa vakuutustansa, aina on muassa jokaisen Perth'issä nousevan tappelun alussa sekä lopussa, on tietysti teon miehiä. Mutta meillä pitää olla kumminkin yksi rauhan ja hiljaisuuden puolustaja joukossamme; ja sinun, apteekkari, tulee olla se mies. Matkaan nyt, hyvät ystävät, varustakaa nyt saappaat ja satulat, hatut ja hevoset, kuulkaa se — ja tulkaamme yhteen Itäportille — se on, jos te, naapurit, suostutte antamaan tämän asian meidän haltuhumme."

"Ei voi olla parempaa neuvoa, ja me siihen kaikki suostumme", sanoivat porvarit. "Jos ylituomari, niinkuin meidän kauniilla kaupungillamme on oikeus vaatia, rupeaa puolellemme, niin me voimme painiskella vaikka paraankin kanssa heistä kaikista."

"Hyvä sitten, naapurit", päätti pormestari; "niinkuin sanottu, niin tulee tehdyksi. Noin tähän aikaan olin muuten kutsunut koko porvarikokouksen yhteen, enkä liioin epäile että", hän katsahti joukon ympäri, "koska niin moni teistä, täällä läsnä-ollen, on päättänyt lähettää meidät ylituomarin puheille, myös muutkin samaan päätökseen yhtyvät. Ja sentähden, hyvät naapurini ja tämän kauniin Perth'in kaupungin kunnan porvarit — nyt saappaat ja satulat, niinkuin jo taannoin sanoin, ja me yhdymme Itäportin kohdalla."

Yleinen suostumushuuto lopetti tämän, niin sanoakseni, kaupungin salaneuvoskunnan kokouksen, ja kaikki hajosivat, kukin haaralleen. Lähettiläät läksivät itseään matkaan valmistamaan, ja muut kotia, maltittomasti jo odotteleville vaimoillensa sekä tyttärillensä kertomaan, mihin neuvoihin oli ryhdytty, siksi että heidän kammarinsa vasta saataisiin turvatuiksi ajattomalla ajalla sisääntunkevilta kosijoilta.

Sill'-aikaa kun hevosia satuloittiin ja porvariskokous oli keskustelemassa tai, oikeammin sanoen, lailliseen muotoon panemassa, mitä heidän johtajansa jo olivat päättäneet, täytynee, selitykseksi muutamille lukijoille, selvemmällä sanoilla kertoa seikkaa, joka jo edellisessä keskustelussa on tullut sivumennen mainituksi.

Tapana oli siihen aikaan, jolloin mahtava aatelisto aina vastusteli, usein rikkoi Skotlannin kuninkaallisten kaupunkien oikeuksia ja etuuksia, että nämät kaupungit, jos mahdollista, eivät valinneet tuomariaan kaupungissa asuvain ja tavallisia kaupungin hallintovirkoja toimittavain kauppiasten, ammattilaisten tai muitten porvarein joukosta, vaan pyysivät siihen korkeaan paikkaan jonkun lähestön mahtavista vapaaherroista. Tämän tuli sitten puhua heidän puolestaan hovissa, jos joku heidän yhteistä etuansa koskeva asia oli ajettava, ja johtaa porvariväkeä tappeluissa, niin hyvin yleisessä sodassa kuin myös yksityisissä taisteluissa, tuoden omatkin alustalaisensa heille avuksi. Tätä suojaa ei kuitenkaan suotu aivan ilmaiseksi. Ylituomarit välistä moitittavaan määrään käyttivät valtaansa omaksi edukseen ja hankkivat itselleen kunnan yhteismaihin kuuluvia tiluksia ja taloja lahjaksi, joten näin saatu turva tuli porvareille sangen kalliiksi.

Toiset taas tyytyivät siihen, että saivat porvarein voiman avuksensa omiin yksityisiin taisteluihinsa ynnä sen lisäksi muita kunnioituksen sekä mielisuosion osoituksia, joita heidän johtonsa alla oleva kaupunki mielellään antoi, ollakseen varma heidän avustansa hädän tullessa. Kuninkaallisen kaupungin virallisena suojelijana oleva vapaaherra ilman mitään tunnonvaivatta otti näitä vapaehtoisia lahjoja, ja palkitsi ne puolestaan sillä että hän kaupungin oikeuksia puolusti, sanallaan valtioneuvoskunnassa sekä urhotöillä sotatanterella.

Porvareilla "kauniissa Perth'in kaupungissa" — sillä liikanimellä he kotipaikkaansa mielellään mainitsivat, oli nyt jo useampien miespolvien ajalla ollut tämmöisiä suojelijoita ja ylituomareita Charteris'in suvusta, joka asui Kinfauns'issa, kaupungin läheisyydessä. Oli tuskin vuosisata vielä siitä, kun ensimmäinen tätä mainiota sukua, Robert III:n aikana, otti asuntonsa mainittuun vahvaan linnaan, joka nyt oli heidän omansa ynnä ympärillä olevain ihanain ja viljavain seutujen kanssa. Mutta tämän ensimmäisen tulokkaan historia, ritarillinen ja romanttinen itsessään, oli semmoinen, että se helpoitti muukalaisen perehtymisen tähän uuteen maahan, johon hänet kohtalo oli ajanut. Me kerromme sen tässä vanhain, yhtäpitävään taruihin mukaan, joissa on varmat todellisuuden merkit, niin että se kenties voisi saada sijansa tieteellisemmissäkin teoksissa kuin tässä.

Mainio isänmaan-ystävä William Wallace, kun hän taas oli asevoimalla karkoittanut englantilaiset valloittajat vähäksi aikaa ulos maasta, kuuluu kerta lähteneen matkalle Franskaan, vieden kanssansa vähäisen joukon luotettavia ystäviä. Hänellä oli aikomus koettaa, eikö hän omassa personassaan — urhoutensa tähden oli hän kaikissa maissa kunniaa pidetty — voisi saada Franskan kuninkaalta jotakuta sotajoukkoa tai muuta apua, jonka voimalla Skotlantilaiset voisivat jälleen päästä itsenäisiksi.

Skotlannin sankari oli purjehtimassa sinne pienellä laivalla, laskien Dieppen satamaa kohti; silloin ilmutui taivaanrannalle toinen alus, jota merimiehet kohta rupesivat katselemaan epäilyksellä ja pelolla, pianpa hämmästyksellä ja epätoivolla. Wallace kysyi heidän säikähdyksensä syytä. Kapteeni silloin antoi tiedoksi, että tuo heitä kohti laskeva ja heidän kimppuunsa pyrkivä alus oli merirosvon oma, joka oli yhtä paljon kuuluisa pelottomuudestaan ja ruumiinvoimastaan kuin myös onnellisista rosvoretkestänsä. Tuomas de Longueville oli syntyisin Franskalainen, mutta nyt yksi noista merirosvoista, jotka sanoivat itseänsä meren ystäviksi, vaan kaikkein merenkulkijain vihollisiksi. Hän ahdisteli ja ryösteli kaikenkansaisia laivoja muinaisten Norjan merikuningasten lailla, joita sillä nimellä senvuoksi mainittiin, koska heidän valtakuntansa oli laineitten harjulla. Kapteeni vielä lisäsi, rosvolaivan olevan niin nopeakulkuisen, ettei mikään muu alus voinut siltä päästä pakoon; eikä myös mikään laivaväki, vaikka kuinka urhokas, voinut toivoa kestävänsä rosvoa vastaan, kun hän, niinkuin hänellä oli tapana, hyppäsi sisään, joukkonsa etupäässä. Wallace hymyili uhkamielisesti, kuullessaan kuinka kapteeni, epätoivo katsannossaan, kynelet silmissään, valitteli, että heidän nyt ilman epäilemättä piti joutua Punaisen Rosvon kynsiin; — sen nimen oli de Longueville saanut siitä, kun hänen mastossaan tavallisesti, niin kuin nytkin, punainen lippu liehui.

"Kyllä minä vapautan Kanaalisalmen siitä rosvosta", vastasi Wallace.

Hän kutsui sitten luokseen omat kymmenen tai kakstoista seuralaistansa, Boyd'in, Kerlien, Seton'in ynnä muut, joille tuimimman tappelun nostama tomu oli ikään kuin elin-ilmaa, käski heidän pukea itsensä rautavaruksiin ja sitten käydä pitkälleen laivan kannelle, niin etteivät olisi näkyvissä. Merimiehet hän lähetti kannen alle, paitsi muutamat harvat, jotka laivan ohjaamiseksi olivat välttämättömän tarpeelliset. Kapteeni sai käskyn, kuoleman uhalla, niin pitää perää, että vaikka laiva oli pakenevinaan, kuitenkin sallittaisiin Punaisen Rosvon tulla heidän kimppuunsa, pahintansa koettamaan. Wallace itsekin kävi pitkälleen kannelle, ettei näkyisi yhtään mitään, josta voisi arvata vastustamisen aikomusta. Neljännestunnin kuluttua Longuevillen laiva saavutti Wallacen, ja Punainen Rosvo, kiinnitettyään saaliinsa siihen viskatuilla rautakoukuilla, hyppäsi yli täysissä rautavaruksissaan, ja hänen miehensä seurasivat häntä hirmuisella riemuhuudolla, ikään kuin voitto jo olisi ollut käsissä. Mutta silloin Skotlannin soturit äkkiä kavahtivat jaloilleen, ja rosvo näki nyt joutuneensa käsikahakkaan miesten kanssa, joilla oli tapana olla varmat voitosta, jos ei ollut useampia vastassa kuin kaksi, kolme miestä päälle. Wallace karkasi rosvopäällikön kimppuun, ja kauhea kahakka alkoi heidän välillään semmoisella vimmallä, että muut lakkasivat tappelustaan ja jäivät vaan katselemaan, ikään kuin yksimielisestä suostumuksesta jättäen voiton riippuvaksi molempain päällikköin ottelusta keskenään. Rosvo taisteli niin hyvin kuin vaan mieheltä voi vaatia; mutta Wallacella oli voimaa enemmän kuin tavallisilla kuoleman-alaisilla. Hän sivalsi miekan pois rosvon kädestä, joten tämä joutui niin suureen vaaraan, että hän, välttääkseen surmaläimäystä, tarttui skotlantilaiseen sankariin rinta rinta vastaan; hän toivoi näet että toki painiskelussa saisi hänet voitetuksi. Mutta tämäkin toivo petti. He kaatuivat kannelle sylikkään, mutta Franskalainen jäi alle, ja Wallace, tarttuen sormillaan hänen rautakaulukseensa, pinnisti sitä niin kokoon, vaikka se oli hienoimmasta teräksestä tehty, että veret purskahtivat rosvon silmistä, sieraimista sekä suusta, ja että de Longueville ainoasti kädenviittauksilla voi pyytää armoa. Hänen miehensäkin nyt viskasivat pois aseensa ja anoivat armoa, nähtyään kuinka pahaan pulaan heidän päällikkönsä oli joutunut. Voittaja lupasi armahtaa heidän henkensä, mutta otti heidän laivansa ja piti heidät kaikki vankeinansa.

Kun oli Dieppen sataman suulle päästy, nosti Wallace yleisen pelästyksen, sillä että ensin vedätti mastoonsa rovon lipun, josta luultiin de Longuevillen olevan tulossa kaupunkia ryöstämään. Hätäkellot vonkuivat, hätätorvet torahtelivat ja porvarit juoksivat aseitansa noutamaan — silloinpa yht'-äkkiä kaikki muuttui. Skotlannin leijona kultakilvessään lensi ylös maston huippuun, rosvolipun yli, ja antoi tiedoksi, että Skotlannin sankari oli tullut, niinkuin kotka, saalis kynsissään. Hän vei nyt vankinsa maalle ja kuljetti hänet kanssansa Franskan hoviin, missä kuningas Wallacen pyynnöstä antoi rosvolle kaikki ryöstötyöt anteeksi, vieläpä soi hänelle ritarin-arvon tarjoten de Longuevillelle paikan omassa sotajoukossansa. Mutta rosvo oli niin mieltynyt jalomieliseen voittajaansa, että hän pyysi saada olla osallisna Wallacen kaikissa onnenvaiheissa, seurasi hänen kanssaan Skotlantiin, taisteli hänen rinnallaan monessa verisessä tappelussa ja ansaitsi itselleen sen maineen että Tuomas de Longuevillen urhoutta ei voittanut kenenkään muun, paitsi hänen sankarillisen vangittajansa urhous. Hänelle oli paljon onnellisempi loppukohtalo suotu kuin hänen päällikölleen. Longueville oli luonnolta saanut lahjaksi kauneuden, joka oli hänen suuren ruumiinvoimansa vertainen, ja ihastutti nuorta aatelisneitoa, vanhan Charteris suvun perillistä niin, että tämä otti hänet puolisokseen, tuoden hänelle kätensä kanssa omaksi myös kauniin vapaaherraisen Kinfauns'in linnan tiluksineen. Heidän perillisensä ottivat itselleen nimen Charteris, täten liittäen itsensä kiinteämmin äidin sukuun, linnansa ikivanhoihin hallitsijoihin. Yhtähyvin pysyi Tuomas de Longuevillenkin nimi heissä yhä edelleen suuressa arvossa; ja suuri kahdenkätinen miekka, jolla hän tappeluissa vihollisrivejä maahan niitteli, pidettiin ja pidetään tallella suvun kalleuksien seassa. Toisen tarun mukaan taas oli de Longuevillen oma sukunimi Charteris.

Nämät Kinfauns'in vapaaherrat olivat sitten, useampien miespolvien aikana, poika aina isänsä perästä, Perth'in kaupungin ylituomareina; linnan ja kaupungin läheinen naapurius teki tämän molemminpuolisen suojelusliiton sangen mukavaksi. Tässä kertomuksessa esiintuleva herra Patrik Charteris oli jo monta monituista kertaa johtajana vienyt Perth'in miehet ulos, tappeluihin ja kahakoihin, niin hyvin rosvoilevia Vuorelaisia, kuin muitakin, ulkomaisia tai omamaisia vihollisia vastaan. Totta on, että hän joskus ikävystyi mitättömistä, turhista valituksista, joita kaupunkilaiset välisti tarpeettomasti kantelivat hänen eteensä, vaatien häneltä niiden oikaisemista. Tästä oli hänelle joskus se moite tullut, että hän muka oli liian ylpeä aatelis-arvostansa tai tullut liian laiskaksi rikkautensa kautta — että hän oli mies, joka kovin hartaasti harjoitteli metsästystä ja soi ystävilleen vieraanvaraa, viitsiäksensä lähteä jokaisessa tilaisuudessa, jolloin kaunis Perth'in kaupunki olisi hänen apuansa pyytänyt. Mutta vaikka siitä semmoisissa tapauksissa aina pientä nurinaa nousi, turvasivat kuitenkin porvarit aina, suuremman hädän tullessa, ylituomariinsa; ja tämä auttoi heitä aina hartaasti sekä neuvoilla että teoilla.

KAHDEKSAS LUKU.

Jalot Johnston'it ain' yhä nähdä saa
Tuon Annandalen tiellä;
Tuhat vuotta jo siellä he ratsastaa,
Tuhat vuotta vastakin vielä.

Vanha laulu.

Viime luvun lopussa kuvattuamme ritari Patrik Charteris'in, Perth'in ylituomarin luonnetta ja arvoa, voimme nyt mennä takaisin lähetyskunnan luokse, jonka piti tuleman kokoon Itäportille, viedäkseen valituksensa Kinfauns'iin mainitun virkamiehen eteen.

Kaikkein ensiksi saapui yhtymäpaikalle Simo Hanskuri tasajuoksuisen hevosen selässä, joka välistä myös sai kunnian kantaa helpompaa kuormaa ja kauniimpaa ratsastajaa, nimittäin Katria. Hanskurin kasvojen alipuoli oli viitalla peitetty, se merkitsi ettei ystävät saisi kysymyksillä viivyttää hänen kulkuansa katuja pitkin; osaksi kenties oli myös ilman kolkkaus syynä siihen peittämiseen. Synkkä huoli pimensi hänen otsaansa, ikään kuin tää asia, johon nyt oli ryhdytty, olisi näyttänyt hänestä yhä vaikeammalta ja vaarallisemmalta, mitä kauemmin hän sitä mietti. Hän tervehti yhtymäpaikalle tulevia ystäviä ainoasti äänettömällä kumarruksella.

Vahva, musta ratsu vanhaa Gallowayn rotua, ei kovin suuri ko'oltaan, vaan korkearintainen, vankkaraajainen, sievä rumniinrakennukseltaan ja pyöreänlihava, toi iloisen sepän Itäportille. Hevosten tuntija olisi kenties silmistä keksinyt säihkeen ritariuonteesta, joka hyvin usein tavataan näissä elävissä yhteydessä vahvimman, kestävimmän ruumiinrakennuksen kanssa; mutta tätä nykyä oli sen vallattomuus hillitty ratsumiehen lujan käden, lujan istumisen sekä raskaan painon kautta, johon vielä tuli lisäksi lakkaamaton kurinpito äsköisellä pitkäikäisellä matkustuksella. Sepän seurassa tuli myös kunnan lakintekijä, joka, niinkuin lukija muistanee, oli pieni, palleroinen mies ja vääräsääri; suuren satulansa päällä, jossa hän istui tai, pikemmin sanoen, rötkötti, näytti hän aivan pieneltä, punaiselta neulatyönnyltä — hänellä näet oli päällään tulipunainen viitta, jonka yli hän oli ripustanut haukalla-pyytäjän laukun. Satula ja ratsumies olivat vyötetyt kiinni suuren, raskasjuoksuisen Flanderin tamman selkään, jolla oli ylöspäinen turpa kuin kamelilla, tuuhea karvatupsu jokaisessa jalassa, ja joka kavio aivan yhtä leveä kuin paistinpannu. Tään suuren hevosen ja pienen ratsumiehen näkö olivat niin erin omaisesti perinvastaiset, että sivukulkijat kaikki ihmettelivät kuinka lakintekijä oli niin korkealle päässyt kapuamaan, ja ystävät huolella ajattelivat kuinka vaaralliseksi voisi tulla hänelle, kun taas täytyisi pyrkiä alas; sillä korkealla istuvan ratsumiehen pienet jalat eivät ulottuneet edes satulan alareunaankaan asti. Hän tuli sepän kanssa, jonka lähtöä hän oli vahtinut, päästäksensä hänen seuraansa. Sillä Olivier Proudfulen mielestä sankarit näyttivät kaikkein uljaimmalta, kun olivat rinnatusten; ja hän oli hyvin iloinen, jos joku pilkkakirves alhaisesta kansasta, heidän sivukulkiessaan, tarpeenmukaisella ykstopotisuudella, julkinauruun purskahtamatta, huusi: "Kas tuossa kulkee Perth'in parhaat miehet! — tuossa kulkee meidän läimayttelevät ammatti-miehemme, iloinen seppä Wyndkadulta ja uljas lakintekijä!"

Tosin se veitikka, tämän huudettuaan, pisti ulos kieltänsä, vihjaisten toisille kaltaisilleen hulivileille; mutta lakintekijä, joka ei tuota syrjätemppeä huomannut, viskasi hänelle hopearahan, kehoitukseksi satureille näin osoitetusta kunnian-osoituksesta. Tämä anteliaisuus vaikutti sen, että heidän jälkeensä rupesi juoksemaan koko lauma nauravia ja hurraavia poikanulikoita, siksi kun Heikki Seppä, taakseen katsahtain, uhkasi hutkaista etumaisia piiskallansa; jonka uhkauksen toimeenpanemista he eivät jääneet odottamaan.

"Tässä me vieraat miehet tulemme", virkkoi pieni ratsumies suuren ratsun selässä, kun he Itäportille Simo Hanskurin luokse saapuivat. "Mutta missäs ovat ne, joiden tulee olla meidän puhemiehinämme? Voi, Heikki veikkoseni, korkea virka on paremmin aasille kuin tuliselle hevoselle sopiva; se olisi vaan kammitsana niin nopsaliikkeisille nuorille veitikoille kuin sinä ja minä".

"Soisinpa kuitenkin että sinulla olisi hiukkanen enemmän sitä arvoisuuden painoa, kunnioitettava mestari Proudfulen", vastasi Heikki Seppä, "jos ei muun vuoksi, niin kumminkin siksi, että lujemmassa istuisit satulassas; sillä keikahteletan sinä siinä, aivan kuin tanssisit satulan päällä hypikkää, jalkojasikaan avuksi ottamatta".

"No, no, kohottelenhan minä vaan itseäni jalustimista hytkytyksen välttämiseksi. Se on kauheasti kova hytkyttelemään, tää minun tammani; mutta se on kuitenkin kantanut minua aukeita kuin tiheikköitäkin myöten, jopa muutamista sangen vaarallisistakin paikoista läpi. Senvuoksi en luovukaan Jesabel'istäni — minä olen näet ristinyt sen tuon Kastilian prinsessan kaimaksi".

"Isabellaa sinä luultavasti tarkoitat", oikaisi seppä.

"Niin — Isabel tai Jesabel — yhtähän ne on kaikki. Mutta tässähän jo viimein tuleekin pormestari Craigdalliekin tuon matalana matelevan, pelkurimaisen ronkkaleen, apteekkarin kanssa. He ovat ottaneet kanssansa kaksi kaupungin palvelijaa pertuskoineen, kallisten personainsa turvaksi, arvaan ma. — Jos vihaan jotain yli kaiken muun, niin se on tuommainen kumarteleva, liehakoiva käärme kuin tuo Dwining".

"Kavahda, ettei hän saa kuulla sitä", varoitti seppä. "Tuo lihaton, kuivettunut luuranko, huomaa se, veli lakintekijä, on vaarallisempi kuin pari kymmentä sinun kaltaistas pulskeaa poikaa".

"Hui hai! Sinä seppä veitikka nyt vaan teet pilaa minusta", vastasi Olivier, yhtähyvin ruveten hiljemmin puhumaan ja katsahtain apteekkarin puoleen, keksiäksensä missä tuon näivehtyneen muodon ja vartalon piirteessä tai jäsenissä voinee olla jotain merkkiä uhatusta vaarasta. Mutta tämä tarkastus jälleen rohkaisi hänen mielensä, niin että hän uljaasti lausui: "Kilvet ja kalvat kalskahtakoon, veikkonen — kylläpä minussa olisi mies vaikka tusinaa tuommoisia Dwining'ejä vastaan. Mitäpä hän kykeneisi tekemään miehelle, jolla on vertä suonissansa?"

"Hän voisi antaa hänelle tipan rohtoja", vastasi seppä kuivakiskoisesti.

Pitempään keskusteluun ei heillä ollut aikaa, sillä pormestari Craigdallie huusi heille, käskien Kinfauns'in tielle poikkeemaan, jolle hän samassa itsekin käänsi hevosensa. Hiljakseen ratsastellessansa puhelivat he keskenään siitä, millä tavalla ylituomari oli heitä kohteleva ja kuinka paljon huoliva siitä väkivaltaisesta työstä josta he tulivat valittamaan. Hanskuri näkyi olevan erittäin alakuloinen, ja hänen puheensa monesti ilmoitti sitä toivoa, että he vielä suostuisivat jättämään asian siksensä. Hän ei puhunut kuitenkaan mieltänsä aivan selvillä, suorilla sanoilla, kenties peläten, että sitä voisi väärin ymmärtää, jos hän ei olisi oikein luja tyttärensä hyvän maineen puolustuksessa. Dwining näkyi myös olevan yksin mielin hänen kanssansa, mutta puhui varovammin kuin aamulla.

"Kaikissa tapauksissa", lausui pormestari, "kun muistan mitä kaikkia juomatavaroita ja kelpo lahjoja herra ylituomari on saanut meidän hyvältä kaupungiltamme, niin en voi uskoa, että hän olisi liian hidasksi meille silmiänsä näyttämään. Monikin kelpo vene, täynnä Bordeauxviini-tyynyreitä, on lähtenyt meidän satamastamme ja purkanut kuormansa Kinfauns'in linnan laiturille. Minulla on jonkunlainen oikeus puhua niistä, koska minä viinikauppiaina ne olin tuottanut".

"Ja", jatkoi Dwining itikan-äänellään, "minä voisin puhua herkullisista makeisista, valituista marjahilloista, mesikakkumöykyistä sekä tuon *sokeriksi*: nimitetyn, harvinaisen ja hyvänmakuisen höystö-aineen kappaleista, joita on kuljetettu sinne hää-pitojen tai ristiäisten tai muitten sellaisten juhlien avuksi. Mutta voi, pormestari Craigdallie, ne viinit jo on juotuna, makeiset syötynä, ja ne lahjat unohdettuna, samassa kun niiden maku suusta on haihtunut. Voi, naapuri, viime jouluiset oluet ne on olleet ja menneet niinkuin menneen vuotiset lumetkin!"

"Mutta onhan sinne myös tullut moni kintaallinen kultakolikoita", lisäsi pormestari.

"Sen minä kyllä tiedän, joka ne kintaat olin ommellut", virkkoi Simo, jonka ammatti-muistot aina sekaantuvat kaikkeen mitä milloinkin muuta hänen mielellänsä liikkui. "Yksi niistä oli haukkamiehen kinnas rouvaa varten. Minä sen olin laittanut hiukan liika väljäksi, mutta rouva ei sitä katsonutkaan viaksi, koska aikoi siihen vuorausta panna".

"Niin aivan", sanoi pormestari Craigdallie, "sitä enemmän todistusta minun sanoilleni. Ja jos ne kultakolikot ei ole enää tallella, se on ylituomarin oma vika, eikä kaupungin. Sillä ei hän niitä saattanut syödä eikä juoda sinänsä, niin kuin ne sai".

"Ja minäkin voisin puhua kelpo haarniskasta", virkkoi seppä. "Mutta *'Cogan na shie* (rauha tai sota, ykskaikki)!' sanoo Jussi Vuorelainen — ja minä uskon että Kinfauns'in ritari on täyttävä velvollisuutensa meidän kaupunkiamme kohtaan niin hyvin sodan kuin rauhankin aikana. Ja turha on ruveta luettelemaan kaikkia noita kaupunkimme hyväntekijäisiä, ennen kuin näemme että hän ei niitä muista".

"Niin juuri on minunkin mieleni", huusi meidän ystävämme Proudfulen alas tammansa selän harjulta. "Me miekkamiehet emme ole niin halpamieliset, että me rupeaisimme laskemaan lukuja viineistä ja viljoista ritari Patrik Charteris'in kaltaisen ystävän kanssa. Ei, uskokaa pois vaan, ritari Patrik'in kaltainen kelpo metsästäjä se pitää luvan saada ratsastaa ja metsästää kaikkia kaupunkimme yhteismaita pitkin ja poikin paraana etuutenaan, ja se onkin lupa, jota me emme suo kelle herralle tai narrille hyvänsä, vaan, paitsi itse majesteetille meidän armolliselle kuninkaalle, ainoasti tälle meidän kaupungin ylituomarille".

Lakintekijän juuri näin puhuessa, kuului vasemmalta puolelta huuto:
"So, so — voo, voo — hoo;" jolla metsästäjät ohjailivat haukkojansa.

"Tuossa eräs mies näkyy käyttävän sinun mainitsemaasi etuutta, vaikka hän, ulkonäöstänsä päättäin, ei ole meidän kuninkaamme eikä meidän ylituomarimme", virkkoi seppä.

"Kyllä mar', minäkin hänet näen", sanoi lakintekijä, jonka mielestä tässä oli tarjona aika hyvä tilaisuus saada urhonmainetta. "Kannukset hevosen kupeisin, iloinen seppä, ja mennäänpä me, sinä ja minä, tuota velikultaa vähän tutkimaan ja hutkimaan".

"Annas mennä vaan sitten", huusi seppä; ja pieni mies samassa, nakaten kannukset tammansa kupeisin, läksi oikomaan, siinä lujassa uskossa että hänellä oli seppä kantapäillään.

Mutta Craigdallie tarttui Heikin hevosen suitsiin kiinni. "Pysy sinä vaan rivissä", käski hän. "Antakaamme meidän kepeän ratsuväkemme koettaa onneansa. Jos hän saapi pienen kolon kalloonsa, niin hän on pysyvä paremmin alallaan loput tätä päivää".

"Siitä mitä näen", sanoi seppä, "jo voin arvata, että hän semmoiset tuomiset sieltä mahtaakin saada. Tuo roisto tuolla, joka nyt on seisahtunut ja katselee meitä hävyttömästi vasten silmiä, aivan kuin harjoittaisi hän kaikkein laillisinta huvitusta koko maailmassa, hän on — sen päätän hänen lontusteleavasta ravaajastaan, hänen ruosteisesta kypäristään, kukon häntäsulka huipussa, sekä hänen pitkästä kahdenkätisestä miekastansa — jonkun eteläisten seutuon paronin palvelija. Hän on noita miehiä, jotka niin likellä Englantilaisen rajaa asuvat, ettei heiltä rautapaita koskaan jouda tulla riisutuksi, ja jotka ovat yhtä nopsat sivalluksia jakelemaan kuin pitkiä sormia viljelemään".

Heidän näin tehdessänsä päätelmiään kahakan luultavasta lopusta, rupesi urhokas lakintekijä jo hillitsemään Jesabel'iaan, siksi että seppä, jonka hän yhä vielä luuli tulevan kohta jäljessä, pääsisi vähän edelle tai kumminkin hänen rinnalleen. Mutta kun hän huomasi, että kumppalinsa aivan huoletti seisoi parin sadan askelen päässä, muun parven kanssa, niin rupesi meidän sankarimme liha, niinkuin muinoisen Espanjan kenraalin liha, vapisemaan aavistain niitä vaaroja, joihin se oman uhkarohkean henkensä yllytyksestä oli joutuva. Mutta hän muisti että hänellä oli niin monta ystävää aivan likellä takanaan; hän toivoi että niin suuri ylivoima oli pelottava tuota yksinäistä lainrikkoojaa; häntä hävetti, nyt kun niin monet oli näkevät hänen pelkuriuttansa, kääntyä takaisin yrityksestä, johon hän vapaaehtoisesti oli lähtenyt — kaikki se teki, että hän hillitsi halunsa pyörähdyttää Jesabel'ia oikealle ympäri ja, niin kiireesti kuin vaan sen kaviot kerkiäisivät, rientää takaisin ystäväjoukon turviin. Hän jatkoi siis matkaansa vierasta kohti, joka vielä enensi hänen pelkoansa, sillä että myös pani pienen ratsunsa liikkeelle ja rivakkaa ravaa ajoi vastaan. Tämä silminnähävästi vihollisuutta osoittava liikunto teki, että meidän sankarimme monta monituista kertaa katsahti taakseen vasemman olkapäänsä yli, ikään kuin katsellen miten voisi päästä pakoon, ja viimein se hänet kokonaan seisahtutti. Mutta Philistealainen oli hänen kimpussa, ennen kuin hän kerkesi päättää, pitikö hänen paeta vai taistella, ja aika vaarallisennäköinen Philistealainen se olikin. Hänen vartalonsa oli laiha ja luinen, kasvoissa pari, kolme ilkeännäköistä arpea, koko mies juuri semmoisen näköinen, jolla on tapana huutaa rehelliselle miehelle: "Kukkaro tänne taikka. — —!"

Tämä mies itse ensiksi aloitti puheen, äänellä, joka oli yhtä julma kuin hänen näkönsäkin. "Mikä tulen korvettava hönttö sinä olet, joka näin ratsastelet kankaan poikki ja häiritset minun huviani?"

"Arvoisa vieras", virkkoi meidän ystävämme siveästi moitiskelevalla äänellä, "minä olen Proudfulen porvari täällä Perth'issä ja varakas mies. Ja tuolla noin on kunnioitettava Aatami Craigdallie, meidän kaupunkimme vanhin pormestari, sekä taistelunhaluinen seppämme Wynd-kadulta, ynnä vielä kolme, neljä muuta aseellista miestä. Ja he tahtoisivat tietää teidän nimeänne ja kuinka te satuitte huvittelemaan tänne Perth'in kaupungin alusmaille vaikka, sen takaan, he eivät suinkaan huoli nostaa riitaa vieraan herran kanssa satunnaisen lainrikkomisen tähden. Heillä on vaan se tapa, etteivät salli metsästystä muuten, kuin jos heiltä siihen on laillisella tavalla lupaa pyydetty. Ja — ja — siksi pyytäisän saada tietää teidän nimenne, arvoisa herra".

Ilkeät, julmat silmät, joilla metsästäjä oli tuijotellut Proudfulen koko tämän puheen aikana, olivat saattaneet meidän sankarimme pahasti hämille ja antoivat hänen kysymykselleen ihan toisen muodon kuin mitä hän luultavasti olisi katsonut tässä tilaisuudessa sopivaksi, jos hänen olisi ollut Heikki Seppä tukena ja turvana.

Mutta niin lauhdutettu kuin se olikin, vastasi vieras siihen yht'-hyvin pahaa ennustavalla irvistelyllä, joka kasvoin poikki käyvän arpien kautta tuli vielä julmemmannäköiseksi. "Sinä vai tahdot tietää minun nimeäni? — Minun nimeni on Pirun Rikard Hellgarth'ista, jonka koko Annandalen laakso tietää kuuluvaksi jaloon Johnstonien sukuun, sen uljaan Wamphrayn herran palveluksessa, joka ratsastaa sukulaisensa, pelättävän Johnstonen lordin lippukunnassa ja se taas on yhdessä joukossa kuuluisan Douglas'in kreivin kanssa. Ja se kreivi, ja se lordi, ja se herra, ja minä, viimeksimainitun knaappi, me laskemme haukkamme lentoon joka paikassa, missä on jotakin saalista, emmekä kysy keneltäkään kenenkä maalla me ratsastamme".

"Kylläpä minä lähden viemään tätä vastaustanne, hyvä herra", virkkoi Olivier Proudpute vallan nöyrästi; sillä hänen jo hyvin paloi mieli päästä tästä toimituksesta, jolle hän niin arvelematta oli lähtenyt. Hän oli juuri kääntämässä hevostaan ympäri, koska Annandalelainen lisäsi:

"Ja ota tämä vielä kaupanpäälliseksi, muistiaisiksi siitä että kävit Pirun Rikardin puheilla, ja siksi että opit vasta varomaan itseäsi ja olemaan häiritsemättä semmoisten miesten huvituksia, joilla on Lentävän Kannuksen vaakuna olkapäässä".

Näin sanoen hän ratsumies-ruoskallaan sivalsi onnetonta lakintekijää pari, kolme kertaa sangen kipeästi päähän sekä selkään. Niistä sivalluksista sattui joku osa myös Jesabel'iin, joka nyt yht'-äkkiä pyörähti ympäri, lennätti isäntänsä alas kankaalle, ja pakeni täyttä nelistä takaisin muun porvariparven luokse.

Proudpute, kun näin kelletti maassa, rupesi huutamaan apua, äänellä, joka ei ollut liioin urhoollinen, ja melkein yhteen hengenvetoon hän myös vinkui armoa. Sillä hänen vastustajansa, joka oli hypännyt alas hevosen selästä melkein samassa silmänräpäyksessä, kun näki lakintekijän putoavan, ojensi nyt väkisen metsäpuukon hänen kurkkuunsa kohti ja rupesi tyhjentämään onnettoman porvarin taskuja. Samoin myös hän tutki Proudputen metsästyslaukun, kolmella törkeällä kirouksella vakuuttaen, että hänen nyt, rangaistukseksi siitä kun tuo poroporvari oli hänen huvitustansa häirinnyt, piti saaman kaikki mitä se laukku sisälsi. Vyöhihnan hän väkisin vetäisi poikki, vielä enemmän peloittaen maassa makaavaa lakintekijää siinä osoitetulla väkivaltaisuuksellaan; sillä hän ei viitsinytkään vaivata itseänsä soljen aukipäästämisellä, vaan temmotteli siksi kun hihna meni poikki. Mutta silminnähävästi ei siinä ollut mitään haluttavaa, sillä hän viskasi sen huolimattomasti pois. Samassa hän salli maahan pudonneen ratsumiehen nousta; itse puolestaan hän hyppäsi hevosesensa selkään ja katsoi Olivier'in kumppanein puoleen, jotka nyt olivat tulossa.

Nämät olivat ensin, nähdessään lähettiläänsä maahan lentämisen, ainoasti nauruun purskahtaneet. Lakintekijän alinomaiset kerskailemiset olivat syynä siihen, että hänen ystäviensä mielestä tuntui varsin lystiltä, kun nyt, niinkuin seppä piloillaan sanoi, tämäkin Olivier viimeinkin oli Roland'insa tavannut. Mutta kun vieras rupesi lakintekijää riistelemään ja ylläkerrotulla tavalla väkivaltaisesti käsittelemään, seppä ei enään voinut hillitä itseänsä.

"Älkää pahaksi panko, hyvä herra pormestari", sanoi hän, "vaan en voi kärsiä sitä että meidän kaupunkilainen tuolla noin tavalla tulee ryöstellyksi ja runnelluksi, vieläpä kukaties surmatuksi meidän kaikkein silmien edessä. Se koskee koko meidän kaunista kaupunkiamme; ja jos vahinko tuleeekin yksistään Proudpute naapurille, niin häpeä on tuleva meille kaikille. Minä en voi olla lähtemättä apuun".

"Me lähdemme kaikki tyyni", vastasi pormestari. "Mutta ei saa yksikään mies hakata päälle ilman mun käskyäni. Meillä on jo enemmän riitoja, pelkään mä, kuin mitä meissä on voimaa saattaa hyvään loppuun. Ja sentähden kiellän teitä kaikkia, erittäin sinua, Heikki Seppä, miekalla sivaltamasta, paitsi jos tulisi itseänne puolustaa".

He läksivät siis nyt miehissä sinnepäin; ja tään suuren ylivoiman läheneminen karkoitti rosvon pois saaliiltaan. Hän pysyi kuitenkin paikallansa vähän matkan päässä, tuijotellen tulijoitten puoleen, niinkuin susi, joka, vaikka koirien tullessa peräytyy pois, ei kuitenkaan huoli kokonaan pakoon pötkiä.

Heikki, sen nähdessään, kannusti hevostaan ja saapui koko joukon aikaa ennen muita sille paikalle, missä Olivier Proudputelle oli se kova onni sattunut. Ensityökseen hän sieppasi Jesabel'in kiinni valloillaan roikkuvista suitsista, ja talutti sitten tamman allapäiselle isännälle vastaan, joka par'-aikaa lähenei liikkaellen. Vaatteensa olivat putouksesta aivan ryvettyneet; silmät olivat täynnä kyyneleitä, osaksi ruumiillisen kivun, osaksi hengen tuskan vaikutuksesta; koko mies oli nyt niin aivan erinäköinen kuin tuo entinen rivakka ja pönäkkä teikkari Olivier, että kunnan sepälle oikein tuli surku pientä kumppaliansa, ynnä myös vähän katumusta, siitä kun oli jättänyt hänet tällä lailla häväistäväksi. Kaikkia ihmisiä, luulen ma, huvittaa joskus tehdä jotain pientä pahan-ilkistä pilaa. Eroitus on vaan siinä, että pahanluontoinen ihminen voi nauttia semmoista huvitusta viimeiseen pohjaruuppaan saakka; hyvänsävyisen mielessä sitä vastaan nauramisen halu sangen pian jättää sijan surkuttelemiselle pulaan joutuneen veljen tuskasta.

"Annas kun heilahutan sun ylös satulaasi jälleen, naapuri", virkkoi seppä, hypäten alas hevosen selästä ja auttaen Olivieriä, joka par'-aikaa kapueli sotasatulaansa, aivan sillä lailla kuin apina olisi sen tehnyt.

"Jumala sen suokoon anteeksi sinulle, seppä naapuri, ettet tullut puoltani pitämään! Semmoista en olisi sinusta uskonut, vaikka viisikymmentä luotettavaa vierastamiestä olisi ollut sitä minulle vannotulla valalla vakuuttamassa!"

Ne olivat ihan ensimmäiset, enemmän surulla kuin vihastuksella puhutut sanat, joilla masentuneen Olivier'in tunteet puhkesivat ilmi.

"Pormestari piteli hevostani kiinni suitsista — ja paitsi sitä", jatkoi Heikki hymyllä, jota ei surkuttelevaisuuskaan saanut hillityksi, "pelkäsin että moittisit minua maineesi vähentämisen halusta, jos olisin mennyt sulle avuksi yhtä yksinäistä miestä vastaan. Mutta äläpäs ole milläskään! Tuo roisto vaan käytti kavalasti sitä tilaisuutta hyväkseen, kun sinun hevoset ei tahtonut käskyjäsi totella".

"Niin juuri se olikin, niin juuri se olikin!" sanoi Olivier, kiivaasti tarttuen siihen puolustus-syyhyn kiinni.

"Ja tuossa nyt tuo rosvo seisoo, iloiten pahasta teostansa ja ylpeillen sinun kaatumisestasi, niinkuin se kuningas, josta laulussa lauletaan, joka soitteli viuluansa sill'aikaa kun kaupunki paloi. Lähdetäänpäs nyt, niin saat nähdä kuinka me hänet kopristamme. — Älä nyt pelkää, en minä nyt tällä kertaa jätä sinua".

Näin puhuen hän sieppasi kiinni Jesabel'in suitsista, ja nyt lähdettiin rinnakkain täyttä nelistä ajamaan, ennenkuin Olivier sai aikaa ilmoittaa vastahakoisuuttansa. He karauttivat näin suoraan Pirun Rikardia vastaan, joka jonkun matkan päässä seisoi kohoavan maan harjanteella. Jalosukuisten Johnston'ien sukulainen kuitenkin taisi katsoa tätä taistelua epätasaiseksi taikka myös oli hän kenties mielestään jo tapellut kyllin tänä päivän tarpeeksi. Hän napsahdutti siis vaan sormiansa ja ojensi kätensä uhkaavaisesti, vaan sitten kannusti hevosensa läheiseen suohon menemään, jonka läpi hän näkyi kaalata räpsyttävän aivan kuin metsäsorsa, heilutellen haukansyöttiänsä pänsä yli ja vihellellen haukkaansa koko ajan, vaikka näin vetelässä paikassa jokainen muu hevonen ja ratsumies olisi olleet kohta upoksissa satulavyötä myöten.

"Kas tuopa se on täys-oppinen suorosvo", sanoi seppä. "Se poika osaa tapella tai paeta, miten hänelle mieleen sattuu, ja turha on häntä tavoitella, yhtä turha kuin jos rupeaisi juoksentelemaan metsähanhen perästä. Hän on varmaan vienyt kukkarosi, arvaan ma; sillä nuo mokomat harvoin luopuvat saaliistaan, ennen kuin on koura täysi".

"O — o — onpa hän sen vienyt", tunnusti Proudpute surullisella äänellä. "Hän on vienyt kukkaroni — mutta vähät siitä, koska hän kuitenkin jätti metsästys-laukkuni".

"No niin, olishan se laukku ollut ikään kuin personallinen voiton todistus — voitonmerkki, käyttääkseni lauluseppien nimitystä".

"Olipa siinä laukussa enempikin kuin vaan se, veikkonen", virkkoi Olivier umpimielisesti.

"Vai niin, sepä on hyvä, naapuri — hauska on taas kuulla sinun puhuvan omalla oppineella tavallasi. Äläkä ole nyt milläskään! Nythän olet nähnyt tuon roiston selän ja voittanut takaisin voitonmerkin, jonka olit kadottanut, koska toinen oli sinulle tapahtunutta pahaa sattumusta hyväkseen käyttänyt".

"Voi Heikki Seppä — Heikki Seppä" sanoi lakintekijä ja hänen puheensa loppui syvään huokaukseen, melkein ohkaukseen.

"No mikäs nyt hätänä?" kysyi hänen ystävänsä. "Mikäs se sinua nyt taas tuskauttelee?"

"Aavistuttaapa minua melkein, veikko kultaseni, Heikki Seppä, että se roisto pakeni senvuoksi kun pelkäsi sinua, eikä minua!"

"Mitä vielä!" vastasi seppä. "Hän näki kaksi miestä tulevan ja pakeni — kukapa voipi sanoa, toistako vai toista hän pakeni? — Ja paitsi sitä hän omasta kokemuksestaan nyt jo tuntee, kuinka sinä olet väkevä ja nopsa. Näimmehän me kaikki kuinka sinä, vaikka pitkälläsi, ponnistelit ja potkielit".

"Niinkö tein?" sanoi Proudpute parka. "Kas kun en sitä itse muista — mutta siinä tempussa olenkin kaikkein väkevin — minä olen aika härkä mitä sääriin tulee. Mutta näkivätkö he sen kaikki?"

"Kaikki tyyni juuri yhtä hyvin kuin minäkin", vakuutti seppä, ponnistellen naurunhaluansa vastaan.

"Mutta tahdotkos sinä heille sitä seikkaa muistuttaa?"

"Se on tietty että tahdon", vastasi Heikki, "ja aion myös samassa puhua tästä äsköisestä hurjasta päällekkarkauksestasi. Kuule vaan mitä pormestari Craigdallielle kerron ja käytä se hyväksesi".

"Enpähän minä juuri tarvitsisikaan toisen miehen todistusta puolestani, sillä minä olen luonnostani yhtä urhoollinen kuin useimmat muutkin miehet Perth'issä — mutta — vaan —" siihen keskeytyi sankarin puhe.

"Mutta mitä vaan?" kysyi uljas seppä.

"Mutta minä näet vaan pelkään, että voisin tulla tapetuksi. Se olisi surkea asia, näet sä, jos täytyisi luopua sievästä vaimostani ja pienokaisistani. Sinäkin vasta saat tuntea sen, kun semmoisiin oloihin joudut, ja siitä on silloin sinun rohkeutes masentuva".

"Kylläpä mahtanee niin käydä", vastasi seppä miettiväisesti.

"Vaana olenpa kuitenkin hyvin harjaantunut aseitten käyttämiseen, enkä juuri pian joudu hengästyksiin; siinä harva on minun vertaiseni. Koko voima on tässä", virkkoi pikku mies, levittäin rintansa leveäksi, senkaltaiseksi niinkuin topatuissa linnuissa, ja taputellen sitä kämmenellään; "tässä on sijaa kyllin koko ilma-koneelle".

"Kylläpä mar' tiedän ettet sinä pian hengästy — että sinulla on kelpo ilmatorvi — sen kumminkin pitkistä puheistasi näkee".

"Puheistaniko? Sinua pilkkakirvestä! — Mutta olenpa totea myöten Dundeesta saakka tuottanut itselleni *drommond'in* kokan — —"

"Vai Drummond'in[18] kokan!" huudahti seppä. "Henk'risti, mies! sen kautta sinä joudut verivihoihin koko sen heimon kanssa — ja se ei ole vähimmin pitkävihaisia meidän maassa, sen takaan".

"St. Anterus auttakoon! Älä minua vimmaan saata, mies! Tietysti tarkoitan *drommond*-laivaa. Tuon kokan olen pistänyt pystyyn pihaani ja veistänyt sekä maalauttanut sen johonkin määrään Soldanin eli Sarasenin muotoiseksi — ja sitä vastaan taistellen voimistelen, hakkaellen tai pistellen kahdenkätisellä miekallani joskus koko tunnin aikaa yhtä mittaa".

"Sen kautta olet mahtanut hyvinkin harjaantua miekan käyttämiseen", sanoi seppä.

"Niin maar' olen, kun olenkin — ja välistä panen lakin (vanhan lötön tavallisesti) soldanini päähän ja halkaisen sen semmoisella aika miehen läimäyksellä, että, usko pois vaan, tuolle uskomattomalle ei jää suurta kallon palasta, toista kertaa sivallettavaksi".

"Se on paha, sillä sittenhän sinulta katoaa harjoittelemisen tilaisuus", arveli Heikki. "Mutta kuulepas, lakintekijä! Annas kun minä joskus panisin kypärin päähäni, haarniskan rintahani, ja sinä saisit hakkaella minua, sillä ehdolla tietysti, että minun myös olisi lupa miekallani torjua pois sinun sivalluksias ja sivaltaa takaisin — mitäpäsinä siitä sanot?"

"Ei millään muotoa, veikkoseni. Minä tekisin sinulle liian paljon vahinkoa. Ja paitsi sitä, oikein totta tunnustaakseni, hakkaelen kypäriä tai lakkia paljon rohkeammalla mielellä, koska se on minun puisen soldanini päässä — silloin olen aina varma että sen sivallan maahan. Mutta jos sen päällä olisi sulkatupsu liehumassa ja sen silmiraudan alta kaksi silmää vihaisesti säihkymässä, ja jos koko se värkki hyppelisi milloin sinne, milloin tänne, niin, sen tunnustan, käteni koko tarkkuus olisi poissa".

"Vai niin, että jos miehet vaan tahtoisivat seistä pölkkyyinä hiljaa alallaan, niinkuin sinun soldanisi, niin sinä heitä kovalle panisit, Proudfulite veikkonen?"

"Aikaa myöten ja harjoittamisen avulla kyllä luulen voivani sen tehdä", vastasi Olivier. — "Mutta kas tässä jo olemme lähellä toisia. Pormestari Craigdallie on vihaisen näköinen — mutta eipä olekaan hänen vihansa sitä lajia, joka minua voi peloittaa".

Pormestari seuralaisineen, nähtyänsä että seppä oli saapunut pulaan joutuneen lakintekijän luo ja että vieras oli pois lähtenyt, ei vaivannut itseänsä edemmäksi apuun rientämällä; he katsoivat oman apunsa ihan tarpeettomaksi, koska pelätty Heikki Seppä oli auttamassa. He olivat jatkaneet matkaansa suorinta tietä Kinfauns'iin, sillä he eivät tahtoneet millään lailla viivyttää asiansa toimittamista. Vaan kun semmoinenkin aika kului, ennen kuin lakintekijä ja seppä kerkesivät takaisin muun joukon yhteyteen, niin pormestari Craigdallie kysyi heiltä, erittäinkin Heikiltä, mitä he ajattelivat, kun näin kuluttivat kallista aikaa miehen lennättämiseen vuoristoon päin.

"Pyhä messu auttakoon! — se ei ollut suinkaan minun vikani, herra pormestari", vastasi seppä. "Jos te panette tavallisen Alankomaiden metäskoiran yhteen Vuoriston susi-hurtan kanssa, älkää sitten moittiko edellistä, jos se juoksee sinnepäin, minne häntä toinen väkisin vetää kanssansa. Näin aivan oli nyt minun ja tään naapurini Olivier Proudfulite laita. Tuskin vaan oli hän päässyt ylös seisaalleen, niin hän hyppäsi hevosensa selkään niinkuin tuuliainen ja vimmassaan siitä että tuo roisto niin epäritarillisesti oli hänen hevosensa horjahtamisen käyttänyt hyväkseen, kiiti perästä niinkuin kameli. Mitäs minä muuta voin tehdä kuin ajaa karauttaa jäljestä, osaksi toisen horjahtamisen estämiseksi, osaksi sentähden että suojelisin tätä rohkeata ystävästämme ja sankariamme joltakin vuoriston juurella kenties väijyksissä olevalta salajoukolta. Mutta tuo roisto, joka on jonkun rajaparonin seuralaisia ja jolla

on olkapäässään Pistävä Kannustin tunnusmerkinä, piti tätä meidän naapuriamme, niinkuin kilpenä piikiveä".

Perth'in vanhin pormestari ihmeissään kuulteli tätä juttua, jonka seppä huvikseen pani liikkeelle. Sillä, vaikka itse asiasta ei juuri suurta lukua pitänyt, oli hän aina vähän epäillyt lakintekijän ylen koreita kertomuksia urhotöistensä; mutta tästälähin hänen täytyi ne kuitenkin johonkin määrään asti uskoa todeksi.

Älykkään vanhan hanskurin silmät tunkivat syvemmälle. "Sinä vielä teet lakintekijä-paran aivan hulluksi", kuiskasi hän Heikin korvaan, "ja panet hänen kieli-lerkkunsa lakkaamatta liikkumaan, aivan kuin olisi hän kirkonkello yleisenä Vappujuhla-päivänä, vaikka oikeastaan hyvän järjestyksen ja siivon tähden olisi parempi, jos hän olisi vaiti".

"Ohoh, Pyhä Neitsyt auttakoon, isä kulta!" vastasi seppä, "minä näet kuitenkin hiukan pidän tuosta pikku suupaltista, enkä soisi hänen istuvan alakuloisena ja ääneti ylituomarin salissa sill'aikaa kun kaikki muut, ja varsinkin tuo myrkyttäjä, apteekkari, saisivat lausua ilmi mielensä".

"Oletpa, kun oletkin, aina hyväsydäminen poika, Heikki", sanoi Simo, "mutta huomaapas kuinka erilaiset ne miehet ovat. Viaton pikku lakintekijä suurentelee itseänsä lohikäärmeen kaltaiseksi, peittääkseen luonnollista pelkuriuttaan. Apteekkari sitä vastaan tahallaan teeskelee itseänsä pelkuriksi, typeräksi ja nöyräksi, peittääkseen oikeata vaarallista luonnettansa. Kyykäärme ei ole lähemmin surmaatuottava sen kautta, että se kiven alla piileskelee. Sen sanon sulle, Heikki poikaseni: tuo laiha ronkale, vaikka sen silmät ovat kyllä niin ulkokultaiset ja sen puhe niin pelkurimainen, on halukkaampi paha tekemään kuin vaaraa pelkääväinen. — Mutta tässähan me jo olemmekin ylituomarin linnan edustalla. Aika komea rakennus onkin tämä Kinfauns, ja suuri kunnia on meidän kaupungillemme, että niin uhkean linnan omistaja on meidän ylimmäisenä virkamiehenämme".

"Kunnon varustus se on tosiaan", virkkoi seppä, katsellen linnaa, joka seisoi samassa paikassa kuin sen nykyinen perillinen korkealla kukkulalla, minkä juuritse leveä Tay-virta polvittelee. Se seisoi siinä ikään kuin koko laakson hallitsijana, vaikka kyllä joen tuonpuolisella rannalla kohoava lujamuurinen Elcho näkyi sen kanssa kiistelevän siitä kunniasta. Mutta todenteolla oli Elcho siihen aikaan vaan rauhallisena nunnaluostarina, ja muurit sen ympärillä olivat sisäänsuljettuina puhdas-tapaisten neitsyitten eroittajina maailmasta, ei aseellisen soturiparven suojana. "Se on kelpo linna", sanoi seppä, vielä kerran katsahtaen Kinfauns'in tornien puoleen, "ja meidän ihanan Tay-virran kilpi ja haarniska. Kylläpä hyväkin miekka saisi monta lovea, ennen kuin se siihen pystyisi".

Kinfauns'in porttivahti, joka jo kaukaa oli tuntenut tulijain säädyn sekä personat, oli jo heille avannut ulkoportin ja lähettänyt ritari Charteris'ille ylös sen sanoman, että Perth'in kaupungin vanhin pormestari muutamien muitten kunnon porvarein kanssa oli linnaan tulossa. Arvokas ritari, joka juuri par'aikaa aikoi lähteä haukalla metsästämään, kuuli sen sanoman melkein samoilla tunteilla, joilla joku nykyinen valtiopäivämies kuulee ilmoituksen joidenkuiden kunnioitettavien valitsijainsa tulosta hänelle aivan sopimattomalla ajalla. Se on, hän salaa sydämessään toivotti noita kutsumattomia vieraita hiiteen ja hornaan, vaikka kuuluvilla sanoilla käski ottaa heidät vastaan kaikella kunnioituksella ja kohteliaisuudella. Ruoka-estevin piti heti kohta toimittaa lämmintä metsäkaurispaistia sekä kylmiä piirakoita suureen juhlasaliin, ja juomanlaskijan piti kiskaista tappinsa auki. Sillä jos kauniin Perth'in kaupungin porvarit joskus olivat apuna linnan-isännän kellarin täyttämässä, niin olivatpa myös aina yhtä avuliaat hänen pullojensa tyhjentämisessä.

Kunnon porvarit kunnioittavaisesti saatettiin saliin, missä ritari, joka oli ratsastuspuvussa, puoliväliin säärtä ylettyvät pitkävartiset saappaat jalassa, tervehti heitä puoleksi vieraanvaraisen isännän kohteliaisuudella, puoleksi suojelijan ylpeänlaisella ystävällisyydellä; näin tehdessään hän kuitenkin, niinkuin sanottu, olisi suonut että he kaikki olisivat olleet Tay-virran syvimässä syvänteessä, sen vuoksi kun heidän tulonsa esti hänen aiotun aamuhuvituksensa. Hän tuli heille vastaan keskisaliin, pää paljastettuna, lakki kädessä, ja lausui nämät tervetuliaiset: "Ohoh hyvä herra pormestari, ja te Simo Hanskuri, meidän kauniin kaupungin vanhimpia molemmat — ja te, hyvä-oppinen apteekkari — ja sinä, uljas seppä — ja meidän miekkamiehemme lakintekijä myös, joka rikkoo enemmän päitä kuin mitä hän lakeillansa peittää — mikä minulle saattaa sen ilon, että näin aikaiseen saan nähdä täällä niin monta ystävästäni? Olipa mulla juuri aikomus lähteä vähän lennätlelemään haukkojani, ja teidän seuranne on tekevä sen huvituksen minulle vielä hauskemmasi — (itsekseni hän salaa ajatteli: 'Jospa Pyhä Neitsyt niin laittaisi, että he siinä katkaisisivat niskansa!') — tietysti, arvelin sanoa, jos ei kaupungilla liene mitään käskettävää minulle — Gilbert juomanlaskija, joudu, sinä tolvana! Mutta toivonpa ettei teillä olekaan sen tärkeämpää asiaa, kuin että tulitte taas kerran maistelemaan minun Malvoisier-viinini makua?"

Kaupungin lähettiläät näihin ylituomarinsa kohteliaisin sanoihin vastasivat kumarruksilla, jotka olivat enemmän tai vähemmän kunkin luonnetta ilmoittavaiset — apteekkari kumarsi kaikkein syvimille, seppä puolestaan vähimmin kursailevasti. Luultavasti hän tiesi arvonsa taisteluun kelpaavana miehenä,

milloin tarvis tuli. Kaikille yhteisesti lausuttuihin tervehdyksiin pormestari vastasi.

"Ritari Patrik Charteris, meidän jalo herra ylituomarimme", lausui hän yksivakaisesti; "jos asiana meillä vaan olis ollut saada nauttia vieraanvaroja, joita meille monta kertaa on suotu tässä kartanossa, niin olisi meillä ollut sen verran sivistystä, että olisimme odottaneet teidän kutsujanne, korkea herra, niinkuin ennenkin. Ja mitä haukalla metsästämiseen tulee, on meillä jo ollut kyllin sitä laatua täksi aamuksi. Sillä uhkarohkea veitikka, joka lennätteli haukkaansa aivan vähän matkaa täältä kankaalla, syöksi hevosen selästä maahan tään meidän kunnioitettavan ystävämme Olivier Lakintekijän eli Proudfuluten — siksi häntä muutamat nimittelevät — ja pieksi häntä, ainoasti siitä syystä kun hän teidän puolestanne, korkea herra, niin kuin myös Perth'in kaupungin puolesta tiedusteli, kuka ja mitä miehiä tuo rohkea oli, joka semmoista uskalsi tehdä".

"Ja mitä hän sitten sanoi itsestään?" virkkoi ylituomari. "Pyhä Johannes auttakoon! Kylläpä minä opetan häntä minun metsästyksmailleni puuttumaan!"

"Jos sallitte minun kertoa, korkea herra", virkkoi lakintekijä, "niin hän käytti yhtä tapaturmaani hyväkseen. Mutta minä hyppäsin sitten jälleen hevosen selkään ja pistin menemään hänen jälkeensä aika miehen lailla. Hänen nimensä on Rikard Pirulainen".

"Mitä, veikkonen? Se samainenko, josta niin monta laulua ja viisua on tehty?" sanoi ylituomari. "Ainapa minä kuitenkin tähän asti olen luullut sen veitikan nimen olleen Robert".

"Ne mahtaa, luulen ma, ollakin eri miehiä, korkeasukuinen herra. Minä kun voitin nyt sitä roistoa pitennetyllä arvonimellä, sillä todentodella hän nimitti itsensä vaan Pirun Rikardiksi, ja sanoi olevansa Johnstonen sukua sekä samannimisen lordin seuralaisen. Mutta minäpä ajoin hänet suohon ja voitin häneltä takaisin metsälaukkuni, jonka hän oli anastanut, silloin kun se tapaturmio tapahtui".

Ritari Charteris oli vähän aikaa ääneti. — "Olen ma kuullut", sanoi hän sitten, "lordi Johnstonesta sekä hänen seuralaisistaan. Paljon hyötyä ei ole siitä, kun niiden kanssa riitaan rupeaa. Seppä, sanoppas, kuinka sinä kärsit tuota?"

"Henk'risti, Patrik ritari, sen tein, koska minua parempi mies minua kielsi apuun menemästä".

"No niin, ja koska sinä sitä maltoit ristissä käsin katsella", sanoi ylituomari, "en tiedä, miksi minun senvuoksi pitäisi lähteä liikkeelle, varsinkin koska mestari Proudfulute, vaikka hänelle ensin pieni tapaturma tapahtui, sitten, niinkuin hän itse tässä kertoi, pelasti kaupungin kunnian sekä omansa. — Mutta tässähän vihdoon viimein tuodaankin viinit! — Kaada nyt näille hyvälle ystäväilleni ja vierailleeni, niin että viini vuotaa pikarien reunan yli. — Juokaamme nyt kaupunkimme suojeluspyhän, St. Johanneksen malja, ja terve teille kaikille, minun kunnon ystäväni! Ja nyt käykää istumaan ja haukatkaa palanen, sillä aurinko on jo noussut korkealle, ja siitä jo mahtaa olla pitkä aika, kun te, ahkerat miehet, söitte einepalanne".

"Ennen kuin rupeamme ruokaan käsiksi, herra ylituomari", lausui pormestari, "sallikaa meidän tuoda ilmi kiirutta vaativa syy meidän tuloomme, sillä sitähan emme vielä ole sanallakaan maininneet".

"Ei, hyvä pormestari, olkaa niin hyvä", virkkoi ylituomari, "jättäkää se siksi kun olette syöneet. Se on varmaan taas joku valitus aatelisherrojen huovi- ja seuralais-hulivileistä, jotka ovat olleet koppisilla keskellä kaupungin katuja, tai joku muu senkaltainen tärkeä asia, eikö niin?"

"Ei, korkeasukuinen herra", lausui Craigdallie rohkeasti ja lujasti. "Tällä kertaa me valitamme huovien herroista, senvuoksi kun ne leikkikopiksensa ovat ottaneet meidän perheittemme kunnian, ja yhtä vähän kursastelleet, väkisin tunkiessaan meidän tyttäriemme makuukammareihin kuin jos olisivat olleet jonkun Pariisin porttohuoneen edessä. Joukkio ympärikuljeksivia yöjalkalaisia — hovilaisiksi ja korkeasäätyisiksi herroiksi on meillä hyvinkin paljon syytä luulla heitä — on viime yönä yrittänyt tikapuitten avulla tunkeuta Simo Hanskurin ikkunoista sisään. He rupesivat tekemään vastarintaa paljastetuilla miekoilla, koska Heikki Seppä sattui sinne heitä häiritsemään, ja tappelivat, siksi kun apuun nousseet porvarit heidät karkoittivat".

"Mitä", sanoi ritari Patrik, laskien pöydälle takaisin maljan, jota hän par'aikaa kohotti huulilleen. "Henk'risti! Saattakaa se asia todistetuksi, niin — sen vannon esi-isäni Tuomas de Longuevillen sielun kautta, — hankin teille oikeutta kaikella voimallani, vaikka maksaiskin se minulle maani ja henkeni! — Kuka tässä on todistajana? — Simo Hanskuri, teitä pidetään rehellisenä ja viisaana miehenä, — voittekos te puhtaalla omallatunnolla vakuuttaa tätä asiaa todeksi?"

"Korkeasukuinen herra", vastasi Simo, "uskokaa minua, ett'en mielelläni nosta kannetta tästä arkaluontoisesta asiasta. Vahinkoa ei ole tullut muille paitsi itse rauhanrikkokijille. Minä pelkään, että ainoasti suuri mahtavuus on voinut antaa heille rohkeutta tämmöiseen hävyttömään laittomuuteen. Mutta onpa kuulunut semmoisia selityksiä, että luopumisella kanteestani muka myönnän, tyttäreni

odotelleen noita vieraita tuleviksi — ja se on suora valhe. Sentähden, korkeasukuinen herra, kerron nyt teille mitä siellä tapahtui, sen verran kuin minä tiedän, ja jätän kaikki siitä seuraavat toimet teidän viisautenne määrättäväksi". Tämän jälkeen hän kaikkia haaroja myöten kertoi mitä päällekkarkauksesta itse oli nähnyt.

Ritari Patrik Charteris kuulteli suurella tarkkuudella ja varsinkin näkyi vangiksi otetun miehen pois pääsö herättävän hänen huomiotansa. "Kummapa on", sanoi hän, "ettette te osanneet pitää häntä kiinni, kun kerran olitte saaneet. Ettekö edes katsoneet häntä silmiin, että olisitte tunteneet?"

"Minulla oli vaan lyhtyni valaistuksena, korkeasukuinen herra ylituomari; ja mitä pois päästämiseen tulee, niin olin yksin", lisäsi hanskuri, "ja olen vanha mies. Mutta yhtähyvin olisin jaksanut pitää hänet kiinni, jos ei samassa olisi kuulunut minun tyttäreni huuto ylikerrasta. Ja ennen kun sieltä kerkesin tulla takaisin, oli se mies päässyt karkuun puutarhan kautta".

"No, seppä", virkkoi nyt Patrik ritari; "kerropas nyt sinä, rehellisenä miehenä ja kunnan soturina, mitä asiasta tiedät".

Seppä ainaisella suoralla tavallansa kertoi koko seikan lyhyesti, mutta selvästi.

Kunnan Proud fute, jonka nyt tuli vuoro, aloitti kertomuksensa mahtavammalla näöllä, suuremmilla sanoilla. "Mitä koskee tuota meidän kaupungissa tapahtunutta kauhistuttavaa ja kummastuttavaa meteliä, en tosin voi, niinkuin Heikki Seppä, sanoa nähneeni sitä ensimmäisestä alusta alkain. Mutta ei kukan voi kieltää, että minä näillä silmilläni näin enemmän osan loppupuolesta, ja varsinkin että minä toin esiin sen todistuskappaleen, josta on oleva suurin apu niitä roistoja syyhyn saattaessa".

"Ja mikä kappale se on, veikkonen?" kysyi ritari Patrik Charteris. "Älä kuluta aikaa nuhjustelemalla ja siitä loruelemalla! Mikä kappale se on?"

"Olen tuonut teille, korkeasukuinen herra nähtäväksi, mitä yksi niistä roistoista jätti jälkeensä", jatkoi pikku mies. "Kunniani ja rehellisyyden tähden täytyy minun tosin tunnustaa, etten minä tätä voitonmerkkiä ole itse saavuttanut miekan terällä; vaan sitä kunniaa toki kehun omakseni, että minä sen korjasin talteen sillä neuvokkaisuudella, joka on harvalle miehelle suotu, silloin kun tulisoihdut liehuu ja miekat kalisee. Minä sen korjasin talteen, korkeasukuinen herra, ja tässä se nyt on".

Näin sanoen hän yllämainitusta metsälaukustansa veti esiin koukistuneen käden, joka oli löytynyt tappelutanterelta.

"Ohhoh, lakintekijä", virkkoi ylituomari, "kylläpä, sen takaan, on sinussa miestä kyllin korjaamaan talteen roiston kättä, sen perästä kun se on rungosta poishakattu. — Mutta mitäs nyt vielä niin ahkerasti koperoit metsälaukkuas?"

"Olisihan siinä pitänyt olla — olihan siinä — sormus, korkeasukuinen herra, sormus sen roiston kädessä. Pelkäänpä unohtaneeni sen kotiin; minä sen vedin pois sormesta näyttääkseni vaimolleni, koska hän ei huolinut sitä katsella niin kauan kuin se oli tuossa kuolleessa kädessä kiinni — sillä vaimo ihmisille ei ole tämmöiset näöt mieleen. Mutta muistinhan minä pistäneeni sen sormeen takaisin. Yhtähyvin se, kun oikein arvelen, mahtaa olla kotona. Antakaas kun lähden sitä noutamaan ja Heikki Seppä saa tulla minua saattamaan".

"Me kaikki tulemme sinua saattamaan", sanoi ritari Charteris, "sillä minäkin aion Perth'iin. Katsokaa, te kunnan porvarit ja hyvät naapurit Perth'in kaupungista. Te olette mahtaneet arvella minua huolimattomaksi, siitä syystä etten ole aina ottanut korviini mitättömiä valituksia pienistä teidän oikeuksienne rikkomisista, kun esim. teidän erämaillanne on pikkuisen varkain metsästetty tai kun paronien palvelijat joskus ovat olleet koppisilla kaduillanne j.n.e. Mutta — sen vannon Tuomas de Longuevillen sielun kautta! — te ette saa syytä moittia Patrik Charteris'ia huolimattomaksi näin tärkeässä asiassa. — Tämä käsi", jatkoi hän, nostaen sen poissilvotun jäsenen, "ei ole niitä, jotka raskasta työtä ovat tehneet. Me panemme sen näytteille semmoisella tavalla, että tuon miehen juomaveikot, jos heissä vaan kipinäkin kunniantuntoa lienee, eivät voi olla sitä tuntematta ja pois vaatimatta. — Kuules, Gerhard — käske että kymmenkunta miehistäni kohta paikalla nousee hevosen selkään rautavaruksineen, peitsineen — Vaan, naapurit, jos tässä sotaa syttyy, niinkuin luultavasti syttyy, meidän tulee molemmin puolin olla toisillemme apuna. Jos tätä minun matalaa majaani ruvettaisiin ahdistamaan, kuinka monta miestä te tuotte minulle avuksi?"

Porvarit katsahtivat Heikki Seppään, jonka puoleen heidän oli tapa vaistontapaisesti kääntyä, kun semmoisista asioista tuli puhe. "Minä takaan", sanoi tämä, "että viisikymmentä kelpo poikaa on koossa, ennen kuin hätäkello on soinnut kymmenen minuuttia, ja täysi tuhat tunnin kuluttua".

"Hyvä on", virkkoi ylituomari; "ja hädän tullen tuon minä puolestani teidän kauniille kaupungillemme avuksi niin monta miestä kuin suinkin saan kokoon. Ja nyt, hyvät ystävät, hevosen selkään!"

KAHDEKSAS LUKU.

Jos tiedän kuinka suorittaisin näät
Asiat, viskatut mun päällen' näin
Säännöttömästi — älkää uskoko
Minua koskaan — —

Rikard II.

Illan suussa Valentinin päivänä oli Dominikolais-luostarin abotti ripittämässä sangen mahtavaa katumuksentekijää. Se oli vanhanpuolinen, hauskannäköinen mies, jonka verevät, terveydestä rehoittavat kasvot olivat reunoitetut kunnianarvoisella, valkoisella, rinnalle alas valuvalla parralla. Suuret, siniset silmät ja korkea, leveä otsa tekivät hänen näkönsä majesteetilliseksi; mutta niissä myös samassa ilmoitti itseään luonne, joka oli enemmän tottunut vastaan-ottamaan vapaaehtoisia kunnianosoituksia, kuin niitä vastahakoisilta väkisin vaatimaan. Hänen näkönsä osoitti hyvänsävyisyyttä siihen määrään, että se jo oli likeistä sukua turvattomalle viattomuudelle tai mielenylpeydelle; hänen ei olisi luullut kykenevän torjumaan pois luotansa hävyttöntä rohkeutta eikä kukistaa vastarintaa. Hänen harmaita hiuksiansa seppelöitsi siniseen nauhaan kiinnitetty pieni kultakruunu. Helmet hänen rukousnauhassaan olivat suuret ja komeat, pelkästä kullasta, kömpelöä sepäntyötä, vaan koristetut tavattoman suurilla ja kauneilla Skotlannin helmillä. Nämät olivat hänen ainoat koristeensa. Pukuna oli hänellä pitkä, tulipunainen silkkikauhtana, vyötäisiltä vyötetty samanvärisellä nauhalla. Lopetettuaan rippinsä, nousi hän raskaasti kirjaillulta tyynyltä, jolla oli ollut polvillaan, ja astui ristipäisen ebenpuisen sauvan nojassa, ontuen, köntistellen ja silminnähtävällä vaivalla, katoksella varustetun karmituolin luokse, joka oli asetettu hänen varalleen korkean ja avaran salin takan viereen.

Tämä mies oli Robert, kolmas sitä nimeä, toinen järjestyksessä kova-onnisesta Stuart'in suvusta, joka istui Skotlannin valta-istuimella. Hänellä oli monta hyvää avua ja muutamia luonnon-lahjojakin; mutta se oli hänen kova onnensa, että hänen ansiolliset puolensa, samoin kuin muittenkin tuon turmioon määrätyn suvun jäsenten, eivät olleet sopivat siihen paikkaan, jota hänen maailmassa tuli täyttää. Koska Skotlantilaiset olivat niin hurjaa kansaa, olisi heillä pitänyt olla sotaisia, äkkineuvoinen, toimielias hallitsija, avokätinen hänelle tehtyjä hyviä töitä palkitsemaan, ankara rikoksia rankaisemaan; mies, jonka käytös olisi ollut sitä laatua, että häntä olisi yhtä paljon pelätty kuin rakastettu. Mutta Robert III:n mielenlaatu oli juuri päinvastainen. Nuoruudessaan oli hän kyllä ollut sodassa mukana; mutta vaikka hän ei juuri häväissyt itseään, ei hän kuitenkaan koskaan osoittanut sitä ritarillista pyrintöä sotaan ja vaaroihin, sitä tulista halua saavuttaa mainetta vaarallisten urhotöitten kautta, jota silloinen aikakausi vaati kaikilta korkeasukuisilta ja toisten kuuliaisuutta käskäviltä.

Paitsi sitä tuli hänen sotaretkistänsä sangen pian loppu. Kerta, keskellä keihäspelin pauhua, potkaisi ritari Jaakko Douglas'in, Dalkeith'in herran hevonen nuorta Carrick'in kreiviä — se oli silloin kruununperillisen arvonimi. Siitä tuli hän ontuvaksi ijäkseen; tästä lähtien ei hän enää ollenkaan kyennyt sotaan eikä noihin sodan kuvana oleviin sotaisiin leikkeihin ja keihäspeleihin. Robert ei ollut koskaan näyttänyt suurta halua koviin ruumiinvoiman ponnistuksiin; hän ei siis luultavasti liioin surrut vaivaisuuttansa, joka vapautti hänet tämmöisistä liikkumista vaativista harjoituksista. Mutta vaivaisuutensa tai pikemmin sen seurausten kautta aleni hän arvossa väkivaltaisen aateliston sekä sotaisen kansan silmissä. Hänen täytyi pää-asiallisesti jättää asiansa yhden, milloin toisen sukunsa jäsenen haltuun, jotka aina saivat sijaiskuninkaan vallan, joskus myös sen nimenkin lisäksi. Isänrakkaudesta olisi hän mieluummin käyttänyt apunansa vanhinta poikaansa, vilkasta, hyvälahjaista nuorukaista, jonka hän oli koroittanut Rohthsayn herttuaksi, siksi että sillä nyt olisi kuninkaallista lähin arvo. Mutta nuoren prinssin mieli oli liian häilyväinen, hänen kätensä liian heikko, että hän olisi sopivalla arvokkaisuudella voinut pitää hänelle uskottua valtiikkaa kädessään. Vaikka hän myös valtaa halusi, harrasti kuitenkin prinssi kaikkein enimmin vaan huvitustansa. Yhä nousi häiriöitä hovissa ja suuttumusta kansassa niiden monilukuisten, vaihtelevaisten rakkaus-seikkojen sekä hurjain yöjalkalaismetelien kautta, joihin prinssi antautui, vaikka hänen olisi pitänyt olla siivon ja siveyden esikuvana koko valtakunnan nuorisolle.

Rothsayn herttuan irstas ja sopimaton käytös ansaitsi yleisön mielestä sitä enemmän moitetta, koska hän oli nainut mies. Muutamat ihmiset, jotka hänen nuoruuteensa, iloisuuteensa, sulavuutensa sekä hyvänsävyisyyteensä olivat mieltyneet, kuitenkin väittivät että se avioliitto pikemmin oli sanottava puolustavaksi syyksi hänen irstaiseen elämäänsä. He muistuttivat että se naimiskauppa kokonaan oli ollut hänen setänsä, Albanyn herttuan tekoa; tämän herran neuvoilla oli silloin ollut suuri valta vaivaisen, heikon kuninkaan yli, ja yleisesti arveltiin hänen johtelevan veljeänsä ja hallitsijaansa päätöksiin, jotka olivat niin suureksi vahingoksi kuin suinkin mahdollista perintöprinssin eduille sekä toivoille. Albanyn herttuan vehkeitten kautta tuli perintö-prinssin käsi ikäänkuin julkisen huutokaupan alaiseksi; sillä yleiseen tiedettiin koko Skotlannissa, että se skotlantilainen aatelisherra, joka tahtoi antaa tyttäreilleen suurimmat myötäjaiset, saattoi toivoa saavansa lapsensa koroitetuksi Rothsayn

herttuan puolisoiksi.

Nyt alkaneessa kilvoittelussa Yrjö, Dunbar'in ja March'in kreivi, jonka vallan alle, välittömästi tai vassalliensa välityksellä, koko itäinen rajamaa kuului, voitti kaikki muut kilpaveljensä. Hänen tyttärensä siis, molempien nuorten suostumuksella, kihlattiin Rothsayn herttuan kanssa.

Mutta eipä ollut siinä kaupassa kolmannen miehen neuvoa kysytty, ja se mies oli mahtava kreivi Archibald Douglas, peloittava yhtä paljon tilustensa avaruuteen, moniin tuomarivirkoihinsa ynnä muihin arvopaikkoihinsa nähden kuin myös oman viisautensa ja urhoutensa sekä niiden yhteydessä olevan hillitsemättömän ylpeytensä ja silloisellakin ajalla tavattoman kostonhimoisuutensa tähden. Kreivi oli myös likeisessä heimolaisuudessa kuningassuvun kanssa, sillä hänellä oli Robertin vanhin tytär puolisona.

Sen perästä vasta kun Rothsayn herttuan kihlajaiset March'in kreivin tyttären kanssa oli vietetty, ilmutui hän kilpatanterelle, tämän liiton rikkomista vaati. Näkyi aivankuin olisi hän tahtonut tähän asti olla asiaan osaa ottamatta, näyttääkseen, ettei semmoista liittoa saisi solmia kenenkään muun kuin hänen perheensä kanssa. Hän tarjosi Margareta-tyttärensä suurempain myötäjäisten kanssa kuin mitä March'in kreivi oli luvannut; ja Albanyn herttua, johon ahneus sekä Douglas'in pelko vaikuttivat, ahdisteli pelkurimaista kuningasta koko voimallansa, siksi kun Robert taipui rikkomaan kihlauksen ja naittamaan poikansa Margareta Douglas'ille, jota Rothsayn herttuan oli mahdoton rakastaa. March'in kreiville ei annettu mitään tätä menetystä puolustavaa selitystä, paitsi että kihlaus prinssin ja kreivin tyttären Elisabetin välillä ei ollut vielä saanut parlamentin vahvistusta, jota ennen semmoista sovintoa aina oli lupa jälleen purkaa. Kreivin sydämeen koski tämä hänelle sekä hänen tyttarelleen tehty häväistys kipeästi, ja yleiseen tietty oli että hän mietiskeli kosta, johon hänen suuri voimansa juuri Englannin rajalla saattoikin hänelle antaa hyvää tilaisuutta.

Sillä välin rupesi Rothsayn herttua, suuttuneena siitä että hänen kätensä sekä sydämensä oli uhrattu valtiollisen juonen tähden, näyttämään vihastustaan omalla tavallansa, sillä että oli huolimatta puolisoistaan, ylenkatseella kohteli mahtavaa, vaarallista appeansa, sangen vähän totteli itse kuninkaankin käskyjä, eikä vähääkään setänsä moitteita — tätä hän näet katsoi ilmiviholliseksi.

Keskellä näitä sukunsa keskinäisiä riitoja, jotka myös kaikkiin valtakuntaa koskeviin neuvonpitoihin ja toimiin ulottuivat, tuoden jokapaikkaan kanssansa häilyväisyyden ja eripuraisuuden turmiolliset vaikutukset, oli heikolla Robert kuninkaalla joku aika ollut tukea puolisonsa Annabellan neuvoista. Tällä, joka kuului jaloön Drummond'in sukuun, oli syvä viisaus sekä luja luonne, jolla hän johonkin määrään sai poikansa kevytmielisyyden hillityksi — sillä Rothsayn herttua kunnioitti äitiänsä — ja samoin monessa tilaisuudessa kuninkaallisen puolisonsa häilyväiset päätökset vakautetuiksi. Mutta Annabellan kuoltua oli tää heikko hallitsija aivan kuin ankkureistaan irtipäässyt laiva, joka ajellee sinne, tänne, keskellä vastakkaisia virtoja. Ylimalkaan katsoen voi sanoa, että Robert kuningas hemmitteleväisesti rakasti poikaansa — kunnioitti sekä pelkäsi veljeänsä Albanyn herttuaa, jonka luonne oli niin paljon lujempi hänen omaansa — melkein vaistontapaisella vapistuksella katseli kreivi Douglas'ia — ja epäili uljaan, vaan häilyväisen March'in kreivin uskollisuutta. Mutta hänen tunteensa kaikkia näitä henkilöitä vastaan olivat niin sekanaista ja monimutkaista laatua, että ne aika ajoin näyttivät aivan toisilta kuin mitä todella olivat. Aina sitä myöten, kuka viimeksi oli hänen pehmeään mieleensä vaikuttanut, saattoi kuningas joskus liian hellästä isästä muuttua ankaraksi, jopa tyylyksikin — luottavaisesta veljestä epäileväiseksi — hyvänsävyisestä, arvollisesta kuninkaasta ahneeksi ja väkivaltaiseksi. Kameleonin lailla hänen heikko tahtonsa yhä muutteli väriänsä sen lujemman tahdon väriä myöten, jolta hän juuri sillä hetkellä otti neuvoa ja tukea. Ja jos hän tästä neuvon-antajan paikasta luovutti yhden sukulaisistaan, kääntyen toisen puoleen, niin nähtiin sangen usein perinjuurinen muutos kaikissa toimissa, joka asia oli yhtä alentavainen kuninkaan omalle arvolle kuin valtakunnan rauhalle.

Luonnollinen seuraus oli, että katolisen kirkon papisto suuresti sai vaikuttaa tähän mieheen, jonka tarkoitukset olivat niin erin-omaisen hyvät, mutta päätökset niin heiluvaiset. Robertin sydäntä yhä ahdisteli luonnollinen omantunnon vaiva niiden hairahdusten tähden, joihin hän todentodella oli syypää, vieläpä lisäksi tuo kalvavainen pelko kaikellaisten mitättömäin asiain vuoksi, joka on umpi-uskoisen, pelkurimaisen mielen kiusana. Tuskinpa siis on tarvis mainitakaan, että kaikellaiset pappismiehet sangen paljon vaikuttivat tähän heikkoon hallitsijaan, jossa suhteessa kuitenkin myös tulee huomata, että heidän vaikutuksestansa harva mies, jos kukaan, siihen aikaan saattoi pitää itsensä vapaana, vaikka olisi muuten maallisissa asioissa ollut kuinka luja ja vankka. — Me nyt palajamme takaisin tarinaamme tältä pitkältä kierrokselta, jota paitsi tässä nyt kerrottavia tapauksia ei saattaisi selvästi käsittää.

Kuningas, niinkuin sanottu, oli vaivaloisesti kömpinyt sen polstaroidun telttatuolin luokse, joka siihen oli asetettu häntä varten. Hän vaipui siihen suurella tyytyväisyydellä, niinkuin ainakin vetelys, jonka on täytynyt vähän aikaa olla voimain ponnistusta vaativassa asennossa. Hänen näin istuessaan, näytti tään vanhan, hyvän ukon lempeä, kunnian-arvoinen katsanto hyvänsävyisyyttä. Abotti, joka nyt seisoi

kuninkaantuolin edessä, nöössään matala nöyryys, joka peitti hänen luonnollista ylpeyttänsä, oli ijältään viidennellä kymmenellä, mutta jokainen hius hänen tukassaan oli vielä säilyttänyt alkuperäisen mustuutensa. Terävät kasvoin piirteet ja terävä silmänluonti todistivat millä avuilla tämä kirkon-isä oli päässyt korkeaan paikkahansa hallitsemassansa munkkikunnassa — lisätäkäämme siihen vielä myös valtakunnan neuvokunnassa, jonka asioissa näitä hänen avujansa usein käytettiin. Päämäärä, jota kasvatuksensa sekä totuttu ajatustapansa saattoivat häntä aina silmällä pitämään, oli kirkon vallan ja rikkauden laajentaminen sekä väärä-uskoisuuden hävittäminen; näitä molempia asioita hän koetti edistää niillä keinoilla, jotka hänelle korkeassa arvopaikassaan olivat tarjolla. Mutta hänen oman uskonsa totisuus sekä hänen siveellinen käytöksensä kaikissa tavallisissa tilaisuuksissa tekivät hänet kirkkokuntansa suureksi kunniaksi. Abotti Anselmin pahat puolet, vaikka kyllä ne hänet joskus turmiollisiin, vääriin tekoihin, jopa julmuuksiinkin saattoivat, olivat kenties enemmän hänen aikakautensa ja säätynsä vikoja — hänen hyvät avunsa sitä vastaan olivat hänen omansa.

"Sen perästä mitä nyt olen tehnyt", virkkoi hänelle kuningas, "ja sen perästä kun puheen-alaiset tilukset lahjoitukseni kautta ovat tulleet tuolle luostarille osaksi, olen siis, niinhän te arvelette, pyhä isä, siihen määrään meidän Pyhän Äitimme Kirkon suosiossa, että saatan sanoa itseni sen kuuliaiseksi pojaksi?"

"Aivan niin, armollinen kuninkaani", vastasi abotti. "Suokoon Jumala, että kaikilla sen lapsilla, voimalliselle salaripin sakramentille tullessaan, olisi yhtä syvä katumus vääristä teoistansa, yhtä harras halu niitä sovittamaan. Mutta näitä sanoja en, armollinen kuninkaani, kuitenkaan puhu Robertille Skotlannin kuninkaalle, vaan ainoasti nöyrälle, jumaliselle, katuvaiselle, Robertille Carrickin kreiville."

"Te ihmeytätte minua, isä", sanoi kuningas. "Varsin vähän on omassatunnossani vaivoja siitä mitä olen kuningasvirikani toimituksessa tehnyt; sillä niissä asioissa noudatan vähemmin omaa mieltäni kuin kaikkein viisaimpien neuvon-antajain neuvoja."

"Juuri siinä se vaara onkin, armollinen kuninkaani", vastasi abotti. "Pyhä Isä paavi kyllä myöntää, että te, armollinen herra, jokaisessa ajatuksessanne, sanassanne sekä teossanne osoitate itseänne Pyhän Kirkon kuuliaiseksi palvelijaksi. Mutta teillä on kavalia neuvonantajia, jotka ainoasti tottelevat oman häijyn sydämensä himoja ja jotka, väärinkäyttäen hallitsijansa hyvänsävyisyyttä ja taipuvaisuutta, ja väittäen että he muka valvovat hänen maallista etuansa, tekevät tekoja, joista tulee suuri vahinko niille teidän eduillenne, mitkä ijät kaikki kestävät."

Robert kuningas ojensi itsensä suoraksi tuolissaan, ja näin sai majesteetillisen näön, joka, vaikka se häntä hyvin kaunisti, hänessä ainoasti harvoin oli nähtävä.

"Abotti Anselm", lausui hän, "jos te käytöksessäni, taikka kuninkaana taikka yksityisenä miehenä, olette huomanneet jotain, mikä semmoista moitetta ansaitsee, kuin teidän sananne viittaavat, niin on teidän velvollisuutenne puhua se suoraan ilmi, ja minä käsken teitä niin tekemään."

"Armollinen kuningas, minä tottelen teidän käskyänne", vastasi abotti kumartaen. Sitten jälleen ojentaen itseään hän lausui kirkollisen korkean arvonsa koko mahtipontisuudella: "Kuulkaa nyt minun suuni kautta mitä lausui Pyhä Isämme Paavi, St. Pietarin perillinen, jolle on sitomisen ja purkamisen avaimet annettuna: Miksi, oi Skotlannin Robert kuningas, et ole Pyhän Anteruksen arkkihiippakuntaan päästänyt Wardlaw'in Henrikkiä, jonka Minä olin siihen paikkaan ehdoittanut? Mitäs sinä suullasi lupaatkaan kuuliaisuutta Kirkolle, vaikka tekosi näyttävät sydämesi häijyyden ja tottelemattomuuden? Kuuliaisuus on parempi kuin lahja."

"Herra abotti", vastasi kuningas tavalla, joka sopi hänen korkealle arvollensa, "tästä asiasta minä hyvin voin olla vastaamatta teille, koska se ainoasti on meidän ja valtakuntamme säätyin välinen, eikä ollenkaan kuulu meidän yksityisen omantuntonne alle."

"Voi", sanoi abotti, "kenenkä omaatuntoa se sitten on painava tuomiopäivänä? Kuka teidän miekkavyöllisistä ritareistanne tahi rikkaista porvareistanne on sitten astuva kuninkaansa ja sen rangaistuksen väliin, johon kuningas siellä tulee tuomittavaksi, siitä kun hän hengellisissä asioissa on totellut heidän maallista valtio-viisauttansa? Muista se, mahtava kuningas, että jos seisoisikin valtakuntasi koko ritaristo täydessä sotavimmassa edessä, suojellakseen sinua punaisesta leimauksesta, niin he häviäisivät tuhaksi, niinkuin kärventyvä härmä pätsin hehkussa."

"Hyvä abotti isä", virkkoi kuningas, jonka pelkurimaiseen mieleen tällaiset puheet harvoin olivat vaikuttamatta, "te todellakin olette kovin ankara tässä asiassa. Tuo onneton Wardlaw'in estäminen arkkipiispanpaikasta tapahtui sillä aikaa kun viimeksi olin kipeänä, jolloin Douglas'in kreivi sijaiskuninkaana hallitsi Skotlantia. Älkää siis syyttäkö minua siitä mitä tapahtui ajalla, jolloin olin kykenemätön valtakunnan asioita itse johtamaan ja jolloin minun oli täytynyt jättää valtani toiselle."

"Alamaisellenne, herra kuningas, tämä selitys on riittäväinen", vastasi abotti. "Mutta jos se este

tehtiin kreivi Douglas'in sijaiskuninkuuden aikana, niin on Pyhän Isämme Paavin lähettiläs kuitenkin kysyvää, miksi ei sitä kohta paikalla poistettu, niin pian kuin kuningas jälleen oli ottanut hallitus-ohjat omiin käsiinsä? Mustalla Douglas'illa on suuri voima, suurempi kenties kuin mitä alamaisella sopisi olla kuninkaansa valtakunnassa. Mutta ei hänellä kuitenkaan ole voimaa käydä teidän ja teidän omantuntonne väliin, herra kuningas, eikä vapauttaa teitä niistä velvollisuuksistanne Pyhää Kirkkoa kohtaan, joihin teidän kuninkaallinen arvonne teidät sitoo."

"Isä", sanoi Robert jotenkin närkästyneenä, "te olette liian jyrkkäpuheinen tässä asiassa; kumminkin pitäisi teidän odottaa kohtuullista aikaa, siksi kun me olemme kerjanneet keksiä tähän jotain apukeinoja. Samallaisia selkkauksia on ennenkin useampia kertoja tapahtunut teidän edeltäjienne aikana. Eipä meidän autuas kuninkaallinen esi-isämme, Pyhä Taavettikaan, luopunut kuninkaallisesta oikeudestaan tässä suhteessa, ennen kuin ensin oli koettanut pitää puoltansa ja suojella sitä, vaikkapa vaan hän sen kautta joutuikin eripuraisuuteen itse Pyhän Isän Paavin kanssa."

"Vaan siinäpä asiassa se suuri ja hyvä kuningas ei ollutkaan pyhä eikä jumalinen", vastasi abotti, "ja senvuoksi hän joutuikin tappiolle sekä vihollistensa ryöstettäväksi, koska oli paljastanut miekkansa Pyhän Pietarin, ja Pyhän Paavalin sekä Beverleyn Pyhän Johanneksen lippuja vastaan, tuossa sodassa, joka siitä sai Lippusodan nimen. Ja hyvä oli hänelle, että hänen syntinsä sai rangaistuksensa täällä maan päällä, eikä vaan tullut kirjoitetuksi tilikirjaan, joka tulee luettavaksi pitkänä, kauhistuttavana tuomiopäivänä."

"Hyvä on, kunnan abotti, hyvä on — nyt on kylläksi puhuttu siitä asiasta. Pyhälle Isälle Paaville Jumalan avulla ei pidä tulla syytä valittaa minusta. Neitsyt todistakoon sanani todeksi! — minä mielummin luopuisin tästä kruunustani kuin tahtoisin raskauttaa omaatuntoani vääräydellä Äitiämme Kirkkoa vastaan. Kyllähän minä aina olen pelännyt, että Douglas'in kreivi liian paljon pitää silmällä tämän nykyisen, aikaisen, katoovaisen elämän turhuutta sekä maallisia asioita, voidakseen, niin kuin hänen pitäisi, oikein muistaa tulevaa maailmaa tarkoittavia velvollisuuksia."

"Aivan nykyisinpä hän", sanoi abotti, "on tuhannen miehen seuran kanssa väkisin poikennut majaan Aberbrothock'in luostariin ja pakoittanut abotin hankkimaan koko sen mies- ja hevos-joukon tarpeet. Kreivi näet sanoi, että muka hänellä on oikeus vaatia vieraanvaraa tässä paikassa, jonka perustamisessa hänenkin esi-isänsä olivat osalliset. Tosiaankin olisi parempi antaa siltä suvulta saadut lahjoitusmaat jälleen takaisin, kuin kärsiä semmoista ryöstöä, joka on enemmän Vuoriston kerjääjain ja kättäjain hillittömän vallattomuuden kuin kristitylle vapaaherralle sopivan käytöksen kaltainen."

"Mustat Douglas'it", huokasi kuningas, "ovat sukua, joka ei salli 'ei'tä. Mutta olenpa, herra abotti, kenties itsekin samallinen väkinäinen vieras. Sillä minun oloni täällä on ollut pitkällinen, ja minun seurajoukkoni, vaikka paljoa pienempi kuin Douglas'ien, on kuitenkin niin lukuisa, että niiden jokapäiväinen elättäminen on teille rasitukseksi. Olen kyllä käskenyt lähettää ruoan-hankkijoita ulos, helpoittaakseni teidän rasitustanne niin paljon kuin mahdollista; mutta jos teille on meistä vastusta, niin olisi soveliasta, että me hyvissä ajoin siirtyisimme muualle."

"Pyhä Neitsyt varjelkoon!" vastusti abotti, jolla, vaikka hän oli vallanhimoinen, ei ollut mitään halpaa saituutta luonteessaan; hän oli päinvastoin tuhlaavainenkin jalomielisessä vieraanvarain suomisessa. "Tottahan tää Dominikolais-luostari voi hallitsijalleenkin suoda vieraanvaraa, samoin kuin se suopi jokaiselle matkalaiselle, mitä säätyä tahansa, joka semmoista tahtoo ottaa meidän suojeluspyhämme palvelijain kädestä. Ei, minun armollinen kuninkaani — tulkaa tänne vaikka kymmenen vertaa suuremman seurajoukon kanssa, ei niiden sittenkään tarvitse olla kaura-vakan, olkilyhteen, leipäpalan tai ruoka-naulan puutteessa, vaan meidän luostarimme on ne hankkiva. Eri asia on, että kirkon tuloja, jotka ovat niin paljon suuremmat kuin mitä munkit tarvitsevat tai hallitsevat, käytetään vieraanvarain suomiseen kuninkaalliselle majesteetille kohtuullisuuden ja velvollisuuden mukaan; eri asia taas on, kun ne joutuvat ryöstösaaliiksi raakain, väkivaltaisten miesten käsiin, joiden ryöstönhimon ainoana rajana on heidän voimansa raja."

"Hyvä on, kunnan abotti", sanoi kuningas. "Ja nyt kääntääksemme ajatuksemme hetkiseksi pois valtio-asioista, voitteko te, arvoisa isä, antaa minulle tietoa kuinka tään Perth'in kaupungin hyvät porvarit ovat aloittaneet Valentinin-päivänsä? — Naisia nauratellen, iloa lyöden ja rauhallisesti, toivon ma."

"Mitä naisten nauratteleamiseen tulee, armollinen kuningas, minä semmoisista menoista sangen vähän tiedän. Mitä sitten rauhallsuutta koskee, niin pyrkipä kolme, neljä miestä, joissa kaksi pahasti haavoitettua, tän'-aamuna ennen päivänkoittoa meidän pyhän paikkamme ulkomuurien suojaan. Ja heitä takaa-ajamassa oli joukko kiljuvia, karjuvia porvareita paitasillaan, varustettuna nuijilla, tuurilla, Lochaber'in kirveillä sekä kahdenkätisillä miekoilla, huutaen: 'Lyö' ja 'Hakkaa päälle!' toinen toistansa kovemmin. Eivätpä he vielä tyyntyneet silloinkaan, koska meidän porttivahtimme heille ilmoitti, että heidän vaivansa alaiset olivat saaneet turvapaikan meidän kirkkomme Galileassa,[19] vaan huusivat sekä kolkuttelivat pientä porttiamme vielä yhä edelleen vähän aikaa, vaatien rikollisten antamista heidän käsiinsä. Pelkäsinpä pahoin, että heidän raaka melunsa oli herättänyt teidätkin unestanne, herra

kuningas, ja teitä kummastuttanut."

"Unestani se melu kyllä olisi voinut herättää minut", virkkoi kuningas, "vaan mitä kummastusta väkivallanteon melu olisi voinut nostaa? — Voi, arvoisa isä, täällä Skotlannissa on vaan yksi ainoa paikka, mihin sorretun parku ja sortajan uhkaukset eivät voi kuulua — se paikka, hyvä isä — on hauta."

Abotti seisoi siinä kunnioittavaisessa äänettömyydessä, surkutellen tätä hallitsijaa, jonka sydämen hellyys niin vähän sopi yhteen hänen kansansa tilan ja tapain kanssa.

"Ja mitä tuli sitten noista pakolaisista?" kysyi Robert, hetkisen vaiti oltuansa.

"Tietysti, herra kuningas", vastasi abotti, "ne päästettiin, niinkuin itsekin pyysivät, pois ennen päivän valkenemista. Me olimme tiedustelleet, ettei kukaan heidän vihollisistaan ollut väijyksissä likiseuduilla, ja niin he läksivät täydessä turvassa tiehensä."

"Te ette ollenkaan", kysyi vielä kuningas, "tiedä kutka ne miehet olivat, ettekä syytä miksi ne teidän turviinne pakenivat?"

"Syynä", vastasi abotti, "oli ollut kahakka porvarein kanssa; mutta miten se syntyi, sitä emme tiedä. Meidän luostarimme tapana on suoda vuorokauden-aikuinen suoja Pyhän Dominikon pyhässä huoneessa, ilman mitään kysymättä niiltä onnettomilta, jotka sinne ovat turvansa ottaneet. Jos he meillä tahtovat kauemman aikaa viipyä, silloin on syy, miksi he tähän pyhään paikkaan ovat paenneet, kirjoitettava luostarimme päiväkirjaan. Ja — ylistetty olkoon meidän hurskas suojeluspyhämme! — tämän lyhyt-aikuisen suojeluksen kautta pelastuu lain kynsistä moni semmoinenkin mies, joka, jos hänen rikoksensa olisi ollut meille tietty, meidän kenties olisi ollut pakko antaa ulos hänen perään-ajajiensa ja vainoojiensa käsihin."

Abotin tätä puhuessa, rupesi kuninkaan mielessä se ajatus hämmöittämään, että tämä suojelemisen oikeus, näin ilman mitään ehdotta harjoitettuna, mahtoi olla pahana kammitsana oikeudenkäynnille hänen valtakunnassaan. Mutta hän kohta kukisti sen ajatuksen, ikään kuin se olisi saatanan viekoitusta, ja piti tarkasti vaaria, ettei yksikään sana hänen suustansa pääsisi, joka olisi voinut kirkkoylimykselle ilmaista, että semmoinen jumalaton ajatus koskaan oli vilahtanut hänen mielensä läpi. Siksi hän kohta poikkesi toiseen aineeseen.

"Aurinko edistyy hitaasti tässä päiväkellossa", sanoi hän. "Tämmöisen sanoman kuultuani, jonka te toitte, olisin luullut herrojen valtaneuvoskuntani jäsenien aikaisemmin tulevan tänne kokoon, tuon onnettoman meteli-asian sekavaa vyyhtiä selvittämään. Kovapa tosiaan oli onneni, joka asetti minut hallitsijaksi kansalle, jossa, niin luulen, olen ihan ainoa rauhaa ja tyyntä haluava mies!"

"Kirkko aina haluaa rauhaa ja tyyntä", sanoi abotti, joka ei sallinut näinkään yleisen lauseen puhjeta ilmi kuningas-paran raskautetusta sydämestä, ilman lisäämättä poikkeusta, joka puolusti kirkon kunniaa.

"Mitään muuta en minäkään tarkoittanut", sanoi Robert. "Mutta myöntänettehän te, isä abotti, kuitenkin, että kirkko, riitoja asetellessaan, niinkuin tietysti on tarkoituksena, usein on hääriväisen emännän kaltainen, joka juuri lennättää liikkeelle tomut, joita hän tahtoo pois lakaista."

Tähän muistutukseen olisi abotti vastannut; mutta samassa salin ovi avattiin, ja eräs kammaripalvelija ilmoitti Albanyn herttuan tuloa.

KYMMENES LUKU.

Älä moiti, jos hän nyt riemuinen on!
Viel' eilen itki se onneton,
Kenties taas huomenna itkee.

Johanna Baillie.

Albanyn herttuan ristimänimi oli Robert, samoin kuin hänen kuninkaallisen veljensäkin. Jälkimmäinen oli kyllä alkuaan ollut ristitty Juhanaksi, jolla nimellä häntä sanottiinkin, siksi kun hän kruunun peri. Silloin taika-uskoisille ihmisille johtui mieleen, että sitä nimeä oli kova onni seurailut, Englannissa Juhana Maattoman, Franskassa Juhana Pyhän, Skotlannissa Juhana Balliol'in elämässä. Tämän pahan enteen välttämiseksi oli siis päätetty, että nuori kuningas ottaisi nimen Robert, jonka Robert Prucen

muisto teki Skotlannille rakkaaksi. Me mainitsimme sen, selitteeksi kuinka näin kahdella veljellä tässä perheessä oli sama nimi, joka seikka tietysti ei ollut silloinkaan tavallisempi kuin meidän aikoina.

Albanyn herttua, myös jo iäkäs mies, ei juuri tainnut olla paljoa halukkaampi sotaisiin töihin kuin itse kuningaskaan. Mutta jos hänessä ei liene ollutkaan liioin urhoutta, niin oli hänessä kuitenkin kyllin viisautta peittämään ja salaamaan mainitun avun puutetta, joka, jos kerta vihjauskin siitä pääsi leviämään, olisi tehnyt peräti lopun kaikista hänen kunnianhimoisista toivoistaan. Hänessä oli paitsi sitä ylpeyttäkin sen verran, että se hätätilassa saattoi täyttää todellisen urhouden sijan ja pitää hänen hermonsä niin tiukassa kurissa, ettei niiden väriseminen päässyt näkyviin. Muuten oli hän kokenut hovimies, hätäilemätön, pikastumaton ja kavala; niitä kohtia, joihin hän pyrki, piti hän tarkkaan silmällä, vaikka vielä olivatkin kaukana, eikä koskaan unohtanut jos kohta hänen monimutkaiset polkunsä joskus näkyivätkin käyvän aivan toiseen suuntaan. Ulkomuodossaan hän oli kuninkaan kaltainen, ollen hänkin ylevä ja majesteetillinen niin hyvin vartaloltaan kuin myös kasvoiltaan. Se etu oli hänellä vielä vanhempaan veljeen verraten, ettei häntä mikään raajarikkoisuus vaivannut, ja että hän kaikin puolin oli kepeämpi, liikkuvampi. Pukunsä oli kallis, vaan koreilematon, niinkuin hänen arvolleen ja ijälleen sopi, ja samoin kuin kuninkaallinen veljensä ei hän pitänyt minkäänlaisia aseita; ainoasti tuppi, sisältävä pari pikku veistä, riippui hänen vyöltään siinä paikassa, missä oli miekat, taikka, kun se oli pois riisuttu, väkipuukon tavallinen sija.

Herttuan sisään-astuessa, abotti, kumarrettuansa, nöyrästi vetäytyi syrjäiseen komeroon, poikemmaksi kuninkaan istuimesta, ettei vieraanmiehen läsnä-olo olisi esteeksi veljesten vapaalle keskustelulle. Tarpeellista lienee mainita, että tämä komero oli ikkuna-komero, ja että sen paikka oli luostarin pihanpuolisessa seinässä, siinä rakennusten osassa, jota nimitettiin *palatsiksi* siitä että se niin usein oli Skotlannin kuninkaitten majapaikkana — muulloin se oli abotin asuntona, Tämä ikkuna oli juuri kuninkaallisten huoneitten pää-oven yli, ja sinne näkyi luostarin sisäpiha. Pihan koko oikean sivun täytti pituudellaan luostarin komea kirkko; vasemmalla oli rakennus, joka sisälsi kellarit, ruokasalin, kokoushuoneen sekä ylikerrassaan muita luostarin tarpeihin käytettyjä huoneita; sillä semmoisia oli vielä paitsi niitäkin, joissa Robert kuningas seuroineen mājaeli. Neljännessä huonerivissä, jonka jalonnäköinen ulkoseinä antoi nousevaan aurinkoon päin, oli avara *hospitium* eli vierasmaja toivoretkeläisiä sekä muita käyviä vieraita varten; siinä samassa oli myös suuri joukko halvempia kyökki- ja makasiini-huoneita, missä ne runsaat muona-aineet olivat tallella, joista Dominokolais-isien kannatti niin tuhlaavaisesti vieraanvaroja suoda. Korkean kaariportin kautta päästiin tältä itäpäädyltä pihaan, ja se portti oli juuri vastapäätä ikkunaa, jonka ääressä Anselm isä seisoi. Hän saattoi siis nähdä vähän matkaa pimeän kaariportin alitse; tuikahtelipa hänen silmiinsä myös hiukka sitä valoa, joka portin läpi tunki. Mutta hän seisoi kuitenkin niin korkealla ja portin holvi oli niin pitkä, että portin ulkopuolinen reuna ainoasti epäselvästi häämöitti hänelle. Näitä paikkasuhteita on tarpeellista pitää mielessä. Me palajamme prinssi-veljesten keskusteluun.

"Veli kultani", virkkoi kuningas, kehottaen Albanyn herttuan, kun tämä oli laskeutunut toiselle polvelleen, suudellakseen veljensä kättä, "armas, rakas veljeni, miksi noita turhia temppuja? Eikös se ole yksi ja sama Skotlannin Stuart meidän isämme, yksi ja sama Elisahet More meidän äitimme?"

"Sitä en olekaan unohtanut", virkkoi Albanyn herttua nousten; "mutta en saa myös veljen likeisen tuttavuuden tähden unohtaa kuninkaalle tulevaa kunnioitusta."

"Voi se on totta, aivan totta, Robin", vastasi kuningas. "Valta-istuini on niinkuin korkea, paljas kalliohuippu, johon ei kukkanen eikä ruohokaan koskaan pääse juurtumaan, Kaikki lempeät tunteet, kaikki hellempi rakkaus on kuninkaalta kielletty. Kuningas ei saa likistää veljeään rintaansa vasten — ei saa näyttää rakkauttansa pojalleen!"

"Semmoinenhan muutamini suhteini on korkeuden kohtalo, herra kuningas", sanoi Albanyn herttua. "Mutta Jumala, säätääessään teidän oman perheenne jäsenet vähän poikemmaksi teistä, on sen sijaan antanut teille kokonaisen kansan lapsiksenne."

"Voi, Robert!" vastasi kuningas, "sinun sydämes on paremmin kuin minun luotu kuninkaan velvollisuuksia varten. Minä katselen tältä korkeudelta, jolle kohtaloni on minut asettanut, tuota joukkoa, jota sinä nimität lapsikseni — kyllähän minä heitä rakastan, heille hyvää suon — vaan heitä on monta ja he ovat kaukana minusta. Voi! onpa halvimmallakin heistä toki joku olento, jota hän saattaa likistää rintaansa vasten ja johon hän voi antaa isällisen hellyytensä ilman mitään määrää vuotaa. Mutta enin, mitä kuningas voi suoda kansalleen, on hymy — semmoinen, kuin koska päivä hymyilee Grampian-vuoriston lumihuipuille — yhtä kaukainen, yhtä vähän sulattavainen. Voi, Robin! meidän isällämme oli tapana meitä hyväellä, ja jos hän jolloinkulloin toruikin, niin hän torui lempeällä äänellä. Olipa hän kuitenkin kuningas yhtä paljon kuin minä — miksi ei siis minun olisi sallittu, samoin kuin hänen — koettaa käännyttää kadotettua poikaani lempeydellä pikemmin kuin kovuudella?"

"Jos lempeyttä ei vielä olisi koskaan koitettu, armollinen kuningas", vastasi Albanyn herttua semmoisella äänellä, jolla jotakin vastenmielistä puhutaan, "niin tietysti kaikkein ensiksi pitäisi käyttää

lempeitä keinoja. Te itse, armollinen kuningas, voitte parhaiten päättää, eikö niitä nyt jo ole tarpeeksi kauan kohdeltu ja eivätkö vallattoman mielen masentaminen ja ankara kurinpito olisi tehollisempia keinoja. Teidän kuninkaallisessa vallassanne on kokonaan päätös, minkä menetyksen Rothsayn herttuan suhteen te katsotte edullisimmaksi sekä hänen että valtakunnan lopulliseksi hyödyksi."

"Se ei ole ystävällisesti tehty", sanoi kuningas. "Sinä vaan viittaat tuota tuskallista polkua, jolle tahdot saada minut poikkeamaan, mutta et tarjoo minulle kättäsi tuekseni."

"Minun kättäni tueksenne te aina voitte käskeä, armollinen kuningas", vastasi Albanyn herttua. "Mutta minun, kaikista ihmisistä maan päällä, kaikkein vähimmin sopisi yllyttää teitä kovuuteen teidän poikaanne ja perillistänne vastaan? Minullehan, siinä tapauksessa että te, kuninkaallinen majesteetti, ilman perillisittä kuolisitte — jota Jumala varjelkoon! — tämä turmiota tuottava kruunu tulisi osaksi! Eikö sitten tuittupäinen March'in kreivi sekä ylpeä Douglas'in kreivi ajattelisi ja julki lausuisikin, että Albanyn herttua on kylvänyt eripuraisuutta kuninkaallisen veljensä sekä Skotlannin kruunun perillisen välille, mahdollisesti saadaksensa tien auki oman perheensä perintö-oikeudelle? — Ei, mun kuninkaani — henkeni minä mielelläni uhraisin teidän palveluksessanne; vaan kunniaani en voi antaa alttiiksi."

"Sinä puhut totta, Robin — sinä puhut aivan totta", virkkoi kuningas, kärkkäästi selittäen veljensä sanat omalla tavallaan. "Me emme saa antaa noiden mahtavain, vaarallisten lordien huomata, että on mitään eripuraisuuteen vivahtavaakaan kuninkaallisessa suvussamme. Se tulee välttää kaikin mokomin; ja siksi koettakaamme vielä yhä edelleen lempeitä keinoja, siinä toivossa että niilläkin saamme Rothsayn hullutuksen parannetuksi. Näenhän minä hänessä aika ajoin toivon kipunan semmoisen, joka kyllä voisi maksaa hellän virittelemisen vaivan. Hän on nuori — hyvin nuori — kuninkaan poika, ja nuoruuden veri hänessä nyt hurjimmillaan kuohuu. Olkaamme kärsivälliset häntä kohtaan, niinkuin taitava ratsumies tulisenluontoiselle oriilleen. Antakaamme hänen riehua riehunta-aikansa loppuun; sitten saat nähdä, että sinä itse kaikkein enimmin tulet häneen tyytyväiseksi. Olethan sinä rakkaudessa moittinut minua siitä, kun olen liika hiljainen, liika ujo — Rothsayn herttuassa ei ole niitä vikoja."

"Siitä panisin vaikka henkenikin pantiksi, ettei ole", vastasi Albanyn herttua kuivakiskoisesti.

"Ei hän myös ole älyä eikä käsityksen sukkeluutta vailla", jatkoi kuningas, puolustellen poikaansa veljeänsä vastaan. "Tänään olen käskenyt häntä tänne valtioneuvosten kokoukseen tulemaan, ja saatpa nähdä kuinka hän sen tehtävän suorittaa. Myönnäthän sinä itsekkin, Robin, että perintöprinssiltä ei puutu terävää älyä eikä taitoa valtio-asioiden käyttämiseen, milloin hän vaan viitsii niitä ajatella."

"Tietysti, eikä häneltä suinkaan puutu kumpaakaan, armollinen kuningas", vastasi Albanyn herttua, "kunpa vaan hän *viitsii* valtio-asioita ajatella."

"Niinhän minä sanoin", virkkoi kuningas, "ja sydämestäni olen iloinen, kun näen sinunkin, Robin, suostuvan siihen, että me vielä kerran annamme sille onnettomalle nuorukais-paralle yrittämisen tilaisuutta. Hänellä ei ole enää äitiä, joka voisi lepyttää häneen suuttunutta isää. Se pitää muistaa, Robin."

"Minä olen varma", sanoi herttua, "että se menetys, joka teidän sydämellenne, armollinen kuningas, on mieluisin, samassa tulee olemaan viisain sekä parhain."

Albanyn herttua aivan hyvin huomasi tuon yksinkertaisen pienen viekkauksen; hän näki että kuningas koetti luiskahtaa pois veljensä puheitten johtopäätöksistä, tehdä juuri päinvastoin mitä herttua oli neuvonut ja kuitenkin olla tekevinänsä sen hänen suostumuksellaan. Mutta vaikka hän näin huomasi, ettei hän nyt tällä kertaa saanut kuningasta taipumaan mieltänsä myöten, eipä hän senvuoksi kuitenkaan hellittänyt ohjaksia kokonaan käsistään, vaan päätti odottaa parempaa tilaisuutta ilkeitten tuumiensa toimeenpanemiseen, jonka tilaisuuden, niin hän toivoi, joku uusi riita kuninkaan ja prinssin välillä kylläkin pian mahtoi tarjota.

Sillä aikaa kuningas, joka pelkäsi että hänen veljensä uudestaan ottaisi puheeksi sen tuskauttavan aineen, josta hän nyt juuri oli päässyt, ääneensä huusi Dominikolais-abotille: "Kuuluu hevoskaviolin kopinaa. Sieltä, missä seisotte, te voitte katsoa alas pihaan, arvoisa isä. Katsokaa ikkunoista ja sanokaa kuka on tulossa — Rothsayn herttua — eikö niin?"

"Se on jalosukuinen March'in kreivi seuralaisineen", sanoi abotti.

"Onko hänellä suuri seuralais-joukko?" kysyi kuningas. "Tuleeko kaikki hänen väkensä sisäportista sisään?"

Samassa Albanyn herttua kuiskasi kuninkaan korvaan: "Älkää pelätkö — teidän henkivartijanne, Brandanet[20] ovat täysissä aseissa."

Kuningas kiitti pään-nyökähdyksellä, ja abottikin ikkunan vierestä vastasi hänen kysymyksiensä: "Kreivillä on seurassaan kaksi herraa, kaksi hovipoikaa ja neljä tallirenkkiä. Yksi hovipoika seuraa häntä suuria rappusia myöten tänne kantaen kreivin miekkaa. Muut ovat jääneet pihalle, ja — *Benedicite!* (Herra siunatkoon!) — mitäs se on? — Tuossa on kuljeksivainen laulutyttö viuluineen, joka aikoo muka laulamaan kuninkaan ikkunain edustalla, meidän Dominikolais-luostarissamme, aivan kuin olisi tää jonkun yhteisen ravintolan piha! Minä lähden käskemään, että hänet paikalla ajetaan ulos."

"Älkää, hyvä isä", kielsi kuningas! "Sallikaa minun anoa armoa sille kulkuri-paralle. Iloisella Tieteellä — siksihän sitä sanotaan — jota hän harjoittelee, on surkeina kumppaleinaan kaikki se kurjuus, jonka köyhyys ja kova onni ovat noiden maankiertelijain osaksi määränneet. Ja siinä suhteessa hän on hyvin kuninkaan kaltainen, jolle kaikki ihmiset huutavat: 'Eläköön!' — vaan joka on vailla sitä kunnioitusta sekä kuuluaista rakkautta, jonka köyhinkin talonpoika saapi perhekunnaltaan. Älkää ahdistelko tuota kulkijainta, isä; antakaa hänen, jos hän tahtoo, pihalla laulaa huoveille sekä palvelijoille. Se on estävä riidan nousemista heidän välillään, josta muuten olis pelkoa, koska he palvelevat niin omavaltaisia, toisiansa vihaavia herroja."

Näin puhui tää hyvänsydäminen, pehmeäluontoinen kuningas, ja abotti kumarsi tottelevaisuuden merkiksi. Hänen puhuessaan, astui March'in kreivi juhlasaliin, — puettuna sen ajan tavallisiin ratsumiehen-vaatteisiin, väkipuukko vyöllänsä. Hovipojan, joka hänen miekkaansa kantoi, oli hän jättänyt etuhuoneeseen. March'in kreivi oli uhkeavartaloineen, kaunis, valkeaverinen mies; hänellä oli jokseenkin tuuhea, keltainen tukka sekä kirkkaat, siniset silmät, jotka kiiluivat niinkuin haukan näkimet. Hänen ulkonäössään, vaikka se muuten oli miellyttävä, saattoi havaita pikaisen, tuihtupäisen luonteen merkit, jonka hillittömään osoittamiseen hänellä korkea-arvoisena, mahtavana Keski-ajan aatelisherrana oli ollut liiankin paljon tilaisuutta.

"Terve tultuanne, March'in kreivi", sanoi kuningas, suosiollisesti kumartain. "Te olette kauan aikaa olleet poissa minun neuvokunnastani."

"Armollinen kuninkaani", vastasi kreivi syvällä kumarruksella kuninkaalle ja ylpeällä, jäykällä päännykähdyksellä Albanyn herttualle, "jos olen ollut poissa teidän neuvokunnastanne, niin siihen on ollut syynä, että minun sijassani on ollut täällä suodumpia ja — en ollenkaan epäile sitä — taitavampia neuvon-antajia. Nytkin vaan tulen ilmoittamaan teille, kuninkaallinen majesteetti, että Englannin rajalta tulleet sanomat vaativat minun suorakohtaista palajamistani omille tiluksilleni. Onhan armollinen herra, täällä monineuvoinen, valtioviisas veljenne, Albanyn herttua, jonka kanssa voitte neuvoitella, ja mahtava, sotaisa Douglas'in kreivi, joka ne neuvot sitten voi panna toimeen. Minua ei ole tarvis, paitsi omilla maillani; ja sinne aion teidän luvallanne, armollinen kuningas, heti paikalla palata, virkaani rajan vartijana toimittamaan."

"Ettehän toki osoittane meille semmoista ystävyuden puutetta, serkku", vastasi lempeä kuningas. "Par'-aikaa kuuluu tänne pahoja. Nuot kurjat Vuoriston clan'it ovat taas kaikki rauhattomuutta nostamaisillaan, jopa omankin hovini turvallisuus vaatii, että viisain neuvon-antajistamme olisi täällä meitä neuvomassa, ja urhokkain ritareistamme päätöksiä toimeenpanemasta. Eihän toki Tuomas Randolph'in jälkeläinen jättäne Robert Bruce'n pojanpoikaa tällä näin vaarallisella hetkellä?"

"Jääpi tänne kuitenkin hänen luokseen kauas kuuluisan Jaakko Douglas'in jälkeläinen", vastasi March'in kreivi. "Kehuuhan se herra aina, ettei hän koskaan astu jalkaansa jalustimeen, jos ei tuhat huovia samassa hyppää hevosen selkään hänen jokapäiväisenä henkivartijaparvena, ja luulenpa Aberbrothock'in munkkien voivan sen valallaan todeksi vakuuttaa. Totta mar' ne huovit, kun vielä lisäksi panee Douglas'in koko ritarijoukon, jaksanevat pitää kurissa säännöttömän Vuorelais-talonpoikien lauman, paljoa helpommin kuin minä jaksan tehdä vastarintaa Englannin joutsimiehille sekä Henrik Hotspur'in voimalle! Ja onhan sitten paitsi sitä täällä tää armollinen Albanyn herttua, joka niin valppaasti pitää huolta kuninkaan turvallisuudesta, että hän käskää Brandanet kaikki aseisin silloinkin, koska minunkaltaiseni uskollinen alamainen lähestyy hovia mitättömän huovi-kymmenkunnan kanssa — semmoinen joukkohan aina seuraa halvintakin nurkka-paronia, jolla vaan on tornihökkeli ja tuhat tynnyrin-alaa kanerva-kangasta omanansa. Jos niin varovaisia ollaan, missä ei vähintäkään vaaran merkkiä ole — sillä eihän toki, toivon ma, minun puoleltani semmoista pelätty — niin teidän kuninkaallinen personanne, todellisen vaaran sattuesssa, varmaankin tulee hyvin suojelluksi."

"March'in kreivi", virkkoi Albanyn herttua, "halvinkin noista paroneista, joita te mainitsitte, aina kutsuu väkensä aseisin, kun hänen linnahansa vaikka lähinkin, rakkain ystävä saapuu. Ja Pyhän Neitsyen avulla en tahdo olla vähemmin valpas kuninkaan personaa suojellessa kuin he omaansa turvatessa. Ovathan Brandanet kuninkaan yksityisiä alustalaisia ja kotiväkeä, ja satamäärä semmoisia miehiä on varsin vähäinen henkivartija-joukko itse kuninkaalle, koska te itse, hyvä herra, samoin kuin Douglas'in kreivi, usein ratsastatte, kymmenen sen vertaa miehiä perässänne."

"Herra herttua", vastasi kreivi, "jos kuninkaan etu niin vaatisi, ratsastaisin ulos huovijoukon kanssa, joka olisi vielä kymmenen vertaa suurempi sitä, jota te nyt juuri mainitsitte. Mutta en ole koskaan

tehnyt sitä sillä tarkoituksella, että petturin tavalla kaappaisin kuninkaan käsiini, tai että kerskaavaisesti peloittaisin muita aatelisherroja."

"Robert veikkoseni", sanoi kuningas, joka aina oli harras rauhantekijä, "sinä teet väärin, kun ollenkaan viittaat epäluuloa March'in kreiviä vastaan mahdolliseksi. Ja te, serkkuni, March'in kreivi, käsitätte veljeni varovaisuuden väärin. — Mutta kuulkaa — jättäkäämme jo tämä vihainen sanakiista — minä kuulen jokseenkin miellyttävää laulua ja soittoa. Te olette Iloisen Tieteen tuntija, March'in kreivi, ja rakastatte sitä hyvin. Menkäättepäs tuonne ikkunan ääreen, pyhän abotin viereen, jolta en voi kysyä mitään tuommoista maallista huvitusta koskevaa. Te voitte sitten tuoda minulle tietoa, maksaako se soitto ja laulu todella kuultelemisen vaivaa. Tuo sävel on franskalainen, luullakseni — minun veljeni Albanyn herttuan päätös ei myös maksa näkinkengänkään vertaa tämmösissä asioissa — teidän, hyvä serkku, tulee siis lausua mielenne siitä, ansaitseeko vai ei se laulutyttö-parka palkintoa. Poikamme ja Douglas'in kreivi kohta paikalla tulevat tänne, ja sitten, kun koko neuvoskunta on ko'ossa, otamme tärkeimmät asiat keskusteltaviksi."

Jotakin hymyn tapaista vilahti March'in kreivin ylpeitten kasvojen yli, kun hän siirtyi pois ennenmainittuun ikkunakomeroon ja asetti itsensä sinne ääneti abotin rinnalle; hänhän ymmärsi että kuningas näin tavoin koetti estää riitaa hänen sekä Albanyn herttuan välillä, ja hän halveksi tässä ilmautuvaa pelkurimaista varovaisuutta. Sävel, jota tyttö viululla soitti, oli iloinen ja hilpeä ensi alussa; siinä oli vilahdus trubadurien hurjasta musiikista. Mutta sitten muuttuivat soiton häilyväiset nuotit sekä tytön äänikin surullisiksi, katkeavaisiksi, ikään kuin laulajan tuskalliset tunteet olisivat niitä tukahduttelleet.

Suuttunut kreivi, kuinka suuri hänen aistinsa, jota kuningas kehui, lienee todella ollutkin näissä asioissa, varsin huolimattomasti, niinkuin sopii arvata, kuulteli laulutytön musiikkia. Hänen ylpeässä sydämessään taistelivat par'aikaa toiselta puolelta kuninkaalle tuleva uskollisuus sekä hänen sydämensä pohjukassa yhä vielä kytevä rakkaus tähän hyvänsävyiseen hallitsijaan, toiselta puolen kostonhimo, joka hänessä kiehui sen vuoksi, kun hänen kunnian-haluiset toivonsa oli tyhjäksi tehty ja vielä lisäksi häntä häväisty Margareta Douglas'in ottamisella kruununperillisen puolisoiksi hänen tyttärensä sijaan. March'in kreivissä oli pikaisen, epävakaisen luonteen kaikki hyvät ja pahat puolet. Nytkin hän oli tullut kuninkaalle jäähyväiset sanomaan, aikoen sanoa uskollisuusvalansa irti, niin pian kun olisi mailleen palannut; mutta yhtähyvin tuntui hänestä tämä rikollinen ja vaarallinen päätös samassa vastahakoiselta, miltei mahdottomalta. Tämöiset vaaralliset mietteet liukkuivat hänen mielessänsä laulutytön laulun alkaessa; mutta sen pitkittyessä muuttui hänen ajatustensa suunta seikkain kautta, jotka väkisenkin vetivät hänen huomionsa puoleensa, kiinnittäen sen siihen, mitä par'aikaa luostarin pihalla tapahtui. Tyttö lauloi Provencen murteella, joka oli täydesti ymmärrettynä runouden kielellä kaikissa Europan hoveissa, erittäinkin Skotlannissa. Laulu oli kuitenkin vähemmän mutkikas kuin tavallisesti Provencen *servente't*, enemmän normandilaisen runoniekan sepittämän *lay'n* kaltainen. Sen voisi suomentaa tähän tapaan:

Loviisa paran laulu.

Loviisa parka, hän käy ja käy
Kylät kaikk' ja linnat, ei loppua näy;
Ja aina hän soittavi, laulavi vain:
Varokaatte, oi neidot, kehtoa ain'.
Oi mua Loviisa parkaa!

Oli paahtava päiv', oli helteä sää;
Jo kuumeni posket, jo pyörtyi pää;
Läpi lehdon tie kävi vilppainen,
Miss' soi ilolaulut lintusien.
Oi mua Loviisa parkaa!

Tähän lehtoon karhu ei pesää tee,
Suden polku se myös ohi kiertelee;
Mut jos peto vastaan tullutkin ois, —
Ah mieluummin sitä tyttö nyt sois!
Voi mua Loviisa parkaa!

Tuli vastaan poik' ylen kaunoinen,
Vyö vöillänsä paisteli kultainen;
Tuli lehdossa vastaan metsämies,
Mi viettelevää tuhat sanaa ties.
Voi mua Loviisa parkaa!

Voi tyttönen hupsu, miks miellyit niin

Sima-suuhun ja kulttiin kiilteleviin,
Oli aarre kallihimp' itselläs:
Sydän puhdas ja rauha sun mielessäs.
Voi mua Loviisa parkaa!

Se aarre nyt sulta jo vietiinkin, —
Väkisinkö kenties vai varkaisin? —
Osan ryösti hän sult', osan lahjoitit pois —
Meni kaikki, mi kallista ollut ois.
Voi mua Loviisa parkaa!

Hyvä herra, oi suo pien' almu nyt vaan;
Sult' enään en kerjäile milloinkaan,
Sua parkuni toisten ei kiusata saa, —
Pian suo Jumal' armonsa ja haudan maa!
Voi mua Loviisa parkaa!

Tuskin oli laulu loppunut, niin Robert kuningas huusi March'in kreiville, siinä pelossa että riita tämän ja Albanyn herttuan välillä jälleen voisi alkaa: "No mitä te nyt tuosta laulusta sanotte, jalo herra? — Minusta tuntui se, lauluakin kuullen, olevan tulinen ja kaunis sävel."

"Minun aistini ei ole terävimpiä, mahtava herra kuningas; mutta mahtaapa se laulutyttö hyvin tullakin toimeen ilman minun ylistyksettäni, koska sille näkyy tulleen osaksi Rothsayn herttuan suosio — joka on paraita tämän asian tuntijoita Skotlannissa."

"Mitä!" kysyi kuningas huolestuneena; "onko minun poikani tuolla alhaalla?"

"Hän istuu hevosensa selässä aivan likellä laulutyttöä", vastasi March'in kreivi, ilkkuvainen hymy suun sopissa, "ja näkyy nyt yhtä hartaasti kuultelevan tytön puhetta kuin äsken sen laulua."

"Kuinka tää asia on, isä abotti?" kysyi taas kuningas. Mutta abotti vetäytyi pois ikkunan vierestä: "En huoli katsella, armollinen kuningas, mitä minun olisi tuskallista kertoa."

"Mitä tää kaikki on?" kysyi kuningas kolmannen kerran, kovasti hehkuvin poskin. Hän näytti aikovan nousta, mutta luopui taas siitä päätöksestä, kun hän luultavasti ei tahtonut nähdä hurjan, nuoren prinssin tekevän jotain sopimatonta hullutusta, jota hän kenties ei sitten kuitenkaan hennoisi rangaista tarpeellisella ankaruudella. Mutta March'in kreiville näkyi olevan hauska kertoilla kuninkaalle, mitä tämä epäilemättä mieluummin olisi ollut tietämättä.

"Armollinen kuningas", huusi hän, "asia tulee yhä hauskemaksi ja hauskemaksi. Laulutyttönen ei ole ainoastaan lumonnut Skotlannin perintöprinssin yhtä hyvin kuin kaikkein tuossa pihalla olevain tallirenkien ja huovien korvia, vaan onpa hän vielä lisäksi osannut vetää puoleensa Mustan Douglas'inkin huomion, jota me tähän saakka emme vielä olleet tietäneet niin hartaaksi Iloisen Tieteen ihailijaksi. Mutta enpä kuitenkaan tosiaan kummeksukaan hänen hämmästyksensä, koska prinssi par'-aikaa on kunnioittanut tuon kauniin laulu- ja viulumestarin ylistäväisellä suukkosella."

"Mitä!" huudahti kuningas, "laskeeko Taavetti Rothsay leikkiä laulutytön kanssa, vaimonsa isän silmien edessä? — Menkää, hyvä isä abotti, ja käskekää prinssiä heti paikalla tänne — mene, armas veljeni! —" Ja kun molemmat olivat lähteneet, jatkoi kuningas vielä: "Menkää, hyvä serkku, March'in kreivi — siellä tapahtuu turmiota, siitä olen varma. Olkaa niin hyvä, serkku kulta, viekää abotin rukoilevaisten sanojen avuksi minun käskyni."

"Te ette muista, armollinen kuningas", vastasi March'in kreivi äänellä, joka kipeästi loukattua sydäntä ilmoitti, "että Dunbar'in Elisabetin isä ei ole liioin sopiva sovittajaksi Douglas'in kreivin sekä hänen kuninkaallisen vävynsä välillä."

"Suokaa anteeksi minulle, serkku", virkkoi lempeämielinen vanha mies. "Kyllähän myönnän että teille johonkin määrään tehtiin vääryyttä — mutta minun poikani tulee murhatuksi — minä lähden itse."

Mutta kiiruusti noustessaan ylös tuoliltansa kuningas parka horjahti, kompastui ja lankesi raskaasti maahan, niin että, koska hänen päänsä tuolin kulmaan sattui, hän hetkisen ajaksi meni tunnottomaksi. Tämän tapaturmion näkö kohta kokonaan voitti March'in kreivin vihan ja sulatti hänen sydämensä. Hän riensi maassa makaavan kuninkaan luokse, nosti hänet takaisin tuolille ja koetti hellimmällä, kunnioittavaisimmalla tavalla kaikkia keinoja, saadakseen hänet jälleen tointumaan. Robert vihdoin taas avasi silmänsä ja katsahti puolipyörreksissään vielä ympärinsä.

"Mitä on tapahtunut? — Olemmeko me vielä yksin? — Kukas on meidän kanssamme?"

"Teidän uskollinen alaisenne, March'in kreivi", vastasi kreivi.

"Kahden keskenkö March'in kreivin kanssa?" kertoi kuningas, joka, kun hän vielä oli puoleksi selviämättä, säikähtyi tuon mahtavan herran nimestä, jota hän täydellä syyllä voi luulla saattaneensa veriviholliseksi.

"Niin juuri, minun armollinen kuninkaani, kahden kesken tään Dunbar'in Yrjö-raukan kanssa, josta moni on tahtonut saada teitä pahaa ajattelemaan, vaikka kyllä vielä saadaan nähdä, että hän on teidän kuninkaalliselle personallenne uskollisempi kuin he."

"Tosiaankin, serkkuseni, teille on liian suuri vääryys tullut tehdyksi; ja, uskokaa minua, kyllä minä koetan parantaa — —"

"Jos niin on mieleenne, armollinen kuningas, se vielä voidaan saada parannetuksi", keskeytti häntä kreivi, tarttuen kiinni niihin toivoihin, joita hänen kunnianhimosna nyt kuvasi hänen eteensä. "Prinssi ja Margareta Douglas ovat likeistä sukua keskenään — Romasta tulleen naimisluvan annossa ei ole otettu kaikista laillisista menoista vaaria — heidän avioliittonsa ei voi olla laillinen — paavi, joka teidän kaltaisenne jumalisen kuninkaan mieliksi varmaan on paljon tekevä, voi edellisen kihlauksen tähden purkaa tään epäkristillisen avioliiton. Ajatelkaa asiaa tyystin, kuninkaallinen majesteetti", jatkoi kreivi, jonka mielestä tää arvaamaton tilaisuus, saada omin suin puhua puolestansa, oli herättänyt vireille uusia, kunnianhimoisia toivoja, "ajatelkaa asiaa tyystin, ennen kuin päätätte kumman te valitsette, Douglas'in vaiko minut. Hän on mahtava ja voimallinen, sen myönnän. Mutta Skotlannin avain riippuu Dunbar'in Yrjön vyöstä, ja hän voisi tuoda Englantilais-armeijan hamaan Edinburg'in porttien edustalle asti, ennen kuin Douglas Cairntablen rajoilta kerkiäisi tulla vastarintaa tekemään. Teidän kuninkaallinen poikanne rakastaa minun hyljättyä tytär-parkaani, ja ylpeä Margareta Douglas on hänelle inhoksi. Voittehan te, armollinen herra, nyt itsekin nähdä kuinka halpana hän sitä puolisoansa pitää, koska hän appensa omien silmien edessä laskee leikkiä tavallisen laulutytön kanssa."

Kuningas oli tähän asti, kuullessaan kreivin esiintuomia syitä, ollut puolipyörryksissä, aivan kuin pelkurimainen ratsumies, kun häntä tulinen hevosensa tempaa kanssansa, ja kun hän sen vauhtia ei voi hillitä eikä johtaa. Mutta nämät viimeiset sanat herättivät hänessä taas muiston siitä vaarasta, joka nyt juuri hänen poikaansa uhkasi.

"Niin oikein, se on totta — minun poikani — ja Douglas. Oi, serkku kulta, estäkää vaan verenvuodatusta, niin teemme kaikki teidän mieleenne mukaan. — Kuulkaa tuota melua tuossa! — Se oli miekkojen kalsketta!"

"Niin totta kuin minulla on kreivillinen kruunu — niin totta kuin olen rehellinen ritari — te olette aivan oikeassa!" sanoi kreivi, katsahtain ikkunan kautta ulos luostarin pihaan, joka nyt oli täynnä aseellisia miehiä sekä paljastettuja aseita, ja josta raudan kalske kuului. Portin pitkän holvikäytävän alkupäässä oli suuri saturein tunge, ja kahakka näkyi alkaneen niiden välillä, jotka tahtoivat porttia kiinnisulkea, ja niiden, jotka sisään tungeksivat.

"Minä lähden heti paikalla", virkkoi March'in kreivi, "ja saan pian tämän äkillisen melun asettumaan. — Mutta kaikessa nöyryydessä pyytäisin teitä, kuninkaallinen majesteetti, ajattelemaan, mitä olen ollut niin rohkea ja ehdoittanut."

"Kyllä, kyllä, serkku kulta", vastasi kuningas, tuskin tietämättään mitä hän lupasi. "Estäkää vaan kahakka ja verenvuodatus."

KAHDEKSAS LUKU.

Ihan' on tyttö, ihmeen kaunoinen;
Kuin päivä paistaa kaukaa hymynsä;
Lähesty — pilvi synkkä murehen
Väristen toki päilyy silmässä.

Lucinda, balladi.

Meidän tulee nyt tässä vähän likemmältä kuvata nuot tapaukset, jotka vaan epäselvästi näkyivät kuninkaan kortterin ikkunoista katsoen, ja joista ikkunoista katsojat olivat antaneet vielä epäselvemmän tiedon. Yllä jo mainittu laulutyttö oli astunut kaksi leveää rappu-astinta ylös ja näin päässyt kuninkaan

majapaikan pää-oven edustalle; siinä paikassa oli hänellä se etu, että hän seiso i puoltatoista jalkaa korkeammalla kuin pihalla olijat, joita hän toivoi saada kuulijoiksensa. Hänen vaatteuksensa oli hänen virkasisartensa tavallinen puku, enemmän kirjavankorea kuin kallis, ja ruumiinmuotoa enemmän näyttävä kuin mitä naisilla ylimalkaan oli tapana. Hän oli laskenut maahan päällysviitan sekä pikku vasun, joka hänen vähäiset kapineensa sisälsi, ja pieni franskalainen villakoira istui niiden vieressä vartijana. Hänen taivaansininen, hopealla kirjattu, tiukka tröijynsä oli auki leikattu rinnasta, niin että sen alta näkyi useampia erivärisiä liivejä, niin laitettuja, että hartioitten sekä rinnan kaunis, säännöllinen muoto oikein näkyisi; ja kaula oli paljas. Kaulasta riippui pienet hopeavitjat, jotka olivat pujotetut noiden kirjavain liivien sisään ja sitten taas vähän alempana pistivät esiin, kannattaen hopeista kunniarahaa, jonka hän oli saanut joltakulta trubaduri-hovilta eli runoniekkakunnalta, todisteeksi suoritetusta tutkinnosta Iloisessa Tieteessä. Pieni laukku riippui hänen vasemmalta olkapäältään sinisestä silkkinauhasta.

Hänen päivettynyt ihonsa, lumenvalkoiset hampaansa, loistavat mustat silmänsä ja korpinmusta tukkansa todistivat, että hän oli kotoisin kaukaa Franskasta, ja samasta kotimaasta myös muistutti veitikkamainen hymy sekä kuopalliset suunsopet. Hänen tuuheat, mustat hius-suortuvansa, palmikoidut pienen kultaneulan ympäri, olivat kiinnitetyt paikoilleen silkistä sekä kulturalangasta kudotulla verkolla. Lisätäkäämme tähän lyhyt hame, sekin, samoin kuin tröijy, päärmätty hopeakirjauksilla — punaiset säärystimet, jotka olivat näkyvissä puoltasäärtä myöten — ja kengät Espanjan nahasta — niin siinä oli hänen vaatteuksensa, joka ei suinkaan enään ollut uusi, vaan säästetty puhtaaksi pyhä-puvuksi ja suurella huolella pidetty hyvässä kunnossa. Hän näkyi olevan ijältään noin viisikolmatta vuotta; mutta kenties vaivat ja vaellukset olivat jouduttaneet ajan vaikutuksen ja ennen aikaa lakastuttaneet ensimmäisen nuoruuden tuoreuden.

Jo on tullut sanotuksi, että laulutyttö käytöksessään oli vilkas, ja siihen sopii lisätä, että hänellä aina oli hymy suusopissa, sana kielen päässä valmiina vastaamaan. Mutta hänen iloisuutensa oli teeskely — iloisuushan oli välttämätön kalu hänen ammatissaan, jonka kurjuuteen sekin kuului, että laulajan usein oli pakko peittää tuskittelemaa sydäntä väkinäisellä hymyllä. Niin näkyi myös olevan Loviisan laita, jossa, lieneekö hän laulanut hänelle itselleen todella tapahtunutta seikkaa, vai lieneekö hänellä ollut joku muu huoli, välistä ilmautui syvä synkkämielisyys, ja tämä musta mieli-ala silloin hämmensi ja hillitsi tuota luonnollista kepeätä mielenhilpeyttä, jota Iloisen Tieteen harjoituksessa erittäin oli tarvis. Loviisa ei myös veitikkamaisimmisakaan vastauksissaan osoittanut sitä uhkarohkeutta ja hävyttömyyttä, joka hänen virkasisarisissaan oli tavallinen, sillä nämät harvoin jättivät rivon leikkisanan vastaamatta, harvoin laiminlöivät naurun kääntämistä niitä vastaan, jotka heitä häiritsivät tai heistä pilaa tekivät.

Huomautettakoon tässä, että noilla laulutyttöillä, joita siihen aikaan suuri joukko kuljeskeli, ei voinut ylimalkaan olla hyvä maine. Sen ajan tavat olivat kuitenkin heille suojana, ja niin täydellinen oli heille ritarisuuden sääntöin mukaan tuleva turvallisuus, että juuri harvoin vaan saatiin kuulla semmoisille neitosille tehdystä häväistyksestä tai väkivallasta, ja että he kulkivat kenenkään häiritsemättä edestakaisin, missä aseellisille matkustajille luultavasti olisi tehty veristä vastarintaa. Mutta vaikka heitä taitonsa vuoksi sallittiin ja suojeltiin, eivät olleet kuitenkaan nämät kulkevaiset laulajat, niin miehet kuin naiset, katsotut kunnian-arvoisemmiksi keskuskunnan jäseniksi kuin tätä nykyä samankaltaiset yleisön huvittajat, esimerkiksi meidän-ajaiset ympäri kulkevat soittoniekat sekä näyttelijät; siksi oli heidän elämäntapansa liian epäsäännöllinen ja epävakainen. Katselivatpa ankarammat kristityt koko sitä ammattia luvattomaksi.

Tätä laatua oli se neitonen, joka nyt viulu kädessä ja seisoen yllämainitulla, vähän korkeammalla paikalla, ilmoitti ympäriseisoville, että hän oli Iloisen Tieteen mestari, jolla oli oikeus taitoansa harjoittaa todistuksen nojassa, minkä oli saanut Air'in kaupungissa Provencessa, ritariston kukan ja kunnian, jalon Aymer kreivin esimiehyden alla pidetyssä Lemmen ja Musiikin tuomio-istunnossa. Ja nyt hän pyysi, että iloisen Skotlannin ritarit, yli avaran maailman kuuluisat urhoudestaan sekä kohteliaisuudestaan, sallisivat muukalaisparan koettaa, eikö hän taidollansa voisi heitä hiukan huvittaa. — Laulua, samoin kuin taisteluakin, rakastivat sillä aikakaudella kaikki ihmiset; kumminkin he olivat niitä rakastavinaan, oli sitten se rakkaus todellinen tahi ei.

Loviisan pyyntöön suostuivat siis kaikki mielellään. Mutta ijäkäs, mustakulmainen munkki, joka siellä seiso i muiden joukossa, katsoi tarpeelliseksi muistuttaa laulutyttöle, toivovansa, että Loviisa, koska häntä näiden muurien sisään sallittiin, joka lupa ei ollut tavallinen, ei laulaisi eikä puhuisi mitään paikan pyhyttä saastuttavaa.

Laulutyttö syvälle kumarsi päätänsä, pudisti mustia hiuksiansa ja risti hartaasti silmiänsä, ikään kuin inttäen semmoista rikosta mahdottomaksi, ja sitten hän lauloi laulun Loviisa parasta, joka jo viime luvusta on meille tuttu.

Juuri kun hän oli alkanut, keskeytti häntä huikea huuto: "Pois tieltä, pois tieltä — tehkää tilaa

Rothsayn herttualle!"

"Ei, älkää tunkeko ketään minun tähteni", sanoi kaunis nuori ritari, joka ratsasti pihaan jalolla Arabian hevosella. Tätä ratsuansa hän ohjaili erinomaisella sievyydellä, vaikka niin vähäisellä suitsien vetelemisellä, tuskin huomattavalla säärtien puristamisella sekä muun ruumiin säätelemisellä, että kaikkien muitten, paitsi kokeneen ratsastajan silmissä hevonen vaan näkyi oikoelevan jalkojansa omaksi huvikseen ja kantelevan ratsumiestä, joka oli liian laiska itseänsä sen ohjaamisella vaivaamaan.

Prinssin vaatteet olivat hyvin kalliit, mutta puetut päälle melkein renttumaisella huolimattomuudella. Hänen vartalonsa, vaikka hän oli lyhyt ja jäsenet kovasti hentoiset, oli erittäin sievä; ja kasvonsa samoin myös olivat kauniit. Mutta hänen otsassaan nähtiin naalakka kelmeys, jota voi arvata taikka huolten taikka irstaisuuden vaikuttamaksi, taikka kenties olivat molemmat nuot turmelevaiset syyt yhteensä sen saaneet aikaan. Silmät olivat tummat, kuopillaan, niinkuin pohmelosta yöllisen mässäilemisen perästä; mutta poski hohti luonnottomasti punaisena, niinkuin jos hurjain juominkien kiihdytys vielä olisi ollut ruumiissa taikka aamuryppy olisi tullut otetuksi yöllisestä irstailemisesta tulleen väsymyksen parantamiseksi.

Tämmöinen oli Rothsayn herttua, Skotlannin kruunun perillinen, jonka näkö yht'-aikaa miellytti ja surkutti. Kaikki hänen tullessaan paljastivat päänsä ja väistyivät pois tieltä, vaikka hän huolettomasti yhä saneli: "Ei kiirettä — ei mitään kiirettä — kylläpä minä hyvissä ajoin kerkiän sinne, minne olen menossa. — Vaan mitäs tässä näen? — Onko täällä Iloisen Tieteen mestari? — On mar', St. Giles auttakoon! — ja aika pönäkkä tyttönen vielä päälliseksi. Pysykää paikoillanne vaan, mun iloiset poikani; en minä koskaan ole tullut esteeksi laululle. — Pyhä messu! kaunis äänipä sillä onkin. — Laulapas se laulu vielä kerta, sydänkäpyseni!"

Loviisa ei tuntenut herraa, joka häntä näin puhutteli; mutta kaikkein ympäriseisojain nöyryys sitä kohtaan, sekä vapaa, lukuapitamätön tapa, jolla outo kaikkiin kunnian-osoituksiin vastasi, todistivat että se oli mies korkeinta säätyä. Laulutyttö aloitti siis laulunsa uudestaan ja lauloi sen niin hyvin kuin suinkin taisi. Nuori herttua puolestaan näkyi laulun lopulla tulevan liikutetuksi ja vaipui mietteisin. Mutta hänellä ei ollut tapana antaa raskaammalle mielialalle suurempaa tilaa sydämessään. "Se on surullinen laulu mun siehtarlais-silmäinen tyttöseni", virkkoi hän, nipistellen väistyvän laulutytön poskea ja pidättäen Loviisaa kauluksesta, joka ei ollut vaikea hänelle, kun hän istui hevosen selässä aivan likellä portaita, joilla tyttö seiso. "Mutta takaanpa että sinulla on lystimpiäkin viisuja varalla, *ma bella tenebrosa* (mustaverinen kaunottareni) — niin, ja että osaat laulella häkissä yhtä suloisesti kuin taivas-alla, ja yölläkin yhtä hyvin kuin päivällä."

"En minä ole satakielinen, korkea herra", vastasi Loviisa, yrittäen väistää oudon hyväilemisiä, jotka niin pahasti sopivat tässä paikassa ja tilaisuudessa, vaikka hyväilijä siitä sopimattomuudesta näkyi ylenkatseellisesti pitävän sangen vähän lukua.

"Ja mitäs sinulla tässä on, kultaseni?" lisäsi prinssi, hellittäen kaulusta ja tarttuen laukkuun.

Iloinen oli Loviisa, kun pääsi oudon herran kourista, sillä että hän avasi kantonauhan solmun ja jätti laukun hänelle. Sen tehtyään tyttö väistyi poikemmaksi, niin ettei prinssin käsi häneen enään ylettynyt, ja vastasi: "Pähkinöitä, korkea herra, viimeisyksisiä pähkinöitä."

Prinssi otti kourallisen pähkinöitä ulos. "Pähkinöitäkö, lapsukaiseni? — Nehän voivat katkaista sinun norsunluiset hampaasi ja sortaa heleän äänesi", virkkoi Rothsayn herttua, purren yhden niistä auki hampaillaan, niinkuin koulupoika.

"Ne eivät ole minun päivänpaisteisen kotimaani saksanpähkinäin vertaisia, armollinen herra", sanoi Loviisa; "mutta ne kasvavat matalissa pensaissa, niin että köyhä niihin ylettyy."

"Tässä saat, millä voit itselles parempaa ruokaa hankkia, sinä kuljeksiva apina-parka", sanoi herttua äänellä, joka ilmoitti enemmän sydäntä kuin hänen ensi-alkuiset teeskellyt, halveksivaiset sanansa laulutyttölle.

Juuri tällä silmänräpäyksellä, kun hän kääntyi ottaakseen kukkaroansa sitä kantavalta palvelijalta, huomasi prinssi vahvan raudikon selässä istuvan, pitkän, mustaverisen miehen silmät, jotka häneen tuimasti tuijottelivat. Tämä mies oli seuralais-joukkonsa kanssa ratsastanut pihan sisään, sillä aikaa kun Rothsayn herttua laski leikkiä Loviisan kanssa, ja hän seiso nyt ähmistyneenä, melkein ikään kuin kivettyneenä hämmästyksestä sekä vihastuksesta, kun hänen täytyi niin sopimaton näkö silmin nähdä. Semmoinenkin, joka ei olisi koskaan ollut nähnyt Archibald'ia, Douglas'in kreiviä, Julmaa liikanimeltään, olisi epäilemättä kohta tuntenut hänet tuosta mustapintaisesta ihosta, jättiläisvartalosta, metsähärän-nahkaisesta kylteristä sekä katsannosta, joka ilmoitti pelottomuutta, lujuuutta sekä älyä, sekaisin masentumattoman röyhkeyden kanssa. Toisen silmänsä hän oli eräässä tappelussa menettänyt, ja siitä seikasta, vaikkei se ollut ensikatsahduksella huomattava, koska voitetun silmän

munuainen oli pysynyt saman-muotoisena kuin toinenkin, saivat koko hänen kasvonsa tylyn, liikahtamattoman katsannon.

Tilaisuus, jossa nyt kuninkaallinen vävy ja hänen hirveä appensa kohtasivat toisiansa, oli sitä laatua, että kaikkien huomio kiintyi heihin. Ääneti, henkeänsäkin pidättäen, ettei suinkaan mikään siitä, mikä nyt oli tapahtuva, jäisi kuulematta, odottivat läsnä-olijat tämän yhtymisen seurauksia.

Rothsain herttua, nähdessään Douglas'in tylyn kasvoin tylyn katsannon, ja huomattessaan, että kreivi ei liikahduttanut yhtään jäsentänsäkään kunnioittavaiseen tahi edes kohteliaasen tervehdykseen, näkyi tahtovan näyttää, kuinka vähän lukua hän piti appensa tyytymättömistä katseista. Hän otti kukkaronsa kammaripalvelijansa kädestä.

"He tässä, kaunokaiseni", virkkoi hän; "tässä saat yhden kultakolikon laulustasi, toisen pähkinöistä, jotka sinulta varastin, ja kolmannen suukosesta, joka sinun nyt tulee antaa minulle. Sillä tiedä se, kaunokaiseni, että kun kauniit huulet — siksihän sun huulesi parempain puutteessa sopii sanoa — ovat minun huvikseni visertäneet suloisen sävelen, niin minä, noudattaen St. Valentinille vannottua valaa, painan niihin omat huuleni."

"Lauluni on ruhtinaallisesti maksettu", vastasi Loviisa, väistyen poikemmaksi, "pähkinöistäni olen hyvän hinnan saanut — enempi kaupanteko välillämme, korkea herra, ei olisi juuri sopiva teille eikä kunniaksi minulle."

"Mitä! Vieläkö kainostelet, sinä maantien haltijatar?" sanoi prinssi halveksivaisesti. "Sinun tulee tietää, tyttönen, että sinulta tätä suosion-osoitusta pyytää mies, joka ei ole kieltäviin vastauksiin tottunut".

"Se on Skotlannin kruununperillinen!" "Se on Rothsain herttua!" kuiskaelivat hovilaiset säikähtyneen Loviisan ympärillä, nykien vapisevaa tyttöä likemmäksi. "Älä sinä niskoittele häntä vastaan!"

"Mutta enhän minä ylety teihin asti, korkea herra", estelihe tyttö arasti; "te istutte niin korkealla hevosenne selässä."

"Jos mun täytyy hypätä hevosen selästä maahan", virkkoi Rothsain herttua, "niin otetaan vielä suurempi sakko. — Mitä muka se tyttö nyt vapisee? Asetapas vaan jalkas minun saappaani kärjelle ja anna mun ottaa kiinni sun kädestäsi — kas niin se oli rivakasti tehty!" Hän suihkasi tytölle suuta, sillä-aikaa kun tämä näin heilui ilmassa, seisoen hänen jalkansa päällä, nojautuen hänen käteensä. Sitten prinssi sanoi: "Nyt sait muiskusi, ja tässä on kukkaroni sen maksuksi. Ja vielä suuremmaksi suosion-osoitukseksi sinulle on Rothsain herttua koko tään päivän antava laukkusi riippua kaulastansa." Hän salli nyt säikähtyneen tytön hypätä maahan, ja käänsi silmänsä ylenkatseellisella katseella Douglas'in kreivin puoleen, ikään kuin olisi tahtonut tälle sanoa: "Kaiken sen teen huolimatta siitä mitä te ja teidän tyttärenne sanotte."

"Douglas'in St. Brigitta auttakoon!" tiuskasi kreivi, tunkeutuen prinssiä likemmäksi; "tää on liikaa, sinä säädytön poika, joka olet yhtä paljon vailla järkeä kuin kunniantuntoakin! Sinä tiedät mitkä siteet pidättävät Douglas'in kättä, muuten et olisi uskaltanut — —"

"Osaatteko te pilppusilla olla, korkea herra?" kysyi prinssi, asettaen pähkinän etusormesta toiselle nivelelle ja lennättäen sitä sukkulalla peukalon lipsahduksella. Pähkinä sattui Douglas'in leveään rintaan, ja kreivin suusta kuului peloittava vimman ääni, sanaton, vaan leijonan karjahduksen kaltainen syvyytensä sekä vihaisuutensa suhteen. "Voi, suokaa toki anteeksi, mahtava herra", jatkoi Rothsain herttua ylenkatseellisesti, vaikka kaikki muut vapisivat, "enpä voinut arvata että pikku kuulaseni voisi haavoittaa tuon härännahkaisen kylterinne läpi. Eipä se toki vaan ole mahtanut sattua teidän silmähänne?"

Abotti, jonka kuningas, niinkuin viime luvussa näimme, oli lähettänyt, pääsi juuri tällä hetkellä perille kansantunkeen läpi ja tarttui Douglas'in hevosen suitsiin, niin että tämän oli mahdollon päästä eteenpäin; samassa arvokas isä muistutti kreiville, että prinssi oli hänen kuninkaansa poika sekä hänen tyttärensä puoliso.

"Älkää pelätkö, herra abotti", vastasi Douglas. "Minä liian halveksin tuota lapsimaista poikaa, että häntä vastaan sormeakaan nostaisin. Mutta tahdonpa häväistyksen vastata häväistyksellä. — Kuulkaas kaikki, jotka Douglas'ejä rakastatte — potkikaapas tuo naikkonen ulos tään luostarin portista — ja löylyttäkää häntä sillä tavalla, että hän viimeiseen elinpäivähänsä saakka katkerasti on muistava, tulleensa välikappaleeksi, jonka avulla hävytön poika häpäisi Douglas'ia!"

Neljä, viis hänen miehistään kohta karkasi esiin, täyttääksensä tämän miehen käskyä, joka harvoin turhaan käski, ja kovan rangaistuksen olisi Loviisa parka saanut loukkauksesta, jonka viattomana,

tietämättömänä, vastahakoisenakin välikappaleena hän oli ollut — mutta Rothsayn herttua kävi väliin.

"Vai potkiako käsket tätä laulutyttöparkaa!" tiuskaisi hän tulisella vihastuksella, "vai piiskatako käsket häntä, senvuoksi kun hän minun käskyäni totteli! — Potki sinä omia sorretuita alustalaisiasi, raaka kreivi — piiskaa sinä omia uppiniskaisia koiriasi! — Mutta kavahda itseäs, jos koiraankaan kosket, jonka päätä Rothsayn herttua on taputellut, saatikka sitten tyttöä, jonka huulille hän on suunsa painanut!"

Ennenkuin Douglas kerkesi vastata uhkauksella, niinkuin epäilemättä olisi tehnyt, nousi tuo suuri melu luostarin ulkoportin suussa, josta jo on ollut puhe. Ratsumiehiä sekä jalkamiehiä rupesi huimasti sisään tunkemaan, jotka, vaikkeivät juuri julki tapelleetkaan keskenään, eivät kuitenkaan myös suinkaan pitäneet rauhaa välillensä.

Toiset taistelijoista silminnähtävästi olivat Douglas'in väkeä, niinkuin Verisen Sydämen tunnusmerkistä näkyi; toiset olivat Perth'in kaupungin porvareita. Näytti siltä kuin olisi aika kahakka ollut heidän välillensä portin ulkopuolella, vaikka he nyt, pihaan tultuansa, käänsivät aseensa maahan päin, kunnioittaen tätä pyhää paikkaa, niin että heidän taistelunsa nyt muuttui sana- ja soimaus-sodaksi.

Tästä metelistä oli se hyvä vaikutus, että se väenpoljouden tungoksella ja painolla työnsi prinssin sekä Douglas'in kreivin poikemmaksi toisistansa, juuri sillä silmänräpäyksellä, jolloin toisen kevytmielisyyden, toisen ylpeys oli molemmat hurjimpaan huimuuteen yllyttänyt. Samassa myös rauhansovittajia tunkeutui väliin kaikilta haaroilta. Abotti ja hänen munkkinsa sekaantuivat väkijoukkoon, käskien rauhaa Jumalan nimessä sekä kunnioitusta näitä pyhiä seiniä kohtaan, kirkonkirouksen uhalla; eikä ollut heidän sanansa turhat. Albanyn herttua, jota hänen kuninkaallinen veljensä jo kohta metelin alussa oli uloslähtettänyt, oli vasta nyt päässyt perille kiistatanterelle. Hän kohta kääntyi Douglas'in puoleen ja kuiskasi hänen korvahansa, kehoittaen häntä vihaansa hillitsemään.

"Douglas'in Pyhä Brigitta auttakoon, — kosta minun pitää saada", sanoi kreivi. "Ei kukaan mies ole saava hengehtiä tään maailman ilmaa, sen perästä kun on Douglas'ia häväissyt."

"Kosta te voittekin saada sopivalla hetkellä", virkkoi Albanyn herttua; "mutta älkööt saako ihmiset syytä sanoa, että jalo Douglas, närkkään akan lailla, ei malttanut valita oikeaa aikaa eikä paikkaa kostollensa. Kavahtakaa — kaikki meidän työmme voi nyt helposti sattuman kautta mennä tyhjäksi. Dunbar'in Yrjön on onnistunut päästä vanhan miehen puheille; ja vaikkei hän ollut kuninkaan luona pitempää aikaa kuin viisi minuuttia, pelkään minä että sen seurauksesta teidän tyttärenne avioliitto voi tulla jälleen rikotuksi, jonka me niin suurella vaivalla saimme solmeen. Lupa Romasta ei ole vielä saatu."

"Joutavia!" vastasi Douglas ylpeästi — "he eivät uskalla!"

"Ei suinkaan, niin kauan kun Douglas on vapaudessa ja täydessä mahtavuudessaan", vastasi Albanyn herttua. "Mutta, jalo kreivi, tulkaa kanssani, niin näette kuinka heikolla pohjalla teidän voimanne täällä onpi."

Douglas hyppäsi alas hevosensa selästä ja seurasi monijuonista liittoveljeensä ääneti. Eräässä salissa alikerrassa näkivät he Brandanein seisovan sotarinnassa, täysissä aseissa, teräskypäri päässä, rengaspantsari ryntäillä. Heidän päällikkönsä kumarsi Albanyn herttualle ja näkyi tahtovan puhutella häntä.

"Mitä tahdot, Mac-Lewis?" kysyi herttua.

"Me olemme kuulleet, että Rothsayn herttuaa on loukattu, ja minä töin tuskin vaan saan nämät Brandanet tässä sisässä pysymään."

"Urhokas Mac-Lewis", vastasi Albanyn herttua, "ja te kaikki uskolliset Brandanemme — minun kuninkaallinen veljenpoikani, Rothsayn herttua, voi niin hyvin kuin hyvätoivoinen nuori herra suinkin saattaa voida. Joku meteli siellä kyllä oli, mutta kaikki on jo asetettu." Hän talutti taas Douglas'in kreiviä edemmäksi. "Näettekös te, korkea herra", kuiskasi hän, "että jos vaan käsky: 'Ottakaa kiinni!' sattuisi tulemaan lausutuksi, se kohta paikalla myös tulisi täytetyksi; ja huomaattehan te, teidän seuralaisianne olevan liian vähän, että voisivat vastarintaa tehdä."

Douglas näkyi suostuvan siihen, että nyt tällä hetkellä oli pakko olla kärsivällinen. "Vaikka hampaani", virkkoi hän, "purisivatkin huuleni rikki, olen vaiti, siksi kuin puhumisen hetki on tullut."

March'in kreivillä sillä välin, jonka tuli prinssiä lepyttää, oli ollut helpompi tehtävä. "Herra Rothsayn herttua", sanoi hän, lähestyen prinssiä ykstotisella juhlallisuudella, "minun ei tarvitse sanoakaan, että te olette velkaa minulle jonkunlaista hyvitystä minulle tehdystä häväistyksestä, vaikken juuri tosin moiti

teitä personallisesti siitä sananrikkomisesta, joka on karkoittanut rauhan minun perheestäni. Sallikaa minun hartaimmasti rukoilla, että te, jos tahdotte loukatun miehen mieltä hyvittää, tätä nykyä jättäisitte sikseen tämän sopimattoman riidan."

"Korkea herra, minä olen teille paljon hyvitystä velkapää", vastasi Rothsayn herttua; "mutta tuo röyhkeä ja kaikkia käskevä kreivi on minun kunniaani häväissyt."

"Korkea herra, minulla on vaan se lisättävä, että teidän isänne voi pahoin — että hän pyörtyi pelosta, että teitä vaara uhkasi."

"Hän voi pahoin!" vastasi prinssi — "se hyvä, lempeä vanha mies — hän on pyörreksissä, sanoitte te, March'in kreivi? — minä lähden hänen tykönsä kohta paikalla."

Rothsayn herttua hyppäsi hevosen selästä maahan ja olisi nopeana kuin hurttakoira juossut kuninkaan asuntoon ylös, jos ei heikko käsi olisi tarttunut hänen viittahansa ja polvilleen langenneen naisen hento ääni rukoillut:

"Suojelkaa mua, jalo prinssi! Suojelkaa turvatonta muukalaista!"

"Kädet pois, sä maankuljeksija!" tuiskasi March'in kreivi, rukoilevaa laulutyttöä pois-sysäten.

Mutta prinssi oli hellempisydäminen ja esti häntä. "Se on totta", virkkoi hän. "Olenhan minä saattanut tämän turvattoman raukan leppymättömän perkeleen kostolle alttiiksi. Voi, Herrani, Jumalani, minkälainen tää mun elämäni on, turmiollinen kaikille, jotka minua lähelle sattuvat! — Vaan mikäs nyt neuvoksi yht'äkkiä? — Ei tää tyttö saa mennä minun huoneeseeni — ja kaikki minun mieheni ovat mokomia jumalattomia junkkareita. — Haa, tässähän sinä seisot vieressäni, kunnan Heikki Seppä! Mitäs sinä täällä teet?"

"Täällä on ollut jotain kahakan tapaista, onnellinen herra", vastasi vanha tuttavamme seppä, "meidän porvarein sekä noiden Etelämaan lurjusten välillä, jotka ratsastavat Douglas'in lipun perässä; ja me olemme heitä lennättäneet aina tänne Abotin kadulle saakka."

"Kas se oli hyvä — se oli hyvä! Ja te annoitte noille konnille kelpo lailla selkään?"

"Kelpo-lailla, sitäkö te, korkea herra, kysytte?" vastasi Heikki. "No niin! Meitä oli suurempi joukko, se on varma; mutta eipä löydy paremmin varustettuja huoveja, kuin ne, jotka Verisen Sydämen vaakunan perässä ratsastavat. Ja siis me kyllä tavallansa annoimme heille kelpo lailla selkään; vaan, niinkuin te, korkea herra, hyvin tiedätte, huovi se on kokonaan sepän käsi-alaa, ja hyväaseiset miehet pitävät suurellekin ylivoimalle."

Heidän näin puhellessaan, March'in kreivi, joka oli käynyt joltakulta palatsin oven luona seisovalta jotain kysymässä, tuli taas joutuisaan takaisin.

"Herra herttua! — Herra herttua! — Teidän isänne on jälleen tointunut, ja jos ette te tee joutua, niin pääsevät Albanyn sekä Douglas'in herrat taas sulkemaan hänen korvansa kaikilta muilta."

"Ja jos minun kuninkaallinen isäni jälleen on tointunut", virkkoi ajattelematon prinssi, "ja pitämässä tai rupeemaisillaan pitämään neuvoittelua armollisen setäni sekä Douglas'in kreivin kanssa, niin ei sovi teidän, korkea herra, eikä minunkaan mennä heitä häiritsemään, ennen kuin meitä sinne käsketään. Minulla on siis hyvin aikaa puhella pienestä asiastani tämän näin kunnan aseseppäni kanssa."

"Siltä kannaltako te, kuninkaallinen korkeus, sitä katsotte?" sanoi kreivi, jonka korkealentoiset toivot suosionmuutoksesta hovissa olivat olleet liian kerkeät nousemaan, ja nyt yhtä joutuisaan masentuivat. — "No olkoon menneeksi sitten myös Dunbar'in Yrjön puolesta."

Hän läksi hiljaa pois synkällä, tyytymättömällä näöllä. Näin oli tuo ajattelematon poika tehnyt itselleen vihollisia Skotlannin molemmista kaikkein mahtavimmista aatelisherroista — ja sillä aikakaudella ylimysvalta suuresti rajoitteli kuninkaan valtaa. Toisen hän oli sysännyt pois luotansa ylenkatseellisella härnäämisellä, toisen huolimattomalla yhtäpitäväisyydellä. Hän ei itse muuten paljon huomannutkaan kreivin lähtöä, taikka, pikemmin sanoen, hänen tuntui huokeammalta, kun hän pääsi kreivin lakkaamattomista muistutuksista.

Prinssi jatkoi vaan, mistään lukua pitämättä, puhettansa aseseppäni kanssa, joka taitonsa kautta oli tullut personalliseen tuttavuuteen monien hovin suurten herrain kanssa.

"Olisi minulla ollut vähän sanomista sinulle, seppä — voitko kiinnittää yhtä minun milanolaisesta haarniskastani poiskarissutta rengasta?"

"Yhtä hyvin, älkää pahaksi panko, korkea herra, kuin minun äitini osasi parsia silmukan kutomissansa

verkoissa. — Milanolaisen tulee vaikeaksi erottaa minun työtäni omastansa."

"Hyvä on, vaan enpä sinua juuri nyt siihen työhön tarvinnutkaan kuitenkaan", jatkoi prinssi, muistaen asiansa. "Kuules, kunnan seppä, tämä laulutyttönen tässä pitää saattaa hyvään turvapaikkaan. Sinussa on miestä vaikka kenenkin vaimon suojelijaksi, ja sinun tulee nyt viedä hänet johonkin paikkaan, missä hän on suojassa."

Heikki Seppä, niinkuin olemme nähneet, oli kyllä hätäinen ja uhkarohkea, kun sota-aseista oli puhe; mutta hänellä oli myös kunniallisen porvarin ylpeys, eikä hän mielellään tahtonut joutua seikkoihin, jotka vakavampain kaupunkilaisten mielestä kenties olivat niin ja näin.

"Älkää pahaksi panko, korkea herra", vastasi hän siis, "minä kyllä vaan olen halpa käsityöläinen. Mutta vaikka minun kourani ja kalpani aina ovat valmiit palvelukseen, milloin kuningas tahi tekin, korkea herra, niitä tarvitsette, niin ei minusta, olkoon se täydellä kunnioituksella teitä kohtaan sanottu, ole naisten taluttelijaksi. Kylläpä te, kuninkaallinen armo, omista seuralaisistanne löytänette tarpeeksi ritareita ja herroja, jotka aivan mielellään tämmöiseen ritari Pandarus Troijalaisen virkaan rupeavat — mutta halvalla Wynd'in Heikille se on liian ritarillinen tehtävä."

"Hum — haa!" pani prinssi. "Annas kukkaroni tänne, Edgar" — hänen kammaripalvelijansa tuosta kuiskasi hänelle jotain korvaan — "niin oikein, niin oikein, johan sen annoin pois tälle tyttöparalle. — Kyllähän minulla, mestari seppä, on tarpeeksi kokemusta teidän ammatistanne ja käsityöläisistä ylimalkaan, tietääkseni, ettei haukkaa saa tyhjin käsin luokseen tulemaan. Mutta tottahan minun lupauksessani lienee kyllin takausta kelpo rautavarusten hinnasta, ja sen summan saat minulta, ynnä vielä kiitoksia kaupanpäälliseksi, tästä pienestä avusta."

"Teillä mahtaa, kuninkaallinen armo, olla tarpeeksi kokemusta toisista käsityöläisistä", vastasi seppä, "vaan ettepä te, älkää pahaksi panko, tunnekaan Heikki Seppää. Hän on valmis tottelemaan teitä, jos tulee puheeksi sota-aseen takominen taikkapa myös sota-aseella hakkaaminen; mutta hän ei ymmärrä mitään tämmöisestä hame-palveluksesta."

"Mutta kuules toki, sinä Perth'in pässinpää", jatkoi prinssi, puhuessaan hymyillen kunnan porvarin itsepäisestä kunnian-arkuudesta — "enhän minä tuosta työstä huoli enempää kuin sinäkään. Mutta vallattomana hetkenä, niinkuin näiltä ympärillä seisovilta voit saada kuulla, jos et ollut sitä omin silmin näkemässä, soin minä hänelle hetken-aikuisen suosion-osoituksen, jonka tyttö raukka nyt kenties saa maksaa hengellään! Täällä ei ole ketään, jolle voin antaa hänet suojeltavaksi nahkavöitä sekä joutsenjänteitä vastaan, millä nuot rajalais-roistot, Douglas'in seuralaiset varmaankin piiskaavat tytön kuoliaksi, niinkuin kreivi on käskenyt."

"Jos niin on laita, kuninkaallinen herrani, niin on työllä täysi oikeus vaatia suojelusta jokaiselta rehelliseltä mieheltä. Ja koska hän kuuluu hameväkeen — soisinpa vaan että hänen hameensa olisi hiukkaa pitempi ja vähemmin outoa näköä — niin lupaan olla hänelle turvana, niin hyvin kuin yksi mies saattaa olla. Mutta minnekkä minä hänet vien talteen?"

"Henk'-risti! enpä sitä itsekään tiedä sanoa", vastasi prinssi. "Vie hänet vaikka ritari Juhana Ramornyn kortteriin — vaan ei — ei — hän ei voi hyvin ja paitsi sitä on muitakin estäviä syitä — vie hänet mihin helvettiin tahdot, mutta saata tyttö turvapaikkaan ja tee Rothsayn Taavetille mieliksi."

"Jalo prinssi", sanoi seppä, "minun mielestäni — olkoon se taas täydellä kunnioituksella teitä kohtaan sanottu — voisi tämmöisen turvattoman vaimo-ihmiseni pikemmin uskoa helvetin haltuun kuin ritari Ramornyn käsiin. Mutta vaikka Paholainen onkin tulentupruttaja niinkuin minä itekin, enpä kuitenkaan tiedä sen virkaveljeni asuinpaikkaa, ja toivonkin Pyhän Äidin Kirkon avulla saavani hänet pysymään poikempana minusta. Ja paitsi sitä, mitenkä minä tään tyttösen saisin saatetuksi ulos tästä väentungoksesta ja sitten katuja pitkin tämmöisessä maskeraattipuvussa, se olis kanssa arveltava asia."

"Mitä tulee pääsemiseen ulos tästä luostarista", virkkoi prinssi, "niin tää hyvä munkki tässä" — hän tarttui lähimpään munkkiin päähineestä — "tää veli Nikolaus tahi Bonifacius — —"

"Halpa veli Cyprianus, jos te, kuninkaallinen armo, minun apuani tarvitsette", vastasi munkki.

"No niin, niin oikein, veli Cyprianus", jatkoi prinssi; "tää veli Cyprianus kyllä päästää teidät ulos jostain hänelle tietystä sala-ovesta, ja sitten hänen pitää tulla luokseni prinssin kiitoksia saamaan."

Munkki kumarruksella ilmoitti suostumuksensa, ja Loviisa parka, joka tämän keskustelun aikana oli katsahdellut milloin yhteen, milloin toiseen puhujista, kiireesti sanoi: "Ei tämän hyvän miehen tulekaan tarvis hävetä minun hupsumaista pukuaani — minulla on päällysviitta, jota tavallisesti käytän."

"No kas niin, seppä, nythän sulla on luostariveljen kaapu sekä naisen päällysviitta peitteeksesi. Soisinpa että minun syntisen heikkouteni olisivat kaikki yhtä hyvän peitteen alla! — Hyvästi nyt vaan,

kunnon veikkoseni — toisten saat minulta kiitokseni."

Samassa hän, ikään kuin peläten, että seppä vielä edelleen rupeaisi esteitä esiin tuomaan, riensi pois palatsiin.

Seppä jäi paikalleen seisomaan, hämmästyneenä siitä, mikä oli tapahtunut, sekä tuosta tehtävästä, johon hän oli kietoutunut. Tästä asiasta voi tulla hänelle yhtä paljon vaaraa hengen kuin myös hyvän maineensa suhteen, sen hän näki, ja jos siihen vielä lisäsi, että hän tavallisella uhka-uljuudellaan taas oli ollut päämiehiä äsköisessä kahakassa, niin se kaikki, sen hän kyllä ymmärsi, voi olla hänelle sangen suureksi haitaksi kosimisessaan, joka hänelle oli niin kipeä sydämen-asia. Toiselta puolen ei hän myös voinut jättää tätä turvatonta tyttöä tänne Galwayn raakalaisten sekä Douglas'in vallattomain seuralaisten väkivallalle alttiiksi — se oli ajatus, joka ei silmänräpäkseksikään saanut sijaa hänen miehuullisessa sydämessään.

Tästä miettimisestään herätti hänet munkki, joka käski heitä seuraamaan itseään, lausuen sanansa hiljaa, sillä huolimattomuudella maallisista asioista, mikä asui tai kumminkin oli asuvinaan noiden pyhän hengellisten isäin sydämessä. Seppä läksi liikkeelle huokauksella, joka hyvin oli ohkauksen sukua, ja seurasi munkin jäljestä sillä lailla, ettei juuri ollut välttämätön päättää heidän kuuluvan yhteen joukkoon. Näin menivät he lukitun käytävän kautta sekä ulos takaovesta, jonka munkki, vielä kerran katsahdettuaan taaksensa, jätti raolle. Heidän perästänsä asteli Loviisa, joka joutuissaan oli ottanut pienen mytynsä maasta ja, kutsuttuaan pientä nelijalkaista kumppaliansa, kiireesti oli lähtenyt tälle tielle, joka hänelle soi pelastusta äsköisestä suuresta, väistämättömältä näyttävästä vaarasta.

KAHDESTOISTA LUKU.

Jo nousi ämmä, tiuskaisten
Nää sanat vimmatut:
Jos isäsi ois tehnyt sen,
Sit' ois hän katunut.

Munkki vei seuralaisensa sala-oven kautta kirkkoon, jonka pää-ovet, vaikka tavallisesti auki, olivat tulleet suljetuiksi äsköisen kahakan tähden; sillä molemminpuoliset meluajat olivat koettaneet tunkeutua sisään, ihan toiset mietteet kuin rukoilemisen halu mielessänsä. He astuivat kirkon synkkäin holvikaarien alitse, jotka kajahtelivat sepän raskaista askelista, kun sitä vastaan munkin virsut sekä Loviisan kepeät kengät eivät niistä nostaneet mitään vastausta. Tyttö parka vapisi koko ajan, yhtä paljon vilusta kuin myös pelosta; sillä hän näki että hänen hengellinen ja maallikoinen saattomiehensä eivät kumpikaan kohdelleet häntä lempeydellä. Edellinen oli ankara mies, joka näkyi yhtä paljon inhoovan kuin myös halveksivan sitä onnetonta maankulkijaa. Ja jälkimmäinenkin, vaikka, niinkuin olemme nähneet, paras-sydämisiä ihmisiä mitä voi olla, oli nyt jörömäisen, miltei tylyn näköinen; sillä hän oli kovasti tyytymätön tähän toimeen, johon hänet oli pakoitettu, ja josta, sitä hän ei voinut olla tuntematta, hänen oli ollut mahdoton pois kieltäytyä.

Tänä vastahakoisuus itse toimeen myös ylettyi hänen viattomaan suojeltavaansa, ja hän arveli itsekseen, ylenkatseella katsellessaan tyttöä — "Hyvin sopiva tosiaan on kunniallisen porvarin kuin minun kävellä Perth'in katuja pitkin tuommoisen kerjäläis-kuningattaren kanssa! Tuolla kirjavalla harakalla mahtaa olla yhtä paikattu maine kuin muillakin hänen sisarillaan, ja minä joudun koreasti pihteihin, jos tää minun ritarillinen apuni tulee Katrin korviin. Parempi minun sitten olisi tappaa vaikka paraskin mies Perth'issä — ja, sen vannon vasarajeni sekä naulojeni kautta, että mielummin soisinkin tehneeni semmoista, vaikkapa olisin ollut riidan alkaja, kuin lähden saattelemaan mokomaa pitkin kaupunkia."

Kenties Loviisa arvasi suojelijansa huolen, sillä hän virkkoi ujosti ja joskus katkeavalla puheella: "Arvoisa mestari, eikös olisi parempi, että minä hetkeksi aikaa poikkeisin tuohon noin kappeliin ja panisin päällysviitan päälleni?"

"Hum, tyttönen, se ei ollut hullu tuuma", vastasi seppä. Mutta munkki sen esti, kohottaen sormensa kiellon merkiksi.

"Pyhän Madox'in kappeli ei ole mikään vaatehdus-kammari, missä kometjantit ja maankuljeksijat saisivat muutella korujansa. Näytänpä sulle kohta vaatekammerin, joka on enemmän sinun tilasi kaltainen."

Nuoren tyttö-paran pää vaipui nöyrästi kallelleen, ja hän kääntyi pois kappelin ovesta syvällä häväistyksensä tunnolla. Pikku koirakin näkyi omistajansa silmistä sekä käytöksestä arvanneen, että he tässä pyhässä paikassa eivät olleet suotuja, luvallisia vieraita; korvat lupassa, häntä laahaavana permantoa myöten, hiiviskeli se hitain askelin, aivan kiinni Loviisan kantapäissä.

Munkki astui yhä eteenpäin pysähtymättä. He menivät nyt alas leveitä portaita myöten ja kulkivat sikisoki käyviä maan-alaisia käytäviä pitkin, missä valo oli varsin hämärä. Tultuansa viimein matalalle ovelle, munkki seisahtui ja virkkoi Loviisalle yhä vielä samalla tyyllä äänellä: "Kas tässä, sinä turhuuden tytär, on vaatekammari, mihin ennen sinuakin moni jo on riisunut vaattehensa!"

Totellen pienintäkin käskyä hetaalla, pelkääväisellä kuuliaisuudella, tempasi Loviisa oven auki, mutta peräytyi kohta säikähdyksellä. Se oli luuhuone, puolillaan kuivettuneita kalloja sekä luita.

"Minua peloittaa ruveta tässä muuttamaan vaatteitani — ihan yksinäni. — Mutta, jos te, arvoisa isä, niin käskette, tapahtukoon teidän tahtonne!"

"Mitä, sinä turhuuden lapsi, eihän nuoot jäännökset tuossa olekaan muuta, kuin semmoisten ihmisten maallinen vaatetus, jotka aikansa myös olivat johtajina tahi seuraajina ajamisessa tämän maailman huvitusten perään. Ja samallaiseksi sinäkin kerran tulet, vaikka kuinka täällä tepastelisit ja keikkailisit, visertäisit ja viuluas vinguttaisit. Sinun ja kaikkein muittenkin turhamaisen, maallisen huvituksen harjoittajain täytyy viimein tulla noiden rumain luitten kaltaisiksi, joita nyt narrimainen hempeisyytesi pelkää ja kammoo nähdä."

"Älkää moittiko minua narrimaisesta hempeisyydestä, arvoisa isä", vastasi laulutyttö; "Jumala sen tietää, kuinka minä kadehdin noiden valjenneitten luitten lepoa. Ja jos, ruumiini niiden päälle laskemalla, voisin ilman synnittä muuttua niiden kaltaiseksi, niin valitsisin tämän luukasan tässä leposijakseni mielummin kuin koreimman, pehmeimmän sängyn koko Skotlannissa."

"Ole kärsivällinen ja lähtään edemmäksi", virkkoi munkki lempeämmällä äänellä. "Elonleikkaajan ei ole lupa jättää elon korjuuta, ennen kuin päivän laskeminen näyttää että päivätö on lopussa."

He astuivat taas eteenpäin. Pitkän käytävän päähän päästyä, avasi veli Cyprianus taas oven; siinä näkyi pieni kamari, tahi kenties kappeli, sillä se oli koristettu ristiin-naulitun kuvalla, jonka edessä neljä lamppua oli palamassa. Kaikki kumarsivat päätänsä ja ristivät silmiänsä; ja munkki kysyi työltä, viitaten ristiin-naulitun kuvaa: "Mitä tämä kuva tässä merkitsee?"

"Että Hän kutsuu luoksensa syntistäkin yhtä hyvin kuin hurskasta."

"Niin, jos syntinen luopuu synnistänsä", lausui munkki, jonka ääni nyt oli paljon lempeämpi. "Laita itses siinä valmiiksi matkahasi."

Loviisa viipyi hetkisen aikaa kappelissa ja tuli pian jälleen ulos, päällysviitassa karkeasta, harmaasta sarasta; hän oli käärintä sen tarkasti ympärilleen ja pannut osan kirjavista vaatteistansa, niin paljon kuin hän oli kerjinyt riisua, samaan pieneen vasuun, missä hänellä tähän asti oli ollut jokapäiväinen pukunsa.

Munkki pian sen perästä avasi oven, josta päästiin ulos taivas-alle. He olivat nyt puutarhassa, joka kävi Dominikolais-luostarin ympäri. "Eteläportti on vaan telkeellä suljettu; sen kautta te voitte päästä ulos kenenkään huomaamatta", virkkoi munkki. "Jumala siunatkoon sinua, poikani! Ja Jumala siunatkoon myös sinua, tyttö parka! Muista missä paikassa riisuit joutavat koristeesi, ja varo millä tarkoituksella ne jälleen puuet päälles."

"Voi, arvoisa isä!" vastasi Loviisa. "Jos tää muukalaisraukka voisi jollakin muulla kunniallisemmalla ammatilla hankkia itselleen leipäpalansa, niin ei hänellä suinkaan olisi suurta halua turhan taitonsa harjoitteluun. Mutta — —"

Mutta munkki oli jo kadonnut. Olipa itse ovikin, josta he juuri ikään olivat ulos-astuneet, kadonnut; niin konstikkaasti se oli kätkeyty ulospistävän tukipatsaan sekä rakennuksen monien gotilais-tyylisten koristusten kautta. "Nyt tästä salaovesta laskettiin nais-ihminen ulos, sen tiedän", arveli Heikki itseksensä. "Kun ei vaan — Jumala siitä varjelkoon! — pyhät isät myös joskus päästäisi niitä sisään samaa tietä. Tämä paikka näkyy olevan erittäin sovelias tuommoiseen kuurapeittosilla olemiseen. — Mutta, Jumalan nimessä — mikä nyt neuvoksi? Tahtoisin ma päästä tästä naikkosesta tässä niin pian kuin mahdollista, ja minun täytyy kuitenkin pitää huolta että hän pääsee hyvään turvapaikkaan. Sillä olkoon hänen sydämensä minkälainen tahansa, näyttää hän nyt, tässä sopivaisessa puvussa, liian siivolta, että ansaitsi sitä kohtelua, joka hänelle hurjain Gallowayn miesten tai Liddell'in pirulaisten käsissä tulisi osaksi."

Loviisa seisoi, odotellen sepän käskyä, minnepäin oli mentävä. Hänen pikku koiransa, iloissaan siitä

kun pimeistä, maan-alaisista käytävistä taas oli päässyt taivas'alle, hyppeli kuin hurja tietä myöten ja sitten taas karkasi pystyyn omistajaansa vasten. Joskus se myös, vaikka vähän pelolla, kierteli sepän jalkojen ympäri, hänellekin ilmoittaaksensa iloaan ja rukoillen hänen suosiotaan.

"Alas, Charlot, alas!" virkkoi laulutyttö. "Sinä olet kai nyt iloinen, kun taas pääsit Jumalan siunattuun päivänpaisteeseen. Mutta missähän me löytänemme yömajan, Charlot parka?"

"Ja nyt, tyttö", virkkoi seppä, tosin ilman raakaa tylyyttä, sillä se ei kuulunut hänen luonteesensa, vaan kuitenkin kursailematta, niinkuin se, joka tahtoo saada lopun vastahakoisesta toimesta; "minnepäin sinun tiesi menee?"

Loviisa vaan katseli maahan ja oli ääneti. Kun seppä häneltä vielä kerran kysyi, mihin hän tahtoi tulla saatetuksi, tyttö ei sanonut tietävänsä sitä.

"No, no", virkkoi Heikki; "kyllähän mä sen yskän ymmärrän — olen minäkin ollut iloinen poika — tuommoinen villiveitikka aikanani — mutta paras on että nyt puhun suuni puhtaaksi. Nyt on minun laitani semmoinen, että minä olen muuttunut toiseksi mieheksi jo monta, monta aikaa sitten. Ja siis, tyttöseni, meille pitää tulla ero, pikemmin kenties kuin tuommoinen teikkari kuin sinä olit toivonut saavansa eron — laatuun-käyvistä pojasta."

Loviisa itkeä vetisteli hiljaa itsekseen, silmät yhä vielä maahan päin luotuna, niin kuin se, jonka mieltä on loukattu ja joka ei kuitenkaan saa siitä valittaa. Viimein kuitenkin, nähdessään että hänen saattomiehensä alkoi käydä kärsimättömäksi, sanoi hän sammallellen: "Jalo herra — —"

"*Herra* on ritarin nimi", vastasi närkästynyt porvari, "ja *jaloksi* sanotaan paronia. Minä vaan olen Heikki Wynd-kadulta, rehellinen käsityöläinen ja vapaa killanveljes."

"Hyvä mestari sitten", jatkoi laulutyttö, "te tuomitsette minua ankarasti, ja antaahan ulkonäkö siihen syytä. Mielellänihän vapauttaisinkin teidät seurastani, joka kenties ei ole kunniaksi kunnon miehille; mutta minä en tiedä mihin mennä."

"Lähimmälle kirkonvihkiäis-juhlaan tai lähimmille markkinoille arvattavasti", sanoi Heikki tylästi, sillä hän oli siinä lujassa uskossa, että tytön hätä vaan oli teeskeltä, siksi kun Loviisa muka väkisin pyrki hänen seurassansa pysymään; kenties hän myös pelkäsi joutuvansa jonkunlaiseen kiusaukseen — "ja se on St. Madox'in juhla Aughterarder'issa. Kylläpä sinä sinne, sen takaan, ilman minuttakin osaat aivan hyvin."

"Apr — Aughter —" kertasi laulutyttö, jonka etelämainen kieli ei tahtonut taipua keltiläiseen äännöslautuun. "Mutta minulle on sanottu, ettei minun laulu-parkojani kukaan ymmärrä, jos menen lähemmäksi noita hirveitä vuoria tuolla."

"Aiotko sitten viipyä Perth'issä?"

"Vaan missä siellä saisin majan?" kysyi maankulkija.

"Entäs missäs sitten olit majaa viime yönä?" kysyi seppä vastaan. "Tottahan toki tiedät mistä olet tullut, josko oletkin kahdellapäällä minne mennä."

"Minä makasin luostarin vaivasmajassa. Mutta siellä sain sijaa ainoasti pitkän rukoilemisen perästä, ja minua kiellettiin takaisintulemasta."

"No niin, eipä ne nyt suinkaan ottane sinua huoneesensa, koska olet Douglas'in uhkauksen alainen, se on kyllä totta. Mutta prinssi mainitsi ritari Ramornya — hänen kortteriinsa voin viedä sinut syrjäkatuja myöten — vaikkei se ole oikein kunniallisen porvarin tehtävää ja vaikka aikani on täpäällä."

"Minä menen, minne vaan käskette — tiedänhän että vaan olen kaikille häpeäksi ja vastukseksi. Olipa aika minullakin jolloin oli toisin — Vaan tuo Ramorny, mikä mies se on?"

"Yksi hovin ritareista, joka elää lystiä poikamiehen elämää, ja on nuoren prinssin tallimestari sekä, niin sanotaan, suosittu neuvon-antaja."

"Mitä! Onko hän ystävä tuon hurjan, uhkamielisen nuoren herran kanssa, joka äskeisen metelin nosti? Voi, älkää minua sinne viekö, hyvä ystävä! — Eiköhän löytyne yhtään kristillistä vaimoa, joka antaisi tyttöraukalle leposijan navetassaan tahi ladossaan yhdeksi ainoaksi yöksi? Lähtisinhän minä jälleen päivän ensikoitteella. Ja kyllä minä siitä maksaisin runsaasti. On minulla kultaa — ja teillekin annan hyvän maksun, jos viette minut semmoiseen paikkaan, missä voin olla hyvässä turvassa tuolta hurjalta irstailijalta, ja myös tuon mustapintaisen paronin miehiltä, jonka silmät kuolemaa uhkasivat."

"Pidä sinä kultasi niiden varalle, jotka niitä vaativat, tyttö", virkkoi Heikki, "äläkä tarjoo rehelliselle

miehelle rahaa, jonka olet saanut kokoon viulunvinguttamisella, ja rummuttamisella, ja varpaillas tepsuttelemalla, tai kenties vieläkin pahemmilla huvituksilla. Sen sanon sulle suoraan, en minä ole mikään narri narriteltavakses. Minä tahdon saattaa sinuun mihin turvapaikkaan vaan itse virkat, sillä minun lupaukseni on luja niinkuin rautakahle. Mutta etpää toki saa minua uskomaan, ettet tiedä minne mennä, kuhun ruveta. Ethän sinä ole niin ensikertalainen ammatissas, ettet tietäisi löytyvän ravinteloita jokaisessa kaupungissa, saatikka niin suuressa kuin Perth'issä, missä sinunkaltaisesi voivat saada sijaa rahallansa, jos et löytäisikään jotain houkkaapäätä tai useampiakin, jotka maksavat rätingin puolestasi. — Jos sinulla on rahaa, tyttö, niin ei minun tarvitsekaan olla niin suuressa huolella sinun puolestas. Ja totta puhuen, en voi paljon muuksi kuin teeskelyksi katsoa, että sinä, joka semmoista ammattia harjoittelet, niin kauheasti itket ja pelkää yksinjäämistä."

Tällä lailla mielestään selvään näytettyänsä, ettei hän ollut tavallisilla laulutyttöjen juonilla houkuteltava, Heikki astui muutamia askeleita urheasti pois päin, koettaen vakuuttaa itselleen, että hän teki niin viisaasti ja järkevasti kuin mahdollista. Mutta ei hän kuitenkaan malttanut olla taakseen katsahtamatta, nähdäkseen mitenkä hänen lähtönsä Loviisaan vaikutti; ja suuri oli hänen hämmästyksensä, kun hän näki että tyttö oli vaipunut penkille, käsivarret polvien, pää käsien nojaan, niinkuin se, joka on aivan epätoivossa.

Seppä koetti paaduttaa sydäntänsä. "Se on kaikki vaan teeskelyä", sanoi hän itsekseen. "Se tyttöletukka on taitava ammatissaan — sen vannoisin St. Ringan'in kautta!"

Juuri samassa tunti hän tempauksen nuttunsa liepeissä. Hän katsahti sinne ja näki tuon pikku koiran, joka nyt kohta, ikään kuin puhuakseen omistajansa puolesta, istahti takakäpälilleen ja rupesi tanssimaan, samassa vinkuen ja yhä katsahdellen Loviisaan päin, aivan kuin olisi tahtonut rukoilla armahtelemista hyljätylle työlle.

"Eläin raukka", sanoi seppä; "tääkin voipi olla petosta, sillä ethän tee muuta kuin mitä sinulle on opetettu. — Mutta, lupasinhan minä suojella tuota tyttöä parkaa, enkä voi jättää häntä tänne, nyt kun hän on pyörtynyt — jos hän todella lienee — olenhan minä toki ihminen."

Hän meni takaisin, ja lähestyttyänsä vastuksellista holhottiansa, hän nyt näki tytön muuttuneesta kasvoin väristä, että Loviisa todella oli aivan epätoivoissaan, jos ei hänellä ollut kaikkea miehen ja vaimonkin käsitystä yli käyvää teeskelemisen taitoa.

"Tyttö", virkkoi seppä lempeämmin, kuin mitä tähän asti yrittämälläkään oli voinut, "selitänpä sinulle suoraan koko tilani. Nyt on meillä St. Valentin'in päivä, ja vanhan tavan mukaan olisi minun tullut viettää se yhdessä kauniin Valentinin kanssa. Mutta riidat ja tappelut ovat vieneet minulta koko aamupuolen, yksi lyhyt hetki poisluettuna. Ymmärräthän siis, missä minun mietteeni sekä mielitekoni ovat, ja missä jo paljas kohteliaisuuskin vaatii minua myös ruumiillisesti olemaan".

Laulutyttö kuulleltaansa näkyi ymmärtäneen mitä hän sanoi.

"Jos te olette uskollinen rakastaja ja jos teillä on puhdas-sydäminen Valentine, niin en minä — Jumala siitä varjelkoon! — tahdo olla esteenä teidän välillänne! Älkää minusta huoliko sen enempää. Minä otan tään ison joen oppaakseni merelle saakka — sanottiinhan minulle, että sen joen suulla on satama. Sieltä lähdän laivalla ihanalle Franskanmaalle — sitten olen taas maassa, missä raa'inakaan talonpoika ei tekisi pahaa köyhimmällekään vaimo-ihmiselle".

"Et sinä voi mennä Dundeehen tänä päivänä", sanoi seppä. "Douglas'in väki on nyt liikkeellä molemmiin puolin jokea; sillä sanoma täänpäiväisestä kahakasta on jo varmaan levinnyt heille asti. Kaiken tään päivän ja hnomeisen, sekä koko yönkin niiden päivien välissä on heitä joukoittain lappava päällikkönsä lipun luoksi, aivan kuin Vuorelaiset, kun tuliristiä[21] on ympärilähetetty. — Näetkö noita viittä, kuutta miestä, jotka ratsastavat tuolla puolen jokea? Ne ovat Annandalen miehiä; minä ne tunnen keihästensä pituudesta sekä myös siitä tavasta, millä he ne pitävät. Annandalen mies ei koskaan anna keihäänsä laahata perässä, vaan pitää sen, kärki pystyssä tahikka myös tanassa eteenpäin".

"Ja mitäs niistä?" kysyi laulutyttö. "Ovathan ne huoveja, sotureita — tottahan he viulun ja turvattomuuteni vuoksi antaisivat minun olla rauhassa".

"Enpä niistä tahdo liioin kieltä kantaa", vastasi seppä. "Jos sinä tulisit heidän omiin kotilaaksoihinsa, he epäilemättä soisivat sinulle vieraanvaraa, eikä olisi siellä heistä mitään pelättävää. Mutta nyt he ovat sotaretkellä — nyt heistä on kala kaikki, mitä apajaan sattuu. On niitä joukossa mokomia, jotka surmaisivat sinut ainoasti noiden kultaisten korvarekattesi tähden. Heidän silmänsä ei nyt näe muuta kuin mistä saisi saalista, heidän käsillensä ei nyt ole muuta tehtävää kuin ryöstäminen. Heillä ei ole korvia nyt, millä kuullalla lauluja eikä armon-anelemista. Paitsi sitä on heidän päällikkönsä sinusta antanut käskyn, ja se on sitä laatua, josta voi olla varma, että se tulee totelluksi. Suurten herrojen mieliteot tulevat aina pikemmin täytetyiksi, kun he sanovat: 'Polttakaa se kirkko!' kuin jos käskevät:

'Rakentakaa tähän kirkko!'"

"Sitten", virkkoi laulutyttö, "olisi mun paras jäädä tähän paikkaan ja kuolla."

"Älä niin sano", vastasi seppä. "Jos vaan voisit saada jossain yömajan, niin saattaisin sun huomenna Neitsyt Maarian Portaille, mistä laivat lähtevät menemään alas jokea Dundeehen. Minä veisin sinut jonkun sinne aikovan laivurin luokse ja pitäisin huolta että sinä hyvässä turvassa pääsisit paikkaan, missä sinua hyvin ruokittaisiin ja lempeästi kohdeltaisiin".

"Hyvä — kunnon — jalomielinen mies!" huudahti laulutyttö, "tee niin, ja jos onnettoman raukan rukoukset ja siunaukset voivat lentää niin korkealle kuin taivaasen asti, niin ne siellä ovat puhuvat sun puolestasi. Tulkaamme huomenna tänne tälle pienelle portille, siihen aikaan, jolloin alukset lähtevät."

"Ne lähtevät kello kuus aamusella, kohta kun päivä alkaa valjeta."

"Menkää te siis pois Valentine-kumppalinne luokse — ja jos hän teitä rakastaa, oi älkää häntä pettäkö!"

"Tyttö parka! Pettuus, pelkään mä, on sinutkin tähän kurjuuteesi saattanut. Vaan en voi jättää sinua näin oman onnesi nojaan. Minun tulee tietää, missä saat yömajan."

"Älkää siitä huoliko", vastasi Loviisa, "taivas on selkeä — täällä on pensaita ja pehkoja kyllin jokirannalla. Charlot ja minä me voimme hyvin laittaa puun vesosta sijaa itsellemme yhdeksi yöksi. Ja huomennahan minä teidän avullanne pääsen pois sinne, mihin ei sorto ja häijyys ylety. Oi, yö pian kulun, kun huomispäivä tuopi uutta toivoa! — Mitäs te vielä täällä viivyttte, kun teidän Valentineenne jo teitä odottelee? Ohhoh, täytyypä mun sanoa teitä laimeaksi rakastajaksi, ja tiedättehän te ettei runoilijan moitteet ole leikin-asia."

"En voi sinua jättää tänne, tyttö", virkkoi seppä, jonka sydän nyt oli kokonaan heltynyt. "Sulaa murhaa olisi, jos sallisin sinun jäädä yöksi kolkon skotlantilaisen Helmikuu-viiman käsiin. Ei, ei — sillä lailla olisin huonosti täyttänyt lupaukseni, ja jos minä joutuisinkin moitteen alaiseksi, niin se olisi vaan ansaittu rangaistus siitä, että minä, sen nyt näen, kohtelin sinua enemmän omien väärrien luulojeni kun sinun syysi mukaan. — Tule kanssani, tyttö, sinun pitää saada turvallinen ja kunniallinen yösija täksi yöksi, tulkoon siitä mi tulleekin. Se olisi huonoa kohteliaisuutta minun Katrilleni, jos jättäisin sun tyttöraukan tänne viluun nääntymään ainoasti siksi, että saisin tuntia aikaisemmin päästä Katrin luokse."

Näin sanoen karkaisi seppä sydäntänsä sitä pelkoa vaataan, jonka tästä teosta mahdollisesti tulevat pahat seuraukset ja juorupuheet hänessä nostivat; miehuullinen Heikki päätti olla huolimatta kaikista häijyistä kielilakkareista ja suoda kuljeksija-raukalle turvapaikan omassa talossansa. Siihen kuitenkin tulee lisätä, että hän sen teki kovin vastahakoisesti ja ikäänkuin jostain hyväntahtoisuuden hurmuksesta.

Ennenkuin hänen rakkautensa kiintyi Perth'in kaupungin Kaunottareen, oli näet tää *Vulkan*'in vankka poika, hurjaa luontoansa totellen, myön ollut yhtä harras *Venus*'en kuin nyt yhä vielä *Mars*'in[22] palvelija; ja vasta tää totinen rakkaus oli kokonaan luovuttanut hänet irstaista huvituksista. Hän oli siin syystä arka niin äsken saadusta vakavuuden maineestaan, jota hänen seurustelemisensa tuon kulkijain-raukan kanssa voi jälleen saattaa epäluulon-alaiseksi. Myös pelkäsi hän kenties, että oli liika vaarallista näin antaa itsensä kiusaukselle alttiiksi — ja sen lisäksi oli hän pahoilla mielin siitä kun niin suuri osa Valentinin päivästä meni hukkaan, jota hänen, vanhan tavan mukaan, ei olisi ollut ainoasti lupa, mutta myös velvollisuus viettää Valentine-kumppalinsa seurassa. Matka Kinfauns'iin sekä sen jälkeen tapahtuneet monet seikat olivat häneltä vieneet koko päivän, ja nyt jo oli melkein iltamessun aika.

Hän näkyi tahtovan kiiruulla lyhentää ajan, jota hänen vieläkin täytyi kuluttaa hänen rakkaimmalle toivoillensa niin peräti vieraasen asiaan. Pitkin askelin astui hän Dominikolaisten puutarhan halki, siitä kaupunkiin, mihin tultuansa kääri viitan kasvojensa alipuolen peitteeksi sekä veti lakin syvälle, ettei myös yläpuoli näkyisi. Näin jatkoi hän tietänsä yhä samalla kiiruulla syrjäkatuja sekä raitteja pitkin, siinä toivossa että hän voisi kenenkään huomaamatta päästä Wynd-kadulle kotiinsa. Mutta kun hän tätä vauhtia oli noin kymmenen minuuttia kulkenut, johtui hänelle mieleen, että kenties tyttö ei jaksanutkaan häntä niin nopeaan seurata. Hän katsahti siis taaksensa närkkäällä kärsimättömyydellä, joka kuitenkin kohta muuttui surkuttelevaisuudeksi, kun hän huomasi, kuinka se raukka kiireisestä kulustansa jo oli aivan uuvuksissa.

"No olenpa ma, totta mar", aika luontokappale", virkkoi Heikki itseksensä. "Oli minun kiiruuni vaikka kuinka tulinen, eihän se kuitenkaan tyttö-paralle kasvattanut lentimiä! Ja niin raskas taakka kuin hänellä on kannettavana vielä päälliseksi! Olen ma, kun olenkin, järjetön luontokappale, kaikissa asioissa, missä vaimoväen kanssa on tekemistä, ja teen aina väärin, juuri kun minulla olisi paras halu tehdä oikein. — Kuules, tyttö, annas kun minä otan nuot kapineesi kantaakseni. Sillä lailla joutuu

matkamme paremmin."

Loviisa parka tahtoi panna vastaan, mutta hengästyksissään ei hän saanutkaan sanoja suustansa. Hän salli siis Heikin ottaa se pieni vasu; koira, sen nähtyänsä, juoksi kohta suoraan Heikin luokse ja nousi takakäpäpäliin, räpytellen etukäpäpäliin ja hiljaa vinkuen, ikään kuin olisi rukoillut että hänet myöskin otettaisiin kannettavaksi.

"No, no, täytyneehän sitten ottaa sinutkin syliin", virkkoi seppä, joka näki että elävä-parka oli väyksissä.

"Hyi, Charlot!" kielsi Loviisa; "tiedäthän että minä kannan sinua itse."

Hän yritti ottaa pikku koiraa ylös; mutta se väistyi pois, ja hyppäsi sepän toiselle puolelle, uudestaan pyrkien syliin.

"Charlot on oikeassa", sanoi seppä, "hän tietää kumpi tässä paremmin jaksaa kantaa häntä. Mutta tästä näen, tyttöseni, ettet aina ole itse kanniskellut taakkaasi — tuo Charlot on paha kielikontti".

Heikin puhuessa kelmeni laulutyttö-paran kasvot niin kalmankarvaisiksi, että sepän täytyi häntä tueta, muuten hän olisi kaatunut. Hetkisen päästä hän kuitenkin tointui jälleen ja pyysi heikolla äänellä saattomiestänsä matkaa jatkamaan.

"No, no", sanoi Heikki, kun oli liikkeelle lähdetty, "ota kiinni minun nutustani taikka käsi kynkästäni, jos siitä olis apua. Somiltapa me nyt mahdammekin näyttää tosiaan! Jos minulla vaan olisi viulu tai harppu selässäni ja marakatti olkapäälläni, niin luultaisiin meitä varmaan mitä lystimmäksi maankuljeksija-pariskunnaksi, mikä ikinä on soiton kieltä helistellyt jonkun linnan portin edustalla — voi hitsi", kirosi hän itseksensä, "jos nyt joku naapureistani tulisi vastaan ja näkisi minut tällä lailla, tään pikku lutkan vaatevasu selässä, hänen koiransa kainalossa, ja hän itse kiinni käsikynkästäni — mitä muuta he voisivat arvella, kuin että minä muka olen ruvennut marakatintanssittajan virkaan täydellä todella? Enpä paraankaan minun kalkuttamani haarniskan hinnasta soisi, että joku meidän kielilerkku-naapureistamme näkisi mun tässä tämmöisessä asussa. Siitä nousisi pilapuhetta, joka kestäisi Valentinin-päivästä ensi Loppiaiseen saakka."

Tämä pelko oli syynä, että seppä, vaikka sen kautta matka, jonka päähän hän muuten olisi suonut joutuvansa niin pian kuin mahdollista, tulikin pitemmäksi, teki pitkän kierroksen mitä syrjäisimpiä raitteja myöten; hän tahtoi näet välttää pää-katuja, joilla yhä vielä kihisi väkeä, äsköisen metelin ja rauhattomuuden tähden. Mutta valitettavasti ei tästä varovaisuudesta tullut mitään apua; sillä eräässä kulmauksessa sattui hänelle yht'-äkkiä eräs mies vastaan. Silläkin oli kasvot viitalla peitettyinä — sekin näet näkyi tahtovan tuntematonna kulkea tietänsä, mutta vartalon lyhyys ja mitättömyys, viitan alta näkyvät säippärisääret, ja viitan ylitse vilkkuvat pienet, tummat silmät ilmoittivat apteekkaria yhtä selvästi, kuin jos hänellä olisi ollut kylttinsä lakin lippaan naulattuna. Tämä arvaamaton, vastenmielinen kohtaus saattoi sepän aivan hämille. Meidän rohkea, suora Heikki ei ollut luonteeltaan kovin sukkela hätävalhetta keksimään, ja hän tiesi, että tuo vastaantulija oli tarkka huomaamaan, häijy kielikontti sekä kaikkea muuta kuin ystävällinen häntä kohtaan; siksi hän melkein olisi suonut, että arvoisa apteekkari antaisi hänelle jonkun syyn vääntää tuolta vieraalta-mieheltä niskat nurin ja sillä lailla sitoa sen kieltä.

Mutta apteekkari ei tehnyt eikä virkkanut mitään, joka semmoiseen jyrkkään tekoon olisi syytä antanut; päinvastoin hän, kun näki tulleen niin liki urhoollista kaupunkilaistansa, ettei ollut mahdollista tuntematta sivumennä, näkyi päättäneen olla hänen kanssaan tekemisissä niin vähän kuin suinkin kävi laatuun. Hän ei näkynyt millään lailla oudoksuvan sepän seurakumppalia eikä heidän yhtymistään tässä paikassa; hän vaan ohitse-astuessaan, vilkahtamattakaan toistamiseen Heikin kumppaliin ensimmäisen katsahduksen perästä, laski suustansa nämät sanat: "Toivotan sinulle vielä kerran hauskaa pyhää, uljas seppä! Mitä! Tuotko orpanasi, sorean neiti Johanna Letham'in kaluinensa, kiluinensa jokirannalta — hän on varmaan juuri tullut Dundeesta, arvaan ma? Kuulinhan että häntä odoteltiin vanhan korduanintekijän taloon."

Näin puhuessansa ei hän katsahdanut oikealle, ei vasemmalle; ja lausuttuansa "Jumalan haltuun!" johon seppä joillakin samallaisilla, pikemmin vaan mutistuilla kuin selvään puhutuilla sanoilla vastasi, hiivi hän eteenpäin aivan kuin haamu.

"Hiisi vieköön, jos sen pillerin saan niellyksi", tiuskasi Heikki Seppä, "vaikka se kyllä oli hyvin sokeroittu. Tuo lurjus kyllä pitää kaikki hameet tarkalla silmällä, ja osaa eroittaa metsäsorsan kesystä yhtä hyvin kuin paraskin mies Perth'issä. — Olisipa hän tosiaankin vihoviimeinen, joka luulisi tuomenmarjoja kirsikoiksi ja minun yksinkertaista Johanna orpanaani täksi turhamaiseksi teaterinkoristeeksi. Luulenpa hänen vaan tahtoneen ikään kuin sanoa minulle, 'en minä huoli nähdä, mitä sinä et soisi minun näkeväni' — ja sen hän tekikin varsin oikein, koska hän minun asioihini

sekaantumalla helposti voisi saada kolon kallohonsa — ja siis on hän oman etunsa tähden oleva vaiti. — Mutta kukas nyt taas tuosta tulee? No, St. Dunstan auttakoon! Onhan se itse tuo loruileva, kerskaileva, pelkurimainen hupsu, Olivier Proudful!"

Uljas lakintekijä olikin todella nyt ensimies, jota he kohtasivat. Lakki toisella korvallaan, astui hän, rallatellen laulua:

"Liian kauan imet pulloa, Tom, Tom!" josta kyllä voi arvata, ettei hän ollut kovin kuivaa päivällistä syönyt.

"Hui hai, lysti seppäseni", virkkoi hän, "sainko sinut nyt tuommoisista kepposista kiinni! — Vai niin, pehmenekö joskus kova teräskin? Osaako Vulkani, runoniekkain puheenpartta käyttääkseni, maksaa Venus'en velat samoilla rahoilla? — Mahtaapas, totta maar', sinusta vielä tulla aika Valentini-veitikka ennen vuoden loppua, koska sinä tästä pyhästä näin iloisesti aloitat!"

"Kuules, Olivier", virkkoi seppä, joka oli mielipahoillansa, "pane silmäs umpeen ja jatka tietäs, veikkonen. Ja vielä — älä pane kieltäs soimaan asioita, jotka eivät sinua koske, jos tahdot että sinulle jäisi yksikin eheä hammas leukapielihis."

"Minäkö rupeaisin sinulle petturiksi! Minäkö kielilakkariksi, vieläpä omaa sotakumppaliani vastaan! — Enpä toki — minä en virka siitä yhtään sanaa edes puiselle soldanilleni! — Ohhoh! olen minäkin joskus salaa tuommoinen villiveitikka aivan kuin sinä, veikkonen. Ja, nyt kun asiaa oikein ajattelen, lähden sun kanssas johonkuihin, missä voimme saada pikku pitokset aikaan, ja tää sinun Delilas saa meille laulella. Hohhoh, eikös se ollut oiva neuvo?"

"Erin-omainen", virkkoi Heikki, jonka koko aika teki mieli nuijata sotakumppaliansa päähän, vaan joka kuitenkin, viisaasti kyllä, valitsi rauhallisemman keinon, päästäksensä tuosta vastuksesta. Erin-omainen! — Ja voipipa olla, että myös tarvitsisin sun apuasi — sillä tuolla on viis, kuus Douglas'in miehistä edessämme — he varmaankin yrittänevät temmaista tätä tyttöstä pois halvalla porvarilta kuin minä olen; senvuoksi olisi minulle sinunkaltaisen kiljuvan jalopeuran apu sangen tervetullut."

"Kiitoksia — kiitoksia", vastasi lakintekijä; "mutta eikös olisi parempi että minä juoksisin hakemaan suurta miekkaani ja käskemään, että hätäkelloa ruvettaisiin soittamaan?"

"Kyllä, kyllä — juokse vaan niin joutuun kuin jaksat — ja muista ettet kerro mitään siitä, mitä olet nähnyt."

"Vai minäkö? — Ei, älä pelkää. Hohhoh, kielilakkareitahan minä kovin ylenkatson."

"Pois nyt vaan — minä jo kuulen heidän rautavarustensa kalinan."

Se sana antoi hyvän vauhdin lakintekijän säärille; kääntyen selin tuohon luultuun vaaraan, läksi hän juoksemaan niin joutuisaan, että hän, sen seppä varmaan näki, oli hyvin pian kerkiävä kotiin.

"Kas siinäpä jo on toinenkin hatsahteleva harakka sattunut tielleni", arveli seppä; "mutta onpa mulla suitset hänenkin suutaan vasten. Harppumiehillä on viisu naakasta, joka kävi lainahöyhenissä — ja tää Olivier se on juuri samallinen lintu, ja — sen vannon St. Dunstan'in kautta! — jos hän päästää lorukielensä liikkeelle minun asioistani, niin minä hänet höyhennän niin paljaaksi kuin ei vielä mikään peltopyy ole tullut höyhennetyksi haukan kynsissä. Ja sen hän tietää."

Silloin kun nämät ajatukset tunkeutuivat hänen mieleensä, oli hän jo melkein saapunut matkansa päähän. Laulutyttö yhä vielä riippui kiinni hänen käsikynkässänsä, voimattomana osaksi pelosta, ja näin he viimein tulivat keskipaikoille Wynd-katua, jolla oli kunnia nähdä hänen talonsa rivissänsä ja josta Heikki oli saanut yhden liikanimistänsä, tuolla ajalla, jolloin sukunimet vielä olivat niin vakaantumattomat. Täällä arkipäivinä hänen ahjonsa lekkui ja naapurien korvat tahtoivat mennä lumpeen neljän puolialastoman sällin kalkuttelemisesta vasaroillaan, valkkamillaan. Mutta St. Valentinin päivän tähden olivat nuo teräs-miehet nyt sulkeneet pajan ja ulkona omilla asioillaan, mikä kirkossa, mikä killantuvassa. Pajan viereinen talo oli Heikin oma; se oli kyllä pieni ja kapean raitin varrella; mutta sen takana oli avara puutarha hedelmäpuineen, joten se kuitenkin oli hauskanlainen asunto. Seppä ei kolkuttanut eikä huutanut, sillä se melu olisi saattanut naapurit ikkunoilleen tai ovenkynnyksilleen, vaan hän veti ulos omatekemänsä tasku-avaimen, joka siihen aikaan oli suuri, kadehdittu harvinaisuus. Sillä hän avasi ulko-oven ja astui kumppalinsa kanssa sisään.

He tulivat ensin kyökkiin, jota huonetta meidän sepän säätyläisissä myös tavallisesti käytettiin perhekunnan olotupana, vaikka tosin Simo Hanskurilla sekä parilla muulla porvarilla oli eri huone ruoan syömistä, eri ruoan laittamista varten. Tämän, erittäin huolellisesti puhtaana pidetyn huoneen nurkassa istui vanha vaimo, jota, jos katsoi hänen pukunsa sievyyteen, sekä huolellisuuteen, jolla tulipunainen huivi oli laitettu hänen päähänsä, olisi luullut korkeampisäätyiseksi kuin Ludie

Shoolbred'iksi, sepän taloudenhoitajaksi. Semmoinen oli kuitenkin arvonsa, ei mitään sen enempää. Hän ei ollut käynyt messussa aamulla, siksi hän nyt istui tässä hiljaa takan ääressä. Helminauhansa puoleksiluettuna roikkui vasemmalta käsivarrelta; rukouksensa puoleksi lausuttuna värjättelivät kielellä; silmänsä, puoleksi ummessa, tahtoivat uneen vaipua. Näin hän odotteli holhottiansa, kun ei hän voinut arvata mihin aikaan tämä mahdollisesti saattoi tulla kotiin. Kuullessaan että joku tuli, kavahti hän ylös torkuksistaan ja tuijotti sepän kumppaliin, ensin suurimmalla hämmästyksellä, joka kuitenkin vähitellen antoi sijaa suurelle harmille.

"No, pyhät miehet varjelkoot minun silmiäni, Heikki Seppä!" huudahti hän hyvin hartaalla siunauksella.

"Amen, niin suon minäkin koko sydämeistäni. — Mutta laitas nyt vaan vähän ruokaa, imettäjä-kulta, sillä tää matkalainen, pelkään mä, on vaan laihan päivällisen saanut."

"Ja vielä kerran rukoilen minä, että Pyhä Neitsyt Maaria varjelisi silmiäni saatanan häijyistä lumouksista!"

"Niin tapahtukoon, johan sen sanoin, akka rukka. Mutta mitä apua nyt kaikesta tuosta siunaamisesta ja silmäilemisestä? Etkös kuule niitä sanon? Vai etkö huoli tehdä mitä käskin?"

"Itse hän se on sitten kuitenkin, oli asia miten oli! Mutta voi! enemmän näyttää siltä kuin seisoi tuossa Paholainen Heikin muotoon puettuna, koska hänellä on mokoma käsikynkässään. — Voi Heikki Seppä, paljon vähemmistäkin syistä sanottiin sinua ennen aikaan hurjaksi pojaksi! Mutta kukapa sen olisi ikinä uskonut, että Heikki toisi porton tänne tään katoksen alle, jonka suojassa hänen kunnianarvoinen äitinsä aikoinaan eli, ja missä hänen oma imettäjänsä on kolmekymmentä vuotta asunut!"

"Ole nyt jo vaiti, muori, ja älä hulluttele", virkkoi seppä. "Tämä laulutyttö tässä ei ole minun jalkasiippani, eikä myös kenenkään muunkaan, sen verran kuin minä tiedän. Hän vaan tahtoo huomenna aamulla aluksella mennä Dundeehen, ja meidän pitää antaa maja hänelle."

"Yömajako!" vastasi akka. "Anna sinä yömaja tuommoisille luontokappaleille, jos niin mielesi tekee, Wynd'in Heikki — mutta sama katos ei voi olla suojana tällä koruvauvalla sekä minulla, ja siitä voit olla ihan varma."

"Teidän äitinne on vihoissaan minulle", sanoi Loviisa, joka talon asukasten keskinäisen välin väärin ymmärsi. "En minä tahdo jäädä tänne, jos se hänelle on kiusallista. Jos täällä on talli tahi navetta, niin on tyhjässä hinkalossa oleva tarpeeksi hyvä sija minulle sekä Charlot-koiralleni."

"Niin oikein, niin oikein, se kortterihan, luulen ma, onkin sinulla ollut tavallisin", sanoi matami Shoolbred.

"Kuules, imettäjä Shoolbred", sanoi seppä. "Sinä tiedät että sua rakastan niin hyvin äitini kuin myös itsesi tähden. Mutta — St. Dunstan auttakoon, joka pyhä mies oli minun ammattiveljeni — tahdonpa, kun tahdonkin, olla isäntänä omassa talossani. Ja jos sinä nyt lähdet täältä ilman mitään tukevammitta syittä kuin omakeksimäin hulluin luulojesi tähden, niin katso millä lailla palatessas saat tämän talon oven auki; sillä minä en aio siihen olla apuna, sen takaan."

"Olkoon niin sitten, lapsukaiseni, vaan en minä senvuoksi kuitenkaan huoli häväistä kunniallista nimeäni, joka minulla on ollut näinä kuutenakymmenenä vuotena. Ei ollut koskaan tapana sinun äidilläsi seurustella maankuljeksijain, ja silmänkääntäjain, ja laulutyttöin kanssa, enkä minäkään sitä tapaa ota omakseni. Eikä minun ole niin peräti mahdollon saada toista majaa itselleni, että minun olisi pakko jäädä tänne saman katoksen alle tämän näin maankuljeksija-prinsessan kanssa."

Näin puhuen rupesi uppiniskainen emännöitsijä suurella kiiruulla laittamaan ruudullista päällysviittaansa ylleen ulos-lähtemistä varten, vetäen sen peitoksi valkoiselle liinamyssylle, joka reunoitti hänen rypylliset, mutta yhä vielä tuoreet ja terveet kasvonsa. Sen tehtyään hän otti sauvan, tukevan matkakumppalinsa, ja alkoi kömpiä ovelle päin, mutta seppä astui väliin.

"Odotahan toki edes, muija, siksi kun tilimme on selvillä. Olenhan sinulle velkaa sekä palkkaa että juomarahoja."

"Ja sekin on taas sinun hupsun pääsi keksintöjä. Mitä palkkoja tahi juomarahoja minä muka ottaisin sinun äitisi pojalta, kun se vainaja minua syötti, ja vaatehti ja katoksensa alla suojeli aivan kuin omaa siskoansa?"

"Ja korea kiitos se onkin, imettäjä, kun jätät hänen ainoan poikansa juuri nyt tähän pahaan pulaan."

Tämä lause näkyi sattuneen oikeaan paikkaan akan sydämeen. Hän seisahtui ja katsoi vuoroin isäntäänsä, vuoroin laulutyttöön; vaan sitten hän pudisti päätänsä ja näkyi taas olevan lähtemäisillään

ovelle päin.

"Otanhan minä tämän kulkijain-paran katokseni alle ainoasti siksi", intti taas seppä, "että saisin hänet vankeudesta sekä piiskasta suojelluksi."

"Ja mitä varten se olisi niistä suojeltava?" kysyi leppymätön matami Shoolbred. "Onpa hän, uskallan sanoa, varmaan ansainnut kumpaisetkin, yhtä hyvin kuin joku varas hamppuisen kaulaliinansa."

"Ansaitseeko hän niitä vai eikö, siitä vähät tiedän. Mutta ei hän toki varmaankaan ansaitse että hänet piiskataan kuoliaksi tai vankeudessa nälällä surmataan; ja se olisi sen kohtalo, joka on joutunut Mustan Douglas'in vihan alle."

"Ja sinä vai aiot suututtaa Mustaa Douglas'ia mokoman laulutytön tähden? Siitä toki nousee pahin kaikista sinun vihollisuuksistas. — Voi, moi, Heikki Seppä, onpa sinun päässä rautaa juuri yhtä paljon kuin sinun alaisimmillaskin!"

"Niinhän minä itsekin joskus olen arvellut, matami Shoolbred. Mutta jos minä saan puukonpistoksen tai pari tämän näin uuden asian tähden, kukapa, sitä arvelen, niitä voidellee ja hoidellee, jos sinä nyt minulta karata häpsähdät pois niinkuin säilytetty metsähanhi? Ja paitsi sitä, kukapa ottanee vastaan mun kaunoisen morsiameni, jonka aion näinä päivinä tuoda tänne Wynd-kadulle?"

"Voi, Heikki, Heikki", virkkoi vanha vaimo, pudistellen päätänsä, "eipä tää ole oikea tapa, jolla valmistetaan kunniallisen miehen taloa nuorikkoa varten — sinun tulisi elää siivosti ja säädyllisesti, eikä irstaisuudessa ja vallattomuudessa."

"Ja minä taas sanon sulle, että tämä tyttö raukka ei minullen ole mitään. Minä vaan tahtoisin, että hän olisi hyvässä turvassa, ja luulenpa että rohkeinkin rajalainen on jättävä minun oveni telkeen koskematta, yhtähyvin kuin jos se olisi Carlislen linnan portti. — Minä menen nyt Simo Hanskurin luokse — sinne jään luultavasti yöksi, sillä tuo Vuoriston sudenpenikka on juossut takaisin erämaillensa, pedon sikiöin tavan mukaan, niin että siellä on yksi liika vuode, ja Simo vaari on kyllä sanova minut tervetulleeksi sille lepäämään. Sinä saat jäädä tänne tämän tyttö-paran kanssa, syöttää häntä ja olla hänen suojanansa yön aikana, ja minä tulen ennen päivän koittoa häntä noutamaan. Ja sinä saat sitten, jos tahdot mennä häntä laivalle saattamaan, niin saat yhdessä minun kanssani nähdä hänet viimeistä kertaa."

"Siinä puheessa on toki jotain järkeä", virkkoi matami Shoolbred, "vaikken minä taida käsittää, minkätähden viitsit saattaa hyvän nimen ihmisten kielille mokoman tähden, joka kahden hopeapennin edestä taikka vielä vähemmästä saisi itsellensä yömajan."

"Heitä se minun huolekseni, muija kulta, ja ole sinä vaan hyvä tälle tytölle."

"Kylläpä minä aion olla parempi hänelle kuin mitä hän ansaitsisi, sen lupaan. Ja, totta puhuen, vaikei tuommoisten luontokappaleitten seura ole minulle kovin hauska, lienee siitä kuitenkin, arvelen ma, minulle vähemmin turmiota pelättävänä kuin sinulle — jos ei hän vaan liene noita, joka myös olis varsin mahdollista, koska paholainen on hyvin voimallinen kaikessa tuossa maankulkija-joukkiossa."

"Ei hän ole noita enempiä kuin minäkään mikään poppamies", vastasi kunnan seppä. "Alakuloinen tyttö-parka hän on, joka, jos lieneekin jotain pahaa tehnyt, on saanut siitä kalliin hinnan maksaa. Ole siis hyvä hänelle. — Ja kuules nyt sinä, laululintuseni — huomenna aamusella tulen sinua noutamaan ja vien sun joelle. Kyllä tää vanha muija on kohteleva sinua hyvin, jos vaan et puhu hänelle muuta kuin mitä kunniallisen vaimon korvan sopii kuulla."

Laulutyttö-parka oli tätä heidän keskinäistä puhettansa kuullellut, vaan ei ollut ymmärtänyt siitä muuta paitsi pääjuonta; sillä vaikka hän osasi Englannin kieltä vallan hyvin, oli hän sen taidon itse Englannissa saanut, ja Skotlannin murre oli silloinkin, niinkuin nytkin vielä, leveämpi ja karkeampi. Hän käsitti kuitenkin sen, että hän saisi jäädä vanhan muijan kanssa, jonkätähden hän nöyrästi pani käsivartensa ristiin rinnan päälle ja kumarsi päätänsä. Sitten hän loi seppään hartaan, kiitollisen katseen, jonka perästä hän, kohottaen silmänsä taivaan puoleen, otti Heikin vastustamattoman käden, jonka jänteitä sormia hän näkyi aikovan suudella syvän, sydämellisen kiitollisuuden sa osoitukseksi. Mutta matami Shoolbred ei sallinutkaan vieraan tällä lailla ilmoittaa tunteitansa. Hän riepsahti väliin, työnsi Loviisa paran poikemmaksi ja huudahti: "Ei, ei, en minä tuommoisia kepposia salli. Mene sinä vaan tuonne takanviereiseen nurkkaan, vauvaseni, ja jos mielesi niin palaa käsiä suutelemaan, saat Heikki Sepän lähdettyä suudella minun kämmeniäni vaikka kuinka paljon. — Ja sinä Heikki, laita nyt itses Simo Hanskurin luokse; sillä jos kaunoinen Katri neito saisi kuulla minkälaisen seurakumppalin sinä olet tuonut kotiisi, eipä hänkään mahtais olla siitä mielissään enempiä kuin minä. — Vaan mitä nyt? — Onkos sen pojan pää ihan pyörällä? — Lähdetkö vai ulos ilman haarniskaasi, nyt kun koko kaupunki on nurinnarin?"

"Oikeassa olet, muija kulta", virkkoi seppä; hän puki haarniskan päälle leveitten hartioittensa peitoksi, ja läksi sitten ulos, mitään enempää kysymystä odottamatta.

KOLMASTOISTA LUKU.

Sävelet sotalaulun hurjasti
Yön läpi kaikuu, ja kun täyttyvi
Ilmasta säkkipilli, sydämet
Vuoriston urhoin myöskin paisuvi,
Kun mieleen vuotaa muistot muinaiset,
Vuos-satain sankarteot veriset.

Byron.

Meidän nyt tulee jättää tarinamme aikaisemmat osat ja lähteä katselemaan tapauksia korkeammissa, arvokkaammissa paikoissa.

Me menemme kerrassaan asesevän matalasta majasta kuninkaan neuvoittelukammariin, ja jatkamme kertomuksen juuri siitä hetkestä, koska vihastuneet herrat, metelin asetuttua, kutsuttiin kuninkaan eteen. He tulivat sisään, äkäisesti tuijotellen toisihinsa, jokaisen mieli niin täpötäynnään hänelle muka tehtyjen vääryyksien muistosta, etteivät he tahtoneet eivätkä edes voineetkaan kuulla mitään selitystä tai vastasyytä. Albanyn herttua yksin, aina kylmäsydäminen ja viekas, näkyi olevan siinä mielentilassa, että saattoi kääntää heidän tyytymättömyyttään omaksi hyödyksensä, ja käyttää jokaisen tapauksen, mikä sattui, omaan mutkallisten tarkoitustensa edistämiseksi.

Vaikka kuninkaan mielenpehmeys oli melkein pelkuriuden sukua, oli kuitenkin hänen ulkonainen ryhtinsä hänen korkealle arvolleen sopiva. Ainoasti kovassa ahdistuksessa, niinkuin tuossa ennen kerrotussa tilaisuudessa, menetti hän ulkonaisen vakavuutensa. Ylimalkaan voi saada hänet luopumaan päätöksestään, vaan ei arvokkaisuudestaan. Hänen tervehdyksensä Albanyn herttualle, Douglas'in ja March'in kreiveille sekä abotille (hänen kirjavan neuvoskuntansa keskenään sopimattomille jäsenille) oli kohtelias, mutta samassa majesteetillinen, niin että se jokaiselle noista ylpeistä herroista muistutti mieleen, että he seisoivat kuninkaansa edessä, ja pakotti heidät sopivaan kunnioitukseen.

Otettuaan heidän tervehdyksensä vastaan, käski kuningas heitä istumaan, jota käskyä he juuri tottelivat, koska Rothsayn herttua astui sisään. Miellyttävillä liikunnoilla astui hän isänsä luokse, laskeusi polvilleen hänen tuolinsa eteen ja pyysi siunausta. Kuningas, jonka kasvot huonosti peitettyä rakkautta ja surua ilmoittivat, yritti kuitenkin muodostaa katsantonsa moittivaiseksi, kun hän laski kätensä nuorukaisen päähän ja huo'aten sanoi: "Jumala siunatkoon sinua, huima poikani, ja tehkөөn sinusta viisaamman miehen tuleviksi ajoiksesi!"

"Amen, isä kultani!" vastasi Rothsayn herttua tunteellisuudella, jommoista hän parempina hetkinänsä joskus osoitti. Hän suuteli kuninkaan kättä lapsen ja alamaisen kunnioituksella; sen jälkeen ei hän istahtanutkaan neuvoittelupöydän ääreen, vaan jäi seisomaan kuninkaan tuolin taakse, missä hän, jos tahtoi, saattoi isänsä korvaan kuiskata.

Kuningas sitten viittasi Dominikolais-abottia käymään sijallensa pöydän ääreen; siinä paikassa nähtiin pöydällä kirjoitusneuvoja, joita tää hengellinen herra yksin kaikista läsnä-olevista, ainoasti Albanyn herttua poisluettuna, osasi käyttää. Sitten kuningas ilmoitti kokouksen tarkoituksen; hän lausui sangen arvokkaasti:

"Tehtävämme, korkeat herrat, koskee noita onnettomia eripuraisuuksia Vuoristossa, jotka — niin olemme äsken tulleitten sanansaattajain kautta saaneet kuulla — tuottavat häviötä ja saattavat maata autioksi niinkin likellä kuin muutamien virstojen päässä tästä meidän hovistamme. Mutta vieläkin likempänä kuin se meteli on toinen, jonka meidän kova onnemme sekä häijyin miesten yllytykset ovat nostaneet tässä Perth'issä; riitaa ja kiistaa on nimittäin viritetty toiselta puolen kaupungin porvarien, toiselta teidän niinkuin myös toisten ritarein ja aatelisherrain seuralaisten välillä. Minun täytyy siis ensiksi kääntyä teihin, korkea-arvoiset herrat, ja kysyä, miksikä meidän hovimme rauhaa häiritään tuommoisilla sopimattomilla eripuraisuuksilla, ja millä keinoilla ne voitaisiin saada kukistetuuksi? — Veli Albanyn herttua, lausu sinä ensiksi mielipiteesi tästä asiasta."

"Korkea herra, kuninkaallinen hallitsijani ja veljeni", vastasi herttua, minä olin palveluksessa teidän luonanne, koska tuo meteli nousi, enkä siis voi tietää sen syntyä."

"Ja mitä minuun tulee", sanoi prinssi, "en kuullut sen pahempaa sotakarjuntaa kuin laulutytön laulun, enkä nähnyt sen vaarallisempia nuolia lentämässä kuin pähkinöitä".

"Ja minä", virkkoi March'in kreivi, "näin vaan, että Perth'in uljaat porvarit ajelivat muutamia lurjuksia, jotka olivat ilman oikeudettaan pistäneet Verisen Sydämen vaakunan kiinni olkapäähänsä. Sillä he pötkivät pakoon kovin nopsaasti, että luulisi heidän todella olleen Douglas'in kreivin miehiä."

Douglas ymmärsi pistoksen, mutta vastasi ainoasti yhdellä noista vertä hyydyttävistä silmänluonneistansa, joilla hänellä oli tapana ilmoittaa verivihollisuuttansa. Hän puhui kuitenkin ylpeällä kylmäkiskoisuudella.

"Herrani ja kuninkaani", sanoi hän, "tietysti jo arvasi, että Douglas'in tulee vastata tästä ankarasta syytöksestä; sillä milloinkaa täällä Skotlannissa jotain kahakkaa tahi verenvuodatusta tapahtuu, jolloin ei kohta ilkeät kielikontit soimaa Douglas'ia tahi jotakuta Douglas'in miestä siihen sypypääksi? Meillä on täällä kunnan vieraitamiehiä. En puhukaan Albany'n herttuasta, joka ainoasti sanoi olleensa, niinkuin hänen tuleekin, teidän seurassanne, armollinen herra kuningas. En puhu myös Rothsayn herttuasta, joka, niinkuin hänen säädylleen, hänen ijälleen ja hänen älylleen sopii, pureskeli pähkinöitä kilpaa kuljeksivan soittoniekan kanssa. — Hän hymyilee. — Tässä paikassa hän puhukoon mitä tahtoo — en minä unhota sidettä meidän välillämme, joka hänen muistostaan näkyy haihtuneen. Mutta tässä seisoo tää herra March'in kreivi, joka näki minun seuralaisten pötkivän pakoon Perth'in poroporvarein edestä! Voinpa selittää tälle kreiville, että ne, joilla on Verinen Sydän olkapäässään, ryntäävät päälle ja peräytyvät, sen mukaan kuin heidän päällikkönsä käskee ja kuin Skotlannin etu vaatii."

"Ja siihen minä voin vastata", huudahti yhtä ylpeä March'in kreivi, jolle veret lensivät poskihin; mutta kuningas kävi väliin.

"Hiljaa, te närkkäät herrat!" käski hän, "ja muistakaa kenenkä edessä te seisotte! — Ja te, herra kreivi Douglas, selittäkää meille, jos voitte, syy siihen kahakkaan, ja miksikä teidän väkenne, jonka hyvästä avusta ylimalkaan me kyllä olemme kiittolliset, nyt olivat yksityiseen riitaan ruvenneet?"

"Minä tottelen teidän käskyjänne, kuninkaallinen herrani", vastasi Douglas, hiukkaa kumartaen päätänsä, joka harvoin taipui. "Olin matkalla tänne majapaikastani, Karthausilais-luostarista ja kuljin Perth'in pääkatua muutamien ainaisten seuralaisten kanssa; silloin näin muutamien alhaisempien porvarien tungeksivan hirsipuun ympärillä, johon oli naulattu tää julistus sekä kalu."

Hän otti lakkarista, nahkakylterinsä povesta pärmä-liuskan sekä ihmiskäden. Kuningasta inhotti ja hänen mielensä tuli levottomaksi.

"Lukekaa", käski hän, "hyvä isä abotti, ja vietäköön tuo julma kappale pois."

Abotti luki näin kuuluvan julistuksen:

"Koska viime yönä, St. Valentinin pyhän aatto-yönä, vallattomat yöjalkalaiset, kuuluvat jonkun par'-aika tässä kaupungissa majailevan vieraan herran seuralaisiin, väkivallalla pyrkivät erään Perth'in porvarin huoneeseen — ja koska siitä nousseessa kahakassa tämä käsi hakattiin poikki yhdeltä noista omavaltaisista peuhaajoista — siksi on ylituomari sekä kaupungin majistraatti käskeneet, että tämä käsi naulattaisiin tähän hirsipuuhun kiusaksi ja häväistykseksi niille, jotka sen metelin ovat nostaneet. Ja jos joku ritarisäätyyn kuuluva väittää tätä meidän tekoamme vääräksi, niin minä, Patrik Charteris, Kinfauns'in herra ja ritari, tahdon puolustaa sitä ritarillisilla aseilla aidatulla tanterella. Taikka jos joku halvempisäätyinen ajaa näitä sanoja valheeksi, niin lähetetään häntä vastaan joku tämän kauniin Perth'in kaupungin porvari, hänen sääty-arvonsa mukaan. Ja suojelkoon Herra Jumala sekä Pyhä Johannes meidän kaunista kaupunkiamme!"

"Totta ette nyt enää kummeksine, kuninkaallinen herra", jatkoi Douglas, "että minä, niin pian kuin kotikappalaiseni oli minulle tämän hävyttömän liuskan sisällyksen lukenut, käskin yhden knaappini repiä alas voitonmerkin, joka on niin häpäiseväinen Skotlannin ritaristolle ja aatelistolle. Tuosta uskalsivat muutamat noista uhkarohkeista porvareista ruveta haukkumaan ja soimaamaan minun joukkoni ta'immaisia miehiä, jotka pyörähdyttivät hevosensa ympäri ja olisivat kuitanneet velan, jos eivät olisi saaneet minun nimen-omaista käskyäni, että seuraisivat minua niin rauhallisesti kuin suinkin noilta halvoilta lurjuksilta voisivat. Ja näin tapahtui, että he tulivat tänne pakolaisten kaltaisina, vaikka, jos minä vaan olisin käskenyt heidän panna kovaa kovaa vastaan, he olisivat voineet virittää valkeaa kaikkiin tämän hökkelikylän nurkkiin, ja tukehduuttaa nuot hävyttömät tolvanat, niinkuin pahan-ilkinen ketunpoikue savustetaan kuolijaksi sytytetyllä kanervakasalla."

Kaikki olivat ääneti tämän Douglas'in puheen jälkeen, siksi kun Rothsayn herttua siihen vastasi, isänsä puoleen kääntyen:

"Koska Douglas'in kreivillä näkyy olevan valta polttaa tämä teidän asumanne kaupunki,

kuninkaallinen majesteetti, niin pian kuin hänellä ja kaupungin ylituomarilla sattuu olemaan eri mieli jostain yöllisestä metelistä tahi jonkun kahdentaistelu-vaatimuksen sanoista, niin tulee meidän, arvaan ma, olla hänelle hyvinkin kiitolliset siitä, että hän ei niin tee."

"Rothsayn herttualla", sanoi Douglas, joka näkyi päättäneen hillitä vihansa, "olisi syytä kiittää Jumalaansa siitä, että Douglas on yhtä uskollinen kuin mahtava. Tää nykyinen aika on semmoinen, jolloin alamaiset kaikissa maissa nousevat lakia vastaan. Olemmehan me kuulleet Jacquerie-kapinasta Franskan maalla;^[23] ja Jaakko Straw'sta ja Hob Miller'istä, ja Parson Ball'ista Eteläläisten^[24] kesken; ja voimmepa olla varmat, että meilläkin olisi kuivaa kuloa kyllin, jos se tuli singahtaisi meidän rajamme yli. Kun näen maanmoukkien vaativan ritareita taisteluun sekä naulaavan aatelismiesten käsiä kaupungin hirsipuuhun, niin en tahdo sanoa pelkääväni kapinaa — sillä se ei olisi totta — vaan minä näen sen olevan tulossa ja olen varusteilla sitä vastaan ottamaan."

"Ja milläpä oikeudella Douglas'in kreivi voi sanoa", kysyi March'in kreivi, "että tämä vaatimus taisteluun on maanmoukista lähtenyt? Näen minä ritari Patrik Charteris'in nimen tässä sen alla, eikä hän, minun luullakseni, ole maanmoukan sukua. Kelpaisipa itse Douglas'in kreivinkin, koska hän tästä on niin kiivastunut, nostaa ritari Patrik'in hansikka maasta, kunniaansa tahraamatta."

"March'in kreivin", vastasi Douglas, "ei pitäisi puhua muuta kuin mitä hän ymmärtää. En minä vääryyttä tee Punaisen Rosvon jälkeiselle, kun sanon hänen olevan liian köykäisen yhdessä vaa'assa Douglas'in kanssa punnittavaksi. Tuomas Randolph'in perillisellä olisi parempi oikeus minun vastaukseeni."

"Ja, sen vannon kunniani kautta, se ei saa suinkaan tulla laiminlyödyksi, sen kautta että minä en pyytäisi teitä niin hyvä olemaan" — sanoi March'in kreivi, tempaisten kintaan kädestänsä.

"Hiljaa, kreivi", käski kuningas. "Älkää toki minulle niin törkeää loukkausta tehkö, sillä että te annatte vihanne tässä paikassa puhjeta surmatöihin. Parempi on että ojennatte kintaattoman kätenne hyvässä ystävyydessä tälle jalolle kreiville ja halaatte häntä merkiksi, että te molemmat olette uskollisuutta velkapäät Skotlannin kruunulle."

"Ei kuninkaallinen herrani", vastasi March'in kreivi; "teidän käskystänne voin taas vetää kintaan käteeni, sillä se niinkuin koko rautavarukseni, johon se kuuluu, on teidän käskyyne alainen, niin kauan kuin hallitsen kreivikuntaani Skotlannin kruunun vallan alla — mutta jos minun tulee sulkea käsivarteni Douglas'in ympäri, niin ei se ole tapahtuva muuten kuin rautakintaat kädessä. Hyvästi, herrani ja kuninkaani! Minun neuvoistani ei ole täällä apua; päinvastoin ovat ne niin vastenmieliset, että kenties pitempi viipyminen täällä ei olisi minun turvallisuudelleni edullinen. Jumala varjelkoon teitä, kuninkaallinen majesteetti, julkivihollisista sekä myös petollisista ystäväistä! — Minä lähdän Dunbar-linnahani, josta te luultavasti pian saatte sanomia. Hyvästi myös teille, Albanyn ja Douglas'in herrat — te pelaatte kallista peliä, katsokaa vaan, että te sitä rehellisesti pelaatte. — Ja hyvästi teille, ajattelematon prinssi parka, joka leikittelette niinkuin gazellin-vasikka likellä päällehyppäämisillään olevaa tiikeriä! — Hyvästi kaikki — Dunbar'in Yrjö jo näkee kaiken tulevan pahan, vaikkei sitä voi auttaa. Hyvästi vaan kaikki!"

Kuningas olisi jotakin vastannut, mutta sanat jäivät keskitielle hänen kielellensä, sillä Albanyn herttua iski hänelle silmää, varoittaen häntä vaiti olemaan. March'in kreivi läksi ulos kammarista, saaden äänettömät vastajäähyväiset toisilta neuvoskunnan jäseniltä; Douglas yksin vastasi hänen jäähyväis-sanoihinsa ainoasti halveksivaisella, uhkamielisellä katseella.

"Tuo uskonon petturi aikoo nyt ruveta liittoon Eteläläisten kanssa", sanoi Douglas; "hän pöyhkeilee siitä, kun hänen käsissään on tuo aalton pureksima Dunbar'in linna, joka voi avata Englantilaisille tien Lothian'in kreivikuntaan. — Ei, älkää pelästykö, kuninkaallinen herrani, kyllä minä takaan mitä sanon — mutta onhan vielä aikaa. Virkkakaa vaan pari sanaa, herra kuningas — virkkakaa vaan: 'Pankaa kiinni!' niin March'in kreivi ei olekaan pääsevä Carn-joen poikki petturimatallaan."

"Ei, jalo kreivi", sanoi Albanyn herttua, joka paremmin soi, että nuot molemmat mahtavat herrat olisivat olemassa, toisilleen vastapainona, kuin että toinen heistä yksinvaltaan pääsisi, "se olisi ajattelematon neuvo. March'in kreivi tuli tänne kuninkaan turvakirjan nojalla, ja sen turvanlupauksen rikkomista ei minun kuninkaallisen veljeni kunnia salline. Mutta jos te, korkea herra, voitte tuoda esiin jonkun selvän todistuksen — —"

Tässä silmänräpäyksessä torventorahdus keskeytti hänen puheensa.

"Armollinen herra Albanyn herttua on tavattoman arkatuntoinen tänään", virkkoi Douglas; "mutta eipä nyt enää maksa vaivaa sanoja tuhlata — otollinen hetki on mennyt — tuossa jo soivat March'in torvet, ja takaanpa että hän lähtee ratsastamaan täyttä nelistä, niin pian kun Etelä-portista on päässyt ulos. Kyllä me aikanaan saamme kuulla hänestä; ja jos niin käy, kuin minä arvaan, niin kylläpä me

hänelle vastaan menemme, vaikka olisikin koko Englanti sen petturin apuna".

"Ei, toivokaamme parempaa siltä jalolta kreiviltä", sanoi kuningas, suuresti mielissään siitä, että March'in ja Douglas'in riita näytti ajaneen umpeen jäljet taannoisesta riidasta Rothsayn herttuan sekä hänen appensa välillä. "Hänellä on kyllä äkkipikainen luonne, vaan ei pitkävihainen. Hänelle on muutamassa seikassa tapahtunut — vääryyttä — tahi paremmin sanoen: hänen omat toivonsa ovat pettäneet — sentähden tulee meidän hiukan kärsiä näin korkeasukuisen, mahtavan herran ärtynyttä mieltä. Mutta, Jumalan kiitos, me kaikki nyt tänne jääneet olemme yhtä mieltä, ja, voinpa niin sanoa, myös yhtä perhekuntaa; meidän neuvottelumme ei siis enää voi tulla häirityksi eripuraisuuden kautta. — Isä abotti, ottakaa, olkaa niin hyvä, kirjoitusneuvonne, sillä teidänhän tulee, niinkuin ennenkin, olla meillä pöytäkirjurina. — Ja nyt työhön, hyvät herrat — ensin on meidän mietittävä tuota Vuoriston rauhattomuutta".

"Chattan'in ja Duhelen clan'ien välillä", sanoi abotti, "on, sen mukaan kuin meille veljiltämme Dunkildessä äsken tulleet sanomat ilmoittavat, syttymäisillään sota, joka on oleva hirvein kaikista noiden Belial'in poikien välillä vielä olleista; sillä he eivät puhu mistään muusta kuin että aikovat toinen toistaan perinjuurin hävittää. He kokoelevat molemmin puolin voimiansa, ja jokaisen miehen, joka vaan kymmenennessäkin polvessa on heille sukua, täytyy rientää heimonsa lipun luokse, jos tahtoo välttää rangaistusta tulella ja miekalla. Tuliristi on, pyrstötähden tavoin säkenöiden, kierrellyt kaikkia paikkoja myöten, nostaen myös outoja, tuntemattomia joukkokuntia aina tuon kaukaisen Murrayn-lahdenkin takaa. — Jumala ja St. Dominicus meitä varjelkoot! Ja jos ette te, korkeat herrat, tälle pahalle parannuskeinoa keksi, niin se on leviävä laajalle ja pitkälle, niin että kirkon perintö joka paikassa joutuu alttiiksi noiden Walesiläisten julmuudelle, joissa on yhtä vähän Jumalan pelkoa kuin rakkautta tai sääliväisyyttä naapureitaan kohtaan — Pyhä Neitsyt olkoon meille suojana! — Kuuluuhan yksi osa heistä vielä olevan pimeitä pakanoita ja palvelevan Mahound'ia sekä Termagaunt'ia".

"Hyvät herrat ja sukulaiset", lausui kuningas, "te olette nyt kuulleet kuinka vaarallinen tämä asia on, ja te tahtonette kenties tietää minun ajatukseni siitä, ennen kuin tuotte esiin ne neuvot, jotka teidän oma viisautenne on keksivä. Ja, totta puhuen, minä en tiedä parempaa keinoa kuin että me lähetämme kaksi käskyläistämme, antaen heille täyden vallan ratkaista kaikki riidat Vuorelaisten välillä. Ja lähettäläitten tulee samassa myös varoittaa noita Vuorelaisia, laillisen edesvastauksen uhalla, heittämään pois aseensa sekä lakkaamaan kaikesta väkivallasta toinen toistaan vastaan".

"Minä hyväksyn meidän armollisen kuninkaamme ehdoituksen", virkkoi Rothsayn herttua, "ja toivonpa, että tää kunnan abotti ei ole kieltäyvä pois lähtemästä ehdoitetulle sovittaja-matkalle. Ja hänen arvoisa virkaveljensä, Karthausilais-luostarin abotti on luultavasti myös pyrkivä tähän kunnia-virkaan, joka epäilemättäkin on taas lisäävä kaksi kelpo rekryyttiä marttyyrien suureen armeijaan — sillä Vuorelaiset vähän huolinevat siitä onko teidän lähettäläenne hengellinen mies vai maallikko".

"Kuninkaallinen herttua", vastasi abotti; "jos minulle marttyyriuden autuuttava kruunu lienee määrätty, niin Jumala epäilemättä on johdettava minut sille tielle, missä se on saatava. Mutta jos te tämän vaan pilalla puhutte, niin Jumala teille suokoon anteeksi ja valistakoon teitä, niin että näkisitte teille olevan sopivamman teljetä itsenne rautavaruksin kirkon omaisuuden suojelemiseksi, joka nyt on niin suuressa vaarassa, kuin piestä kieltänne, laskien kokkapuheita sen palvelijoista".

"Minä en puhu pilaa kenestäkään", virkkoi nuorukainen haukoitellen, "enkä juuri ole myös muuten vastahakoinen varuksiini pukeumaan, paitsi että se puku on raskaanlainen ja että Helmikuussa turkki on enemmän ilman mukainen kuin teräspantsari. Vaan onpa minulle kylmän rauhan pukeminen päälleni tällä nipisteleväisellä ilmalla vielä kiusallisempi siitä syystä, kun tiedän että jos kirkko vaan viitsisi lähettää yhden lippukunnan omista pyhistä miehistänsä — onhan niissä useampia Vuorelaisiakin, jotka hyvin tuntevat ne seudut ja varmaan myös ovat siihen ilman-alaan tottuneet — niin kirkko voisi itse sotia sotansa Englannin iloiseen St. Yrjänän tavalla. Mutta enpä tiedä mikä lienee syynä — kyllähän meille puhutaan heidän ihmetöistään niiden hyväksi, jotka heitä ovat lepyttäneet, sekä heidän kostostaan, jos joku heidän perintönsä koskee, ja tätä aina tuodaan esiin syyksi, minkätähden heidän omaisuuttansa yhä pitäisi runsailla lahjoilla laajentaa. Mutta annas jos Vuoristosta ilmautuu vaikkapa vaan parinkymmenen miehen suuruinen parvi, eipä silloin pappi kelloineen, kirjoineen, kynttilöineen tee mitään joutua, vaan miekkavyöllisen ritarin kai täytyy suojella niitä maita, jotka hän kirkolle on lahjoittanut, aivan yhtä paljon kuin jos vilja niistä vielä tulisi hänen omaan hinkaloonsa".

"Taavetti poikani", varoitti kuningas, "sinä annat sopimattoman vallan kielellesi".

"Enkä, herra kuningas, kyllä mä jo vaikenen", vastasi prinssi. "Ei minulla ollut suinkaan aikomus saattaa teidän mieltänne levottomaksi eikä suuttuttaa tätä isää abottia, joka, vaikka hänellä olisi niin paljon ihmetöitä käskynsä alla, ei näy kuitenkaan huolivan mennä vastaan paria kymmenkuntaa Vuorelais-rosvoa".

"Kylläpä me tiedämme", virkkoi abotti hillityllä vihastuksella, "mistä lähteestä nuot häijyt opit tulevat,

joita me kauhistuksella kuulemme vuotavan tästä suusta. Koska prinssit ottavat väärä-uskolaisia seuralaisikseen, niin heidän ymmärryksensä ja tapansa molemmat turmeltuvat. He liikkuvat kadulla naamusjoukkoin sekä porttoin seurassa, ja neuvoittelussa he tekevät pilaa kirkosta sekä kaikesta pyhästä".

"Hiljaa, hyvä isä!" käski kuningas. "Kyllä Rothsayn herttua on antava sovittajaisia siitä, mitä hän näin ajattelemta on puhunut. Voi neuvoitelkaammehan toki nyt hyvässä ystävytydessä! Älkäämme olko niinkuin kapinalliset merimiehet uppoovassa laivassa, jotka ovat kiivaammat riitelemään keskenänsä kuin auttamaan tuskittelevaa kapteenia laivan pelastamisen yrittämisessä. — Herra kreivi Douglas, teidän sukunne on melkein aina ollut saapuvilla, milloin Skotlannin kruunu on ollut viisaitten nevojen taikka miehen töitten tarpeessa. Toivonpa että te tässäkin hädässä olette meille apuna".

"Sitä minä vaan kummeksin, että semmoinen hätä muka on olemassa", vastasi ylpeä Douglas. "Siihen aikaan kun minä kuninkaansijaisena hallitsin valtakuntaa, oli myös muutamat noista metsäläis-clan'eista tulleet alas Grampian-vuorilta. Minäpä en vaivannutkaan valtioneuvoskuntaa sillä asialla, vaan käskin maaherran, lord Ruthven'in, nousta hevosen selkään lääninsä voiman sanalla — siinä oli Hayt, Lindsayt, Ogilviet sekä muita herroja. Ja kun sitten — St. Priitta auttakoon! — teräspaita ja sarkanuttu törmäsivät yhteen, saivatpa ne rosvot silloin kokea mihin peitset kelpaavat ja onko miekoissa teräs vaiko ei. Jäipä noin kolmesataa heidän parhaista sulkalakeistansa, päällikön, Donald Cormacin myöskin siinä joukossa, Thorn'in kankaalle sekä Rochinroyn saloon; ja yhtä monta roikutettiin hirsipuihin Houghman Stairs'issä, jolla on vieläkin nimensä siellä tehdyistä hirttäjän töistä. Tällä lailla menetellään rosvoin kanssa minun kotipuolellani; ja jos katsotte pehmyden Gaelilais-roistoja kohtaan sopivammaksi, niin älkää toki moittiko Douglas'ia, vaikka hän puhuu suunsa puhtaaksi. — Te nauratte, herra Rothsayn herttua. — Saanko kysyä, mistä syystä nyt taas olen tullut teidän naurunne alaiseksi, ennen kuin edes vielä olen taannoiseen vastannut?"

"Oh, älkää suuttuko, hyvä kreivi Douglas!" vastasi prinssi. "Minä vaan nauroin, ajatellessani kuinka pieneksi teidän ruhtinaallinen seuralais-joukkonne kutistuisi, jos jokaiselle rosvolle niin tehtäisiin kuin noille Vuorelais-paroille Houghman Stairs'issä",

Kuningas taas kävi väliin, estääkseen vihaista vastausta kreivin puolelta. "Teidän neuvonne on viisas, herra kreivi", sanoi hän, kun kehoitatte meitä aseisin turvaamaan, jos nuot miehet karkaavat meidän alamaistemme päälle aukealle, tasaiselle alangolle. Mutta vastus onkin juuri siinä, kuinka heidän rauhattomuutensa saataisiin asettumaan, niin kauan kun he vielä piilevät oman vuoristonsa suojassa. Eihän minun tarvitse selittääkään, että Chattan clan'i sekä Duhele clan'i ovat suuria liittokuntia, kumpikin käsittävä koko joukon heimokuntia, jotka ovat yhteen-liittäyneet kukin oman puolueensa kannatukseksi, ja että niiden välillä on noussut eripuraisuus, joka on ollut syynä verenvuodatukseen, missä ikinä he vaan ovat yhteen sattuneet, niin hyvin yksittäin kuin myös joukoittain. Koko se maa on raadeltuna heidän lakkaamattomain taisteluinsa kautta".

"Enpä minä huomaa mitä haittaa siitä olis", sanoi Douglas. "Ne rosvot näin tavoin hävittelevät toinen toistaan, ja Vuoriston metsäkauriit pääsevät karttumaan, sitä myöten kuin ihmiset vähenevät. Me saamme sitten useammin tilaisuutta ruumiinliikuntaan metsämiehinä, josko tosin harvemmin satureina".

"Sanokaa pikemmin, että sudet pääsevät karttumaan sitä myöten kuin ihmiset vähenevät", virkkoi kuningas.

"Eipä väliä", jatkoi Douglas. "Enemmän pidän metsän susista kuin metsäläis-rosvoista. — Asettakaamme vahva sotavoima koko Gaeliläis-rajaa myöten, niin että rauhallinen ja rauhaton maa tulevat erotetuiksi toisistaan. Rajoitetaan keskinäis-sodan kulovalkea Vuoristoon, palakoon se vaan siellä hillitsemättömällä vimalla; kylläpä se viimein sammuu poltettavan puutteen. Jäljellejääneet sitten ovat voimattomat ja tottelevat teidän kuiskaustanne, herra kuningas, paremmin kuin heidän esi-isänsä ja nyt elävätkin roistot teidän ankarinta käskyänne".

"Se neuvo on kyllä viisas, vaan jumalaton", sanoi abotti, pudistain päätänsä; "minun omatuntoni ei salli minun siihen kehoittaa. Se on viisautta, mutta Ahitofel'in viisautta, yhtä viekasta kuin myös julmaakin".

"Niin minunkin sydämeni sanoo", virkkoi kuningas, laskien kätensä rintansa päälle; "minun sydämeni sanoo, että minulta tuona kauhistuttavana vihan päivänä tulisi kysyttäväksi: 'Robert Stuart, missä ovat alamaiset, jotka minä sinulle annoin?' — Sydämeni minulle sanoo, että minun tulee tili tehtäväksi heistä kaikista, niin Saksilaisista kuin Gaeleistakin, sekä Alankolaisista ja Rajalaisista että myös Vuorelaisista; että minulle ei tule vastaamista ainoasti rikkaista ja oppineista alamaisistani, vaan myös niistä, jotka köyhyytensä tähden olivat rosvoja, ja oppimattomuutensa tähden kapinan-nostajia".

"Se on oikeaa kristityn hallitsijan puhetta, kuninkaallinen majesteetti", sanoi abotti; mutta teillä on

kuitenkin myös valtiomiekka kädessänne, ei yksistään valtikka ja tämä puheen-alainen tauti on sitä laatua, joita ei muulla saa parannetuksi kuin raudalla".

"Kuulkaapas, hyvät herrat!" virkkoi nyt prinssi, katsahtain ylös, niinkuin olisi hänelle lysti ajatus äkkiä johtunut mieleen. "Entäs jos noille raa'oilte Vuorelaisille opettaisimme hiukkasen ritarin-tapoja? Ei taitais olla kovin vaikea asia, saada nuot molemmat suuret sotaherrat, Chattan-clan'in päällikkö sekä myös uljaan Duhele-clan'in päällikkö vaatimaan toinen toistansa taisteluun elämästä ja kuolemasta. He voisivat taistella taistelunsa täällä Perth'issä; me heille lainaisimme varukset sekä hevoset. Näin heidän riitansa tulisi lopetetuksi toisen, tai mahdollisesti kumpaisenkin rosvon kuoleman kautta — sillä minä arvaan, että he ensimmäisessä yhteentörmäyksessä kohta molemmat taittavat niskansa — näin tulisi minun isäni jumalisen toivon mukaan paljon vertä säästetyksi ja me saisimme huviksemme nähdä tappelun kahden metsäläis-ritarin välillä, jotka olisivat ensi kerta eläissään vetäneet pöksyt jalkaan ja hevosen selkään kiivenneet. Se olisi näkö, jonka vertaista ei ole nähty eikä kuultu hamasta Arthur kuninkaan ajoista!"

"Hyi sinua, Taavetti!" torui kuningas. "Otatko sinä isänmaasi kurjuuden ja meidän neuvoskuntamme ahdingon pilapuheen aineeksi?"

"Älkää pahaksi panko, kuninkaallinen veljeni", sanoi Albanyn herttua, "vaan vaikka veljenpoikani, kruununperillinen on tämän mielijohteen leikkillisellä tavalla esiintuonut, niin siitä mahdettaisiin saada jotain, joka voisi olla hyvänä apuna puheen-alaisen vaarallisen pahan parantamiseksi".

"Veli kulta", vastasi kuningas, "se ei ole ystävällistä tekoa, kun sinä Rothsayn ajattelemattomuutta vielä enemmän saatat huomioon hänen ajattomasta leikistänsä puhetta jatkamalla. Tiedämmehän me, ettei Vuorelais-clan'it ymmärrä meidän ritaritapojamme eivätkä semmoisen taistelun menoja ja sääntöjä, jommoista meidän tapamme vaatii".

"Se on kyllä totta, armollinen herra kuningas", vastasi Albanyn herttua; "mutta minä en puhukaan pilaa, vaan täyttää totta. Tosin eivät Vuorelaiset osaa meidän menojamme ja sääntöjämme aidatulla tanterella taistellessa; mutta heillä on omat keinonsa, joilla yhtä hyvin voivat saada ihmisen pois hengeltä. Ja kunhan se verileikki tulee leikityksi, kunhan toinen voittaa, toinen jää tappiolle, mitä väliä siitä, taistelevatko nuot Gaelit miekalla sekä peitsellä miekkavyöllisten ritarein tavalla, tai hiekkasäkeillä niinkuin Englannin miehuuttomat talonpojat, tai raatelevatko toinen toistaan puukoilla omalla barbarilais-laillansa? Heidänkin tapansa, samoin kuin meidän, heittää kaikki riidan-alaiset oikeudet ja vaatimukset taistelun ratkaistaviksi. He ovat myös yhtä turhamieliset kuin hurjat — se ajatus, että molemmat clan'it saisivat taistella itse kuninkaan sekä hänen hovinsa nähden, on helposti houkuttava heidät heittämään koko riitansa tämmöisen taistelun ratkaistavaksi, vaikka olisikin täänlaatuinen väkivaltainen tuomio vähemmin heidän tapainsa mukainen, kuin se on; ja heitä on tuleva niin suuri joukko kuin me soveliaimmaksi päätämme. Me pidämme vaaria, etteivät he saa tulla tänne likelle hovia semmoisella tavalla ja niin suurella joukolla, että saattaisivat asiat arvaamatta karata meidän päällemme. Ja kun vaan se vaara estetään, niin on sitä parempi, mitä suuremman joukon sallitaan tulla tappeluun molemmin puolin; sillä sitä useampia kaatuu heidän urhokkaimmista, levottomimmista miehistänsä, ja sitä vahvempi toivo on meillä, että Vuoristo jonkun aikaa on pysyvä rauhassa".

"Se olisi veristä valtioviisautta, veljeni", sanoi kuningas, "ja minä vielä kerran sanon, etten saa omaatuntoani sallimaan surmaa niin monelle noista villeistä miehistä, jotka ovat varsin vähän paremmat pimeitä pakanoita".

"Ja onko sitten heidän henkensä kalliimmassa arvossa", kysyi Albanyn herttua, "kuin meidän aatelisherrain, jotka teidän luvallanne, kuninkaallinen majesteetti, niin usein saavat taistella aidatulla tanterella jonkun lakiriidan ratkaisemiseksi taikka ilman mitään muuta, paljaan maineen tähden?"

Kuningas, näin ahtaalle ajettuna, ei voinut sen enempää vastustaa tuomiota taistelun kautta, joka oli niin juurtunut valtakunnan lakiin sekä ritariston tapoihin. Hän vastasi vaan: "Jumala sen tietää, etten ole koskaan ilman suurinta vastahakoisuutta antanut semmoista lupaa, josta puhut. Enkä ole koskaan nähnyt ihmisten taistelevan veriin asti, suomatta että olisin voinut sammuttaa sen taistelun oman vereni vuodatuksella".

"Mutta, armollinen kuningas", virkkoi abotti; "minusta näyttää, että jos emme ota noudattaaksemme jotakin sentapaista kuin Albanyn herttuan neuvoa, niin meidän täytynee kreivi Douglas'in keinoon ryhtyä. Tässä jälkimäisessä tapauksessa tulisi vaan meidän Alankolais-miekoillemme tehtäväksi, mitä edellisessä nuot hurjat Vuorelaiset tekisivät omin käsin, jota paitsi taistelu-onni olisi epätietoinen ja monen kunnan alamaisen surma liioinkin tietty. — Mitä te, kreivi Douglas, itse virkätte tässä meidän armollisen Albanyn herttuan valtioviisaasta ehdotuksesta?"

"Douglas", vastasi ylpeä kreivi, "ei ole koskaan neuvonut valtioviisailla vehkeillä tekemään mitä

suoralla väkivoimalla voipi saada aikaan. Minä pysyn entisessä mielipiteessäni ja olen valmis sotaan lähtemään omieni niinkuin myös kaikkein Perth'in ja Carsen läänien paronien seuralaisten kanssa. Ja taikka saatan nuot Vuorelaiset tottelemaan ja nöyrytymään taikka jätän yhden Douglas'in kreivin ruumiin tuonne heidän jylhiin erämaihinsa"

"Se oli jaloa puhetta, herra Douglas'in kreivi", virkkoi Albanyn herttua, "ja lujasti voisi kuningas luottaa teidän pelottomaan sydämmeenne sekä teidän uljaan väkenne miehuuteen. Mutta ettekö huomaa kuinka pian voisi sattua, että teidät kutsuttaisiin toiseen paikkaan, missä teidän läsnä-olonne ja apunne on Skotlannille sekä Skotlannin kuninkaalle ihan välttämätön. Ettekö kuulleet millä synkällä äänellä tuittupäinen March'in kreivi sanoi olevansa uskollinen meidän tässä läsnä-olevalle kuninkaallemme 'niinkauan kuin hän olisi Robert kuninkaan vasalli'? Ja ettekö te itse puhuneet ilmi siitä epäluuloa, että hänellä on salainen aikomus antautua vasalliksi Englannin kruunun alle? — Toiset herrat, heikommat mahtavuudeltaan, halvemmat maineeltaan, menkööt Vuorelaisia vastaan. Mutta jos Dunbar'in Yrjö päästää Percyn Englantilaisineen meidän rajamme yli, kuka ne karkoittaa takaisin, jos Douglas on muualla?"

"Minun miekkani", sanoi Douglas, "on yhtä valmis kuninkaallisen majesteetin palvelukseen Englannin rajalla, kuin Vuoriston jylhimmissä perukoissa. Olen minä ennenkin nähnyt noiden ylpeiden herrojen, Percyn kreivin sekä Dunbar'in Yrjön, selät, ja voipipa tapahtua että ne vielä kerran saan nähdä. Ja jos niin on kuninkaan tahto, että minun pitää ryhtyä varustuksiin tuota kyllä luultavaa liittoa ulkomaalaisen ja petturin välillä, niin minä, pikemmin kuin heikompaan ja halvempaan käteen uskoisin tuon tärkeän Vuorelaisten rauhoittamisen toimen, olisin taipuvainen suostumaan Albanyn herttuan valtioviisauteen ja sallimaan, että metsäläiset saavat hakkaella toinen toistensa lihaa, joten vapaaherroilta ja ritareilta säästyy niiden maahanpolkemisen vaiva".

"Kreivi Douglas", virkkoi prinssi, joka näkyi päättäneen, ettei laiminlöisi yhtään tilaisuutta ylpeän appensa suututtamiseen, "ei tahdo jättää meille Alankolaisille edes niitä pikkuisia kunnian murusia, jotka olisivat saatavana Vuorelais-talonpoikain kukistamisella, sillä aikaa kun hän Rajalais-ritariensa kanssa on täysin kourin kokoeleva voiton lyhteitä Englantilaisilta. Mutta ompa Percylläkin ollut tilaisuus nähdä toisen miehen selkäpuoli; ja olenpa minäkin nähnyt suurempia kummia tapahtuvan, kuin että se, joka lähtee villaa keritsemään, tulee itse kerittynä kotia".

"Se on puheenparsi", vastasi Douglas, "joka hyvin sopii prinssille, mikä puhelee kunniasta, suosion-osoitteeksi saatu maatakuljeksivan porton nauha lakissansa".

"Suokaa anteeksi, korkeasukuinen herra", sanoi Rothsay; "vaan miehet, jotka ovat sopimattomaan avioliittoon kietoutuneet, eivät pidä suurta lukua siitä, kenenkä he par amours[25] itselleen valitsevat. Kahlitun koiran täytyy haukata sitä luuta, mikä häntä on lähinnä".

"Rothsay! Onneton poikani!" huudahti kuningas, "oletko hullu? Vai tahdotko vetää päällesi isäsi ja kuninkaasi vihastuksen täyden määrän?"

"Voinpa vaikka olla kuuromykkä", virkkoi prinssi, "jos te, armollinen kuningas, niin käskette".

"No, herra Albanyn herttua", kysyi kuningas, "koska te annoitte sen neuvon ja koska Skotlantilais-verien välttämättömästi täytyy virrata; sanokaas siis, olkaa niin hyvä, millä tavoin me nuot vimmaiset miehet saisimme heittämään riitansa teidän ehdoittamallanne taistelulla ratkaistavaksi?"

"Se, armollinen kuningas", vastasi Albany, "on tarkemmalla neuvoittelulla päätettävä. Mutta se tehtävä ei mahda tulla kovin vaikeaksi. Kultaa luultavasti tarvitaan, millä heimokuntain runosepät, sekä mahtavimmat neuvoja puhemiehet saadaan lahjotuiksi. Molempien liittokuntien johtajille paitsi sitä pitää antaa tiedoksi, että jos he eivät suostu tähän rauhalliseen ratkaisutapaan — —"

"*Rauhalliseen*, veli" virkkoi kuningas, painaen sitä sanaa.

"Niin, *rauhalliseen* juuri, armollinen kuningas", vastasi kuninkaan veli, "sillä parempi on että maalle tulee rauha tusinan Vuorelais-maanmoukan hengen maksulla, kuin että sota yhä edelleen saa riehua, siksi kun yhtä monet tuhannet ovat saaneet surmansa miekan, tulen, nälän sekä kaikkien Vuoristo-sodan kauhujen kautta. Vaan palatkaamme asiaan. Minun luullakseni se, jolle ensiksi ehdoitamme tätä ratkaisukeinoa, on siihen halukkaasti tarttuva kiinni; ja toista sitten varmaan hävettää kieltää, kun ehdoitettu on että riita ratkaistaan heidän urhoollisimpien miestensä miekoilla. Kansallinen ylpeys sekä puolueellinen keskinäinen viha ovat estävät heidät huomaamasta, mitä meillä, tämmöistä ratkaisua ehdoittaessa, on silmämääränä. Ja he varmaankin tulevat olemaan vielä kiivaammat toinen toistaan palasiksi hakkaamaan, kuin me heitä siihen usuttamaan. — Ja nyt, koska neuvoittelumme, senverran kuin minä siihen voin olla avullinen, on loppunut, niin aion lähteä".

"Odottakaa vielä hetkinen", virkkoi abotti, "sillä minullakin on yksi paha esiintuotavan, niin musta ja niin kauhea, että teidän jumalinen sydämenne, kuninkaallinen majesteetti, tuskin on uskova sitä

mahdolliseksi. Ja suurella surulla minä sen tuonkin esiin, sillä, niin totta kuin minä olen St. Dominikon halpa palvelija, on siinä paikassa syy Jumalan vihastukseen tätä meidän onnetonta maata vastaan. Se on syy, jonka tähden meidän voittomme muuttuvat tappioiksi, meidän ilomme suruksi — jonkatähden eripuraisuus häiritsee meidän neuvoitteluitamme ja keskinäis-sota raatelee meidän maattamme".

"Puhukaa, arvoisa abotti", sanoi kuningas; "jos se syy lienee minussa tahi minun huonekunnassani, niin lupaan kohta paikalla pitää huolta sen poistamisesta".

Hän virkkoi nämät sanat epävakaisella äänellä ja odotti hartaasti abotin vastausta, siinä pelossa epäilemättä, että siinä mahtoi tulla esiin joku uusi kanne Rothsayn hullutuksista tai pahoista tavoista. Hänen pelkonsa siitä, kun hän näki hengellisen herran silmänräpäyksen aikaa tuijottelevan prinssiin, oli kuitenkin kenties turha; sillä abotti lausui juhllallisella äänellä: "Vääräuskoisuutta, minun jalo ja armollinen kuninkaani, väärä-uskoisuutta on ilmautunut meidän keskehemme. Se anastaa yhden sielun toisensa perästä seurakunnan yhteydestä, samoin kuin susi ryöstää lampaita tarhasta"

"Olispahan toki noita paimenia yltäkyllin tarhan suojelemiseksi", vastasi Rothsayn herttua. "Onhan täällä tään mitättömän Perth'in kylän seudulla jo yksistään neljä säännöllistä munkkiluostaria, kaikkea maallis-papistoa lukemattakaan. Minun luullakseni linnan, missä on niin yltäkyllin puolustusväkeä, pitäisi kyetä vihollista poistorjumaan".

"Yksikin kavaltaja linnaväen seassa, korkea herra", vastasi abotti, "voi jo suuresti haitata linnan turvallisuutta, vaikka sitä olisi useammat legionat puolustamassa. Ja jos ne, joiden tulisi olla kiivaimpia semmoista kavaltajaa linnasta ulos-ajamaan, päinvastoin häntä kevytmielisyydestä, mieltymyksestä uusiin muoteihin tahi ties häntä mistä syystä, suojelevat ja hoitavat, niin hänen tilaisuutensa pahan aikaansaamiseen tulee vielä arvaamattomin määrin suuremmaksi".

"Teidän sananne näkyvät tarkoittavan jotakuta meistä läsnä-olevista, isä abotti", sanoi Douglas; "vaan jos ne minua tähtäävät, niin ne häijysti tekevät minulle vääryyttä. Kyllä mar' tiedän Aberbrothock'in abotin tuoneen esiin typerät valituksensa siitä, etten ole sallinut hänen härkiensä sijoittaa siksi kunnes ne eivät olisi enää mahtuneet hänen laitumilleen, enkä myös hänen viljansa karttua, siksi kunnes se painaisi luostarin hinkalot rikki, sillä aikaa kun minun väkeni olisi ollut häränlihan ja heidän hevosensa ohrien nälässä. Mutta muistakaa, että laitumet sekä ohrapellot, joista ne runsaat varat saadaan, ovat kaikkityyni tulleet Aberbrothock'in luostarille lahjaksi minun esivanhempieni kädestä, eikä ollut suinkaan niitä antaessa tarkoitus, että heidän jälkeisensä piti keskellä sitä yltäkylläisyyttä nälkää nähdä eikä hän otakaan nälkää nähdäksensä, St. Priitta auttakoon! Mutta mitä vääraan uskoon ja vääraan oppiin tulee", lisäsi hän, lyöden suuren nyrkinsä raskaasti pöytään, "kuka uskaltaa semmoisesta syyttää Douglas'ia? En juuri mielelläni näkisi ihmisraukkoja poltettavan jonkun hullun ajatuksen tähden; vaan käteni ja miekkani ovat aina valmiit kristin-uskoa puolustamaan".

"Herra kreivi, sitä en epäilekään", sanoi abotti; "niinhän on kaikkina aikoina ollut teidän jalonsukunne tapa. Mitä Aberbrothock'in abotin valituksiin tulee, ne nyt jääkööt toiseksi kerraksi. Mutta nykyinen pyyntöni olisi, että jollekulle korkeasukuiselle maallikkoherralle annettaisiin valta, yhdessä muutamain Pyhän Kirkkomme palvelijain kanssa, miekan voimalla, jos tarvis tulisi, auttaa niitä tutkistelemisia, joihin kunnian-arvoinen ingvisitionituomari yhdessä muutamain toisten arvokkaiden kirkon-ylimysten kanssa — minäkin arvoton niihin kuulun — aikoo ryhtyä noiden uusien oppien johdosta, mitkä par'-aikaa houkuttelevat yksinkertaista kansaa sekä turmelevat Pyhän Isän Paavin hyväksymää puhdasta ja kallista oppia".

"Annettakoon Douglas'in kreiville kuninkaallinen valtakirja tätä varten", virkkoi Albanyn herttua; "ja älköön olko kukaan vapaa hänen tuomiovaltansa alta, paitsi itse kuninkaan persona. Mitä minuun tulee, kyllä tiedän, etten ole teollani enkä ajatuksillanikaan hyväksynyt tai suosinut mitään oppia, jota Pyhä Kirkko ei ole luvalliseksi päättänyt. Vaan kuitenkin hävettäisi minua kuninkaallisen vereni perustuksella vaatia itselleni vapautusta, ettei näyttäisi ikään kuin hakisin suoja tuota hirvua syytöstä vastaan".

"Minä en huoli puuttua koko siihen asiaan", sanoi Douglas. "Minä lähdän marssille Englantilaisia sekä tuota rajalais-kavaltajaa, March'in kreiviä vastaan, siinä on työtä kyllin minulle. Paitsi sitä olen oikea Skotlantilainen, enkä huoli sallia mitään, mikä voisi vielä lujemmin kiinnittää Roman ikeen Skotlannin kirkon niskoille tai saattaa vapaaherran kruunun alaiseksi hiipan ja munkinpäähineen vallalle. Pankaa siis te, jalo Albanyn herttua, oma nimenne siihen valtuukirjaan, ja hillitkää, olkaa niin hyvä, armollinen herra, noiden teille avuksi määrättyin Pyhän Kirkon miesten intoa, niin ettei tulisi mitään liikaa kiivautta. Sillä kaiku roviotulesta Tay-virran rannalla tuottaisi kohta Douglas'in takaisin vaikkapa York'in muurien edustalta".

Herttua hartaasti vakuutti kreiville, että tämä asia tulisi toimeenpantavaksi lempeydellä ja kohtuudella.

"Ilman epäilemättä", virkkoi Robert kuningas, "pitää sille tutkijakunnalle annettaman laaja valtuus; ja

jos kruununi arvo sen sallisi, me emme itsekään pyrkisi vapaaksi sen tuomiovallan alta. Mutta kuitenkin luotan siihen, että, samassa kun Kirkon ukkosen-nuolet välähdytetään noiden inhottavien väärin oppien ilkeäin alkuunpanijain tuomioksi, laupeus ja armahtavaisuus tulee osoitettavaksi heidän petostensa viattomille uhreille".

"Niinhän aina onkin Pyhän Kirkon menetystapa, herra kuningas", virkkoi Dominikolais-abotti.

"No, kirjoitettakoon sitten semmoinen valtuuskirja asianmukaisella huolella meidän veljemme, Albanyn herttuan nimelle, ja lisättäköön tutkijakuntaan muitakin jäseniä, semmoisia, jotka sopiviksi havaitaan", päätti kuningas. — "Ja nyt me voimme lopettaa tämän neuvottelumme — Rothsay, tule sinä kanssani ja taluta minua — minulla olisi sinulle jotakin kahdenkesken puhuttavaa".

"Prruu, prruu!" huusi prinssi, niinkuin olisi puhutellut opetettua ratsuhevostansa.

"Mitä tää sivistymätön käytös merkitsee, poika?" torui kuningas; "etkös koskaan opi järkeviin ihmistapoihin?"

"Älkää luulko minun tarkoittaneen mitään pahennusta, herrani ja kuninkaani", vastasi prinssi. "Mutta me olemme eroamaisillamme, päättämättä mikä tulee tehtäväksi tuon erin-omaisesti hullunkurisen jutun, tuon poishakatun käden suhteen, jonka Douglas'in kreivi niin ritarillisesti korjasi talteensa. Meidän olomme täällä Perth'issä on oleva sangen ikävä, jos olemme eripuraisuudessa kaupunkilaisten kanssa".

"Jättäkää se asia minun haltuuni", virkkoi Albanyn herttua. "Jollakin pienellä maatilus- ja rahalahjalla sekä runsailla koreitten sanojen määrällä saanemme porvarit kyllä asettumaan tällä kerralla. Mutta hyvä olisi, jos hovissa oleskelevat vapaaherrat seuralaisineen saisivat varoituksen, että he eivät saa kaupungin rauhaa häiritä".

"Tietysti, niin on meidän tahtomme", lausui kuningas; "julistettakoon siitä kohta ankara käskymme".

"Se on aivan liika suosion-osoitus noille poroporvareille", virkkoi Douglas, "mutta tapahtukoon teidän korkea tahtonne, herra kuningas. Minä nyt vaan pyydän saada lupaa lähteä".

"Sitä ette saa ennenkuin olette hiukan Gascognen viiniä maistaneet, korkea herra", vastusti kuningas.

"Älkää pahaksi panko," vastasi kreivi, "mutta ei minua janota; enkä minä tosiaan juo paljaan tavan vuoksi, vaan ainoasti tarpeen tahi ystävyyden tähden". Näin puhuen hän läksi pois.

Kuningas, jolle hänen lähtönsä tuntui olevan ikään kuin helpoitukseksi, virkkoi sitten: "Ja nyt, veljeni, meidän oikeastaan olisi asia ruveta torumaan tätä meidän huliviliämme, Rothsaytä. Vaan onpa hänestä ollut meille neuvottelussamme niin hyvä apu, että tulisi ottaa se ansio johonkin määrään lukuun hänen hullutustensa suorituksena".

"Hyvin iloinen olen siitä tiedosta", vastasi Albanyn herttua, jonka katsanto surkuttelevaisuutta ja uskomattomuutta ilmoitti, ikään kuin ei hän olisi tuosta huhutusta avusta mitään tietänyt.

"No, veikkonen, nyt oletkin oikein hidas ymmärtämään", sanoi kuningas, "sillä ethän toki vaan liene kateellinen. Etkö muista, että Rothsay kaikkein ensiksi keksi tuon neuvon Vuoriston rauhoittamiseksi, jonka sinä, kokenut mies, tosin laitoit soveliaampaan muotoon, ja johon sitten kaikki suostuivat. — Ja nytkin taas me olisimme eronneet, yhtä tärkeää asiaa miettimättä, jos ei hän olisi meille muistuttanut mieleen tuota kahakkaa porvarein kanssa".

"En epäile ollenkaan", virkkoi Albanyn herttua, antaen myönnytyksensä, jota hän näki kuninkaan odottavan, "että minun kuninkaallinen veljenpoikani pian on varttuva isänsä vertaiseksi viisaudessa".

"Taikkapa myös", sanoi Rothsayn herttua, "kenties katsoen helpommaksi toiselta sukuni jäseneltä lainata tuon kauniin, mukavan ulkokultaisuuden kaavun, joka kaiken pahuuden peittää, ja silloin siitä on vähän lukua, onko se pahuus olemassa vai ei".

"Herra abotti", virkkoi Albanyn herttua, kääntyen Dominikolaisen puoleen; "me pyydämme että te hetkiseksi menisitte täältä pois. Kuninkaalla ja minulla olisi puhuttavana prinssille semmoista, mikä ei saa tulla kenenkään vieraan kuultavaksi, ei teidänkään korvihinne".

Dominikolais-munkki kumarsi läksi.

Koska näin molemmat kuninkaalliset veljekset ja prinssi olivat jääneet kahden kesken, näytti kuningas olevan kovasti hämillä ja tuskassa; Albanyn herttua oli mietteisinsä vaipunut ja synkällä

mielellä; Rothsay, vaikka hänellä sydämessään oli pelkoa, koki peitellä sitä tavallisella kevytmielisyydellensä. Hetkisen aikaa olivat kaikki vaiti. Vihdoin Albanyn herttua puhkesi sanoihin.

"Kuninkaallinen veljeni", sanoi hän, "veljenpoikani prinssi katselee niin suurella epäluulolla kaikkia minun suustani tulevia varoituksia, että minun täytyy pyytää teitä itse näkemään sitä vaivaa ja selittämään hänelle, mitä hänen on hyvin tarpeellista saada kuulla".

"Se mahtaa olla hyvinkin ikävä sanoma sitten", virkkoi prinssi, "koska ei Albanyn herttua osaa sitä mesisanoihin kääriä".

"Heitä jo hävyttömyytesi viimeinkin, poika", vastasi kuningas suuttuneena. "Sinä tiedustelit juuri ikään sitä kahakkaa porvarien kanssa — vaan kukas siihen kahakkaan on alkusyy, Taavetti? — Mitä miehiä ne olivat, jotka kapusivat ylös rauhallisen porvarin ja alamaisen ikkunoille, häiritsivät yörauhaa tulisoihduillaan sekä huudoillaan, ja saattivat meidän kansaamme vaaraan ja pelkoon?"

"Suurempaan pelkoon kuin vaaraan", vastasi prinssi; "mutta kuinka voin juuri minä kaikista ihmisistä yksin tehdä selvää, kutka ne yörauhan-rikkojat olivat?"

"Siinä oli yksi sinun seuralaisistas joukossa", jatkoi kuningas; "tuommoinen Belial'in mies, jonka minä aion saattaa asianmukaiseen rangaistukseen".

"Ei minulla ole yhtään seuralaista, minun tietääkseni", vastasi prinssi, "joka teidän mielipahaanne ansaitsisi, kuninkaallinen majesteetti".

"Ei mitään verukkeita, poika — Missäs sinä olit St. Valentin'in aatto-iltana?"

"Toivottavasti sitä hyvää pyhäämiestä palvelemassa, niinkuin tomun lapsen sopii", vastasi nuorukainen huolettomasti.

"Jospa minun kuninkaallinen veljenpoikani olisi hyvä ja kertoisi meille minkälaisilla asioilla hänen tallimestarinsa kävi sinä pyhän-aattona", kysyi Albanyn herttua.

"Puhu, Taavetti — minä käsken sinua puhumaan", sanoi kuningas.

"Ramorny oli *minun* palveluksessani — se vastaus, toivon mä, riittänee minun sedälleni".

"Vaan se ei riitä *minulle*", jatkoi suuttunut isä. "Jumala sen tietää, etten ole koskaan himonnut kenenkään miehen verta — mutta tuon Ramornyn pään minä tahdon saada poikki, jos suinkin vaan laki sen voi sallia. Hän on ollut yllyttäjänä sekä osan-ottajana kaikkiin sinun irstaisuksiisi ja hullutuksiisi. Mutta kyllä pidän huolta, ettei niin enää tapahdu. — Kutsu Mac-Lewis sekä muutamia vahtimiehiä!"

"Älkää tehkö pahaa viattomalle miehelle", virkkoi prinssi, joka tahtoi millä hinnalla hyvänsä pelastaa suosituistansa tuosta uhkaavasta vaarasta. "Minä panen kunniasanani pantiksi, että Ramorny oli minun asioillani, eikä siis voinut olla tuohon yömeteliin osallinen".

"Kavala valehtelija!" sanoi kuningas, näyttäen prinssille erästä sormusta, "tässä näet Ramornyn sinetti-sormuksen, joka häneltä siihen häpeälliseen kahakkaan katosi! Se oli joutunut yhden Douglas'in seuralaisen käsiin, ja kreivi sen on antanut veljelleni. Älä puhu mitään Ramornyn puolesta, sillä hänen tulee kuolla. Ja mene sinä pois minun silmieni edestä, katumaan hänen turmiollisia neuvojansa, jotka tekevät että sinä nyt tässä seisot edessäni, valhe kielelläsi! — Hyi häpeä, Taavetti, häpeä! Sinä, minun poikani, olet valehdellut isällesi; sinä ritari, olet valehdellut ritaristosi päällikölle!"

Prinssi seiso iäneti, sillä hänen omatuntonsa oli herätetty, ja hänen petoksensa ilmi todistettu. Sitten hän antoi valtaa kunniantunnolle, joka hänellä kuitenkin oli sydämensä pohjassa, ja heitti itsensä isänsä jalkojen juureen.

"Tää petollinen ritari", sanoi hän, "menettäköön arvonsa, valheellinen alamainen rangaistakoon kuolemalla! Mutta voi! — sallikaa pojan pyytää isältään anteeksi-antoa palvelijalle, joka ei minua ole tähän pahantekoon yllyttänyt, vaan vastahakoisesti ryhtyi siihen minun käskystäni! Antakaa minun saada kantaa rangaistuksen koko kovuus hullutuksestani, vaan säästäkää ne, jotka ovat enemmän vaan olleet minun välikappaleinani kuin minun rikoskumpaleinani! Muistakaa, että minun autuas äitini itse on valinnut Ramornyn minun seuralaisekseni".

"Älä häntä mainitse, Taavetti, sen kiellän!" sanoi kuningas. "Häntä voi onnelliseksi sanoa, kuin ei hänen tarvinnut nähdä rakasta lastansa edessään kaksinaisella tavalla häväistynä, häpeällisen teon ja häpeällisen valheen kautta!"

"Minä tosin olen mahdoton hänen nimeänsä mainitsemaan", sanoi prinssi, "vaan kuitenkin, isä kulta, minun täytyy hänen nimeensä rukoilla Ramornylle armoa".

"Jos saisin neuvoa antaa", virkkoi Albanyn herttua, joka näki, että isän ja pojan välillä pian taas sovinto tulisi toimeen, "niin kehoittaisin erottamaan Ramornyta prinssin palveluksesta ja seurasta sekä määräämään hänelle vielä lisäksi sakkoja, sen verran kuin hänen varomaton tekonsa, näky ansaitsevan. Tähän luovuttamiseen suosiosta on kansa tyytyvä, ja koko asia saadaan sitten helposti sovitetuksi ja unohdetuksi, jos vaan ei prinssi koettane suojella palvelijaansa".

"Tahdotko minun tähteni, Taavetti", virkkoi kuningas kyynelsilmin ja vapisevin äänin, "luovuttaa palveluksestasi tuon vaarallisen miehen? Rakkaudesta minuun, joka en hennoisi kieltää, vaikka tahtoisit sydäntäni ulos rinnastani?"

"Sen teen, isä kulta — sen teen kohta", vastasi prinssi. "Soisinpa että voisin yhtä helposti tehdä teille mieliksi kaikissa asioissa, kuninkaallinen isäni", lisäsi hän, heittäen itsensä uudelleen isänsä jalkain juureen. Tämä kuitenkin nosti hänet kohta ylös ja halasi lempeästi.

Albanyn herttua katseli tätä karsain silmin, mutta oli vaiti; vasta minuutin tai parin kuluttua hän virkkoi: "Nyt kun tämä asia on saanut näin hauskan lopun, kysyisin, suvaitsetteko te, kuninkaallinen majesteetti, mennä kappelikirkkoon iltamessuun?"

"Se on tietty", vastasi kuningas. "Eikö minun tulisi kiittää Jumalaa, joka minun perhekuntahani on sovinnon takaisin tuonut. Tuletko sinäkin kanssamme, veli?"

"Jos te, kuninkaallinen majesteetti, sallitte mun olla poissa — en", vastasi herttua. "Minun pitää Douglas'in sekä parin muun herran kanssa neuvoitella, millä keinoin saisimme nuo Vuoriston korppikotkat satimeemme houkuteletuiksi".

Albanyn herttua näin läksi omia kunnianhimoisia tuumiansa miettimään; kuninkaallinen isä ja poika puolestaan rukoilivat kirkossa, kiittäen Jumalaa että heidän välinsä niin onnellisesti oli jälleen eheäksi tullut.

NELJÄSTOISTA LUKU.

Lähdepäs vuorille, Liisu Lyndelay,
Lähde vuorille nyt kerallein!
Lähdepäs vuorille, Liisu Lyndelay,
Mulle kullaks ja morsiameksein.

Vanha laulu.

Yksi edellisistä luvuista saattoi meidät kuulemaan kuninkaan salarippiä; nyt meille on taas samanlainen tapaus tarjona, vaikka paikka ja tapauksessa osalliset ovat ihan toisia. Ei nyt olla götiläistyyllisessä, hämärässä luostarihuoneessa; nyt seisotaan Kinnoul'in vuorella, yksi Skotlannin ihanimpia näkö-aloja silmien edessä, erään kallion juurella, josta sopii katsella kauas kaikille haaroille. Siellä istui Perth'in kaupungin Kaunotar, hartaalla tarkkuudella kuullellen valkeaan kaapuun ja päähineesen puetun Karthausilais-munkin neuvoja. Tämä lopetti viimein puheensa rukouksella, johon myös hänen rippilapsensa hartaasti otti osaa.

Kun rukous oli luettu, istui pappi jonkun aikaa, katsellen tuota ihanaa näkö-alaa, jonka kauneutta ei edes nyt talven kolkkous voinut peittää, ja hetkinen kului näin, ennen kuin hän taas kääntyi surumielisen kumppalinsa puoleen.

"Katsellessani", virkkoi hän viimein, "tätä rikasta, näössään niin vaihettelevaista maata, noita linnoja, kirkkoja, luostareita ja komeita palatseja, noita viljavia peltoja ja avaroita metsiä, sekä tuota jaloa jokea, en tiedä, tyttäreni, kumpaa minun tulisi enemmän ihmetellä, Jumalan hyvyttäkö vai ihmisten kiittämättömyyttä. Hän on suonut meille tämän ihanan ja viljavan maan, vaan me olemme tästä hänen armolahjastaan tehneet tappelutantereen sekä luukkammion. Hän on suonut meille vallan elementtien yli sekä taidon rakentaa huoneita suojaksemme ja hauskuudeksemme, vaan me olemme ne tehneet rosvoihin sekä ryöväreihin pesäksi,

"Mutta, hyvä isä", vastasi Katri, "onpa kuitenkin myös lohduttavaa tuossa näkö-alassa edessämme. Tuolla noin näemme neljä kaunista luostaria kirkkoineen, torneineen, jotka vasken helisemisellä kehoittavat kaupunkilaisia velvollisuuttaan Jumalaa kohtaan täyttämään — näiden luostarein asukkaat, jotka ovat luopuneet maailmasta, sen harrastuksista ja huvituksista; pyhittääkseen koko elämänsä

taivaallisiin toimiin — eikö ne kaikki ole todisteina, että jos Skotlanti onkin syntinen ja verinen maa, se kuitenkin vielä tuntee ja pitää arvossa uskonnon vaatimukset ihmiskunnalta?"

"Aivan niin, mun tyttäreni", sanoi munkki; "sanoissasi näyttäisi olevan perää. Vaan likempää katsoen, suuri osa tuosta lohdutuksesta, jota sinä viittaat, ilmautuu petokseksi. Semmoinen aikakausi on kyllä, se on totta, ollut kristikunnan historiassa, jolloin hyviä ihmisiä, jotka elättivät itseänsä omain käsiensä työllä, kokoontui yhteen — ei siksi että saisivat elää helppoa elämää, ja nukkua rauhassa, vaan siksi että voisivat valmistaa toinen toisensa kristillistä uskoa ja oppia sanansaarnaajiksi kansalle. Epäilemättä voisi nytkin löytyä semmoisia miehiä noista pyhistä huoneista tuolla silmiemme edessä. Mutta suuresti pelkään, että hyvin monen rakkaus on kylmennyt. Meidän hengelliset miehemme ovat tulleet rikkaiksi, yhtäpaljon jumalisten ihmisten lahjain, kuin niiden lahjusten kautta, joita häijyt ihmiset tietämättömyydessään ovat antaneet, siinä luulossa, että he kirkon omia tulevien antimien kautta voivat ostaa itselleen anteeksi-antoa, jota Jumala ainoasti totisille katuvaisille lupaa. Ja näin on, valitettavasti kyllä, kirkon rikastuessa, kirkon oppi tullut hämäräksi ja sekavaksi, samoin kuin kynttilänkin valo, jos se kultaiseen astiaan asetetaan, on vähemmin kirkas, kuin koska se valaisee lasikuvun läpi. Jumala sen tietää, etten minä näitä seikkoja huomaa mistään erin-omaisuuden halusta enkä pyrinnoista päästä opettajaksi Israel'issa; vaan tuli hehkuu minun sydämessäni eikä salli mun olla vaiti. Kyllä mä noudatan munkiston sääntöjä, enkä vetäy pois sen ankarien käskyjen alta. Olkoon ne välttämättömät meidän autuudellemme tahi pelkkiä ulkomenoja, keksittyjä korvaukseksi totisen jumalisuuden ja oikean katumuksen puutteelle, niin olen luvannut, jopa vannonutkin niitä totella. Ja minä aion totella niitä sitä tarkemmin siitä syystä, koska muuten voitaisiin sanoa minun pitävän huolta ruumiini mukavuudesta, vaikka Jumala voisi todistaa kuinka vähän pitäisin lukua kaikista vaivoista ja piinoista, jotka siinä minulle voisivat tulla osaksi, jos vaan kirkon puhtaus saataisiin entiselleen ja papiston tavat takaisin muinaiseen yksinkertaisuuteensa".

"Mutta, hyvä isä", virkkoi Katri, "juuri näitten ajatustenne tähdenhän ihmiset haukkuvatkin teitä Lollard'iksi ja Wiclefiläiseksi, sanoen teidän tahtovan hävittää kirkot sekä luostarit ja palauttaa pakanan-uskoa".

"Juuri senvuoksi, minun tyttäreni, on minun pakko hakea turvaa keskellä kallioitten sekä vuorien, ja paeta sivistymättömäin Vuorelaisten luokse, jotka siinä suhteessa voi sanoa edistyneemmiksi armon tiellä, että heidän rikoksensa lähtevät oppimattomuudesta, ei röyhkeydestä. En tahdo, säilyäkseni heidän julmuudeltaan, laiminlyödä niitä keinoja, jotka Jumala minulle neuvonee; sillä, niin kauan kun semmoisia ilmaantuu, olen katsova sitä merkiksi, että minulle vielä on joku tehtävä aiottu maan päällä. Mutta jos niin olisi minun taivaallisen Herrani tahto, niin Hän tietää, kuinka mielellään Klemetti Blair on riisuva tämän turmeltuneen maallisen elon, siinä nöyrässä toivossa, että hän tuolla saapi autuaan elämän sen sijaan. — Mutta miksi näin tuskallisesti katselet lapseni? — Sinun nuoret silmäsi ovat terävämmät minun näkimiäni — näetkö jonkun tulevan?"

"Minä katselen, hyvä isä, eikö tuo Vuorelais-poika, Conachar jo tule, joka on saattava teidät Vuoristoon, missä hänen isänsä voi suoda teille turvallisen, joskin kyllä epämukavan, pakopaikan. Sen hän usein lupasi, kun me puhelimme teistä ja teidän opetuksestanne — pelkäänpä hänen nyt olevan semmoisessa seurassa, missä hän sen opetuksen pian unohtanee?"

"Siinä pojassa on armon kipenöitä", lausui isä Klemetti, "vaikka se kansa tavallisesti on kovin kiintynyt omiin hurjiin, raakoihin tapoihinsa, täydellä maltilla kärsiäkseen uskonnon tahi ihmislain suitsia. — Etpä ole koskaan kertonut minulle, tyttäreni, millä lailla se nuorukainen, vastoin sekä kaupungin että Vuoriston tapoja, tuli asumaan sinun isäsi taloon?"

"Kaikki mitä minä siitä asiasta tiedän," sanoi Katri, "on se, että hänen isänsä on suuren-arvoinen mies noissa Vuorelaisissa, ja että hän rukoilemalla rukoili isääni, joka hänen kanssaan on ollut tekemisissä kaupan tähden, tätä poikaa joku aika luonansa pitämään. Vasta kaksi päivää sitten tuli heille ero, siten että poika palasi vuorillensa".

"Ja miksikä sinä, tyttäreni" kysyi munkki vielä, "olet edelleen pitänyt semmoista yhteyttä sen Vuorelais-pojan kanssa, että tiesit miten hänelle saattaa sanaa, nyt kun hänen apuansa tuli tarvis minun hyväkseni? Se on tosiaan sangen paljon, että nuorella neidolla on niin suuri valta semmoisen hurjan varsan yli kuin tuo Vuorelais-poika on."

Katri punastui ja vastasi viivytellen: "Jos minulla lienee joku valta Conachar'in yli, niin olen sitä — sen Jumala todistakoon! — käyttänyt ainoasti hänen tulisen luonteensa taivuttamiseksi sivistyneen elämän säännöille kuuliaiseksi. Totta on myös, että jo kauan olen pelännyt teille, hyvä isä, tulevan pakon paeta, ja siksi olin hänen kanssansa tehnyt semmoisen sovinnon, että hän tulisi tähän paikkaan minun puheilleni, niin pian kun hän saisi minun sanani sen merkin kanssa, minkä hänelle eilen lähetin. Sanansaattajana oli nopsajalkainen poika hänen omasta clan'istansa, jota hänellä oli ennenkin tapana joskus lähettää Vuoristoon asioilleen".

"Ja pitääkö minun siis uskoa, tyttäreni, että tuo nuorukainen, niin viehättävä silmälle, ei ollut sinulle muulla lailla rakas, paitsi että sinun oli halu valistaa hänen mieltänsä ja sivistää hänen tapojansa?"

"Semmoinen on asian laita, hyvä isä, eikä mitään muuta", vastasi Katri; "vaan kenties ei ollut hyvä, että minä viljelin niin likeistä ystävyyttä hänen kanssaan edes opettamisen ja parantamisenkaan vuoksi. Mutta sen rajan yli eivät minun sanani koskaan menneet".

"Sittenpä minun silmäni on pettänyt, tyttäreni; sillä minä olin sinussa näinä viime-aikoina havaitsevinani mielenmuutoksen, muutamia ikävöiviä katsahduksia takaisin tämän maailman puoleen, josta sinä jo yhteen aikaan olit päättänyt luopua".

Katrin pää vaipui alas ja hänen poskiinsa lensi vielä tulisempi puna, kun hän vastasi: "Itsehän te, arvoisa isä, aina vastustelitte minun menemistäni luostariin".

"Enkä siihen kehoita nytkään, lapsukaiseni", sanoi munkki. "Avioliitto on kunniallinen sääty, jonka Jumala on säättänyt, siksi että ihmiskunta säännöllisellä tavalla tulisi jatketuksi; enkä minä voi Raamatusta löytää, mitä ihmisviisaus sitten on ollut keksivinänsä, että muka avioton elämä on parempi. Mutta minä olen huolissani, minun tyttäreni, sinun puolestas, niinkuin isä ainoan lapsensa suhteen, ettet hukkaisi itseäs jonkun sinua ansaitsemattoman omaksi. Sinun isäsi, joka ei ole vaativainen vaalissaan, auttelee, sen tiedän, tuon Wynd'in Heikiksi nimitetyn hurjapäisen riitakukon ja viinaveikon kosimisia. Hän on rikas mies, olkoon niin, vaan hän seurustelee irstaisten tyhjäntoimittajain kanssa — hän on tavallinen kilpatappeli, joka on vuodattanut verta niinkuin mettä. Voipiko semmoinen olla sopiva aviokumppali Hanskurin Katrille? — Ja kuitenkin käy huhu semmoinen, että heistä muka pian tulee pariskunta".

Perth'in Kaunottaren posket vaihtuivat punaisista aivan vaaleiksi, ja vaaleista jälleen tulipunaisiksi, kun hän kiireesti vastasi: "En minä häntä yhtään ajattelekaan, vaikka kyllä viime aikoina on ollut jonkinlaisia kohteliaisuuden osoituksia meidän välillämme, osaksi senvuoksi, kun hän on minun isäni hyvä ystävä, myös osaksi siitä syystä, että hän tois-päiväisen tavan mukaan, on tullut minun Valentini-kumppalikseni".

"Sinun Valentini-kumppaliksesco?" sanoi isä Klemetti. "Kuinkas sinä, kaino ja viisas tyttö, olet pitänyt niin vähän lukua sukupuolesi arkatuntoisuudesta, että olet antaunut tuollaiseen liittoon tuon käsityöläisen kaltaisen miehen kanssa? — Luuletko että Valentinus, jonka sanotaan olleen jumalisen pyhän-miehen ja kristityn piispan, ikinä on kehoittanut tuommoiseen hupsuun, sopimattomaan tapaan, jolla paljon luultavammin on alkunsa pakanallisessa Floran tai Venus'en palveluksessa, sillä aikakaudella, jolloin ihmiset nimittivät himonsa jumalattariksi, eivätkä koettaneet niitä hillitä, vaan päinvastoin vielä kiihoittaa?"

"Isä", vastasi Katri, äänellä, joka osoitti suurempaa mielipahaa, kuin mitä hän tähän asti oli koskaan osoittanut Karthausilais-munkille, "en tiedä minkä oikeuden nojalla te niin ankarasti moititte minua siitä, että noudatin vanhaa menoa, jonka yleinen tapa tekee luvalliseksi ja jonka minun isäni tahto on tehnyt vielä luvallisemmaksi. Ei se minun mielestäni ole ystävällistä, että te sitä niin väärin selitätte".

"Suo minulle anteeksi, tyttäreni", vastasi munkki lempeästi, "jos lienen mieltäsi pahoittanut. Mutta tuo Heikki Seppä on rohkea, irstasmielinen mies, jolle et voi yli tavallisen rajan menevää ystävyyttä tai suosiota suoda, sen vaaran alttiiksi antaumatta, että se vielä pahemmin tulee selitetyksi — jos nimittäin et aikone hänen kanssaan mennä naimiseen, ja hyvin pian päälliseksi".

"Älkää siitä sen enempää puhuko, isä", virkkoi Katri, "teidän puheenne koskee kipeämmin kuin mitä te tahtoisitte, ja, se voisi kiihdyttää minua vastaamaan toisella lailla kuin minun sopisi. Kenties on jo minulla ollut syytä kyllin katuakseni, että olen tuohon joutavaan menoon suostunut. Kaikissa tapauksissa, uskokaa minua, en minä Heikki Sepästä pidä vähääkään, ja myös tuo joutava yhteys meidän välillämme, joka sai alkunsa Pyhän Valentinin päivänä, on nyt kokonaan rikottu".

"Se sanoma minua ilahduttaa, tyttäreni", vastasi Karthausilainen; "vaan minun täytyy nyt tutkia sydäntäsi toisen asian suhteen, joka minua puolestasi kovin huolettaa. Et voi olla siitä itse tietämättä, vaikka soisin, ettei siitä vaarallisesta asiasta olisi tarvis puhua edes täällä, näiden ympärillä olevien kallioin ja kivien kuullen. Mutta se täytyy puhua ilmi. — Katri, sinulla on rakastaja Skotlannin arvo-miesten korkeimmassa säädysssä!"

"Sen tiedän, isä," sanoi Katri hätäymättä. "Soisin kyllä ettei niin olisi".

"Niin minäkin soisin", sanoi munkki, "jos tietäisin sinut turhuuden lapseksi, jommoisia useimmat nuoret neidot sinun ijällänsä ovat, varsinkin jos heille tuo turmiollinen kauneuden lahja on suotu. Mutta jos se onkin viehättäväinen ulkomuoto, käyttäkseni turhamaisen maailman puhetapaa, joka sinun puolees on sen korkea-arvoisen rakastajan taivuttanut, niin tiedän että sinun siveytesi ja viisautesi on tekevä kestäväksi valtasi prinssin sydämen yli, minkä kauneus sinulle ensin on saavuttanut".

"Isä", vastasi Katri, "prinssi on viekas naistenviekoittaja, jonka huomio ei minulle voi tuottaa muuta kuin häpeätä ja häviötä. Kuinka te, joka juuri ikään ilmoititte pelkonne, siitä että muka varomattomasti olen suostunut aivan tavalliseen kohteliaisuuksien vaihtoon yhden vertaiseni kanssa, nyt voitte hätäytmättä puhua siitä tuttavuudesta, johon Skotlannin kruununperillinen uskaltaa yrittää minua pakoittaa? Kuulkaa: toissa yönäpä hän, pari humalaisia kumppaleita seurassansa, olisi väkisin vienyt minut pois isäni talosta, jos ei minulle olisi tullut avuksi sama uhkarohkea Heikki Seppä — joka, jos hän lieneekin kovin huimapäinen ilman syytä vaaraan ryntäämään, kuitenkin myös on aina valmis panemaan henkensä alttiiksi viattomuuden puolustukseksi. Ei ole muuta kuin velvollisuuteni, että häntä puolustan".

"Pitäisipä minunkin vähän tietää siitä asiasta", virkkoi munkki, "koska minun ääneni lähetti hänet sinulle avuksi. Minä olin nähnyt sen joukkion, teidän ovenne sivuitse kulkiessani, ja par'aikaa juoksin kaupungin vartiaväkeä apuun kutsumaan, kun näin yhden miehen hitaasti astuskelevan vastahani. Siinä pelossa, että sekin saattoi olla samassa salavehkeessä osallinen, kätkin itseni yhden Pyhän Johanneksen kappelin tukipatsaan taakse. Ja kun, likemmältä katsoen, tunsin hänet Heikki Sepäksi, arvasin minnepäin hän oli menossa, ja avasin suuni neuvoon, joka hänelle kaksinkertaisen joudun antoi".

"Paljon kiitoksia siitä, isä", sanoi Katri; "mutta se ja Rothsayn herttuan omat puheet minulle kaikki todistavat, että prinssi on irstasmielinen nuori herra, jonka omatunto ei ole pelkäävä kuinka hurjia tekoja hyvänsä eikä huoliva mitä pahaa siitä on hänen rakkautensa esineelle tuleva, kunhan hänellä voi olla toivo saada turhanpäiväinen himonsa tyydytetyksi. Onpa hänen lähettiläänsä Ramorny ollut niin hävytön ja uhannut, että isälleni on tuleva pahaa siitä, jos uskallan mielummin mennä kunniallisen miehen vaimoksi, kuin naiseen prinssin hetken-aikuiseksi jalkasiipaksi. En siis näe mitään apukeinoa; minun täytyy ottaa nunnanhuntu peitokseni, taikka olen minä, vieläpä isä parkanikin päälliseksi, hukassa. Jos ei olisikaan muita esteitä, niin jo nuo uhkaukset tuommoisen miehen suusta, josta kyllä tiedämme että hänessä on siihen toimeen paniija, peloittaisivat minua rupeamasta jonkun kunnianarvoisen miehen vaimoksi. Ne estäisivät minut siitä yhtä paljon kuin oven avaamisesta häntä murhaamaan pyrkiville. — Voi hyvä isä Klemetti, mikä kohtalo minulle on sallittu! Ja kuinka suureksi turmioksi luultavasti tulen isälleni sekä kelle hyvänsä muulle, jonka voisin ottaa kovan onneni kumppaliksi!"

"Älä kuitenkaan huolestu, tyttäreni", virkkoi munkki; "voisipa myös tässä pahimmassa hädässä, jolta se asia kyllä näyttää, olla jotain lohduttavaa. Ramorny on konna, joka herransa luottamusta väärin käyttää. Prinssi valitettavasti on irstastapainen tyhjäntoimittaja, mutta jos ei minun harmaahiuksisen pääni äly ole minua kummasti pettänyt, niin hänen luonteensa jo ottaa muuttua. Hänen silmänsä ovat auenneet Ramornyn kunnottomuutta huomaamaan, ja hän katkerasti katuu totelleensa hänen neuvojaan. Minä luulen, ei, minä olen ihan varma, että hänen rakkautensa sinuun on muuttunut jalommaksi, puhtaammaksi, ja että minulta kuultu oppi kirkon sekä uskollisen ajan turmeluksesta on, jos sinunkin suusi sitä vielä vahvistaa, tunkeva syvälle hänen sydämeensä ja kenties kasvava hedelmiä, joista koko maailma on ihmestyvä ja ihastuva. Vanhat ennustukset sanovat, että Roman häviö on tuleva erään vaimon puheitten kautta".

"Ne ovat vaan tyhjiä hourauksia, isä", sanoi Katri; "perättömiä unennäköjä, jotka leijuilevat semmoisen miehen silmien edessä, mikä liian paljon mietiskelee parempia asioita, joutaakseen oikein punnita tämän maailman tavallisia seikkoja. Kun olemme saman aikaa aurinkoon katselleet, kaikki muu häämöittelee hämärästi silmiemme edessä".

"Sinun päätöksesi on liian hätäinen, tyttäreni", virkkoi isä Klemetti, "ja sen sinulle nyt todistan. Sitä tulevaisuutta, jonka nyt aion tuoda silmiesi eteen, ei sopisi näyttää toiselle, jonka siveyden tunto olisi vähemmin luja tai jonka sydän olisi kunnianhimoisempi. Kukaties ei ole oikein, että sinullekaan sitä näytän; mutta minä luotan lujasti sinun viisauteesi, sinun lujuteesi. Kuule siis — hyvin on mahdollista, että kirkko jälleen purkaa liiton, jonka se itse on solminut, ja vapauttaa Rothsayn herttuan hänen aviostaan Margareeta Douglas'in kanssa".

Tähän hän pysähtyi.

"Ja jos kirkolla olisikin valta ja tahto niin tehdä", vastasi neito, "millä lailla sitten herttuan ero puolisostaan voisi vaikuttaa Hanskurin Katrin kohtaloon?"

Hän katseli, näin puhuessaan, tuskallisesti pappiin, ja tämän nähtävästi oli vaikea saada vastauksellensa oikea muoto, sillä hänen silmänsä olivat, kun hän vastasi, maahan päin luodut.

"Mihinkä Katri Logie pääsi kauneudellaan? Jos eivät meidän esi-isämme liene valhetelleet, hän kohosi sen kautta Taavetti Bruce'n valtioistuon-kumppaliksi".

"Ja elikö hän onnellisena, kuoliko surtuna, hyvä isä?" kysyi Katri yhä vaan samalla rauhallisella, vakaalla äänellä.

"Hänet saattoi siihen avioliittoon maallinen, kenties rikollinen kunnianhimo", vastasi isä Klemetti; "ja hän sai palkkseen turhuutta sekä mielen levottomuutta. Mutta jos hän olisi mennyt naimiseen sillä tarkoituksella, että uskovainen vaimo kääntyttäisi uskomattoman tai epäilevän puolisonsa, mikä palkka hänelle sitten olisi tullut osaksi? Rakkaus ja kunnioitus vaan päällä, ja taivaassa sija Margareeta kuningattaren sekä toisten nais-sankarien rinnalla, jotka ovat olleet kirkon äidit".

Tähän asti oli Katri istunut kivellä munkin jalkain juuressa ja puhuessaan tai kuullessaan katsonut häneen ylös. Mutta nyt hän, elähtyneenä kiivastumattomasta, vaan lujasta tyytymättömyyden tunteesta, nousi seisaalleen, ojensi kätensä munkkia kohti ja rupesi puhumaan hänelle katsannolla ja äänellä, millä olisivat kerubi-enkelille sopineet, joka surkuttelee ja myös, niin pallon kuin mahdollista, sanoissaan säästelee ihmis-parkaa, vaikka hänen on käskynä ankarasti moittia sen hairauksia.

"Onko se todella mahdollista?" lausui hän, "ja voivatko tämän halvan maailman halut, toivot ja väärät luulot niin suuresti vaikuttaa mieheen, jonka kenties jo huomenna täytyy heittää henkensä, siitä syystä kun hän on vastustanut häijyn aikakauden sekä totuudesta luopuneen papiston turmelusta? Ankaratapainen isä Klemettikö se kehoittaa rippilastaan pyrkimään, tai edes ajatuksissaan haluamaan osalliseksi kruunuun sekä avioon, jotka eivät voi tulla saataviksi, muuten kuin niiden nykyiselle omistajalle tehdyn kauhistuttavan vääryyden kautta? Viisas kirkonpuhdistajako se tahtoo rakentaa tuumansa, joka itsessään on vääryyttä täysi, niin epävakaiselle perusteelle? Mistä ajasta, hyvä isä Klemetti, on muka tuo kuninkaallinen irstailija niin alkanut muuttaa tapojansa, että voisi uskoa hänen rupeavan kunniallisella tavalla kosimaan jonkun Perth'in kaupungin käsityöläisen tytärtä? Kahden päivän ajassa se muutos sitten on mahtanut tapahtua — sillä pitempi aika ei ole kulunut siitä, kun hän väkisin pyrki minun isäni taloon sydän-yöllä, pahempia tarkoituksia mielessä, kuin mitä on tavallisella rosvoilla. Ja uskotte te vai, että Rothsay, jos hänen sydämensä semmoiseen liittoon vaatisikin, saisi tahtonsa täytetyksi, saattamatta vaaran alltiiksi sekä perintö-oikeuttaan että henkeänsä; sillä Douglas'in ja March'in kreivit kumpikin hyökkäisivät hänen päälleen, kostaaksensa tekoa, jota eivät voisi katsoa muuksi kuin loukkaukseksi ja häväistykseksi molemmille suvuille? Voi, hyvä isä Klemetti, missä silloin oli teidän ankara omatuntonne, missä teidän viisautenne, kun sallitte tuon eriskummallisen houreen pyörryttää päänne ja annoitte halvimmalle oppilaistanne täyden syyn moittia teitä?"

Vanhan miehen silmät olivat täynnä kyneleitä, koska Katri, silminnähtävästi tuskastuneena puheestaan, viimein taas vaikenä.

"Lasten ja imettäväisten suun kautta", sanoi hän, "on hän nuhdellut niitä, jotka olivat olevinansa viisaita sukupolvessansa. Minä kiitän Jumalaa, joka minut on oman turhamielisyyteni synnyttämistä ajatuksista saattanut parempiin, niin lempeän nuhtelijan kautta. — Niin, Katri, tästä lähtien ei minun sovi ihmetellä eikä moittien huudahtaa, kun näen niiden, joita tähän saakka olen kovin kovasti tuominut, pyrkivän maalliseen valtaan, uskonnollisen kiivauden sanat suussansa. Kiitoksia, mun tyttäreni, terveellisestä varoituksestasi, ja kiitoksia Jumalalle, että hän sen lähetti sinun huultesi, eikä jonkun tylymmän nuhdesaarnaajan huulten kautta".

Katri kohotti päätään vastataksensa ja pyytääksensä vanhaa miestä rauhoittumaan, sillä isä Klemetin mielenmasennus hänestä tuntui vaikealta; mutta samassa hänen huomionsa kiintyi yhteen aivan likellä olevaan esineeseen. Tämän, muusta maailmasta erotetun paikan monista kivi-lohkareista ja möhkäleistä oli kaksi niin aivan likekkäin, että ne näyttivät olleen yhtä ja samaa kalliota, joka ukkosen tahi maanjäristyksen voimalla oli kahtia haljennut, niin että siihen oli kahden kiviseinän välille syntynyt noin neljä jalkaa leveä rako. Tähän rakoon oli tammipuu tunkeunut, totellen yhtä niistä eriskummaisista oikuista, joita kasvit tämmöisissä paikoissa usein o soittavat. Tämä puu, jonka säännöllistä kasvamista laiha ravinto esteli, oli lähettänyt juurensa kaikille haaroille, pitkin kallion pintaa, ulos enemmän syömistä etsimään; ne olivat siinä sadassa koukerossa, käppyrässä ja solmussa, niinkuin Indian saariston jättiläis-käärmeet. Sattumalta luotuaan silmänsä tuohon eriskummalliseen yhteenkietouneitten oksien ja yhteensolmiutuneitten kutomukseen, huomasi Katri yht'-äkkiä siinä kaksi suurta silmää, jotka kiiluen tirkistelivät heihin, niinkuin väijyksissä olevan pedon silmät. Hän säpsähti ja, sanaakaan virkkamatta, osoitti niitä kumppanilleen. Sitten vielä tarkemmin katsoen selitti hän tuuhean, ruskean tukan sekä pörhöisen parran, jotka ensin olivat olleet häneltä piilossa puun alasriippuvain oksain ja yhteenkiertäyneitten juurten takana.

Nähtyään että hän oli keksitty, Vuorelainen, sillä semmoinen se oli, tuli ulos lymypaikastaan. Hän oli jättiläinen ruumiiltaan, verhottu puna-, vihriä- ja sinipunertava-ruutuisella vaipalla, jonka alla hänellä oli härännahkainen tröijy. Joutsi nuolineen riippui selässä; pää oli paljas; sen peitteenä ja täydellisenä lakin sijan täyteenä olivat tuuheat, nykyisten Irlantilaisten tukan kaltaiset, toisiinsa kietouneet hius-suortuvat. Vyöltä riippui miekka sekä väkipuukko, ja kädessä oli tanskalainen pertuska, sitä laatua, mitä sittemmin Skotlannissa sanottiin Lochaber'in kirveeksi. Saman luonnollisen portin kautta ilmautui sitten yksitellen vielä neljä miestä, kaikki yhtä jättiläiskokoisia, ja samoissa puvuissa, samoilla aseilla varustettuina.

Katri oli kovin tottunut näkemään kansaa vuorilta, jotka olivat niin lähellä Perth'ia, että hän olisi heitä pelästynyt, niinkuin joku alankolan tyttö tämmöisessä tilaisuudessa luultavasti olisi tehnyt. Jokseenkin huoletonna näki hän siis noiden jättiläisten asettuvan puoli-ympyrään hänen sekä munkin eteen, kaikki ääneti tuijotellen häneen suurilla silmillänsä, joissa sen verran kuin Katri taisi arvata, ilmautui huima ihastus hänen kauneuteensa. Hän nyykähytti päätänsä ja lausui, vaillinaisesti kuin osasi, tavallisen Vuorelais-tervehdyksen. Vanhin ja ylimmäinen joukosta vastasi tervehdystä, vaan sitten taas jäi ääneti ja liikahtamatta seisomaan. Munkki luki rukouksia, helminauhaansa sormiellen; ja Katriakin nyt jo rupesi oudosti peloittamaan ja hän oli hyvin huolissaan, kun ei voinut tietää, olivatko he enää täydessä vapaudessa. Hän päätti koettaa ja läksi liikkeelle, ikään kuin olisi aikonut mennä vuorelta alas; mutta kun hänen piti mennä noiden Vuorelaisten rivin läpi, he laskivat pertuskan poikittain välillensä, niin että kaikki lomat, joista olisi sopinut mennä läpi, tulivat suljetuiksi.

Vähän hämmästyneenä, vaikei pelästyneenä, sillä hän ei voinut uskoa, että mitään pahaa tarkoitettiin, istahti Katri yhdelle noista hajallaan olevista kalliolohkareista ja kehoitti munkkia, joka hänen vieressään seiso, ettei olisi milläänkään.

"Jos olen pelossa", virkkoi isä Klemetti, "niin en olekaan omasta puolestani, sillä musertavatko nää metsäläiset pääni kirveellään, niinkuin olisin työssä voimattomaksi käynyt ja teurastettavaksi tuomittu härkä, vai sitovatko he minut joutsiansa jänteillä ja vievät niiden käsiin, jotka julmemmilla tempuilla ottavat henkeni, siitä en paljon huoli, kun vaan päästäisivät sinut, tytär kultaseni, vahingoittamatta pois".

"Meillä ei kummallakaan", sanoi Perth'in Kaunotar, "ole mitään syytä pelätä pahaa; ja tuossa tuleekin Conachar meille sitä vakuuttamaan".

Näin puhuessaan, ei hän kuitenkaan uskonut silmiänsä. Niin aivan toisellainen kuin ennen puvultaan sekä ryhdiltään oli tuo kaunis, pulska, melkein komeasti puettu nuorukainen, joka, kepsuttain kuin vuorikauris, hyppäsi alas jokseenkin korkealta kalliolta juuri tytön eteen. Hänen pukunsa oli samanlaisesta kankaasta kuin ensiksi ilmautuneitten miesten vaatteet, mutta se oli kaulan sekä kyynärpäitten kohdalta kiinitetty kultaisilla kaulavitjoilla sekä rannerenkailla. Muuten oli hänellä myös päällään pantsari teräksestä, joka oli niin kirkkaaksi hiottu, että aivan paistoi hopealta. Käsivarsissa oli kaikenlaisia kalliita helyjä, ja lakki oli, paitsi kotkan sulkasella — päällikkö-arvon merkillä — koristettu kultavitjoilla, jotka olivat useammin kerroin käärityt sen ympäri ja kiinnitetyt suurella, helmistä kiiluvalla pitimellä. Rintasolki, joka piti kiinni vaippaa, oli myös kullattu, suuri ja taidokkaasti taottu. Asetta ei ollut hänellä kädessä muuta kuin pieni, hoikka, koukkupäinen keppi. Koko hänen ryhtinsä ja näkönsä, jotka ennen aina ilmoittivat yrmeää alennuksen tuntoa, oli nyt uljas, rohkea ja ylpeä. Hän seiso Katrin edessä, itseensä tyytyväisesti hymyillen, ikään kuin hänellä olisi ollut täysi tieto näkönsä parannuksesta ja ikään kuin olisi odottanut, että neito ensin hänet tuntisi.

"Conachar", kysyi Katri, joka tahtoi tehdä lopun tuosta tuskallisesta tilasta, "ovatko nämät tässä sun isäs miehiä?"

"Ei, kaunis Katri!" vastasi nuorukainen. "Conachar on ollut ja mennyt, paitsi mitä hänelle tehtyä pahaa sekä siitä tulevaa kostoa koskee. Minä olen nyt Ian Eachin Mac-Ian, Duhele-heimon päällikön poika. Niinkuin näet, olen muuttanut höyheniäkin samassa kuin nimeäni. Ja nämät miehet täällä eivät ole isäni miehiä, vaan minun omiani. Sinä näet täällä ainoasti puolet heistä; heitä on yhdeksänmiehinen joukko: kasvatus-isäni kahdeksan poikansa kanssa. Ne ovat henkivartijani ja vyö-poikani, joiden koko elämä ei tarkoita muuta kuin minun käskyjeni täyttämistä. Mutta Conachar", lisäsi hän, lempeämmällä äänellä, "on kuitenkin vielä olemassa, niin pian kuin Katri häntä haluaa nähdä. Hän on nuori Duhele-heimon päällikkö kaikille muille, vaan Katria kohtaan hän on yhtä nöyrä ja kuuliainen, kuin ennen Simo Hanskurin oppipoikana. Katso tässä on se keppi, jonka sain sinulta, kun me yhdessä olimme pähkinöitä poimimassa Lednoch'in päivänpaisteisilla rinteillä, koska syksy mennä vuonna vielä oli nuori. Tätä keppiä, Katri, en heimokuntani valtikkaankaan vaihtaisi".

Eachin'in näin puhuessa rupesi Katria jo epäilyttämään, oliko hän tehnyt viisaasti, kun avukseen pyysi tätä rohkeata nuorta miestä, joka nähtävästi oli paisunut ylpeäksi äkillisen koroituksen kautta palvelijan tilasta tähän nykyiseen arvoon, missä, sen Hanskurin tytär kyllä näki, hänellä oli rajaton valta laista sangen vähän huolivan seuralais-joukon yli.

"Ethän toki pelänne minua, kaunis Katri?" virkkoi nuori päällikkö, tarttuen tytön käteen. "Minä annoin väkeni tulla ilmi pari minuuttia ennen minua, siksi että näkisin, kuinka sinä niiden näön kestäisit; ja mielestäni sinä heitä katselit, ikään kuin olisit luotu päällikön puolisoiksi."

"Minulla ei ole syytä pelätä pahaa keltään Vuorelaiselta", vastasi Katri lujasti, "varsinkin kun kohta arvelin Conachar'in olevan joukossa. Conachar on juonut meidän maljastamme ja syönyt meidän leivästämmä; ja isäni, vaikka hän yhä on ollut kauppa-asioissa Vuorelaisten kanssa, ei ole koskaan tehnyt heille vääryyttä eikä ole ollut riidassa heidän kanssansa".

"Vai ei?" virkkoi Eachin, "vai niin! Eikö silloinkaan, kun hän piti tuon *gov chrom'in* (väärsäären sepän) puolta Eachin Mac-Ian'ia vastaan? — Älä koetakaan puolustaa häntä, ja ole varma, että on oleva sinun oma syysi, jos ikinä enää sitä asiaa mainitsen. Mutta sinulla oli jotain minulle käskettävää — virka se niin käskysi tulee täytetyksi".

Katri kiiruusti vastasi, sillä tämän nuoren päällikön käytöksessä ja puheessa oli jotain, joka teki, että hän tahtoi niin pian kuin mahdollista lopettaa keskustelun.

"Eachin", sanoi hän, "koska ei teitä enää saa Conachar'iksi sanoa — te kyllä ymmärrätte, että pyytäessäni pientä apua vertaiseltani, niinkuin minun kaikessa kunniallisuudessa sopikin tehdä, en ollenkaan tietänyt kääntyneeni niin ylen mahtavan ja korkea-arvoisen miehen puoleen. Te, yhtähyvin kuin minä, olette tälle hyvälle miehelle kiittollisuuden velassa hänen uskonnollisen opetuksensa tähden. Nyt hän on suuressa vaarassa; häijyt ihmiset ovat häntä vastaan vääriä syytöksiä tuoneet esiin, ja hän tahtoi kätkeä itsensä johonkukuhun turvalliseen paikkaan, siksi kun se myrsky on mennyt ohitse".

"Haa! Kunnan Klemetti munkkiko? Niin, koettihan se arvoisa pappismies tehdä minulle paljon hyvää, enemmänkin kuin mitä minun karhea luonteeni voi ottaakaan hyväkseen. Mutta tahtoisinpa nähdä, kuka Perth'in kaupungissa tohtisi vainota sitä, joka Mac Ian'in vaipan liepeen alle on turvaunut!"

"En taitaisi kelvata kovin paljon luottaa siihen", sanoi Katri. "En teidän heimokuntanne voimaa suinkaan epäile, mutta kun Musta Douglas jotakin ihmistä rupeaa vainoomaan, eipä häntä Vuorelais-vaipan huiskuttaminen siitä pois säilyttäne".

Vuorelainen peitti mielipahansa tästä puheesta väkinäisellä naurulla.

"Varpunenkin", virkkoi hän, "ollessaan silmää likempänä, näyttää suuremmalta kuin Bengoilen kukkulalla istuva kotka. Te pelkäätte Douglas'eja enemmän, siitä syystä kun he täällä teitä likimpänä asuvat. Mutta olkoon niinkuin sinä tahdot — et usko kuinka laajalle meidän kukkulat, meidän laaksot ja meidän metsät ulottuvat tuon tummansinisen Vuori-aituuden takana, ja sinä luulet koko maailman olevan täällä Tay-virran rannoilla. Mutta tää hyvä munkki on näkevä vuoria, joiden rotkoissa hänellä olisi hyvä piilopaikka, vaikka Douglas'it joka sorkka olisivat häntä etsimässä ja hän on näkevä siellä miehiä niin paljon, että Douglas'it kiittäisivät onneansa, jos jälleen pääsisivät takaisin Grampian-vuorten eteläpuolelle. — Ja etkö sinäkin voisi tulla sinne tään hyvän miehen seurassa? Minä lähetän joukon miehiä sinun isääskin sinne hyvässä turvassa saattamaan, ja näin voimme sitä vanhaa työtämme jatkaa Tay-järven takana — minä vaan en puutu enää hansikkain leikkaelemiseen. Kylläpä isälles lupaan hankkia vuotia, vaan en niitä huoli leikkaella, paitsi niin kauan kun ne vielä ovat elukan päällä".

"Kyllä isäni joskus on tuleva teidän taloanne katsomaan, Conachar — Eachin, arvelin sanoa. — Mutta silloin pitää olla rauhallisempi aika, sillä tätä nykyä on riitaa meidän kaupungin porvarein sekä herrojen väen välillä, ja kuuluuhan Vuoristossakin sota olevan syttymäisillään!"

"Niin mar' on, Katri! Ja jos ei sitä samaa sotaa Vuoristossa nyt olisi, etpä silloin saisikaan näin lykätä käyntiäs Vuoristossa toistaiseksi, kaunis kultaseni. Mutta Vuorelais-suku ei ole täst'-edes enää oleva jaettuna kahteen kansakuntaan. He aikovat nyt taistella ylivallasta, ja se joka ylivallan käsiinsä saapi, on kohteleva Skotlannin kuningasta niinkuin vertaistansa, ei kuin parempatansa. Rukoile voittoa Mac-Ian'ille, minun hurskas St. Katrinani, sitten rukoilet sen puolesta, joka sinua hellästi rakastaa".

"Minä aion rukoilla voittoa sille, joka on oikeassa", sanoi Katri; tai pikemmin vielä, että tulisi rauhaa kaikin puolin. — Hyvästi nyt, hyvä, kunnan isä Klemetti! Uskokaa minua, en minä teidän opetustanne ikinä unohda — muistelkaa minuakin rukouksissanne. — Mutta kuinka te vaan kestätte sitä vaivaloista matkaa!"

"Kyllä nämä miehet voivat kantaa häntä, jos tarvis tulee", sanoi Eachin, "jos nimittäin täytynee astua pitkältä, ennenkuin hänelle saamme hevosen hankituksi. Mutta sinä, Katri — täältä on pitkä matka Perth'iin. Annas minun tulla saattamaan sinua entisellä tavallani".

"Jos te olisitte entisessä asussanne, en minä teidän saattoanne suinkaan kieltäisi. Mutta kultaiset soljet ja rannerenkaat ovat vaarallisia seurakumppaleita, koska Liddesdalen ja Annandalen peitsimiehiä vilskuu maantiellä yhtä tiheässä kuin kuivia lehtiä Pyhänmiesten päivänä. Ja Vuorelaisen ruutuvaipan sekä huovin teräspantsarin ei ole hyvä sattua yhteen".

Katri teki tämän muistutuksen siksi, kun hän hiukan luuli, että nuori Eachin, nahkaansa luodessaan, ei ollut kuitenkaan kokonaan päässyt entisessä halvemmassa säädysään totutuista tavoistansa, ja että hän, vaikka suuri sanoiltaan, yht'-hyvin ei olisi kyllin tuiutupäinen, uskaltaakseen antautua tappeluun ylivoimaa vastaan, jommainen luultavasti oli nouseva, jos hän tuli kaupunkia lähemmäksi. Katri olikin aivan oikein arvannut, sillä jäähyväisten perästä, jossa tilaisuudessa hänen täytyi, voidakseen säästää huuliensa, antaa kätensä suudeltavaksi, sai hän yksin lähteä Perth'iin päin. Toisinaan vaan, jos hän

kääntyi taaksepäin katsomaan, näki hän vielä jonkun aikaa vilahduksen Vuorelaisista, jotka, salaisimpia, vaivaloisimpia polkuja myöten kierrellen, kulkivat pohjoiseenpäin.

Siksi hetkeksi hälveni nyt osaksi hänen pelkonsa, sitä myöten kuin hän joutui kauemmaksi noista miehistä, joiden tekojen ainoana lakina oli heidän päällikkönsä käsky, ja joiden päällikkö oli huimapäinen, tulinen poika. Kotimatallaan Perth'iin ei hän pelännyt mitään pahaa vastaansattuvilta sotamiehiltä, kuuluivat ne kumpaan puolueeseen tahansa; sillä ritarillisuuden säännöt olivat siihen aikaan parempana turvana siivonnäköiselle neidolle, kuin aseellinen suojelusjoukko, joiden vaakunamerkit eivät kenties nostaneet yhtä ystävällisiä tunteita toisessa vastaantulavassa sotajoukossa. Mutta toiset kauempaa uhkaavat vaarat yhtähyvin rasittivat hänen mieltänsä. Tuon irstasmielisen prinssin hätyyttämiset olivat saaneet vielä peloittavamman muodon sen kautta, että prinssin jumalaton neuvon-antaja oli uhannut pahaa Katrin isälle, jos neiti ei luopuisi kainoudestaan. Nämät uhkaukset tällä aikakaudella, tällaisen miehen suusta, kyllä antoivat täyttä syytä pelkoon. Eikä myös nuot rakkauden pyynnit, joita Conachar palveluksensa ajalla vaan töin tuskin oli hillinnyt, vaan nyt rohkeasti toi esiin, olleet vähemmän peloittavat; sillä Vuorelaiset olivat ennenkin monta kertaa äkki-rynnäköllä tulleet Perth'iin, vieden kaupunkilaisia heidän omain katoksiensa alta vangeiksensa taikka tappaneet heitä miekalla keskellä kaupungin katuja. Myös pelkäsi Katri isänsä pakoituksia sepän suhteen, jonka käytöksestä Pyhän Valentin'in päivänä häijyjä juttuja oli neidon korviin tullut, ja jonka kosimiseen Katri ei sittenkään, vaikka olisi Heikin maine ollut aivan puhdas hänen silmissään, olisi uskaltanut suostua, niin kauan kun Ramornyn uhkaukset vanhaa hanskuria vastaan soivat hänen korvissaan. Kaikki nämät monellaiset vaarat täyttivät hänen mielensä rasittavimmalla pelolla, synnyttäen hänen sydämessään hartaan halun päästä niistä sekä omista epäilemisistään luostariin turvansa ottamalla. Mutta ei hän taas nähnyt mitään mahdollisuutta saada isänsä suostumusta tähän ainoaan keinoon, josta hän rauhaa ja turvaa toivoi.

Näissä hänen mietteissään me emme kuitenkaan voi havaita mitään selvää merkkiä, että hän olisi surrut oikeata syytä kaikkiin hänen vaaroihinsa, nimittäin mainettansa *Perth'in kaupungin Kaunottarena*. Se oli yksi seikka, joka osoitti, ettei hän vielä ollut täysi enkeli; toinen todistus siitä kenties oli se, että hänen rinnastaan, huolimatta Heikki Sepän todellisista tai luulluista kepposista, pääsi huokaus, kun hän St. Valentin'in päivän aaton muisti.

VIIDESTOISTA LUKU.

Voi siemynkin jos valtaa sais,
Mi sielun tuskan sammuttais!

Bertha.

Me olemme saattaneet ilmi rippituolin salaisuudet; eivätpä ole sairashuoneenkaan salaisuudet meiltä peitetyt. Pimennetyssä kammarissa, missä voiteita ja rohtoja seiso, näyttäen että lääkäri oli täällä virkatoimissaan häärinyt, makasi vuoteella pitkä, laiha mies, puettu vyöllä kiinnivytettyyn kotinuttuun, tuska otsallansa ja tuhansia tulisesti raivoavia tunteita sydämessään. Kaikki siinä kammarissa näytti, että hän oli rikas, rahaa runsain määrin kuluttava mies. Henbane Dwining, apteekkari, joka näkyi olevan sairasta hoitamassa, hiiviskeli viekkaalla, kissantapaisella hissituksella nurkasta toiseen, ahkerasti sekoitellen rohtoja tai valmistellen siteitä. Sairas mies ohkasi kerran tai kaksi, jonka kuultua lääkäri, läheten vuoteen viertä, kysyi, osoittiko ne ohkaukset ruumiin kipua tai sielun tuskaa?

"Molempia, sinä myrkyneittäjä", virkkoi ritari Juhana Ramorny, "ja vieläpä lisäksi närkästystä siitä, kun täytyy kärsiä sinun pirun vietävän läsnä-oloa".

"Jos ei ole muuta, niin voin helposti vapauttaa teidät, herra ritari, kumminkin yhdestä noista valituksista, sillä että kohta paikalla lähden muuanne. Kiitos olkoon tämän nykyisen rauhattoman ajan riitaisuuksille, olisi minulla täysi työ käsilleni, vaikka olisikin niitä kaksikymmentä näiden molempien mitättömän taitoni palvelijain sijasta". Näin sanoen hän näytti luisia kämmeniään. "Kyllä hyväpalkkaistakin työtä, missä kiitos-sanat ja kultakolikot kilpailisivat kummat saisivat apuani paremmin palkituksi, te puolestanne, ritari Ramorny, vain viskelette lääkärillemme kaikki ne vihat, joita teidän oikeastaan tulisi säästää yksistään haavanne lyömämiehen varalle".

"Konna, en huoli alentaa itseäni sinulle vastaamalla", virkkoi sairastunut; "mutta jokainen sinun ilkeältä kieleltäsi tuleva sana on väkipuukko, mikä iskee haavoja, joita parantamaan kaikki Arabian voiteet ovat voimattomat".

"Ritari Ramorny, en puhettanne käsitä. Mutta jos te noille myrskyisille vimman puuskille valtaa annatte, niin on mahdoton estää kuumetta sekä haavan ärtymistä".

"Miksi sitten puhut sanoja, jotka vertani kiehumaan saattavat? Miksi sitten puhut siitä, että sinulla mitättömällä muka pitäisi oleman useampia käsiä, kuin mitä luonto sinulle on suonut, vaikka tiedät, että minä, aatelis-mies ja ritari, olen käsipuoli vaivainen?"

"Herra ritari", vastasi lääkäri, "en minä ole pappi, enkä myös edes kovin lujasti usko niitä, mitä papit meille puhuvat. Mutta kuitenkin tahtoisin huomauttaa teille, että teidän kohtalonne on tullut sangen armollisesti määrätynsi. Sillä jos sama sivallus, joka teille tään vahingon teki, olisi niskahanne sattunut, jota se tarkoitti, niin se olisi kerrassaan lennättänyt pään poikki kaulastanne eikä vaan silponut pois tätä vähemmän tärkeätä jäsentä".

"Soisinpa että se, Dwining — soisinpa että se olisi sattunutkin, niinkuin oli tarkoitus! Ei sitten olisi ollut tarvis nähdä tätä minun valtioviisauteni hienoa verkkoa rikkirevittynä humalaisen poroporvarin kömpelön kouran kautta. Sitten ei olisi henkeni säästynyt minulle, siksi että nyt täytyy nähdä hevosia, joiden selkään en saa nousta — taistelutarhoja, joihin en saa mennä sisään, — kunnialoistoa, josta en voi toivoa mitään osaa — sotia, joihin en pääse taistelemaan! Sitten ei minun, jonka sydämessä palaa miehen himo valtaan ja taisteluihin, olisi pakko istua nahjustella naisväen keskellä, ylenkatseella heillekin, kurjana, kykenemättömänä vaivaisena, joka ei edes saa yrittää kiistaan vaimojen suosiosta!"

"Annetaan olla että kaikki se niin olisi, pyytäisin kuitenkin teitä, herra ritari, huomaamaan", vastasi Dwining, aina vaan häärrien siteitten valmistelemissä, "että teidän silmänne, jotka arvattavasti olisivat menneet pään kanssa, vaan nyt ovat tallella, voivat nähdä edessään loistavamman nautinnon toivon, kuin niitä kunnianhimo, voitto kilpatanterella tai sodassa, taikka edes vaimon rakkauskään olisi voinut teille tarjota".

"Pääni on liian typerä sinun sanojesi tarkoitusta arvaamaan, lääkäri", vastasi Ramorny. "Mikä voisi se loistava näkö olla, joka olisi minulle tässä häviössäni vielä tarjona?"

"Suurin nautinto, jota ihmis-sydän voi tuntea", vastasi Dwining; ja sitten hän samalla hellällä äänellä, jolla rakastaja rakkaansa nimeä mainitsee, ilmoittaen rakkauttaan äänensä soinnullakin, lisäsi sanan: "*Kosto!*"

Sairas oli kohottanut itsensä vuoteeltaan, kiihkeässä halussaan saada kuulla lääkärin arvoituksen selitystä. Kun se oli lausuttu, hän taas laskeutui pitkälleen, ja lisäsi lyhyt-aikuisen vaiti-olon perästä: "Missä kristityssä koulussa olette te sen Jumalan käskyn oppineet, maisteri Dwining?"

"En missään kristityssä koulussa", vastasi lääkäri; "sillä vaikka sitä salaa noudatetaankin sangen monessa, ei sitä julkisesti, miehuullisesti tunnusteta yhdessäkään. Mutta minä harjoitin tiedettäni myös Granadan viisaitten parissa, missä tulinen Maurilainen korkealle korottaa väkipuukkoansa, josta vihollisen veri tippuu, ja suoraan tunnustaa tuota oppia, jota mieto kristitty ainoasti noudattaa, vaikka se pelkuri ei sitä uskalla oikealla nimellä nimittää".

"Oletpa sinä korkeampi-ajatuksinen konna kuin minä luulinkaan", sanoi Ramorny.

"Se ei kuulu tähän", vastasi Dwining. "Tyynimmät vedet ovat aina syvimmat, ja se vihollinen on enimmin pelättävä, joka ei koskaan uhkaa, ennen kuin se sivaltaa. Te ritarit ja soturit käytte aina suoraan päälle, miekka kädessä. Me kynämiehet pyrimme perille kuulumattomilla askelilla ja mutkitellen, mutta perille mekin yhtä varmaan pääsemme".

"Ja minunko", virkkoi ritari, "joka kostonteitäni aina olen astunut rautakengillä helkytellen, niin että kauas ylt-ympärille kaikui, minunko nyt tulisi sipsuttaa tohvelissa sinun tavallas? Haa!"

"Keneltä voimaa puuttuu", sanoi viekas lääkäri, "sen täytyy tarkoituksensa perille pyrkiä taidolla".

"Ja virkapas nyt minulle suoraan, lääkäri, miksi sinä minulle tätä perkeleen oppia saarnaat? Miksi tahdot kiihoittaa minua vielä kiivaammaksi kostoni, kuin mitä minä sinun mielestäsi jo itsestäni olen? Minä en ole eilisiä nahkapeikkoja tämän maailman menoissa; minä hyvin tiedän, ettei semmoiset kuin sinä suotta tiputtele sanojansa eivätkä väkisin tunkeu minunkaltaisten miesten salaisuutten osallisiksi — joka on vaarallinen asia — elleivät he samalla toivo saavansa jotain omaakin asiaansa ajetuksi. Mitä tekemistä on sinulla sillä tiellä, oli se rauhallinen tai verinen, jota minä äsköisten tapausten johdosta ruvennen käymään?"

"Suoraan puhuen, herra ritari, vaikka ei minulla ylimatkaan ole tapa niin puhua", vastasi lääkäri, "on minun tieni koston juuri sama kuin teidänkin".

"Kuin minun!" virkkoi Ramorny, äänellä, joka ihmettelemistä ja ylenkatsetta ilmoitti. "Luulinpa minun tieni käyvän liian korkealla, että sinä siihen ylettyisit. Sinullako muka olisi sama kosto mielessä kuin Ramornyilla?"

"Onpa niin kuitenkin", vastasi Dwining, "sillä tuo seppä tolvana, jonka sivallus teille on tään vahingon saattanut, on minullekin usein tehnyt häväistystä ja vahinkoa. Hän on estänyt tuumiani neuvoitteluissa ja ylenkatsonut minua milloin teoista oli puhe. Hänen raaka, arvelematon suoruutensa on elävä moite minun luonteeni viekkaukselle. Minä pelkään häntä ja vihaan häntä".

"Ja minustako toivot kiivaan apulaisen häntä vastaan?" sanoi Ramorny taas samalla halveksivaisella äänellä. "Mutta tiedä, että tuo käsityöläis-roisto on liian halpaa säätyä, että minä häntä pelkäisin tai vihaisin. Yhtähyvin hän ei kuitenkaan ole jäävä kostamatta. Me emme vihaa käärmettä, joka meitä on purrut, vaikka kyllä me sen repäisemme pois purrusta paikasta ja tallaamme kuolijaksi. Kyllä minä sen roiston vanhastaan tunnen vankaksi miekka-mieheksi, ja, niinkuin olen kuullut, kosiskelee hän tuota samaa ylpeää vauvaa, jonka kauneus, todellakin, kiihoitti meidätkin tuohon meidän viisaasen ja toivorikkaasen yritykseemme. Te perkeleet, jotka tätä alimailmaa täällä hallitsette! Mikä häijyys saattoi teidät niin sallimaan, että tää käteni, joka joskus on leikkisodassa ojentanut peistä kuninkaankin pojan rintaa vastaan, tulisi poikkisilvotuksi, aivan kuin puun vesa, mokoman työmies-rehvanan käden kautta ja yöjalkalais-kahakassa! — Niin, lääkäri, sen verran meillä todellakin on yksi tie, ja saat olla varma siitä, että minä sinun mielihyväksesi tuon käsityöläis-madon muserran. Mutta älä luulekaan sitten luiskahtavasi mun käsistäni, sitten kun se kostoni osa on täytetty, joka hyvin helposti ja pian tulee täytetyksi".

"Eipä kuitenkaan, kenties, niin aivan helposti", sanoi apteekkari; "sillä, uskokaa minua, herra ritari, ei sillä olekaan juuri helppo ja vaaraton työ edessään, joka hänen kanssaan tuommoisiin tekemisiin rupeaa. Hän on vahvin, rohkein ja taitavin miekkamies Perth'issä sekä kaikilla lähiseuduilla".

"Älä pelkää; kyllä hän vertaisensa on kohtaava, vaikka olisikin hänessä Simson'in voima. Mutta sitten, huomaa se! Älä luulekaan pääseväsi kostoni alta jos et tule kuuliaiseksi välikappaleekseni sitten seuraavassa tehtävässä. Huomaa se, sanon vielä kerran. En minä tosin ole ollut opissa maurilaisessa opistossa eikä ole minulla myös aivan sama rajaton koston-nälkä kuin sinulla; mutta kostoni minunkin pitää kuitenkin saada. — Kuules siis, tohtori, kun sinulle nyt tään verran avaan sydämeni salaisuudet. Mutta varo, ettet petturiksi rupea sillä jos lieneekin sinun pirusi voimallinen, niin oletpa kuitenkin ollut halvemman saatanan opissa kuin minä. Kuule — herrani, jota olen palvellut niin hyvissä kuin pahoissakin, kenties liialla kiivaudella, voidakseni säilyttää hyvää mainettani, mutta aina järkähtymättömällä uskollisuudella häntä kohtaan — se sama, jonka huimaa hullutusta auttaessani minulle tää korvaamaton vahinko on tullut osaksi, aikoo nyt, vanhuuttaan lapsimaiseksi tulleen isänsä pyynnöstä, uhrata minut, hylätä minut suosiostansa ja jättää minut ulkokultaisen sukulaisensa armoille, jonka hän tällä uhrauksella saa vähäksi aikaa lepytetyksi. Jos hän tässä perikiittämättömässä päätöksessään pysyy, niin sinun tulisimmatkin Maurilaisesi, vaikka olisikin heidän ihonsa musta kuin helvetin savu, ovat häpeevät, sillä minun kostoni on niin voitava heidän kostoansa! Mutta minä tahdon antaa hänelle vielä yhden tilaisuuden pitää vaaria kunniastaan sekä turvallisuudestaan, ennen kuin vihani häneen on iskevä koko leppymättömällä, hillitsemättömällä vimmallansa. — Kas niin, sen verran olet nyt saanut tiedon salaisuksistani — lyökäämme kättä siitä kaupasta — kättäkö sanoin? — vaan missä on se käsi, jonka tulisi olla Ramornyn kunniasanan panttina! Se on naulattu kaupungin kaakinpuuhun, tai viskattu herkkupalaksi isännättömille koirille, jotka juuri nyt mahtavat äristä toinen toiselleen siitä riidellessään! Pane siis sormes tämän vaivaisen tynkän päälle ja vanno tulevasi yhtä uskolliseksi apulaiseksi minun kostolleni kuin minä sinulle. — Ohoh, herra tohtori, vai te vaalenette — te, jonka käskystä kuolema lähenee tahi poistuu, tekö vavahdatte, kun häntä muistelette tai kun häntä mainitaan! En ole vielä puhunut mitään teidän palkinnostanne, sillä joka itse kostoja haluaa, ei huoli mistään sen enemmistä lahjuksista. — Mutta jos intosi tähän hyvään asiaan voisi vielä kiihtyä toivossa olevista avaroista maatiluksista ja suurista rahasummista, niin niistä ei tule olemaan puutosta".

"Niilläkin on jonkinlainen sija minun nöyrissä toivoissani", sanoi Dwining. "Köyhä mies tässä häärivässä maailmassa tallataan jalkain alle niinkuin kääpiö kansantungoksessa — rikkaitten ja mahtavien pää on pystyssä tungoksen yli; niillä ei ole mitään hätää, sill'-aikaa kuin kaikki muut heidän ympärillään vaikeasti mellastelevat".

"Sitten sinä saat pitää pääsi pystyssä tungoksen yli, niin korkealla kuin vaan kulta sen voi kohottaa. Tämä kukkaro tässä on raskas, mutta kuitenkin se vaan on käsiraha siitä mitä palkinnokses olet saava".

"Entäs tuo seppä, sanokaapas mun jalo hyväntekijäni", virkkoi lääkäri, pistäen lahjan taskuunsa, "tuo Wynd'in Heikki tai mikä hänen nimensä lienee — eikös sanoma siitä, että hän on työstään palkkansa saanut, lievittäisi teidän haavanne kipua paremmin kuin tää Mekkan palssami, jolla sitä olen voidellut?"

"Hän on liian halpa, saadaksensa sijaa Ramornyn ajatuksissa, eikä ole minussa enempää vihaa häntä vastaan, kuin sitä sielutonta asetta vastaan, jota hän käytti. Mutta oikeutta ja kohtuutta on, että sinä

saat kostonhimosi häntä vastaan tyydytetyksi. Missä hän enimmäen liikkuu?"

"Sitäkin olen minä mietiskellyt", sanoi Dwining. "Rynnäkö hänen taloonsa päivällä olisi liian julkinen ja vaarallinen teko, sillä hänellä on viis sälliä, jotka hänen kanssaan alaisinta kilkuttelevat, niissä neljä väkevää karhua, ja kaikki viis hyvin uskollisia mestarilleen. Yölläkin se yritys tuskin olisi vähemmän vaarallinen, sillä hänen ovensa ovat lujasti kiinnitetyt tammisilla telkeillä ja rautakangilla, ja ennenkuin nuot hänen talonsa suojelusvärkit saataisiin murretuiksi, heräisivät jo naapurit ja rientäisivät apuun, varsinkin koska he Pyhän Valentinin aattoisen seikan perästä yhä vielä ovat varoillansa".

"Aivan niin, oikein, lääkäri", sanoi Ramorny, "sillä luonteesi mukaista petosta sinä harjoitat minuakin kohtaan — sinä tunsit siis sineettisormukseni, niinhän kerroit, kun minun käteni löytyi kadulta, laahtarihuoneesta ulosviskattuun inhottavain raadonhylkyjen lailla — miksikä sitten, vaikka sen tiesit, menit noiden pölkkypäisten porvarein kanssa ritari Charteris'in puheille, jolta herralta ritarinkannukset olisivat hakattavat pois kantapäistä, siksi kun hän noin seurustelee halpaimin poroporvarein kanssa — ja miksikä sinä toisten hupsuin seurassa toit hänet tänne häpäisemään sitä kuollutta kättäni, johon, jos se vielä olisi entisessä paikassansa, hän olisi ollut kovin halpa mies koskemaan rauhan asioissa tai taistelussa?"

"Jalo hyväntekijäni, niin pian kun olin nähnyt, että se onnettomuus oli teille tapahtunut, koettelin kaikella puhe-voimallani kieltää heitä ajamasta sitä asiaa sen edemmäksi; mutta tuo suurus seppä sekä pari muuta huimapäätä huusivat vaan huutamistaan kostoja. Se tolvana, näet te, herra ritari, sanoo itsensä Perth'in kaupungin Kaunottaren sulhaseksi ja katsoo siis kunnia-asiaksi pitää hänen isänsä puolta tässä riidassa. Mutta olenpa saanut hänen kauppansa niillä markkinoilla pilatuksi, ja se on jo pientä koston esimakua".

"Mitäs sillä tarkoitat, tohtori?" kysyi sairas.

"Katsokaas, herra ritari, tuo seppä ei pysy aina aisoissaan, vaan on tuommoinen hulivili ja veitikka. Minä itse satuin hänelle vastaan tulemaan Pyhän Valentinin päivänä, vähän sen perästä kun tuo kahakka oli ollut kaupunkilaisten sekä Douglas'in väen välillä. Ja silloinpa, kuulkaas, hän kierteli raitteja sekä syrjäsolia myöten tavallisen laulutyön seurassa; tytön vasu ja viulu oli hänellä toisessa kädessä, toisesta käsikynkästä riippui itse kaunotar. Mitä te arvellette, armollinen herra? Eikös se ole sievä poika, joka estää prinssin rakkaudenseikan Perth'in kauneimman tytön kanssa, hakkaa poikki käden vapaaherralta ja ritarilta, ja lähtee taluttelemaan maankulkiainta laulutyttöä, kaikki yhden ja saman vuorokauden kuluessa?"

"Rupeanpa mar' jo häntä paremmassa arvossa pitämään, koska hänellä on sen verran herrastapoja, vaikka on poroporvari", sanoi Ramorny. "Soisinpa mielummin että hän ei olisi tuommoinen lysti veitikka, vaan jörö, sitten minä kepeämmällä sydämellä auttaisin sinua kostoosi — ja minkälaista kostoja! kostoja sepälle — tuommoisessa surkeassa riidassa mätä-hansikkain tekijän tähden! Pyh! — Vaan yhtähyvin se kosto tulee täysin määrin täytetyksi. Olet sinä kai jo pannut sen alulle omilla vehkeilläsi?"

"Ainoasti aivan alulle", sanoi apteekkari; "pidinpä vaan huolta, että parille, kolmelle pahimmalle kielikontille Curfew-kadun seudulla, jotka jo kauan aikaa olivat äissään tuosta Katrin liikanimestä 'Perth'in kaupungin Kaunotar', tuli tieto tästä uskollisen Valentininsa kepposesta. He säpsähtivät kohta niille jäljille niin kiivaasti, että pikemmin olisivat olleet valmiit vannomaan itse nähneensä kaikki, omin silmin, kuin sallineet siitä mitään epäilystä. Sulhanen tuli noin tuntia myöhemmin Kaunottaren isän luokse, ja hyvin voitte arvata, armollinen herra, minkälaisen kyydin hän sai suuttuneelta hanskurilta, ja tyttö ei edes näyttänyt silmiään. Ja siis, niinkuin te, herra ritari, näette, minulla jo on ollut pieni esimaku koston. Mutta toivonpa saavani sitä nauttia täysin kulauksin teidän kauttanne, jonka kanssa nyt olen veljellisessä liitossa, ja — —"

"Veljellisessä!" kertosi ritari ylenkatseella. "Mutta olkoonpa vaikka niin — hokevathan papit, meidän muka kaikkein olevan samasta maan mullasta syntyperäisin. Enpä tiedä — minusta siinä näyttäisi jonkunlaista eroitusta olevan — mutta kaikissa tapauksissa on jalompi multa pitävä sanansa halvemmalle, ja koston olet saava täytetyksi. Kutsu minun hovipoikani tänne".

Lääkärin käskyä totellen, tuli nuori mies etuhuoneesta sisään.

"Eviot", kysyi ritari, "onko Bonthron siellä odottamassa? Ja onko hän selvällä päällä?"

"Hän on niin selvällä päällä kuin voi olla, koska aika humalan perästä on aika lailla maannut", vastasi hovipoika.

"Käske häntä sitten tänne ja pane ovi kiinni".

Pian kuului lähenevän raskaita askeleita, ja sisään astui mies, jonka keskenjäännyt pituus näkyi

saaneen täyden korvauksen hartioitten leveydessä sekä käsivarsien paksuudessa.

"Olisi eräs mies, jonka kimppuun sinun pitäisi käydä, Bonthron", sanoi ritari.

Miehen tyyly katsanto lauhtui; siinä ilmautui tyytyväisyyttä osoittava irvistys.

"Tää tohtori on sinulle näyttävä miestä. Valitse tarkkaan aika, paikka sekä muu tilaisuus, niin että menestys on varma; ja varo, ettet jää alle, sillä se mies on se taistelunhaluinen Wynd'in Heikki".

"Se on kova kappale työtä", mörisi murhamies; "sillä jos ensi sivallukseni ei käy henkipaikkaan, olen, kun olenkin, surman suussa. Koko Perth'in kaupunki kaikuu jutuista tuon sepän taitavuudesta ja väkevyydestä".

"Ota kaksi apulaista kanssas", virkkoi ritari.

"Enpä", vastasi Bonthron. "Jos tahdotte että siinä olisi jotakin kaksinkertaista, olkoon se palkka".

"Luetaan se kaksinkertaiseksi", sanoi herra; "mutta katso että tehtäväsi tulee tyystin tehdyksi".

"Luottakaa vaan minuun, herra ritari — harvoin on minun sivallukseni sattunut ilmaan".

Totellen tään viisaan miehen neuvoja, käski vielä haavoitettu ritari, osoittaen lääkäriä. "Ja kuules — odota siksi kun hän tulee ulos kodistaan — äläkä juo ennenkuin se työ on tehty".

"En suinkaan", vastasi tuo julma käskyläinen; "oma henkenihän siitä riippuu, että sivallukseni on luja ja tarkka. Kyllähän minä tiedän minkälaisen miehen kimppuun olen menevä".

"Korjaa luusi sitten, siksi kun tohtori kutsuu sua, ja pidä pertuskas sekä väkipuukkos varalla".

Bonthron nyökkähytti päätään ja sitten läksi.

"Uskallatteko te, herra ritari, uskoa semmoisen työn yhden ainoan miehen käteen?" virkkoi lääkäri, sen perästä kuin murhamies oli ulos lähtenyt. "Olkaa toki hyvä ja muistakaa, että tuo seppä toissa yönä ajoi karkuun kuusi aseellista miestä".

"Älä enempää kysele, tohtori; Bonthron'in kaltaisesta miehestä, joka aikansa ja paikkansa osaa valita, on apua enemmän kuin koko tusinasta puolihumalaisia yöjalkalaisia. — Käske Eviot tänne — sinä saat nyt ensin näyttää parantamistaitosi, äläkä epäile, että tuossa toisessa työssä sinulla on apuna mies, joka äkillisen ja arvaamattoman surmaamisen taidossa on hyvin sinun vertaisesi".

Hovipoika Eviot taas tuli sisään lääkärin käskystä ja auttoi, herransa viittausta totellen, Dwining'ia, joka nyt rupesi ottamaan pois siteitä ritari Ramornyn haavasta. Hän katseli paljastettua tynkkää jonkunlaisella lääkärin ihastuksella, jonka lisäksi epäilemättä vielä tuli hänen ilkeän sydämensä häijy ilo muiden olentoin piinan ja tuskan näkemisestä. Ritari ainoasti vilkaisi tuohon kauhistuttavaan esineeseen ja hänen rinnastaan — lieneekö sitten ruumiin tai mielen piina siihen ollut syynä — pääsi ohkaus, jonka hän kyllä mielellään olisi estänyt.

"Te ohkaatte, herra ritari", virkkoi lääkäri lienteällä, liehakoivalla äänellensä, mutta samassa ilmoitti itseään kuitenkin ylenkatseen sekainen ilkkuminen tuossa suusoppien irvistelyssä, jota ei edes tämä tottunut teeskelijä saanut kokonaan peitetyksi. "Te ohkaatte — mutta lohduttakaa toki itseänne. Tää Heikki Seppä on aika mestari — hänen miekkansa osaa oikeaan paikkaansa yhtä hyvin kuin hänen vasaransa alaisimeen. Jos olisi tää paha sivallus tullut tavallisen miekkamiehen kädestä, niin se olisi vikoittanut luuta ja pilannut jäntäreet, niin ettei minussakaan olisi ollut niiden parantajaa. Mutta Heikki Sepän sivallus se tekee puhdasta työtä, ja tarkkaa, aivan kuin olisin minä veitselläni tikannut tään jäsenen poikki. Muutamien päivien kuluttua jo voitte te päästä ulos, kun vaan olette varovainen ja pidätte vaaria lääketaidon säännöistä".

"Mutta minun käteni — minun menetetty käteni!" — — —

"Sen vahingon voipi pitää salassa, jonkun aikaa", sanoi lääkäri. "Minä olen, ankaralla kertomisen kiellolla, parille, kolmelle lörpöttelevälle hupsulle antanut sen tiedon, että tuo löydetty käsi on teidän tallirenkinne, Mustan Oventin'in oma, ja te jo tiedätte, herra ritari, että se mies on lähtenyt pois Fifen lääniin, niin että juttuni tulee yleiseen uskotuksi..."

"Kylläpä sen tiedän", virkkoi Ramorny, "että tuommoinen huhu vähäksi aikaa voi peittää totuuden. Mutta mitä apua siitä lyhyt-aikaisesta viivytyksestä?"

"Totuuden voi pitää salassa, kunnes te, herra ritari, joksikuksi aikaa vetäytte pois hovista; ja sitten, kun uudet tapahtumat jo ovat saattaneet tämän nykyisen kahakan muiston hämäräksi, voi selittää että kätenne menettämiseen on ollut syynä joku katkennut peitsi tai joku siihen sattunut nuoli. Kyllä tää

teidän orjanne on keksivä jonkun sopivan tekosyyän ja vahvistava sen totuutta".

"Se asia tahtoo saattaa minut hulluksi", virkkoi Ramorny taas uudella ohkauksella, johonka ruumiin sekä sielun tuska hänet pakoitti. "Vaan enpä minäkään näe muuta neuvoa".

"Ei muuta olekaan", sanoi lääkäri, jonka häijylle sydämelle sairaan tuska oli hauskinda huvitusta. "Sillä aikaa ihmiset voivat luulla teidän pysyvän kotona muutamain pienempäin vammaisain tähden ynnä myös harmista siitä, kun prinssi, totellen Albanyn herttuan kehoitusta, on teidät palveluksestaan luovuttanut; joka asia on yleiseen tietty".

"Konna, sinä kidutat minua!" huusi sairas.

"Ylimalkain puhuen voi siis sanoa", jatkoi Dwining, "että te, armollinen herra, olette siitä kahakasta aivan huokealla päässeet; ja jos emme ota lukuun teidän kätenne menettämistä, jota vahinkoa ei voi parantaa, pitäisi teidän pikemmin iloita kuin surra; sillä ei mikään parran-ajaja ja haavalääkäri Franskassa tai Englannissa olisi voinut toimittaa sitä leikkausta taitavammin kuin tuo tolvana sen teki yhdellä ainoalla iskulla".

"Minä kyllin arvaan kiitollisuusvelkani suuruuden", sanoi Ramorny, ponnistellen vimmaansa vastaan ja teeskellen itseänsä tyyntieliseksi; "ja jos Bonthron ei sitä velkaa suorita yhtä puhtaalla sivalluksella, joka lääkärin avunkin tarpeettomaksi on tekevä, niin sanokaat vaan, ettei ritari Johana Ramorny osaa kiitollisuuden velkoja maksaa".

"Kas se oli puhe, jommoista teidän kaltaisen miehen suusta arvaa saavansa kuulla, herra ritari!" vastasi lääkäri. "Ja sallikaa minun vielä sanoa, että leikkaajan taito sittenkin olisi ollut turha, koska veri olisi vuotanut tyhjäksi teidän suonistanne, ellei nuot kunnan munkit olisi kohta estäneet sitä siteillään sekä tyrehtytys-rohdoillaan, ja ellei sitten olisi ollut tään teidän halvan palvelijanne, Henbane Dwining'in apua".

"Vaiti!" huusi sairas, "en tahdo enää kuulla sinun ilkeää ääntäsi! — Tuntuupa minusta tosiaan, kun sinä tässä luettelet kaikkia kidutuksia, joiden alainen olen ollut, ikäänkuin minun kivistelevät hermoni yhä vielä ojentuisivat ja käpristyisivät, vaikuttaen sormiini, joilla ennen saatoin väkipuukkoon tarttua".

"Se, jos saan luvan selittää asian, jalo herra", sanoi Dwining, "on meillä lääkäreillä hyvin tuttu ilmiö. On niitä ollut muinais-ajan viisaita, jotka ovat arvelleet jonkun tunteen-yhteyden poikkileikkauksin sekä tuohon erillisilvottuun jäseneseen jääneitten hermoin välillä yhä edelleen voivan pysyä, niin että muka voi nähdä sormien liikuttavan ja kopristuvan, totellen liikuttavaa voimaa, joka tulee niiden tunteen yhteydestä elävän rungon elinvoiman kanssa. Jos voisimme saada teidän kätenne takaisin tuosta hirsipuusta taikka Mustan Douglas'in hallusta, niin minua hyvin huvittaisi nähdä tuon salaisen tunteen yhteyden ihmeellisiä vaikutuksia. Mutta pahoin pelkään, että se olisi yhtä vaarallinen yritys, kuin jos olisi se käsi temmattava nälkäisen kotkan kynsistä".

"Ja enempää vaaraa ei voisi tulla sinulle haavoitetun leijonan härsyttämisestä, kuin mitä näät häijyt pilkantekosi Juhana Ramornysta voivat tuottaa sinulle!" tiuskasi ritari, kohoten vimmassaan, jota ei enää saanut hillityksi. "Sinä koira, toimita vaan virkaasi, ja muista, että jos käteni ei voikaan enää väkipuukkoon tarttua, minun käskyni kuitenkin voi saattaa liikkeelle sata kättä".

"Jos yksi ainoakin väkipuukko olisi vedettynä tupesta ja kohotettuna minun silmieni edessä", sanoi Dwining, "se näkö jo kokonaan masentaisi teidän lääkärinne koko elinvoiman. Mutta kukapas sitten", lisäsi hän osaksi liehakoivalla, osaksi pilkallisella äänellä, "kukapa sitten lievittäisi tuota tulista, polttavaa kipua, joka minun herraani nyt vaivaa ja saattaa hänet niin närkkääksi myös hänen palvelijaurakkaansa vastaan, siitä syystä että tää selittelee haavalääkitys-taitonsa sääntöjä, joka kyllä tosin onkin halveksittava tuohon jaloon haavanlyömis-taitoon verraten".

Sitten lääkäri, kun ei enää kuitenkaan uskaltanut härnätä pelättävän hoitilaansa mieltä, täydellä todella ryhtyi haavan parantamiseen. Hän voiteli sen hyvänhajuisella voiteella, jonka tuoksu levisi ympäri koko kammaria. Se lauhdutti samassa haavan polttavan kuumuuden virvoittavalla vilppaudella, joka muutos kuumeen tuskissa olevasta sairaasta tuntui niin suloiselta, että hän, jota kipu juuri vähää ennen oli ohkauttanut, nyt ei voinut olla mielihyvystä huoahattamatta, kun hän jälleen vaipui vuoteelleen, nauttien voitelemisen kautta saatua lievitystä.

"Nyt, te ritarillinen herrani, tunsitte kuka se on teidän ystäväne", virkkoi Dwining. "Jos te, totellen ajattelematonta vimman puuskaa, olisitte käskeneet: Tappakaa tuo mitätön puoskaroitsija! — mistäpä te sitten olisitte näiden Britannian neljän meren välistä löytäneet miestä, joka olisi teille niin paljon lievitystä saattanut?"

"Unohda uhkaukseni, tohtori kulta", sanoi Ramorny, "vaan varo myös, ettet minua ylenmäärin kiusaa. Semmoiset kuin minä eivät siedä, että heidän piinansa tehdään pilan-aineeksi. Säästä sinä

kokkapuheesi yleisen sairashuoneen kurjien vaivaisten varalle".

Dwining ei nyt uskaltanut puhua mitään sen enempää, vaan tiputti pullosesta, jonka veti ulos lakkaristaan, muutamia tippoja pieneen kuppiin, missä oli vedensekaista viiniä.

"Tämä juoma", sanoi oppinut mies, "on nyt niin rohdoitettu, että se tuottaa unta, jota ei sais häiritä".

"Kuinka kauan se uni on kestävä?" kysyi ritari.

"Sen vaikutuksella ei ole aivan varmaa määrää — kenties huomis-aamuun saakka".

"Kenties myös ijät kaikki", virkkoi sairas. "Herra tohtori, maistakaapas sitä juomaa nyt kohta itse, muuten ei se mene minun huulteni välitse".

Lääkäri noudatti käskyä ylenkatseellisella hymyllä. "Joisin ma vaikka kaikki loppuun", sanoi hän; mutta tää Indian gummi-puun mehu voi muuttaa uneen terveekin ihmisen yhtähyvin kuin sairaan, ja minun lääkärin virkani vaatii valvomista".

"Suokaa anteeksi, tohtori", sanoi Ramorny, luoden silmänsä alaspäin, ikään kuin häpeissään epäluulostaan.

"Ei ole anteeksi-pyytöä tarvis semmoiselta, jonka ei ole lupa suuttua", vastasi lääkäri. "Tuleehan pienen ampiaisen olla kiitollinen jättiläiselle, ettei se häntä vallan mäsäksi tallaa. Mutta huomatkaa toki, jalo ritari, että pienet ampiaisetkin voivat tehdä vahinkoa, ja niin lääkärit myös. Mitäs minulle olisi tullut siitä, paitsi hetkisen aikaa vaivaa, jos olisin pannut tähän näin voiteesen semmoisia rohtoja, jotka mädättäisivät teidän käsivartenne hamaan kainaloon saakka ja muuttaisivat elämän virran teidän suonissanne haisevaksi velliksi? Mikäs minut esti käyttämästä vielä sala-viekkampia keinoja, ja täyttämästä teidän huoneenne aineilla, joiden vaikutuksesta elämänliekki rupeaa yhä hämärämmin ja hämärämmin kytämään, siksi kun se sammuu, niinkuin tulisoihtu jonkun maan-alaisen käähkänän ilkeässä kaasussa? Teillä on varsin vähän aavistusta minun voimastani, jos ette tiedä että nämät sekä toiset vielä salaisemmat hyvityskeinot ovat sen käsissä, joka minun taitoani taitaa. Mutta lääkäri ei huoli tappaa sairasta, jonka anteliaisuudella hän elää, ja vielä vähemmin se, jonka jokainen hengenveto on kostonhimoa täynnä, tappaisi valaliittolaisensa, joka häntä on koskaan auttava. — Ja vielä yksi sana lisäksi — jos teidän tulisi pakko selvittää itseänne unen horroksista — ja kukahan täällä Skotlannissa voisi olla varma saavansa kahdeksan tuntia peräkkäin olla rauhassa? — sitten haistakaa pulverirasiassa olevaa väkevää ainetta. — Ja nyt hyvästi, herra ritari — ja jos te ette voikaan pitää minua miehenä, jolla on arka omatunto, niin myöntäkää kumminkin, että minä olen älykäs ja järkevä mies".

Näin sanoen lääkäri läksi ulos; hänen tavallinen nöyrä ja liehakoiva näkönsä oli nyt tällä hetkellä muuttunut ylevämmäksi, jalommaksi, sillä hän tunsu saaneensa voiton ylpeästä hoitilaastansa.

Ritari Ramorny makasi vaipuneena mietteisinsä, jotka eivät olleet hauskoja, siksi kun alkoi tuntea unijuoman vaikutusta. Silloin hän silmänräpäykseksi ponnisti vastaan ja kutsui hovipoikansa.

"Eviot hoi! Eviot! — Pahoinpa tein, kun siihen määrään virkoin salaisuuteni tuolle myrkylliselle puoskarille — Eviot!"

Hovipoika astui sisään.

"Onko lääkäri jo lähtenyt?"

"Niin on armollinen herra".

"Yksinkö vai oliko joku muu hänen kanssaan?"

"Bonthron puhui kahden kesken hänen kanssaan ja läksi melkein kohta hänen jäljessään — teidän käskystänne armollinen herra, sanottiin minulle".

"Herrainen aika, niinhän se olikin! — hän läksi muutamia rohtoja noutamaan — hän tulee pian takaisin. Jos hän on humalassa, niin älä päästä häntä likelle kammariani, äläkä salli hänen ruveta puheisin kenenkään kanssa. Hänen päänsä joutuu pyörälle, kun väkevä juoma aivoihin pääsee vaikuttamaan. Hän oli kelpo poika, ennen kuin kerta erään Englantilaisen pertuska paljasti hänen aivonsa; mutta siitä ajasta hän jaarittelee joutavia, niin pian kun yhden maljallisen on kulauttanut suuhunsa. — Virkkoiko lääkäri mitään sinulle, Eviot?"

"Ei mitään muuta kuin vaan kielsi, ettei millään muotoa saisi teidän untanne, armollinen herra, häiritä".

"Ja sitä käskyä tulee sinun tyystin totella", virkkoi ritari. "Minä tunnen, että nyt saan unta, jota olen ollut vailla, aina sen perästä kun tään pahuksen haavan sain. — Kumminkaan, jos jolloinkin tuli unet, ei

ne kestäneet kauemmin kuin silmänräpäyksen aikaa. Auta minua nuttuani riisumaan, Eviot".

"Suokoon Jumala sekä hänen pyhä miehensä teille rauhaisaa unta, armollinen herra", toivotti hovipoika, lähtien pois, sen jälkeen kuin haavoitetulle herrallensa oli käsketyt avun suonut.

Hänen lähdettyään, ritari, jonka ajatukset alkoivat yhä enemmän sekaantua, mutisi muutamia sanoja pojan jäähyväis-siunauksen johdosta.

"Jumala — ja hänen pyhätmiehensä — olen aikamani nukkunut hyvään uneen semmoisen siunauksen jälkeen. Mutta nyt — jos en herätessäni pääsisi täyttämään korkealentoisia vallan ja koston toivojani, sitten mieluummin soisin, että tää nyt päätäni pyöräyttävä uni olisi alku siihen uneen, joka on saattava minun lainavoimani takaisin heidän alkuperäiseen olemattomuuteensa — vaan en jaksa ajatella sen pitemmälle".

Näin puhuen hän vaipui syvään uneen.

KUDESTOISTA LUKU.

Kun laskiaisna hulluteltiin.

Scot'in laulu.

Yö, joka nyt peitti Ramornyn sairasvuoteen, ei ollut rauhalliseksi sallittu. Kaksi tuntia oli kulunut valkeansammutus-kellosta, jota siihen aikaan soitettiin kello seitsemän ja jolloin kaikki muu paitsi rukousten, jonkun velvollisuuden tai irstaisuuden tähden valvovat, noina vanhan-aikuisina aikoina menivät levolle. Vaan kun tämä oli laskiais-päivän ilta, niin oli valvojissa niitä, jotka huvituksen tähden valvoivat, verrattomasti enemmän kuin muita mainittuja lajeja.

Alhainen kansa oli koko sen päivän häärinyt ja ponnistellut voimiaan pallosilla; korkeampi ja alhaisempi aatelisto olivat tappeluttaneet kukkoja sekä kuululleet laulutyttöjen kevytmielisiä viisuja; porvarit puolestansa olivat täyttäneet vatsansa täpötäyteen rasvassa paistetuilla pannukakuilla sekä soppaleivällä s.o. kovasti paahdetuilla kaurajauhoilla, joiden päälle sitä rasvasta lientä, missä suolalihaa oli keitetty, kaadettiin — sama ruokalaji nytkään vielä ei ole vastahakoinen herkkuihin tottumattomille vanhan-aikuisille Skotlantilaisille. Nämät leikit ja ruoat olivat kaikki tälle päivälle omituiset. Juhlamenoihin kuului myös, että jumalinen kristitty illalla joi niin paljon väkevää olutta sekä viiniä, kuin hänen varansa vaan kannattivat; ja jos hän vielä oli nuori ja norja, piti hänen ottaa osaa rinkitanssiin taikka mennä *Morrice*-tanssijain joukkoon, jotka Perth'issä, niinkuin muuallakin, olivat omituisiin, eriskummallisiin vaatteisiin puetut ja koettivat jos jollakin tempuilla osoittaa norjuuttansa ja nopsuuttansa. Kaikkeen tähän huvittelemiseen oli syynä se varovainen ajatus, että kun nyt Pitkä paasto laihan ruokansa sekä muun itsensä-kieltämisen kanssa kohta alkoi, oli viisainta, jos kuoleman-alainen ihmis-parka tuohon lyhyesen vielä suotuun väli-aikaan tahtoi niin paljon turhamaista, lihallista nautintoa kuin mahdollista.

Tavalliset ilot oli siis pidetty, ja useimmissa kaupungin osissa olivatkin nuo jo tavalliseen aikaan loppuneet. Aatelisherrat olivat erittäin pitäneet huolta, ettei taas uusia kahakoita nousisi heidän väkensä sekä porvarien välillä. Laskiaisilossa ei ollut siis tällä kertaa tapahtunut yhtä monta tapaturmaa kuin tavallisesti: ainoasti kolme miestappoa sekä joku joukko jäsenten katkaisemisia, joista, kun ne olivat sattuneet halpa-arvoiselle ihmiselle, ei viitsitty mitään tutkintoa pitää. Laskiais-ilta siis ylimalkain päättyi sangen rauhallisesti; ainoasti muutamissa paikoissa ilo ei vielä tahtonut loppua.

Yksi tanssija-parvi, joka erittäin oli vetänyt huomiota puoleensa ja ollut suosittu, näkyi olevan vastahakoinen huvituksestansa vielä lakkaamaan. Tässä parvessa oli kolmetoista miestä, jotka kaikki olivat samaan tapaan puetut. Heillä oli kaikilla näet tiukat, konstikkailla paikoilla ja päärmeillä varustetut säämiskäiset tröijyt; päässä oli vihriäiset, hopeahetaleilla ja punanauhoilla koristetut lakit, jaloissa valkoiset kengät! tiukusia oli helisemässä polvissa sekä pitkin sääriä, ja kädessä oli paljaat miekat. Tämä korea naamiojoukko, kuninkaan nähden tanssittuaan miekka-tanssia, suurella aseitten kalkuttelemisella sekä kaikenlaisilla eriskummallisilla ruumiinväntelemisillä, meni sitten jatkamaan lystiä leikkiänsä Simo Hanskurin oven eteen. Siellä he uudestaan näytettyään norjuuttansa, kuluttivat suuhunsa viiniä, tarjoillen sitä myös katselijoille, ja kaikuvalla eläköönhuudolla joivat Perth'in kaupungin Kaunottaren maljan. Ukko Simo nyt astui ulos kynnykselleen kaupunkilaistensa kohteliaisuudesta kiittämään, ja myös puolestaan tarjosi viiniä, esittäen Perth'in iloisten *Morrice*-tanssijain maljan.

"Kiitoksia Simo vaari", vastasi yksi heistä, joka teeskellyllä kimakkuudella koetti peittää Olivier Proudfulen tavallista nenäkästä, omarakasta ääntä. Mutta pikkuinen vilahduskin teidän suloisesta tyttärestänne olisi meille nuorille pojille ollut makoisempi kuin kaikkein Malvoisier'in viinämäkien mehu".

"Kiitoksia, naapurit, ystävydestänne", vastasi hanskuri. "Mutta tyttäreni ei voi hyvin eikä voi tähän kolkkoon yö-ilmaan tulla ulos. Vaan jos tää nuori heitukka tässä, jonka ääntä minä vähän kuin tutuksi tunnustelen, tahtoo minun matalaan majaan astua sisään, niin hän voi tyttäreltäni ottaa vastaan kiitokset teille kaikille".

"Tuo ne terveiset sitten meille Griffin'in krouviin", huusi muu tanssijajoukko kumppalilleen, jolle yksin kaikista oli Katrin näky suotu. "Siellä me aivomme pitää tervetuliaiset paastolle ja juoda vielä yhden maljan kaunoisen Katrin kunniaksi".

"Odottakaa sitten puolituntinen", sanoi Olivier, "ja koetelkaa kuka teistä saa suurimman pikarin tyhjennetyksi sekä huikkeimman laulun lauletuksi. Iloita pitää, niinkauan kuin tätä lyhyttä laskiais-päivän yötä vielä kestää, vaikka olisikin suuni päästöpäivän koittaessa jo iäksi suljettu".

"Hyvästi sitten", huusi muut tanssikumppalit, "hyvästi uljas lakin-tekijä, siksi kun taas tulemme yhteen".

Joukko siis jatkoi kulkuansa, tanssien ja laulaen, neljä soittoniekkaa etupäässänsä. Mutta heidän johtajansa vei Simo Hanskuri huoneesensa ja istutti hänet tuolille ruokakammarin takan viereen.

"Mutta missäs nyt on teidän tyttärenne?" kysyi Olivier. "Sehän meitä miekkamiehiä tänne viettelee".

"Hän, totta puhuen, on omassa kammarissaan, Olivier naapuri; ja suorin sanoin, hän on vuoteen omana".

"Vai niin — no sitten minä tahdon mennä ylös hänen suruansa lievittämään. Te olette keskeyttäneet iloni, Hanskuri kummi, ja siitä olette minulle jotain palkkiota velkaa — tällaiselle lystiveikolle — en huoli menettää sekä suunkostukettani että myös silmänhuvikettani. — Vai vuoteen omana hän on?"

"Tapa moinen on mulla ja koirallain
Tytön sairahan luokse me riennämme ain'.
Jos tyttösehen pipi sattuvi vaan,
Me kaks' koht' joudumme katselemaan.

Ja kun kuolen — pakkohan kuollakin lie!
Tapin aivan alle mua hautaan vie;
Suu auki tahtoisin loikua näin
Kanss' koirani pienoisen vierekkäin".

"Etkös voi edes silmänräpäyksen aikaa olla totinen, naapuri Proudful?" sanoi hanskuri; "minulla olisi vähän puheltavaa sinun kanssasi".

"Totinenko?" vastasi lakintekijä; "ykstotinenhan minä olen ollut kaiken tään päivää. Tuskinhan minä avaan suutani, ettei siitä tule jotakin kuolemasta, hautajaisista tai muista sellaisista — ja nehän ovat totisimmat puhe-aineet, joista minä tiedän".

"Pyhä Johannes auttakoon!" sanoi hanskuri. Eihän ne vaan lie enteitä?"

"Ei, ei vähääkään — ei nuot mustat mietteet kumminkaan minun omaa kuolemaani ennusta. Minä olen syntynyt onneatuovan tähden vaikutuksen alla ja aion elää vielä viisikymmentä vuotta eteenpäin. Mutta muistanpa tuota mies-parkaa — tuota Douglas'in seuralaista, jonka hakkasin maahan Pyhän Valentin'in päivän aatto-yönä — hän kuoli viime yönä — se asia minun omaatuntoani rasittaa ja nostaa tuommoisia surullisia ajatuksia. Voi, Simo vaari, meille miekkamiehille, jotka vihan-vimmassamme verta vuodatamme, tulee toisinaan raskas hetkinen — soisinpa joskus ettei puukkoni koskaan olisi leikannut muuta kuin villalangan päitä".

"Ja minä soisin ettei minun puukkoni olis koskaan leikannut muuta kuin pukin nahkaa, sillä onpa se joskus omiin sormiinikin luiskahtanut. Mutta hyvin voitkin säästää katumustasi tällä erää; ei siinä kahakassa tullut muuta kuin yksi mies vaarallisesti haavoitetuksi — se oli se, jolta Heikki Seppä hakkasi käden poikki, ja se on jo terve. Se on Musta Oventin, yksi ritari Juhana Ramornyn miehistä. Hänet lähetettiin salaa pois hänen kotipaikallensa, Fifen läänin".

"Mitä! Musta Oventinkö? — No sehän juuri on sama mies, jota Heikki ja minä — me kun aina taistelemme olkapää olkapäässä — sivalsimme molemmat yht'-aikaa, niin kuitenkin, että minun sivallukseni kerkesi silmänräpäystä ennen. Pelkäänpä siitä vielä pahempaakin tulevan, ja niin

ylituomarikin pelkää. — Vai hän on tullut terveeksi? No sitten voin olla iloinen, ja koska et tahdo antaa minun nähdä kuinka sievältä Katri yötröijyssänsä näyttää, niin lähdän täältä Griffin'in ravintolaan minun tanssikumppalieni luokse".

"Ei, viivy vielä hetkinen. — Sinä olet Wynd'in Heikin hyvä ystävä ja olet ottanut yhden ja toisen hänen töistensä omikses, tään äsköisen muun muassa. Soisinpa että myös voisit puhdistaa hänet toisistakin pahanteoista, joista huhu häntä syyttää".

"No, senpä vannon miekkani kahvan kautta, että ne syytökset ovat valheita, mustia kuin helvetti, Simo vaari! Mitä! — teräs ja kilpi! eikö miekkamiehet pitäisi yhtä?"

"No, no, naapuri lakintekijä, maltapas nyt vaan mielesi; voisit sinä nyt tehdä sepälle ystävyysden työn, jos tämän asian oikealle tolalle saattaisit. Minä olen valinnut sinut neuvoittelukumppaliksni tässä asiassa — en juuri siksi, että pitäisin sinua viisaimpana päänä Perth'in kaupungissa, sillä niin sanoen valehteleisin".

"Niin, niin", vastasi itseensä tyytyväinen lakintekijä; "kyllähän minä tiedän missä vikani on — te viisaat miehet pidätte meitä kiivaita miehiä houkkapäinä — olenpa mar' minä kuullut ihmisten sanovan Wynd'in Heikkiä siksi sen seitsemänkin kertaa".

"Sointuupa myös viisas ja kiivas yhteen sangen hyvin", virkkoi hanskuri; "mutta olethan sinä hyväsydäminen mies, ja rakastat luullakseni kumppalias. Meidän välimme hänen kanssaan, katsopas, on tätä nykyä sangen huono. Tiedäthän että on ollut vähän puhetta naimisliitosta minun tyttäreni Katrin ja Heikki Sepän välillä?"

"Olen ma kuullut lintusten jotain semmoista laulelevan Pyhän Valentinin päivän aamun perästä. — Voi! se, jolle Perth'in kaupungin Kaunotar tulee omaksi, on onnellinen mies — vaan pilaa sentään avioliitto myös monta iloista poikaa. Minäkin hiukan kadun — —"

"Heitä jo nyt hiiteen katumukseksi täksi kertaa", keskeytti hanskuri joksenkin närkkäästi. "Katsopas, Olivier, muutamat noista juoru-ämmistä, joiden aina pitää pistää nenänsä jokamiehen puuroon, ovat panneet sen huhun liikkeelle, että muka Heikki seurustelee laulutytöin sekä muiden senkaltaisten kanssa. Se kävi Katrin sydämelle, ja minäkin katsoin loukkaukseksi lapselleni, että seppä juuri sinä päivänä, jolloin hänellä vanhan tavan nojassa olisi ollut kyllä tilaisuus ajaa asiatansa edemmäksi, ei tullutkaan pitämään seuraa Katrille, niinkuin Valentini-kumppanin olisi sopinut, vaan antautui kumppaliksi mokomille. Senvuoksi minä vanha kiivas hupsu, kun Heikki myöhään Valentinin päivän iltana tuli tänne, en päästänytkään häntä sisään, vaan käskin hänen mennä takaisin kotiinsa sen kumppalin luo, jonka hän sinne oli jättänyt. En ole tavannut häntä sen jälkeen, ja olen ruvennut ajattelemaan, että kenties olin kovin hätäinen. Katri on ainoa lapseni, ja ennen soisin häntä haudan kuin irstailijan omaksi. Mutta luulinpa tähän saakka tuntevani Heikin perin pohjin, niinkuin oman poikani. En voi uskoa että hän meille on voinut semmoista häväistystä tehdä, ja saattaapa olla, että hän sen syytöksen saisi poisselitetyksi. Minua neuvottiin kysymään Dwining'iltä, jonka sanottiin tulleen vastaan, silloin kun Heikki tuota valittua kumppalia talutteli — ja jos saa hänen sanojaan uskoa, se tyttö oli sepän serkku, Johanna Letham. Mutta tiedänhän että tuo apteekkari aina puhuu toista kielellänsä, toista irstaviksi. — Sinulla, Olivier, on liian vähän älyä — kovin tarkka rehellisyys, arvelin sanoa, että voisit valehdella — ja koska Dwining puhui vähän sinnepäin, että muka sinäkin sen tytön näit — —"

"Minäkö hänet näin, Simo Hanskuri! Sanooko Dwining minun nähneen sen tytön?"

"Ei juuri niin — vaan hän sanoi sinun *kertoneen* hänelle, että tapasit sepän semmoisessa seurassa".

"Hän valehtelee ja minun tekisi mieleni survoa hänet mäsäksi huhmaressa!" sanoi Olivier Proudpute.

"Mitä? Etkös siis koskaan ole kertonut hänelle semmoisesta kohtauksesta?"

"Mitäs siitä jos niin teinkin?" sanoi lakintekijä. "Vaan eikö hän vannotulla valalla luvannut, ettei kenellekään muulle kuoleman-alaiselle kertoisi, mitä hänelle olin jutellut? Ja siksi on hän, sitä teille kertomalla, tehnyt itsensä valapatoksi".

"Et sinä siis", kysyi taas hanskuri, "kohdannutkaan seppää tuommoisessa kevytmielisessä seurassa?"

"No hiisi! kenties kohtasin, kenties en. Ajatelkaa vaan, Simo vaari — olenhan minä jo neljä vuotta ollut nainut mies — kuinkas te siis voitte luulla minun muistavan minkänäköinen on laulutytön sääri, tai hänen hameensa pitsipäärmäys, tai millä lailla hänen jalkansa kepsuttelee j.n.e. Ne asiat minä jätän naimattomille hulivileille, semmoisille kuin Heikki ystävälleni".

"Summa on siis se", sanoi hanskuri, kovasti suuttuneena, "että sinä kohtasit häntä Valentinin-päivänä kulkemassa julkisella kadulla — —"

"Eipä toki niin, naapuri. Minä kohtasin häntä yhdellä Perth'in kaupungin syrjäisimmistä, pimeimmistä raitesta pyrkimässä suoraa tietä kotiansa kohti. Kaluja ja kiluja hän, niinkuin kohtelias teikkari ainakin, kantoi kaikkia — rakas koira oli toisella käsivarrella, toisella käsikynkällä talutti hän itse lutkaa — sievännäköinen minun mielestäni kylläkin".

"No, Pyhä Johannes auttakoon!" virkkoi hanakuri, "tämäpä on semmoinen häväistys, että vihan vimmassa tekisi mieli luopua kristin-uskostaan ja kääntyä Mahomedin palvelijaksi! Mutta eipä seppä enää saa tyttärestäni nähdä vilaustakaan! Mieluummin antaisin Katrin mennä Vuoristoon, jonkun paljassäären vuorirosvon kumppaliksi, kuin naittaisın hänet miehelle, joka tämmöisenä aikana niin vähän huolii kunniastaan sekä siveyden vaatimuksista — Hyi semmoista!"

"Hist, hist, Simo vaari!" vastasi vapaamielinen lakintekijä; "te ette muista: nuoruus ja hurjuus! He eivät pitäneet kauan seuraa — totta puhuen minä vähäisen väijyskelin — ennen päivännousua näin sepän jälleen saattavan maakuljeksija-prinsessaansa Pyhän Neitsyen portaille, että tyttö Tay-jokea myöten saisi Perth'istä pois lähteä. Ja sen tiedän, sillä niiltä kävin kuulustamassa, että tyttö jaalassa meni Dundeehen. Se oli siis, niinkuin näette, vaan tuommoinen pieni nuoren miehen kepponen".

"Ja hän tuli tänne", sanoi Simo katkerasti, "tyttäreni puheille, vaikka hänellä samalla aikaa oli portto kotona odottamassa! Mieluummin kuulisin hänestä, että hän on koko tusinan miehiä tappanut! — Ei tästä auta sen enempää puhua — varsinkaan ei auta, jos sinä puhut, Olivier Proudpute, joka, josko et itse lienekään samanlainen, kuitenkin mielelläs tahtoisit olla. Vaan —"

"Kuulkaas, älkääs sitä toki noin pahaksi panko", virkkoi Olivier, joka nyt rupesi ajattelemaan, mitä pahaa hänen löpöttelemisensä oli tehnyt hänen ystävälleen, ja mihinkä vimmaan Heikki oli kiihtyvää, kun saisi tietää, että lakintekijä oli kielinyt asian, vaikka kohta se oli tapahtunut enemmän turhamielisyydestä, kuin pahalla tarkoituksella. "Ajatelkaa", jatkoi Olivier, "että nuoruudella on omat vikansa. Kiusaus voi saattaa ihmisen tämmöiseen kepposeen, ja rippituolissa niistä jälleen pääsee puhtaaksi. Enpä huoli salata teiltä, että, vaikka minun vaimoni on niin kelpo aviokumppali kuin suinkin joku tässä kaupungissa, minä itsekkin — —"

"Suu kiinni, sinä hupsu suupaltti", sanoi hanskuri tulisimmalla vihastuksella; "sinun lempiseikkasi ja tappelusi ovat kaikki yhtä tyhjää valhetta. Jos et voi olla valehtelematta, koska se sinun luonteeseen näkyy kuuluvan, miksi et kumminkaan keksi semmoisia valheita, joista sinulle olisi jotain kunniaa? Enkö minä näe aivan sinun läpitses, niinkun näen tulen huonon lyhdyn sarvisten seinäin läpi? Enkö minä vai tiedä, sinä likainen mätälankojen kutoja, että jos vaimos olisi sattunut kuulemaan taannoisen kerskauksesi, sinä yhtävähän uskaltaisit ikinä enää astua oman talosi kynnyksen yli, kuin mittaella miekkaa kahdentoistavuotisen poikasen kanssa, joka ensikertaa eläissään on tempaissut teräksen ulos tupesta? Pyhä Johannes auttakoon! Eipä se olisikaan muuta kuin ansaittu palkka sun kielimistäs, jos veisin Marketalles tiedon sinun lysteistä kerskauspuheista".

Lakintekijä, tämän uhkauksen kuullessaan, säpsähti, aivan kuin nuoli olisi äkkiä vingaissut hänen päänsä ohitse. Ja hänen äänensä vapisi, kun hän vastasi: "Kuulkaas, hyvä Hanskuri vaari, kylläpä te liian paljo harmaisin hiuksihinne turvaattekin. Muistakaa toki, hyvä naapuri, ettei näin nuoren miekkamiehen sopisi teidän kimp puhunne käydä. Ja mitä minun Markettaani koskee, niin luotan täydesti teihin; sillä en tunne ketään, joka olisi vähemmin kuin te taipuvainen perheellistä rauhaa häiritsemään".

"Älä siihen liioin luota, sen houkkapää" virkkoi vimmainen hanskuri, "vaan korjaa luusi sekä tuo tynkkä, jota pääkses sanot, pois käsistäni, etten minä lainaa takaisin viittä minuuttia nuoruuteni ajasta ja muserra sun kalloas!"

"Te olette tätä Laskiais-iltaa liian iloisesti viettäneet, naapuri", virkkoi lakintekijä, "ja minä nyt siis sanon teille jäähyväiset — huomenna, kun taas tavataan, ollaan paremmat ystävykset".

"Ulos huoneestani nyt täksi kertaa!" huusi hanskuri. "Oikeinpa hävettää minua, että tuommoinen joutava juorupussi kuin sinä on voinut saada sydämeni näin liikutetuksi — Sinä pöllö — raato — kielilerkku narri!" huusi hän vielä jäljestä, kun lakintekijä läksi, ja sitte hän vaipui tuolille. "Ettäpä tuommoinen ijän-ikuinen valehtelija ei osannut nyt keksiä jotain valhetta ystävänsä häpeän peitoksi! Ja minä — mitäs minä sitten olen, joka toivon että tämä törkeä häväistys minua sekä minun tytärtäni vastaan olisi tullut jollakin peitetyksi? Vaan niin suuressa arvossa minä pidin Heikkiä, että olisin hartaasti uskonut kömpelöimmänkin valheen, minkä tuo juorueleva pöllö olisi syöttänyt minulle. Mutta — mitäs siitä apua, että sitä asiaa ajattelen. Meidän kunniallinen nimemme on pidettävä puhtaana, vaikka kaikki muu menisi nurin narin".

Sillä välin kun hanskuri näin päivitteli sitä, että mielipahakseen oli saanut vahvistuksen jutulle, jota mielellään olisi pitänyt valheena, oli ulos-ajetulla morrice-tanssijalla, tämän Helmikuun-yön pimeydessä ja kylmyydessä, aikaa mietiskellä mitä tuosta hanskurin hillitsemättömästä vihastuksesta oli syntyvä.

"Mutta ei se vielä ole mitään," ajatteli hän itsekseen, "Wynd'in Heikin vimmastuksen rinnalla. Onpa hän joskus surmannut miehen paljon vähemmästäkin syystä, kuin vihan laittamisesta hänen sekä Katrin ja tuon tulisen vanhan ukon välille. Tosiaankin olisi ollut viisaampi sanoa, etten ollut nähnyt mitään. Mutta halu olla olevinani aika lystiveikko — niinkuin muuten todella olenkin — kokonaan sai vallan minussa. Olisiko minun nyt parempi mennä noihin pitoihin Griffin'in krouvissa loppuun asti osaaottamaan? Mutta sitten Marketta toruu, kun kotiin tulen — vaikka pitäisihän mulla nyt pyhäpäivänä olla jotain etuoikeuksia. Niin, nyt tiedän — en lähdekään krouviin — lähdenpä vaan sepän luo, joka varmaankin on kotona, koska ei kukaan ole nähnyt häntä täänpäiväisissä ilon-pidoissa. Minä koetan päästä sovintoon hänen kanssaan ja tarjoun sovinnonhierojaksi hänen sekä hanskurin välillä. Heikki on yksinkertainen, suora mies, ja vaikka hän kahakassa, arvelen ma, lieneekin vankempi minua, voinpa kuitenkin puheessa taivuttaa hänet vaikka kuinka tahdon. Kadut nyt jo ovat rauhalliset — yö on myös pimeä, ja voinhan paitsi sitä pujahtaa pois tieltä, jos reuhaajoita kohtaan. Kyllä ma lähden sepän luokse, ja kunhan saan hänet lepytetyksi, vähät minä sitten huolin Simo ukosta, St. Ringan auttakoon minut vaan ulos tään-yöllisestä pulasta, kyllä mä sitten ennen leikkaan kieleni poikki, kuin toistamiseen saatan sillä pääni tämmöiseen vaaraan! Tuo ukkokin tuossa, kun sydämensä oli kiihtynyt, näytti pikemmin semmoiselta, jonka virkana on härän nahkaisten kylterien halkaiseminen, kuin vuohennahkaisten sormikkaitten leikkaaminen".

Näissä miettein mahtava Olivier astui nopeasti, vaikka niin hiljaa kuin mahdollista, Wynd-kadulle päin, missä niinkuin lukijat jo tietävät, sepällä oli asuntonsa. Mutta kova onni ei ollut vielä tehnyt kaikkia kepposiansa lakintekijälle. Poiketessaan Isollekadulle, kuuli hän aivan likeltä musiikin rämähdyksen ja sitten pitkää hurraamista.

"Ne on iloiset kumppalini, morrice-tanssijat", ajatteli hän. "Tuntisin minä ukko Jeremiaksen kitarrin vaikka sadastakin. Annas kun koetan päästä kadun poikki, ennen kuin he ovat ohitse menneet. Jos he minut keksivät, niin luulevat minun olevan jollakin pienellä salaisella retkellä, ja se on lisäävä mainettani miekkamiehenä".

Tässä halussa tulla kuuluksi lystiveikkoin sekä uljasten miekkamiesten joukossa, jota kuitenkin hänen sydämensä pohjasta varovaisuus vähän vastusteli, yritti lakintekijä pujahtaa kadun poikki. Mutta pauhaajoilla, ketä lienevätkin olleet, oli tulisoihdut kädessä ja näiden valo sattui Olivier'iin, jonka puku paitsi sitä, vaalean värillisyytensä vuoksi, oli sitä näkyvämpi. Yleinen huuto: "Saalista, saalista!" kajahti, voittaen soittoniekan rämpätyksen, ja ennen kun lakintekijä oli vielä kerjinyt päättää, oliko parempi paeta vai pysyä paikallaan, tarttui jo häneen kaksi nopsaa nuorta miestä, jotka olivat puetut eriskummallisiin naamio pukuihin, ollen olevinansa metsäläisiä, ja heiluttelivat suuria nuijia kädessään. He lausuivat hänelle synkällä äänellä: "Antau vangiksi, sinä hely- ja hetale-mies! Antau, tulkoon apua tahi ei, muuten, sen takaamme, olet kohta kuollut morrice-tanssija!"

"Kellekäs minun pitää antautua vangiksi?" kysyi lakintekijä vapisevalla äänellä. Sillä vaikka hän näki joutuneensa keskelle naamiojoukkoa, joka vaan lystiä piti, huomasi hän kuitenkin samassa, että he olivat paljon korkeampaa säätyä, ja häneltä masentui rohkeutensa, jota hän olisi tarvinnut, pitääkseen paikkaansa leikissä, missä alhaisemmalle helposti saattoi käydä pahasti.

"Vieläkö puhut vastaan, orja?" vastasi toinen naamusmies, "ja pitääkö mun, kohta paikalla sinua löylyttämällä, todistaa että sinä olet vanki?"

"Ei millään muotoa, mahtavat Indian miehet", vastasi lakintekijä, "kyllähän minä kernaasti olen teille mieliksi".

"Tule sitten", käskivät kiinni-ottajat, "tule sitten kumartamaan Naamiopelein Keisaria, Tanssijain Kuningasta sekä Yöretkien Suuriruhtinasta, ja selittämään minkä oikeuden nojassa olet niin rohkea ja täällä jaloillas kepsuttelet, kilkuttelet sekä kenkänahkaa kuluttelet hänen valtakuntansa rajain sisässä, käymättä hänelle veroa maksamassa. Etkös tiedä, että sillä olet tullut maankavaluuteen syyppääksi?"

"Se olisi liika rangaistus mielestäni", virkkoi Olivier parka, koska en tietänytkään teidän armollisen herranne pitävän valtaansa tänä yönä. Mutta kyllä mielelläni tahdon maksaa sakkoa rikoksestani, jos lakintekijä-paran kukkaro saanee sen sovittaa viinikannullisella tai jollakin muulla sentapaisella".

"Viekää hänet keisarin eteen!" huusivat kaikki yhtä suutansa, ja morrice-tanssija vietiin hoikan, mutta norjan ja sievännäköisen nuorukaisen eteen, jolla oli komea puku. Vyö sekä kruunu olivat riikinkukon sulkasista, joita silloin tuotiin Itämailta asti ja pidettiin kovin harvinaisina ihmeinä. Yllään hänellä oli lyhyt tröijy sekä ihokas partin-nahasta, jota paitsi hän oli ylt'-yleensä puettu ihonkarvaiseen silkkiin, niin että hän kokonaan oli sennäköinen, jommoiseksi Indian kuninkaita silloin luultiin. Jalassa oli virsut, punaisilla silkkipauloilla kiinnitetyt, ja kädessä jonkunlainen viuhka, jommoisia korkeasukuiset rouvat siihen aikaan käyttivät, myöskin tehty vihkoksi eli tupsuksi kokoon sidotuista riikinkukon sulkasista.

"Mitä miehiäsi sinä olet", kysyi Indialais-kuningas, "joka uskallat sitoa morrice-tiukusia aasin

kavioihin? — Kuules, veikkonen, puvustas päättäin luulisi sinun olevan meidän alamaaisiamme, koska meidän valtaamme kuuluu koko Lystilän kansa, kaikenlaiset naamiomiehet sekä soittoniekat siihen luettuna. — Mitä! — onkos sulla kieli kammitsassa? Hän on viiniä vailla — tarjotkaa hänelle pähkinällinen sekt-viiniä".

Summattoman suuri ontelo kurpitsi, täynnä sekt-viiniä kohotettiin pahantekijän huulille, ja samassa kuningas käski: "Pureppas nyt tää pähkinäinen rikki, ja tee se somasti, ilman irvistelemättä".

Mutta Olivier'ia, vaikka hän ei suinkaan olisi hylännyt kohtuullista siemausta tarjona olevata hyvää viiniä, kuitenkin pelotti tuo iso määrä, jota häntä käskettiin nielemään. Hän otti kulauksen ja sitten anoi armoa.

"Älkää pahaksi panko, armollinen majesteetti, vaan minulla on vielä pitkä matka, ja jos kulauttaisın suuhuni kaiken tuon mitan, jota te, armollinen kuningas, hyvántahtoisesti tarjootte ja josta nöyrimmästi kiitän, niin en enää pääsisi harppaamaan tään katu-ojankaan poikki".

"Vai sinulla on vielä nyt niin norjat jalat? No, hypähdäpäs sitten yksi kerta — haa! yks, kaks, kolme — sepä oivallista! Ja vielä kerta — kannustelkaapas häntä hiukan" — yksi seuralaisista sivalsi Olivier'ia kepeästi miekallaan — "kas se oli paras hyppäys kaikista — hän hyppäsi aivan kuin kissa räystäskourussa! Tarjotkaa hänelle pähkinän mehua vielä toistamiseen — ei, ei väkisin — hän on maksanut sakkonsa, eikä siis ole ansainnut ainoasti vapauttansa, vaan vielä palkintoakin lisäksi. Polvilles, mies, polvilles, ja nouse sitten Kurpitsin ritariston jäsenenä! Mikäs on nimes? Ja antakoon minulle joku miekkansa".

"Olivier on nimeni, hyvä herra — kuninkaallinen majesteetti, arvelinkin sanoa".

"Vai Olivier! No sittenhän jo kuulutkin Kaarle Suuren kahdentoista sankarin joukkoon, ja sattumus tekee aiotun armon-osoitukseni tarpeettomaksi. Nouse siis, Olivier Kattopäre, kunniallisen Kurpitsin ritariston jäsen — nouse Hullutuksen nimeen, — sitten lähde omille asioilles ja mene hiiteen".

Näin sanoen naamiojoukon kuningas sivalsi miekan lappeella lakintekijää selkään sangen tuntuvasti. Olivier parka puolestaan kavahti ylös suuremmalla nopsuudella, kuin mitä siihen asti oli hänessä nähty, ja läksi, kiihtyen vauhdissaan hänen jäljestään kaikuvasta naurusta sekä huudosta, juoksemaan niinkuin kettu, jota koirat ajaa. Tästä juoksustaan ei hän lakannut, ennen kun oli saapunut sepän talon eteen.

Vasta silloin kun hän jo oli kerran oveen kolkuttanut, muisti säikähtynyt lakintekijä, että hänen oikeastaan olisi pitänyt ensin miettiä, mitenkä hänen tulisi astua Heikin eteen ja pyytää anteeksi, siitä että niin ajattelemattomasti oli ilmoittanut sepän salaisuuden Simo Hanskurille. Ensimmäiseen kolkutukseen ei tullut mitään vastausta, ja kenties lakintekijä, koska hänessä tällä lyhyellä, hänelle suodulla mietintö-ajalla yllämainitut ajatukset nousivat, olisi luopunut päätöksestään ja lähtenyt omaan kotiinsa, uskaltamatta sepän puheille mennä. Mutta joku kaukaa kajahtava soiton-rämähdyks nosti hänen pelkonsa, että hän uudestaan voisi joutua saman iloisen naamiojoukon käsiin, josta juuri oli päässyt. Hän kolkutti siis uudestaan sepän oveen hätäisellä, vapisevalla kädellä. Kohta säikähdyttikin nyt häntä Heikki Sepän syvä, vaikkei pahansointuinen ääni, joka huoneen sisästä vastasi: "Kuka pyrkii sisään tällä hetkellä? — Ja mikä on asiana?"

"Minä se olen — Olivier Proudpute", vastasi lakintekijä. "Minulla olisi lysti leikkipuhe sinulle kerrottava, Heikki veikkoseni".

"Vie hullutuksesi toisille markkinoille. Minä en ole tätä nykyä leikkituulella", sanoi Heikki. "Mene tiehes — en huoli nähdä ketään tänä iltana".

"Mutta, veikkonen — hyvä veikkoseni", jatkoi uljas miekkamies ulkona, "minua pahat ilkiöt ajavat takaa, ja minä tahtoisin päästä sinun katokses suojan alle!"

"Sinua hupsua!" vastasi Heikki. "Eihän yksikään tunkiokukko, ei huonoinkaan niistä kaikista, joita on tappelutettu tänä laskiaisena, viitsisi pöyristyttää höyheniään semmoisen petturin tähden kuin sinä olet!"

Juuri nyt helähti taas soitto, lakintekijän mielestä paljon likempää, ja siitä nousi hänen pelkonsa yli kaiken määrän. Äänellä, joka peittämättömästi kipeintä pelon tuskaa ilmoitti, huusi hän: "Vanhan kumppaliutemme tähden sekä autuaan Pyhän Neitsyen vuoksi, päästä minut sisään, Heikki, jos et tahdo saada nähdä kynnyksesi edessä veristä ruumista, verenjanoisten Douglas'in miesten tappamaa miestä!"

"Se olisi häpeä minulle", arveli hyvänluontoinen seppä; "ja saattaishan olla, että hänen henkensä todellakin on vaarassa. Onhan niitä verenhimoisia haukkoja, jotka varpuseenkin iskevät yhtä hyvin kuin haikaraan".

Tätä puoleksi ajatellen, puoleksi mutisten, avasi Heikki lujasti teljetyn ja lukitun ovensa, aikoen ensin tarkastella vaaran todellisuutta, ennen kun salli kutsumattoman vieraansa astua sisään. Mutta samassa kun hän tirkisti ulos, asian laittaa tiedustellen, kiitti Olivier sisään, niin kuin säikähtynyt metsäkauris viidakoon, ja kyykähti jo sepän takkavalkean ääreen, ennen kun Heikki oli kerjinnyt katsahtaa oikealle sekä vasemmalle katua pitkin ja vakautua siitä ettei ollut ketään vihollista pakolaista peräänajamassa. Seppä lukitsi siis ovensa jälleen ja palasi kyökkiin, pahoilla mielin siitä, kun oli surkuttelevaisuuden antanut häiritä itseään synkkämielisessä yksinäisyydessään. Olisipa hänen toki pitänyt tietää, että tää hänen pelkurimainen kaupunkilaisensa kovinkin helposti säikähtyi tyhjästä.

"Mitä se on?" virkkoi hän jotenkin kylmäkiskoisesti, kun näki lakintekijän aivan huoletonna istuvan hänen valkeansa ääressä. "Mitä hullua melua tää on, mestari Olivier? — Enpä voi nähdä ketään likimailla, joka sinulle aikoisi pahaa tehdä".

"Anna minulle juomista, veikko kulta", sanoi Olivier; "aivan olen hengästyksissä, siitä kun tänne juoksin niin kovasti".

"Minä olen vannonut", virkkoi Heikki, "ettei tässä talossa tule mitään iloa pidetyksi tänä iltana. — Olen arkivaatteissani, niinkuin näet, enkä vietä pyhää, vaan pidän paastoa. Sinä näyt jo saaneen kyllikses väkeviä, täksi pyhäpäivän illaksi, sillä jo kielesi kangertelee — jos tahdot enempiä olutta taihi viiniä, saat mennä muualle".

"Kyllä jo olen väkeviä liiaksikin saanut tän' iltana", virkkoi Olivier raukka; "onpa minua melkein hukutettukin väkeviin juomihin. — Tuota hiiden kurpitsia! — Annas mulle vaan tilkkanen vettä, veikko kulta — et toki suinkaan antane minun sitä turhaan pyytää? Taikka, jos niin tahdot, anna tuopillinen kylmää kaljaa".

"No, jos ei muuta", virkkoi Heikki, "se ei saa puuttua. Mutta mahtoipa se ollakin aika vaara sulla, joka sinut nyt pakoittaa jompaakumpaa noista mainituista juomista pyytämään".

Näin sanoen hän täytti tuopin läheisestä tynnyristä, ja antoi sen vieraalleen. Olivier otti sen ahneesti, nosti sen suulleen vapisevalla kädellä, ja joi sen tyhjäksi huulilla, jotka halusta värisivät; ja vaikka juomansa oli sitä laihaa lajia, jota hän oli pyytänyt, oli Olivier niin suuresti virvoituksen tarpeessa pelästyksen sekä edellisen ilonpidon perästä, että hän, jälleen asettaessaan tuoppia pöydälle, syvästi huohti mielihyvystä, ja sitten pysyi ääneti.

"No, nyt kun olet saanut juomista, veli kulta", virkkoi seppä, "voit virkkaa, mitä sulla oikeastaan on asiana? Missä ne ovat, jotka sinua uhkaavat? Minä en huomannut yhtään ainoakaan".

"Ei — mutta oli niitä parikymmentä, jotka minut ajoivat tänne pakoon", vastasi Olivier. "Vaan kun he näkivät meidät molemmat yhdessä, masentui heidän rohkeutensa, joka saattoi heitä kimppuun käymään, koska taannoin vaan oli yksi meistä heidän edessänsä".

"Älä nyt joutavia jaarittele, Olivier veikkonen", sanoi isäntä; "ei minun mieleni nyt tee sille polulle".

"En minä joutavia puhukaan, St. Johannes, Perth'in suojeluspyhä, auttakoon! Hullu Rothsayn Taavetti, ja hoilottava Ramorny sekä koko se muu joukko minut pysähdyttivät ja tekivät minulle ilkeää väkivaltaa" — näin sanoen hän hieroi kipeää paikkaa. — "He pakoittivat minut juomaan suuhuni koko puolikollisen Malvoisier-viiniä".

"Sinä hulluttelet, mies — Ramorny on kipeä, kuoleman kielissä! sitä apteekkari kertoo jokapaikassa. He ja hän eivät suinkaan voi olla liikkeellä sydänyöllä tuommoisia kepposia tekemässä".

"En tiedä sanoa", vastasi Olivier; "mutta näin minä sen joukkion soihtujen valossa, ja voin vaikkapa valallakin vakuuttaa, että heillä oli samat lakit, jotka ompelin heille, joulun jälkeen. Ne ovat tavatonta muotoa, ja tottahan minä oman neulani työn tunnen".

"No, voipihan olla, että sinulle on pahaa tehty", vastasi Heikki. "Jos sinua todella joku vaara uhraa, laitatan sinulle vuoteen tähän kammariin. Mutta sitten pitää sun sille kohta suistaa pääsi, sillä minua ei nyt lorueleminen huvita".

"Ei, kyllä minä muuten olisin sinulle hyvin kiitollinen tarjotusta yömajasta, vaan minun Markettani suuttuisi — taikka ei hän oikeastaan suuttuisi, sillä siitä minä vähät huolisin — vaan asia on semmoinen, että hän tämmöisinä pauhuisina öinä aina on tuhannessa pelossa, kun hän tietää minulla olevan juuri saman luonteen kuin sinulla — sanasta kohta kolahdus".

"No mene sitten vaan kotiin", sanoi seppä, "ja näytä hänelle, että hänen kallis tavaransa on tallella — kadut nyt ovat rauhalliset — ja ilman kursastelematta puhuen, minä tahtoisin olla yksin".

"Niin, mutta minun pitäisi ensin puhua sinulle tärkeästä asiasta", vastasi Olivier, joka, vaikka ei

uskaltanut jäädä, myös näkyi olevan vastahakoinen lähtemään. "Meidän kaupungin neuvostossamme on ollut melua tuosta seikasta, joka tapahtui Valentin'in päivänä. Ylituomari kertoi minulle vielä noin neljä tuntia sitten, tehneensä Douglas'in kanssa sen sopimuksen, että riita ratkaistaisiin kahdentaistelulla, johon yksi vapaa aateliston mies pantaisiin kummaltakin puolelta. Meidän tuttavamme Pirun Rikard on, siksi kertaa huolimatta aatelinimestään, pitävä Douglas'in sekä muiden aatelisherrain puolta, ja kauniin kaupunkimme puolesta tulee jommankumman meistä kahdesta taistella. Ja on nyt asia semmoinen, että minä, vaikka kyllä olen vanhempi porvari kuin sinä, suostuisin sen ystävyyden ja rakkauden tähden, joka aina on ollut meidän välillämme, antamaan sinulle etusijan, itse tyytyen tuohon vähempi-arvoiseen sauvamiehen virkaan".[26]

Heikki Seppä, vaikka suutuksissa, ei saattanut olla hymyilemättä.

"Jos se seikka sinua huolettaa ja estää menemästä levolle sydän-yön aikana, niin voin huolesi helposti huojentaa. Et sinä saa menettää tätä sinulle tarjottua kunniaa. Minä jo olen ollut aikanani parissa kymmenessä kahdentaistelussa — liian, liiankin monessa. Sinulla, luullakseni, ei ole vielä koskaan ollut tilaisuutta taistella muun kuin puisen soldanisi kanssa. Kohtuutonta — vääryyttä — vasten kaikkea ystävyyttä olisi, jos minä ystävällisen tarjouksesi omaksi hyväkseni väärinkäyttäisin. Mene siis vaan kotiin, veikko kulta, ja älköön tuon tarjona olevan kunnian menettämisen pelko sinun untas häiritkö. Ole sinä huoleti, kyllä sinä saat taistelunvaatimukseen vastata, niinkuin sinulla onkin täysi oikeus, koska tuo raaka roisto sinulle pahaa teki".

"Suurkiitos, paljon kiitoksia", virkkoi Olivier, joka ystävänsä arvaamattoman myöntöväisyyden kautta joutui pahasti hämille; "oletpa sinä, kun oletkin, uskollinen ystäväni, jona sinua aina olen pitänyt. Mutta minunkin ystävyyteni sinua kohtaan on yhtä suuri kuin sinun ystävyytesi minua kohtaan. En minä — sen vannon St. Johanneksen nimen kautta! — tahdo sinulle vahinkoa tehdä tähän taisteluun menemällä. Ja nämät sanat nyt sanottuani, olen vapaa kaikesta kiusauksesta, sillä ethän toki soisi minun tulevan valapatoksi, vaikka pääsisinkin sillä pariinkymmeneen kahdentaisteluun osalliseksi".

"Kuules, Olivier", sanoi seppä, "tunnustapas nyt koreasti vaan, että sinua peloittaa. Tunnusta nyt vaan suora totuus kerrassaan; muuten jätän sinut tähän pulaan ja sinä saat koettaa tulla toimeen siinä asiassa niin hyvin kuin voit".

"Ei, veikko kultaseni", vastasi lakintekijä, "tiedäthän, että minä en koskaan ole ollut pelkuri. Mutta, totta puhuen, tuo rosvo on hurja mies; ja minulla on vaimo — Marketta rukka, niinkuin tiedät — ja pieniä lapsukaisia — vaan sulla — —"

"Ja minulla", keskeytti häntä Heikki äkisti, "ei niitä ole eikä ikinä tule olemaan".

"No niin juuri — ja koska seikka on semmoinen — niin soisin mielummin, että sinä menisit siihen taisteluun minun sijastani".

"No, Pyhä Neitsyt auttakoon, veikkoseni!" sanoi seppä, "onpa sinua helppo saada narratuksi! Etkös ymmärrä sinä houkappää, että ritari Patrik Charteris, joka on lystikäs mies, ainoasti teki pilaa sinusta. Luuletkos että hän meidän kaupungin kunnian uskaltaisi uskoa sinun käsiisi, taikka että hän sinulle antaisi etusijan, kun niin tärkeä asia on puolustettava? Henk'-risti! mene sinä vaan kotiin, pyydä että Marketta sitoisi sinulle lämpimän yömyssyn päähäsi, hanki itselles aamulla lämmin suurus sekä ryyppy paloviinaa — sitten taas jaksat hakkaella tuota laivan kokkaa eli puista soldanias, joksi sinä sitä sanot, ainoata esinettä, johon ikinä olet uskaltava läimäyttää aika miehen sivallusta".

"Vai niinkö sinä puhut, veikkonen?" vastasi Olivier, jonka sydän oli hyvin kevennyt, vaikka hän katsoi tarpeelliseksi näyttää suuttuneelta. "Vaan en minä sinun äreästä mieli-alastasi huoliakaan. Hyväksi onneksi sinulle et voikaan kiusata minua siihen määrään, että kärsivällisyyteni katkeaisi. Ei enempää siitä — olemmehan me ystävykset, ja tää on sinun huoneesi. Miksi Perth'in kaupungin molemmat parhaat miekat kalskahtaisivat vastakkain? Tiedänhän minä että nyt olet pahalla tuulella, ja annan siis sinulle anteeksi. — Vai on se riita todella pois sovitettu?"

"Yhtä lujaksi on se sovinto tehty, kuin vasaralla kiinnilyöty kahleenlenkki", sanoi seppä. "Kaupunki on tuolle Johnston'ille antanut kukkarollisen kultaa, siitä hyvästä, ettei hän vapauttanut heitä Olivier Proudpute nimisestä rauhattomasta veitikasta, silloin kun tämä oli kokonaan hänen armoissaan. Ja tuon saman kultakukkarollisen edestä on meidän ylituomari saanut Unettoman saaren, jonka kuningas hänelle suopi — sillä kuninkaanhan aina lopulla on kaikki maksettava. Ja näin tuli ritari Charteris'in omaksi tuo sievä saari, joka on juuri vastapäätä hänen linnaansa, ja kaikki kunnia on säilytetty molemmin puolin, sillä mitä meidän ylituomarillemme on annettu, se on, ymmärräthän, ikäänkuin annettu meidän kaupungillemme. Paitsi kaikkea sitä on Douglas Perth'istä lähtenyt pois ja marssilla Eteläisiä vastaan, joita, niin sanotaan, tuo maanpetturi, March'in kreivi, on rajalääneihimme kutsunut. Täten on siis nyt meidän kaunis kaupunkimme kuitti hänestä sekä hänen joukkiostaan".

"Mutta kuinkas — Pyhän Johanneksen nimeen! — tää kaikki on tullut tehdyksi?" kysyi Olivier. "Eihän siitä ole kenenkään neuvoa kuulusteltu".

"Näin, katsopas, Olivier veikkonen, arvelen minä asian käyneen. Se mies, jolta minä käden poikki silvoim, kuuluu olleen ritari Ramornyn palvelijoita; hän on nyt paennut pois kotiseudulle, Fifen lääniin, jonne ritari Ramorny itsekin on tullut maanpakolaisuuteen tuomituksi, kaikkein rehellisten ihmisten mielihyväksi. Mutta jokainen asia, josta ritari Ramorny joutuu kiinni, samassa myös koskee toista, vielä suurempaa herraa — niin Simo Hanskuri taisi selittää ritari Charteris'ille. Jos asia on niin kuin luulen, on mulla siis suuri syy kiittää Jumalaa sekä kaikkia pyhiämiehiä siitä etten pistänyt häntä kuoliaksi, silloin kun sain hänet tikapuulta kiinni".

"Ja onpa minunkin sitten syytä kiittää Jumalaa sekä kaikkia pyhiämiehiä hyvin hartaasti", virkkoi Olivier. "Sillä, niinkuin tiedät, seisoin silloin takanasi, ja —"

"Älä loruele siitä enää, jos olet viisas — lainpykälä kuninkaallisen suvun jäsenten sivaltamisesta on ankara", sanoi seppä. "Paras on olla sormin koskematta hevosenkenkään, ennen kun se on jäähtynyt. Vaan koko se asia on nyt poispeitetty".

"Jos niin on", vastasi Olivier osaksi hämillään, vaan vielä enemmän hyvillään tuosta asioita paremmin tuntevalta ystävältään saadusta tiedosta, "on minun syytä mennä valittamaan ritari Charteris'in käytöksestä, hän kun teki pilaa kunniallisesta porvarista, vaikka on meidän kaupungin oma ylituomari".

"Tee niin, Olivier. Vaadi häntä kahdenmiekkasille, niin hän käskee palvelijansa usuttaa koirat sinun kimppuun. — Mutta kuules, yö jo kuluu — tahdotko valvoa kaiken yötä."

"En, vaan olisi minulla vielä yksi sananen sinulle puhuttavana, veikko kultaseni. Mutta kaikkein ensiksi vielä tuopillinen sinun kylmää kaljaasi".

"Rutto sinuun, sinä hupsu! Teetpä että soisin sinun olevan siinä paikassa, missä kylmistä juomista on puutos. — He, kulauta nyt kitahas vaikka koko puoliskollinen, jos tahdot".

Olivier otti toisen tuopillisen, mutta joi, taikka oli juovinansa, hyvin verkalleen, saadakseen enemmän aikaa miettiä, millä tavalla toisi esiin toisen puhuttavansa, joka, sepän ollessa par'aikaisella närkkäällä tuulella, näytti vähän arkaluontoiselta. Viimein ei kuitenkaan hänelle johtunut mikään sen parempi neuvo päähän, kuin että kohtisuoraan ryhtyi asiaan, sanoen: "Minä tapasin Simo Hanskurin tänä iltana, veikkonen".

"Vai niin", vastasi seppä syvällä, tylyllä äänellä; "ja jos olet tavannut, mitä se minua koskee?"

"Eipä muuten — ei muuten", jatkoi hämille joutunut lakintekijä. "Arvelinpa, tahtovasi saada tietää sen, että hän minulta tyystin kuulusteli, olinko nähnyt sinua Valentinin päivänä, tuon kahakan jälkeen, joka oli Dominikolais-luostarin edustalla, ja minkälaisessa seurassa sinä tavatessamme olit".

"Ja tietysti sinä kerroit tavanneesi minut laulutytön seurassa, tuossa pimeässä raitissa tuolla?"

"Tiedäthän, Heikki, etten osaa valehdella. Mutta minä sain hänet sitten kokonaan leppymään".

"Millä keinoin, sanopas se, ole niin hyvä?" kysyi seppä.

"Sainpa mar' tällä keinolla: — Simo vaari, sanoin ma, te olette vanha mies, ettekä enää käsitä meitä, joiden suonissa nuoruus virtaa elohopean tavalla. Te luulette, sanoin mä, hänen pitävän tuosta tyttösestä ja sen olevan hänellä piilossa jossain nurkassa täällä Perth'issä? Eipä suinkaan — minä tiedän ja voin vaikkapa valallakin vakuuttaa, sanoin ma, että se tyttönen seuraavana aamuna varhain läksi pois hänen kodistansa ja meni Dundeehen. Katsopas — enkö vai ole auttanut sinua pois pulasta?"

"Kyllä kai olet, kun oletkin, ja jos minun suruni ja harmini tällä hetkellä voisi vielä jostain seikasta enetä, se enenisi siitä, että kun minä jo olen lietteessä ja vetelässä näin syvällä, sinun kaltaisesi aasin muka pitää tulla ja kömpelöillä kaviollaan painaa pääni kokonaan upoksiin. Pois nyt täältä, ja kohdatkoon sinua semmoinen onni, jommoista ansaitsisit, sillä sitten, luullakseni, pian saisit kellettä, nurin niskat väännettyinä, lähimmässä katu-ojassa".

"Hah, hah, haa!" nauroi Olivier vaikka vähän väkinäisesti. "Oletpa aina lysti poika! Mutta ilman leikkiä puhuen, Heikki veikkoseni, etköhän tulisi pienelle kävelylle mun kanssani, aina talolleni asti?"

"Hiisi sinut vieköön, en tule!" vastasi seppä.

"Saatpa viiniä kulauksen, jos tulet", sanoi Olivier.

"Saatpa sinä kepeistä, jos et jo lähde", vastasi seppä.

"No sitten pyytäisin saadakseni sinun härännahkaisen kylterisi sekä teräslakkisi lainaksi, ja aion kadulla astua sinun ylpeällä astunnallas, vihellellän mielilauluasi: 'Loncartyssa luski luut'. Ja niin, kun he luulevat minua sinuksi, eipä uskaltane kolme, neljäkään käydä minun kimppuuni".

"Ota kaikki ja mitä ikinä tahdot, hiton nimeen! kun vaan viimeinkin lähdet".

"No, no, Heikkiseni, tavataan toisten taas, kun olet paremmalla tuulella", virkkoi Olivier, kun oli saanut lainapuvun päällensä.

"Mene nyt vaan, ja hyvinpä soisin ettei sinun narrin-naamas enää koskaan tulisi minun silmiäni eteen!"

Seppä nyt vihdoin viimeinkin pääsi vieraastaan, joka läksi astumaan, matkien, niin hyvin kuin taisi, pelätyn ystävänsä rohkeata astuntaa sekä ryhtiä, ja viheltäen vanhaa laulua Tanskalaisten teloituksesta Loncartyssä, jonka hän oli oppinut, sentähden että tiesi sen olevan sepän mielisäveliä. Mutta samassa kun tää viaton, vaikka narrimainen mies astui Wynd-kadulta ulos Suurelle kadulle, sattui häneen takaa kova läimäys, jota ei rautalakkikaan kestänyt, ja hän kaatui kuoliaksi siihen paikkaan. Nimi Heikki, jonka suojaan hän aina oli turvaellut, kerkesi vaan puoleksi hänen kangistuvalla kielellensä.

SEITSEMÄSTOISTA LUKU.

Me palajamme nyt peuhaajain luokse, jotka puolta tuntia ennen olivat niin kaikuvilla hurra-huudoilla ylistäneet Olivierin nopsaa hypähdystä, viimeistä, mitä lakintekijä ikinään yritti, ja jotka sitten hänen joutuisalle paolleen sen jälkeen olivat hurjalla karjumisellaan lisänneet kaksinkertaista vauhtia. Naurettuansa tästä kyllikseen, jatkoivat he iloista matkaansa, hoilotellen ja riemuellen, ja peloitellen vastaan sattuvia ihmisiä. Mutta, se tulee myöntää, he eivät tehneet niille mitään todellista pahaa, ei lyömällä eikä häpäisemällä. Viimein heidän päällikkönsä, kyllästyneenä juoksuihinsa, käski seuralaisensa kaikki kokoon ympärilleen.

"Uljaat urhoni ja viisaat neuvon-antajani", lausui hän, "me olemme ainoa kuningas Skotlannissa, joka hallitsijan nimen ansaitsemme. Meidän valtamme alle kuuluvat ne hetket, jolloin viinimalja kiertelee, jolloin kauneus taipuu, hulluus valvoo ja yksitotisuus vuoteellansa kuorsaa. Sijaisemme, Robert kuninkaan, ikäväksi toimeksi jätämme kunnianhimoisten aatelisherrain kurissa pitämisen, ahneitten pappien säkkein täyttämisen, raakain Vuorelaisten kukistamisen sekä verivihojen sammuttamisen. Ja koska valtamme on ilon ja huvituksen valtakunta, niin on se kohtuullista, että kaikin voimimme riennämme avuksi semmoisille alamaisillemme, jotka kovaksi onnekseen ovat joutuneet huolien sekä synkkämielisen sairauden vangeiksi. Me taksoitamme tässä varsinkin ritari Juhanaa, jota ihmiset mainitsevat Ramornyn nimellä. Häntä emme ole nähneet tuon Curfew-kadun kahakan perästä, ja vaikka kyllä tiedämme, että hänelle siinä tuli pieni kolahdus osaksi, niin emme kuitenkaan ymmärrä, että se estäisi häntä tulemasta meille uskollisuusvalansa sekä velvollisuutensa mukaisesti kunniaan osoittamaan. — Kuules, sinä meidän Kurpitsivaltakuntamme airut, käskitkö laillisella tavalla Juhana ritaria tähän täänillalliseen ilonpitoon?"

"Käskin, armollinen herra."

"Ja annoitko hänelle tiedoksi, että me täksi yöksi olemme peruuttaneet hänen luovutus-tuomionsa, niin että, koska korkeammat vallat ovat meidän eromme päättäneet, me kuitenkin saisimme iloisella tavalla sanoa jäähyväiset vanhalle ystävällemme?"

"Sen annoin tiedoksi", vastasi valeairut.

"Eikä hän lähettänyt yhtään kirjoitettua sanaakaan vastaukseksi, hän, joka on olevinansa niin suuri kynämestari?"

"Hän oli vuoteen omana, niin etten päässytäkään hänen puheillensa. Sen mukaan kuin kuulin, on hän nämät viime ajat elänyt hyvin itseksensä, koska hän on kipeä muutamista haavoista, pahoillaan teidän epäsuosiostanne, armollinen herra, sekä pelkää että hänen päällensä kadulla karattaisiin. Sillä hän pääsi vaan töin tuskin pakoon porvareilta, kun ne roistot ajoivat häntä sekä kahta hänen palvelijaansa takaa aina Dominikolais-luostarille saakka. Ne palvelijatkin ovat lähetetyt pois Fifen lääniin, etteivät he kielisi".

"Kas se oli viisaasti tehty", virkkoi prinssi, jolla, niinkuin ei liene tarpeellista selittääkään

tarkkahuomiolliselle lukijalle, oli parempi oikeus kuninkaalliseen arvonimeen kuin tään-illallisesta leikistä tuleva, — "se oli viisaasti tehty, että hän lähetti liian hölläkieliset kumppaninsa poikemmaksi. Mutta se, että Juhana ritari jäi pois tästä, jo aikaa sitten päätetystä, juhlallisesta ilonpidostamme, on julkista kapinallisuutta sekä uskollisuusvalan rikkomista, taikka jos se ritari todellakin on sairauden ja synkkämielisyyden kahleissa, tulee meidän itse kunnioittaa häntä käynnillä hänen luonansa, sillä tuommoista tautia vastaan ei ole mitään parempaa lääkettä kuin meidän läsnä-olomme sekä vieno suudelma meidän kurpitsiltamme. — Lähdetään siis, te edeskäyvät, soittoniekat, henkivartijat sekä palvelijat! Kohottakaat korkealle meidän kuninkaallisen arvomme merkki — kohottakaat korkealle kurpitsi, sanon minä! Ja puolikoita kantamaan, joidenka tulee antaa sydänverensä meidän maljojemme täytteeksi, valitkaa ne, jotka vielä kaikkein lujimmin pysyvät jaloillaan. Heidän kannettavansa on raskas ja kallis, ja jos ei vika liene meidän omissa silmissämme, niin ne näyttävät horjuilevan ja keikkuilevan enemmän kuin mitä suotava olisi. Kas niin, liikkeelle nyt, veikkoset, ja soittoniekkamme helähdyttäkööt suloisimmat ja uljaimmat sävelensä!"

Eteenpäin he läksivät nyt humalaisella ilolla ja lystinpidolla, ja heidän monista tulisoihduistansa leimahteli punertavaa valoa kapeitten katujen pieniä ikkunoita kohti, joista yömyssylliset talon-isännät sekä monesti heidän emäntänsäkin myös tirkistelivät salavihkaa, nähdäksensä mikä hurja pauhu häiritä rauhallisia katuja tällä oudolla ajalla. Viimein seisahtui koko se iloinen joukkio ritari Ramornyn asunnon eteen, jonka pieni piha erotti kadusta.

Täällä he rupesivat koputtamaan, kolkuttamaan sekä hoilottamaan, uhaten kosta uppiniskaisille, jotka eivät tulleet porttia avaamaan. Helpoin uhatuista rangaistuksista oli sulkeminen tyhjästä tynnyriin Lystilän kuninkaan maan-alaisessa käähkänässä, nimittäin olutkellarissa. Mutta Eviot, Ramornyn hovipoika, hyvin tunsivat noiden noin rohkeasti kolkuttavien sisäänpyrkijöitten luonteen, ja katsoi, herransa sairauteen nähden, viisaammaksi olla kokonaan vastaamatta. Hän toivoi heidän näin viimein lähtevän tiehensä, ja hän tiesi että olisi turha yrittää saada heidät pyynnöillä luopumaan aikomuksestaan. Ramornyn makuukammari oli toisella puolella rakennusta, pieneen puutarhaan päin, joten hovipoika toivoi, ettei hänen herransa uni häiriytyisikään tuosta melusta. Hän luotti ulkoportin vahvuuteen, jota hän päätti antaa heidän kolkutuksellaan koettaa, siksi kun kyllästyisivät tai siksi kuin heidän humalaisiin päihinsä taas joku toinen tuuma johtui. Näytti siis siltä kuin saisivat meluajat turhaan väsyttää itseään huutamisella sekä oven kolkuttamisella; mutta viimein heidän valekuninkaansa — joka, surkea kyllä, oli liiankin todentodella kuninkaallista sukua — rupesi torumaan heitä, sanoen heitä laiskoiksi ja typeriksi viinin- ja ilon-jumalan palvelijoiksi.

"Tuokaa tänne", käski hän, "avaimemme — tuossa se on maassa — ja avatkaa sillä tää vastahakoinen portti".

Avain, jota hän osoitti, oli suuri pölkky, joka oli jätetty sinne kadun syrjälle sen-aikuisissa Skotlannin kaupungeissa tavallisella huolimattomuudella.

Indian miehet kohta nostivat sen hurraten, ja sysäsivät sitä yhdistetyin voimin porttia vastaan niin kovasti, että lukko, telje sekä saranat kaikki lusahtivat, ja näyttivät tahtovan pian katketa. Eviot ei ruvennut odottamaan siksi, kun tää patteri olisi työnsä saanut tehdyksi; hän tuli ulos pihalle, ja tavan vuoksi kysyttyänsä yhtä ja toista, käski porttivahdin avata portti, olevinansa ikään kuin nyt vasta olisi nuot keski-yölliset vieraat tuntenut.

"Sinä uskottoman herran kavala orja", sanoi hänelle prinssi, "missä on meidän kunnoton alamaisemme, ritari Juhana Ramorny, joka on niskoitellut meidän käskyämme vastaan".

"Armollinen herra", vastasi Eviot, kumartaen yht'-aikaa puhujan todelliselle sekä leikki-arvolle, "minun herrani on par'-aikaa kovasti sairas — hän on ottanut unijuoman — ja — älkää pahaksi panko, kuninkaallinen korkeus, jos minä, niin kuin velvollisuuteni häntä kohtaan vaatii, ilmoitan, ettei hänen puheillensa voi päästä, koska hänen henkensä siitä voisi vaaraan joutua".

"Pyh! älkääs vaarasta jaaritelko, herra Teviot — Cheviot — Eviot — vai mikäs teidän nimenne lienee? — Neuvo vaan nyt minua herrasi kammariin, taikka avaa ainoasti hänen asuntonsa ulko-ovi, niin minä sinne kyllä osannen itsekin. — Kohottakaa kurpitsi korkealle, uljaat mieheni, ja varokaa, ettei mene tilkkanenkaan hukkaan tuota nestettä, jonka Bakhus jumala on luonut meille lääkkeeksi kaikkiin ruumiin tauteihin sekä sydämen suruihin. Tuokaa se lähemmäksi, ja näyttäkää meille se pyhä kuori, joka niin kallis-arvoista nestettä sisältää".

Näin sanoen astui prinssi huoneeseen ja, tuttu kun siellä oli, juoksi ylös ylikertaan. Hänen perässään juoksi Eviot, turhaan pyytäen että oltaisiin hiljaa, ja häntä seurasi muu roskejoukkio. Sillä tavoin hyökkäsivät he haavoitetun talonherran kammariin.

Se, joka joskus on kokenut miltä tuntuu kun väkevän unijuoman voimalla on viimeinkin nukahdettu uneen, huolimatta kiduttelevista ruumiinkivuista, ja kun sitten tuon lääkkeen vaikuttamasta

luonnottomasta tunnottomuudesta tulee herätetyksi melun ja pauhun kautta, se yksin saattaa käsittää ritari Ramornyn mielenhämmennyksen ja säikähdyn sekä hänen tulisen ruumiinkipunsa, jotka molemmiin puolin toistansa kiihdyttivät. Lisätäkäämme siihen vielä se tieto, että hän oli antanut murhakäskyn, joka luultavasti juuri nyt tuli täytetyksi — silloin vasta voimme oikein arvata minkälainen hänen heräämisensä oli — herääjän mielestä paljon kauheampi ijankaikkista unta. Ohkaus, joka oli hänen heräämisensä ensimmäinen merkki, kuului niin hirveältä, että se pauhaajatkin hetkiseksi aikaa peloitti äänettömiksi. Ramorny nyt katsahti ympärilleen ja näki noita eriskummallisia olentoja ympärillään, jotka hänen vielä sekavassa mielessään kuvittelivat vielä eriskummallisemmilta. Ja hän mutisi itsekseen:

"Onpa se siis kuitenkin totta, se vanha taru! Nämät tässä ovat perkeleitä ja minä olen ijankaikkisessa kadotuksessa. Tuli kyllä ei ole ulkonainen, vaan minä tunnen sitä kuitenkin — tunnen sydämessäni — tunnen sen palavan ikään kuin seitsemän kertaa kuumennettu pätsi tekisi tehtävänsä minun sisuksissani!"

Sillä aikaa kuin hän näin tuimin silmin tuijotteli ympärilleen ja koetti johonkin määrään selvittää päätänsä, lähestyi Eviot prinssiä, lankesi polvilleen sekä rukoili, että tuo seuralaisjoukko käskettäisiin ulos.

"Tämä melu", sanoi hän, "voi herralleni tuottaa kuoleman".

"Ei mitään hätää, Cheviot", vastasi Rothsayn herttua. "Jos hän olisikin jo tuonelan tuvan kynnyksellä, tässä on lääke, joka pakoittaisi paholaiset saaliinsa kynsistään hellittämään. — Tuokaa kurpitsi lähemmäksi, veikkoset".

"Se on surmaa hänelle, jos hän tässä nykyisessä tilassaan siitä maistaa", sanoi Eviot. "Hän kuolee, jos hän viiniä juopi".

"Joku muu juokoon sitten hänen sijastaan; hän tulee sitten parannettavaksi sijaisen kautta. Suokoon meidän suuri herramme Bakhus ritari Ramornylle sydämen lohdutuksen ja jalostuksen, keuhkojen puhdistuksen sekä mielikuvituksen kepeyden, jotka ovat hänen valituimmat lahjansa; ja se uskollinen palvelija, joka hänen sijastaan juopi, saakoon pyörrytykset, ja kuvotukset, ja hermoihin kivistytykset, ja silmäin hämärtyminen, ja pään porotuksen, jotka meidän suuri jumalamme panee lahjojensa sekaan, ettei ne saattaisi meitä jumalain vertaisiksi. — Mitäs siihen arvelet, Eviot? Tahdotkos sinä olla se uskollinen palvelija ja juoda sen juoman herrasi sijaisena? Tee se, niin me tahdomme siihen tyytyä ja lähteä, sillä tää meidän alamaistemme näyttää todella kovin kalmankarvaiselta".

"Teen minä mielelläni mitä ikänäni vaan minun heikko voimani sallii", sanoi Eviot, "pelastaakseni herraani juomasta, joka hänelle voi kuoleman tuottaa, sekä samassa teitä, armollinen herra prinssi, siitä omantunnon vaivasta, että te olisitte siihen syypää. Mutta seisoo tuolla mies, joka varsin mielellään on tekevä sen tehtävän ja vielä kiittävä teitä, kuninkaallinen armo, lisäksi".

"Kukas tää on", kysyi prinssi. "Lihamieskö? — juuri ikään työstänsä tullut, arvaan ma. Tekevätkö lihämiehet työtä Laskiaispäivän iltana? — Hyi kuinka hän vereltä haisee!"

Sen puhui hän Bonthron'ista. Osaksi hämmästyneenä melusta tässä talossa, jossa hän luuli pimeyden ja äänettömyyden vallitsevan, osaksi sekapäisenä paljosta viinistä, jonka hän oli juonut, seisoi se roisto tuossa oven kynnyksellä, ällistellen tuota pauhaavaa parvea kammarissa. Härännahkainen tröijynsä oli verissä; verinen kirves oli hänellä kädessä; näin ilmutui hän kauhistavaisena, ilkeänä haamuna pauhaajajoukon eteen, joissa, vaikka he eivät itsekään tienneet miksi, hänen näkönsä nosti yhtä paljon pelkoa kuin myös inhoa.

Samassa kun he toivat viinikurpitsinsa likemmäksi tuota julmaa ilkimystä ja kun hän jo ojensi, niinkuin näytti, verillä tahratun kätensä sitä ottamaan, huudahti prinssi:

"Viekää hänet alikertaan! Älkää antako sen roiston juoda silmiäni edessä. Hankkikaa hänelle joka muu juoma-astia meidän pyhän kurpitsimme, ilojemme merkin sijaan — sian purtilo olisi hänelle soveliaim, jos semmoisen voisi löytää. Viekää hänet pois! Juottakaa hänet sikahumalaan hänen herransa liian kohtuuden sovituksiksi. — Jättäkää minut nyt tänne kolmen kesken ritari Ramornyn sekä hänen hovipoikansa kanssa. Niin totta kuin olen kunnian mies, ei tuon rosvon näkö ole minulle mieluinen".

Prinssin seurue läksi pois, ja Eviot yksin jäi kammariin.

"Pahoin pelkään", virkkoi nyt prinssi, lähestyen sairaan vuodetta, aivan toisella äänellä kuin tähän asti, "pahoin pelkään, hyvä Ramorny, että tämä käyntini ei ole sinulle suotuisa; mutta onpas se sinun oma vikasi. Vaikka tiesit ainaisen tapamme ja itse minun kanssani olit ennalta tuuminut tään-illalliset huvituksemme, et ole tullut minua likelle aina St. Valentinin päivästä saakka — nyt on jo Laskiaispäivän ilta — ja tämä poissa-olosi on julkista kapinaa ja kavallusta meidän Lystilän valtakuntaa sekä Kurpitsin

lakikirjaa vastaan".

Ramorny kohotti päätään ja katsoi epävakaisella silmällä prinssiin; sitten hän viittasi Eviot'ia jotakin juomista tuomaan. Ja ovipoika toi suuren kupin täynnä jotain virvoitusjuomaa, jonka sairas tyhjensi vapisevalla ahneudella.

Sitten hän otti useammat hyppyselliset tuosta toinnuttavasta pulverista, jonka lääkäri hänelle sitä varten oli antanut; sen perästä hänen ajatuksensa näkyivät selviävän.

"Annas kun koetan suontasi, Ramorny veikkoseni", sanoi prinssi; "minä niitä asioita hiukkasen ymmärrän. — Mitä? Ojennatko minulle vasempaa kättäsi? — Se ei ole lääketieteen eikä kohteliaisuuden sääntöjen mukaista".

"Oikea käteni on jo tehnyt viimeisen työnsä teidän palveluksessanne, armollinen herra", mutisi sairas hiljaisella, painuneella äänellä.

"Mitä se tarkoittaa", kysyi prinssi. "On minulle tosin tullut tieto, että sinun palvelijasi, Musta Oventin, menetti toisen kätensä. Mutta kylläpä hän toisellakin vielä saa varastetuksi niin paljon, että pääsee hirsipuuhun. Hänen kohtalonsa ei siis sen kautta muutu toisellaiseksi kuin miksi se oli aiottu".

"Ei se palvelija menettänyt kättänsä teidän palveluksessanne, armollinen prinssi, vaan minä se olin — ritari Juhana Ramorny".

"Sinäkö?" sanoi prinssi. "Sinä mahdat leikkiä laskea minulle, tai on pääsi vielä sekava unijuomasta!"

"Jos kaikkein Egyptinmaan valmukukkain mehu pantaisiin yhden siemauksen sekaan", vastasi Ramorny, "ei se minuun pystyisi, kun tätä tässä katselen". Niin sanoen hän veti oikean käsivartensa esiin peitteen alta ja ojensi sen prinssiä kohti, käärittynä kuin se oli. "Jos nämät rievut päästettäisiin auki ja otettaisiin pois, niin te, armollinen herra, näkisitte, että verinen tynkkä on kaikki, mitä on jäänyt tähteeksi kädestä, joka aina oli valmis tempaisemaan miekkaa tupesta, niin pian kun te puolellakin sanalla käskitte".

Rothsay astui askelen taaksepäin kauhistuksella. "Se", sanoi hän, "pitää kostaa!"

"Se on jo kostettu pieneksi osaksi", virkkoi Ramorny; "näyttihän minusta kuin olisin nähnyt Bonthron'in täällä juuri ikään — vai synnyttikö se kuvaus helvetistä, joka minun mielessäni kaikkein ensiksi kuvitteli, kun heräsin, tuon tuohon kuuluvan haamun? Eviot, kutsu tänne se konna — se on, jos hän on semmoisessa tilassa, että voi näyttää itseänsä".

Eviot läksi ja tuli kohta takaisin Bonthron'in kanssa, jonka hän oli estänyt sille roistolle, hyvin suoduksi rangaistuksen täytteeksi, aiotusta toisesta viinikurpitsillisesta; sillä ensimmäinen, jonka murhamies oli kulauttanut suuhunsa, ei ollut häneen mitään silmin havaittavaa vaikutusta tehnyt.

"Eviot", käski prinssi, "älä päästä tuota luontokappaletta lähemmäksi. Sieluni oikein säpsähtää pelosta ja inhosta, kun hänet näen. Hänen katsannossaan on jotain minun luonteelleni vastahakoista, ja se minua vavahduttaa niinkuin inhottavan käärmeen näkö, joka ilettää".

"Kuulkaa ensin mitä hänellä on sanomista, armollinen herra", vastasi Ramorny. "Ei kukaan voi sitä tehdä vähemmällä sanoilla, paitsi jos kukaties saisi jonkun viinitynnyrin puhumaan. — Oletko antanut hänelle saatavansa, Bonthron?"

Hirviö kohotti kirveen, joka hänellä yhä vielä oli kädessään ja oli sillä sivaltavinaan.

"Hyvä on. Mistä tunsit oikean miehen? — tää yö, on minulle sanottu, on pimeää".

"Näöstä sekä äänestä, vaatteista, astunnasta ja vihellyksestä".

"Jo riittää, mene tiehes! — Ja, Eviot, anna hänen saada kultaa sekä viiniä, niin että sen luontokappaleen sydän tulee tyytyväiseksi. — Pois täältä! — Ja, Eviot, mene sinä hänen kanssaan".

"Kenenkä hän on surmannut?" kysyi prinssi, jonka sydän nyt tunsii helpoitusta tuosta kauhistuksesta ja inhosta, joka sitä oli rasittanut, niin kanan kuin murhamies oli läsnä. "Totta se, toivon ma, on vaan leikkiä? Muuten en voi sitä sanoa muuksi kuin hurjaksi ja julmaksi teoksi. Kelle on tullut se kova onni osaksi, että on saanut surmansa tuon verisen, pedontapaisen orjan kautta?"

"Mies, joka itsekään ei ollut paljoa parempi", vastasi sairas, "kurja käsityöläinen, jolle kuitenkin kohtalo antoi tilaisuuden tehdä Ramornystä vaivainen raukka — menköön hänen halpa sielunsa helvettiin! — Hänen kurja henkensä on vaan minun kostonhalulleni, niinkuin yksi tippa vettä palavalle pätsille. Minun täytyy lyhyeltä puhua puhuttavani, sillä ajatukseni jälleen sekaantuvat; ainoasti tämän hetken tärkeys pitää ne nyt vielä koossa, niinkuin pihdit nuolikimpun. Te olette vaarassa, herra prinssi

— sen tiedän aivan varmaan — te olette härsyttäneet Douglas'ia sekä suuttuttaneet setäänne — ja pahoittaneet isänne mieltä — vaikka siitä ei olisi niin suurta lukua, jos ei nuot toiset olisi vihastuksissa".

"Siitä olen surullinen, että olen isäni mieltä pahoittanut", virkkoi prinssi, joka nyt puheeksi tulleen seikan vuoksi jo oli kokonaan unohtanut niin muka mitättömän asian, kuin erään käsityöläisen tapon, "jos todella lienee niin laita. Mutta jos vaan saan elää, niin tulee vielä joskus Douglas'in voima murretuksi, eikä ole Albanyllakaan paljon apua viekkaudesta!"

"Kyllä — jos — jos. Armollinen herra", lisäsi Ramorny, "semmoisia vihamiehiä vastaan kuin nuot, te ette saa turvata paljaasen jos'iin tai *mutta*'aan — teidän pitää kerrassaan päättää, tahdotteko tappaa vai tulla tapetuksi".

"Mitä tarkoitat, Ramorny? Sinä houraillet kuumeessas", vastasi Rothsayn herttua.

"En, armollinen herra", sanoi Ramorny, "jos olisinkin hulluimmassa hourauksessa, niin ne ajatukset, jotka nyt tässä silmänräpäyksessä minun pääni läpi lentävät, sen haihduttaisivat. Saattaa olla että suru kadotetusta kädestäni on minut vimmastuttanut ja että huolellinen pelko teidän puolestanne, armollinen prinssi, on minut rohkeihin tuumiin yllyttänyt — mutta minulla on kaikki älyni, jonka Jumala on minulle suonut, tallella, kun sanon teille, että jos te vastamaailmassa tahdotte pitää Skotlannin kruunun päässä — eikä siinä vielä kyllä — vaan jos tahdotte toisen Valentinin-päivän saada nähdä, niin teidän pitää — —"

"Mitä minun pitää tehdä, Ramorny?" lausui prinssi arvokkaalla katsannolla; "ei se toki suinkaan liene mitään, joka minulle olisi häpeäksi?"

"Ei ollenkaan mitään häpeällistä taikka sopimatonta Skotlannin prinssille, jos meidän maamme verintahratut ajantiedot totta puhuvat. Mutta saattaa kyllä olla, että se koskee kipeästi maskeraatti- ja leikkiprinssin korviin".

"Sinä puhut kovia sanoja, Juhana Ramorny", virkkoi Rothsayn herttua mielipahalla; "mutta oletpa kalliilla hinnalla kyllä, sen kautta, mitä minun palveluksessani olet menettänyt, saanut oikeuden torua minua".

"Herra Rothsayn herttua", vastasi ritari, "haavalääkäri joka tätä kädentyнкääni tässä parantelee, sanoi minulle, että mitä kipeämmältä hänen veitsensä sekä poltinrautansa tuntui minuun, sitä suurempi oli toivo minun paranemisestani. Samaten en pelkää, vaikka pahentaisinkin teidän mieltänne, kunhan vaan sillä saisin teidät ymmärtämään, mitä teidän, saadaksenne hengissä pysyä, välttämättömästi on tehtävä. Te olette, herra prinssi, jo liian kauan ollut iloisen hullutuksen harjoittelija; nyt teidän pitää miehen toimiin ryhtyä, taikka tulette muserretuksi, niinkuin perhonen, sille kukalle, jolla te leikitte".

"Kylläpä luulen ymmärtäväni sinun siveys-saarnasi, Ramorny — sinä olet kyllästynyt noihin meidän iloisiin hulluttelemisiimme — kirkonmiehet niitä sanovat synniksi — ja mielesi tekisi nyt jotain pikkuista tosi rikosta. Joku murha silloin, tällöin, tai joku verilöyly antaisi uuden paremman maun irstailemiselle, samoin kuin hiukkanen öljyyn hedelmää on hyvä höyste viinin seassa. Mutta minun pahimmatkin pahantekoni ovat vaan iloisia vallattomuuksia, — minulla ei ole taipumusta veriseen ammattiin — minua inhoittaa kun näen tai kuulenkin sitä harjoitettavan kurjintakin orjaa vastaan. Jos joskus tulen kuninkaaksi, jolloin mun arvattavasti, samoin kuin isäni, täytynee viskata pois oma nimeni ja tulla Robertiksi, Bruce'n kunniaksi — jos sillä tavoin käy, niin pitää jokaisella Skotlannin pojalla olla pullo toisessa kädessä, ja toinen käsi tytön kaulan ympärillä; ja miehuus sitten tulee koeteltavaksi suuteloilla sekä pikarillisilla, ei puukoilla eikä miekoilla. Ja minun haudalleni viimein pitää tulla tämmöinen kirjoitus: 'Tässä lepää Robert, neljän sitä nimeä. Hän ei saanut voittoja sodassa niinkuin Robert Ensimmäinen. Hän ei koronnut kreivistä kuninkaaksi niinkuin Robert Toinen. Hän ei perustanut kirkkoja niinkuin Robert Kolmas. Vaan hän tyytyi siihen, että sai elää ja kuolla kaikkien iloisten poikien kuninkaana'. Koko tuosta minun esi-isieni kaksi vuosisataa kestävästä sarjasta en huolisi kilpailla kenenkään muun kanssa kuin:

"Ukon Couli kuninkaan
Mi joi, kunhan kaattiin vaan".

"Armollinen herra", virkkoi Ramorny, "sallikaa minun teille muistuttaa, että teidän iloista pidoistanne välistä tulee sangen pahoja seurauksia. Jos olisin tään käteni menettänyt tappelussa, jossa olisi saatu joku suuri voitto teidän ylen mahtavista vihamiehistä, niin en olisikaan sitä surrut. Mutta että minun täytyy muuttaa kypäri ja teräshaarniska munkin päähineesen ja munkin kaapuun yöjalkalaiskahakan tähden — —"

"Jokos siihen nyt taas tartuit, Ramorny", keskeytti häntä huoleton prinssi. "Kuinkas olet niin ilkeä, että aina taas viskaat minulle verisen kätesi vasten silmiä, niinkuin Gaskhall'in aave viskeli päätänsä ritari William Wallacea kohti! Oletpas sinä, ajattele se, vielä Fawdyon'iakin järjettömämpi; sillä Wallace

oli tuittupäissään häneltä pään poikki sivaltanut; ja minä puolestani kernaasti pistäisin kätesi paikalleen jälleen, jos se olisi mahdollista. Ja kuules, koska se on mahdoton, lupaan hankkia sinulle sen sijaan samallaisen rautakäden kuin se, joka oli vanhalla Carselogien ritarilla — hän sillä tervehti ystäviään, hyväili vaimoansa, uhkaili vihollisiaan, sanalla sanoen teki kaikki, mitä lihaisella kädellä saattaa tehdä, sekä päällehyökätessä että myös itseänsä puolustaessa. Katsopas, Juhana Ramorny, onhan meillä kaikenlaista liikaakin. Voisihan yhdelläkin silmällä nähdä, yhdellä korvalla kuulla, yhdellä kädellä johonkuhun koskea, yhdellä sieraimella haistella. Ja mitä varten meillä pitää olla noita kaikkia parittain — jos ei sattuman menettämisen tai vioittumisen varalle — minä en puolestani voi käsittää".

Ramorny hiljaisella huokauksella kääntyi pois.

"Ei, Ramorny", virkkoi herttua, "en minä nyt ollenkaan laske leikkiä. Tiedäthän sinä itse mikä on totta noissa jutuissa Carselogien ritarin rautakädestä, paremmin kuin minä, koska hän eli aikanaan sinun kotiseudussas. Hänen aikanaan ei tuommoista taidokasta kalua saatu tehdyksi muualla kuin Romassa. Mutta lyönpä vaikka sadasta markasta vetoa sun kanssas, että meidän Perth'in aseseppä, Wynd'in Heikki, kunhan vaan saisi tuon mainitun rautakäden malliksi, osaisi takoa juuri samanlaisen, yhtä hyvän kuin suinkin kaikki Roman sepät yhteensä saisivat aikaan, vaikkapa sen lisäksi olisi kaikki kardinaalitkin läsnä heidän työlleen siunauksia lukemassa".

"Kylläpä minä voisin uskaltaa käydä siihen vetoon, herra prinssi", vastasi Ramorny katkerasti; "mutta ei nyt ole aikaa hullutella. — Te olette antaneet minulle eron palveluksestanne, setänne käskystä?"

"Isäni käskystä", vastasi prinssi.

"Joka kokonaan on setänne käskyjen alainen", jatkoi Ramorny. "Minä nyt olen suosiesta poishyljätty mies, viskattu syrjään, samoin kuin minä nyt aioin viskata pois oikean käden kintaan, niinkuin tarpeettoman kalun ainakin. Mutta vaikka käteni on mennyt, saattaisi minun pääni vielä olla teille avuksi. Maltaisitteko te, kuninkaallinen armo, kuulla minulta pari ykstotista sanaa? — sillä minua jo kovasti väsyttää ja tunnen kuinka voimani alkaa loppua".

"Puhu mitä tahdot", sanoi prinssi. "Menetetty kätes' velvoittaa minua kuultelemaan; sinun verinen käsivarren tynkkäs on valtikka, joka minua hallitsee. Puhu siis; mutta käytä oikeuttasi sääliväisesti".

"Sanottavani on oleva lyhyt, niin hyvin teidän kuin itsenikin tähden — eikä olekaan minulla paljon sanottavaa. Douglas aikoo nyt kohta koota vasallinsa ympärilleen. Hän aikoo, Robert kuninkaan nimessä, nostaa aseisin kolmekymmentätuhatta rajalaista, jotka hän sitten on tuova kanssansa tänne ylämaahan: ja vaativa Rothsayn herttuaa suomaan, taikka oikeastaan takaisin-antamaan hänen tyttärelleen perintöprinssin puolison arvoa sekä etuuksia. Robert kuningas on suostuva mihin ehtoihin hyvänsä, kunhan niillä saa rauhan palautetuksi. Mitä siihen herttua sanoo?"

"Rothsayn herttua rakastaa rauhaa", vastasi prinssi ylpeästi, "vaan ei ole koskaan pelännyt sotaa. Ennen kuin prinssi tuolle röyhkeälle hempukalle taas suopi sijan pöydässään sekä vuoteellaan, hänen isänsä käskystä, pitää Douglas'in ensin olla Skotlannin kuningas".

"Olkoon niin — mutta se ei olekaan kaikkein uhkaavin vaara, varsinkin koska se uhkaa julkista väkivaltaa, sillä Douglas ei käy salateitä".

"Mikäs se sitten niin uhkaa ja pitää meidät valveella tällä myöhäisellä yön hetkellä? Minä olen väsyksissä, sinä haavoitettu mies, ja jopa nää vaksikynttilätkin tässä alkavat liehua, ikään kuin kärsimättöminä meidän pitkistä puheistamme".

"Sanokaa mulle sitten vaan, kuka se tätä Skotlannin kuningaskuntaa hallitsee?" virkkoi Ramorny.

"Robert, kolmas sitä nimeä", vastasi prinssi, nostaen lakkiaan samassa, "ja pitäköön hän kauan valtikkaa kädessään".

"Oikein ja amen", vastasi Ramorny; "mutta kukapas hallitsee Robert kuningasta ja käskee melkein kaikki, mihin se hyvä kuningas ryhtyy?"

"Albanyn herttua, niin sinä kai sanoisit", vastasi prinssi. "Niin, kyllä se on totta, että isäni melkein aina noudattaa veljensä neuvoja. Enkä voi sydämessäni häntä siitä moittia, Ramorny, sillä varsin vähän apua on hänellä ollut pojastaan."

"Mutta antakaa hänelle nyt apua, armollinen herra", sanoi Ramorny. "Kuulkaas, minulla on hirvittävä salaisuus tiedossani. — Albanyn herttua on hieronut kauppaa minun kanssani, pyytänyt minua apulaisekseen, kun hän teiltä, herra prinssi, tahtoo ottaa henkenne! Hän tarjosi minulle täyden anteeksi-annon kaikesta, mikä on ollut, sekä suuren suosion vastaiseksi ajaksi".

"Mitä muka — minun henkenikö? Tottahan, arvaan ma, ainoasti arvelit sanoa: minun kruununi? —

Sehän olisi jumalaton teko! — Hän on minun isäni veli — he ovat istuneet yhden ja saman isän polvilla — maanneet yhden ja saman äidin rinnoilla. — Hyi häpeä, mies! Kaikkia hullutuksia onkin saatu sinut, sairas mies, uskomaan!"

"Uskomaan tosiaan!" sanoi Ramorny. "Onpas se uutta ja outoa minulle, että minua liian herkkä-uskoiseksi sanotaan. Mutta mies, jonka välityksellä Albanyn herttua esitytti minulle kiusauksiansa, on semmoinen, jota jokainen ihminen on uskova, niin pian kun hän jostain tehtävästä ilkityöstä puhuu — maistavatpa lääkkeetkin, jotka hän sormillaan on laittanut, myrkyltä".

"Pyh! semmoinen konna panettelisi vaikka pyhäämiestäkin", vastasi prinssi. "Sinua on narrina pidetty kerrassaan, Ramorny, vaikka olet viekas. Setäni Albanyn herttua on kunnianhimoinen ja tahtoi mielellään itselleen sekä lapsillensa suurempaa vallan ja rikkauden osuutta, kuin mitä hänen olisi oikeus ja kohtuus pyytää. Mutta hänkö senvuoksi syöksisi veljensä pojan pois valta-istuimelta tai murhaisi minut? — Hyi häpeä, Ramorny, älä saata minua kiusaukseen muistuttaa tuota vanhaa sananpartta että: pahantekijä aina myös on paljon pelkääjä. Sinusta puhuu epäluulo, ei varma tieto".

"Te olette, armollinen herra, turmiollisesti sokea — mutta minä aukaisen teidän silmänne. Albanyn herttua on yleisesti vihattu ahneutensa sekä omanvoiton-pyyntinsä tähden — te, armollinen prinssi, olette kenties enemmän rakastettu kuin — —"

Ramorny tähän pysähtyi, mutta prinssi suuttumatta lisäsi — "enemmän rakastettu kuin kunnioitettu? Niinkös sinä arvelit sanoa, Ramorny?"

"Kumminkin", sanoi Ramorny, "olette te enemmän rakastettu kuin pelätty, ja se on vaarallinen asia prinssille. Mutta luvatkaa minulle kunnian miehenä ja ritarina, ettette suutu, jos teen teille hyödyllisen teon, ja lainatkaatte minulle sinettinne, niin että saan teidän nimessänne koota ystäviä — silloin ei ole Albanyn herttua koskaan enää saava käskeä tässä hovissa, ennen kuin minun kuollut käteni jälleen kiintyy tähän tynkkään, johon se kuului, ja rupeaa jälleen kuuliaisesti toimeen panemaan pääni käskyjä".

"Etpä toki uskaltane kastella kättäsi kuninkaallisella verellä?" kysyi prinssi ankarasti.

"Hyi, armollinen herra — en millään muotoa — verta ei tarvitse vuodattaa, vaikka henki kenties, jopa varmaankin, on sammuva itsestään. Kunhan ei kaadeta öljyä lisään taikka kun vaan laiminlyödään suojelemista tuulelta, niin on häilyvä liekki pian kuoleva lamppuhunsa. Ei se ole tappamista, jos antaa ihmisen kuolla itsestään".

"Se on totta — en ollut sitä valtioviisasta keinoa muistanut. No, pankaaamme siis, että setäni Albanyn herttuan elämä ei tulisi jatketuksi — siksihän, luulen ma, tullee sitä asiaa nimittää — kukas sitten tulisi olemaan Skotlannin hovissa käskijänä?"

"Robert Kolmas, mahtavan Taavetin, Rothsayn herttuan ja sijais-kuninkaan, suostumuksella, neuvolla sekä avulla, jonka käsiin hyvä kuningas, väsyneenä hallitsemisen vaivoihin ja vastuksiin, on, arvaan ma, pian mielellään antava kruununsakin. Sitten eläköön meidän uljas nuori kuninkaamme Taavetti Kolmas:

"Ille manu fortis
Anglis ludebit in hortis".[27]

"Ja meidän isämme ja edeltäjämme, sallitaanko hänen elää nyhjystellä, hovikappalaisena rukoillen meidän puolestamme, jonka suosioista hän saapi oikeuden laskea harmaat hiuksensa hautaan niin pian — vaikei pikemmin — kuin luonnon säätös vaatii? — Vai onko häntäkin kohtaava joku tuommoinen pikku laiminlyöminen, joka tekee että ihmiset itsestään lakkaavat elämästä, ja muuttavat ahtaasta vankihuoneesta tahi vankihuoneen kaltaisesta luostarista tuohon pimeään, rauhalliseen kammioon, missä — niinhän papit hokevat — häijyt herkeävät vastusta tekemästä ja väsyneet saavat levätä".

"Te puhutte leikkiä, armollinen prinssi", vastasi Ramorny; "pahantekeminen vanhalle, hyvälle kuninkaalle olisi yhtä paljon vasten luontoa kuin vasten valtioviisautta".

"Mitäs sitä kammoksut, mies", kysyi prinssi ankaralla mielipahalla, "kun koko neuvosi on yhtä luonnottomien rikosten jaksoa, sekoitettuna lyhytnäköisellä kunnian-himolla? — Jos Skotlannin kuningas nytkin töin tuskin vaan voi pitää puoltansa aatelisherrojansa vastaan, vaikka hänen lippunsa seisoo pystyssä tahratonna ja kunniallisena — kukapa sitten rupeaisi seuraamaan prinssiä, jonka nimi olisi häväisty setänsä surmaamisen sekä isänsä vangitsemisen kautta? Kuules, mies, sinun valtioviisautesi inhoittaisi turkkilaista divaniakin,[28] saatikka sitten jonkun kristityn kansan valtioneuvoskuntaa. — Sinä olet ollut kasvattajani, Ramorny, ja, kukaties voisit syyttää sinun opetusta sekä sinun esimerkkiäsi useista niistä hullutuksista, joista ihmiset minua moittivat. Kenties, jos ei sinua olisi ollut, en nyt seisoi täällä sydän-yöllä narripuvussa" — hän katsahti vaatteisinsa — kuultelemassa, kuinka eräs kunnianhimoinen irstailija minua kehoittaa murhaamaan setääni ja anastamaan kruunua

paraalta kaikista isistä. Koska minussa itsessänikin on yhtä paljon syytä, ei vaan sinussa yksin, siihen että olen näin syvälle kunniantomuuden kuiluun vajonnut, niin ei olisi oikein, jos sinä yksin saisit siitä kuolemanrangaistuksen. Mutta älä koskaan enää, kuoleman uhalla, uskalla toistamiseen puuttua tähän aineeseen! Sillä sitten antaisin ilmi sinun hankkeesi isälleni — Albany'n herttualle — koko Skotlannille sekä pitkin että poikin maata! Niin monta kuin on kaakinpuuta meidän maassa, niin moneksi palaseksi on hakattava sen kavaltajan ruumis, joka semmoisia kauhistavaisia neuvoja uskaltaa antaa Skotlannin kruununperilliselle! — Toivoni on vaan se, ettei tämä ollut mitään tyystin mietittyä ajatusta, vaan ainoasti oli sinun sairaitten aivojesi hourausta, joihin haavasi kuumetus sekä unijuoman myrkyttävä voima ovat vaikuttaneet".

"Todellakin, kuninkaallinen armo", virkkoi Ramorny, "jos lienen sanonut jotain, mikä teille on voinut antaa syytä niin tuliseen vihastukseen, niin se on tullut liian kiivaasta rakkaudesta teihin sekä samassa älyn typeryydestä. Totta tosiaan minä olen viimeinen mies, joka rupeaa kunnianhimoisiin hankkeisiin kehoittamaan, siinä toivossa että niistä minullekin tulisi joku etu! Voi! Mikä muu minulla nyt olisi edessä, kuin peitsen ja satulan vaihtaminen käsikirjaan sekä rippituoliin? Lindores'in luostari saa nyt ottaa turvihinsa tään vaivaiseksi ja köyhäksi tulleen Ramornyn ritarin, jolle siellä tulee kyllin aikaa mietiskellä noita Raamatun sanoja: 'Älkää ruhtinaisin turvatko!'"

"Se on hurskas aikomus", sanoi prinssi, "jonka edesauttamista en suinkaan tahdo laiminlyödä. Minä luulin, että meidän erillä-olomme vaan oli kestävä jonkun aikaa — vaan nyt meidän pitää erota ijäksi. Tämmöisen, meidän välillämme olleen puheen jälkeen on tietysti tarpeellista, että me pysymme erillämme. Mutta Lindores'in luostari tai mikä muu siis ottaneekin sinut turvihinsa, on meiltä saava runsaasti lahjoja sekä suosiota. — Ja nyt, Juhana Ramorny, nuku — nuku — ja unhotta pois turmiollinen puheesi, jonka taudin ja viinin kuumuus on synnyttänyt, toivon ma, pikemmin kuin sinun oma mielesi. — Näytä valkeaa, Eviot, että pääsen ulos".

Eviot'in huuto kutsui kokoon prinssin seuralaiset, jotka olivat nukahtaneet rappusille sekä etuhuoneeseen, uupuneina illallisesta mässäilemisestään.

"Eikös ole teissä yhtään selväpäistä?" kysyi Rothsayn herttua, jota hänen seuralaisensa näkö inhotti.

"Ei yhtään — ei yhtään ainoaa", vastasi koko joukko humalaisella riemuhuudolla; "ei meissä ole yhtään, joka olisi uskonon Lystilän kuninkaalle!"

"Te olette siis joka mies luontokappaleiksi muuttuneet?" sanoi prinssi.

"Totellen teitä, armollinen kuningas, ja noudattaen teidän esimerkkiänne", vastasi yksi; "taikka jos liennemme hiukkasen jäljellä kuninkaallista majesteettia, niin kyllä yksi ainoa kulaus ruukusta —"

"Vaiti luontokappale!" käski Rothsayn herttua. "Eikö ole siis teissä yhtään ainoata selväpäistä, kysyn vielä kerran".

"On, jalo herra kuningas", kuului vastaus, "on tässä kuitenkin yksi uskonon veikko, Watkins Englantilainen".

"Tule sitten sinä tänne, Watkins, ja näytä mulle valkeaa tulisoihdulla. — Anna minulle nyt viitta ja toinen lakki, ja ota pois näät korut" — hän viskasi sulkakruununsa maahan; — "soisinpa että voisin viskata pois kaikki hullutukseni yhtä helposti! — Englantilainen Wat, seuraa sinä minua, ja te muut lopettakaa nyt jo pauhaamisenne ja riisukaat maskeraatti-vaatteenne. Laskijaispäivä on lopussa ja paasto on alkanut".

"Meidän kuninkaamme luopuu tänä yönä kruunustaan tavallistansa aikaisemmin", virkkoi yksi peuhaajoista. Mutta kun ei prinssi siihen mitään kehoitettavaa sanaa vastannut, niin hekin, jotka sillä hetkellä olivat aivan humalassa, yrittivät, niin hyvin kun voivat, olla olevinansa selvät. Koko tuo äsken niin meluava joukkio koetti nyt tehdä niinkuin säädylliset ihmiset, jotka, jos äkkiaamatta ovat joutuneet päihinsä, pyytävät peittää sitä tilaansa kaksin verroin ykstotisella käytöksellä. Sillä välin prinssi, kiireesti muutettuaan pukuansa, astui ovelle päin sen tulisoihdun valolla, jota ainoa selväpäinen mies koko laumassa piteli; mutta astuessaan oli hän kompastua luontokappaleentapaisen Bonthron'in nukkuvan ruumiin.

"Mitäs se on! Onkos se ilkeä luontokappale taas tielläni?" huusi prinssi vihastuksella ja inholla. "Muutamat teistä, vierittäkääpäs tää sika tässä hevosten juomaruuheen, niin että hän kumminkin yhden kerran eläissään tulisi puhtaaksi!"

Seuralaisjoukko kohta täytti tämän käskyn, käyttäen siihen ulkopihassa olevaa kaivoa; ja Bonthron, joka ei jaksanut tätä kuritusta vastustaa, ilmoitti kuitenkin vastahakoisuutensa sanattomilla öhkimisillä ja röhkimisillä, aivan kuin kuolemallaan oleva metsäkarju. Prinssi puolestaan jatkoi kulkuansa omaan kortteriinsa, taloon, jota sanottiin valtiomarskin kartanoksi, siksi kun se oli Errol'in kreivillisen suvun

oma. Luovuttaakseen ajatuksensa vähemmin hauskoista aineista, kysyi prinssi matkalla kumppaliltaan, mistä se tuli, että hän yksin oli selväpäisenä, kun koko muu joukko oli niin aivan humalassa.

"Älkää panko pahaksi, kuninkaallinen armo", vastasi Englantilainen Watkins, "kyllä sen myönnän, että olin varsin rohkea, kun uskalsin olla selvänä; vaikka te, korkea herra, käskitte meidän joka mies juoda itsemme humalaan. Mutta siihen nähden, että kaikki muut olivat Skotlantilaisia, paitsi minä, en katsonut viisaaksi humaltua heidän seurassaan. He näet silloinkin, kun me kaikki olemme selvät, töin tuskin vaan kärsivät minua; ja jos viini olisi valtaan päässyt, olisin kenties heille puhunut suuni puhtaaksi ja saanut yhtä monta pistosta kuin on puukkoja siinä kunnan joukkiossa".

"Et sinä siis koskaan aio ottaa osaa minun väkeni juominkeihin?"

"Jos niin sallitte, en; paitsi jos te, kuninkaallinen armo, joskus käskisitte koko muun joukon pysyä selvänä, niin että Willi Watkins toki kerran saisi juoda itsensä juovuksiin, henkeänsä pelkäämättä".

"Semmoinen tilaisuus saattaisi sattua. — Missä palveluksessa olet, Watkins?"

"Tallirenkinä, armollinen herra prinssi".

"Sano kammariherralle, että hän toisi sinut sisäpalvelukseen, yövartija-joukkohoni. Sinun näkö on mulle mieleen, ja juomaton mies on hyvä olemassa talossa, jos kohta hänen selväpäisyyteensä ei olisikaan muu kuin kuolemanpelko syynä. Palvele siis nyt liki minun personaani, ja saatpa nähdä, että selväpäisyys on runsaasti rahaa antavainen avu".

Sillä välin oli rasittava huoli ja pelko entisen tuskan lisäksi astunut ritari Ramornyn sairashuoneeseen. Hänen ajatuksensa, puolipyörryksissä kuin hän oli unijuomasta, sekaantuivat taas kokonaan, kun prinssi oli lähtenyt, jonka läsnä-ollessa hän voimakkaalla vastaanponnistuksella oli juoman vaikutusta vastustanut. Hänen isetietonsa, joka keskustelun aikana oli ollut aivan selvä, alkoi nyt jälleen suuresti hämärtyä. Hänessä oli se yleinen tuntu, että hän oli saattanut itsensä suuren vaaran alaiseksi; että hän oli tehnyt prinssin vihamiehekseen, ja ilmoittanut prinssille asioita, jotka kenties oli saava hengellensä maksaa. Kun hän oli tämmöisessä ruumiin ja sielun tilassa, eipä voi kummeksia, että hän rupesi unta näkemään taikka että hänen heikontuneet hermonsansa muuten joutuivat noiden mielenkuvittelemisten alaisiksi, joita opiumi vaikuttaa. Hänestä näytti että Annabella kuningattaren haamu seisoi hänen vuoteensa vieressä, kysyen missä se nuorukainen oli, jonka hän oli uskonut Ramornyn hoidon alle vilpittönnä, puhdastapaisena, iloisenä ja viattomana.

"Sinä olet hänet saattanut vallattomaksi, irstaiseksi ja pahantapaiseksi", virkkoi kelmeän kuningattaren haamu. "Yhtähyvin kiitän nyt sua, Juhana Ramorny, vaikka olet ollut kiittämätön minulle, sanasi syöjä ja minun toivojeni pettäjä. Sinun vihasi on nyt vaikuttava sitä pahaa vastaan, jonka sinun ystävyytes on hänelle tehnyt. Ja hyvin minä toivon, että nyt, kun et sinä enään ole hänen neuvonantajanaan, minun kova-onninen lapseni vielä jonkun kipeään kärsimisen kautta voi saada anteeksiannon sekä sijan paremmassa maailmassa".

Ramorny ojensi käsivartensa hyväntekijäänsä kohti, koettaen ilmoittaa katumustaan ja puhdistaa puoltansa. Mutta haamun katsanto tuli yhä synkemmäksi ja tylymmäksi, siksi kun ei se ollutkaan enää kuningatar vainaan näköinen, vaan sai Mustan Douglas'in synkän ja röyhkeän katsannon — sitten Robert kuninkaan pelkääväisen, surullisen muodon, joka näkyi nurehtivan kuninkaallisen sukunsa lähenevää loppua — ja sitten näky muuttui koko parveksi eriskummallisia, osaksi inhoittavia, osaksi naurattavia olentoja, jotka ällistellen loruelivat, ja väntelivät itseänsä luonnottomalla, hullunkurisella tavalla, ikään kuin tehden pilaa hänestä, joka koetti saada selvää käsitystä heidän muodostaan.

KAHDEKSASTOISTA LUKU.

Verinen maa, miss' elämää ei laki
Voi turvata.

Byron.

Tuhka-keskiviikon (ensimmäisen paastopäivän) aamu koitti vaaleana ja harmaana, niinkuin aamut ovat sillä vuoden-ajalla Skotlannissa, missä ilkein, kolkoin ilma usein tulee juuri ensimmäisinä kevät-kuukausina. Oli nyt kova pakkanen, ja kaupunkilaiset nukkuivat pitkään edellisen pyhän mässäämisen

perästä. Aurinko oli siis jo koko tunnin ollut taivaanrannan yläpuolella, ennen kuin yleisemmin alkoi näkyä elämän merkkiä Perth'in kaupungin asukkaissa. Oli siis jo melkoinen aika päivän-nousun jälkeen kulunut, kun eräs kaupunkilainen, aamumessuun mennessään, huomasi Olivier Proudpute paran ruumiin. Se makasi kasvot maahan päin, poikki katuojan, sillä tavalla kuin oli kaatunut, koska, niinkuin lukija varmaan on arvannut, ritari Ramornyn "vyö-pojan" s.o. käskyläisen, Bonthron'in sivallus oli häneen sattunut.

Tämä aikainen kaupunkilainen oli Allan Griffin — siksi kutsuttu, koska hän oli Griffin-ravintolan isäntä. Hänen huutonsa kokosi sinne ensin muutamia naapureita ja vähitellen koko suuren kansanjoukon. Tuon yleisesti tutuu härännahkaisen kylterin sekä kypärin punaisen sulkasen näkö ensin synnytti sen huhun, että tapettu mies oli uljas Heikki Seppä — tämä väärä luulo kesti jonkun aikaa; sillä Griffin-ravintolan isäntä, joka itse joskus oli ollut raatimiehenä, ei sallinut ruumista siirtää eikä liikuttaakaan, ennen kuin pormestari Craigdallie olisi tullut. Näin tavoin jäivät kasvot näkemättä.

"Tämä asia koskee koko meidän kaunista kaupunkia", lausui hän; "ja jos tää tässä todellakin on uljaan Wynd'in Heikin ruumis, niin ei ole sitä miestä Perth'issä, joka ei panisi alttiiksi tavaraansa ja henkeänsä, saadakseen siitä kosta. Katsokaa vaan, ne konnat ovat häntä takaapäin sivaltaneet — eipä olekaan yhtään miestä pari peninkulmaa ylt'ympäri Perth'in kaupunkia, ei Vuoristossa eikä Alankomaissa, ei aatelista eikä aatelitonta, joka olisi tohtinut astua hänen silmiensä eteen, semmoinen ilkeä aikomus mielessänsä. Voi, Perth'in urhokkaat miehet! Teidän miehuutenne kukka on hakattu maahan, ja vieläpä niin kunnottomalla, kavalalla kädellä!"

Hurja vimmanhuuto nousi kansanjoukosta, joka kiireesti yhä karttumistaan karttui.

"Nostakaamme hänet hartioillemme", virkkoi eräs väkevä lihamies, "ja kantakaamme hänet kuninkaan silmäin eteen Dominikolais-luostariin".

"Niin oikein", vastasi muuan seppä; "ei mikään telje eikä lukko saa nyt estää meitä pääsemästä kuninkaan puheille — ei mikään munkki eikä messu san meitä nyt luopumaan päätöksestämme. Ei ole koskaan yksikään seppä taitavammin kuin hän kilkuttanut alaisinta!"

"Dominikolais-luostariin! Dominikolais-luostariin!" huusi koko kansanjoukko.

"Malttakaa mielenne, naapurit", kehoitti toinen porvari. "Meidän kuninkaamme on hyvä kuningas, ja rakastaa meitä niinkuin omia lapsiansa. Douglas'in kreivi ja Albanyn herttua nehän estävätkin hyvää Robert kuningasta kuulemasta kansansa parkumista".

"Pitääkö meidän vai tulla murhatuiksi omilla kaduillamme, senvuoksi muka että kuninkaalla on liian pehmeä sydän?" kysyi lihamies. "Kas Robert Bruce se teki toisin. Jos ei kuningas huoli pitää puoltamme, niin pitäkäämme me itse. Soittakaa kaikkia kirkonkelloja takaperin, joka ainoata helisevää ja kalisevaa mitä meillä on. Huutakaa säästämättä kurkkuanne: St. Johanneksen metsästysjoukko on liikkeellä!"

"Niin oikein," huusi toinen porvari, "ja juoskaamme Albanyn sekä Douglas'in tyyspaikoille, ja polttakaamme ne poroksi! Ilmoittakoot tulen liekit läheisille sekä kaukaisille, että Perth'in porvareissa on ollut uljaan Heikki Seppänsä kostajia! Hän on sen seitsemänkin kertaa sivaltanut miekallaan kauniin kaupunkimme puolesta — näyttäkäämme nyt että mekin toki kerran voimme taistella, hänelle tehtyä pahaa kostaaksemme. Hoi! hoi! uljaat porvarit, St. Johanneksen metsästysjoukko on liikkeellä!"

Tämä huuto, Perth'in porvarein vanha tuttu sotahuuto, joka harvoin kuultiin muulloin kuin yleisen metelin aikana, kajahti nyt mies mieheen. Samassa rupesi parista läheisestä kirkontornista, joihin vimmastuneet porvarit olivat nousseet, mihin pappein luvalla, mihin kiellosta huolimattakin, kuulumaan tuo pahaa ennustava kelloin vongahteleminen, jota sanottiin kellojen soittamiseksi takaperin, siitä syystä. että eri-äänisiä kelloja soitettiin päinvastaisessa järjestyksessä kuin tavallisesti.

Vaikka kansanjoukko tihenemistään tiheni ja vaikka melu tuli yhä kovemmaksi ja yleisemmäksi, piti kuitenkin Allan Griffin, vahvaruumiinen, vahva-ääninen mies, jota sekä ylhäiset että alhaiset pitivät suuressa arvossa, aina vielä paikkansa. Hän seisoi hajareisin ruumiin yli, huutaen kansalle, että pysyisivät poikempana ja odottaisivat kaupungin hallitusmiesten tuloa.

"Meidän pitää hyvää järjestystä noudattaa tässä asiassa, hyvät naapurit — meillä pitää olla hallitusmiehemme johtajina. He ovat laillisella tavalla valitut ja huudetut meidän raastuvassamme; he ovat paitsi sitä kunnon miehiä ja rehellisiä jokaista ihmistä kohtaan. Meidän tulee laittaa niin, ettei meitä voi sanoa kapinan nostajiksi taikka joutaviksi kuninkaan rauhan rikkojiksi. Seisokaa te vaan hiljaa ja tehkää tilaa, sillä kas tuossa jo tuleekin pormestari Craigdallie, niin, ja myös kunnon Simo Hanskuri, jolle meidän kaunis kaupunki on niin suuressa kiitollisuuden velassa. Voi, voi, sentään, hyvät naapurit! Hänen kaunis tyttärensä oli morsian vielä eilen illalla — nyt Perth'in kaupungin Kaunotar on leski, ennen kuin vielä edes on ollut aviopuoliso!"

Tämä uusi surun aine kiihdytti kansan vimmaa sitä enemmän, koska jo myös oli tullut paljon naisiakin joukkoon, jotka nyt huusivat sotahuutoa miehille:

"Niin, niin, St. Johanneksen metsästysjoukko on liikkeellä! Taisteluun, Perth'in kaupungin Kaunottaren ja Heikki Sepän puolesta kostamaan! Aseisin, aseisin joka mies, ja älkää arastelko nahkaanne. Talleille, talleille! — kun hevonen on poissa, ei huovista ole mihinkään — hakatkaa maahan tallirengit ja palvelijat — haavoittakaa, kintustakaa, tappakaa hevoset — surmatkaa nuot konnat, knaapit sekä hovipojat! Tulkoot nuot ylpeät ritarit jalkaisin vastahamme, jos uskaltavat."

"He eivät uskalla — he eivät uskalla!" huusivat miehet vastaan. "Heidän koko voimansa on heidän hevosissaan ja rautavaruksissaan. Ja kuitenkin ne röyhkeät, kiittämättömät roistot ovat surmanneet asesevän, jonka vertaista ei ole koskaan Milanossakaan eikä Veneziassa ollut. — Aseisin, aseisin, hyvät naapurit! St. Johanneksen metsästysjoukko on liikkeellä!"

Keskellä näitä huutoja saivat kaupungin hallitusmiehet sekä muut arvopersonat töin tuskin vaan tilaa, niin että voivat ryhtyä ruumiin katsastamiseen. Heillä oli majistraatin kirjuri muassaan voidakseen laittaa virallisen kertomuksen siitä, missä tilassa he olivat ruumiin tavanneet. Tätä viivytystä kansa kärsi suurella maltillisuudella ja järjestyksellä; se oli omituinen osa Skotlantilaisissa, joiden viha siinä suhteessa on aina ollut sitä pahemmin vaarallinen. Sillä kostonpäättöksessään hellittämättä, myöntyvät he kärsivällisesti kaikkiin toimiin, jotka aikaa vievät, vaan ovat välttämättömät koston varmaksi täyttämiseksi. Kansanjoukko siis vaan tervehti hallitusmiehiänsä kovalla huudolla, jolla se yhtä-aikaa ilmoitti kostonhaluansa sekä kunnioitustansa niitä kohtaan, joiden johdon alla he toivoivat saavansa koston täytetyksi oikealla, lainmukaisella tavalla.

Näin kajahtelivat tervehdyshuudot niitä joukkoja myöten, jotka tiheästi täyttivät kaikki läheiset kadut, kertoellen toisillensa ja kuulellen tuhansia eri huhuja tapahtuneesta seikasta. Kaupungin hallitusmiehet puolestaan nyt nostivat ruumiin ja katsastivat sitä tarkemmin. Silloin tietysti oitis huomattiin ja kansalle myös julistettiin, että siinä makaava murhattu mies ei ollutkaan Wynd-kadun seppä, jota hänen kaupunkilaisensa pitivät niin suuressa ja — sillä aikakaudella enimmin kunnioitettuihin avuihin nähden — niin täydesti ansaitussa arvossa. Huomattiinpa että siinä makasi paljon vähemmän arvokas mies, vaikkei sekään arvoton kuntalaistensa kesken — iloinen lakintekijä Olivier Proudpute. Kansan vimma oli paljon kiihtynyt nimen-omaan siitä yleisestä luulosta, että heidän suorapuheinen, uljas sankarinsa Heikki Seppä oli surmattu, niin että se nyt, kun tuo luulo perättömäksi nähtiin, melkein kokonaan laimistui. Jos Olivier parka heti kohta olisi tullut tunnetuksi, niin epäilemättä kostonhuuto hänen kuolemastaan olisi ollut yhtä yleinen, jos kohta ei yhtä vimmainen kuin Wynd'in Heikin puolesta. Mutta näin nyt tää ympärikiertävä uusi sanoma nosti yleisen hymyilemisen joukossa — niin likekkäin ovat usein kauhistavuus ja naurattavuus.

"Murhamiehet varmaankin ovat luulleet häntä Heikki Sepäksi", "ja se epäilemättä mahtoi olla hänelle suuri lohdutus kovassa onnessaan".

Mutta muutamien lisäksi saapuneitten henkilöitten tulo muutti jälleen koko tilaisuuden luonteen surulliseksi.

YHDEKSÄSTOISTA LUKU.

Ken soittaa kelloja! No hiisi, hoi!
Heräähän kaupunki. —

Othello 2:n näyt. 2:n koht.

Julmat ympäri kaupunkia lentävät huhut sekä pian sen jälkeen alkava kelloin vonkuminen nostivat yleistä hämmästyä. Ritarit ja aatelisherrat väkineen kokoontuivat semmoisiin paikkoihin, missä he paraiten voivat pitää puoltansa. Hätä levisi myös kuninkaan asuntoon, mihin nuori prinssi ensimmäisinä miehinä riensi, tarpeen tullen vanhaa kuningasta suojelemaan. Se, mitä hän yöllä oli nähnyt ja kuullut, johtui nyt hänelle mieleen; hän muisti veriin tahratun Bonthron'in, ja käsitti, vaikka epäselvästi, että tuon rosvon teko mahtoi olla syynä tähän meteliin. Seuraava, hänen huomiotaan enemmän herättävä keskustelu Ramornyn kanssa oli kuitenkin hänen mieltänsä niin syvältä liikuttanut, että siitä oli jäljettömäksi haihtunut kaikki, mitä hän oli saanut kuulla murhamiehen verityöstä, paitsi sitä hämärää muistoa, että joku oli tullut murhatuksi. Pää-asiallisesti vaan isänsä suojaksi oli hän tarttunut aseisin seuralaistensa kanssa, jotka nyt, puettuina kirkkaisiin rautavaruksiin, peitsi kädessä, näyttivät ihan toisenlaiselta kuin viime yönä humalaisina yöjalkalaisina ollessaan. Hyvä vanha kuningas itki

kiitollisuudesta, kun hän tämän poikansa rakkauden osoituksen näki, ja ylpeillen hän näytti nuorta prinssiä Albanyn herttualle, joka kohta sen jälkeen astui sisään. Kuningas tarttui heitä molempia käteen.

"Nyt on meitä täällä kolme Stuart'ia", virkkoi hän, "kolme yhtä eroamatonta kuin pyhän apilaan lehdet. Sanotaanhan sen pyhän kasvin voimalla, kun sitä povessaan pitää, voitavan tehdä kaikki loitsijain lumoukset tyhjiksi; niinpä mekin, niinkauan kuin uskollisesti yhtä pidämme, voimme nauraa kaikkia pahan-suopia ja vihamiehiä".

Veli ja poika molemmat suutelivat niitä lempeitä käsiä, joilla Robert kuningas heidän käsiään puristi, samassa kuin hän näin ilmoitti luottamuksensa heidän rakkauteensa. Nuorukaisen suutelo, siksi hetkeksi kumminkin, oli totinen; veljen suutelo sitä vastaan oli Judaksen suutelo.

Sillä välin olivat Pyhän Johanneksen kirkon kellot myös muiden mualla säikähdyttäneet Curfew-kadun asukkaita. Simo Hanskurin talossa oli vanha Hanskurin Dorothea — häntäkin mainittiin tällä nimellä ammattinsa tähden, jota hän isäntänsä käskyn alaisena toimitti — kaikkein ensiksi kuullut kelloin äänen. Vaikka muulloin hiukan kuuro, oli hänen korvansa yhtä herkkä pahoille sanomille, kuin korpin haistimet haaskalle; sillä Dorothealla, joka muuten oli toimellinen, uskollinen, jopa lempeäkin muija, oli se tulinen himo pahoja sanomia kokoon saamaan ja levittämään, joka niin usein ilmaantuu alhaisemmassa kansassa. Heitä kun muulloin harvoin kuullellaan, ovat he mielissään, koska jonkun surullisen jutun kautta voivat vetää huomion puoleensa, ja iloitsevat myös kenties siitä että ne, jotka tavallisesti mainitaan heitä paremmiksi, nyt kovan onnen kautta toki hetken ajaksi alenevat heidän vertaisikseen. Dorothea siin, niin pian kun oli haalinut kokoon pienen kimpun noita ulkona liikkuvia huhuja, ryntäsi sisään isäntänsä luokse, joka vanhuutensa ja eilisen pyhän tähden salli itselles hiukan pitemmät aamu-unet.

"Tuossa hän nukkuu, se kunnan mies!" surkutteli hän puoleksi kiljumalla, puoleksi vinkumalla. "Kas tuossa hän vielä nukkuu — ja vaikka hänen paras ystävänsä on tapettu, hänellä ei ole siitä sen enempää tietoa, kuin vastasyntyneellä lapsella, joka ei voi elämää kuolemasta eroittaa!"

"Mitä nyt!" kysyi hanskuri, kavahtaen ylös vuoteeltansa. "Mikä nyt on, vanha muija, hätänä? Onko tyttäreni terve?"

"Vanha muija vai!" virkkoi Dorothea, joka saatuaan kalan onkeensa, tahtoi antaa sen hiukan siinä räpsytellä. "Enpä ole sentään niin vanha vielä," jatkoi hän, juosten ulos kammarista, "että jäisin tänne katselemaan kuinka miespuoli nousee paljaana vuoteeltansa".

Ja silmänräpäyksen päästä kuului jo kuinka hän alikerrassa vieraskammarissa laululla säesteli luutansa rapsimista.

"Dorothea — pahan maailman lintu — sinä perhana — sano vaan, onko tyttäreni terve?"

"Minä olen terve", vastasi Perth'in kaupungin Kaunotar omasta makuuhuoneestaan; "minä olen aivan terve. Mutta mitä, Pyhän Neitsyen nimessä, lienee nyt hätänä, koska kirkonkelloja soitetaan takaperin? Ja kadulla on semmoinen kiljunta ja kirkunta".

"Minä lähden paikalla tiedustamaan. — Conachar hoi! — tule pian nauhojani solmimaan. — Voi kun unhotinkin — onhan se Vuorelaispentu jo kaukana Fortingal'in takana. Malta vähäisen vaan, tyttäreni; kyllä mä kohta hankin tietoa".

"Eipä ole niin kiiru senvuoksi, Simo Hanskuri", virkkoi kovasydäminen vanha akka. "Kylläpä ne tiedot kaikki, niin hyvät kuin pahatkin, saisi täällä jutelluksi, ennen kuin te kerkiättäkään kömpiä kynnyksenne yli. Osaanhan minä koko jutun ulkoa; sillä kun minä niin arvelin, että meidän isäntä on itsepäinen ja kapsahtaa kohta keskelle sitä mylläkkää, oli syy mikä hyvänsä. Parempi on siin, että minä panen vanhat kinttuni liikkeelle ja otan selvän tuosta kaikesta; sillä muuten isäntä pistää siihen vanhan nokkansa ja kukaties eikös sitä nipistetä poikki häneltä, ennen kuin hän vielä tietääkään viisi".

"Ja mikäs se asia sitten on, muija?" kysyi maltittomasti hanskuri, yhä vielä häärien, solmiellessaan niitä satoja nauhoja, joilla siihen aikaan kiinnitettiin housut liiveihin.

Dorothea antoi hänen jatkaa sitä työtänsä, siksi kun arvasi sen viimein valmistuvan; nyt hän näki, että isäntä, jos ei hän kertonut salaisuuttansa, lähtisi itse ulos melun syytä tiedustamaan. Hän kiljahti siis:

"Voi, voi, voi, ettepä kumminkaan voi sanoa sitä minun syykseni, jos saatte kuulla pahoja sanomia, ennen kuin edes olette kerjinnet käydä aamumessussa! Minä olisin salannut ne teiltä siksi kun te ensin olisitte Jumalan sanaa kuulleet. Mutta koska se nyt teidän kuitenkin pitää saada tietää, niin sanon, että teiltä on mennyt uskollisin ystävä, joka ikinä on toisen miehen kättä puristanut ja Perth'in kaupunki saa nyt murehtia parasta porvariensa, joka on pitänyt miekkaa kädessään!"

"Heikki Seppä, Heikki Seppä!" huudahtivat isä ja tytär molemmat niinkuin yhdestä suusta.

"No niin, siinäpä se onkin", sanoi Dorothea; "ja kenenkä syy siihen on, jos ei teidän omanne? — Nostittehan te semmoisen mölläkän siitä, että hän oli kävellyt käsikädessä laulutytön kanssa, aivan kuin olisi se Juutalais-tyttö ollut!"

Tällä lailla olisi Dorothea vielä tiesi häntä kuinka kauan jatkanut; mutta hanskuri huusi tyttärelleen, joka yhä vielä oli kammarissaan: "Loruja, Katri — ne on vaan vanhan hupsun lörpötyksiä. Ei mitään semmoista ole tapahtunut. Minä tuon sinulle toisanomat heti paikalla!" Ja kaappaisten sauvansa riensi vanhus Dorothean ohitse ja kadulle, jota myöten yhä juoksi ihmisjoukkoja Isolle kadulle päin. Dorothea puolestaan jäi mutisemaan itsekseen: "Sinun isäs on aika viisas mies, usko vaan hänen omia vakuutuksiaan. Hänelle kohta mahtaa tulla joku läimäys osaksi tuossa mölläkässä, ja sitten kyllä saadaan kuulla: 'Dorothea, tuopas liinakaappeita!' ja 'Dorothea, voitelepas plaastaria!' Vaan nyt muka on kaikki vaan lorua ja valhetta, ja joutavaa, mitä Dorothean suusta tulee! — Vai joutavia! Luuleeko Simo ukko Heikki Sepän pään olevan yhtä kovan kuin hänen alaisimensa, niin että se olis kestänyt, vaikka koko Vuorelais-clani häntä läimäytteli?"

Tähän paikkaan häneltä puhe katkesi, sillä samassa ilmautui hänen viereensä enkelinnäköinen haamu, tuskin itsestään tietävänä, silmät tuijottelevana, hiukset hajallaan, posket kalman kelmeinä.

Muija säikähtyi niin, että unhotti närkästyksensä. "Herra siunatkoon, lapsukaiseni!" sanoi hän. "Mitäs sinä niin tuimasti tuijottelet?"

"Etkös sanonut että joku on kuollut?" kysyi Katri peloittavasti epävakaisella äänellä, ikään kuin hänen kuulonsa ja puhevoimansa eivät enään oikein olisi toimittaneet virkaansa.

"Kuollutko, tyttöseni! On, kun onkin, kuollut aivan. Ei sinun nyt enään tarvitse karsaasti katsella häneen".

"Kuollut!" kertosi Katri yhä samalla epävakaisella äänellä. "Kuollut — tapettu — ja Vuorelaisen käden kautta!"

"Sen takaan, että Vuorelaiset sen ovat tehneet — ne laista huolimattomat roistot. Kukas muu tappaa enimmän osan niistä, jotka saavat surmansa — paitsi kun porvarit joskus keskenään rupeavat kahakkaan ja tappavat toinen toisensa, taikka jos ritarit ja aatelisherrat toisinaan vuodattavat verta? Mutta tahtoisinpa lyödä vetoa, että se on Vuorelaisten tekoa tällä kertaa. Eipä ollut sitä miestä täällä Perth'issä, ei ritaria eikä porvaria, joka olisi uskaltanut käydä Heikki Sepän kimppuun, mies miestä vastaan. Mutta niitä mahtoi hyökätä koko lauma hänen päälleen; sen saatte nähdä, kun asia tulee selville".

"Vuorelaisia!" sanoi Katri, ikään kuin joku hänen ajatuksiensa sekoittava ajatus olisi häntä vaivannut. "Vuorelaisia! — voi Conachar, Conachar!"

"No niin, voinpa sanoa, että sinä osasit juuri oikeaan mieheen, Katri. Heillä oli, niinkuin näit, riita Pyhän Valentinin aattona, ja pieni kahakka. Ja Vuoren pojilla on pitkä muisti semmoisissa asioissa. Anna semmoiselle korvapuusti Pyhänmiesten päivänä, niin hänen poskeansa vielä kirveltää Helluntaina. Mutta mikähän on voinut tuottaa ne pitkäsaariset pakanat tänne, että heillä oli tilaisuus sitä verityötä tekemään?"

"Voi minua, minä se olin", sanoi Katri; "minä tuotin Vuorelaiset tänne alas — minä lähetin noutamaan Conachar'ia — niin, he ovat häntä väijyilleet — mutta minä heidät saatin tänne, missä heillä oli tilaisuus päästä uhrinsa kimppuun. Mutta lähdenpä katsomaan omin silmin — ja sitten — sitten meidän pitää tehdä jotakin. Sano isälleni, että minä kohta tulen takaisin".

"Oletko riivattu, tyttö?" huusi Dorothea, kun Katri hänen ohitsensa juoksi ulko-ovelle. "Ethan toki juokse ulos kadulle, hiukset hajallaan hartioilla tällä lailla, sinä, jonka kaikki tuntevat Perth'in kaupungin Kaunottareksi? — Pyhä messu! Mutta kas tuossa hän jo on kadulla, tuli siitä, mikä tuli — ja ukko hanskuri on nyt vimmastuva minulle, ikään kuin minussa olisi ollut sen tytön pitäjä. Ohhoh, onpa tää nyt korea aamu paaston aluksi! — Mitähän nyt tehdään? Jos menen hakemaan isäntää tuon kansantungoksen seasta, niin he tallaisivat minut mäsäksi jalkainsa alle, eikä paljon surua olisi tästä vanhasta muijasta. — Vai juoksenko Katrin perään, joka jo on kadonnut näkymättömiin ja on paljon kepeämpi jalaltaan kuin minä? — Paras on, että vaan pistäyn tuonne Klaus Parran-ajajan luo ja kerron hänelle tämän kaiken".

Sillä aikaa kuin uskollinen Dorothea teki, niinkuin oli päättänyt, juoksi Katri Perth'in katuja pitkin. Muulloin olisi häntä kaikki ihmein töllistelleet, jotka olisivat nähneet hänen tuossa lentävän mistään huolimattomalla vauhdilla, hurjalla juoksulla, joka oli aivan poikkeavainen hänen tavallisesta siivosta, vakaisesta astunnastaan ja käytöksestään — ilman sitä vaippaakin, jota hyvämaineiset ja hyväsäättyiset

vaimo-ihmiset, ulkona käydessään, aina pitivät päällensä. Mutta kansa oli niin hädissään, jokainen vaan jutellen tai kysellen melun syytä ja jokainen selitellen sitä eritavallansa, ettei kukaan huomannutkaan Katrin huolimattomuutta pukua eikä huimistunutta käytöstä. Ja hän sai juosta tietänsä, vetämättä puoleensa enempiä huomiota kuin muuten naiset, jotka, huolellisen uteliaisuuden taikka pelon ajamina, olivat liikkeellä, ja tiedustelivat tuon yleisen levottomuuden syytä — taikkapa kenties hakivat ystäviä, joiden turvallisuudesta olivat huolissaan.

Juostessaan tunsikin Katri kuinka tuo pelottava pauhu häntä huimautti, ja töin tuskin vaan sai hän itsensä hillityksi, ettei yhtynyt niihin parkumisiin ja hätähuutoihin, jotka ylt'-ympäri kajahtelivat. Hän riensi vaan kiireesti eteenpäin ikään kuin unissaan, tuntien sydämessään raskasta tuntoa jonkun hirveän tapaturman pelosta, jonka oikea luonto hänelle ei kuitenkaan ollut oikein selvä. Mutta tämän tunnon pohjassa oli kuitenkin se kauhea tieto, että mies, joka häntä niin hellästi oli rakastanut, jonka hyviä avuja hän niin suurella arvolla oli pitänyt, ja johonka hän nyt tunsikin suuremman rakkauden kuin mitä hän ennen olisi tahtonut omalle sydämelleenkään tunnustaa, oli murhattu, ja että hän luultavasti oli siihen ollut apuna. Katri oli ensimmäisenä tulisen ja kaikkia liioittelevan tuskan hetkenänsä pannut yhteen Heikin kuoleman sekä Conachar'in tulon tänne seuralaisjoukkoineen; mutta tämä yhteys olikin kyllin todennäköinen, että hän voi sen todeksi uskoa, jos hänen mielensä olisikin tällä hetkellä ollut semmoisessa tilassa, että se olisi pystynyt asian luultavuutta tarkemmin tutkimaan. Oikein tietämättäkään mitä hän haki, ainoasti totellen epämääräistä haluansa saada tietoa, min verran tuossa hirvittävässä huhussa oli perää, riensi hän nyt siihen paikkaan, jota hänen tunteensa vielä eilen olisivat saattaneet hänet kaikkein enimmäin välttämään.

Kukapa olisi vielä Laskiais-iltana voinut saada tätä ylpeää, kainoa, ujostelevaa, ankarasti säädyllistä Hanskurin Katria uskomaan, että hän ensimmäisen paastopäivän aamuna ennen messun aikaa olisi juokseva kaupungin katuja myöten, meluavain, hätäileväin kansanjoukkoineen keskittynyt, hiukset hajallaan, vaatteet rempallaan? Kuka olisi saanut häntä uskomaan, että hän tällä lailla oli rientävä saman kosijansa kotiin, joka, niinkuin hänellä oli syytä uskoa, oli saastaiseen, irstaiseen rakkausseikkaan antaamalla häntä niin törkeästi, niin ra'asti häväissyt? Mutta niinpä hän nyt kuitenkin teki; ja vaistontapaisesti kiireissään valiten vapainta tietä, kartti hän Isoakatua, missä väentungos oli pahin, ja pääsi Wynd-kadulle niitä samoja kaupungin pohjoisen reunan kapeita raitteja myöten, joita Heikki astui, kun hän Loviisaa saatteli. Mutta näilläkin syrjäisillä paikoilla nyt vilskui väkeä; niin yleinen oli hätä. Katri meni tietänsä joukkojen keskittynyt yhtähyvin, ja ne, jotka hänet huomasivat, katsahivat vaan toinen toiseensa ja pudistivat päätään, surkutellen hänen tuskaansa. Viimeinkin, ennen kuin hän vielä olikaan oikein selvillä omasta aikomuksestaan, hän jo seisoi kosijansa oven edessä ja kolkutti.

Kun hänen kiireinen kolkutuksensa oli lakannut, oli kaikki jälleen hiljaa, ja siitä vielä kiihtyi hänen tuskansa, joka oli hänet tähän hurjaan käyntiin saattanut.

"Avaa, Heikki, — avaa!" huusi hän. "Avaa jos vielä olet elossa! — Avaa, jos et tahdo nähdä Hanskurin Katria kuolleen huoneesi kynnyksellä!"

Samassa kun hän näin hurjasti huusi korville, joita hän luuli kuoleman kautta umpeenmenneiksi, avasi se sama kosija, jota hän huusi, oven, juuri hyvään aikaan, niin että voi estää tytön pyörtäneen maahan kaatumasta. Sepän rajatonta huimaa iloa tästä niin arvaamattomasta vieraasta vähensi vaan kummastus, joka teki ettei hän voinut uskoa silmiänsä, sekä pelästys Katrin umpeensulkeuneista silmistä, puoli-avonaisista vaalenneista huulista, posken kalmankelmeydestä sekä, niinkuin näytti, kokonaan lakanneesta hengenvedosta.

Heikki oli pysynyt kotona, huolimatta noista yleisistä hätämerkeistä, joita jo melkoisen kauan oli tullut hänen korviinsa. Hän oli nyt jyrkästi päättänyt, ettei enää sekaantuisi mihinkään kahakoihin, joita vaan suinkin saattaisi välttää, Nytkin hän vaan majistraatin nimen-omaisesta käskystä, jota hänen porvarina täytyi totella, oli ottanut miekkansa sekä varakilven seinältä ja oli menemäisillään ulos, ensi kertaa eläissään vastahakoisena sotapalvelukseen, jota hänen velvollisuutensa vaati.

"Kova onnipa onkin", arveli hän itsekseen, "että minut aina vaaditaan esille kaikkiin kaupunkimme taisteluihin, vaikka miekan mittelyt ovat Katrille niin vastenmieliset. Onhan, sen tiedän, niitä neitoja kyllin Perth'issä, jotka sanovat sulhasilleen: 'Mene ulos — tee velvollisuutesi urhon lailla, niin saat tyttösi suosion palkakses!' Vaan eipä kuitenkaan lähetetä noutamaan heidän sulhasiaan vaan aina minua, vaikka niin pian kun minä täytän velvollisuuteni miehenä ja suojelen turvatonta tyttöstä, tai velvollisuuteni porvarina ja tappelen kaupunkini kunnian puolesta, Katri minua aina kohtelee ikään kuin olisin minä pahin taistelukukko ja tyttöinviettelijä!"

Tämmöisiä mietteitä oli hänellä mieli täynnä, kun hänen avatessaan huoneensa ovea, se, joka oli rakkain hänen sydämelleen, vaan jota hän vähimmin kaikista oli arvannut saavansa nähdä, tuossa ilmautui hänen eteensä ja kaatui hänen syliinsä.

Riemastus, hämmästys ja säikähdytys eivät kuitenkaan vieneet Heikiltä sitä neuvokkaisuutta, jota tämä

hetki vaati. Hänen piti ensin viedä Katri turvapaikkaan ja saada tyttö tointumaan — se oli ensitehtävä, ennenkuin hän voi mennä tottelemaan majistraatin kutsua, vaikka kyllä sillä oli sanottu olevan suuren kiiruun. Hän kantoi suloisen kantamuksensa, joka oli hänestä kepeä kuin höyhen, vaikka kalliimmanarvoinen kuin yhtä suuri taakka puhtainta kultaa, pieneen kammariin, joka oli ollut hänen äitinsä makuuhuoneena. Se oli kaikkein sopivin pahoin voivalle, koska se oli puutarhaan päin ja siis erotettu kaikesta melusta.

"Imettäjä hoi! — Imettäjä Shoolbred — joudu pian — joudu kuin kuolema tai elämä siitä riippuisi — tässä on yksi, joka sinun apuas tarvitsee!"

Ylös juosta jolkuttikin vanha muija. "Kunhan se vaan olisi semmoinen, joka sinut pidättäisi ulos kahakkaan menemästä", sanoi hän; sillä melu oli jo hänenkin korviinsa ehtinyt. Mutta kenpä voi kuvata hänen kummastuksensa, kun hän näki Perth'in kaupungin Kaunottaren, hengettömältä näyttävänä, makaavan talon emäntä-vainaan vuoteella, jolle ämmän kasvatti oli tytön suurimmalla hellyydellä ja arkatuntoisuudella laskenut alas, ja jonka vieressä nyt Heikki istui, tueten Katria jättiläiskäsivarsillaan. "Hanskurin Katri!" sanoi hän — "ja — Jumalan emonen auttakoon! — kuoleman teossa, niinkuin näyttää!"

"Ei suinkaan, muori kulta", sanoi muijan kasvatti, "hänen rakas sydämensä sykkii — hänen suloinen henkensä käy ulos ja sisään! Tule sinä, jonka paremmin sopii häntä auttaa kuin minun — tuo vettä — ja rohtoja — mitä ikinä sinun vanha, viisas pääsi voinee keksiä. Jumala ei toki ole voinut saattaa häntä tänne minun syliini kuolemaan, vaan minun ilokseni sekä omaksensa elämään!"

Nopeudella, jota hänen ikäiseltään tuskin olisi voinut toivoa, hankki matami Shoolbred kaikki mitä tarvittiin sulkeuneen hengehtimisen palauttamiseksi. Niinkuin useimmat naiset sillä aikakaudella, tiesi hän vallan hyvin, mitä semmoisissa tapauksissa on tehtävä. Osasipa hän sen lisäksi myös hoitaa tavallisia haavojakin, jonka taidon harjoittamiseen hänen kasvattinsa sotaisa luonne hänelle sangen tiheään antoi tilaisuutta.

"Kuules, Heikki poikaseni", virkkoi hän; "hellitähän nyt vaan käsivartes tuosta minun hoidettavastani — vaikka hän kyllä maksaakin likistämisen vaivaa — vaan otaapäs kuitenkin kätes pois, että voit antaa minullen mitä tarvitsen. — Taikka enpä toki huolikaan kärkeä sinua hellittämään hänen kättänsä, jos vaan ottaisit hiljaa lyödäkses hänen kämmentänsä, kun hänen kokoonkopristuneet sormensa suurenevat".

"Minäkö löisin hänen kaunoista kättänsä!" pani Heikki vastaan. "Yhtähyvin voisit kärkeä minua läimäyttämään lasikuppia moukkarilla, kuin lyömään tätä hentoista kämmentä sormillani, jotka ovat känsistyneet sorvinkovuisiksi. — Mutta hänen sormensa jo suurenevatkin, ja me koetamme parempaa keinoa kuin lyömistä" — niin sanoen hän painoi huulensa tuohon kaunoiseen kätehen, jonka liikahtaminen todisti tunnon alkavaa palajamista. Nyt kuului pari syvää huokausta, ja sitten Perth'in kaupungin Kaunotar avasi silmänsä, loi ne rakastajaansa, joka oli polvillaan vuoteen vieressä, ja sitten hän taas vaipui alas pään-alaiselle. Koska Katri ei vetänyt pois kättänsä rakastajansa kädestä, niin tulee meidän olla niin armahtavaiset ja arvella, että hän ei vielä ollutkaan täyteen tuntoon herännyt eikä siis huomannut, kuinka Heikki tätä tilaisuutta väärin käytti, painamalla kättä vuoroin huulilleen, vuoroin rintaansa vasten. Samassa kuitenkin emme voi olla myöntämättä, että sillä välin jo puna alkoi palata Katrin poskiin, ja että hänen hengenvetonsa tämän minuutin tai pari kestävän uuden hervottomuuden ajalla kävi syvästi ja säännöllisesti.

Mutta nyt kuului yhä kiihtyvä melu oven ulkopuolelta, ja talon isäntää huudettiin kaikilla hänen eri nimillään: Heikki, Seppä, Wynd'in Heikki y.m. aivan kuin pakanat muinoin rukoilivat jumaliansa avukseen milloin yhdellä, milloin toisella nimellä. Ja viimein kansanjoukko, Portugal'in katolilaisten tavalla, kun ovat kyllästyneet turhiin rukouksiinsa pyhänmiesten puoleen, turvasi haukkumisiin.

"Hyi häpeä, Heikki! Olethan sinä kunniaton mies, valapattoinen porvarivalasi rikkoja ja kauniin kaupunkimme petturi, jos et heti paikalla tule ulos!"

Matami Shoolbred'in apukeinot näkyivät nyt jo sen verran auttaneen, että Katri johonkin määrin oli tuntoon herännyt. Sillä kääntäen kasvonsa vähää enemmän rakastajansa puoleen, kuin hänen siihenastisessa asemassaan oli mahdollista, antoi hän oikean kätensä vaipua sepän olkapäälle, jättäen vasemman hänen kätensä pidettäväksi. Näin näkyi hän vienosti pidättelevän häntä ja samassa hän kuiskasi: "Älä lähde, Heikki — pysy täällä mun luonani — he surmaavat sinut, nuot veren-ahneet miehet!"

Tähän rukoukseen oli Katrin viekoittanut ylenmääräinen ilo siitä, kun hän näki rakastajansa, jonka oli luullut tapaavansa kuolleena ruumiina, tässä elävänä edessään. Ja näillä vienoilla sanoilla, vaikka ne kuiskattiin niin hiljaa, että tuskin kuuluivat, näkyi olevan suurempi voima pidättää Wynd'in Heikkiä paikallansa, kuin ulkoa kajahtelevilla monilla käskeväisillä äänillä voimaa häntä ulos houkuttaa.

"Pyhä messu! hyvät naapurit", huusi muuan uljas porvari kumppaneilleen, "tuo hävytön seppä vaan tekee pilaa meistä. Murtakaamme hänen ovensa auki väkisin, ja laahatkaamme hänet ulos tukasta sekä kauluksesta!"

"Varo itseäs mitä teet", virkkoi toinen varovampi. "Se mies, joka väkisin pyrkii Heikki Sepän linnaan, menee kyllä sisään ehein raajoin, mutta hänen ulostullessaan on työtä haavalääkärille valmiina. — Mutta tuleepa tässä juuri mies, jolla on kyllä oikeus viedä sanottavamme perille ja puhua tuolle seuran pettäjälle suora totuus silmien väliin".

Mies, josta tämä sanottiin, ei ollut kukaan muu kuin Simo Hanskuri itse. Hän oli hyvään aikaan saapunut surmapaikalle, missä lakintekijä-paran ruumis makasi, kun tämä pormestari Craigdallien käskystä käännettiin; hänelle tuli siis kohta se lohdotus, että kuollut tunnettiin tuoksi suupaltoksi Proudfulen raukaksi, eikä Heikki Sepäksi, jonka mielisanankarinsa kansa oli luullut siinä näkevänsä. Nauru tai kumminkin jotain sensukuista kävi joukosta joukkoon, kun muistettiin, kuinka hartaasti Olivier aina oli pyytänyt itselleen sotaisen miehen mainetta, vaikka se oli niin aivan outo hänen luonteelleen sekä taipumukselleen; ja moni huomautti, että lakintekijälle nyt oli tullut osaksi kuolema, joka oli paljon enemmän hänen suurten sanainsa kuin hänen todellisen mielenlaatunsa mukainen. Mutta tämä ajaton leikinlasku, jossa aikakauden raakuus ilmutui, vaikenen kokonaan, kun nähtiin erään vaimon tunkeuvan kansanjoukon läpi ja kuultiin hänen parkumisensa, 'Voi minun mieheni — minun mieheni'.

Tilaa tehtiin surevalle leskelle, jonka kanssa pari, kolme nais-ystävää seurasi. Marketta Proudfulesta ei ollut tähän asti tietty muuta, kuin että hän oli sievännäköinen, mustatukkainen vaimo, ylpeä ja ylenkatseellinen muille, hänen mielestään halvemmille tai köyhemmille, ja itsevaltiainen puoliso miesvainajansa yli, jonka kohoisen kukonharjan hän pian sai alentumaan, jos hän sattui kuulemaan Olivier'in sopimattomia kerskauskiekauksia. Mutta nyt, katkeran surunsa vallan alaisena, oli hänen näkönsä ja käyttöksensä paljon enemmän kunnioitusta nostava.

"Vai te nauratte", sanoi hän, "te kunnottomat Perth'in porvarit, siitä että yhden teidän oman kaupunkilaisenne veret ovat vuotaneet tyhjiksi tänne katu-ojaan? — Vai sitäkö te nauratte, että surma on tullut tään minun mieheni osaksi? Milläs hän semmoista on ansainnut? Eikö hän pitänyt kunnollista taloutta voimassa omain kättensä työllä? Eikö hänellä ollut kohtuullinen pöytänsä, johon köyhä oli tervetultuaan ja josta sairas sai apua? Eikö hän lainaillut tarvitseville — eikö auttanut naapureitansa niinkuin ystävä ainakin — eikö aina jokainen saanut häneltä neuvoja ja oikeutta, niinkuin paraalta raatimieheltä ikinä?"

"Se on totta, se on totta", vastasi kansa; "hänen verensä on meidän vertamme yhtä hyvin kuin jos se olisi Heikki Sepän".

"Te puhutte totta, naapurit", lausui pormestari Craigdallie; "eikä tätä asiaa sovi unohduksiin peittää, niinkuin taannoinen peitettiin. Porvarit, me emme voi sallia, että verta kostamatta virtaa meidän katuojiamme myöten, niinkuin muu likavesi; muuten saamme pian nähdä koko leveän Tay-jokemme punertavan siitä. Mutta tämä läimäys ei suinkaan tarkoittanut tätä mies-parkaa tässä, johon se niin turmiollisesti on sattunut. Joka ihminen tietää, minkä luontoinen Olivier Proudfulen oli: kuinka suuri suultaan, kuinka mitätön teoilta. Mutta hänellä on Heikki Sepän härännäköinen kylteri, kilpi sekä kypäri. Koko kaupunki ne tuntee yhtähyvin kuin minä; siitä ei ole mitään epäilemistäkään. Ja hänellä oli se tapa, tiedättehän sen, että hän pyysi matkia Seppää kaikissa asioissa. Joku vimasta tai kenties päihtymyksen kautta sokea on tappanut tään viattoman lakintekijän, jota et kukaan vihannut eikä pelännyt, ja josta ei juuri kukaan paljon lukuakaan pitänyt, uljaan sepän sijasta, jolla oli sen seitsemän vihamiestä".

"Mitäs siis nyt tehdään, pormestari?" huusi kansanjoukko.

"Sen, hyvät ystävät, kaupungin hallitusmiehet ovat päättävät teidän puolestanne; me pidämme heti kokouksen, niin pian kuin ritari Charteris joutuu tänne, ja se tapahtuu kohta. Sillä välin tutkikoon haavalääkäri Dwining tätä ruumis-parkaa, niin että hän meille voi sanoa, millä tavalla tää surkea kuolema sen on kohdannut. Ja sitten pitää kääriä ruumis siivosti puhtaisiin liinoin, niinkuin kunnan porvarille on soveliaista; ja viekää hänet sitten pää-alttarin eteen St. Johanneksen, meidän kauniin kaupunkimme suojeluspyhän, kirkkoon. Lakatkaatte te kaikesta huudosta sekä melusta, ja jokainen aseisin kykenevä mies, joka on meidän kauniin kaupunkimme ystävä, laittakoon aseensa kuntoon, ja olkoon valmis Isolle-kadulle tulemaan, niin pian kun raatihuoneen iso kello vongahtaa. Ja sitten me taikka kostamme tämän meidän naapurimme murhan taikka annamme itsemme sen kohtalon alttiiksi, minkä taivaan Herra katsoo hyväksi meille suoda. Välttäkää sillä aikaa kaikkia kahakoita ritarien taikka heidän väkensä kanssa, siksi kun voimme viattomat syllisistä erottaa. Mutta missäs nyt se seppä pahuus viipty? Onpa hän ollut aina karkäs kyllä kaikellaisiin kahakoihin, joihin ei häntä tarvittais, vaan nyt hän nahjustelee, kun hänen läsnä-olonsa olisi meidän kauniille kaupungille avuksi. — Mikäs häntä vaivaa, eikö kukaan tiedä? Onko häntä näkynyt Laskiais-illan ilonpidoissa?"

"Hän on taikka sairas taikka pahalla tuulella, pormestari," vastasi yksi kaupungin palvelija; "sillä, vaikka hän on kotona, niinkuin hänen sällinsä vakuuttavat, eipä hän kuitenkaan huoli meille vastata eikä ovea avata".

"Sallikaapas minun, pormestari", virkkoi nyt Simo Hanskuri, "mennä Heikki Seppää noutamaan. Minulla olisi pieni meidänvälinen äkä pois-sovitettava. Ja ylistetty olkoon Pyhä Neitsyt, joka on niin sallinut, että hänet saa tavata elävänä miehenä, jota neljännestuntia takaperin tuskin olisin uskaltanut toivoa".

"Tuokaa sitten meidän uljas seppämme raatihuoneelle", sanoi pormestari, koska samassa ratsumies, tunkeuttuaan kansanjoukon läpi, tuli hänelle jotain korvaankuiskaamaan. "Tässä on kunnan ystävä, joka sanoo, että Kinfauns'in herra juuri nyt on saapunut meidän laiturille."

Tämmöinen oli syy Simo Hanskurin tuloon Heikki Sepän taloon juuri tuolla jo kerrotulla hetkellä.

Häntä ei pidättänyt täällä sama epäily ja pelko kuin muita porvareita. Hän meni siis suoraan kyökkiin, ja sieltä kun kuuli matami Shoolbred'in siellä sisässä puuhaavan, eteni hän makuukammariin. Hän ei virkkanut muuta kuin: "Anteeksi, hyvä naapuri!" ja sitten avasi oven ja astui huoneeseen, jossa outo ja arvaamaton näkö tuli hänen silmilleen tarjoksi. Hänen äänensä herätti neiti Katrin kuolleista paljon joutuisammin, kuin mitä matami Shoolbred'in kaikki keinot olivat voineet, ja, tytön vaaleat posket nyt kerrassaan peittyivät suloisimmalla punalla. Hän työnsi rakastajansa poikemmaksi molemmilla käsillään, joiden hän tähän saakka oli sallinut olla Heikin hyväiltävänä, mikä siihen lieneekin ollut syynä, sekö ettei hän vielä ollut täyteen tuntoon tointunut, vai eikö tään-aamullisten tapausten kautta hänen rakkautensa oli herännyt. Heikki Seppä, ujo, niinkuin tiedämme, kompastui noustessaan. Ainoa kammarissa olevista, joka ei hämmästynyt, oli matami Shoolbred. Hän keksi jonkun tekosyy, kääntyäkseen selin toisiin molempiin, niin että voi nauraa heidän hämille-joutumistansa; sillä hän tunsu, ettei hän millään muotoa voisi hillitä naurunhaluansa. Ja tähän nauruun hanskurikin, jonka hämmästys, vaikka suuri, oli lyhyt ja iloista laatua, kohta yhtyi oikein hartaasti.

"No, hyvä St. Johannes auttakoon!" virkkoi hän; "luulinpa äsken nähneeni näön, joka minulta oli estävä kaiken naurun, kumminkin tämän pitkän paaston ajaksi; mutta tämä tässä vetäisi väkisinkin suusoppeni ryppyyn, vaikka jos kuolemanteossakin olisin. Vai täällä meidän kunnan seppä, jonka kuolemaa jokapaikassa jo on itketty ja kaupungin kaikilla kelloilla julistettu, seisoo ilmi elävänä, iloisena, ja, jos hänen punakoista poskistansa päättää, aikoo elää niin kauan kuin kuka hyvänsä Perth'issä. Ja vai täällä on myös minun tarkkatuntoinen tyttäreni, joka eilen ei tahtonut puhua mistään muusta kuin nuorten miesten kunnottomuudesta, jotka harjoittavat irstaisuutta ja taluttelevat laulutyttöjä — niin, se sama, joka niskoitteli sekä St. Valentinia että St. Cupidoakin vastaan — vai täällä hän on, muuttuneena laulutytöksi itsekin, sen verran kuin voin nähdä! Olenpa kumminkin iloinen, että te, matami Shoolbred, joka ette koskaan siivottomuutta salli, olette täällä läsnä tässä suloisessa lemmittyin kohtauksessa".

"Te teette minulle vääryyttä, isä kulta", sanoi Katri, joka oli itkuun hyrähtämäisillään. "Minulla oli tänne tullessani ihan toista mielessä, kuin mitä te luulette. Minä vaan tulin siksi — siksi, että — —"

"Että luulit täällä tapaavasi kuolleen sulhasen", virkkoi isä, "vaan tapasitkin elävän, joka voi ottaa hyväksensä sinun rakkautesi osoitteet ja niihin myös vastata. Tahtoisinpa tosiaan, jos ei se olisi syntiä, kiittää Herraa taivaassa, että tämä tapaus on sinut arvaamatta saanut näyttämään myös olevasi vaimo-ihminen. — Simo Hanskuri ei ole sen-arvoinen mies, että hänellä kelpaisi olla täydellinen pyhäneitsyt tyttärenä. — Pyh, älä nyt ole niin surkeannäköinen, äläkä luulekaan, että minä rupean sinun kovaa onneasi surkuttelemaan! Ainoa, minkä lupaan, on, että koetan olla nauramatta, jos vaan sinä tahdot olla niin hyvä ja lakata itkemästä tai kumminkin tunnustaa itkeväsi ilon kyyneleitä".

"Vaikka tulisikin minulle kuolema osaksi siitä tunnustuksesta", virkkoi Katri parka, "en voisi sanoa, mitä lajia ne ovat. Uskokaa vaan se, isä kulta, etten suinkaan olisi tullut tänne, jos en — jos en — —"

"Jos et olisi pelännyt, ettei Heikki pääsisi tulemaan sinun luokses", jatkoi isä. "Ja nyt lyökääpä kättä rauhassa ja ystävyudessa ja sopikaa keskenänne, niinkuin oikeat Valentini-kumppalikset. Eilen oli Laskiais-Tiistai, Heikki — pankaa me että sinä olet tunnustanut kepposesi, olet saanut anteeksi ja nyt vapaa kaikesta pahanteosta, josta sinua syytettiin".

"Ei, mitä siihen tulee, Simo vaari", virkkoi seppä, "niin voin nyt, kun teidän mielenne on sen verran asettunut, että otatte kuullaksenne mitä sanon, vaikka vanhoa, sormi Raamatun päällä, ja voinpa myös ottaa tään imettäjäni, matami Shoolbred'in, todistajaksi —"

"Ei, ei", sanoi hanskuri, "mitäs me uudestaan kaivaisimme esille vanhoja vihoja, jotka jo ovat olleet ja menneet!"

"Simo hoi! — Simo Hanskuri!" kuului nyt alhaalta kadulta.

"Se on totta, seppä poikaseni", virkkoi hanskuri, ykstopiseksi muuttuen; "meillä on nyt toista tekemistä. Sinun pitää paikalla tulla minun kanssani neuvoittelukokoukseen. Katri saa jäädä tänne matami Shoolbred'in luokse, joka on pitävä huolen hänestä, siksi kun palajamme. Ja sitten, koska kaupunki tätä nykyä on sekasorrossa, me lähdemme molemmat häntä kotiin saattamaan, ja niillä pitää olla rohkea luonne, jotka tohtivat meidän tiellemme esteeksi ruveta".

"Ohoh, minun isä kultani", virkkoi Katri hymyillen, "jopa te nyt olette Olivier Proudfulen virkaan ruvenneet. Se uljas porvarihan onkin Heikin sota-kumppali".

Ukon katsanto muuttui synkäksi.

"Sinä puhuit sanan, joka koski kipeästi, lapseni; mutta sinä et tiedäkään mitä on tapahtunut. — Suutele nyt Heikkiä vaan, anteeksi-annon merkiksi".

"En suinkaan", virkkoi Katri; "olen minä hänelle muutenkin jo liiaksi suosiota osoittanut. Kun hän ensin on saattanut tämän kulkulais prinsessan hyvissä turvissa kotiin, silloin vasta on aika vaatia semmoista palkintoa".

"Mutta sillä aikaa", sanoi Heikki, "otan talon-isännän oikeudella, mitä et sinä muulla lailla tahdo myöntää minulle".

Hän likisti kauniin tytön vasten rintaansa, ja sai ilman vastarinnatta ottaa suutelon, vaikka ei Katri ollut tahtonut sitä itse antaa. Kun he sitten astuivat portaita myöten alas, laski ukko kätensä sepän olkapäälle ja lausui: "Heikki, nyt on hartain toivoni täytetty, mutta pyhät miehet ovat niin sallineet, että se on tapahtunut vaarallisena, peloittavaisena hetkenä".

"Se on kyllä tosi", sanoi seppä. "Mutta tiedättehän te sen myös, isä, että meidän kahakat täällä Perth'issä, josko sattuvatkin tiheään, eivät koskaan ole pitkälliset".

Sitten hän avasi oven, josta pääsi asuinhuoneesta pajaan. "Pojat hoi!" huusi hän. "Antti, Cutberth, Dingwell ja Ringan! Älköön yksikään teistä liikahtako täältä kotoa, ennen kun palajan. Olkaa yhtä luotettavat kuin varukset, joita olen opettanut teitä takomaan — franskalainen kultakolikko ja skotlantilainen iloinen ilta tulkoon teille palkinnoksi, jos te minun käskyäni tottelette. Teidän suojaanne uskon kalliin tavaran. Vartioitkaa ovia tyystin — pikku Jussi juuskoon ylisellä edestakaisin luukuista tirkistelemässä, ja te muut pitäkää aseenne varalla, jos joku taloa lähenisi. Älkää avatko ovea kenellekään, siksi kun Hanskurin vaari ja minä palajamme — siitä riippuu minun henkeni ja minun onneni!"

Vahvat, nokiset jättiläiset, joille hän näin puhui, vastasivat: "Surma sille, joka tänne pyrkii!"

"Nyt on minun Katrini yhtä hyvissä turvissa", virkkoi sen jälkeen seppä hanskurille, "kuin kuninkaallisessa linnassa, jota olisi parikymmentä miestä puolustamassa. Me pääsemme vähimmillä esteillä raatihuoneelle, jos oikaisemme tämän puutarhan kautta".

Hän läksi siis edeltä astumaan pienen puutarhan kautta, missä lintuset, joille tää hyväsydäminen käsityöläinen oli talvikauden antanut suojaa sekä ruokaa, jo nyt, vaikka kevät vasta oli niin kaukana, tervehtivät Helmikuun auringon ensimmäisiä, silmänräpäyksen-aikuisia hymyilemisiä muutamilla heikoilla, ykä keskeytyvillä visertämisen yrityksillä.

"Kuulkaapas noita lauluniekkojani, isä", sanoi seppä. "Minä nauroin heitä tän-aamuna sydämeni katkeruudessa, siitä että ne pienet raukat jo visertelivät, vaikka heillä on vielä niin pitkä kannikka talvesta edessä. Mutta nyt minä hyvin siedän iloisen laulusen, kun minullakin on Valentini-kumppalini niinkuin heillä. Ja mitä pahaa lieneekin suotu osakseni huomenna, olen kuitenkin tänään onnellisin mies Perth'in kaupungissa ja koko läänissä".

"Vaan minun jo täytyy nyt kohta katkeroittaa tätä iloasi", virkkoi vanha hanskuri, "vaikka, sen Jumala tietää, minäkin iloitsen yhtä paljon kuin sinä. — Olivier Proudfulen parka, se viaton hupsu, joka sinulle kuin minullekin oli hyvin tuttu, on tänä aamuna kuoliana löyhetty kadulta".

"Ainoasti humalassa tunnotonna kuin kuollut, toivon ma?" sanoi seppä. "Kyllähän viinisoppa ja pieni annos aviotoria hänet saanevat jälleen virkoomaan".

"Heikki, ei. Hän on tapettu — tapettu sotakirveellä tai jollakin sentapaisella aseella".

"Mahdotonta!" vastasi seppä. "Hänellä oli nopsat jalat kyllä, eikä hän koko Perth'in kaupungin rikkauksien tähden olisi käteensä turvannut, niin kauan kun pulasta saattoi päästä säärtensä avulla".

"Eipä hän saanutkaan valitsemisen tilaisuutta. Läimäys sattui takaraivoon, se, joka sivalsi, mahtoi olla häntä lyhempi mies, jolla oli huovin sotakirves tai jotain sentapaista aseena, sillä pertuska olisi sattunut

ylemmäksi kiireesen. — Mutta siinä hän makaa, kun makaakin, kuoliana, hirvittävä haava päässään, josta aivot irvistävät".

"Sitä en voi käsittää", sanoi Wynd'in Heikki. "Hän kävi minun luonani sydän-yön aikana, morrice-tanssijan vaatteissa, ja näytti juoneelta, vaikkei kuitenkaan aivan ylenmäärin. Hän lorueli minulle siitä, että muka jotkut yölliset pauhaajat olivat häntä ahdistelleet ja vaaraan saattaneet. Mutta voi! tunnettehan tekin sen miehen. Minä luulin sen vaan taas olevan tuommoista tyhjää kerskausta, jommoista hän usein päästi suustansa, kun oli juovuksissa. Ja niin — suokoon armelias Pyhä Neitsyt sen minulle anteeksi, minä annoin hänen mennä kotiin häntä saattamatta, ja siinä tein hänelle armottoman pahan. Pyhä Johannes todistakoon sanani! Olisinhan minä lähtenyt saattamaan vaikka mitä turvatonta olentoa — paljon mielummin siis häntä, jonka kanssa niin usein olen istunut yhdessä pöydässä, juoden yhdestä pullosta. Mutta kelles kaikista ihmisistä voi edes sattua mieleen tehdä pahaa tuolle hupsu-paralle, joka ei tehnyt mitään muuta pahaa, paitsi että laski suustansa joutavia kerskauksia!"

"Heikki, hänellä oli sinun kypäräsi, sinun kylterisi, sinun kilpesi — mitenkäs hän ne oli saanut?"

"Hän pyysi saadakseen ne lainata siksi yöksi, ja minä olin täällä synkällä mielellä, ja tahdoin päästä hänestä. En ollut viettänyt pyhäpäivää ilolla, enkä tahtonut pitää mitään iloa, tuon meidän välimme rikkoutumisen tähden."

"Pormestari Craigdallie ja kaikki meidän muutkin viisaimmat neuvosmiehemme arvelevat, että se sivallus tarkoittikin sinua, ja että sinun tulee kostaa tämän kaupunkilaisemme surmaa, jonka hän sai sinun sijastas".

Seppä pysyi hetkisen aikaa ääneti. He olivat nyt jo tulleet ulos puutarhasta ja kävelivät syrjäistä katua, jota myöten aikoivat päästä raatihuoneelle, olematta kaikkien joutilaitten silmien sekä joutavien kyselemisten alaisna.

"Sinä olet vaiti, mun poikani, vaikka meillä molemmilla olisi niin paljon puhuttavaa", virkkoi Simo Hanskuri. "Arvelepas sitä, että lesken, Marketta Proudfulen, jos hän nähnee syytä nostaa kannetta jotakuta ihmistä vastaan tuosta hänelle sekä hänen orpolapsilleen tehdystä pahasta, tulee kannattaa kannettansa jonkun hänen puolestaan taistelevan kautta, meidän lakimme sekä tapaimme mukaan. Sillä olipa se murhamies kuka hyvänsä, niin me tuon aatelis-herrojen seuralais-joukkion kyllä hyvin tunnemme, ollaksemme varmat, että epäluulon alaiseksi tuleva mies on vaativa asian ratkaisemista miekalla, pilanteoksi kenties meille, joita he aina haukkuvat porvari-pelkureiksi. Vaan niin kauvan kuin meillä on verta suonissamme, Heikki, me emme sitä haukkumista saa sallia".

"Kylläpä mä näen, mihinkä te tahtoisitte minua työntää, isä," vastasi Heikki alakuloisesti; "ja Pyhä Johannes sen tietää, että minä olen totellut käskyjä taisteluun yhtä mieluisesti kuin sotahevonen torven torahdusta. Mutta arvatkaas vaan, isä, kuinka minä useammat kerrat olen menettänyt Katrin suosion, niin että jo aivan epäilin, voinko sen koskaan enää saada takaisin, siitä että sormeni, niin sanoakseni, ovat liiankin syyhyneet sotaan. Ja nyt juuri ovat meidän riitamme sovitettut, ja toivoni, — jotka vielä tänä aamuna näkyivät olevan kauempana kuin mitä maalliset silmät kannattivat nähdä, ovat tulleet likemmäksi ja muuttuneet kirkkaammiksi kuin koskaan ennen. Pitääkö minun nyt, oman armaani anteeksi-anto-suutelo vielä vereksenä huulillani, ryhtyä johonkuhun uuteen väkivallantekoon, joka, niinkuin te kyllä tiedätte, on hänen mieltään kovasti pahoittava".

"Vaikea on minun neuvoa sinua", virkkoi Simo; "mutta sitä vaan tahtoisin nyt sinulta kysyä — onkos sulla vai ei syytä arvella, että tuota kovaonnista Olivier parkaa on luultu sinuksi?"

"Kylläpä pahoin pelkään niin olleen", sanoi Heikki. "Hänen arveltiin olevan hiukan minunnäköiseni, ja se apina-parka oli oikein harjoittamalla opiskellut minun pään pitoani ja astuntaani, vieläpä lisäksi niitä lauluja, joita minulla on tapana vihellellä; sillä kaikella hän pyysi niin paljon kuin mahdollista enentää kaltaisuuttamme, josta hän niin ylpeili. Onhan mulla vihamiehiä yltäkyllin, niin täällä kaupungissa kuin myös maalla, joiden voi mieli palaa minulle pahaa kepposta tekemään; hänellä, minun tietääkseni, ei ollut yhtään".

"Niin, Heikki, enpä voi muuta sanoa, kuin että tyttäreni mieli kyllä mahtaa käydä pahaksi. Hän on paljon seurustellut Klemetti-isän kanssa, ja saanut päähänsä tuommoisia oppeja rauhasta sekä anteeksi-antamisesta, jotka mielestäni ovat jokseenkin sopimattomat tässä maassa, missä ei laki suojaa meitä, jos ei meissä liene miehiä itseämme itse suojelemaan. Jos päätät käydä tähän taisteluun, niin lupaan tehdä parastani, saadakseni hänet katsomaan asiaa samalta kannalta kuin meidän kaupungin muikin kunnan vaimomäki. Vaan jos päätät jättää asian sikseen — jättää kostamatta surman, joka Olivier'ille on tullut kohtaloksi sinun sijastas — jättää lesken ja orvot ilman mitään hyvitystä puolison ja isän menettämisestä — silloin lupaan etten tuomitse sinua liian kovin, vaan muistan, minulla kumminkaan ei olevan oikeutta moittia sinun kärsivällisyyttä, koska siihen on syynä rakkaus minun lapseeni. Mutta siinä tapauksessa, Heikki, meidän täytyy muuttaa pois tästä kauniista kaupungistamme, sillä täällä me

olisimme vaan ylenkatsottu perhekunta".

Heikki ohkasi syvään ja oli taas ääneti hetkisen aikaa, ennen kun vastasi:

"Parempi kuolema kuin häpeä, vaikken saisikaan koskaan enää astua Katrin silmien eteen. Jos vielä olisi niinkuin eilen, niin olisin mennyt parastakin miekkamiestä vastaan noista kaikista huoveista niin iloisesti kuin ikinä Vapunpäivän tanssiin. Mutta tänäpäivänä, kun Katri juuri melkein on sanonut: 'Heikki, mä rakastan sinua!' — se on vallan kova käsky, Hanskuri vaari. Mutta se on kaikki minun omaa syytäni! Tuota onnetonta Olivieriä! Olisipa minun pitänyt hänelle suoda katokseni suojaaksi, koska hän rukoili minua pelkonsa tuskassa. Taikka jos olisin lähtenyt häntä saattamaan, niin olisin estänyt tämän kohtalon taikka myös itsekin tullut siihen osalliseksi. Mutta minä soimasin häntä, pilkkasin häntä, kirosin häntä, vaikka kyllä pyhät miehet tietävät, että ne pahat sanat kaikki vaan tulivat ärtyneen sydämeni kärsimättömyydestä. Minä ajoin hänet ulos ovestani, vaikka tiesin hänen olevan niin tuiki turvattoman, ajoin hänet siihen surmaan, joka kenties oli aiottu minulle. Minun nyt kohta täytyy kostaa häntä, jos en tahdo ikäni pituista häpeää itselleni. Katsokaas, isä — minun sydämeni on sanottu olevan yhtä kovan kuin teräs, jota takoilin — vaan vuodattaako kirkastettu teräs tämmöisiä kyyneleitä? — Häpeä kyllä että minun silmistäni niitä vuotaa!"

"Ei se ole mikään häpeä, minun armas poikani", virkkoi Simo. "Sinä olet vaan yhtä helläsydäminen kuin urhoollinen. Mutta olisi meillä kuitenkin vielä kenties yksi mahdollisuus päästä siitä. Saattais olla ettei onnistuisi keksiä ketään, johon epäluulo voi kiintyä, ja jos ei semmoista löydetä, niin ei taistelusta voi olla puhetta. Kova seikka se kyllä on, kun täytyy toivottaa että tää viaton veri jäisi kostamatta. Mutta jos tään ilkeän murhan tekijä nyt pysyy tietymättömissä tällä hetkellä, niin pelastut sinä kostamisen velvollisuudestas, ja Herra taivaassa on kyllä aikanaan itse täyttävä sen koston".

Näin puhuessaan olivat he nyt saapuneet sille kadun kohdalle, missä raatihuone seiso. Kun he tulivat ovelle ja tunkivat kansanjoukkojen läpi, joita katu oli melkein täpösten täynnä, näkivät he että siellä seiso vahtimassa aseellinen porvariparvi sekä noin viisikymmentä peitsimiestä Kinfauns'in herran väestä; sillä ritari Charteris oli yhdessä liittoveljensä, Gray'tten, Blair'ien, Moncreiffien sekä muitten kanssa, tuonut jommoisinkin ratsuvoiman, joista nämät tässä olivat osa. Perille tultuansa hanskuri ja seppä heti paikalla vietiin siihen saliin, missä kaupungin hallitunmiehet olivat koossa.

KAHDESKYMMENES LUKU.

Kalvakka leski portill' itkevi
Ja parkuin oikeutta vaativi.

Bertha.

Perth'in raatihuoneen neuvottelusalissa oli nyt omituinen näkö tarjona. Synkännäköisessä huoneessa, joka sai hämärän ja sopimattoman valaistuksen kahden erimuotoisen, erikokoisen ikkunan kautta, istui suuren, tammisen pöydän ympärillä joukko miehiä. Perempänä istujat olivat kauppiaita s.o. killaneljeksiä tai puotimiehiä säätynsä mukaisissa, siivoissa puvuissa, joiden yli useimmilla heistä oli "Kaulassaan ijällisess' sodan merkit", nimittäin rautakaulus sekä kanninhihna, josta miekka riippui. Pöydän alimmissa sijoissa istui käsityöläisiä, ammattikuntien vanhimmat eli "dekaanit" tavallisissa arkivaatteissansa, vaikka ne nyt olivat tavallista huolellisemmin siivotut. Heilläkin oli kaikenlaisia varuksia suojanansa. Muutamilla oli "musta jakku", tröijy peitetty pienillä vinoisen neliskulman muotoisilla rautalevyillä, jotka riippuivat rivittäin, yhdestä suipustaan ommeltuna kiinni, ja olivat lujana suojana ruumiille, taipuen kaikkia sen liikuntoja myöten. Monella taas oli härännahkainen kylteri, joka kesti sekä miekansivallukset että myös peitsen pistot, jos ei sivaltaja tai pistäjä ollut tavattoman väkevä. Pöydän alipäässä, koko tuo kirjava ympärillään, istui herra Ludvik Lundin; hän ei ollut mikään soturi, vaan pappi, St. Johanneksen kirkon kirkkoherra; hänellä oli papillinen pukunsa yllään ja läkkiä sekä paperia edessänsä. Hän oli majistraatin sihteerinä ja sai, niinkuin kaikki papit siihen aikaan — heitä sanottiinkin paavin ritareiksi — arvonimityksen *Dominus* tahki käännettynä "herra", joka muuten vaan oli maalliselle ritaristolle tuleva.

Neuvopöydän ylipäässä istui korkeammalla istuimella ritari Charteris täysissä, loistaviksi kirkastetuissa teräsvaruksissa; hänen näkönsä oli omituisena vastakohtana noitten ainoasti jolloinkulloin aseisin kutsuttuin porvarein kirjavalle, puoleksi sotaiselle, puoleksi rauhalliselle puvulle. Ylituomarin käytös oli sitä laatua, että se kyllä selvään osoitti likeistä yhteyttä, jonka yhteiset edut olivat saaneet aikaan hänen ja kaupungin sekä raatimiesten välillä; mutta samassa se myös kuitenkin

antoi tuntea sen korkeamman arvon, joka tässä kokouksessa, missä hän istui puheenjohtajana, oli tuleva hänelle, aikakauden mielipiteitten mukaan, hänen aatellisen sukuperänsä ja ritariutensa perustuksella. Kaksi knaappia seisoivat hänen takanansa; toisella oli kädessään ritarin lippu, toisella kilpi, missä näkyi Charteris'in vaakuna, nimittäin väkipuukkoa tai miekkaa pitävä käsi ja sen alla ylpeä allekirjoitus: "Tää on minun oikeuskirjani!" Kauniille hovipojalle oli Kinfauns'in herran miekka uskottu; toisella oli peitsi huostassansa. Kaikki näät ritarin-arvon ulkonaiset merkit olivat nyt sitä tyystemmin mukaan tuodut, siitä syystä kun ritari täällä toimitti kaupungin hallitusmiehen virkaa. Herra Charteris'in omassa personassa näkyi nyt jonkunlainen juhlallinen jäykkyys, joka ei luonnollisesti ollut omainen hänen suoralle, iloiselle mielenlaadulleen.

"Vai tulitte te viimeinkin, Heikki Seppä ja Simo Hanskuri", lausui ylituomari. "Tiedättekö te, että me olemme tässä saaneet odottaa teitä. Jos se toisten vielä tapahtuu, meidän istuessamme tässä paikassa, niin määräämme teille semmoiset sakot, että niiden suorittaminen ei ole tuntuva teistä iloiselta. No, no — ei huoli selitellä. Selityksiä tällä kertaa ei ole vaadittu, ja toisten niistä ei tule apua. Minä saan siis teille antaa tiedoksi, kunnan mestarit, että meidän arvoisa sihteerimme tässä on kaikkia asianhaaroja myöten pöytäkirjaan pannut, mitä nyt teille lyhyesti kerron, että kuulisitte mitä teiltä nyt vaaditaan, Heikki Sepältä erittäin. Meidän naapuri-vainajamme, Olivier Proudpute, löydettiin tän'-aamuna kuoliana Isoltakadulta, juuri Wynd-kadun kulmalta. Hän näkyy saaneen kovan läimäyksen lyhyellä kirveellä, takaapäin ja arvaamattansa, ja tätä hänen surmaansa ei voi sanoa muuksi kuin ilkeäksi, ennalta mietityksi murhaksi. Sen verran rikoksesta. Murhamiestä emme voi vielä muusta kuin asianhaaroista arvata. Arvoisan kirkkoherran herra Ludvik Lundin'in pöytäkirjasta näemme, että useimmat hyvämaineiset vieraatmiehet näkivät naapuri-vainajamme, Olivier Proudputen, vielä myöhään yöllä osallisina Morrice-tanssijain ilopidossa, viimeksi Simo Hanskurin talon edustalla Curfew-kadulla, missä he taas pitivät leikkiänsä. Myöskin on tietty, että hän tässä paikassa erosi muusta joukosta, vähän aikaa puheltuansa Simo Hanskurin kanssa, ja lupasi kumppaileen tullaksensa Griffin-ravintolaan, siellä illan iloa loppuun viettämään. — Nyt, Simo, kysyn teiltä, onko tää täysi tosi, sen verran kuin te tiedätte? Ja vielä toiseksi kysyn, mistä te puhelitte keskenänne Olivier Proudputen kanssa?"

"Herra ylituomari ja jalo-arvoinen herra ritari Charteris", vastasi Simo Hanskuri, "teille niinkuin tälle kunnioitettavalle kokoukselle saan antaa tiedoksi, että mainitun tässä läsnä-olevan sepän ja minun omaisteni välillä oli noussut nurjaa mieltä muutamain Heikki Sepän käytöksestä liikkuvain pahain huhuin tähden. Ja koska sanottu meidän naapuri-parkamme, Olivier Proudpute, myös oli noita huhuja levitellyt, niinkuin semmoinen juoruin juoksuttaminen ylimalkaan olikin hänelle omansa, niin puhelimme me keskenämme pari sanaa siitä seikasta. Ja, sen verran kuin tiedän, oli hänellä, minut jättäessään, aikomus mennä Heikki Sepän luokse. Sillä hän erosi muista Morrice-tanssijoista, luvaten tulla sitten, niinkuin te, jalo herra, jo sanoitte, heidän jälkeensä Griffin-ravintolaan, siellä illan iloa loppuun viettämään. Mutta mitä hän todella lienee tehnyt, sitä en tiedä sanoa, koska en sitten enää ole nähnyt häntä elävänä".

"Siin' on kyllin", sanoi ritari Charteris, "ja se sopiikin aivan yhteen kaiken kanssa, mitä me muuten olemme kuulleet. — Sitten arvokkaat porvarit, me tiedämme että meidän naapuri-parkamme joutui keskelle yöjalkalais- ja maskeraati-joukkoa Isollakadulla. Nämät hänelle häjysti tekivät väkivaltaa, pakoittivat häntä keskellä katua polvilleen lankeemaan ja vasten tahtoansa äärettömiä viinin määriä suuhunsa juomaan, siksi kun hän vihdoinkin heiltä pääsi pakoon. Tämä väkivalta tehtiin paljastetuina miekoin sekä huikeilla huudoilla ja kirouksilla, niin että se veti useampain ihmisten huomion puoleensa. Muutamat, jotka melusta säikähtyneinä katsahivat ulos ikkunoistaan, ja samoin myös yks tai kaks sivukuljijaa, jotka vetäytyivät syrjemmäksi pois tulisoihtuina valosta, ettei heitä myös ruvettaisi pahoin pitelemään, näkivät omin silmin, kuinka meidän naapurimme kanssa meneteltiin keskellä kaupunkimme katua. Ja vaikka nuot pauhaajat olivat valepuvuissa, naamus kasvoin peittona, tunnettiin heidän pukimensa kuitenkin selvästi; sillä ne olivat tuommoisia eriskummallisia maskeraatti-vaatteita, jotka olivat tulleet ommelluiksi muutamia viikkoja ennen, ritari Ramornyn käskystä, joka on tallimestari kuninkaallisen korkeuden Rothsayn herttuan, Skotlannin perintöprinssin, palveluksessa".

Puoli-ääninen ohkaus kuului ympäri läsnä-olevaa joukkoa.

"Niin", jatkoi ritari Charteris, "näin on asiain laita — meidän tiedustelemisemme ovat saattaneet surullisiin ja peloittaviin päätöksiin. Mutta samoin kuin ei kukaan ihminen voi olla enemmän murheissaan kuin minä, että ne siihen suuntaan näkyvät viittaavan, samoin ei kukaan ihminen maan päällä voi vähemmän kuin minä niitä pelätä. Asia on semmoinen — useimmat käsityöläiset, jotka siinä ovat olleet työssä, vakuuttavat ritari Ramornyn käskemään maskeraatipukuin olleen juuri samannäköisiä kuin niiden miesten puvut, joiden nähtiin Olivier Proudputea pahoin pitelevän. Ja yksi käsityöläinen, Wingfield sulkamestari, joka näki nuot pauhaajat, silloin kun meidän naapurimme oli heidän käsissään, todistaa että heillä oli vöillään ne samat vyöt, päässään ne samat kruunut maalatuista sulkasista, jotka hän itse oli laittanut prinssin tallimestarin käskystä. — Sen perästä kun hän noiden peuhaajain käsistä pääsi, katoaa Olivier tietymättömiin; mutta me voimme todistaa, että naamiojoukko sitten meni ritari Ramornyn majatalolle, mihin heidät päästettiin sisään, sen perästä kun

hiukan nimeksi oli vastusteltu. — Vaan käypä kuitenkin semmoinen huhu, Heikki Seppä, että sinä vielä näit onnettoman naapurimme, senkin jälkeen kun hän oli ollut noiden yöjalkalaisten käsissä — mitä perää on siinä huhussa".

"Hän tuli minun kotiini Wynd-kadun varrella", sanoi Heikki, "noin puoli tuntia ennen keski-yötä. Ja minä olin hiukan vastahakoinen häntä sisään päästämään, koska hän oli laskiais-iloa pitänyt, vaan minä olin istunut kotona; sillä sanoohan sananlasku, ett': 'eipä huimapää humala, sovi selvän kumppaliksi'".

"Ja minkälaisessa tilassa hän näytti olevan, silloin kun hänet sisään päästit?" kysyi ylituomari.

"Olipa hän", vastasi seppä, "aivan hengähdyksissä ja jutteli yhä siitä, että oli ollut hengenvaarassa yöllisten peuhaajain käsissä. Mutta minä en siitä juuri paljoa lukua pitänyt, koska hän aina oli ollut pelkurimainen, jäniksensydäminen mies, vaikka kyllä muuten kunnan ihminen, ja siis luulin hänen enemmän puhuvan omia luulottelemisiaan kuin totta. Mutta ikäni kaiken olen nyt katuva sitä kovasti pahaa tekoani, etten lähtenyt häntä saattamaan, niinkuin hän pyysi; ja jos saan elää, aion maksaa messuja hänen sielunsa hyväksi, sen syntini sovitukseksi".

"Kertoiko hän minkälaisia ne olivat olleet, jotka häntä hätyyttivät?" kysyi ylituomari.

"Yöllisiä peuhaajointa maskeraati-puvuissa", vastasi Heikki.

"Ja sanoiko hän pelkäävänsä, että kotimatalla taas voisi joutua heidän käsiinsä?" kysyi taas ritari Charteris.

"Hän nimen-omaan ilmoitti pelkonsa väijyvistä vihollisista, jota minä kuitenkin joutavaksi loruksi ajelin, koska en saattanut kadulla ketään keksiä".

"Eikö hän siis saanut sinulta minkäänlaista apua?" jatkoi ylituomari.

"Saipa, kun saikin, jalo-arvoinen herra", vastasi seppä. "Hän vaihtoi Morrice-tanssijan pukunsa minun kypäriini, härännahkaiseen kylteriini sekä kilpeeni, jotka hänellä, niin kuulin, vielä olivat, kun hän löydettiin. Ja minulla on kotona hänen Morrice-lakkinsa tiukuineen, ynnä myös tröijy sekä muut siihen pukuun kuuluvat kapineet. Hän olisi tuonut takaisin sota-asuni ja noutanut pois omat maskeraati-vaatteensa, jos pyhätmiehet niin olisivat sallineet".

"Et siis sitten nähnyt häntä sen enempää?"

"En koskaan, jalo-arvoinen herra".

"Vielä yksi sana", virkkoi ylituomari. "Onkos sinulla mitään syytä luulla, että Olivier Proudfulle osaksi tullut surmasivallus oikeastaan oli jollekulle toiselle miehelle aiottu".

"Kyllä on", sanoi seppä. "Mutta se ei ole varma, ja taitais olla vaarallista puhua se ilmi, koska se vaan on paljasta luuloa".

"Puhu se vaan ilmi, minä vaadin sen porvarivalasi nojalla. — Kenelle luulet sen sivalluksen oikeastaan olleen aiottu?"

"Jos minun täytyy se sanoa", virkkoi Heikki, "niin luulen että Olivier Proudfulle tuli osaksi oikeastaan minulle aiottu surma. Minä luulen niin vielä enemmän siitä syystä, kun Olivier sanoi aikovansa matkia minun astuntaanikin samoin kuin oli lainannut pukuni".

"Oletko vihollisuudessa jonkun kanssa, että sinulle semmoinen luulo on tullut päähän?" kysyi ritari Charteris.

"Häpeä ja synti se on, mutta täytyneehän kuitenkin tunnustaa, että minä olen vihollisuudessa sekä Vuoriston että Alankomaan kanssa, Englantilaisen kuin Skotlantilaisen, Perth'in läänin ja Angus'in läänin kanssa. Vaan Olivier-paralla en luulisi olleen vihamiehiä edes juuri munasta tulleissa kananpojissa. — Voi! sitä paremmin hän olikin tämmöiseen äkilliseen poislähtöön valmis!"

"Kuules, seppä", sanoi ylituomari, "vastaa nyt minulle aivan suoraan — onko sinulla mitään vihollisuutta ritari Ramornyn väen kanssa?"

"On maar', jalo-arvoinen herra, on kun onkin. Yleisesti nyt kuuluu, että se käsi, joka Valentinin päivän aamulla löydettiin Curfew-kadulta, oli tuon Mustan Oventin'in oma, joka muutamia päiviä sitten lähetettiin Tay-joen poikki Fifen lääniin. Ja minä sen käden laskin poikki väkipuukkoni sivalluksella. Ja koska tuo Musta Oventin oli ritari Ramornyn kamaripalvelija ja erittäin uskottu mies, niin arvattavasti on vihollisuutta minun sekä hänen herransa väen välissä".

"Se on kyllä luultava asia, seppä", sanoi ritari Charteris. — "Ja nyt hyvät veljet ja viisaat raatimiehet,

on kaksi mahdollisuutta, jotka kuitenkin molemmat yhtäänne vetävät. Kenties tuo naamiojoukko, joka otti kiinni naapuri-vainajamme ja piteli häntä niin pahoin, että hänen ruumiissaan vieläkin näkyy siitä hiukan jälkiä, sitten jälleen tapasi vankinsa, joka oli kotiinmenossa, ja nyt viimein pahan menettelemisensä päätteeksi häneltä hengenkin otti. Puhuipa hän itsekin Heikki Sepälle pelkonsa siitä. Jos näin on todella käynyt, niin yksi tai useammat ritari Ramornyn väestä ovat siihen murhaan syyppää. Mutta minä luulisin pikemmin että yksi tai kaksi noista yöllisistä peuhaajoista oli jäänyt jäljelle tai myös, kenties muutettuaan vaatteita, palanneet takaisin. Näille miehille olisi Olivier Proudpute omassa personassaan ainoasti ollut pilanteon esine; mutta koska hän oli puettu Heikki Sepän asuun ja, niinkuin aikoi, matki Heikki Sepän tapoja, herätti hän heidän katkeran vihansa. Ja nähdessään hänet yksin, olivat he ryhtyneet tähän heidän mielestään varmaan ja vaarattomaan keinoon, päästäksensä miehestä, jota vihollisensa, niinkuin kaikki ihmiset tietävät, pitävät niin vaarallisena. Ja tämäkin päätös siis vie siihen että syyppää kuuluu ritari Ramornyn väkeen. Mitäs te siitä arvelette, hyvät miehet? Eikö meillä ole aihetta syyttää heitä tästä rikoksesta?"

Raatimiehet kuiskasivat hetkisen aikaa keskenään ja sitten antoivat vastauksensa pormestari Craigdallien kautta. — "Jalo herra ritari, meidän korkea-arvoinen ylituomarimme! Me yhdyimme kokonaan siihen, mitä te viisaudessanne olette puhuneet tästä hämärästä verityöstä. Samoin myös myönnämme oikeaksi teidän terävä-älyisen päätelmänne, joka, jälkiä myöten menen, näyttää ritari Ramornyn kumppalit ja palvelijat syyppäiksi meidän naapuri-vainajaamme vastaan tehtyyn ilkityöhön, oli se sitten häntä kohdannut hänen omassa personassaan ja olennessaan taikkapa väärin luultuna täksi meidän uljaaksi porvariksemme, Wynd'in Heikiksi. Mutta ritari Ramorny sekä omasta puolestaan että myös prinssin tallimestarina pitää paljon palvelijoita; ja koska syytöksemme epäilemättä sysätään takaisin kieltämisellä, niin kysyisimme, miten siinä tapauksessa teemme? — Se on kyllä totta, että jos laki sallisi meidän pistää tulta mainitun herran huoneen nurkkiin ja miekalla teloittaa kaikki sen sisällä-olevat, niin tuo vanha sananlasku: 'nopea neuvo, paras neuvo', tässä kenties sopisi; sillä ilkeämpää Jumalan pilkkaajain, miehenmurhaajain ja naisenviettelijäin pesää ei löydy missään kuin Ramornyn katoksen alla. Mutta pelkäänpä että tää tämmöinen summittainen rangaistus tuskin saisi kannatusta laista; eikä taas toiselta puolen yksikään puustavi kaikista täällä kuulluista todistuksista anna aihetta syyttää tätä rikosta yhden tai useampain erityisten henkilöjen päälle".

Ennenkuin ylituomari tähän kerkesi vastata, nousi majistraatin sihteeri, pyyhkäisi arvokasta partaansa ja pyysi lupaa puhuakseen, joka hänelle myönnettiinkin kohta.

"Veljet", lausui hän, "isiemme aikana yhtähyvin kuin tänä nykyisenä on Jumala, kun vaan on osattu häneltä oikealla ajalla tiedustella, ollut niin armollinen ja saattanut ilmi syyllisten rikokset sekä liian hätäisesti syyn alle vedettyin viattomuuden. Meidän kuninkaamme Robert on, jos vaan ei häijyt neuvonantajat väliin sekaannu ja hänen hyvää tahtoansa väärään päin vedä, niin oikeutta harrastava ja laupias hallitsija kuin suinkin paraskin meidän ajantietojemme pitkässä jaksossa mainittu — anokaamme siis häneltä, meidän kauniin kaupunkimme ja ylimalkaan Skotlannin yhteisen kansan nimessä, että hän sallisi meidän esi-isiemme tavalla pyytää valistusta tämän ilkityön hämäryyteen. Anokaamme koetusta *paari-tuomion* kautta, joka usein sallittiin kuninkaamme esi-isäin hallitessa, on hyväksytty monessa paavin bullassa sekä kirkonkokousten päätöksessä, ja sitä aikanaan ovat käyttäneet suuri keisari Kaarle Suuri Franskassa, kuningas Arthur Britanniassa sekä Gregorius Suuri ja mahtava Achaius tässä meidän maassa."

"Olen minäkin kuullut tuosta paari-tuomiosta, herra Lundin", virkkoi ylituomari, "ja tiedän että meidän kauniin kaupunkimme etuuskirjat sen meille suovat. Mutta oppini vanhojen lakien suhteen on hiukan puuttuvainen, jonka vuoksi pyytäisin teitä meille sen laatua tarkemmin selittämään".

"Anokaamme kuninkaalta", virkkoi Lundin, "jos te minun neuvoni tahdotte kuulla, että meidän murhatun naapurimme ruumis vietäisiin St. Johanneksen tuomiokirkkoon, missä asian mukaan tulisi messuja luettavaksi joissa rukoilisimme hänen sielullensa autuutta ja tuon häijyn murhan ilmaisaattamista. Sillä välin pyydämme kuninkaalta sen käskyn, että ritari Ramorny antaisi luettelon kaikista palvelijoistaan, jotka ovat olleet Perth'issä yöllä Laskiais-Tiistain ja tään Tuhka-Keskiviikon välillä, ja että hän velvoitettaisiin edestuoamaan ne kaikki määrättyinä päivinä ja tuntina. Ne tulisivat sitten St. Johanneksen tuomiokirkossa nimeltään kutsuttaviksi ja saisivat yksi kerrassaan astua meidän murhatun naapurimme parin ohitse; ja tulisi jokaisen heistä säätynsä tavalla rukoilla Jumalaa sekä hänen pyhiä miehiänsä todistajikseen, että hän on tähän murhaan viaton, niin neuvolla kuin teolla. Ja silloin — uskokaa minua, sillä se on käynyt toteen monessa monituuisessa tilaisuudessa — kun murhaaja sillä rukouksella koettaa peittää syytänsä, niin on kuollut ruumis vastahakoisuudesta sitä kättä vastaan, joka hänestä hengen erotti, heräävä jonkunlaiseen puolinaiseen elämään, ja surmahaavoista on taas veri virtaava, vaikka se jo on ollut kauan jähmetyksissä suonissa. Taikka oikeammin puhuen, Jumala tahtoo näin, jollakulla salaisella, meille käsittämättömällä vaikutuksella, tuoda meille ilmi sen häijyn pahantekijän, joka on Luojaansa kuvan rikkonut".

"Olen mä kuulut puhuttavan siitä laista", sanoi ylituomari, "ja Brucea aikana se on tullut käytetyksi.

Tämä onkin varsin sopiva tilaisuus, tällä salamielisellä tiedustuskeinolla pyytää saada ilmi totuutta, jota ei millään tavallisella keinolla voi saada; sillä yleiseen kanteeseen ritari Ramornyn väkeä vastaan vastattaisiin vaan yleisellä kieltämisellä. Mutta vielä pitää minun kysyä herra Lundin'ilta, meidän kunnian-arvoiselta majistraatin-sihteeriltämme, kuinka me saisimme syyllisen estetyksi sillä välin poiskarkaamasta?"

"Porvarein pitää tarkasti vahtia valleilla, laskusiltain pitää olla ylösvedettynä ja porttien rautaristikkojen alaslaskettuna päivänlaskusta päivännousuun asti, ja lukuisien vartijajoukkojen pitää kulkea pitkin katuja koko yö. Tämän vahtimisen vaivan porvarit kyllä mielellään ottavat päälleen, saadaksensa naapurinsa murhaajan paon varmaan estetyksi".

Tähän ehdoitukseen muut neuvoittelumiehet kaikki ilmoittivat suostumuksensa sanoilla, merkeillä tahi silmäinluonnillaan.

"Mutta", kysyi ylituomari, "mitäs sitten, jos joku tuosta epäluulon-alaisesta väestä ei suostu käymään koetusta paarituomiolla?"

"Hän saattaa vaatia toista koetusta kahdentaistelun kautta", vastasi arvokas sihteeri, "säädyltä yhden-arvoisen miehen kanssa. Sillä kanteen-alaisella pitää olla valta, kun näin jätetään asia itse Jumalan tuomion alle, valita millä valan tuomion-lajilla hän tahtoo tulla koetetuksi. Mutta jos hän ei kumpaankaan tahdo käydä, niin on hän julistettava syylliseksi ja sen mukaan rangaistava".

Neuvoittelu-kokouksen viisaat miehet yksimielisesti suostuivat majistraatin sihteerin sekä ylituomarin ehdoitukseen, ja päättivät juhlallisesti mennä kuninkaalta anomaan, että, heidän etuuskirjassaan suodun oikeuden mukaan, heidän kaupunkilaisensa murha-asia tutkittaisiin yllämainitulla tavalla.[29] Mutta ennenkuin kokous hajosi, katsoi pormestari Craigdallie sopivaksi kysyä, kuka määrättäisiin Marketta Proudfulen sekä hänen molempain lastensa puolesta taistelemaan.

"Siitä ei tarvitse pitkää keskustelua", sanoi ritari Charteris, "olemmehan me miehiä, ja käymme miekka vyöllä, joka miekka olisi poikki katkaistava sen miehen pään yli, joka ei sitä ottaisi vetääkseen ulos tupesta murhatun naapurimme lesken ja orpoin puolesta ja hänen surmansa miehuulliseksi kostoksi. Jos ritari Ramorny itse suuttuu meidän tutkimuksestamme, niin olen minä, Patrik Charteris, Kinfauns'in herra, taisteleva häntä vastaan henkiin ja veriin, niin kauan kuin mies ynnä ratsu pysyy pystyssä, ja peitsi sekä miekka ei katkea. Mutta siinä tapauksessa että taisteluunvaatija olisi aatelitonta säätyä, niin olen varma että Marketta Proudfulen saa puolustajakseen valita vaikka kenenkään Perth'in urhoollisimmista porvareista — ja häväistystä ijäksi olisi meidän kaunihille kaupungillemme, jos se, johon lesken vaali sattuis, olisi niin ilkeä pelkuri ja petturi, ja kieltäytyisi pois! Käskekää Marketta Proudfulen sisään, että hän saa valita".

Heikki Sepällä, tätä kuullessaan, oli se surullinen vakuutus mielessänsä, että leski-paran vaali oli hänet kohtaava. Näin oli siis hänen äsköinen sopunsa kaunoisen Katrin kanssa jälleen rikkoutuva tämän uuden tappelun kautta, jota ei hänen käynyt millään kunniallisella tavalla välttäminen ja josta hän muussa tapauksessa olisikin ollut suuresti iloinen, koska siinä hänelle oli tarjona loistava tilaisuus tehdä urhotöitä koko hovin ja kaupungin nähden. Hän näet tiesi, että Katri, Klemetti-isän opetuslapsena, katsoi tuomiota taistelun kautta pikemmin Jumalan pilkaksi kuin asian heittämiseksi Jumalan huostaan, ja että Hanskurin tyttären mielestä ei se ollut järjellinen keino, kun ihmisen viattomuus tai syyllisyys tehtiin riippuvaksi suuremmasta kädenvoimasta tai miekastelutaidosta. Seppä siis pahoin pelkäsi morsiamensa omituisia mielipiteitä siinä asiassa, jotka olivat paljon valistuneemmat sillä aikakaudella ylimalkaan tavallisia.

Sill'-aikaa kun nuot ristinriitaiset tunteet hänen sydäntänsä ahdistivat, astui murhatun miehen leski sisään, peitettyä paksulla murheharsikolla; häntä seurasi tai talutteli viis, kuus arvokasta, samalla, surua osoittavalla tavalla puettua vaimoa. Yksi näistä seuralaisista kantoi pikkuista lasta, Olivier raukan viimeistä rakkaudenpanttia. Toinen talutti toista, noin kaksi vuotta tahi sillä paikoin vanhaa, astunnassaan vielä horjuskelevaa pienokaista, joka kummastuksella ja pelolla katseli, milloin noita mustia vaatteita, jotka sen päälle oli laitettu, milloin tätä suurta kokousta tässä.

Kaikki läsnä-olijat nousivat surujoukon sisään tullessa, ja tervehtivät heitä syvimmillä surkuttelevaisuudella. Marketta, vaikka hupsun Olivier-paran vaimo, vastasi tähän tervehdykseen arvokkaisuudella, jonka kenties murheen ankaruus hänelle antoi. Ritari Charteris nyt astui esiin; hän tarttui leski-paran käteen sillä kohteliaisuudella, jota ritari oli velvollinen osoittamaan vaimopuolelle, suojelija sorretulle, pahantekoa kärsineelle leskelle, ja selitti lyhyesti, millä keinoin kaupunki oli päättänyt pyytää kosto Marketan miehen surmasta.

Hän tiedusteli nyt hellyydellä ja lempeydellä, jotka eivät olleet ylimalkaan hänessä tavalliset, oliko vaimo-parka selvälleen ymmärtänyt hänen sanansa, ja lausui sitten ääneensä läsnä-olijoille: "Hyvät Perth'in kaupungin porvarit, vapaasyntyiset killanveljekset ja ammattikuntain jäsenet, huomatkaa

kaikki mitä tässä nyt tulee tehtäväksi, sillä se ala koskee teidän oikeuksianne ja etuuksianne. Tässä seisoo Marketta Proudful; hän tahtoo pyytää laillista kosta miehensä surmasta, joka on tullut ilkeällä tavalla murhatuksi — niin leski väittää — ritari Juhana Ramornyn käden kautta, ja tätä kannettansa hän tahtoo näyttää toteen taikka parituomiolla taikka myös miehen voimalla, senvuoksi minä, Patrik Charteris, miekkavyöllinen ritari ja vapaasukuinen aatelismies, tarjoan taistelemaan hänen puolestaan, puolustaen hänen oikeata asiataan, niin kauan kuin mies ja ratsu vaan pysyy pystyssä — jos nimittäin joku minun säätyläiseni nostaa kintaani maasta. Mitäs sanot, Marketta Proudful, tahdotko ottaa minut taistelijaksi puolestasi?"

Leski vastasi sulkeuneella äänellä: "En minä jalompaa voisi toivoakaan".

Ritari Charteria sitten otti leskeä käteen, suuteli häntä otsaan, niinkuin tämmöisessä tilaisuudessa tavalliset menot vaativat, ja lausui juhlallisesti: "Niin auttakoon minua Jumala ja St. Johannes hädässäni, kuin minä vannon täyttää velvollisuuteni sinun puolustajanas ritarillisesti, uskollisesti ja miehuullisesti. Ja nyt, Marketta, valitse tämän kauniin kaupunkimme porvareista, läsnä- tai poissa-olevista, oman mielesi mukaan yksi mies, jolle tahdot puolustuksesi uskoa, jos se, johonka kantees sattunee, nähdään olevan minua alhaisempi säädyltänsä".

Kaikkein silmät kääntyivät Heikki Sepän puoleen, jonka yleinen ääni jo oli ennalta merkinnyt kaikin puolin soveliaimmaksi taistelijaksi tässä tilaisuudessa. Eikä leski odottanutkaan tuota yleistä silmäin viittausta. Kohta kun ritari Charteris oli puhunut, meni hän poikki permannon sinne, missä aseseppä seisoi pöydän alipäässä säätyläistensä joukossa. Marketta otti häntä käteen —

"Heikki Seppä", lausui hän, "kunnan porvari ja ammattimies, minun — minun" —

"Mieheni", arveli hän sanoa mutta se sana juuttuikin raukan kurkkuun; hänen täytyi sanoa sanottavansa toisella tavalla.

"Poismennyt rakasti ja kunnioitti sinua yli kaikkein muiden miesten; oikeus ja kohtuus on siis, että sinä menet taisteluun hänen leskensä ja orpoinsa puolesta".

Jos vielä olisi ennen ollut Heikille mahdollista — joka siihen aikaan ei ollutkaan — jollakin lailla kieltäytyä tai väistyä pois tästä luottamusvirasta, mihin häntä kaikki ihmiset näkyivät määräävän, niin sulki tämä lesken puhe häneltä kaiken pakotien; käsky taivahasta ei olisi häneen tehnyt syvempää vaikutusta kuin tää onnettoman Marketan rukous. Lesken viittaus vainajan ystävytyteen liukutti seppää sydämen perimmäistä pohjukkaa myöten. Niin kauan kun Olivier vielä eli, oli tosin tuossa hänen ylenmääräisessä mieltymyksessään Heikkiin, jolla oli niin peräti toisenlainen luonne, jotakin hupsумаista ja naurattavaa. Mutta kaikki se oli nyt unohdettu; Heikki totteli nyt vaan sydämensä luonnollista lämpimyyttä ja muisti vaan että Olivier oli ollut hänen ainainen seurakumppalinsa ja ystävänsä — että Proudful oli häntä rakastanut ja kunnioittanut niin paljon kuin hupsu-raukan sydämessä voi olla niitä tunteita ketään kohtaan — ja kaiken päälliseksi, että vainaja, niinkuin oli suuri syy luulla, oli tullut Heikille itselleen oikeastaan aiotun surman uhriksi.

Iloisuudella, joka hänelle vielä minuutin aikaa ennen tuskin olisi ollut mahdollinen ja joka näkyi hänen sydämessään palavaa synkkää mielihyvää osoittavan, painoi siis seppä huulensa onnettoman Marketan kylmään otsaan ja vastasi:

"Minä, Heikki Seppä, asuva Perth'in kaupungissa Wynd-kadulla, rehellinen ja uskollinen mies, vapaana syntynyt, suostun tulemaan tänään Marketta lesken sekä hänen orpoinsa puolustajaksi ja lupaan heidän puolestansa taistella henkiin ja veriin ketä hyvänsä minun säätyistäni miestä vastaan, niin kauan kuin rinnassani on henkeä. Niin totta auttakoon minua Jumala ja Pyhä Johannes!"

Läsnä-olevien rinnasta pääsi puoleksi hillitty huudahdus, joka osoitti kuinka hartaat he olivat tälle asialle ja kuinka lujasti he nyt sen menestykseen luottivat.

Ritari Charteris tuosta ryhtyi toimiin, saadaksensa kuninkaalta lupaa jatkamaan tutkimista Olivier Proudfulen murhan suhteen ensiksi parituomiolla ja sitten, jos niin tulisi tarvis, kahdentaistelulla. Sen jälkeen kun kaupunkilaisten neuvottelukokous oli loppunut, pyysi hän saadakseen kahden kesken puhutella kuningasta ja toimitti silloin asian. Robert, jonka mieli kävi kovin pahaksi, kun hän tästä uudesta väkivallasta kuuli, käski ritari Charteris'ia asian-omaisten kanssa seuraavana aamuna kohta messun jälkeen takaisin tulemaan, jolloin saisivat kuulla mitä kuningas valtioneuvostensa kanssa oli päättänyt. Sillä välillä lähetettiin yksi kuninkaan käskyläinen marskin kartanoon, ritari Ramornyn väen luetteloa läpikatsomaan, sekä käskemään, että sen herran kaikin väkineen piti, kovan rangaistuksen uhalla, pysyä Perth'issä, siksi kun saisivat kuninkaalta toisen käskyn.

YHDESKOLMATTAA LUKU.

Jumalan nimeen taistelua varten
Varusta tanner — siellä taistelkoot,
Ja suokoon Herra voiton syyttömälle!

Henrit IV Toinen osa.

Ennestään jo meille tutussa neuvottelusalissa Dominikolaisten palatsintapaisessa luostarissa istui Robert kuningas veljensä Albanyn herttuan kanssa, joka teeskellyllä ankaralla hurskaudellaan sekä todellisella taitavalla viekkauksellaan oli saanut käsiinsä niin suuren vallan tuon heikon hallitsijan yli. Luonnollistahan olikin, että mies, jolla harvoin oli tilaisuus nähdä asiat niiden todellisessa muodossa ja laadussa, katseli niitä semmoisiksi, jommoisiksi hänen rohkea ja kavala veljensä, väärin käyttäen läheisen sukulaisuutensa voimaa, niitä kuvaeli.

Yhäti huolissaan hairateille eksyneen, onnettoman poikansa puolesta pyysi par'aikaa kuningas vakuutella Albanyn herttualle, että Rothsayn herttua ei suinkaan voinut olla syyppää lakintekijän kuolemaan, josta asiasta tehdyn alkututkimuksen ritari Charteris oli tuonut hallitsijansa katseltavaksi.

"Se on onneton asia, Robert veikkoseni", sanoi kuningas, "erittäin onneton tapaus; siitä voi nyt kohta meidänkin maassamme nousta riitaa ja sotaa aatelien ja aatelittomien säätyväisillä, samoin kuin jo on monessa muussa kaukaisemmassa maassa. Yksi seikka siinä vaan minua ilahduttaa — se nimittäin, että ritari Ramorny jo oli saanut eron Rothsayn herttuan palveluksesta. Ei siis käy sanominen, että hän tai se hänen miehistään, joka sen verityön on tehnyt — jos he todella lienevät siihen syyppäät — on saanut kehoitusta tai yllytystä vehkeesensä minun poika-raukaltani. Voimmehan me, veliseni, sinä ja minä, todistaa, kuinka kuuliaisesti hän minun kehoituksestani suostui siihen, että Ramorny tuon Curfew-kadulla tapahtuneen yömelun tähden tulisi erotetuksi hänen palveluksestaan".

"Kyllä minä muistan hänen niin tehneen", virkkoi Albanyn herttua, "ja toivon vaan hartaasti, että ystävyys prinssin sekä Ramornyn välillä ei ole tullut uudistetuksi, sen perästä kun hän oli suostuvinaan teidän käskyenne, kuninkaallinen majesteetti".

"Oli suostuvinaan? — ystävyys uudistettu?" kysyi kuningas. "Mitä nuo sanat merkitsevät, veli? Lupasihan Taavetti minulle, jos vaan tuo onneton seikka Curfew-kadulla tulisi sikseen jäämään ja unohduksiin peitettyksi, luopua Ramornysta, jonka neuvot voivat häntä semmoisiin vallattomuuksiin houkuttaa, ja hän sanoi tyytyvänsä siihen, että me tuomitsisimme Ramornyn pois hovista tahi johonkuhun muuhun mielestämme sopivaan rangaistukseen. — Ethän toki nyt voi epäillä hänen silloin olleen totisen lupauksissaan ja nyt olevan rehellisen sanansa pitämisessä? Etkö muista, että sinä hovista pois-lähtettämisen sijaan ehdotit rangaistukseksi tuntuva sakkoo, joka otettaisiin Ramornyn tiluksista Fifen läänissä, ja että prinssi arveli lähettämisen pois hovista paremmaksi sekä Ramornylle että myös hänelle itselleen?"

"Kyllä senkin aivan hyvin muistan, kuninkaallinen veljeni. Enkä olisi, totta puhuen, uskonutkaan Ramornyalla olevan niin suuren vallan prinssin ylitse, sen perästä kun tämä hänen neuvoinsa kautta oli niin suureen vaaraan joutunut; mutta minun kuninkaallinen veljenpoikani itse, niinkuin te, armollinen kuningas, juuri huomautitte, tunnusti, että hän, niin kauan kuin Ramornyn sallittaisiin pysyä hovissa, ei voisi vapautua hänen valtansa alta. Silloin kaduin, että hovista pois-lähtettämisen sijaan olin sarkkoja ehdottanut. Mutta se aika on ollut ja mennyt, ja uutta pahaa on nyt taas tapahtunut, josta voi nousta suuria vaaroja teille, kuninkaallinen majesteetti, samoin kuin myös teidän kruununperillisellenne ja koko valtakunnalle".

"Mitä tarkoitat, Robert?" kysyi arkamainen kuningas. "Minä rukoulen sinua vanhempiemme haudan kautta — ja Brucen, meidän ikimuistettavan esi-isämme sielun kautta, veljeni! Kerro minulle, mikä vaara uhkaa minun poikaani ja minun valtakuntaani?"

Kuninkaan silmät, ylivuotamaisillaan kyyneleistä, ja koko hänen kasvonsa, vapisten pelosta, olivat värähtämättä käännetty veljen puoleen, joka näkyi jonkun aikaa mietiskelevän, ennen kun vastasi.

"Armollinen herra, vaara on tätä laatua. Te luulette, että prinssillä ei ollut mitään osaa tässä väkivallan teossa Perth'in kaupungin porvareita vastaan — tuon lakintekijä-rahjuksen murhassa, josta he nyt kiljuvat ja kirkuvat, aivan kuin kalakajijat, kun vallattoman poikanulikan nuoli kaataa maahan jonkun heidän meluavasta parvestaan".

"Heidänkin henkensä, Robert", sanoi kuningas, "on kallis-arvoinen heille sekä heidän omaisilleen".

"Niin on, armollinen herra kuningas, ja osaavatpa he sen meillekin tehdä sangen kalliiksi, ennenkun

pääsemme sovintoon noiden roistoin kanssa mitättömimmästäkin verenvuodatuksesta. — Mutta, niinkuin sanoin, te, kuninkaallinen majesteetti, ette usko prinssillä olleen mitään osaa tässä viimeksi tapahtuneessa murhassa — enkä minä aiokaan koettaa heikontaa teidän uskoanne siinä arkaluontoisessa kohdassa, vaan pyydän vakautua samaan uskoon kuin te. Mitä te ajattelette on minunkin ajatukseni ojennusnuorana. Albanyn herttualla Robertilla ei ole koskaan toinen mieli kuin Robertilla, avaran Skotlannin kuninkaalla".

"Kiitoksia, kiitoksia!" sanoi kuningas, tarttuen veljensä käteen. "Tiesinhän voivani luottaa siihen, että sinä rakkaudesta oikein selittäisit ajattelemattoman Rothsay-paran tekoja, vaikka hän niin usein tekee semmoista, mitä helposti voi väärin selittää, että tuskin ansaitsisikaan sinun rakkauttasi".

Albanyn sydän oli niin järkähtämättömän luja ja kova, että hän saattoi vastata veljensä kädenpuristukseen, vaikka hänellä samassa oli mielessä juurineen temmata pois tuon pehmeäsydämisen, lempeän vanhuksen toivot.

"Mutta voi!" jatkoi Albanyn herttua huokauksella, "tuo raaka, taipumaton Kinfauns'in ritari ja hänen pauhaava porvarilaumansa eivät katso asiaa samoilla silmillä kuin me. He rohkenevat väittää, että Rothsayn herttua ilokumppaleineen, jotka kuljeksivat pitkin katuja maskeraattipuvussa ja humalassa, ottaen kiinni miehiä sekä naisia, ja pakoittaen heitä tanssimaan sekä äärettömiä viinimääriä nielemään, ynnä tehden kaikellaisia muita hullutuksia, joita on tarpeetonta luetella, ovat tuota vainajata pahoin pidelleet. Ja sen lisäksi porvarit väittävät, että koko se joukko sitten meni ritari Ramornyn asunnolle, johon se väkisen mursi viettääkseen iloansa siellä loppuun. Täten on prinssi antanut tukevaa syytä siihen luuloon, että Ramornyn ero hänen palveluksestaan oli vaan annettu nimeksi ja ihmisten silmäin lumoomiseksi. Ja näin he päättävät, että jo sinä yönä ritari Ramorny taikka hänen väkensä jotain pahaa teki, niin on täysi syy uskoa Rothsayn herttuan olleen siinä osallisna, jos ei koko seikka lienekään tapahtunut hänen käskystään"

"Albany, se on kauheata!" parkui kuningas. "Tahtovatko he syyttää minun poikaani murhasta; tahtovatko he väittää, minun Taavettini tahranneen kättänsä Skotlantilaisella verellä, vaikkei hänellä ollut mitään syytä koston eikä muuten hyötyä siitä? — Ei, ei, — he eivät toki voi keksiä näin ilmisiä valheita, sillä ovathan ne kovin silmään-pistäviä, että niitä kukaan voisi uskoa".

"Älkää pahaksi panko, armollinen kuningas", vastasi Albanyn herttua; "mutta sanovatpa he syyn tuohon kahakkaan Curfew-kadulla sekä sen seurauksiin koskeneen likemmältä prinssiä itseään kuin Ramorny. Sillä ei kukaan luule, sitä väheimminkin uskaa, että tuo sievä seikkailu tarkoitti ritari Ramornyn huvitusta".

"Sinä saatat minut hulluksi, Robert!" sanoi kuningas.

"Jo minä vaikenen", vastasi veli; "minä vaan puhuin ilmi tyhmit ajatukseni teidän kuninkaallisen käskynne mukaan".

"Tarkoitukses on hyvä, kyllähän sen tiedän", sanoi kuningas; "mutta eikö se olisi veljellisempää tekoa, jos, sen sijaan, että näin raatelet sydäntäni välttämättömäin pahain näyttämällä, neuvoisit minulle jonkun pääsökeinön niistä?"

"Se on kyllä totta, armollinen herra kuningas — mutta ainoa pääsötie tästä on vaikea ja vähemmän hauska, ja siksi on tarpeellista että te, kuninkaallinen majesteetti, ensin näette kuinka välttämätön se on, ennen kuin edes kuulette sitä mainittavan. Haavalääkärin ensin tulee todistaa sairaalle, kuinka tuiki mätä rikkounut jäsen on, ennen kuin hän mainitsee poisleikkaamista, vaikka olisikin se ainoa mahdollinen pelastuskeino".

Kuningas, nämät sanat kuullessaan, yltyi suurempaan pelkoon ja vihastukseen, kuin mitä hänen veljensä oli luullutkaan hänessä mahdolliseksi.

"Rikkounut ja mätä jäsen! Poisleikkaus ainoa mahdollinen pelastuskeino! — Nämät ovat hämäriä sanoja, herra Albanyn herttua! — Jos niillä tarkoitat meidän poikaamme, Rothsayn herttuaa, niin todista ne todeksi joka puustavi — muuten saat ne katkerasti katua."

"Te käsitätte sanani kovin puustavin mukaan, kuninkaallinen majesteetti", virkkoi Albanyn herttua. "En minä prinssistä puhunutkaan noin sopimattomilla sanoilla; sillä, sen tietää Jumala, hän on minun sydämelleni rakkaampi hellästi rakastetun veljenipoikana, kuin jos hän olisi mun omani. Mutta puheeni tarkoitti sitä, että olisi välttämätön erottaa hänet maailman turhuuksista ja hullutuksista, joita pyhät miehet mainitsevat mätäjäsentien nimellä ja jotka semmoisina ovat meistä poisleikkattavat ja poisviskattavat, koska ne estävät edistymistämme paremmissa asioissa".

"Nyt ymmärrän — sinä tahtoisit että tuo Ramorny, jota arvellaan poikani hulluin mielijohteitten toimeenpanijaksi, kätettäisiin kauas pois hovista", virkkoi kuningas, jonka sydämen-ahdistus nyt oli

helpoittunut, "siksi kun näät onnettomat vallattomuudet ovat unohtuneet ja alamaisemme jälleen ovat ruvenneet poikaamme lempeämmillä, luottavaisemmilla silmillä katselemaan".

"Se olisi hyvä neuvo, armollinen herra kuningas; mutta minun neuvoni menisi hiukan — juuri hiukkasen edemmäksi. Minä neuvoisin, että prinssi itse vähäksi aikaa lähetettäisiin pois hovista".

"Mitä, Albany! pitäiskö minun erota lapsestani, esikoisestani, silmiäni terästä ja — vaikka hän on niin vallaton — sydämeni ilosta! — Voi Robert! sitä en voi — enkä myös tahdo!"

"Se oli vaan ehdotus, armollinen herra kuningas — ymmärränhän minä kuinka kipeältä semmoinen menetys on tuntuva isän sydämessä, sillä olenhan isä minäkin". Ja hän antoi päänsä vaipua alas, olevinaan toivottomassa tuskassa.

"En voi elää ilman hänettä, Albany. Ja kun arvelen, että minun sanani, joilla aina on voima häneen, niin kauan kun hän on minua likellä, vaikka ne joskus unohtuvat minun poissa-ollessani, sinun neuvosi kautta jäisi aivan vaikuttamattomaksi, mihinkä kaikkiin vaaroihin hän sitten ajattelellessaan joutuisi? Minä en saisi koskaan untakaan hänen poissa-ollessaan — olisin vaan aina kuulevinani hänen kuolonhuokauksensa joka tuulenhenkäyksessä. Ja sinäkin, veljeni, vaikka paremmin osaat salata sydämesi tunteita, olisit melkein yhtä paljon huolissas".

Näin puhui tää herkkä-uskoinen kuningas, joka tahtoi lepyttää veljeänsä ja pettää itseään, sillä että uskoi olevaksi rakkautta sedän ja veljenpojan välillä, josta todenteolla ei ollut jälkeäkään.

"Teidän isänsydämenne on kovin hetas huolestumaan, armollinen kuningas", sanoi Albanyn herttua. "En tarkoittanutkaan, että prinssi jätettäisiin oman hurjan mielivaltansa nojaan. Minä tarkoitin, että hän vähän aikaa pidettäisiin sopivan peräänkatsannon alla — että hän uskottaisiin jonkun yksivakaisen holhoojan huostaan, jonka tulisi vastata sekä hänen turvallisuudesta että käytöksestään, niinkuin kasvattajan kasvatistansa ainakin".

"Mitä! Kasvattaja? Rothsayn herttuan ijällä?" huudahti kuningas. "Hän on jo kaksi vuotta yli sen ajan, johon meidän lakimme mukaan ala-ikäisyys loppuu".

"Meitä viisaammat Romalaiset", sanoi Albanyn herttua, "antoivat ala-ikäisyyden kestää neljä vuotta kauemmin kuin me; ja ylimalkaan pitäisi holhouksen-alaisuuden kestää siksi, kun se ei enään ole tarpeellinen, ja aika olisi määrättävä eri luonteitten mukaan. Otetaan esimerkiksi nuori Lindsay, Crawford'in kreivi, jonka sanotaan tässä nyt puheen-alaisessa asiassa ruvenneen Ramornyn kannattajaksi — hän on vasta viistoista vuotta vanha, mutta hänellä on syviä intohimoja ja luja tahto niinkuin kolmenkymmenenvuotuisella aikamiehellä. Minun kuninkaallinen veljenpoikani sitä vastaan, vaikka hänellä sekä älyn että sydämen puolesta on paljon jalommat ja miellyttävämmät avut, osoittaa kolmenkolmatta-vuotiaana sangen usein poikasen vallattomuutta, jommoista kohtaan ankara kuri on ystävällisyyttä. — Ja älkää siitä, kuninkaallinen veljeni, kovin huolestuko, älkääkään suuttuko veljellenne senvuoksi että hän totta puhuu — paraathan hedelmät ovat hitaimmat kypsymään, ja paraat hevoset ovat ne, joista on ollut tallirengillä enin vaivaa niitä sota- tai kilparatsuiksi opetellessa".

Herttua tähän pysähtyi; hän antoi Robert kuninkaan kaksi, kolme minuuttia keskeyttämättä mietiskellä mietteitensä, ja sitten jatkoi vilkkaammalla äänellä:

"Mutta älkää antako tämän seikan liian painaa mieltänne, jalo veljeni; kenties tää riita-asia saadaankin sovitetuksi ilman mitään enempää taistelemisetta tai vastuksetta. Leski on köyhä, sillä hänen miehensä, jos sillä olikin työtä kyllin, kulutti paljon rahaa turhiin asioihin. Hän saadaan siis kenties rahalla leppymään ja lepyttäjäiset voimme ottaa Ramornyn omaisuudesta".

"Ei, ne me suoritamme itse", sanoi Robert kuningas, halukkaasti tarttuen kiinni tähän toivoon, saada tuo hänelle vastahakoinen keskustelu tällä rauhallisella keinolla loppumaan. "Ramornyn tulevaisuuden toivot muutenkin ovat lopussa, sen kautta että hän lähetetään pois hovista ja menettää virkansa prinssin seurakumppalina; ei olisi jalosti tehty, jos kaatunutta miestä vielä alemmaksi sysättäisiin. — Mutta tässähän tuleekin jo meidän sihteerimme, abotti, ilmoittamaan että neuvoittelun hetki lähenee. — Hyvää huomenta, arvokas isä!"

"*Benedicite*, kuninkaallinen majesteetti", vastasi abotti.

"Kas nyt, hyvä isä", jatkoi kuningas, "voimme kohta, odottamatta Rothsayn herttuata, jonka suostumusta meidän päätöksimme me itse takaamme, ryhtyä valtakuntamme asioihin. Mitä sanomia Douglas'ilta?"

"Hän on saapunut Tantallon'in linnaan, armollinen kuningas, ja on lähettänyt sanansaattajan ilmoittamaan, että vaikka March'in kreivi itse vielä vaan istuu äkäisissä mietteissään Dunbar'in linnassa, hänen ystävänsä ja vassallinsa jo alkavat kokoutua leiriin liki Coldham'ia. Siellä heidän

arvellaan aikovan odottaa suuren Englantilais-armeijan tuloa, jota Hotspur sekä ritari Ralph Percy par'aikaa kokoilevat rajalle".

"Ne ovat ikäviä sanomia", virkkoi kuningas, "ja suokoon Jumala Dunbar'in Yrjölle sen anteeksi!" — Samassa prinssi astui sisään ja kuningas kääntyi hänen puoleensa. "Haa! oletko sinäkin viimein tullut — enpä nähnyt sinua aamukirkossa".

"Mä olin laiska tän'aamuna", vastasi prinssi, "sillä yhä olin kuumeessa ja levoton".

"Sinua hurjaa poikaa!" sanoi kuningas. "Jos et olisi ollut kovin levoton Laskiais-iltana, et olisi ollut kuumeessa Tuhka-keskiviikon aamuna".

"Älkää minun tähteni keskeyttäkö rukouksianne, kuninkaallinen isäni", virkkoi prinssi huolettomasti. "Te par'aikaa rukoilitte Jumalaa jonkun puolesta — se oli varmaan joku vihollinen, sillä niillehän teidän rukouksenne useimmin tulevat eduksi".

"Käy istumaan ja ole vaiti, sinä veitikka!" sanoi isä, jonka silmä samassa mieli-hyvällä ihasteli rakkaan pojan kauniita kasvoja ja siroa vartaloa. Rothsayn herttua veti tyynyn isänsä jalkain juureen ja heitti itsensä huolettomasti istumaan sen päälle. Kuningas jatkoi:

"Minä juuri ilmoitin mielipahani siitä, että March'in kreivi, joka vast'ikään oli lähtenyt täältä, saatuaan minulta lujan lupauksen kaikkien niiden asiain oikaisemisesta, joissa hän valittaa itselleen vääryyttä tapahtuneen, nyt on voinut ruveta Northumberilaisten kanssa salavehkeisiin omaa isänmaatansa vastaan. — Olisko mahdollista, että hän voisi epäillä tahtoani täyttää lupautani?"

"Kyllä minä hänen puolestaan vastaan: ei", sanoi prinssi; "March'in kreivi ei suinkaan ole epäillyt teidän sanaanne, herra kuningas. Mutta kyllä mar' hänessä on voinut nousta epäily siitä, tokko teidän oppineet neuvon-antajanne antanevat teille tilaisuutta sitä pitämään".

Robert Kolmas oli suuresti ottanut omakseen sen pelkurin tavan, ettei ollut kuulevinaan sanoja, jotka hänenkin mielestään vaativat jotakin mielipahan osoitusta. Hän jatkoi siis puhettansa, poikansa sanoja huomioon ottamatta. Mutta salaa enensivät nämä sanat hänen sydämessään yhä enemmän nousevaa suuttumusta Rothsayn herttuaa vastaan.

"Hyvä kumminkin, että Douglas on siellä rajamailla", virkkoi kuningas. "Hänen rintansa, samoin kuin hänen esi-isiensäkin, on aina ollut Skotlannin parhaana suojelusmuurina".

"Sittenpä olemme hukassa, jos hän nyt kääntyy selin viholliseen", tokaisi parantumaton pilkkakirves, Rothsayn herttua.

"Uskallatko sinä soimata kreivin miehuutta?" vastasi kuningas kovasti suuttuneena.

"Ei kukaan ihminen uskalla epäillä kreivin miehuutta", vastasi Rothsayn herttua, "se on yhtä vankka kuin hänen ylpeytensäkin; — mutta tottahan saa hiukan epäillä, että hänellä aina on onni puolellansa".

"St. Anterus auttakoon, Taavetti!" huudahti isä; "oletpa sinä aivan kuin huuhkaja — jokainen sana sinun suustasi ennustaa riitaa ja turmiota".

"Kyllä minä jo vaikenen, isä", vastasi nuorukainen.

"Ja mitä kuuluu tuosta Vuoriston rauhattomuudesta?" kysyi kuningas, kääntyen abotin puoleen.

"Se on, toivon ma, muuttunut suotuisalle kannalle", vastasi munkki. "Tuli, joka uhkasi polttaa koko maan, on luultavasti sammuva noin neljän-, viidenkymmenen maanmoukan veriin. Sillä molemmat suuret liittokunnat ovat juhlallisella sovinnolla siihen suostuneet, että heidän riitansa tulee ratkaistavaksi taistelulla, niillä aseilla, jotka te, armollinen kuningas, suvainnette määrätä, teidän kuninkaallisten silmienne edessä ja siinä paikassa, jonka te valitsette, ensin tulevana Maaliskuun 30 päivänä, joka on Palmusunnuntai. Taistelijain luku kumpaisellakin puolella on rajoitettu kolmeksi kymmeneksi, ja taistelu jatkettava viimeiseen mieheen asti. Sillä he pyytävät hartaasti ja anovat nöyrästi teiltä, kuninkaallinen majesteetti, että te isällisessä rakkaudessaanne suostuisitte siksi päivää luopumaan teille tulevasta kuninkaallisesta oikeudestanne saada lakkauttaa tappelu sauvan viskaamisella alas tantereelle tai 'seis'-huudolla — ja että näin taistelu saataisiin taistella viimeiseen loppuun saakka".

"Noita julmia metsäläisiä"; huudahti kuningas. "Tahtoisivatko he poistaa paraan, jaloimman kuninkaallisen oikeutemme, sen että meillä on valta lakkauttaa tappeluja ja huutaa 'seis' verenvuodatukselle? — Tahtovatko he tehdä tyhjäksi ainoan syyn, joka voisi saattaa minut sinne tulemaan ja heidän teurastustyötänsä katselemaan? — Tahtovatko he tapella pikemmin Vuoristonsa

susien kuin ihmisten tavalla?"

"Armollinen herra kuningas", virkkoi Albanyn herttua, "Crawford'in kreivi ja minä olemme olleet niin rohkeat ja, teidän mieltänne kuulustamatta suostuneet tuohon ehtoon, jonka myöntämiseen me katsoimme olevan paljon ja pakoittavia syitä".

"Mitä! Crawford'in kreivikö!" sanoi kuningas. "Onpa hän minun mielestäni hiukan nuori neuvonantaja näin tärkeässä asiassa".

"Hän on", vastasi Albanyn herttua, "vaikka tosin nuori, jo niin suuressa arvossa Vuorelais-naapureissansa, etten juuri olisi saanut paljoa toimeen ilman hänen apuansa ja voimaansa".

"Kuulepas se, Rothsay-poikaseni!" lausui kuningas moittivaisesti kruununperilliselleen.

"Minä surkuttelen Crawford'in kreiviä", vastasi prinssi. "Hän on liian aikaiseen kadottanut isänsä, jonka neuvot olisivat olleet vielä paremmin paikallaan nykyisessä tilassa".

Kuningas loi Albanyn herttuaan katseen, joka ilmoitti hänen iloansa tässä prinssin vastauksessa ilmautuvasta lapsenrakkaudesta.

Vaan Albanyn sydäntä ei se ollenkaan liikuttanut. "Noiden vuorelaisten kuolema", jatkoi hän, "on tälle Skotlannin valtakunnalle hyödyksi, ei se että he saisivat elää; siksi Crawford'in kreivi ja minä katsoimme suotavimmaksi, että aiottu tappelu tulisi olemaan perinjuurinen hävitystappelu".

"Jos Crawford'in kreivi jo nyt parrattomana poikana neuvoo semmoista valtioviisautta", sanoi prinssi, "kylläpä mar' hänestä tulee aika armias hallintomies, kun kymmenen, kakstoista vuotta on kerjinnyt kulia! Hyi tuommoista, jonka sydän jo on kivenkova, ennen kun leuvassa on untuvaa! Parempi olis, jos hän tyytyisi kukkojen tappeluttamiseen Laskiaispäivänä, kuin että hän nyt on hankkeissa, saadakseen ihmisiä toinen toisiaan raatelemaan Palmusunnuntaina, aivan kuin olisi hänellä johdettavana walesilainen kahdentaistelu, jossa molempien puolten täytyy kuolla".

"Rothsain herttua on oikeassa, veljeni", virkkoi kuningas. "En minä olisi kristitty kuningas, jos siinä kohdassa myöten-antaisin. En voi suostua siihen että minun silmiäni edessä ihmiset tappelevat, siksi kun ovat jok'-ainoa hakatut maahan niinkuin karja teurastushuoneessa. Minua inhottaisi sitä nähdessä, ja valvojansauva putoisi kädestäni alas tanterelle jo siitäkin syystä, että inhossani en sitä jaksaisi pitää kourassani".

"Sen putoomista ei kukaan huomaisi", sanoi Albanyn herttua. "Minä pyytäisin saada huomauttaa teille, armollinen kuningas, että te tässä vaan luopuisitte semmoisesta kuninkaallisesta oikeudesta, joka, jos sitä harjoitatte, ei tuottaisi teille mitään kunniaa, sillä käskyänne ei toteltaisi. Jos te viskaatte sauvan alas tanterelle, silloin kun tappelu on tulisimmallaan ja noiden miesten veri hurjimmassa kuohussa, niin ei siitä pidettäisi enempää lukua, kuin jos varpunen pudottaa olkikorren, jota oli pesäänsä viemässä, tappelevan susilauman keskelle. Ei mikään muu heitä saa erilleen, paitsi jos ei ole enää ketään raadeltavaa jäljellä, ja parempihan on että he saavat surmansa toinen toisensa kautta, kuin niiden soturein kädestä, jotka teidän käskystänne, kuninkaallinen majesteetti, ovat koettavat heitä erottaa. Väkinäinen rauhanteon yritys selitettäisiin paitsi sitä sillä tavoin, että heidät muka oli kavaluudella tänne paulaan houkuttettu. Molemmat puolueet liittäytyisivät meitä vastustamaan, mieshukka tulisi yhtä suureksi, ja kaikki meidän toivomme vastaisetta rauhasta raukeaisivat aivan mitättömiksi".

"Puheessasi on liiankin paljon perää, Robert veljeni", vastasi taipuisa kuningas. "Vähän auttais tosiaan minun käskyni, jos en sitä saa täytetyksi. Ja vaikka minä kovaksi onneksi saan sitä muutenkin tehdä joka päivä, niin olisi tarpeeton näyttää kuninkaan voimattomuutta noin julkisesti, kaikkein, tuota taittelua katselemaan kokouneitten kansanjoukkoin silmiäni edessä. Tehköt nuot julmurit siis veristä työtänsä loppuun asti ja teloitakoot toinen toisensa viimeiseen saakka. En huoli yrittää kieltää, mitä en kuitenkaan saa estetyksi tapahtumasta. — Jumala varjelkoon tätä meidän isänmaa-raukkaamme! Minä lähden nyt rukous-kammiooni, maani puolelta kumminkin rukoilemaan, koska minun ei ole sallittu auttaa sitä kädelläni eikä päälläni. Abotti isä, olkaa niin hyvä ja tuetkaa minua käsivarrellanne".

"Ei, hyvä veljeni", sanoi Albany, "älkää panko pahaksi, jos muistutan, että meidän ensiksi vielä tulee kuulla tuota Perth'in porvarien sekä Ramornyn välistä asiaa, joka koskee erään porvarin murhaa — —"

"Se on tosi, se on tosi!" virkkoi kuningas, jälleen laskien itsensä tuolilleen — "vielä enemmän väkivaltaa — vielä enemmän tappelua! — Voi Skotlanti, Skotlanti! Jos urhollisimpain poikiesi sydänveret voisivat höyryttää sinun laihan maaperäsi, mikä maa koko maailmassa voittaisi sun viljavuudessa! Milloinka on valkoinen karva nähtävänä jonkun Skotlannin miehen parrassa, paitsi jos hän on vaivainen niinkuin kuninkaasi, jolle kykenemättömyytensä on suojaksi murhasta, ja jonka näin on sallittu katsella noita verenvuodatuksia, joita hän ei voi estää? — Tulkoot he vaan sisään — älkää heitä viivytelköt! Heillä

on kiire tappamaan — he kadehtivat toisiltaan joka-ikistä hengenvetoa Luojansa raittiista, siunatusta ilmasta. Taistelun ja surman paha henki on riivannut koko tään kansan!"

Näin tää lempeä hallitsija laski itsensä takaisin tuolilleen hänessä harvoin nähtävällä narkästyksellä ja suuttumuksella. Samassa avattiin ovi salin alipäässä, ja käytävästä sen takana, missä nähtiin joukon aseellisia Brandaneja seisovan kahdessa rivissä, läheni Olivier-paran leski, jota ritari Charteris talutti yhtä suurella kunnioituksella kuin jos Marketta olisi ollut rouva korkeinta sukua. Heidän jälkeensä astui kaksi arvokasta vaimoa, kahden raatimiehen puoliset, aivan mustiin puettuna; toinen kantoi pienempää lasta, toinen talutti suurempaa. Sitten tuli Heikki Seppä pyhävaahteissaan, suruharsikko olkavyönä kylterinsä päällä. Viimeiseksi astuivat pormestari Craigdallie sekä yksi raatimies, hekin merkittynä samallaisilla surun merkeillä.

Hyvän kuninkaan silmänräpäyksen-aikuinen tulistus asettui samassa kun hän näki surevan lesken vaaleat kasvat sekä nuot viattomat pienokaiset, jotka eivät vielä ollenkaan voineet arvata kuinka paljon he olivat kadottaneet. Ja kun ritari Charteris oli auttanut Marketta Proudfulen alas polvilleen laskeutumaan, yhä edelleen pitäen häntä kädestä ja itsekin laskeutuen toiselle polvellensa, kysyi Robert kuningas laupiaalla äänellä leskeltä, mikä oli hänen nimensä ja asiansa. Marketta ei vastannut selvälleen; hän vaan mutisi jotakin, katsahtain taluttajansa puoleen.

"Puhukaa te tään vaimo-paran puolesta, ritari Charteris", sanoi kuningas, "ja selittäkää meille, miksi hän on tullut puheillemme".

"Koska sallitte mun puhua, kuninkaallinen majesteetti", vastasi ritari Charteris, nousten seisaalleen, "niin tämä vaimo ja nämät orpo-raukat tässä valittavat teille, että ritari Juhana Ramorny tai joku hänen väestään on tappanut lesken mies-vainajan, Olivier Proudfulen, vapaanmiehen ja Perth'in kaupungin porvarin, meidän kaupunkimme kadulla Laskiais-tiistain iltana tai Tuhka-keskiviikon aamuna".

"Vaimo", virkkoi nyt kuningas hyvin laupiaalla äänellä, "sinä kuulut lempeään sukupuoleen ja murhees kautta olisi sinun pitänyt oppia vielä armahtelevaisemmaksi; sillä oman kovan onnemme kauttahan meidän pitäisi tulla — niinkuin luullakseni välttämättömästi tulemmekin — leppeiksi toisia kohtaan. Onhan sinun puolisos vaan mennyt samaa tietä, jota meidän jokaisen täytyy astua".

"Muistakaa toki, armollinen herra kuningas", vastasi leski, "että hänelle tämä tie oli kovin lyhyt ja verinen".

"Kyllä sen myönnän, että häntä vastaan ilkeä teko tehtiin. Mutta koska en ole voinut suojella häntä, niinkuin, sen tunnustan, olisi ollut minun kuninkaallinen velvollisuuteni, niin tahdon syyni sovitetukseksi ottaa elättääkseni sinua orpolapsinesi yhtä hyvin tai paremminkin, kuin miehesi aikanaan teitä elätti; sen ehdon panen vaan, että peruutat tämän kanteesi etkä tule syyksi vielä toisiin miestappoihin. Huomaa että sulla nyt on valittavana toisella puolella anteeksianto ja varallisuus, toisella kosto ja puute".

"Se on totta, kuninkaallinen majesteetti, että me olemme köyhät", vastasi leski järkähtämättömästi, "mutta ennen minä lapsineni lähden metsään noukkimaan elatustani metsän-elävain tavalla, kuin suostun saamaan ruokani mieheni veren hinnalla. Minä vaadin, että sallitte minun todistaa kanteeni taistelemisella tämän puolustajani kautta, niin totta kuin olette miekkavyöllinen ritari ja kruunupää kuningas".

"Kylläpä mä arvasin että näin kävisi!" virkkoi kuningas hiljaa Albanyn herttualle, "täällä Skotlannissa ensisanat, jotka lapsi sammaltelee, ja viimeiset, jotka kuolemaa tekevä harmaaparta kuiskaa, ovat: taistelua — verta — kosta! — Ei maksa vaivaa puhua siitä sen enempää. Käskekää kanteenalaiset sisään".

Ritari Ramorny astui nyt sisään. Hänellä oli yllään pitkä turkkiviitta, jommoisia silloin korkeasukuiset herrat pitivät, milloin eivät olleet sotavaruksissaan. Tämän viitan laskujen peitossa riippui hänen haavoitettu käsivartensa punaisen silkkinauhan nojassa, ja vasemmalla kädellään tukeksi hän itseään nuorukaiseen, jonka otsalla, vaikka hän tuskin vielä oli lapsuuden ajan taaksensa jättänyt, jo näkyi ennen-aikuisen miettimisen ja himon kyntäviä syviä ryppyjä. Tää oli se kuuluisa nuori Lindsay, Crawford'in kreivi, joka myöhemmin sai liikanimen tiikerikreivi, ja hallitsi avarata, viljavaa Strathmoren laaksoa Keskiajan tyrannin koko rajattomalla vallalla sekä leppymättömällä julmuudella. Kaksi, kolme muuta herraa, jotka olivat kreivin tai itse Ramornyn ystäviä, oli vielä lisäksi tullut tänne, ikäänkuin jälkimmäiselle kannatukseksi tässä tilaisuudessa. Kanne tuotiin nyt vielä kerran esiin, ja siihen vastasi kanteen-alainen jyrkällä kieltämisellä. Päällekkantajat nyt puolestaan tarjousivat todistamaan sanojansa parituomiolla.

"En minä ole velvollinen", vastasi ritari Ramorny, "sen tuomion alaiseksi käymään, koska entinen herrani, prinssi, voi todistaa, että minä olin kotona, makaamassa vuoteen omana, pahasti sairaana,

samalla ajalla, jolla tää ylituomari raatimiehineen täällä väittää minun olleen tekemässä tekoa, mihin minulla ei ollut vähintäkään halua eikä kiusausta. Minua ei siis voi oikeudella ja kohtuudella pitää epäluulon-alaisena."

"Minä voin todistaa," sanoi prinssi, "että näin ritari Ramornyn ja puhuin hänen kanssaan muutamista minun palvelijoitani koskevista asioista, juuri sinä samana yönä, jona tää murha tapahtui. Siitä tiedän että hän oli sairaana, eikä siis omassa personassaan ole voinut tehdä tätä puheen-alaista ilkityötä. Mutta en minä tiedä mitään hänen palvelijoittensa tekemisistä, enkä tahdo taata, ettei joku heistä voisi olla syytä heidän päällensä nyt kannettuun rikokseen."

Tämän puheen alussa oli Ramorny katsonut ympärilleen uhka-ylpeydellä, joka kuitenkin suuresti masentui prinssin loppulauseesta. "Suuri kiitos, kuninkaallinen herttua," virkkoi hän katkeralla hymyllä, "tästä teidän varovaisesta ja rajoitetusta todistuksestanne minun puolestani. Kylläpä se oli viisas mies, joka kirjoitti: 'Älkää ruhtinaisin luottako!'"

"Jos ei teillä ole muuta viattomuutenne todistusta, ritari Ramorny", virkkoi kuningas, "niin emme voi, mitä teidän väkeenne tulee, kieltää tältä onnettomaksi tulleelta leskeltä ja hänen orpolapsiltansa, jotka teidän päällenne kantavat, lupaa saada tutkia asiaa paaruuomiolla, jos ei joku teidän miehistänne katsone paremmaksi vetää asiaa kahdentaistelu-tuomion ratkaistavaksi. Te itse omassa personassanne olette kuitenkin prinssin todistuksen kautta vapautettu kanteesta."

"Armollinen kuningas", vastasi Ramorny, "minä voin ta'ata minun palvelijoitteinkin syyttömyyden".

"Juuri niinpä munkki tai nainen puhuisi", virkkoi ritari Charteris. "Mutta ritarin tavoin mä kysyn: tahdotkos sinä, ritari Juhana Ramorny, kahdentaistelulla minun kanssani todistaa väkesi syyttömäksi?"

"Perth'in kaupungin ylituomari tuskin olisi kerjinyt mainitakaan sanaa 'taistelu'", sanoi Ramorny, "niin minä jo olisin siihen suostunut. Mutta tällä nykyisellä hetkellä en kykene peistä kädessä pitämään."

"Siitä olen iloinen, älkää pahaksi panko, ritari Ramorny", sanoi kuningas; "vähemmin tulee näin verenvuodatusta. Teidän pitää siis tuoda kaikki palvelijanne esiin, niin monta kuin vaan on teidän hovimestarinne kirjoissa. Näiden pitää tulla St. Johanneksen kirkkoon, puhdistamaan itseänsä tästä kanteesta kaikkein asian-omaisten läsnä-ollessa. Pitäkää vaaria, että he tulevat sinne joka-ikinen mies puolipäivän messun aikana, muuten teidän kunnianne siitä saisi pahan tahran."

"Kyllä he tulevat joka mies," vastasi Ramorny. Syvään kumarrettuansa kuninkaalle, kääntyi hän sitten nuoren Rothsayn herttuan puoleen, kumarsi hänellekin syvään ja sanoi niin hiljaa, ettei kukaan muu voinut kuulla: "Jalostipa te olettekin käyttäneet itseänne minua kohtaan, korkea herra! — Yksi ainoa sana teidän suustanne olisi tehnyt lopun tästä pulasta, vaan te ette sitä tahtoneet puhua!"

"Niin totta kuin elän," kuiskasi prinssi, "minä menin äärimmäiselle rajalle asti, mihin totuus ja omatunto minun sallivat mennä. Etpä suinkaan toki liene toivonut, että minä puolestasi keksisin valheita? — Ja olenpa hämärissä muistoissani siitä yöstä näkevinäni lihamiehen kaltaisen roiston, sotakirves kädessä, juuri semmoisen, joka on saattanut sen yöllisen teon tehdä. — Haa, sattuiiko se kirves naukaan, herra ritari?"

Ramorny ei vastannut mitään, vaan kääntyi pois yhtä äkisti, kuin jos joku samassa olisi hänen haavoitettuun käsitynkäänsä koskettanut. Hän meni nyt kotiinsa Crawford'in kreivin kanssa, jolle hänen, vaikka hänen mielensä kaikkeen muuhun pikemmin kuin juominkeihin olisi ollut taipuvainen, täytyi pitää komeat pidot, jonkunlaiseksi kiitollisuuden osoitukseksi siltä nuorelta aatelisherralta saadusta kannatuksesta.

KAHDESKOLMATTI LUKU.

Apteekkari tek' yhä pahaa vaan,
Hän murhasi montakin rohdoillaan.

Dunbar.

Näiden mainittuun juominkein perästä, jotka haavoitetulle olivat olleet ikäänkuin piinapenkillä makaamista, Crawford'in kreivi nousi hevosen selkään ja meni kaukaiseen majapaikkaansa, Dupplin'in linnaan, missä hän oli vieraana. Ritari Ramorny puolestaan vetäytyi pois makuukammioonsa, kovassa

ahdistuksessa niin ruumiin kuin sielunkin tuskien alla. Hän tapasi täällä Henbane Dwining'in, joka hänen kovaksi onnekseen oli hänellä ainoana lohduttajana kumpaisissakin tuskissa. Lääkäri tavallisella teeskelyllä, matalalla nöyryydellensä sanoi toivovansa, että hänen korkeasukuinen hoitilaansa oli iloinen ja onnellinen.

"Kyllä mar' yhtä iloinen kuin hullu koira!" tiuskasi Ramorny, "ja yhtä onnellinen kuin se raukka, jota semmoinen koira on purrut, ja joka jo tuntee lähenevän raivon oireita. — Tuo sydämetön poika, Crawford'in kreivi, kyllä näki minun tuskani, vaan ei helpoittanut yhtään ainoatakaan maljaa. Ja minun piti muka oikeutta ja kohtuutta myöten juoda ne hänen kanssansa! Jos oikein olisin täyttänyt *oikeutta* ja *kohtuutta* häntä sekä maailmaa kohtaan, olisinpa sitten viskannut hänet ulos ikkunasta ja näin kesken lopettanut elämän, josta, jos hän kasvaa aikamieheksi siihen suuntaan, johon jo nyt on taipunut, on tuleva onnettomuutta ja surkeutta koko Skotlannille, ja varsinkin Tay-joen varsilla asuville. — Ai, varo, lääkäri, siteitä auki päästäessä — kärpäisenkin sipaiseminen siivellään jo tuntuisi tässä verisessä, polttavassa tynkässäni ikään kuin puukon pistos."

"Älkää olko millännekään, jalosukuinen suosijani," virkkoi lääkäri hihittävällä ilkkumisnaurulla, jota hän turhaan pyysi peittää teeskelyllä surkuttelemisella. "Kyllähän me siihen kohta saamme verestä palsamia ja — hih, hih, hih! — lievitämme tuota kipua, jonka te, jalosukuinen herra ritari, niin miehuullisesti kärsitte."

"Miehuullisestiko kärsin?" sanoi Ramorny, irvistellen tuskasta; "minä sen jaksan kärsiä yhtä vähän kuin kiirastulen polttavaa pätsiä — luuni on kuin punaiseksi kuumennettu rauta — sinun rasvainen voiteesi on kahahtava, kun se haavaani tipahtaa. — Ja kuitenkin on se kuumuus vaan Joulukuun pakkasta, minun sydämeni palavaan hehkuun verraten!"

"Pankaamme ensin lievitysvoiteemme ruumiin haavan päälle, jalosukuinen suosijani", sanoi Dwining; "ja sitten, jos te sen sallitte, on teidän nöyrä palvelijanne koettava parannustaitoansa myös sydämenne haavaan — vaikka hiukan toivon että sydämenkin tuska johonkin määrin vaan on haavan ärtymisestä kiihtynyt, ja että, kunhan ruumiillinen kivistys saadaan viihtymään, kenties myös mielenkin myrskyisiä kuohu on itsestään asettuva."

"Henbane Dwining", virkkoi haavoitettu, kun tunsu haavansa kivun viihtyvän, "sinä olet taitava, verraton lääkäri, mutta eipä sinunkaan taitosi kaikkiin pysty. Sillä osaat tylsyttää ruumiillisen tuntoni, niin etten tunne haavani kalvavaa tuskaa; mutta sinä et osaa saada minua kärsimään, että tuo poika, jonka olen kasvattanut — ja jota rakastin, Dwining — sillä niin tein todella — hellästi rakastin — nyt hylkää minut! Pahimmat pahantekoni olen tehnyt hänen irstaisille oikuillensa mieliksi — ja hän ei viitsinyt päästää yhtä ainoaa sanaa suustansa minun hyväkseni, kun se yksi sana olisi tehnyt koko tään pulman suoraksi! Ja hän hymyili — minä näin hänen hymyilevän — koska tuo kurja ylituomari, halpain porvarein suojelusherra ja seurakumppali, vaati taisteluun minua, jonka se sydämetön prinssi tiesi kykenemättömäksi miekkaa pitämään. — Ennen kun sen unhotan ja anteeksi annan, saat sinä itse ruveta anteeksi-antamisen opin saarnaajaksi! — Ja sitten olen huolissani huomispäivän suhteen — uskotko sinä, Henbane Dwining, että todentodella tuon murhatun ruumiin haavat ovat aukeavat ja vereksiä veritippoja vuodattavat, kun murhamies tulee lähelle."

"En tiedä sanoa muuta, korkea herra", virkkoi Dwining, "kuin että vanhat tarut vakuuttavat joskus niin tapahtuneen."

"Tuo luontokappale Bonthron", sanoi Ramorny, "on aivan säikähdyksissä siitä mahdollisuudesta, ja sanoo mieluummin käyvänsä taisteluun. Mitäs sinä siitä arvelet — hän on mies niinkuin teräksestä tehty".

"Seppä se teräkseenkin pystyy, se kuuluu hänen ammattiinsa", vastasi Dwining.

"Jos Bonthron siinä tulisi tapetuksi", sanoi Ramorny, "en minä sitä liioin surisi, vaikka kyllä hänessä menettäisin hyödyllisen apukäden".

"Kyllä mar' sen uskon, ettette te, jalo herra ritari, surisi sitä kättä yhtä kipeästi kuin tuota Curfew-kadulle jäänyttä — älkää tätä leikkipuhetta pahaksi panko — hih, hih, hii! — Mutta mitä hyödyllisiä avuja sitten on tuossa Bonthron-luontokappaleessa?"

"Samat kuin verikoirassa", vastasi ritari, "hän puree haukkumatta".

"Te ette siis pelkää hänen rupeavan mitään tunnustamaan?" kysyi lääkäri.

"Kuka sen voi ta'ata, mitä edessä olevan kuoleman pelko saattanee vaikuttaa!" vastasi haavoitettu. "Hän on jo nyt osoittanut pelkurimaisuutta, joka kokonaan poikkeee hänen entisestä jäykästä kovasydämysyydestään. Hän, joka ennen tuskin viitsi pestä käsiänsäkään miestapon perästä, on nyt

tuhannessa pelossa, että kuolleesta ruumiista voipi ruveta verta vuotamaan".

"Hyvä on", sanoi lääkäri; "minun pitää sitten tehdä jotain hänen hyväkseen, koska hän minun kostoni täyttämiseksi iski läimähytti niin aikamiehen tavalla, vaikka hänen sivalluksensa kovaksi onneksi ei sattunutkaan siihen mieheen, jolle oli ai'ottu".

"Ja kenenkä syy se oli, sinä pelkuri ja konna", sanoi Ramorny, "jos ei sinun, joka osoitit hänelle halvan metsäkaurisvasan aika uroisan sijasta?"

"Herra auttakoon, jalosukuinen herra", vastasi lääkäri, "kuinka te voitte vaatia, että minun, joka en ole juuri mihinkään muuhun kuin kammari-askareisin oppinut, piti olla yhtä taitavan metsästyksessä kuin te olette, ja erottaa aika metsäkauris vasikasta sydän-yöllä pimeällä polulla? Minä jo olin epäilyksissä, kun näin hänen juoksevan sivuitsemme Wynd-kadulle sepän asunnolle päin morrice-tanssijan puvussa; minusta näytti hän olevan hiukkaa pienempi meidän oikeata miestä. Mutta kun hän sitten taas tuli ulos, viivyttyänsä sisässä vaan sen verran että kerkesi muuttaa vaatteita, ja läksi astua teikkaroimaan härännahkakylterissä sekä teräskypärissä, vihellellenkun sepän tavallista marssia, silloin, sen myönnän, erehdyin kokonaan. Minä ussin teidän verikoiranne, herra ritari, hänen kimppuunsa, ja se teki tehtävänsä kunnan lailla; vaikka kyllä se ei sattunut oikeaan otukseen. Senvuoksi olen minä, jos ei tuo riivattu seppä iske meidän poika-parkaamme kuoliaaksi kuin kivi päättänyt auttaa tuon syntipukkimme Bonthron'in pulasta kaikilla taitoni voimilla".

"Kylläpä se asia koettanee sinun lääkärintaitoasi", virkkoi Ramorny; "sillä etkös tiedä, että meidän taistelijamme, jos hän joutuu tappiolle eikä kohta kaadu tanterelle kuoliaksi kuin kivi, — tulee laahattavaksi pois sieltä kantapäistä vetäin, ja sitten, todistettuna murhamiehenä, hinattavaksi ylös hirsipuuhun ilman sen enemmittä mutkitta. Ja sen perästä kun hän siellä on saanut heilua roikkaleena tunnin tai pari, tulee luullakseni sinulle sangen vaikeaksi tehtäväksi parsia hänen katkenneita niskojaan".

"Siitä on minulla eri mieli, älkää pahaksi panko, herra ritari", vastasi Dwining siveästi. "Minä aion viedä hänet itse hirsipuunkin juuresta taikalinnaan, niinkuin ennen muinoin tapahtui Arthur kuninkaalle, ja ritari Huon'ille Bordeaux'sta, ja Oger Tanskalaiselle. Taikkapa myös, jos tahdon, aion antaa hänen roikkua hirsipuussa muutamia minuutteja tai tuntejakin, ja sitten huilahuttaa hänet pois näkyvistä yhtä helposti kuin tuuli lennättää pois karisseen lehden".

"Se on tyhjää kerskaamista, herra lääkäri", virkkoi Ramorny. "Kaikki Perth'in roistojoukko on saattava häntä hirttämispaikalle, kilvoitellen kiivaudessaan saada nähdä, kuinka aatelisherran palvelijaa hirtetään porvari-rahjuksen tapon tähden. Siellä on heitä oleva koko tuhatmäärä hirsipuun ympärillä".

"Ja vaikka heitä olisi kymmenenkintuhatta", sanoi Dwining, "enkö minä, joka olen peri-oppinut maisteri ja harjoittanut tieteitä sekä Espanjassa että Arabiassakin, saisi tuon porvarillisen sikolauman silmiä käännetyksi, kun huonoinakin konstintekijä jo osaa pettää älykkäisimpienkin ritarein tarkkaa huomiota? Minä aion, sen vakuutan teille, lumoa heidät kaikki aivan kuin olisi minulla Keddien sormus, joka teki näkymättömäksi".

"Jos totta puhut", sanoi ritari, "ja toivonpa, ettet minusta tohdi tehdä pilaa näin tärkeässä asiassa, niin sinulla on saatana apuna, jonka kanssa en minä tahdo olla tekemisissä. Minä kiellän häntä ja vastustan häntä".

Dwining nauraa hihitti sisällistä nauruaan, kun hän kuuli suosijansa näin uhkamielisesti kieltävän paholaista ja vielä auttavan kieltoansa silmien ristimisellä. Hän hillitsi itseään kuitenkin, kun näki Ramornyn muodon muuttuvan aivan ankaraksi, ja sanoi jokseenkin yksitotisesti, vaikka hänen kyllä yhä välistä täytyi väkisin kukistaa lystiä mieltänsä.

"Salaliitto, hurskahin herra ritari, salaliitto on taitoja silmänkääntämisessä vaikuttava voima. Vaan — hih, hih, hii! — en ole liitossa tuon herran kanssa, jonka te mainitsitte — ja jonka olemistakaan — hih, hii! — en minä kovin lujasti usko. — Teillä, jalosukuinen ritari, on epäilemättä ollut parempi tilaisuus hänen kanssaan tutustua".

"Jatka selitystäs, konna, mutta ilman tuota hihitystäs, josta muuten sinulle voi sangen paha palkka tulla".

"Minä tottelen, kaikkein uljain ritari", vastasi Dwining. "On mullakin, näetten te, liittoveljeni, jonka avulla ei minun taidostani olisi juuri mihinkään".

"Ja kukas se sitten on, sanopas?"

"Tapani Smotherwell, älkää pahaksi panko, herra ritari, tämän kauniin kaupungin pyöveli. Sepä kumma ettette te, jalosukuinen ritari häntä tunne".

"Ja minustahan on kumma, ettet sinä, sen konna, ole tullut hänelle tutuksi hänen virantoimituksensa kautta", vastasi Ramorny. "mutta, niinkuin näen, on nenäsi vielä halkaisematta, korvasi karsimatta, ja jos olkapäissäsi lieneekin poltinmerkki, olet niin viisas, että pidät korkeakauluksista nuttua".

"Hih, hii! te puhutte leikkiä, jalo ritari", virkkoi lääkäri. "En minä ole tuommoisten omaa personaani koskevain asiain kautta tullut liiempään tuttavuuteen Tapani Smotherwell'in kanssa, vaan onpa meillä pieni kauppa välillämme, semmoinen että minä vaihtelen joitakuita hopeapyörylöitä ystäväni Tapanin avulla loppunsa saaneitten ruumiisiin, päihin sekä muihin osiin".

"Sinua konnaa!" huusi ritari kauhistuksella, "käytätkö noita ostamiasi kurjia ihmis-jäännöksiä taikojen laittamiseksi ja noitakonstiesi auttamiseksi?"

"Hih, hii! — enpä juuri niinkään, jalo herra ritari", vastasi lääkäri jota suosijansa oppimattomuus suuresti huvitti; "mutta meillä leikkausveitsen ritareilla on tapa huolellisesti harjoitella kuolleista ruumiista otettuun jäsenten leikkaamiseen, ja noita kuolleen ruumiin osia tutkimalla saamme selvän siitä, millä lajilla samallinen ruumiin osa elävässä ihmisessä on parannettava, kun se on tullut kipeäksi väkivaltaisen loukkaamisen tai muun syyn kautta. Voi jos te, kunnioitettava herra, tahtoisitte katsahtaa minun halpaa työhuonettani, niin voisin teille siinä näyttää päitä ja käsiä, jalkoja ja keuhkoja, joiden on luultu jo kauan aikaa lepäävän vaan mullassa. Siinä on Wallacen kallo, varastettu Londonin sillan korvalta — ja ritari Simo Fraser'in sydän, joka ei aikanaan pelännyt ketään ihmistä — ja suloisen Katri Logien[30] ihana pääkkönen. — Voi jospa olisi minulle myös ollut suotu onni saada näin säilyttää minun korkeasti kunnioitettavan suosijani ritarillista kättä!"

"Häpeä, sinä halpa orja! — Tahdotkos kääntää mieltäni tuolla kauhistusten luettelollas? — Virka minulle jo kerrassaan, mihin tää puheesi viepi. Mitenkä sinun tuttavuutesi tuon koiran, pyövelin kanssa voi olla avuksi minulle tai päästää minun palvelijaani Bonthron'ia pulasta?"

"Enpä juuri toki kehoittaisikaan teitä, jalo ritari, sitä keinoa itse käyttämään, paitsi hätätilassa", vastasi Dwining. "Mutta pankaamme että taistelu on loppuun taisteltu ja meidän tappelukukkomme on saanut selkäänsä. Kaikkein ensiksi pitää hänellä silloin olla se luja usko, että me, jos ei hän jaksakaan päästä voitolle, kumminkin pelastamme hänet hirsinuorasta, sillä ehdolla nimittäin ettei hän tunnusta mitään, mikä voisi olla häväistykseksi teidän ritarilliselle kunniallenne".

"Haa! — oikein — lensipä minulle hyvä ajatus päähän", sanoi Ramorny. "Voimmepa tehdä enempääkin — me voimme pistää Bonthron'in suuhun sanasen, mistä voi tulla kiusaa kyllä hänelle, jota minun on kiroominen kovan onneni syynä. Lähtekäämme nyt tuon koiran koppeliin ja selittäkäämme hänelle kaikin puolin, mitä olis tehtävänä. Jos hän suostuu käymään parituomion alle, niin se kenties on tyhjä linnunpelotus vaan, ja siinä tapauksessa ei meillä ole mitään hätää. Ja jos hän suostuu taistelua valitsemaan, niin hän kenties — sillä hän on julma niinkuin ärsytetty karhu — saanee vastustajansa kukistetuksi; ja silloin olemme saaneet enempääkin kuin paljaan pääsön hädästä — me olemme saaneet koston. Jos Bonthron puolestaan jääpi tappiolle, niin koetamme sinun keinoas. Ja jos sinä tään asian voit koreasti laittaa sääntilleen, niin saamme näin Bonthron'in tunnustamaan mitä me käskemme, me käytämme siitä tulevan edun hyväksemme, sillä tavoin kuin toisten, kun asiasta keskustelemme, näytän, ja pääsemme oikein jättiläis-askelen likemmäksi kostoni perille. — Mutta vielä on yksi paha mahdollisuus jäljellä. Pankaamme että meidän tappelukoiramme saa kuolettavan haavan, kuka voi estää että hän ennen kuolemaansa mörähtää jotakin tunnustusta, joka poikkeaa meidän käskemästäme?"

"No totta maar' siihen hänen lääkäriinsä neuvon keksii", sanoi Dwining. "Kunhan vaan minä pääsen hänelle apua tuomaan ja saan tilaisuuden pistää sormeni hänen haavaansa, niin ei hän, uskokaa minua, suinkaan ole pettävä meitä".

"Oletpa sinä aika paholainen, aina kerkeät ilman käskemättä ja ilman yllyttämättäkin!" sanoi Ramorny.

"En luule tarvitsevani kumpaakaan, niin kauan kun olen teidän palveluksessanne, jalo ritari".

"Lähtään nyt vaan neuvomaan käskyläistämme", jatkoi ritari. "Kyllä hän on oleva kernas meitä tottelemaan; sillä, koira kuin hän on, osaa hän kuitenkin eroittaa syöttelijänsä niistä, jotka häntä pieksävät; ja hän vihaa katkerasti erästä minun entistä kuninkaallista herraani, sen vuoksi kun tämä on häntä pahasti pidellyt ja pahoilla sanoilla häväissyt. Myöskin pitää meidän sitten tarkemmin keskustella tuosta keinostasi, jolla aiot pelastaa meidän syntipukkimme porvarillisen koiralauman kynsistä".

Jättäkäämme nyt nuot molemmat kunnan miehet salaiseen keskusteluunsa, jonka seuraukset me pian saamme nähdä. He olivat, vaikka niin erilaiset luonteeltansa, erittäin soveliaat yhteisiin rikollisiin vehkeisiin, joissa toinen keinot keksi, toinen ne toimeen pani, aivan kuin saalista tavoittamaan nopsa hurttakoiria sopii yhteen saaliin jälkiä tarkasti löytävän verikoiran kanssa. Ylpeys ja itsekkäisyys oli

heissä molemmissa yhteinen; mutta eri säädyn, kasvatuksen sekä luonnonlahjain vaikutuksesta olivat ne kummassakin noista miehistä saaneet aivan erilaisen luonteen.

Kuinka erilaisilta näytti tuo prinssin suosiossa oleva, kunnianhimoissaan korkealle pyrkivä hovilainen, lempiseikoissaan menestyvä teikkari ja uljas soturi sekä tuo nöyrä, kunnioitusta vaatimaton lääkäri, jolle näkyi olevan hauska saada häväistyksiä. Mutta yhtähyvin tämä viimeinmainittu salaa sydämessään tiesi, itsellään olevan laajan opin, ja tiedon sekä taidon voiman, jotka hänet korotti verrattomasti etevämmäksi kaikkia sen ajan oppimattomia aatelisherroja. Henbane Dwining oli niin varma tästä ylivoimastansa, että hän välistä, aivan, kuin petoin vartija, huviksensa rohkeni nostaa Ramornyn kaltaisten miesten hurjaa vihastusta. Hän luotti siihen, että hän nöyrällä käytöksellään kuitenkin oli pääsevä eheänä tuosta nostamastansa kuohusta, aivan kuin Indialais-poika kepeässä veneessään, turvaten juuri sen ohkaisuuteen, lähtee pelkäämättä keskelle rannan möyryävää maininkia, joka epäilemättä löisi vahvimman laivanpaatin palasiksi. Paroni ja linnan-isäntä tietysti halveksi tätä nöyrää lääkäriä; mutta yhtähyvin Ramorny tunsii Dwining'in voimallisen vaikutuksen henkehensä ja jäi väittelyissä tämän kanssa aina tappiolle, niinkuin kahdentoista-vuotias poikakin, jos vaan ratsastustaidon temppeihin oikein on oppinut, saattaa voittaa tulisen hevosen hurjimmat temmellykset. Mutta Dwining puolestaan ylenkatsoi Ramornya melkein kokonaan. Itseensä häntä verraten, ei hän pitänyt tuota ritaria juuri paljon parempana luontokappaletta, semmoisena, jolla tosin oli voimaa hävittelemään, niinkuin härkä tekee sarvillansa, susi hampaillansa, vaan joka peräti oli halveksittavan tyhjän taika-uskonsa orjuudessa ja pappisjuonien vallan alla — pappisjuoniksi Dwining muuten sanoi kaikkea uskontoa. Ylimalkaan katsoi hän Ramornya mieheksi, jonka luonto oli luonut hänelle orjaksi, siksi että hän tuon miehen työn kautta saisi itselleen kultaa kaivetuksi — kultaa, jota Dwining jumaloitsi ahneella himolla; tämä ahneus oli heikoin, vaikkei suinkaan ilkein puoli hänen luonteessaan; omissa silmissään hän kuitenkin peitteli tätä halpaa ahneuttansa sillä, että uskotteli itselleen, vallanhimon olevan sen oikeana alkuna.

"Henbane Dwining", puhui hän itsekseen, ihastuksella katsellessaan sitä aarretta, jonka hän oli koonnut salaiseen kätköön ja jota hän aika ajoin aina kävi ihailmassa, "ei olekaan mikään typerä saituri, joka noihin pyörylöihin on rakastunut niiden kultaisen kiillon tähden; hän suvaitsee niitä ainoasti senvuoksi, kun ne omistajalleen antavat niin suuren vallan. Mitä on maailmassa, jota ei näiden kautta saisi käsihinsä? Jos rakastat kauneutta, vaan olet itse ruma, vaivainen, ränstynyt ja vanha — niin tässä on syötti, jota kauneinkin heistä on ahneesti haukkaava. Jos olet heikko, voimaton, mahtavain sorron alainen — niin tässä suoja sinulla, voimakkaampi tuota pikkutyrania, joka sinua peloittaa. Jos haluat komeutta ja ulkonaista rikkauden loistoa — niin tämä musta arkku tässä sisältää avaroita seutuja, täynnä vuoria ja laaksoja, monta suurta metsää täynnä otuksia, ja tuhansien alamaisten uskollisuuden. Jos tahdot suosiota hovista, maallikkoin tahi pappien — niin kuningasten armollinen hymy, pappien ja paavien anteeksi-anto jo tehdyistä rikoksista, aineet, jotka papin-orjille ja hupsuille antavat rohkeuden ryhtyä vereksiin rikoksiin — kaikki nuot pyhät pahuuden yllyttimet voidaan saada kullalla.

"Kostokin — jonka jumalat, niinkuin sanotaan, muka ovat pitäneet omakseen, luultavasti kun kateudessaan eivät sitä makeata herkkupalaa soisi ihmisille — senkin voi ostaa kullalla. Mutta sen voipi myös saavuttaa etevällä taidolla, ja se onkin jalompi keino. Senvuoksi tahdon säästää tämän aarteeni toisiin tarpeisiin ja pyrin kostoni perille ilman rahan kulutuksetta — taikka, paremmin sanoen, tahdon voittoriemuuni onnistuneesta kostosta vielä myös lisätä ilon karttuneesta rikkaudesta".

Näin ajatteli Dwining, kun hän, palatessaan ritari Ramornyn luota, lisäsi siellä monenlaisesta avustaan saadut kullat entiseen aarteeseen. Hetkisen ihaeli hän tätä salaista aarniotaan, vaan sitten pani arkun lukkoon ja läksi sairaitansa katsomaan. Tällä matkallaan hän aina jätti katuvarren seinäpuolen jokaiselle vastaantulijalle, ja kumarsi, kohottaen takkiansa, köyhimmällekkin porvarille, pienimmällekkin puotimiehelle, jopa päiväläisillekin, jotka koettivat saada itselleen epätietoista leipäänsä otsansa hiessä.

"Te maan madot", arveli hän itsekseen, näin osoittaessaan heille kohteliaisuutta, "te halvat, pölkkypäiset käsityöläiset! Jos te tietäisitte sen salaisuuden, joka on tään avaimen takana, mikä sää sitten olisi niin ilkeä, ettei lakkinne kohta lentäisi päästänne minun lähetessäni? Mikä haiseva katu-oja teidän vihelijäisessä kaupunki-hökkelissäni sitten olisi niin inhottava, ettette te lankeisi polvillenne ja palvelisi minua, niin suuren rikkauden omistajaa? Tahdonpa olla teidän painajaisenne, koska muka en kelvannut teille raatimieheksi. Niinkuin yöllinen painajainen tahdon näkymättömänä rasittaa teitä. — Ja tuo kurja Ramorny sitten, joka, kun hän kätensä menetti, sillä menetti ainoan johonkin kelpaavan ruumiinjäsenensä, aivan kuin köyhin käsityöläinen — *tuo* mokomakin soimaelee minua suun täydeltä, ikään kuin mikään, mitä *tuommoinen* voi sanoa, saattaisi närkästyttää minun kaltaistani lujaa mieltä! Mutta näin haukkuessaan minua konnaksi, roistoksi ja orjaksi, hän tekee juuri yhtä viisaasti kuin jos huviksensa tukistaisi sitä, jonka kynnet ovat kiinni hänen sydänjuurissaan. Jokaisen hänen soimauksensa minä voin kohta kostaa ruumiin kivulla tai sydämen tuskalla, eikä — hih, hii! — meillä ole koskaan pitkiä maksamattomia rätinkejä välillämme siinä suhteessa, se tulee tunnustaa".

Lääkärin miettiessä näitä perkeleellisiä mietteitä ja matelevalla tavallansa kulkiessa pitkin katua, kuului yht'-äkkiä naisten huutoa hänen takaansa.

"Kas tässä hän on, Pyhät Neitsyt olkoon kiitetty! — tässä on paras auttaja koko Perth'issä!" huusi yksi.

"Puhukoot he siitä, että ritareilla ja ruhtinailla on voima hädästä auttaa, niinkuin he sanovat — mutta kas minä luotan paraiten maisteri Dwining'iin, meidän apteekkariin, kummit", huusi toinen.

Silmänräpäyksessä olivat nämät huutajat, kauniin Perth'in kaupungin porvarivaimoja, saavuttaneet ja piirittäneet lääkäriin.

"No, no — mikäs nyt hätänä?" kysyi hän. "Kenenkä lehmä nyt on poikinut?"

"Ei nyt ole puhetta lehmän poikimisesta", virkkoi yksi vaimoista, "vaan yksi pieni orpo-raukka on kuolemaisillaan. Tulkaa siis kiireesti, sillä meidän luottamuksemme on luja teihin, niinkuin Bruce sanoi Saariston Donald'ille".

"*Opiferque per orbem dicor* (Ja avuntuojaksi mua mainitaan ympäri maailmaa)" sanoi Henbane Dwining. "Mikä tauti lasta vaivaa?"

"Kurkkutauti? kurkkutauti?" huusi yksi naisista; "se viaton pienokais-raukka kronkottaa niinkuin korppi".

"Vai *Cynanche trachealis* — se tauti tekee kiireistä työtä. Viekää minut paikalla sinne", virkkoi lääkäri, jolla oli tapa tehdä, mitä hänen virkaansa kuului, palkkaa kysymättä ja avuliaasti, vaikka hän muuten oli niin rahalle ahne ja niin ilkeä luonteeltaan. Koska emme voi luulla hänessä olleen mitään parempaa vaikutinta, niin mahtoi siihen olla syynä maineenhalu ja taitonsa rakkaus.

Tällä kertaa hän kuitenkin varmaan olisi kieltänyt apuansa, jos hän niin hyvissä ajoin, että sillä olisi kerjinnyt keksiä jonkun teko-esteen, olisi huomannut mihin häntä nuot hyväntahtoiset kummi-muorit veivät. Mutta ennen kuin hän sen arvasikaan, vietiin lääkäri kiireesti Olivier Proudfulen taloon. Sieltä kuului niiden naisten laulu, jotka pesivät ja pukivat lakintekijä-vainajan ruumista, valmistuen sitä huomispäivän juhlallista paari-tuomiota varten. Heidän laulustansa antakoon seuraava nyky-aikainen mukailus jonkun käsityksen:

Näkymätön olento,
Joka ilmaan sulit jo,
Mutta vielä viivyt lässä
Luona ruumihi tässä.

Levähtäköön siipesi,
Minne käykin kulkusi,
Oikeaan tai vasempahan,
Taivaasen tai Manalahan.

Tule murhaas kostamaan,
Surmaas ennen aikojaan;
Kaikk' jo haihduit ruumiist' eri,
Käskys vielä kuulee veri.

Astunnan kun kuulet taas,
Minkä viimeks' kuulit maass';
Sen kun näet, niin viimeiseksi
Sammuvainen silmäs keksi. —

Jälleen herää ruumiisi,
Vapahtavat hermosi,
Haavat vuotaa verta uutta,
Verta verestä ne huutaa.

Paatunut vaikka hän oli, tunsii lääkäri sydämessään suuren vastahakoisuuden astumaan tään miehen kynnyksen yli, jonka kuolemaan hän, vaikka, mitä personaa koski, erehdyksestä, oli ollut syypää.

"Antakaa mun mennä, eukot", sanoi hän; "taidostani on ainoasti eläville apua — kuolleisin ei meillä lääkäreillä ole mitään valtaa".

"Ei, teidän autettavanne onkin ylikerrassa — nuorin orpolapsista —".

Dwining'in ei auttanut muu kuin astua sisään. Mutta hänen hämmästykseseen akat, jotka puuhaelivat ruumiin ympärillä, yht'-äkkiä vaikenivat kesken lauluansa, samassa kun hän astui kynnyksen yli, ja yksi keistä sanoi: "Herrainen aika — kukahan nyt tuli taloon? — Haavasta tuli suuri veritippa!"

"Vielä vai", arveli toinen, "se on vaan voidetta".

"Ei, kummi, kyllä se oli verta. — Minä kysyn vielä kerran, kukahan nyt tuli taloon?"

Yksi muijista katsahti kammarista ulos pieneen porstuaan. Siellä Dwining, vetäen esteeksi sitä veruketta, ettei hän oikein selvään nähnyt portaita, joita myöten oli astuminen suruhuoneen yliselle, yhä vielä viivyskeli; niin oli hän hämmästynyt akkojen puheesta, jonka oli kuullut.

"No, eihän se ollut kukaan mun kuin arvoisa maisteri Henbane Dwining", vastasi uloskatsoja.

"Vai maisteri Henbane Dwining", vastasi ensimmäinen puhuja, rauhoittuneella äänellä; "paras apumme kaikessa hädässä! — sitten se tippa varmaankin vaan oli voidetta".

"Ei", virkkoi toinen, "kyllähän se sentään saattoi ollakin verta — sillä tää tohtori, katsokaa, kun ruumis löydettiin, sai majistratin käskystä tutkia haavaa aseillaan, ja kuinkas se kuollut ruumisparke voi sen tietää, että se tapahtui hyvässä tarkoituksessa?"

"Niin oikein, kummi; ja koska Olivier naapuri-parka usein eläissäänkin luuli ystäviä vainooviksi vihollisiksi, eipä ole syytä luulla, hänen älynsä nyt tulleen terävämmäksi".

Sen enempää ei Dwining saattanut kuulla puheesta, sillä hänen täytyi nyt astua ylös jonkunlaiseen vinttikammariin, missä Marketta istui leskivuoteellaan, likistäen lastansa vasten rintaansa. Pienokainen, joka jo oli ihan musta kasvoiltaan ja ryki tuolle taudille omituisella käheällä tavalla, näkyi olevan aivan liki lyhyen elämänsä loppua. Yksi Dominikolais-munkki istui vuoteen vieressä, pitäen toista lasta sylissänsä, ja puhuen aika ajoin pari hengellisen lohdutuksen sanaa tai lausuen mielensä lapsen tilasta.

Lääkäri loi kunnan munkkiin yhden ainoan silmäyksen, vaan se oli täynnä tuota tiedemiehen sanomatonta ylenkatsetta hänen virkaansa sekaantuvia oppimattomia vastaan. Hänen oma apunsa vaikutti kohta paikalla ja voimallisesti; hän tempasi lapsen epätoivoisen äidin sylistä, paljasti sen kaulan ja iski suonta, josta verta runsaasti virtasi pienen sairaan viipymättömäksi helpoitukseksi. Eipä aikaakaan, niin oli kaikki vaaran oireet kadonneet, ja Dwining, sidottuansa suonen jälleen umpeen, pani lapsen takaisin puoleksi hulluuntuneen äidin syliin.

Vaimo-paran suru miehensä kuolemasta, joka lapsen hengen-hädän aikana oli unohtunut, puhkesi nyt jälleen ilmi kiihtyneen kosken voimalla, joka on viimein murtanut tokeen, mikä hetkisen aikaa on estänyt sen tulvaa.

"Voi, oppinut herra", virkkoi Marketta, "te näette tässä nyt köyhän vaimon, vaikka ennen olette tunteneet minut varakkaaksi. Mutta käsi, joka on palauttanut tämän lapsen elävänä minun syliini, ei saa tyhjänä jättää tätä mun huonettani. Jalomielinen, lempeä maisteri Dwining, ottakaa tämä rukousnauha — sen helmet ovat eben-puusta ja hopeasta — vainaja aina tahtoi että kaikki hänen kapineensa olisivat sievät niinkuin herroilla — ja herrankaltainen hän oli kaikessa elämässään enemmän kuin kukaan hänen säädysään, ja senmukainen oli myös hänen kuolemansa".

Näin puhuttuaan hän äänettömässä tuskanpuuskassaan painoi mies-vainajansa rukousnauhan rintaansa ja huuliansa vasten, ja tahtoi sitten antaa sen Dwining'in käteen.

"Ottakaa se", sanoi hän, "muistoksi hänestä, joka teistä niin paljon piti. — Voi! olihan hänellä aina tapa sanoa, että jos jotakin ihmistä vielä oli mahdollinen temmata pois haudan partaalta, niin sen varmaan oli maisteri Dwining osaava tehdä. — Ja nyt hänen oma lapsensa on tänä siunattuna päivänä tullut poistemmatuksi haudan partaalta juuri sillä tavalla, vaan hän itse makaa tuossa kylmänä ja kovettuneena, eikä tiedä mitään lapsensa terveydestä tahi sairaudesta! Voi, voi päiviäni! Voi, voi minua! — Mutta ottakaa te tämä rukousnauha, ja muistakaa hänen sieluparkaansa, joka kerta kun sitä pujotatte sormienne välitse. Hän on pääsevä kiirastulesta sitä pikemmin, jos hyvät ihmiset rukoilevat hänelle huojennusta".

"Pitäkää rukousnauhanne, muori — en minä osaa mitään silmäkääntäjän konsteja — minä en osaa mitään loitsulukuja", sanoi lääkäri, joka oli liikutettu enemmän kuin kenties hänen kova sydämensä oli aavistanut ja joka koetti päästä tuosta pahan-enteisestä lahjasta. Mutta nämät viimeiset sanat olivat loukanneet hengellistä miestä, jonka läsnä-oloa ei Dwining ollut muistanutkaan.

"Mitä puhetta se on, herra tohtori!" virkkoi Dominikolais-munkki. "Sanotteko te rukouksia joutaviksi

loitsuluvuiksi? Kylläpä minä muistan, Chaucer'in, tuon englantilaisen runoniekkan sanovan teistä lääkäreistä, että teidän kätenne aniharvoin puuttuu raamattuun. Mutta äitimme, kirkko, joka viime aikoina oli hiukan torkahdellut, on nyt taas saanut silmänsä auki, niin että se voi erottaa ystävänsä vihollisistaan. Ja olkaa varma siitä — —".

"No, no, arvokas isä", keskeytti häntä Dwining, "jopa te nyt olettekin minulle kovin ankara. Enhän minä sanonutkaan muuta kuin ettei minussa ole ihmetöitten tekijää, ja arvelin vaan vielä lisätä, että koska kirkko epäilemättä semmoisia saapi aikaan, sopii tätä kallista rukousnauhaa paremmin antaa teidän haltuunne, käytettäväksi semmoisella tavalla, joka olisi suurimmaksi siunaukseksi vainajan sielulle".

Hän laski rukousnauhan munkin käteen ja lähti kiireesti pois suruhuoneesta.

"Olipa tää aika kummalla ajalla sattunut käynti tässä talossa", virkkoi hän itsekseen, kun hyvin oli päässyt ulos. "Minä noista loruista kyllä huolin vähemmin kuin kuka tahansa muu; mutta vaikka se on vaan joutavaa pelkoa, olen kuitenkin iloinen siitä, kuin sain tuon räakkyvän lapsen pelastetuksi kuolemasta. Ja nyt mun pitää kiirehtiä ystäväni Smotherwell'in luokse, jonka minä hyvin toivon saavani suostumaan minun hankkeeseeni Bonthron'in suhteen. Ja näin olen sitten pelastanut taksi ihmishenkeä, sen sijaan että hukutin yhden ainoan".

KOLMASKOLMATTI LUKU.

Verinen tuoss' on ruumiinsa;
Haavansa, niinkuin sata suuta,
Auk' on ja kovaa kosta
Murhaajan julman päälle huutaa.

Uranus ja Psyke.

Perth'in majistraatti oli Jumalan tuomiota varten valinnut tuomiokirkon, joka oli omistettu St. Johannekselle, kaupungin suojeluspyhälle, ja jossa he siis arvelivat paraiten voivansa toivoa tasapuolista oikeutta. Dominikolaisten ja Karthausilaisten luostarit niinkuin myös muut kirkot kaupungissa olivat aina saaneet suuria lahjoja kuninkaalta sekä aatelisherroilta; senvuoksi porvarein neuvoittelukokouksessa nousi se yleinen huuto, että pitäisi vaan uskoa asia heidän "oman kunnan St. Johannes-ukon huostaan", jonka hyvästä suosiosta voitiin olla aivan varmat. Hän oli luotettava paljon paremmin kuin kaikki nuot uudet suojelusmiehet, joiden kunniaksi Dominikolais-, Karthausilais-, Karmelilais-munkit y.m.m. olivat rakentaneet myöhempiä kirkkoja. Ainainen eripuraisuus munkistojen sekä muiden pappien välillä vielä kiihdytti riitaa siitä, mikä paikka oli valittava Jumalan tehtävää ihmetyötä varten, paikka, jossa Hän, ihmisten suorasta pyynnöstä, oli ratkaiseva, oliko tuossa epätietoisessa syytöksessä perää vaiko ei. Majistraatin sihteeri oli erittäin kiivas saamaan St. Johanneksen kirkkoa valituksi, aivan kuin olisi hän luullut pyhien miehen erinnee eri puolueisiin, joista toiset pitivät kauniin Perth'in kaupungin puolta, toiset sen etua vastustivat.

Kaikellaisia pieniä juonia siis pantiin liikkeelle ja taas tehtiin tyhjiksi, ennen kun vaali saatiin päätetyksi. Mutta kaupungin majistraatti, joka katsoi tämän asian likeltä koskevan heidän kaupunkinsa kunniaa, päätti viimein uskoa sen St. Johanneksen haltuun, viisaasti kyllä luottaen tämän suojeluspyhänsä oikeuden tuntoon ja tasapuolisuuteen.

Puolipäivän messu pidettiin mainitussa kirkossa suurimmalla juhlallisuudella, minkä asianhaarat tekivät mahdolliseksi; koko ihmisjoukko, josta kirkko oli täpötäynnä, lähetti ylös taivaasen moninkertaiset, hartaat rukouksensa; ja sen jälkeen valmistauttiin kuulustamaan Jumalan tuomiota lakintekijä paran hämärästä murha-asiasta.

Tässä tilaisuudessa osoitti itsensä koko se mieltä valtaava juhlallisuus, jota katolisen kirkon menot ovat niin soveliaat aikaan saamaan. Itäisen ikkunan kautta valui lasin kirjavien, kalleitten maalausten kautta puolihämäräksi tehty valo alas pää-alttarille. Sen eteen asetetulla paarilla makasi murhatun miehen ruumis, käsivarret ja kädet ristissä rinnan päällä, sormet ojennettuna ylöspäin, ikään kuin tuo kuollut ruumis itsekin olisi rukoillut sieltä rangaistusta niille, jotka väkivallalla olivat erottaneet kuolemattoman hengen sen murretusta asunnosta.

Aivan parin vieressä seisoi valtaistuin, jolla Robert kuningas istui, veljensä Albanyn herttua rinnallaan; prinsillä oli alempi istuin, myöskin isänsä rinnalla. Tämä laitos nosti huomiota; sillä koska

Albanyn istuin oli melkein samallinen kuin itse kuninkaan, niin oli näin tavoin kruununperillinen, vaikka jo täysi-ikäinen, ikäänkuin alennettu setäänsä alemmaksi kaiken, tähän kokouneen Perth'in kansan nähden. Paari oli niin asetettu, että sen päällä makaava ruumis näkyi useimmille kirkossa läsnä-oleville.

Paarin pääpuolella seisojaksi ritari Charteris päällekkäntäjänä, jalkapuolella nuori Crawford'in kreivi, syytetyn edusmiehenä. Rothsayn herttuan puhdistavainen todistus oli vapauttanut ritari Ramornyn pakosta tulla tänne parituomion alaiseksi; ja hänen sairautensa antoi hänelle syyn kokonaan pysyä kotona. Hänen palvelijansa sitä vastaan olivat läsnä; heitä oli kahdeksan, yhdeksän miestä, niihin luettuna nekin, jotka, vaikka olivat Ramornyn käskyin alla, oikeastaan olivat prinssin palveluksessa eivätkä vielä olleet saaneet siitä eroa. Useimmat heistä olivat pahassa huudossa irstastapaisina miehinä, joten kyllä saattoi luulla mahdolliseksi, että he pyhä-iltana syntyneessä kahakassa olivat voineet tappaa lakintekijän. He seisoivat kaikki rivissä pitkin kirkon vasempaa seinää, puettuna valkeihin viittoihin, jotka olivat katumusta tekevän puvun kaltaiset. Kaikkein silmät olivat heihin käännetyt, josta useimmat olivat levottomiksi tulleet, ja siitä taas katselijoissa usko heidän syyllisyyteensä suuresti vahvistui. Todellisella murhamiehellä oli näkö, joka ei häntä voinut ilmi-antaa — synkkä, jörömainen katsanto, joka ei edes iloisissa pidoissa eikä viinin juomisesta ilahtunut, eikä myös ilmijoutumisen ja kuoleman pelosta masentunut.

Olivier'in ruumiin asemasta on jo ollut puhe. Kasvot, rinta ja käsivarret olivat paljastettuna. Muu ruumis oli peitetty hikiliinalla hienoimmasta aivnapalttinasta, niin että, jos verta jostain paikasta tipahti, se ei voinut olla kohta näkyviin tulematta.

Sen perästä kun puolipäivän-messu oli pidetty, luettiin juhlallinen rukous, että Jumala armostaan suojelisi viatonta ja saattaisi syyllisen ilmi, ja sitten käskettiin Eviot'ia, ritari Ramornyn hovipoikaa, lähenemään paaria. Hän teki sen epävakaisella astunnalla. Kenties hän luuli, sisällisen vakuutuksensa siitä, että Bonthron oli murhamies, jo tekevän hänet jollakin lailla osalliseksi syyhyn, vaikei hän ollutkaan suorastaan ollut siihen apuna. Hän seisahtui paarin viereen, ja hänen äänensä vapisi, kun hän kaiken sen kautta, mitä oli luotu luomisen seitsemänä päivänä ja yönä, taivaan ja helvetin, autuutensa sekä viimein vielä Jumalan, koko maailman luojan kautta vannoi, olevansa syytön ja viaton siihen veriseen työhön, joka oli tehty hänen edessään makaavaa miestä vastaan. Lopulla hän vielä teki ristimerkin ruumiin rintaan, valansa vahvistukseksi. Ei näkynyt mitään merkkiä. Ruumis pysyi kankeana, kuin ennen, eikä kuivettuneista haavoista tipahtanut tilkkastakaan verta.

Kaupunkilaiset katsahivat toinen toiseensa ja perinjuurinen hämmästys näkyi heidän silmistään. He olivat olleet aivan varmat Eviot'in syyllisyydestä, ja hänen levottomuutensa oli tämän epäluulon tehnyt vielä lujemmaksi. Siitä syystä olivat he nyt aivan hämillänsä siitä, kun hän näin oli päässyt eheänä. Tämä seikka toiselta puolen rohkaisi Ramornyn muita palvelijoita; he kävivät valalle rohkeudella, joka yhä eneni, koska jokainen heistä, vuorostaan seisottuansa paarin vieressä, julistettiin vapaaksi kaikesta epäluulosta Olivier Proudfulen murhan suhteen.

Yksi mies vaan ei ollut saanut ollenkaan osaansa tuosta enenevästä rohkeudesta. Nimi "Bronthron!" kajahti kolme kertaa kirkon holvikaaria myöten; mutta sen omistaja ei millään muulla merkillä osoittanut kuulleensa huudon, paitsi jonkunlaisella suonenvedontapaisella liikahtuksella jaloillaan, ikään kuin olisi häneen äkkiä sattunut halvaus.

"Puhu, sinä koira!" kuiskasi Eviot; "taikka saat kuolla koiran tavalla!"

Mutta murhamiehen pää oli hänen edessään olevasta näöstä käynyt niin pyörälle, että tuomarit, hänen käytöksensä nähdessään, olivat kahdella päällä, pitkö hänet väkisin laahata paarin ääreen vaiko kohta tuomita uppiniskaisena. Vasta kun kolmanneksi kerraksi kysyttiin, tahtoiko hän käydä tuohon parituomion koetukseen, vastasi Bonthron tavallisella harvasanaisuudellansa:

"En käy — kuinkas voin tietää, mitä kaikkia silmäkääntäjän temppuja siinä tehdään, joiden kautta miesparan henki voi joutua hukkaan? — Minä vaadin kahdentaisteluun jokaista, ken väittää että minä tuolle vainajalle olen pahaa tehnyt".

Ja ainaisen tavan mukaan hän viskasi kintaansa kirkon permannolle.

Kun Heikki Seppä samassa astui esiin, nousi läsnä-olevissa yleinen, puoliääninen suostumus-huuto, jota ei edes kuninkaan oma läsnä-olo saanut kokonaan hillityksi. Heikki nosti rosvon kintaan maasta, kiinnitti sen lakkiinsa ja viskasi puolestaan kintaansa maahan, taistelun pantiksi. Mutta Bonthron ei sitä ottanutkaan.

"Ei hän ole minun vertaiseni", mörisi rosvo, "eikä mahdollinen minun kinnastani nostamaan. Minä olen Skotlannin perintöprinssin palveluksessa, koska olen hänen tallimestarinsa käskyläinen. Tuo mies tuossa on vaan halpa käsityöläinen".

Mutta tähän prinssi jo keskeytti Bonthron'in puheen. "*Sinäkö* vai olet minun palveluksessani, koira! Minä annan sinulle eron heti paikalla. — Käy vaan hänen kimppuunsa, seppä, ja kalkuta häntä aikalailla, niinkuin et vielä koskaan ole kalkuttanut alaisintasi! — Se roisto on sekä syyppää murhaan että valapattoinen. Koko hänen näkönsä jo minua inhottaa — ja jos kuninkaallinen isäni tahtoo kuulla minun neuvoani, niin annetaan heille kummallekin kelpo Skotlannin kirves, ja saammepa ennen, kuin tää päivä on tullut puolta tuntia vanhemmaksi, nähdä kumpi heistä on parempi mies".

Tähän ehdoitukseen molempien puolueitten edusmiehet, Crawford'in kreivi ja ritari Charteris, mielellään suostuivat, ja koska molemmat taistelijat olivat alhaista säätyä, päätettiin että heidän piti olla varustettuna ainoasti teräskypärillä, härännahka-kylterillä ja kirveillä. Taistelu oli alkava niin pian kuin he olivat siihen varustetut.

Tantereksi valittiin Nahkurinkenttä, likeinen, mainitulle ammattikunnalle kuuluva paikka, missä nahkurit pian laittoivat puhtaaksi noin kolmekymmentä jalkaa pitkän, viiskolmatta leveän sijan. Tänne riensivät aatelisherrat, papit ja porvarit kaikki kilpaa — ainosti vanha kuningas, jota tuommoiset veriset näöt inhottivat, meni kotiin, uskoen taistelun valvomisen valtiomarskille, Errol'in kreiville, jonka virkaan se toimi lähimmin kuuluikin. Albanyn herttua katseli tätä kaikkea tarkalla, valppaalla silmällä, hänen veljenpoikansa sitä vastaan hänelle omituisella huolettomuudella.

Koska taistelijat astuivat taistelutarhan sisään, ei voinut mikään olla enemmän silmäänpistävää kuin perinjuurinen vastahakoisuus heidän välillensä. Seppä oli iloisen näköinen; hänen säihkyvät, kirkkaat silmänsä jo näkyivät edeltäpäin loistavan toivotun voiton ilosta. Bonthron peto sitä vastaan oli yrmeän ja alakuloisen näköinen; hän oli aivan kuin yöllinen lintu, joka pimeään työpaikkansa suojasta on tullut ajetuksi ulos päivänpaisteeseen. He vanhoivat valansa kumpikin vuorostaan, kumpikin vakuuttaen asiansa oikeaksi; Heikki sen teki iloisella, miehuullisella uskalluksella, Bonthron jörömäisellä lujudella. Tämän nähdessään virkkoi Rothsayn herttua valtiomarskille: "Oletteko te koskaan, jalo Errol'in kreivi, nähneet noin paljon ilkeyttä, julmuutta ja, niin kuin minusta näyttää, pelkuriutta, kuin tuon roiston katsannossa?"

"Eipä hän juuri kauniilta näytä", vastasi kreivi; "mutta on hän väkevä karhu, sen olen nähnyt".

"Panisinpä vetoon tynnyrillisen viiniä, jalo kreivi, että hän jääpi tappiolle. Heikki Seppä on yhtä väkevä, ja sen lisäksi vilkkaampi liikunnoissaan. Ja katsokaas sitten hänen rohkeaa katsantoaan! Tuossa toisessa miehessä on jotakin, mikä on inhottavaa katsella. Antakaa heidän käydä toistensa kimppuun nyt kohta, jalo valtiomarski, sillä minua tuon roiston näkö oikein ilettaa".

Valtiomarski nyt kääntyi lesken puoleen, joka syvään murhepukuun puettuna ja lapsensa vieressään istui tuolilla aituuksien vieressä. "Vaimo", kysyi hän, "tahdotko vapaasta tahdostasi ottaa tämän miehen, Heikki Sepän, puolustajaksesi tässä taistelussa?"

"Tahdon — koko sydämestäni", vastasi Marketta Proudpute; "ja suokoon Jumalan sekä St. Johanneksen siunaus voimaa ja onnea hänelle, joka orpojen puolesta on taisteleva".

"Sitten julistan tämän kentän lailliseksi taistelutarhaksi", lausui valtiomarski ääneensä. "Älköön kukaan, kuolemanrangaistuksen uhalla, uskaltako keskeyttää tätä taistelua sanalla, viittauksella taikka silmän-iskulla. — Soittakaa torvia, ja te, taistelijat, käykää päälle!"

Torvet torahtivat, ja taistelijat lähenivät toisiansa tanteren vastakkaisilta päiltä, lujilla, tasaisilla askelilla, pitäen toinen toistaan tarkasti silmällä, hyvin harjaantuneina kuin he olivat silmien liikkumisista päättämään, mihin paikkaan aiottu sivallus oli iskevä. He seisahtuivat, tultuansa niin likelle, että ulottuivat sivaltaamaan, ja olivat milloin toinen, milloin toinen sivaltavinaan, saadakseen tarkan käsityksen vastustajansa liikkuvaisuudesta ja valppaudesta. Viimeinkin näkyy Bonthron kyllästyneen näihin tyhjiin temppuihin tai pelänneen, että sepän liukkaammat liikunnot saisivat hänen kömpelön väkevyytensä väsytyksi; hän kohotti siis kirveensä suoraan iskuun, lisäten alas-iskevän aseensa omaan painoon vielä vahvaimen käsiensä koko voiman. Mutta seppä väisti tämän iskun syrjälle hypähtämällä; sillä aiotulla läimäyksellä oli liian kova vauhti, että sen olisi voinut estää oman aseensa väliinpistämällä. Ja ennen kuin Bonthron tämän iskun perästä jälleen oli kerjinyt asettaa itsensä puolustus-asemaan, iski jo seppä häntä sivultapäin vasten teräskypäriä, niin että rosvo kaatui maahan.

"Tunnusta tahi kuole", virkkoi voittaja, astuen jalkansa voitettun rinnan päälle ja pitäen kirveensä terävää kärkeä likellä Bonthron'in kurkkua.

"Kyllä minä tunnustan", sanoi rosvo tuimasti katsahtain ylöspäin. "Anna minun nousta,".

"En, ennen kuin olet myöntänyt olevasi voitettu", sanoi Heikki Seppä.

"Minä myönnän", mutisi taas Bonthron, ja Heikki julisti kaikuvalla äänellä, että hänen vastustajansa

oli voitettu.

Rothsain ja Albanyn herttuat, valtiomarski sekä Dominikolais-abotti nyt astuivat tarhan sisään ja kysyivät Bonthron'ilta, myönsikö hän olevansa voitettu.

"Myönnän", vastasi rosvo.

"Ja syypää Olivier Proudfulen murhaan?"

"Myönnän — vaan minä tapoin hänet erehdyksestä toisen sijasta".

"Ja ketä aiot tappaa?" kysyi abotti. "Tunnusta, poikani, niin että voit saada syntisi anteeksi toisessa maailmassa; sillä täällä ei ole sinulla paljon oltavaa".

"Luulinpa hänet, jonka tapoin", vastasi voitettu rosvo, "täksi samaksi, jonka käsi minut on lyönyt maahan ja jonka jalka painaa rintaani".

"Ylistetyt olkoot pyhätmiehet!" lausui abotti. "Nyt tulevat kaikkein niiden silmät avatuiksi, jotka epäilevät pyhän Jumalan-tuomion totuutta. Katsokaas, tuo on nyt puuttunut siihen paulaan, jonka hän oli viattomalle virittänyt!"

"Minä olen tuskin ikinä ennen nähnyt tuon miehen", sanoi seppä. "En ole koskaan tehnyt mitään pahaa hänelle enkä hänen suvulleen. — Kysykääpäs siis, kunnian-arvoinen herra abotti, häneltä, minkätähden hän niin kavalasti tahtoi murhata minua".

"Se on sopiva kysymys", sanoi abotti. "Osoita siis, poikani, kunniaa Hänelle, jolle se on tuleva, vaikka se tapahtuukin sinun oman häpeäsi julistamisella. Mistä syystä väijyit tämän näin sepän henkeä, vaikka hän ei sano tehneensä sinulle koskaan pahaa?"

"Hän oli tehnyt pahaa herralleni, jota palvelen", vastasi Bonthron, "minä tein tekoni herrani käskystä".

"Kenenkä käskystä?" kysyi abotti vielä.

Bonthron oli hetkisen aikaa vaiti, ja sitten mörähti: "Hän on liian mahtava, että minä uskaltaisin hänen nimeänsä virkkää".

"Kuules, poikani", sanoi munkki, "lyhyen hetkisen kuluttua ovat maailman suuruus ja halpuus sinulle vaan olevat tyhjiä sanoja. Kärkyjä jo par'-aikaa tuodaan tänne, joilla sinut viedään mestauspaikalle. Sentähden, poikani, kehoitan sinua vielä kerran, että pelastaisit sielusi kunnian antamisella Jumalalle ja totuuden puhumisella. Sinun herrasi, ritari Juhana Ramornyko se käski sinut tuohon ilkityöhön?"

"Ei", vastasi maassa makaava rosvo, "se oli vielä häntäkin mahtavampi", ja samassa hän osoitti sormellaan prinssiä.

"Sinä roisto", huudahti hämmästynyt Rothsain herttua, "uskallatko sanoa, että minä sinua siihen käskin?"

"Juuri te, korkea herra", vastasi häpeämätön rosvo.

"Kuole valeihisi, sinä kirottu orja!" huusi prinssi ja tempaisi tupesta miekkansa, jolla olisi läpäissyt valehtelijan, jollei valtiomarski sanallaan ja kädellään olisi joutunut väliin.

"Suokaa anteeksi, kuninkaallinen herttua, että minun täytyy velvollisuuteni täyttää — tämä roisto pitää antaa pyövelin käsiin. Semmoiseen konnaan ei kelpaa minkään muun käden koskea, saatikka sitten teidän kätenne".

"Mitä, jalo kreivi!" sanoi Albanyn herttua ääneensä ja suurella todellisella tai teeskellyllä mielenliikutuksella, "tahdotteko te päästää tuon roiston elävältä tästä paikasta, niin että hän vielä enemmän saa myrkyttää ihmisten korvat valheellisilla syytöksillään Skotlannin perintöprinssiä vastaan? — Hakatkaa hänet pieniksi palasiksi nyt kohta!"

"Suokaa anteeksi, korkea-arvoinen herra", vastasi Errol'in kreivi, "vaan minun velvollisuuteni on suojella häntä, siksi kun hänen tuomionsa tulee täytettäväksi".

"Pankaa hänelle sitten kumminkin kohta tuke suuhun", käski Albanyn herttua. — "Ja te, kuninkaallinen veljenpoikani, mitäs te tuossa noin seisotte niinkuin kivettyneenä hämmästyksestä? — Tointukaa siitä — puhukaa vangille — vannokaa — vakuuttakaa kaiken pyhän kautta, ettei teillä ollut mitään tietoa tuosta ilkityöstä. — Katsokaas kuinka ihmiset katselevat toinen toiseensa ja kuiskuttelevat hiljaa keskenään! Pääni annan pantiksi siitä, että tää valhe leviää pikemmin kuin jos se olisi Jumalan

sanaa. — Puhukaa heille, kuninkaallinen sukulaiseni, puhukaa mitä hyvänsä, kunhan lujasti kiellätte osallisuuttanne".

"Mitä", sanoi Rothsayn herttua, heräten hämmästyksestään sekä mielenmasennuksistaan, ja ylpeästi kääntyen setänsä puoleen, "pitäiskö minun muka kuninkaallisella sanallani vastustaa tuon halvan valapattoisen väitöksiä? Annetaan vaan niiden, jotka *voivat* uskoa mahdolliseksi, että heidän kuninkaansa poika, Brucen jälkeläinen on saattanut väijyä käsityöläis-paran henkeä, nauttia sitä iloansa ja pitää tään roiston valheet totena!"

"Minä kumminkaan en sitä tee", sanoi suorasukainen seppä. "Minä en ole koskaan laiminlyönyt kunnioituksen osoittamista kuninkaalliselle prinssille, herra Rothsayn prinssille, enkä myös ole häneltä koskaan saanut mitään pahaa sanaa, silmäystä tai kosketusta. En voi uskoa että hän olisi pannut alkuun näin ilkeän työn".

"Kunnioituksen osoitustako se oli, kun sinä viskasit prinssin alas tikapuilta Curfew-kadulla, St. Valentin'in päivän aamuna?" kysyi Bonthron. "Ja luuletko, että kuninkaallinen prinssi siitä hyvästä työstäs mielistyi vai suuttui?"

Tämä sanottiin niin rohkeasti ja näytti niin uskottavalta, että sepän usko prinssin viattomuuteen järkähti.

"Voi, korkea herra", sanoi hän, surullisesti katsoen Rothsayn herttuaan, "onko mahdollista, että te väijyitte rehellisen miehen henkeä, siitä syystä kun hän velvollisuutensa mukaan auttoi turvatonta neitoa? — Ennen olisin tahtonut kuolla tälle tanterelle, kuin kuulla semmoista Brucen jälkeisestä!"

"Sinä olet kunnan mies, seppä", virkkoi prinssi; "mutta eihän voi vaatiakaan että olisit viisaampi noita muita. — Viekää nyt vaan tuo todistettu murhaaja hirsipuuhun, ja pankaa hänet siihen vaikka elävältä roikkumaan, että hän san laskea suustansa valheitaan ja häväistyksiään minua vastaan viimeiseen hengenvetoonsa saakka!"

Näin sanoen prinssi läksi pois taistelutarhasta, huolimatta vihaisista silmäyksistä, jotka häntä kohtasivat kaikilta haaroilta, kun kansa verkalleen ja vastahakoisesti teki hänelle tilaa; yhtä vähän myös ilmoitti hän kummastusta tai mielipahaa hänen jäljestään kuuluvasta syvästä, koleasta nurinasta. Ainoasti muutamat harvat hänen omassa palveluksessaan olevat miehet seurasivat häntä täältä, vaikka hänellä tullessaan oli ollut useampia korkea-arvoisia herroja seurassaan. Eikä alhaisempikaan kansa seurannut tätä onnetonta prinssiä, joka entisen ajattelemattoman käytöksensä kautta oli niin usein ansainnut moitteita vallattomuudesta ja irstaisuudesta, ja jonka päälle nyt oli laskeunut epäluulo julminta laatua.

Hitaasti, mietteisin vaipuneena meni prinssi Dominikolais-luostariin; mutta paha sanoma, jolla aina on nopeat jalat, oli jo ennättänyt hänen isänsä asuntoon, ennenkuin hän itse joutui. Sisään astuessaan ja kuningasta kysyessään, sai Rothsayn herttua ihmeikseen kuulla, että hänen isänsä par'-aikaa oli kahdenkesken neuvottelemassa veljensä kanssa. Albanyn herttua oli yht'-aikaa prinssin kanssa lähtenyt taistelupaikalta, mutta ratsain, ja oli siis ennen ennättänyt luostariin. Prinssi aikoi nyt käyttää hänen arvolleen ja syntyperälleen tulevaa oikeutta ja astua sisään kuninkaalliseen huoneeseen; mutta Mac-Lewis, Brandan-vartijain päällikkö, esti häntä, vaikka kyllä kunnioittavaisimmilla sanoilla, ilmoittaen että hänellä oli nimen-omainen käsky kieltää Rothsayn herttuaa sinne menemästä.

"Mene kumminkin, Mac-Lewis, ja anna heille tieto siitä, että olen täällä heidän käskyjensä odottamassa", virkkoi prinssi. "Jos setäni katsoo itselleen kunniaksi saada sulkea isän ovi isän omalta pojalta, niin on hänelle oleva suuri ilo kuullessa että minä täällä odottelen etu-huoneessa niinkuin palvelija".

"Älkää pahaksi panko", vastasi Mac-Lewis kahden vaiheilla, "mutta jos te, kuninkaallinen korkeus, olisitte niin hyvä ja menisitte vaan vähäksi aikaa pois, kärsivällisesti hetkisen odottamaan, niin lähettäisin teille kohta sanan siitä, kun Albanyn herttua on pois lähtenyt. Sitten, sitä en ollenkaan epäile, on kuninkaallinen majesteetti kohta salliva teidän tulla luoksensa. Mutta tällä hetkellä — suokaa anteeksi, kuninkaallinen herttua — ei ole minun mahdollista päästää teitä sisään"

"Kyllä sen ymmärrän, Mac-Lewis. Mutta mene nyt kuitenkin ja tottele käskyäni".

Upseeri siis läksi, mutta tuli kohta takaisin, tuoden sen sanoman, että kuningas voi pahoin ja aikoi mennä makuukammariinsa. Vaan Albanyn herttua oli luvannut kohta tulla prinssin puheille.

Yhtähyvin kului runsaasti puoli tuntia, ennen kuin Albanyn herttua ilmutui. Tämän ajan Rothsayn herttua vietti osaksi synkässä äänettömyydessä, osaksi mitättömillä puheilla Mac-Lewis'in sekä muitten Brandanein kanssa, aina sitä myöten kumpi, hänen tuitupäisyytensäkö vaiko hänen kevytmielisyytensä, pääsi valtaan. Viimein tuli Albanyn herttua ja hänen kanssaan valtiomarski, jonka muoto ilmoitti suurta

surua ja hämmästyä.

"Jalo sukulaiseni", sanoi Albanyn herttua, "mielipahakseni täytyy minun teille ilmoittaa, kuninkaallisen veljeni arvelevan niin, että kuninkaallisen suvun kunnian tähden olisi paras, jos te joksikuksi ajaksi sulkisitte itsenne valtiomarskin huoneisiin. Ja teidän pitäisi siellä tyytyä pää-asiallisesti, jos ei yksistään, tämän jalon kreivin seuraan, siksi kun tänä päivänä kansan korviin tulleet häpeälliset syytökset ovat vääriksi todistetut tai unohtuneet".

"Mitä se merkitsee, herra Errol'in kreivi?" kysyi prinssi hämmästyksellä. "Onko teidän huoneenne oleva minulla vankihuoneena, ja oletteko te itse määrätty minulle vanginvartijaksi?"

"Pyhät miehet varjelkoot, korkea-arvoinen herra", sanoi Errol'in kreivi; "mutta mielipahakseni on minun velvollisuuteni totella teidän isänne käskyä ja pitää teitä, herra prinssi, joku aika holhoukseni alla".

"Prinssi — Skotlannin kruunun perillinen valtiomarskin holhouksen alla! — Mitä syytä siihen voi tuoda esiin? Onko valapattoiseksi todistetun roiston häpäisevillä sanoilla semmoinen voima että ne voivat minun kuninkaallisen vaakunakilpeni tahrata?"

"Niin kauan kuin semmoiset syytökset eivät ole kielletyt ja vääriksi todistetut, veljenpoikani", sanoi Albanyn herttua, "ne tahralsivat vaikka itse kuninkaankin vaakunan".

"Kielletyt vai, herra herttua!" huudahti prinssi. "Kukas sitten ne tuopi esiin? Kukas muu, paitsi roisto, joka omankin tunnustuksensa mukaan on liian kunnoton, että hänen sanansa kelpaisi todistukseksi kerjäläisenkään, saatikka sitten prinssin, hyvää mainetta vastaan? — Tuokaa hänet tänne — näyttäkää hänelle kidutuskoneita — kylläpä te sitten pian saatte kuulla hänen peruuttavan tuon valheen, jonka hän on tohtinut tuoda esiin".

"Hirsinuora on jo tehnyt tehtävänsä kovin kovin tarkkaan, että Bonthron enää pelkäisi kidutuskoneita", virkkoi Albanyn herttua. "Hän on tullut hirtetyksi jo tunti sitten".

"Ja miksikä semmoinen kiire, herra herttua?" kysyi prinssi. "Tiedättekös te, että näyttää aivan siltä, kuin se olisi tahalla tehty juoni, minun nimeni tahraamiseksi?"

"Semmoinen on tapa joka paikassa — se, joka Jumalan tuomiossa on jäänyt tappelussa tappiolle, viedään aina kohta taistelutanterelta hirsipuuhun. — Vaan kuitenkin, jalo sukulaiseni", jatkoi Albanyn herttua, "jos vaan te tuota syytöstä olisitte rohkeasti ja lujasti sanoneet valheeksi, niin olisin katsonut oikeaksi pitää se roisto vielä elossa tutkimisen tähden. Mutta kun te, herra prinssi, olitte vaiti, oli minusta paras tukehduuttaa ne ilkeät puheet, niiden ilmi-tuojan suun tukkeamisella".

"Pyhä Maaria! onpa tää jo liikaa häväistystä, herra herttua! Luuletteko te, minun sukulaiseni, minun isäni veli, minua syypääksi tuohon ilkeään ja minulle hyödyttömään tekoon, jonka se roisto tunnusti tehneensä?"

"Ei minun sovi vaihdella kysymyksiä teidän kanssanne, herra prinssi. Muuten kysyisin, aiotteko te myös kieltää osanottoanne tuohon murtamis-yritykseen erääsen taloon Curfew-kadun varrella, joka työ, vaikei yhtä verinen, oli aivan yhtä häpeällinen? — Älkää suuttuko minulle, hyvä veljenpoikani; mutta, en voi olla suoraan sanomatta, että teidän on pakko vähän aikaa pysyä poissa hovista, vaikka, vaan niin kauan kuin kuningas oleskelee tässä kaupungissa, missä ihmisten mieltä niin pahasti on loukattu".

Rothsain herttua, tämän neuvon kuullessansa, oli hetkisen aikaa vaiti, vaan sitten vastasi, katsoen herttuaan paljon sanovilla silmillä:

"Setä, te olette taitava metsämies. Te olette mestarin tavalla virittäneet verkkonne; mutta tyhjäksi olisi kuitenkin teidän vehkeenne mennyt, jos ei metsäkauris itsestään olisi juossut verkkoon. Jumala avuksi, ja tulkoon teille tästä asiasta hyötyä vaivanne mukaan. Sanokaa isälleni, että minä hänen vangituskäskyänsä tottelen. — Herra valtiomarski, käskeskää vaan, niin seuraan teitä kotiin. Koska minun täytyy olla holhouksen alaisena, en olisi itselleni voinut toivoa ketään lempeämpää ja kohteliaampaa holhojaa".

Näin loppui puhe sedän ja veljenpojan välillä, ja prinssi meni Errol'in kreivin kanssa kotiin. Kadulla vastaan-sattuvat porvarit poikkesivat toiselle puolelle katua, ettei heidän olisi pakko tervehtiä Rothsain herttuaa, jonka he nyt olivat oppineet tuntemaan yhtä julmasydämiseksi kuin ennen jo irstaiseksi. Viimein avautui valtiomarskin kartanon ovi omistajalleen sekä hänen vieraalleen prinssille; molemmat olivat iloiset siitä kun pääsivät pois kadulta, mutta kummallekin tuntui myös heidän nykyinen välinsä hankalalta.

Meidän taas tulee palata taistelutanterelle, josta, taistelun loputtua, jo herrasväki oli lähtenyt. Kansa

oli nyt jakaunut kahteen erijoukkoon. Toinen, joka oli pienempi luvultaan, oli sen sijaan suurempi arvoltansa; siihen kuuluivat Perth'in kaupungin paremmat asukkaat, jotka nyt toivottivat onnea voittajalle sekä toinen toiselleen, riemuillen siitä että heidän riitansa hoviherrain kanssa oli saanut niin hyvän lopun. Kaupungin hallitusmiehet olivat tästä niin ihastuneet, että he pyysivät ritari Charteris'ia juhlapäivätilaisille raastupaan. Tietysti sai Heikkikin, päivän sankari, kutsut, tahi oikeammin sanoen, käskyt sinne. Hän kuuli ne kovasti hämillisellä mielellä, sillä hänen sydämensä, niinkuin on helppo arvata, paloi Hanskurin Katrin luokse. Mutta Simo ukon kehoitus sai hänet kuitenkin suostumaan. Tämä vanha porvari piti kauniin kotikaupunkinsa majistraatin luonnollisessa ja sopivassa kunnioituksessa. Hän pani suuren arvon kaikkiin siitä hallituskunnasta lähteviin suosionosoituksiin, ja katsoi vääräksi, ettei hänen vastainen vävyensä semmoiseen kernaasti ja kiitollisuudella suostunut.

"Ei ole ajattelemistakaan, Heikki poikani", neuvoi hän, "että sinä tästä näin juhlallisesta tilaisuudesta olisit poissa. Siellä on ritari Charteriskin oleva läsnä, ja mielestäni tulee siellä sinulle mainio tilaisuus päästä hänen suosioonsa. Kyllä olisi mahdollista että hän sinulta koko uuden varuskerran käskisi; ja kuulinpa itsekin arvokkaan pormestarinme Craigdallien sanovan, että pitäisi taas kirkastuttaa kaupungin asevarastoa. Et sinä saa laiminlyödä hyvää työntilaisuutta, nyt kun aiot perettä rakentaa, joka rahaa maksaa".

"Hist, Hanskuri vaari", vastasi hämillinen voittaja, "onhan minulla ennestäänkin työtä kyllin — ja tiedättehän itse, että Katri saattaisi kummastella viipymistäni, ja hänen korvaansa voisivat taas kontinkantajat kuiskata jotain laulutytöstä tai Jumala ties mistä".

"Älä pelkää sitä", sanoi hanskuri, "vaan mene, niinkuin kuuliaisien porvarin sopii, sinne, mihin parempasi käskivät. Kyllä minä myönnän että sinulle tulee tekemistä, ennen kun saat Katrin mielipahan tästä kahdentaistelusta leppymään. Sillä se tyttö on olevinansa semmoisissa asioissa viisaampi kuningasta valtioneuvoksineen ja seurakuntaa kirkkolakineen, ja pormestaria raatimiehin. Mutta aionpa itsekin puuttua tähän asiaan ja valmistaa sitä niin, että jos hän huomenna tervetuliaiseksi pitääkin sinulle nuhdesaarnan, se on pian sulava kyneleiksi ja hymyksi, aivan kuin lämpimällä vesisateella alkava Huhtikuun-aamu. Mene siis nyt vaan, mun poikani, ja pidä vaari että tulet huomenna oikealla ajalla, kohta aamumessun jälkeen".

Sepän täytyi, vaikka vastahakoisesti, myöntää appensa sanat todeksi, ja kerran päätettyään vastaanottaa kaupungin vanhinten osoittaman kunnian, irtautti hän itsensä kansanjoukosta ja riensi kotiin paraat vaatteensa päälleen panemaan. Näin ilmutui hän pian sen jälkeen raastupaan, missä tukeva tamminen pöytä oli taipumaisillaan runsaitten ruokien alla. Siinä nähtiin Tay-joen mainiota lohta, siinä myös hyvänmakuista merikalaa Dundeesta — muita herkkuja ei par'-aikainen paaston aika sallinut — ja runsaasti oli tarjona viiniä, olutta sekä mettä kalan alas huuhtomiseksi. Kaupungin soittoniekat soittivat pitojen aikana, ja musiikin lomahetkinä yksi heistä suurella innolla lausui pitkää, runomittaan laitettua kertomusta Blackearn-siden tappelusta, missä William Wallace ynnä pelätyn alapäällikkönsä ja ystävänsä, Thomas de Longuevillen kanssa taisteli englantilaista ritari Seward'ia vastaan. Tämä kertomus oli vanhastaan tuttu kaikille vieraille, mutta yhtähyvin he, osoittaen siinä suurempaa kärsivällisyyttä kuin heidän nykyiset jälkeisensä, kuultelivat sitä yhtä hartaasti kuin jos se olisi ollut uudenuutukainen. Se oli tietysti täynnä ylistystä ritari Charteris'in esi-isälle sekä muille Perth'in läänin vanhoille suvuille, ja tämmöisissä kohdissa kuulijat aina kaikuvasti hurrasivat, samassa juoden aika kulauksilla maljoja niiden urhoin muistoksi, jotka olivat taistelleet Skotlannin sankarin rinnalla. Myöskin Wynd'in Heikin malja juotiin monenkertaisella hurraamisella, ja ylituomari ilmoitti julkisesti, että majistratissa oli nostettu puheeksi, mikä erinomainen etuus tai muu kunniaapalkinto hänelle annettaisiin, osoitukseksi kuinka kiitolliset kaupunkilaiset olivat hänen urhotyöstänsä.

"Ei, älkää katsoko asiaa siltä kannalta, arvokkaat naapurit", sanoi seppä tavallisella suoralla tavallansa; "sillä muuten voisi se huhu nousta, että miehuus mahtaa olla harvassa tässä Perth'in kaupungissa, koska miehelle annetaan palkinto siitä, että hän on taistellut turvattoman lesken puolesta. Tahtoisinpa ta'ata, että tässä kaupungissa on monta tusinaa uljaita porvareita, jotka täänpäiväisen kahakan olisivat suorittaneet yhtähyvin, jos ei vielä paremmin, kuin minä. Sillä, totta puhuen, olisipa minun pitänyt, kun pitänytkin musertas tuon roiston kypäri niinkuin savipottu — ja sen olisinkin tehnyt, jos ei se olisi ollut omaa käsi-alaani, taottu ja karaistu ritari Ramornya varten. Mutta jos meidän kaunis kaupunki arvelee minun työlläni olevan jotain arvoa, niin tulisi se velka minun mielestäni enemmänkin kuin kuitatuksi, jos te kaupungin kassasta määräisitte jonkun summan Marketta-lesken sekä hänen orporaukkainsa elatukseksi".

"Sen voimme kyllä saada aikaan", lausui ritari Charteris, "ja kuitenkin on meidän kauniille kaupungillemme jäävä kyllin varoja, millä suorittaa velkansa Wynd'in Heikille. Ja sen velan suuruuden jokainen meistä ymmärtää paremmin kuin hän itse, jonka silmät joutava arkatuntoisuus — ihmiset sitä sanovat kainoudeksi — sokaisee. — Ja ellei kaupungilla olisi siihen kyllin varoja, niin ylituomarikin siihen on antava lisää. Eipä ole Punaisen Rosvon kulta-enkelit vielä lentää lepsahtaneet tiehensä".

Nyt täytettiin taas pikarit ja juotiin "lohdutusmalja leskelle", jonka jälkeen taas tuli toinen murhatun, vaan nyt niin hyvällä menestyksellä kostetun Olivier'in iloiseksi muistoksi. Sanalla sanoen, nämät pidot olivat niin hauskat, että kaikki yksimielisesti arvelivat hauskuuden voineen olla suurimman mahdollisen, jos vaan lakintekijä, jonka surma niihin oli antanut aiheen ja josta tämmöisissä juhlatiloissa aina leikkiä laskettiin, itse olisi ollut läsnä. "Jos hän olisi voinut olla täällä", virkkoi kuivakiskoisesti pormestari Craigdallie, "niin hän varmaankin olisi lukenut täänpäiväisen voiton omaksi ansiokseen ja kehunut olleensa oman surmansa kostaja!"

Iltakelloin soidessa pidot lopetettiin. Muutamat vakavammat menivät kirkkoon iltamessuun, missä he istuivat silmät puoli-ummessa, kasvot paistavina, hyvin oikea-uskoisina ja muille hyvää esimerkkiä antavina paaston-aikuisina kirkkomiehinä. Useimmat toiset palasivat kotiin, perheensä kuullen kaikista taistelun ja pitojen eri seikoista juttelemaan. Vielä toiset pujahtivat johonkuhun krouviin, jonka ovi ei nyt paaston aikanakaan ollut niin tarkoin kiinni, kuin kirkon säännöt olisivat vaatineet. Heikki meni Wynd-kadulle taloonsa, innostuneena hyvästä viinistä sekä kaupunkilaistensa ylistyksistä, ja nukkui pian hyvään uneen, jossa hänen edessään väikkyeli täydellisen onnen ja Hanskurin Katrin kuvat.

Äsken jo tuli kerrotuksi, että katselijat, tappelun loputtua, jakautuivat kahteen joukkoon. Arvokkaampi näistä saattoi, niinkuin olemme nähneet, voittajaa suurella ilolla. Suurempi joukko eli roistoväki puolestaan seurasi voitettua ja tuomitua Bonthron'ia, jonka matkalla oli päinvastainen suunta ja päinvastainen tarkoitus. Mitä ylimalkaan ajateltaneenkin suru- tai ilohuoneen suuremmasta viehätysvoimasta, niin ei ole kuitenkaan vähintäkään epäilystä siitä, kumpi enemmän kävijöitä puoleensa vetää, suruko, joka ei meitä itseämme koske, vai ilo, johon emme pääse osallisiksi. Sentähden seurasikin paljon suurempi osa Perth'in asukkaista niitä kärryjä, joissa pahantekijä vietiin mestauspaikalle.

Murhamiehen vieressä istui munkki, jolle hän salaripin sineetin alla yhä häpeämättä kertoeli samaa valhetta kuin taistelutanterella, nimittäin että Rothsayn herttua oli käsenyt sen salamurhan, minkä kautta lakintekijä-paralle kuolema oli tullut osaksi. Samaa valhetta hän myös yhä levitteli kansaan, rohkealla hävyttömyydellä vakuutellen niille, jotka kärryjä lähimpänä olivat, että syynä hänen kuolemaansa oli kuuliaisuus Rothsayn herttuan käskylle. Näitä sanoja hän kertoeli yrmeästi ja äreästi, lausuen niitä aivan kuin ulkoläksyä, taikka niinkuin valehtelijat ainakin, jotka moninkertaisella kertomisella pyytävät saada sanansa uskotuiksi, vaikka he sydämessään tuntevat, että ne eivät uskomista ansaitse. Mutta viimein hän kohotti silmänsä ja tuolla kaukana näki mustalta viivalta näyttävän, vähintään neljänkymmenen jalan korkuisen hirsipuun tikapuineen, surmanuorineen kuvautuvan taivaanrantaan vasten; siitä hän nyt äkkiä vaikenä, ja munkki huomasi että hän rupesi vapisemaan.

"Rohkaise mieltäsi, poikani", sanoi hyvä pappi. "Sinä olet tunnustanut totuuden ja saanut synninpäästön. Vakuutuksesi on kelpaava Jumalalle sinun totisuutesi tähden; ja vaikka sinulla tässä elämässä on ollut verinen käsi ja armoton sydän, niin olet kirkon rukousten avulla aikanas pääsevä puhdistavasta kiirastulesta".

Nämät lohdutukset kuitenkin pikemmin enensivät kuin vähensivät tuomitun pelkoa; sillä hänen sydäntänsä ahdisti epäily, tokko hänelle luvatussa pelastuskeinosta todella tulisi apua ja tokko todella edes aiottiinkaan käyttää sitä hänen hyväkseen. Hän tunsu näet herransa kyllä hyvin, tietääksensä kuinka kernaasti tämä oli antava miehen mennä hukkaan, joka vasta kenties voi tulla vaaralliseksi todistajaksi häntä vastaan.

Hänelle tuomitusta kohtalosta ei ollut kuitenkaan nyt pääsemistä. Hitaasti lähestyi saatto surmapuuta, joka seisoi joen rantapenkereellä, noin puolentoista virstan päässä kaupungin muurista. Se paikka oli valittu siksi, että hirtettyin ruumiit, jotka jäivät roikkumaan varisten ruvaksi, näkyisivät selvästi kaikille haaroille. Perille tultua munkki antoi Bonthron'in pyövelin käsiin, joka saattoi tuomitun ylös tikapuille ja, sen verran kuin voi nähdä, hirtti hänet kaikilla lain tavallisilla tempuilla. Silmänräpäyksen aikaa hirtetty näkyi tempaelevan kuoleman teossa, ja sitten riippui liikkumatta, hengetönnä. Enemmän kuin puolen tuntia häntä siinä vartioittuaan, siksi kun viimeinenkin mahdollinen hengenkipinä oli tukehtunut, ilmoitti pyöveli niille, jotka semmoisille näöille olivat halukkaat, että lopputemppu, nimittäin suolien ulos-ottaminen ja ruumiin kiinnittäminen kahleilla hirsipuuhun, oli jäävä seuraavaan aamuun päivänkoiton aikaan; sillä kahleet lopullista ripustamista varten eivät muka olleet vielä valmiit.

Huolimatta siitä että määrätty aika oli niin varhainen, seurasi sitten aamulla melkoinen roistojoukko mestari Smotherwell'ia mestauspaikalle, saadaksensa nähdä oikeuden lopullistakin menettelyä uhriensa kohtaan. Mutta halullisen yleisön suureksi hämmästykseksi ja harmiksi oli ruumis kadonnut hirsipuusta. Syy tähän katoamiseen arvattiin kuitenkin sangen pian. Bonthron oli ollut palveluksessa herralla, jonka tilukset olivat Fifen läänissä, ja sieltä hän itsekin oli kotoisin, mikä siis oli luonnollisempi, kuin että muutamat Fifen läänin miehistä, joiden veneitä yhä vilisi Tay-joella, olivat

salaa vieneet lääniläisensä ruumiin pois tästä häpäisevästä paikasta? Kansan vihastus nyt kääntyi Smotherwell'iä vastaan, siitä kun hän ei kerrassaan lopettanut tehtävänsä edellisenä iltana; ja jos ei hän apulaisineen olisi hypännyt veneeseen ja sillä paennut joen poikki, niin olisivat he luultavasti tulleet kivitetyiksi kuoliaaksi. Itse tapaus oli kuitenkin niin sen ajan luonteen mukainen, ettei sitä kauan kummeksittu. Todellisen syyn hirtetyn katoamiseen saamme nähdä nyt seuraavassa luvussa.

NELJÄSKOLMATTI LUKU.

Vie hirteen koiras, älä miehiin koske!

Henrik V.

Täänlaatuisen kertomuksen tapausten tulee tarkkaan sopia lomitusten, niinkuin lovet avaimessa lukon loviin. Suosiollinenkaan lukija ei huoli tyytyä ainoasti siihen, että ne ja ne seikat tapahtuivat, vaikka se ylimalkaan puhuen, on kaikki, mitä hän tavallisessa elämässä saa tietää tapauksista ympärillään. Mutta huvikseen lukiessaan hän sen lisäksi myös tahtoo saada selvän sisällisistä syistä, jotka tapausten ulkonaisen juoksun panivat liikkeelle. Se onkin kohtuullinen uteliaisuus; sillä onhan joka miehellä oikeus avata oma kellonsa ja katsella sen rakennusta, joka on hänen hyödykseen kokoonpantu, vaikka hänen ei ole lupa tirkistellä sen ajan-osoittajan sisustaan, joka yleisön tarpeeksi on asetettu tornin huippuun.

Ei olisi siis kohteliasta, jos jättäisimme lukijan epätietoon siitä, kuka vei murhaajan Bonthron'in pois hirsipuusta, jonka seikan muutamat Perthiläiset luulivat itse paholaisen työksi, ja toiset taas selittivät sillä, että Fifen lääniläiset eivät olleet tahtoneet nähdä hänen riippuvan siinä joen rannalla, häpeäksi heidän läänilleen.

Oli sydän-yön aika mestauspäivän jälkeen, ja Perth'in kaupungin asukkaat olivat sikeimmässä unessaan. Silloin kolme miestä, kasvot viitoilla peitettynä, salalyhty kädessä, astui ritari Ramornyn huoneesta puutarhan käytäviä myöten alas Tay-joen rannalle, missä pieni vene oli laituriin kiinnitetty. Tuuli vinkui alakuloisella, surkealla äänellä pensaitten ja vesojen lehdettömissä oksissa, ja vaalea kuu "kaalassi" — Skotlantilaista puheenvartta käyttäksemme — ajelevissa, sadetta uhkaavissa pilvissä. Nuot kolme miestä astuivat veneeseen suurella varovaisuudella, etteivät herättäisi huomiota. Yksi heistä oli pitkä, vahva mies; toinen lyhyenlanta, sekä kumarruksissa; kolmas keskikohtainen pituudeltaan, silmännähtävästi nuorempi molempia toisia, sirovartaloineen, nopsa liikunnoiltaan. Sen verran vaan saattoi nähdä kuun hämärässä valossa. He istahtivat veneeseen ja päästivät sen rannasta irti.

"Antakaamme veneen mennä omaa menoansa virtaa myöten, siksi kun olemme päässeet sillan alitse, missä porvarit aina ovat vartioimassa; sillä tunnetehan te sananlaskun, 'Perth'in nuoli pingahti, suoraan kohti singahti'". — Näin nuorin miehistä, joka istui perää pitämässä, puhui, lykätessään veneen ulos laiturista. Toiset ottivat rievuilla käärityt aivot ja soutaa hitustelivat hiljaa siksi kun oli jouduttu keskelle jokea. Sitten he lakkasivat ja istuivat jouten, airo kädessä, heittäen veneen pitämisen keskiväylässä perimiehen huoleksi.

Näin he vartijain huomaamatta tai huolimatta pääsivät tuon vanhan, jalon, gotilais-kaarisen sillan alitse, jonka Robert Bručen avokätinen aulius sai rakennetuksi v. 1329 ja suuri tulva v. 1621 tempasi myötänsä. He kyllä kuuluivat porvari-vartiain, jotka äsköisten metelein aljettua olivat joka yö valvoneet tässä tärkeässä paikassa, puhuvan keskenänsä; vaan ei ne heille huutaneet. Ja jouduttuansa virran voimalla niin kauas, etteivät vartijat enää voineet mitään kuulla, rupesivat he soutamaan, vaikka yhä vielä varovaisuudella; ja samassa alkoivat myös hiljaa puhella keskenään.

"Te olette nyt uuteen virkaan ruvenneet, kumppali, sen jälkeen kun viimeksi tavattiin", sanoi toinen soutajista toiselle. "Silloin te olitte sairaan ritarin hoitajana, ja nyt lähдете lainaamaan kuollutta ruumista hirsipuusta".

"Se on elävä ruumis, älkää pahaksi panko, herra knaappi Buncle, jos ei vaan minun taitoni liene pettänyt".

"Niinhän minulle on sanottu, mestari apteekkari. Mutta olkoon teidän oppinne kaikessa kunniaassa, vaan uskallanpa kuitenkin epäillä sen menestystä, jos ette te selitä minulle konstianne".

"Se on aivan mutkaton tempu, herra Buncle, joka ei liioin voine huvittaa niin terävää älyä kuin teidän. Onpa se mar', kun onkin, tämmöinen. Ihmisen ruumiin ripustus, jota tavallisesti hirttämiseksi

nimitetään, vaikuttaa kuoleman halvauksen kautta — se on: veri, kun ei sitä suonien puristusliike aja takaisin sydämeen, kuohahtaa kaikki aivoihin, ja sitten on loppu. Paitsi sitä, ja se on lisäsy kuolemaan, keuhkot eivät enää tarpeeksi saa elähdyttävää ilmaa, koska nuora kurkkua kuristaa; ja niin hirtetty kuolee".

"Sen ymmärrän vallan hyvin. — Mutta milläs tuo veren kuohahtaminen aivoihin saadaan estetyksi, mestari tohtori?" kysyi kolmas mies, joka ei ollut kukaan muu kuin Ramornyn hovipoika Eviot.

"Se estetään mar' tällä tavalla", vastasi Dwining. "Ripustetaan hirtettävä niin, että kaulasuonet eivät tule litistetyiksi, niin veri ei virtaa päähän, eikä tule mitään halvausta; ja taas, jos ei ole mitään kuristusnuoraa kurkun ympärillä, niin keuhkot saavat tarpeensa ilmaa, oli mies roikkumassa keskitiellä taivaasen tai seisomassa vankan maan päällä".

"Kaiken senkin ymmärrän", sanoi Eviot; "mutta kuinka näät varouskeinot sopivat yhteen hirttämistuomion kanssa, kas sitä on mulla kovin kova pää käsittämään".

"Ohoh, hyvä nuorukainen! Sinun neroutes on pilannut kelpo älyn. Jos olisit ollut opissa minun kanssani, olisitpa silloin oppinut vaikeampiakin asioita. Kas tämmöinen on minun konstini. Minä hankin lujia siteitä, samasta aineesta, josta tämän nuoren herran satulavyöt ovat tehtynä, pitäen tyystin vaaria että ne ei ole venyviä, vaikka pinkoitettaisiin; sillä se pilaisi minun kokeeni. Tämmöinen hihna vedetään säärtä myöten ja jalkapohjan alitse, ja sieltä se säären toista puolta myöten kääntyy takaisin vyöhön, johon sen molemmat päät ovat kiinnitetty. Tästä vyöstä taas käy useampia kantimia olkapäitten ylitse selkää ja rintaa pitkin, painon jakamiseksi. Onpa myös kaikellaisia muita laitoksia hirtetyn helpoitukseksi; mutta vaikuttavin on tämä. Kantimet ovat kaikki kiinnitettyt leveään teräksiseen kaularenkaaseen, jonka reunat ovat ulospäin käännettyt, ja siinä on pari koukkua niin että hirsinuora, jonka ystävällinen pyöveli panee tämän renkaan, eikä paljaan kaulan ympäri, paremmin pysyisi paikoillaan. Tällä tavoin hirtetty, kun pyöveli hänet on syössyt alas tikapuilta, ei riipu kaulastansa, vaan tuosta teräsrenkaasta, joka jalkapohjien alitse käyviä lenkkejä kannattaa, ja ne taas, samallaisten, kainaloin alitse käyväin lenkkien avulla, kannattavat koko ruumiin painon. Ei siis tule kaulasuonet eikä kurkku puristetuiksi, mies voi aivan ilman esteettä hengehtiä, ja hänen verensä, jos emme ota lukuun pelästyksen ja tilan outouden vaikutusta, on virtaava yhtä tasaisesti kuin teidänkin, nuoret, uljaat herrat, kun te nousette jalustimiinne seisomaan, katsastaaksenne tasapäätä tappelua".

"Niin totta kuin olen kristitty, onpas se aika soma ja sievä konsti!" virkkoi Buncle.

"Eikö niin?" jatkoi lääkäri; "ja se on kyllä hyvää tietää tuommoisille korkealle pyrkiville hengille, kuin te, nuoret, uljaat herrat; sillä eihän voi tietää mihinkä korkeuteen ritari Ramorny opetuslapset vielä voivat nousta. Ja jos te joskus semmoiseen korkeuteen joutunette, josta ei pääse alas muuten kuin nuoran päässä, niin havainnette minun konstini mukavammaksi tuota tavallista temppua. Niin mar', mutta korkeakauluksinen nuttu teillä pitää olla, että teräksinen kaularenkaanne tulee peitetyksi; ja yli kaiken muun on tarvis semmoista hyvää apulaista kuin Smotherwell, joka panee nuoran solmun oikeaan paikkaansa".

"Kelvoton myrkyntymyöjä", sanoi Eviot, "meidän säätyiset miehet saavat surmansa sotatanterella!"

"Aionpa minä kuitenkin panna sen opin muistoon", virkkoi Buncle, "jos pinteeseen sattuisi. — Mutta aika lysti yö on mahtanut ollakin tuolla verikoiralla Bonthron'illa, kun hän on saanut tanssia polskaa keski-ilmassa omien kahleittensa musiikin mukaan, joita yötuuli on heilutellut sinne, tänne!"

"Olisi se oikein hyvä työ, jos jättäisimme hänet siihen", sanoi Eviot; "sillä jos hän pääsee pois hirsipuusta, on se vaan antava hänelle kehoitusta uusiin murhatöihin. Hänellä on vaan nää kaksi asiaa mielessä — ylenjuominen ja verenvuodatus".

"Kenties olisi ritari Ramornykin suostunut tähän teidän neuvoonne", sanoi Dwining; "mutta sitten olisi pitänyt ensin leikata pois sen roiston kieli, ettei hän tuolta korkeudesta olisi pitänyt kummia puheita. Ja paitsi sitä on toisiakin syitä, joita ei teidän, nuoret, uljaat herrat, ole tarvis tietää. Totta puhuen on tää erin-omaista jalomielisyyttä puolestani, että häntä autan, sillä sen roiston ruumis on vahva kuin Edinburg'in linna, ja hänen luurankonsa olisi vetänyt vertaa parhaallekin Paduan yliopiston lääketieteellisessä museossa. — Mutta sanokaas, herra Buncle, mitä sanomia teillä on uljaasta Douglas'ista"

"Virkkakoot ne, jotka tietävät", vastasi Buncle. "Minä vaan olen tyhmä, sanomia kantava aasi, enkä tiedä mitään niiden sisällyksestä. Se on sitä turvallisempaa minulle, kenties. Minä vein Albanyn herttuan sekä ritari Ramornyn kirjeet Douglas'ille, joka, ne avattuansa, synkistyi Pohjolan myrskyn näköiseksi — ja sitten toin heille taas kreivin vastaukset, jolloin he hymyilivät, niinkuin aurinko, joka syyspilvestä kajastaa. Ota nyt tähti-ennustus-kirjasi esiin ja hanki noitakonsteillas selvä siitä".

"Minun mielestäni sen selville saamiseen ei ole tarvis kovin vaivata älyänsä", sanoi lääkäri. "Mutta

tuostapa jo hämärässä kuunvalossa haamoittaakin meidän elävä kuollemme. Jos hän kenties on hahunnut jollekulle sattumalta sivuitse kävijälle, niin on semmoinen tervehdys hirsipuun huipusta keskellä yöllistä matkaa mahtanut tuntua varsin lystiltä. — Kuulkaas, minun mielestäni kuuluu hänen ohkailemisensa tänne sekaisin tuulen vinkumisen sekä kahleitten kalinan kanssa. Kas niin — hiljaa ja sievästi — kiinnittäkää vene ankkurilla — ottakaa mukaan tää pieni arkku, jossa lääkärinkaluni ovat — eipä pieni valkea haittaisi, mutta se saattaisi herättää huomiota. Lähtään nyt, uljaat pojat, astukaa varovasti, sillä tiemme käy aivan hirsipuun juurelle. — Näyttäkääpäs lyhdyllä valkeaa — tottahan vaan, toivon ma, tikapuut on jätetyt paikoilleen.

"Kolm' iloista oli veikkoista;
Ei vertoja nähne kuu;
Sinä rannalla, minä aalloilla,
Ja Jaakon vei hirsipuu":

Hänen näin hyräillessään he lähenivät hirsipuuta, ja kuulivat nyt selvään puoli-äänisiä ohkauksia. Dwining uskalsi rykäistä kerran tai pari merkiksi, mutta ei saanut vastausta. "Taitais olla paras joutua", sanoi hän kumppanilleen, "sillä meidän ystävämme näkyy jo olevan *in extremis* (kuolon kielissä), kun ei hän vastaa merkkiini, joka ilmoittaa avun tuloa. Tulkaa, ryhdytään työhön. Minä kiipeen ensiksi ylös tikapuulle ja leikkaan nuoran poikki. Kiivetkää sitten tekin toinen toisenne jäljestä ja pitäkää ruumis kiinni, ettei se ropsahda maahan, kun nuora on katki. Tarttukaatte lujasti kiinni, jossa työssä teille tulee olemaan hyvä apu siteistä. Muistakaa se, että, vaikka hän nyt tänä yönä tässä on toimittanut huuhkaimen virkaa, ei hänellä kuitenkaan ole siipiä, ja putoaminen pois nuoran silmukasta saattais olla yhtä vaarallinen kuin putoaminen nuoran silmukan sisään".

Näin puhui hän, irvistellen ja ilveillen ja samassa kiipesi ylös tikapuulle. Nähtyänsä sitten että häntä seuraavat soturit pitivät ruumiin kiinni, leikkasi hän nuoran poikki ja auttoi myös toisia murhamiehen melkein hengettömän ruumiin alaslaskemisessa.

Kaiken voimansa ja taitonsa ponnistuksella saivat he viimein Bonthron'in onnellisesti maahan, ja havahtuansa että hänessä vielä oli varma, josko heikko, hengen kipinä, kantoivat he hänen joen rannalle, missä he äyrään peitossa paraiten voivat olla sivukuljijain huomaamatta. Ja nyt lääkäri rupesi käyttämään mukaan tuotuja tilanmukaisia rohtojaan hengen toinnuttamiseksi.

Siksi hän ensin päästi hirtetyn kahleista, jotka pyöveli sitä varten olikin jättänyt lukitsematta, ja sitten Dwining samoin irroitti kaikki ne monimutkaiset siteet ja hihnat, jotka Bonthron'ia olivat kannattaneet. Kestipä vähän aikaa, ennen kuin toinnutus-yritys onnistui; sillä vaikka apteekkarin konsti oli sangen nerokas, olivat kuitenkin kannattimet venyneet sen verran, että hirttonuora oli murhamiehen henkeä kovasti ahdistellut ja tukehduellut. Mutta viimein kuitenkin lääkärin taito pääsi voitolle. Aivastettuaan ja ojennettuaan ruumistaan suoraksi parilla suonenedontapaisella äkillisellä tempauksella, näytti Bonthron aivan epäilemättömästi, että häneen henki oli palannut; hän tarttui näet lääkärin käteen, joka par'-aikaa valeli väkiviinaa hänen rinnoilleen sekä kurkulleen, ja tempasi pullon huulilleen, näin melkein väkisen ottaen siitä aika kulauksen.

"Se on viinan väkeä, kahdesti tisleerattua", ihmetteli lääkäri, "ja polttaisi jokaisen muun ihmisen kurkun sekä mahan! Mutta tää outo luontokappale on niin erilainen kaikista muista ihmislapsista, etten liioin kummastuisi, jos hän tästä vaan tointuisi".

Bonthron näkyikin tahtovan nämät sanat vahvistaa; hän kavahti istualleen äkillisellä, suonenedontapaisella liikahtuksella, ällisti ympärilleen ja osoitti johonkin määrään, että hän jo oli herännyt.

"Viiniä — viiniä!" ne olivat ensimmäiset sanat hänen suustansa.

Lääkäri antoi hänelle siemauksen vedensekaista rohtoviiniä. Mutta hän hylkäsi sen, soimaten sitä halveksivalla nimellä, "tiskivettä!" ja taas kertosi sanat: "Viiniä, viiniä!"

"No, ota sitten, hiiden nimeen!" sanoi lääkäri, "koska hän yksin voi tietää mitä ruumiisi kestää!"

Kulaus, niin pitkä ja syvä, että se olisi pyörryttänyt tavallisen ihmisen pään, päinvastoin vaan vaikutti sen, että Bonthron'in pää tuli selvemmäksi. Yhtähyvin ei hän näkynyt ollenkaan muistavan missä hän oli ja mitä hänelle oli tapahtunut. Hän kysyi vaan harvapuheisella, jörömäisellä tavallansa, miksi hänet näin yöllisellä ajalla oli tänne joen rannalle tuotu?

"Se mahtaa taas olla tuon kurjan prinssin kepposia — hän on tahtonut taas uittaa minua, niinkuin jo teki kerran ennen. — Naulat ja veri! Annas kun — —"

"Suus kiinni!" keskeytti häntä Eviot, "ja ole kiitollinen, jos sinussa kiitollisuutta voinee olla, siitä ettei ruumiis nyt ole varisten ruokana eikä sielusi siinä, missä vettä ei ole kyllin uittamiseksi".

"Niin, niin, jo nyt alan muistaa", virkkoi rosvo; ja kohottaen pullon huulilleen, imi hän siitä pitkään ja hartaasti, jonka perästä asetti sen tyhjennettynä maahan, antoi päänsä vaipua rinnoilleen ja näkyi mietiskelevän, saadakseen vielä sekavat ajatuksensa selviksi.

"Ei meidän käy kauemmin odotella hänen mietiskelemisensä loppua", sanoi Dwining; "kylläpä hän selvenee, kunhan on nukkunut. — Ylös, mies! sinä olet ratsastanut ilmassa muutamia tunteja — koetapas nyt eikö vesimatka liene mukavampi. — Uljaat, nuoret herrat, auttakaa. Minä en jaksa yksin nostaa tuota vonkaletta, paremmin kuin jos se olisi tapettu härkä".

"Seiso nyt jaloillas, Bonthron, koska me olemme sinut pystyyn nostaneet", käski Eviot.

"En voi", vastasi hirtetty. "Jokainen veripisara suonissani kirveltelee kuin jos ne olisivat neulanpäitä, eikä polveni tahdo runkoani kannattaa. Mitä tämä kaikki lienee? Varmaan joku sinun konstisi, sinä lääkäri-konna!"

"On mar', on niinkin, kunnan Bonthron", sanoi Dwining; "se on konsti, josta vielä kiität minua, kun sen opit tuntemaan. Mutta nyt ensi-aluksi käy pitkälles tuohon veneen pohjaan, niin minä peitän sun tällä viitalla".

Bonthron nyt autettiin veneeseen ja asetettiin niin mukavaan paikkaan kuin mahdollista. Tähän apuun hän vastasi parilla öhkäyksellä, jotka kuuluivat aivan kuin jotain erittäin mieleistä ruokaa saaneen metsäkarjun röhkimiset.

"Ja nyt, herra Buncle", virkkoi lääkäri, "te tiedätte tehtävänne. Teidän tulee viedä tämä elävä kuorma jokea myöten Newburgh'iin, missä kätkette hänet siihen turvapaikkaan, jonka tiedätte. Ja tässä ovat hänen kahleensa sekä siteensä, hänen vankeutensa sekä vapautuksensa merkit. Sitokaa ne yhteen kimppuun ja viskatkaa syvimpään paikkaan, minkä yli kuljette; sillä jos joku ne näkisi teidän käsissänne, ne voisivat kieliä meidän teostamme. Tämä pieni, hiljainen länsituuli tekee, että te voitte ottaa purjeen avuksenne, niin pian kuin päivä valkenee ja te olette väsyneet soutamasta. Te toinen nuori, uljas sankari, herra hovipoika Eviot, saatte minun kanssani palata Perth'iin jalkaisin, sillä tässä meidän hauskan seuramme täytyy erota. — Ottakaa lyhty kanssanne, Buncle, sillä teidän tulee sitä tarvis enemmän kuin meidän, ja pitääkää huolta siitä, että saan rohto-arkkuni takaisin".

Jalkamiesten kulkiessa takaisin Perth'iin Eviot puhui ilmi luulonsa, ettei Bonthron'in äly koskaan ollut selviävä pelon vaikutuksesta, joka näkyi sekoittaneen kaikki hänen hengenvoimansa, erittäin muistin.

"Ei siitä hätää, herra hovipoika", sanoi lääkäri. "Bonthron'in äly, semmoinen kuin onkin, on lujaa laatua — se kyllä voi häilähtää joskus edestakaisin, niinkuin liikkeelle pantu kehon lerkku, vaan sitten se jälleen pysähtyy painokohdalleen. Mutta muistimme kaikista hengenvoimista, kaikkein helpoimmin sekaantuu. Jos me oikein humallumme taikka syvään nukahdamme, se kokonaan katoa, mutta palaa jälleen, koska juopunut selviää, nukkuva herää. Pelästyskin joskus vaikuttaa samalla tavalla. Tunsin minä Pariisissa hirteen tuomitun pahantekijän, jonka tuomio täytettiin ja joka ei mestauspaikalla osoittanut mitään tavatonta pelkoa, vaan käytti itseänsä ja puhui niinkuin ihmiset semmoisessa tilassa ainakin. Sattumus pelasti hänet samalla tavalla kuin minun pieni sukkela konstini meidän kunnan ystävämme, josta juuri erosimme. Hän otettiin alas hirsipuusta ja ruumis annettiin takaisin hänen ystävilleen; silloin havaittiin että hänessä vielä oli hengenkipinä, jota minun onnistui saada jälleen viritetyksi. Mutta vaikka hän muuten kokonaan tointui, ei hän muistanut tutkinnostaan eikä tuomiostaan paljon mitään. Tunnustuksestaan sinä aamuna, kun hänet hirtettiin — hi, hi, hii!" (hän nauraa hihitteli totutulla tavallansa) — "ei hän tiennyt yhtään sanaakaan. Siitä kuinka hän läksi vankihuoneesta — kuinka hänet vietiin Gréve-torille, missä hän hirtettiin — kuinka hän jumalisilla jäähyväisloruillaan, hi, hi, hii! — itketti monta kristittyä sielua — kuinka hän kiipesi surmapuun huipulle ja hyppäsi surmahyppäyksensä — kaikista näistä ei ollut minun kummittelevalla kuollessani vähintäkään muistoa. — Mutta jopa me tulimme sille paikalle, missä meille tulee ero; sillä, jos joku vartija sattuisi vastaan, ei olisi hyvä, jos meidät nähtäisiin yhdessä, ja viisainta olisi myös, jos menisimme kaupunkiin eri porteista sisään. Minun virkani on riittävä selitys minun ulos- ja sisäänkäymiselleni kaikkina aikoina. Te, nuori, uljas herra, saatte keksiä jonkun selityksen, joka kelpaa".

"Minä sanon että minun teki mieleni näin tehdä — siinä kyllin selitystä, jos minulta syytä kysytään", vastasi nuorukainen ylpeästi. "Mutta tahdonpa välttää vastaantulijoita, jos mahdollista. Kuu on ihan pilven peitossa, ja tie niin pimeä kuin suden kita".

"Ohoh", sanoi lääkäri, "älkää, nuori, uljas herra siitä mitään huoliko; kylläpä me, ennen kuin pitkä aika kuluu, saamme paljon pimeämpiäkin teitä kulkea".

Näiden pahaa-ennustavien sanojen tarkoitusta Ramornyn hovipoika ylpeydessään ja huolettomuudessaan ei viitsinyt tiedustaakaan, jos hän ne ollenkaan kuuli. Hän erosi nyt vaan

viekkaasta, vaarallisesta kumppalistaan ja kumpikin heistä poikkesi eritiellensä.

VIIDESKOLMATTI LUKU.

Tie tosilemmen tasaisest' ei käy.

Shakespeare.

Sepän aavistavainen pelko ei ollutkaan ollut turha. Erottuaan vastaisesta vävystänsä, sen perästä kun taistelu oli päättynyt, sai kunnan hanskuri todella, niinkuin hänkin muuten oli arvannut, nähdä että hänen kaunis tyttärensä ei katsonut rakastajansa tekoa mielihyvällä. Katri oli kylmäkiskoinen, harvapuheinen, jyrkkä; hänessä ei näkynyt nyt vähintäkään ihmisellisen rakkauden vivahdustakaan; hän kuulteli väliäpitämättömyydellä, milt'ei ylenkatseella isänsä koreata kertomusta taistelusta Nahkurein tanterella. Yhtähyvin ei huolinut hanskuri ollenkaan tästä tyttärensä muuttuneesta käytöksestä, vaan aikoi puhua hänelle naimisliitosta sepän kanssa niinkuin päätetystä asiasta. Ja viimein, kun Katri nyt taas, niinkuin kerta ennenkin, rupesi väittelemään, että hänen sydämessään ei ollut mitään sen enempää kuin ystävyyttä seppää kohtaan — että hän ei aikonut koskaan mennä naimiseen — että tuo "Jumalan tuomio" vaan oli pilantekoa niin hyvin Jumalan tahdosta kuin myös ihmis-laista — niin hanskuri aivan syystä suuttui.

"En minä osaa lukea sinun ajatuksias, tyttö, enkä voi arvata mikä paha hullutus sinut saattoi suutelemaan kosijaa, joka on rakkautensa selvään ilmoittanut — sallimaan hänen suutelojansa — juoksemaan hänen kotiinsa, kun huhu hänen kuolostansa oli levinnyt — ja kavahtamaan hänen kaulahansa, kun hänet tapasit yksin kotona. Kaikki sopii vallan hyvin tytölle, joka tahtoo totella isäänsä ja mennä miehelle, jota isä soisi vävykseen, mutta tuommoiset likeisen ystävyuden osoitukset nuoren neidon puolelta, joka ei kuitenkaan huoli ottaa puolisoikseen sitä, jolle ne osoitetaan, ovat sopimattomat neidon kainoudelle. Sinä olet jo Heikki Sepälle osoittanut enemmän rakkautta kuin äitisi, — Jumala suokoon hänen sielulleen ijankaikkisen autuuden! — koskaan osotti minulle ennen kuin me olimme vihityt. Tätä tämmöistä kunnan miehen rakkauden leikkinä pitämistä, sen sanon sulle, Katri, en voi, en tahdo, enkä saa sallia. Minä olen tähän avioliittoon suostunut, ja vaadin että siitä nyt viipymättä tulee täysi tosi. Ja huomenna sinun pitää kohdella Heikki Seppää, niinkuin morsian sulhastansa, joka pian on tuleva hänen mieheksensä".

"Valta, joka on voimallisempi teidän valtaanne, isä kulta", vastasi Katri, "on sen estävä".

"Saapas nähdä! Minulla on isän laillinen valta väärällä tiellä olevan lapsensa yli", sanoi hanskuri. "Minun valtani seisoo Jumalan sekä ihmisten lain nojassa".

"Sitten Jumala meitä armahtakoon!" sanoi Katri; "sillä jos te itsepäisesti pysytte päätöksessänne, niin me olemme kaikki hukassa".

"Me emme voi toivoa apua taivaasta", sanoi hanskuri, "jos ajattele mattomasti menettelemme. Siksi kumminkin olen minäkin oppinut mies, että sen ymmärrän; ja että sinä näin ilman mitään syytä vastustelet tahtoani, se on syntiä, sen on sinulle jokainen pappi sanova. Ja vielä päälliseksi olet pilkkaamalla puhunut pyhästä Jumalan tuomiosta taistelun kautta. Varo itseäsi! Pyhä Kirkko on herännyt; se pitää nyt laumansa tarkalla silmällä, ja aikoo teräksellä sekä tulella hävittää kaiken väärä-uskoisuuden juurineen päivineen. Kuule tämä varoitukseni!"

Katrin suusta pääsi puoleksi tukahdutettu huudahdus. Töin tuskin vaan sai hän mielenliikutuksensa peiteteksi ulkonaisella huolettomuuden näöllä ja lupasi, että jos hänen isänsä nyt vaan tahtoi säästää häneltä kaiken pitemmän keskustelemisen siitä asiasta, hän jo seuraavana aamuna ilmoittaisi täydesti sydämensä tunteet.

Tähän lupaukseen täytyi hanskurin tyytyä, vaikka hän suurella levottomuudella odotti tuota toistaiseksi lykättyä selitystä. Ei suinkaan voinut mikään kevytmielisyys eikä sydämen häilyväisyys olla syynä siihen, että Katri niin vaihtelevalla tavalla kohteli isän valitsemaa vävyä, jota hän aivan äsken myös niin selvästi oli näyttänyt itsekkin rakastavansa. Mikä ulkonainen syy siinä siis mahtoi olla pohjassa, niin voimallinen että se voi vuorokauden ajassa jälleen muuttaa Katrin peittämättä ilmoitettua päätöstä. — Se oli mahdoton arvata.

"Mutta aionpa minäkin olla yhtä itsepäinen kuin hän", arveli hanskuri; "ja hänen pitää viipymättä

antaa vihkiä itsensä yhteen Heikki Sepän kanssa, taikka hänen tulee näyttää Simo Hanskuri ukolle täydesti riittävä syy, miksi ei hän sitä tahdo tehdä".

Sinä iltana ei asiasta enää tullut mitään puhetta; mutta aivan varhain seuraavana aamuna, juuri päivän nousussa, nähtiin Katri polvillaan sen vuoteen vieressä, millä hänen isänsä lepäsi. Hänen rintansa huokaili ikään kuin olisi ollut halkeemaisillaan, ja hänen kyyneleensä vuotivat virtana vanhan miehen kasvoille. Kunnan ukko heräsi, katsahti tyttärensä, teki ristinmerkin hänen otsallensa ja suuteli häntä sydämellisesti.

"Jo ymmärrän, Katri", sanoi hän; "sinä tulet syntiäs tunnustamaan ja olet halukas nyt täyttä totta puhumaan, ettei sinua ankara rangaistus kohtaisi".

Katri oli hetkisen aikaa ääneti.

"Ei minun tarvinnekaan kysyä sitä", virkkoi hän viimein, "muistatteko te tuota Karthausilais-munkkia, Klemetti-isää, sekä hänen saarnojaan ja opetuksiaan. Kävittehän te häntä niin usein kuulemassa, että teitä, niinkuin kyllä tiedätte, sanottiin hänen opetuslapseseen — samoin kuin minuakin myös vielä paljon suuremmalla syyllä?"

"Kyllä minä tiedän toisen kuin toisen näistä asioista", sanoi vanhus, kohottaen itsensä puoleksi kyynäspäänsä nojaan; "mutta koetelkootpa vaan tuon huhun levittäjät todistaa, että minä olen yhteenkään hänen vääräuskoiseen oppiinsa suostunut, vaikka kyllä mielelläni kuuntelin, kun hän puheli kirkon turmeluksesta, aatelisherrain sortamisista sekä köyhän kansan hirveästä oppimattomuudesta, joilla puheilla hän mielestäni todisti, että koko meidän valtakuntamme terveys, voima ja arvo on meissä paremmissa porvareissa. Se oli mielestäni lohdullinen ja meidän kaupungille kunniaa tuottava oppi. Ja jos hän saarnasi oppeja, jotka eivät olleet oikeita, miksikä hänen päällikkönsä Karthausilais-luostarissa sen sallivat? Jos paimenet lähettävät lammasnahkaan peitetyn suden laumaansa, niin eivät saa moittia, jos lampaat tulevat purruiksi".

"He sallivat hänen saarnansa", sanoi Katri, "vieläpä kehoittelivatkin häntä siihen, niin kauan kun hän vaan moitti maallikkoin pahaa elämää, aatelisherrain eripuraisuutta sekä sortoa köyhiä vastaan; ja he iloitsivat siitä kun suuret kansanjoukot, mennen muitten luostarein ohitse, karttuivat Karthausilaisten kirkkoon. Mutta ne ulkokullatut — sillä semmoisia ne ovat — rupesivat yhdessä liitossa muitten munkkien kanssa soimaamaan Klemetti-isää, kohta kun hän myös alkoi puhua itse hengellisenkin säädyn ylpeydestä, oppimattomuudesta sekä ylellisyydestä — kuinka he ovat vallanhimoiset, kuinka tahtovat hallita muitten ihmisten omaatuntoa ja enentää maallista rikkauttansa".

"Jumalan tähden, Katri", varoitti isä, "älä puhu niin että se kuuluu ulos. Äänes tulee yhä kovemmaksi ja puhees yhä katkerammaksi — sinun silmäsi oikein säihkyvät. Tämä kiivautesi asioissa, jotka eivät sinua ollenkaan koske, on syynä että pahat ihmiset mainitsevat sinua tuolla inhottavalla ja vaarallisella väärä-uskolaisen nimellä".

"Tiedättehän te etten puhu muuta kuin totta", sanoi Katri; "senhän te olette itsekin monta kertaa myöntäneet".

"En, sen neulani ja vuohennahkaini kautta vannon!" vastasi hanskuri kiireesti. "Tahtoisitko että tunnustaisin semmoista, jonka kautta voin menettää maani ja tavarani, jäseneni ja henkeni? Täysi valta on nyt annettu tutkijakunnalle, jonka tulee ottaa kiinni ja tutkia kaikki väärä-uskoiset; sillä väärä-uskoisuuden syyksi luetaan kaikki nyky-ajan mylläkät ja pahanteot. Paras siis, tyttöseni, on pitää kielensä hampaitten takana. Minä kokonaan yhdyn noihin vanhan runoniekkan sanoihin:

"Miete on vapaa, mut sana on orja;
Siks sinä kieleesi hoida ja korjaa".

"Se neuvo nyt jo tulee liika myöhään, isä", vastasi Katri, vaipuen alas tuolille isänsä sängyn vieressä. "Tämmöisiä sanoja on jo ennenkin kuultu, ja se kanne on tullut nostetuksi Perth'in porvaria, Simo Hanskuria vastaan, että hän on pitänyt pilkallisia puheita pyhän kirkon opinkappaleista — —"

"Se on vale", keskeytti häntä Simo ukko, "niin totta kuin minä itseäni neulalla ja veitsellä elätän! En ole koskaan ollut niin hupsu, että olen puhunut asioista, joita en ymmärrä".

"Ja on soimaellut kirkon voideltuja, niin munkkeja kuin muitakin pappeja", jatkoi Katri.

"Sitä en tahdo kieltää", virkkoi hanskuri; "yksi ja toinen joutava sana on saattanut luiskahtaa suustani olut-haarikan tai viinipullon ääressä, tai oikein luotettavassa seurassa. Mutta muuten ei ole kieleni niitä, jotka saattavat päänsä vaaraan".

"Niin te luulette, isä kulta. Mutta mitättömätkin puheenne on tulleet väijytyiksi, viattomimmatkin

sananne väärennetyiksi, ja te olette nyt kanteen alaisna häijynä kirkon sekä hengellisen säädyn pilkkaajana sekä seuranytjänä irstaisten, kevytmielisten veitikkain, semmoisten kuin Olivier Proudpute-vainajan, Heikki Sepän sekä muitten kanssa. Ja ne kaikki sanotaan Klemetti-isän puoluelaisiksi, jota syytetään seitsemästä pahasta väärestä-opista ja tavoitellaan sanoilla sekä peitsillä, koska häntä tahdotaan kuolemaan tuomita. — Mutta sitä", sanoi Katri, laskeutuen polvilleen ja luoden silmänsä taivaasen päin, niin että hän tuli aivan noiden kauniitten pyhäin neitsyitten kuvain kaltaiseksi, joita taide on saanut niin monta katolisen uskon kautta, "sitä he eivät voikaan tehdä. Hän on päässyt pyytäjien verkoista — ja, Jumalan kiitos, minä olen siihen ollut apuna".

"Sinäkö apuna, tyttö? — Oletko hullu?" huusi hämmästynyt hanskuri.

"En suinkaan kiellä sitä, joka on suuri kunniani", vastasi Katri.

"Minun käskystäni tuli Conachar tänne miesjoukon kanssa ja saattoi pois Klemetti-ukon, joka nyt on kaukana Vuoriston rajan takana".

"Voi sua ajattelematonta — onnetonta lastani!" valitti hanskuri, "oletko sinä uskaltanut auttaa pakoon väära-uskoisuudesta syytettyä, ja kutsua aseellisia Vuorelaisia tänne, laillista tuomiota meidän kaupungissamme estämään? Voi! Oletan siinä rikkonut niin hyvin kirkon kuin myös valtakunnan lakia. Mitä — mitä meistä tulisi, jos se olisi tietty?"

"Se on tietty, isä kulta", virkkoi tyttö lujasti, "se on tietty niillekin, jotka ovat kiivaimmat sitä tekoa kostamaan".

"Se on vaan turha luulo, Katri, tai joku noiden ulkokultaisten pappien ja nunnien kuje. Eihän se ollenkaan sovi yhteen sen kanssa, että vielä juuri äsken olit niin iloisesti taipuvainen naimaliittoon Heikki Sepän kanssa".

"Voi, isä kultani, muistakaa kuinka silloin olin hämmästynyt ja säikähtynyt tuosta huhusta että hän oli tapettu, ja kuinka iloisesti hämmästynyt että tapasin hänet elävänä. Älkää siis kummastuko, jos silloin, teidän luvallanne, tulin sanoneeksi enemmän kuin mitä kylmä järki olisi sallinut. Enkä silloin vielä tietänytkään pahinta, vaan luulin että vaaraa oli liioiteltu. Mutta eilen havaitsin peloittavalla tavalla toivoni turhaksi. Nunnaluostarin abbedissa tuli tänne Dominikolais-munkin kanssa. He näyttivät minulle Skotlannin kuninkaan suurella sineetillä vahvistetun valtuuskirjan, joka antaa täyden vallan etsimään ja rankaisemaan kaikkea väära-uskoisuutta. He näyttivät minulle teidän nimenne sekä omani luettelossa epäluulon-aiasisista ihmisistä. Ja kyyneleillä, todellisilla kyyneleillä abbedissa minua kehoitti, että pelastaisin itseni kauheasta kohtalosta joutuksella turvapaikan hakemisella hänen luostarissaan. Ja munkki lupasi, että teillekään ei tehdä mitään pahaa, jos siihen suostutte".

"Paholainen vieköön molemmat krokodili-kyyneleinen!" sanoi hanskuri.

"Voi", sanoi Katri, "ei parkumisesta eikä vihastuksesta tule meille suurta apua. Mutta näettehän te nyt että nykyinen pelkoni ei ole perätön".

"Pelkosi! — johan me olemme huutavassa hukassa! — Voi, voi, minun ajattelematon lapseni, missä oli silloin sinun varovaisuutesi, kun siihen paulaan menit?"

"Kuulkaa minua, isä", sanoi Katri. "Onhan vielä yksi pelastuskeino tarjona, se keino, jota monta kertaa olen ehdoittanut ja johon monta kertaa turhaan olen pyytänyt teidän suostumustanne".

"Kyllä mä ymmärrän — luostari"; sanoi hanskuri. "Mutta Katri, mikä abbedissa uskaltaisi — -"

"Sen voin selittää teille, isä, ja samassa myös näyttää teille syyn, minkätähden olen näyttänyt niin häilyväiseltä päätöksissäni, että siitä olen ansainnut moitetta teiltä sekä muilta. Meidän rippi-isämme, vanha Franciscus-isä, jonka teidän käskystäni valitsin Dominikolais-luostarista — —"

"Niin oikein", keskeytti häntä hanskuri. "Minä sinulle annoin sen neuvon ja käskyn, saadakseni sen huhun vaikenemaan, että omatuntosi kokonaan oli Klemetti-isän johdon alla".

"No niin, tämä Franciscus-isä on monta kertaa yllyttänyt ja narrannut minua puhelemaan semmoisista asioista, joissa hän arveli saaneeni jonkunlaista opetusta karthausilaiselta saarnamieheltä. Jumala suokoon minulle sokeuteni anteeksi! Minä puutuin siihen paulaan, puhuin hänelle peittävästi, ja koska hän vaan lempeästi vastusteli, niinkuin se, joka itsekin on taipumaisillaan, niin puolustin usein innokkaasti niitä oppeja, joita itse lujasti uskon todeksi. Rippi-isäni ei näyttänyt oikeata luonnottansa eikä ilmoittanut salaista tarkoitustansa, ennen kuin oli saanut minulta tietää kaikki, mitä minulla oli puhuttavaa. Silloin hän uhkasi minulle rangaistusta täällä maan päällä sekä ijankaikkista kadotusta. Jos hän olisi ainoasti minua itseäni uhannut, olisin pysynyt lujana; sillä heidän julmuutensa täällä maan päällä olisin kestänyt enkä usko heillä olevan mitään valtaa tämän elämän tuolla puolella".

"Jumalan tähden!" sanoi hanskuri, joka oli melkein hulluksi tulemaisillaan tuskasta, kun jokaisen uuden sanan kautta yhä selvemmin näki kuinka kauheassa vaarassa hänen tyttärensä oli; "varo ettet pilkkaa pyhää kirkkoa. — Sen kädet ovat yhtä väkevät lyömään kuin sen korvat tarkat kuulemaan".

"Omasta puolestani", sanot Perth'in Kaunotar, jälleen ylös katsoen, "ei nuot uhatut ilmiannot olisi minua suuresti peloitaneet; mutta kun he sanoivat sekoittavansa teidätkin, isä rukka, siihen samaan syytökseen, silloin, sen tunnustan, minä säikähdyn ja rupesin hieromaan sovintoa. Koska Martta abbedissa Elchon luostarista on minun äitini sukulainen, ilmoitin hänelle tuskani ja sain häneltä sen lupauksen, että hän ottaa minut luostariinsa, jos minä, luopuen maallisesta rakkaudesta sekä naimistoivoista, tahdon pukeutua nunnanhuntuun. Hän oli, sen arvaan, puhunut siitä Franciscus-isän kanssa, ja molemmat minulle nyt lauloivat sitä samaa virttä. 'Jos jäät maailmaan', sanoivat he, 'niin sinä yhdessä isäs kanssa tulet väärä-uskoisena tuomittavaksi — pukeu nunnanhuntuun, niin teidän molempien hairautenne annetaan anteeksi ja unohdetaan'. — Eivät he edes vaatineet mitään julkista luopumista uskostamme; piti kaikki olla kuitti, kunhan minä menen luostariin".

"Kyllä kai — kyllä kai", sanoi Simo ukko. "Vanhaa Hanskuriä pidetään rikkaana, ja koko hänen rikkautensa seuraisi hänen tyttärtään Elchon luostariin, jos ei Dominikolaiset kenties vaatine itselleen jotain osaa. Vai siksi sinä pyrit luostariin — siksi et tahtonut suostua Heikki Sepän kosimisiin?"

"Niin, isäni, siihen minua kaikilta haaroilta työnnettiin, eikä ollut minun omakaan mieleni juuri vastahakoinen. Ritari Ramorny uhkasi minulle nuoren prinssin väkevää kosta, jos yhä vielä vastustaisin hänen ilkeitä pyyntöjensä — ja mitä Heikki-parkaan tulee, olen vasta juuri nykyään, suureksi ihmeekseni, huomannut — että — että kuitenkin enemmän rakastan hänen hyviä puoliansa, kuin vihaan pahoja. Ja voi, se huomaus vaan nyt tekee luopumisen maailmasta minulle vielä vaikeammaksi, kuin koska luulin että vaan kaipaisin teitä!"

Hän antoi päänsä vaipua käden nojaan ja itki katkerasti.

"Se on kaikki hullutusta", sanoi hanskuri. "Ei ole koskaan pulaa niin paha, ettei älykäs mies siihen neuvoa keksisi, kunhan vaan sitten uskaltaa sen toimeen panna. Täällä ei ole koskaan ollut semmoinen maa ja kansa, jota papit olisivat saaneet estämättä hallita Roman paavin nimessä. Jos he tahtovat rangaista jokaista kunnan porvaria, joka sanoo että munkit ovat kullalle ahneet ja että usean hengellisen miehen elämä häpäisee heidän saarnaamaansa oppia, niin tosiaan tulee Tapani Smotherwell'ille kätten mahtain työtä. Ja jos kaikki tyttö-hetukat, jotka mielellään kuuntelevat rakastetun saarnaajamunkin väärää oppia, ovat maailmasta pois erotettavat, niin täytyy rakentaa nunnaluostarit suuremmiksi ja ottaa uusia nunnia vastaan huokeammilla ehdoilla kuin tähän asti. Hyvät, muinaiset kuninkaamme ovat monesti puolustaneet etu-oikeuksiamme itse paaviakin vastaan, ja kun hän yritti sekaantua valtakunnan maallisiin asioihin, oli kohta Skotlannin parlamentti vastassa, joka puhui hänelle suunsa puhtaaksi kirjeellä, mikä olisi kultakirjaimilla kirjoitettava. Olen minäkin omin silmin nähnyt sen kirjeen, ja vaikken sitä osannutkaan lukea, niin jo sydämeni sykähti ilosta, kun näin korkea-arvoisten piispain sekä jaloin, uskollisten vapaaherrain sineetit, jotka siitä riippuivat. Ei sinun olisi pitänyt pitää tätä asiaa salassa itsensä; mutta ei ole nyt sopiva moittimisen aika. Mene nyt alas ja hanki minulle vähän ruokaa. Minä käyn kohta hevosen selkään ja lähden meidän herramme ylituomarimme luokse, neuvoa saamaan, ja toivon samassa myös turvaa saavani sekä häneltä että muiltakin jalosydämisiltä Skotlannin herroilta, jotka eivät ole sallivat rehellistä miestä sorrettavaksi jonkun joutavan sanasen tähden".

"Voi, hyvä isäni!" sanoi Katri, "juuri tätä teidän tulisuuhtannehan minä pelkäsin. Minä tiesin, että, niin pian kuin olisin tuskani teille valittanut, siitä oli nouseva tulta ja tappelua, ikäänkuin uskonto, jonka meille rauhan herra on lähettänyt, ainoasti sopisi eripuraisuuden äidiksi. Ja siksi tahtoisin mieluummin nyt — nytkin — luopua maailmasta ja suruineni vetäytyä pois Elchon nunnien joukkoon, jos te vaan sallitte minun uhrata itseni. Mutta, isä — lohduttakaa vaan sitten Heikki-parkaa, kun me olemme ijäksi erotetut — ja puhukaa hänelle, ettei hän — ettei hän — kovin suutu minulle. — Sanokaa hänelle, ettei Katri nyt enää koskaan ole tekevä hänelle kiusaa torumisellaan, vaan ainoasti aina rukoileva hänen puolestansa".

"Onpa tuolla tyttösellä kieli, joka saisi vedet nousemaan Saraceniläisenkin silmiin", virkkoi hanskuri, jonka omatkin silmät olivat yhtä täynnä kyneleitä kuin Katrin. "Vaan enpä minä sittenkään taivu, vaikka nunna ja munkki ovat ruvenneet yhteen liittoon, ryöstääkseen ainoata lastani minulta. — Mene nyt, tyttäreni, pois, että saan vaatteet päälleni, ja ole valmis tottelemaan mitä minulla tulee olemaan käskettävää sinun turvallisuutesi tähden. Pane itselles kokoon vähän vaatteita sekä mitä muuta kalliimpaa sinulla lienee. Ota sitten myös tuon Heikki-paran lahjoittaman rautakirstuni avaimet, ja jaa siinä tallella olevat kullat kahteen osaan — pistä toinen puoli johonkukuhun kukkaroon omaksi tarpeekses, toinen puoli tuohon tikattuun vyöhön, jonka olen ommellut matkoja varten. Näin on meillä kumpaisellakin mistä ottaa, jos kova onni meidät erottaisi — ja siinä tapauksessa rukoilen että Luojan lähettämä tuuliaispää tempaisi lakastuneen lehden vaikka minne, vaan säästäisi tuoreen! — Käske että

ratsuni kohta paikalla satuloitaisiin, ja valmistettakoon myös se valkoinen tasajuoksuri, jonka eilen ostin sinulle, siinä toivossa että saisin nähdä sinun sillä ratsastavan St. Johanneksen kirkolle, eukko- ja piikakansat perässä, niin iloisena morsiamena kuin suinkin mikään, joka ikinä on kirkon pyhän kynnyksen yli astunut. Mutta mitä apua näistä loruista! — Mene nyt vaan, ja muista, että pyhätmiehet aina paraiten auttavat niitä, jotka myös itse tahtovat auttaa itseään. Ei sanaakaan enää — mene vaan, sanon ma — ei nyt mitään tottelemattomuutta. Tyynellä saattaa perimies sallia pienen poikasen leikillään pidellä peräisintä; mutta — niin totta kuin sielulleni autuutta toivon! — kun myrsky riehahtaa ja laineet kuohahtavat, niin hän siihen tarttuu omin käsin. — Mene nyt, ei sanaakaan enää!"

Katri läksi ulos isänsä käskyä paraan taitonsa mukaan täyttämään. Ukko hanskuri oli kyllä lempeä luonteeltaan ja suuresti mieltynyt lapseensa, jonkatähden joskus näkyi antavan vallan ja ohjat tyttärensä käsiin; mutta jos asianhaarat tahtoivat tyystimpää kotikuria, niin hän taas, sen Katri tiesi, hyvinkin ankarasti harjoitti isän valtaa ja vaati lapsensa kuuliaisuutta.

Sillä aikaa kuin kaunis Katri näin oli toimittamassa mitä isänsä oli määrännyt, ja kuin kunnan vanha hanskuri kiireesti puki päällensä, suoriutuen matkalle, kuului yht'-äkkiä lähenevä hevosenkavioidin kopina heidän ahtaalta kadultansa. Ratsumies oli peittänyt itsensä viittaansa, jonka kaulus oli vedetty niin ylös, ettei alapuoli kasvoista näkynyt; lakki samaten oli vedetty alas otsalle, ja sen leveä sulkanen peitti kasvoin yläpuolen. Ratsumies hyppäsi maahan, ja vanha Dorothea tuskin vielä oli kerjinnyt vastatakaan hänen kysymyksiinsä, ilmoittaen että hanskuri oli makuukamarissaan, niin vieras jo astui rappusista ylös ja tuli hanskurin huoneeseen sisään. Simo hämmästyti ja säikähtyi, sillä hän luuli tämän aikaisen kävijän oikeuden palvelijaksi, joka tuli häntä tyttärineen oikeuteen viemään; mutta hänen rintansa helpoittui kohta, kun vieras oli riisunut lakin päästään ja vetänyt pois kauluksen kasvoiltansa. Sillä nyt hanskuri tunsu kauniin Perth'in kaupungin ritarillisen ylituomarin, jonka käynti, sattui se mihin aikaan hyvänsä, oli tavattoman suuri kunnia. Mutta tähän päivän aikaan se yhtähyvin oli vallan kummastuttava, ja, asianhaaroihin katsoen, myös vähän pelottava.

"Ritari Charteris!" sanoi hanskuri. "Näin suuren kunnianko te osoitate köyhälle palvelijallenne?"

"Hist!" varoitti ritari; "ei nyt ole joutaviin kohteliaisuuksiin aikaa. Minä tuln tänne siitä syystä, kun mies välistä on itse luotettavin sanansaattajansa, enkä nyt voi viipyä täällä kauemmin kuin sen verran vaan, että neuvon sinua, kunnan hanskuri, pakenemaan. Sillä tänäpäivänä tulee valtioneuvostossa vangituskäsky annettavaksi sinua sekä tyttärtäsi vastaan, jotka olette väärä-uskoisuudesta syytetyt. Viipymisen täällä saisitte varmaan maksaa vapaudellanne, kenties myös hengellänne".

"Olen minäkin jo saanut kuulla jotain siitä", sanoi hanskuri, "ja olin nyt juuri lähdössä Kinfauns'iin, selittämään että olen aivan viaton tuohon hävyttömään kanteeseen, sekä pyytämään teiltä, korkea herra, neuvoa ja suojaa".

"Sinun viattomuudestasi, Simo veikkonen, ei ole tuleva sinulle suurta apua, koska tuomarilla on ennestään omat luopumattomat luulonsa asiasta. Minun neuvoni olisi siis, sanalla sanoen, että lähtisit pakoon, parempia aikoja odottamaan. Mitä minun suojaani tulee, täytyy meidän odottaa siksi kun tuuli kääntyy; silloin vasta on siitä oleva sinulle jotain apua. Mutta jos vaan voit jossain piileskellä muutamia päiviä tai viikkoja, niin on varma uskoni, että valta jälleen on luiskahtava pois noilta hengellisiltä herroilta, jotka nyt yksissä neuvoin Albanyn herttuan kanssa kujeilevat hovissa ja huutavat kristityn opin väärennystä ainoaksi syyksi meidän maamme nykyiseen onnettomuuteen, jolla puheella ovat saaneet kuninkaan kokonaan kynsiinsä. Tätä nykyä on Robert kuningas antanut heille täyden valtuuskirjan väärä-uskoisia etsimään ja tuomitsemaan; onpa hän myös sen lisäksi suostunut siihen, että paavi on määrännyt Henrik Wardlaw'in St. Andrews'in arkkipiispaksi sekä Skotlannin ylipaimeneksi. Näin on hän siis Romalaisen käsiin antanut pois Skotlannin kirkon vapaudet ja etuudet, joita hänen edeltäjänsä, hamasta Malcolm Canmoren ajoista asti, olivat niin urhoollisesti puolustaneet. Ennenpä olisivat hänen uljaat esi-isänsä allekirjoittaneet liiton itse Paholaisen kanssa, kuin tämmöisessä asiassa taipuneet Romalaisen liikoihin vaatimuksiin!"

"Voi, voi, ja mistä apua siihen saattaa tulla?"

"Ei mitään muuta, vanha ystäväni, kuin että pian saadaan vallankumous aikaan hovissa", sanoi ritari Charteris. "Kuninkaamme on niinkuin peili, jossa ei itessään ole mitään valoa, vaan joka yhtä mieluisasti heijastaa vaikka mitä valoa hyvänsä, mikä milloinkin sattuu sen eteen. Onpa asia tämmöinen, että Douglas'in kreivi, vaikka muuten yhdessä liitossa Albanyn herttuan kanssa, on aivan vastahakoinen noiden nyt vallitsevain pappien liioille vaatimuksille, sillä hän oli riidassa heidän kanssaan, sen vuoksi kun hänen joukkonsa kävi väkinäisesti majailmassa Arbroath'in luostarissa. Hän on nyt pian palaava vielä mahtavampana entistänsä, sillä huhu käy, että hän on ajanut March'in kreivin pakoon. Hänen palattuaan on maailma täällä muuttuva; sillä hänen läsnä-olonsa on pitävä Albanyn herttuan kurissa. Sen lisäksi aikovat monet aatelisherrat — minäkin niiden joukossa, niinkuin meidän kesken puhuen, sinulle voin ilmoittaa — ruveta liittoon Douglas'in kanssa yhteisten oikeuksiemme puolustukseksi. Sinun maanpakolaisuutes on siis loppuva samassa kun hän tulee hoviin takaisin. Sinun

pitäisi nyt vaan vähäksi aikaa etsiä itselles joku piilopaikka".

"Mitä siihen tulee", sanoi hanskuri, "ei minulla ole mitään hätää; sillä minulla on täysi oikeus vaatia suojaa tuolta Vuorelais-päälliköltä, Gilchrist Mac-Ian'ilta, Duhele-clan'in hallitsijalta!"

"No, jos sinä hänen viittansa alle suojaan voit päästä, niin et tarvitse mitään muuta turvaa — ei minkään Alankomaan maallisen tai hengellisen tuomarin käsi ylety Vuoriston rajan yli".

"Mutta tyttäreni, jalosukuinen herra ritari — minun Katrini?" sanoi hanskuri.

"Vie hänet mukaasi, veikkonen. Kauraleipä on vaan pitävä hänen kauniit hampaansa valkoisina, vuohen maito on taas punaava hänen poskensa, joista tämä nykyinen pelko on veret pois-ajanut. Ja kelpaapa Perth'in Kaunottarenkin nukkua levollisesti Vuoriston sanajaloista tehdyllä vuoteella".

"Epäilykseni ei, jalo herra, tulekaan semmoisista mitättömistä syistä", virkkoi hanskuri. "Katri on vaan halvan porvarin tytär, eikä ole liikaan ylellisyyteen ruoan tai asunnon suhteen tottunut. Mutta Mac-Ian'in poika on monta vuotta asunut minun katokseni alla, ja — täytyyhän se tunnustaa — olen ma havainnut hänen katselevan tyttärtäni — Katri on melkein kuin Heikki Sepän kihlattu morsian — semmoisilla silmillä. — — Ja vaikka en siitä täällä kotona, Curfew-kadun varrella, juuri liioin huolinut, niin se minua hiukan peloittaisi tuolla Vuoriston laaksoissa, missä minulla ei ole yhtään ainoata ystävää, ja Mac-Ian'illa monta".

Ritarillinen ylituomari vastasi tähän selitykseen pitkällä vihellyksellä. "Hyh, hyh! — No, koska asia on semmoinen, neuvoin sinua lähettämään tyttäresi Elchon luostariin, jonka abbedissa, jos oikein muistan, on teille sukua. Niin tosiaan, niinhän se itsekin sanoi minulle olevansa, lisäten vielä, että hänellä on suuri rakkaus Katriin sekä kaikkiin, mitkä sinun omaisiisi kuuluu, Simo".

"Kyllä mar', jalo herra, sen uskon, että abbedissalla on meihin semmoinen rakkaus. Totta hän mielellään ottaisi huostaansa tyttäreni sekä kaikki varani ja tavaranani päälliseksi. — Onpa mar' vaan hänen rakkautensa hiukan kiinteistä laatua, eikä juuri enää taitaisi hellittää käsistensä tyttöstäni eikä hänen myötiäisiään".

"Hyh, hyh!" vihelsi taas Kinfauns'in herra. "Thanen risti auttakoon! — onpa tää aika sekava vyyhti selittää, veikkonen. Vaan eipä kuitenkaan saa tulla sanotuksi, että kauniin Perth'in kaupungin kaunein neitonen suljettiin luostariin, aivan kuin veroksi vietävä kana vasuun, juuri vähää ennen kun hänen piti mennä vihille meidän uljaan porvarin Wynd'in Heikin kanssa. Se ei saa tulla sanotuksi, niin kauan kuin minulla on miekka vyölläni, kannustimet kantapäissäni, ja niin kauan kuin minua sanotaan Perth'in ylituomariksi".

"Mutta mikäs neuvoksi, jalo herra?"

"Meidän pitää kaikkein ottaa joku osa vaarasta päällemme. Tule nyt vaan ja laita itses sekä tyttäres hevosen selkään. Te saatte seurata minun kanssani, ja saapas nähdä kuka silloin uskaltaa teihin karsaasti katsahtaa. Vangituskäsky sinua vastaan ei ole vielä kirjoitettu, ja jos he lähettävät Kinfauns'iin jonkun oikeudenpalvelijan, jolla ei ole kuninkaan oma-allekirjoittama käsky muassa, niin — sen vannon Punaisen Rosvon sielun kautta! — sille semmoiselle sanansaattajalle minä syötän hänen tuomansa kirjeen vaksineen, pärmineen, suuhun. Hevosen selkään, hevosen selkään vaan nyt! Ja sinä kaunottareni", lisäsi hän, kääntyen Katrin puoleen, joka juuri samassa astui sisään,

"Hevosen selkään vaan, ja älä pelkääkään,
Kartta[31] onpi, siis ei hätääkään!"

"Nyt on minulle", virkkoi hyväntahtoinen ylituomari, "juohtunut mieleen keino, jolla voin viikon tai parin ajaksi suojata teitä molempia vihollistenne ilkeydestä, ja sillä välin, niin toivon varmaan, on maailman näkö hovissa taas muuttuva. Mutta siksi että paremmin tietäisin arvata, mitä tulee tehdä, pyytäisin sinua, Simo veikkonen, minulle suoraan selittämään, minkälaisissa tekemisissä olet ollut Gilchrist Mac-Ian'in kanssa, koska sinä häneen niin lujasti luotat. Olethan sinä muuten tarkasti kuuliainen meidän kaupungin asetuksille ja tiedät myös kuinka ankarien rangaistusten uhalla niissä on kielletty kaikkia porvareita olemasta salaliitossa ja yksissä neuvoissa Vuoriston heimokuntain kanssa".

"Kyllä se on totta, jalo herra. Mutta tiedättehän te myös, että meidän ammattikunnallamme, joka työssämme tarvitsee nautain, peurain sekä muitten elävain nahkoja, on etuoikeus ja lupa olla asioissa Vuorelaisten kanssa, koska he paremmin kuin mitkään muut voivat hankkia nuo aineet, joilla me ammattiamme voimassa pidämme kaupungin suureksi hyödyksi. Siitä on tullut että minulla on ollut paljon tekemistä noitten ihmisten kanssa. Ja voinpa panna sieluni autuuden pantiksi, ettei missään voi löytää rehellisempiä, kunniallisempia asiaveljiä, eikä missään miehiä, joiden kanssa asioidessa voipi helpommin ansaita rehellisesti saadun penninsä. Olen ma aikanani useammat kerrat käynyt pitkillä matkoillakin Vuoriston syrjäisimmillä sydänmailla heidän päällikköinsä luvatus turvan nojassa; enkä ole

missään muualla nähnyt kansaa, joka olisi uskollisempi sanalleen, jos kerran olet saanut heidät sulle jotain lupaamaan. Ja mitä erittäin Gilchrist Mac-Ian'iin tulee, niin hän kyllä on hiukan liian hätäinen ihmisiä tappamaan ja taloja polttamaan, kun hänellä on veriviha jonkun kanssa; mutta muuten en ole missään nähnyt miestä, joka vaeltaisi oikeampaa, suurempaa tietä".

"Sinä puhut heistä parempaa kuin mitä ennen olen kuullut", virkkoi ritari Charteris; "vaikka minullakin on ollut yhtä ja toista tekemistä noitten Vuoriston maankulkijainten kanssa".

"He ovat ihan toisenkaltaiset ystävilleen, toisenkaltaiset vihollisilleen, se teidän pitää huomata, jalo herra", sanoi hanskuri. "Oli se muuten, miten oli; mutta sattuiapa että minulla oli tilaisuus kerta olla Gilchrist Mac-Ian'ille suureksi avuksi. Nyt on noin kahdeksantoista vuotta siitä, ja silloinkin oli sota Duhelen sekä Chattan'in clan'ien välillä — harvoinpa onkin heillä rauhaa keskenään — ja edellistä kohtasi semmoinen teloitus, että heidän päällikkönsä, Mac-Ian'in perhekunta melkein sukupuuttoon hävitettiin. Seitsemän hänen poikaansa sai surmansa tappelussa tai tappelun jälkeen; hänen itse täytyi lähteä pakoon; hänen linnansa valloitettiin ja poltettiin poroksi. Hänen vaimonsa, joka silloin juuri oli pian synnyttävä, pakeni metsään yhden uskollisen palvelijan sekä hänen tyttärensä seurassa. Siellä hän suuressa surussa ja vaivassa synnytti pojan; ja koska äiti kurjassa tilassaan ei jaksanut imettää lastansa, niin tätä syötettiin metsäkauriin maidolla, joka elävä palvelijan oli onnistunut saamaan elävältä kiinni paulalla. Vasta monta kuukautta myöhemmin Mac-Ian, toisessa tappelussa mainittu villien heimokuntain välillä, vuorostaan voitti vihollisensa ja valloitti menetetyn maansa takaisin. Sanomattomalla riemulla kuuli hän silloin, että hänen vaimonsa sekä lapsensa vielä olivat elossa; sillä ei hän ollut toivonut enää koskaan saavansa nähdä heistä muuta kuin valjenneet luut, sen perästä kun sudet ja metsäkissat olivat niistä kaikki lihat poiskalunneet.

"Mutta yleinen voimallinen taikaluuho, jommoisia tuossa oppimattomassa kansassa on niin paljon, esti päällikköä kuitenkin täydesti nauttimasta sitä iloa, että hänen ainoa poikansa oli pelastunut. Vanha ennustus kävi kansassa, että heimokunnan valta oli raukeava pojan kautta, joka oli rautatammipensaan juuressa syntynyt ja valkoisen metsäkauriin maidolla imetetty. Tämä ennustus pahaksi onneksi sopi tismalleen päällikön ainoaan, elossa olevaan poikaan; ja clan'in vanhimmat vaativat siis, että poika taikka tapettaisiin, taikka kumminkin vietäisiin pois kauas heimokuntansa alueelta ja kasvatettaisiin sukuperästänsä tietämättä. Gilchrist Mac-Ian'in täytyi suostua; hän valitsi jälkimmäisen ehdon ja lapsi kasvatettiin Conachar'in nimellä minun kodissani. Ensin oli aikomus kokonaan salata häneltä kuka hän oli ja mikä oikeus hänellä oli päästä lukuisan, sotaisan kansan hallitsijaksi. Mutta vuosien vierieessä kuolivat vähitellen nuot vanhimmat, joiden päätös oli ollut niin voimallinen, taikka myös tulivat he vanhuuttansa kykenemättömiksi yhteisiin asioihin osaa ottamaan. Toiselta puolen Gilchrist Mac-Ian'in voima oli vahvistunut hänen onnellisten sotainsa kautta Chattan clan'ia vastaan, joilla hän jälleen oli saanut taistelevain heimokuntain vallan tasapainoon, niinkuin oli ollut laita ennen tuota onnetonta teloitusta, josta teille, korkea-arvoinen herra, jo kerroin. Kun hänen valtansa näin nyt oli vahvalla pohjalla, tuli hänelle tietysti halu tuottaa ainoa poikansa takaisin luoksensa ja kotiinsa; siksi lähetin hänen käskystään monta kertaa nuoren Conachar'in Vuoristoon. Tämä nuorukainen olikin ikään kuin luotu, kauniisen näköönsä ja uljaasen ryhtiinsä nähden, isänsä sydäntä ihastumaan. Viimeinkin mahtoi poika arvata syntyperänsä salaisuuden, taikkapa lienee joku sen hänelle ilmoittanut. Ja vastahakoisuus minun rehelliseen ammattiini, jota tuossa ylpeässä Vuorelais-heitukassa aina oli ollut, rupesi nyt näyttämään itseänsä julkisesti. Enpä uskaltanut enää edes mitata hänen selkämystäänsä kepilläni, siinä pelossa että saisin siitä kohta puukonpistoksen — gaeliläiseksi vastaukseksi minun saksilaiseen moitteeseeni. Silloin rupesi minun tekemään mieli päästä hänestä, varsinkin koska hän alkoi osoittaa liikaa mieltymystä Katriin, joka muka oli yrittänyt pestä tuota Mustalaista valkoiseksi ja opettaa Vuoriston metsäläistä ihmistöihin, ihmisenkaltaiseen armahtavaisuuteen. Hän tietää itsekkin nyt mikä loppu siitä tuli".

"Ei, isäni", sanoi Katri; "olihan se varmaankin vaan kristityn velvollisuus, että yritin temmata palavan kekäleän pois tulesta".

"Mutta ei suinkaan suurta viisautta", vastasi isä, "että milt'et polttanut sormiasi siinä semmoisessa työssä. — Mitäs te, korkea herra, siitä sanotte?"

"Korkea herra ei suinkaan tahtoisikaan loukata Perth'in kaupungin Kaunotarta", virkkoi ritari Charteris, "ja hän kyllä tuntee mainitun neidon sydämen puhtauden sekä totuuden. Mutta kuitenkin ei hän voi olla arvelematta, että jos tuo metsäkauriin imettämä olisi rypyyinen, laiha, vääräsääri ja punatukka, niinkuin moni Vuorelainen, jonka minä olen nähnyt, niin on suuresti epäiltävä, tokkahan Perth'in kaupungin Kaunotar olisi ollut yhtä harras häntä kesyttämään. Ja jos Katri olisi ollut yhtä vanha, rypyyinen ja koukkuselkäinen kuin se vanha ämmä, joka tän'aamuna minulle oven avasi, niin panisin kultakannustimeni vetoon Vuorelaisen pieksuparia vastaan, että tuo metsässä kasvanut kauriinpoika ei olisi suinkaan jäänyt saarnaamaan toistamiseen kuulemaan. — Sinä naurat, Hanskuri, ja Katrin posket punastuvat närkästyksestä. Olkoon vaan menneeksi, vaan niin on maailman meno".

"Se on tapa, jolla maailman ihmiset lähimmäistensä tuomitsevat, korkea-arvoinen herra", vastasi Katri vähän tulistuneena.

"No, no, kaunis pyhimys, anna toki leikkipuhe anteeksi", nauroi ritari; "ja sinä, Simo, kerro meille kuinka tuo asia loppui — Conachar viimein arvattavasti karkasi pois Vuoristoon, eikö niin?"

"Hän meni sinne takaisin", sanoi hanskuri. "Täällä Perth'issä kulki pari, kolme vuotta eräs Vuorelainen, tuommoinen asiantoimittaja, joka tuli ja meni milloin milläkin tekosyyllä, mutta todentodella hän oli sanansaattajana Gilchrist Mac-Ian'in sekä nuoren Conachar'in eli Eachin'in välillä — tällä jälkimmäisellä nimellä häntä nyt mainitaan. Siltä Vuorelais-pojalta sain tietää, että 'valkean metsäkauriin kasvatin' maanpakolaisuus-tuomio oli uudestaan tullut heimokunnan kokouksen mietittäväksi. Conachar'in kasvatus-isä, Tammiston Torkil, vanha metsämies tuli kokoukseen kahdeksan poikansa kanssa, jotka ovat pulskeimmat miehet koko clan'issa, ja vaati maanpakolais-tuomion kumoomista. Hänen sanansa olivat sitä vaikuttavampia, koska hän itsekin oli *Taitschatar* (tietäjä), niin että hänen luultiin olevan tekemisissä näkymättömän maailman kanssa. Hän vakuutti tehneensä taikatempun, nimeltä *Tine-egom*; hän oli loitsinut esiin haltijan, jolta pakoitti sen tiedon, että Eachin Mac-Ian oli ainoa mies, joka nyt pian tulevasta taistelusta oli pääsevä eheänä, ilman verihaavaa eikä vammaa. 'Siksi', päätti Tammiston Torkil, 'on tämän kohtalon suojeleman nuorukaisen läsnä-olo taistelussa välttämättömän tarpeellinen voiton saamiseksi. Siitä olen niin varma, että, jos ei Eachin seiso Duhelen-clan'in rivissä, en minä, hänen kasvatus-isänsä, eikä yksikään minun kahdeksasta pojastani ole nostava kättänsä tuossa taistelussa'.

"Tämä puhe nosti suuren pelästyksen, sillä noiden yhdeksän miehen luopuminen, jotka olivat vahvimmat koko heimokunnassa, olisi ollut sangen arveluttava seikka, varsinkin jos, niinkuin huhu kävi, asia oli tuleva ratkaistavaksi pienellä miesjoukolla kummallakin puolella. Tuo vanha taikaluulo valkean metsäkauriin kasvatista sai nyt vastapainon uudesta taikaluulosta. Tämän asian käytti nyt isä hyväkseen ja toi clan'in nähtäväksi esiin kauan piiloitellun poikansa, jonka vielä vähän lapsimainen, mutta kaunis, vilkas muoto, uljas ryhti ja liukkaat liikunnot ihastuttivat heimokunnan miehiä, niin että he ilolla tervehtivät hänet päällikkönsä pojaksi ja perilliseksi, Huolimatta tuosta hänen syntymäpaikkaansa sekä kasvatustapaansa koskevasta ennustuksesta.

"Tästä kertomuksesta, jalo herra", jatkoi Simo Hanskuri, "te voitte helposti nähdä, minkätähden omasta puolestani toivon ystävällistä kohtelua Duhele-clan'issa; ja myös saatatte nähdä, että Katrin vieminen sinne olisi sangen ajattelematon teko. Se siis, korkea-arvoinen herra, on nyt minulla raskain huoleni".

"Sen, kunnan hanskuri", sanoi ritari Charteris, "minä sitten sinulta helpoitan, ja otan jonkun vaaran päälleni sinun sekä tyttäresi tähden. Sukulaisuuteni Douglas'ien kanssa tekee, että minun sanani voipi jotain vaikuttaa kreivi Douglas'in tyttäreeseen Margareetaan, meidän vallattoman prinssimme Rothsayn herttuan hylättyyn puolisoon. Luota siihen, kunnan hanskuri, että sinun tyttäresi tämän rouvan palvelijain joukossa on oleva yhtä hyvissä turvissa kuin muurin ympäröimässä linnansa. Herttuatar nyt pitää kovia Falkland'issa, linnassa, jonka Albanyn herttua, sen omistaja, on lainannut hänelle. En saata siellä luvata sinulle mitään huvitusta, kaunokaiseni; sillä Margareeta, Rothsayn herttuan puoliso, on onneton ja senvuoksi närkäs, röyhkeä, vaativainen. Hän tietää itsekin kuinka vähän hänessä on miellyttävää, ja senvuoksi kadehtii niitä vaimoihmisiä, joissa sitä on. Mutta hän on luja lupauksissaan ja jalo sydämeltään, ja viskaisi papit ja paavitkin alas linnansa muurin-ojaan, jos ne uskaltaisivat tulla vangitsemaan jotakuta hänen suojansa alaista. Siellä olet siis oleva hyvässä turvassa, vaikka kyllä puuttunee hauskuutta".

"Enpä minä pyydäkään enempää", virkkoi Katri; "ja hartaasti kiitän teitä hyvydestänne että tahdotte saattaa minut semmoisen suojan alle, joka on minulle niin suureksi kunniaksi. Jos herttuatar lieneekin röyhkeä, niin aion muistaa että hän on Douglas'in sukua, joten hänellä on täysi oikeus ylpeillä niin paljon kuin suinkin jonkun ihmisen — jos hän on närkäs, niin muistan että hän on minun suojelijani. Älkää olko enää huolissa minun puolestani, jalo herra, kun kerran olette saattaneet minut sen korkean rouvan suojan alle. — Mutta kuinka käynee minun isä-parkani, jonka täytyy mennä keskelle tuota villiä, vaarallista kansaa?"

"Älä ole siitä milläskään, Katri", sanoi hanskuri. "Minä olen Vuorelaisten pieksuihin ja vaippoihin niin tottunut kuin jos olisin niissä itsekin aina käynyt. Sitä vaan pelkään, että tuo ratkaiseva tappelu saattaisi tapahtua, ennen kuin taas saan palata pois heidän maastaan; ja jos siinä tappelussa Duhele-heimo jää tappiolle, niin saattaa suojelijoitteni häviö minullekin tulla turmioksi".

"Siitäkin pidetään huolta", virkkoi ritari Charteris; "luota siihen, että minä sun turvallisuuttasi valvon. — Mutta kumman puolueen luulet pääsevän voitolle?"

"Totta puhuen, herra ylituomari, luulisin Chattan-clan'in jäävän alle. Nuot yhdeksän Tammiston miestä ovat melkein kolmasosa Duhelen päällikön joukosta, ja ne ovat mainioita sankareita".

"Ja sinun entinen oppipoikasi, tokkohan se pitää paikkansa, vai mitä luulet?"

"Hän on tuittupäinen kuin tuli, ritari Charteris", vastasi hanskuri, "mutta myös häilyväinen kuin vesi. Kuitenkin luulin hänestä aikanaan tulevan urhoollisen miehen, jos saapi elää".

"Mutta tätä nykyä on aina vielä tippanen valkean metsäkauriin maidosta hänen suonissaan, vai mitä, Simo?"

"Hänellä ei ole vielä kokemusta, jalo herra", sanoi hanskuri, "eikä tarvinne mun selittääkään mainiolle soturille, semmoiselle kuin teille, että meidän ensin pitää tottua vaaraan, ennen kuin sen kanssa voimme leikkiä laskea, niinkuin mielitietyn kanssa".

Näin puhellessaan he pian saapuivat Kinfauns'in linnaan, missä heille lyhyen levähdyksen jälkeen tuli ero, koska isän ja tyttären piti mennä eri-turvapaikkoihin. Silloin vasta Katri, huomattuaan että isä huolissaan tyttärensä puolesta oli kokonaan unohtanut ystävänsä, mainitsi Heikki Sepän nimen.

"Oikein, aivan oikein", sanoi hanskuri hänelle, "meidän tulee antaa tietoa tuumistamme".

"Jättäkää se minun huolekseni", virkkoi ritari Charteris, "vaan en aio luottaa sanansaattajaan, enkä myös lähettää kirjettä; sillä, jos minä osaisinkin kirjoittaa semmoisen, hän ei kuitenkaan osaisi sitä lukea. Hän kyllä nyt saa vähän aikaa olla murheissaan; mutta huomen-aamulla varhain ratsastan Perth'iin ja vien hänelle tiedon aikeistanne".

Nyt tuli eron hetki. Se oli katkera kyllä; mutta vanhan porvarin luja miehuus sekä Katrin nöyrä tyytymys Jumalan sallimukseen tekivät sen kuitenkin helpommaksi kuin mitä olisi luullut. Hyvä ritari kiirehdytti hanskurin lähtöä, vaikka tosin ystävällisimmällä tavalla; menipä hänen hyvytensä niinkin pitkälle, että hän tarjosi muutamia kultakolikoita lainaksi, joka tarjomus siihen aikaan, jolloin raha oli niin harvinainen, osoitti kaikkein suurinta huolenpitoa. Mutta hanskuri vakuutti itsellään olevan runsaasti rahaa varalla, ja läksi matkalleen luoteesen päin. Yhtä ystävällinen oli ritari Charteris myös kauniisen sukupuoleen kuuluvalla vieraalleen. Katri annettiin vanhan muijan huostaan, joka piti emännyyttä hyvän ritarin talossa; hänen täytyi näet vielä viipyä useampia päiviä Kinfauns'issa, koska Tay-joella purjehtivalla venemiehellä, Kitt Henshaw'lla, johon ylituomari suuresti luotti ja jonka kuljetettavaksi hän tahtoi Katrin uskoa, oli ensin kaikellaisia viivyksittä sekä esteitä.

Näin erosivat isä ja tytär toisistaan tällä niin vaarallisella, huolettavalla hetkellä, jona heitä uhkaavat vaarat ja vastukset todenteolla olivat vielä suuremmat kuin mitä he itse edes tiesivät, niin että pelastuksen toivo oli sangen vähissä.

SEITSEMÄSKOLMATTA LUKU.

"Nöyrästi Austin teki sen". — "Vai teki niin?
No sitten samoin tehnee mullekin".

Popen esipuhe Chaucer'in Canterburyn-tarinoinhin.

Kertomuksemme jatkoa on meidän mukavin seurata sillä lailla, että lähdemme matkaan Simo Hanskurin kanssa. Ei ole aikomukseni tarkalleen osoittaa noiden molempain keskenään kiisteleväin clan'ien rajoja, varsinkin kun ei edes historiatkaan tästä merkillisestä taistelusta niitä selvilleen mainitse. Olkoon siinä kyllin, kun sanomme Chattan-clan'in alueen olleen avaran ja laajan, niin että se ulottui Caithness'iin sekä Sutherland'iin. Ylipäällikkönä oli heillä silloin jälkimmäisen läänin mahtava kreivi, jolla siihen aikaan oli vaakunastaan otettu arvonimi *Nohr ar Chat* (Suuri Kissa). Chattan-clan'in liittokuntaan, näin yleisesti puhuen, kuuluivat siis myös Keith'it, Sinclair'it, Gun'it sekä useammat muut mahtavat suvut. Ne eivät kuitenkaan nyt ottaneet osaa tähän puheen-alaiseen taisteluun; se oli yksin-omaisena asiana sillä Chattan'ien osalla, joka asui Perth'in ja Inverness'in läänien avaroilla vuorimailla, siis nykyään Vuoristoksi sanotun seudun suurimmassa osassa. Niinkuin kyllä tiedämme, kiistelee nytkin vielä kaksi laajaa sukua, jotka kumpikin epäilemättä ovat Chattan-clan'iin kuuluneet, Mac-Pherson'it sekä Mac-Intosh'it, siitä, kumman päällikkö silloin oli johtajana tällä heidän suuren liittokuntansa haaralla ja kumpikin ovat viime aikoina ottaneet itselleen arvonimen Chattan-clan'in päällikkö. Lienee se miten lienee, ainakin oli Badenoch'in seutu pesäpaikkana sillä liittokunnan haaralla, joka nyt puheena-olevaan taisteluun osaa otti.

Vielä hämärämmät ovat tietomme Duhele-clan'in liittokunnasta, syystä, joka edempänä tulee meille

tietyksi. Muutamat tutkijat ovat arvelleet, niiden olleen samaa sukua kuin Mac-Kaytten lukuisa, mahtava heimo. Jos siinä väittelyssä on perää, jota sopii epäillä, niin ovat Mac-Kayt sitten, Robert III:n hallituksen jälkeen paljon muuttaneet asuinpaikkojaan; sillä tätä nykyä he (clan'ina) asuvat Skotlannin äärimmäisessä puhjoispäässä Ross'in ja Sutherland'in lääneissä. Emme voi siis, niin selvästi kuin olisi suotava, määrätä tässä kerrottuin tapausten tannerta. Olkoon siinä kyllä, että hanskuri matkusti luodetta kohti, yhden päiväyksen Breadalbanen alueeseen päin, ja sieltä hän toivoi pian saapuvansa siihen kartanoon, missä Gilchrist Mac-Ian, Duhele-clan'in päällikkö ja Simon kasvatin, Conachar'in isä, tavallisesti piti hoviaan korkean arvonsa mukaisella, metsäläis-tapaisella komeudella, mitä palvelusväen paljouteen ja kaikkiin ulkomenoihin tulee.

Ei meidän ole tarvis liioin kuluttaa aikaa tämän matkan kaikkien vaarojen ja vaivojen kertomisella; piti osoitella autiomaita sekä vuoristoja myöten, vähän kiivetä ylös jyrkistä loiroista, väliin kaalaella pohjattomia soita, monesti mennä veteväin purojen, jopa jokienkin poikki. Mutta kaikki ne vaarat oli Simo Hanskuri jo ennenkin monta kertaa kokenut, rehellistä rahansaalista pyytäessään; ei siis ollut syytä luulla hänen niistä säikähtyvän, nyt kun hänen vapautensa, — jopa henkensäkin pelastus oli asiana. Toinen matkamies olisi epäilemättä yhtä paljon kuin itse tien vaaroja myös pelännyt noiden erämaitten sotaisia, sivistymättömiä asukkaita. Mutta Simolla oli tuttavuus kansan tapojen sekä kielen kanssa hyvänä turvana siinä suhteessa. Vieraan-varain pyynti ei ollut koskaan turha raa'immarkaan Gaeliläisen kyökissä; ja sama metsäläinen, joka toisessa tilaisuudessa olisi ollut valmis surmaamaan ihmistä hänen nuttunsa hopeasoljen tähden, antoi pois ainoankin ateriansa muukalaiselle, joka hänen ovellansa vieraanvaraa rukoili. Koko taito Vuorimailla matkustellessa oli siinä, että tuli aseetonna ja osoitti luottamusta niin paljon kuin mahdollista. Hanskurilla ei siis ollut mitään asetta muassaan, hän ei osoittanut matkallaan mitään varovaisuutta, ja piti vaan huolta siitä, ettei hänessä tulisi mitään näkyviin, mikä metsäläisten ahneuden saattoi herättää. Toinen ojennusnuora, jota hän katsoi viisaaksi noudattaa, oli se, että hän vältti pitempiä puheita vastaansattuvien kulkijoitten kanssa, ainoasti vaihdellen tavallisia tervehdyksiä, jota kohteliaisuutta Vuorelaiset harvoin laiminlyövät. Mutta niihinkin tuli vaan harva tilaisuus. Tämä maa, joka muutoinkin oli harvassa asuttu, näkyi nyt olevan aivan autioksi hylätty. Niissä pienissä vuorilaaksoissakin, joitten kautta hän sattui kulkemaan pitkin tai poikin päin, olivat kylät tyhjinä; asukkaat olivat metsiin ja luoliin piiloon menneet. Syy siihen oli helppo arvata; sillä olihan nyt sota lähellä tulossa, jonka kaikki pelkäsivät tuovan kanssansa pahimman ryöstön sekä häviyksen, mikä ikinä vielä oli tätä onnetonta maata raadellut.

Simoakin jo rupesi tämä autius peloittamaan. Hän oli kerran, sen perästä kuu Kinfauns'ista läksi, levähdyttänyt ja syöttänyt hevostansa; nyt hän alkoi olla huolissansa missä voisi saada yökorterin. Hän oli toivonut pääsevänsä majaan erään vanhan tuttavansa luokse, jolla oli nimi Niilo *Booshalloch* s.o., Lehmipaimen, siitä syystä kun Duhele-clan'in päällikön monilukuinen karja oli hänen huostaansa uskottu. Siksi hänellä oli asuntonsa Tay-virran rannalla, lähellä sitä paikkaa, missä se samannimisestä järvestä ulos lähtee. Tältä vanhalta tuttavaltaan ja ystävältään, jolta hän oli monta nahkaa ja vuotaa ostanut, toivoi vanha hanskuri samassa saavansa parhaat tiedot, minkälainen oli maan nykyinen tila — oliko rauha vai sota tulossa — ja miten hänen piti tehdä, ollakseen täällä hyvässä turvassa. Meidän tulee huomata, että tieto tuosta sovitusta tappelusta, jolla yleinen sota oli estettävä, vasta päivää sitä ennen, kun hanskuri Perth'istä läksi, oli Robert kuninkaalle tullut, eikä vielä ollut kansaan levinnyt.

"Jos Niilo Lehmipaimenkin on jättänyt mökkinsä niinkuin kaikki muut, niin olen aika pulassa", ajatteli Simo. "Sillä häneltä en toivonut ainoasti hyvää neuvoa, vaan myös että hän puhuisi puoleistani Gilchrist Mac-Ian'ille. Ja paitsi sitä olisin illallisen sekä yömajan tarpeessa".

Näitä miettiessään nousi hän vihannan mäen kukkulalle, ja näki nyt ihanan Tay-järven jalkainsa juurella; siinä levisi sen avara, kirkas, hopeanhoitava pinta, loistavan peilin kaltaisena, jonka monikoukeroisina puitteina olivat rantojen mustansinertävät kanervikkoharjut lehdettömin tammiviidakoineen.

Simo ei juuri muulloinkaan suuresti huolinut luonnon kauneudesta, vaan sillä hetkellä vielä tavallistakin vähemmin. Ainoa kohta tuossa ihanassa näkö-alassa hänen edessään, joka hänen silmänsä puoleensa veti, oli se nurminiemeke, missä Tay-virta, paisuneella ylpeydellä ryöpsähtäin ulos emäjärvestänsä, kiertää noin virstan tai pari leveän kauniin laakson poikki ja sitten lähtee valtavana virtaamaan kaakkoon päin, niinkuin valloittaja ja lainsäätävä, joka menee kaukaisia maita valtansa alle laskemaan ja hallituksellaan rikastuttamaan. Tuohon niemekkeeseen, joka on niin ihastuttavassa paikassa järven, vuorien sekä joen keskivälissä, rakennettiin myöhemmin aikoina vanha Ballongh'in[32] linna, jonka sijaan meidän päivinä sitten on tullut Breadalbanen kreivien komea palatsi.

Mutta Campbell'in suku, vaikka jo siihenkin aikaan vallan mahtava Argylen läänissä, ei ollut vielä saanut valtaansa leviämään niin kauas itään päin kuin Tay-järvelle saakka, jonka rannat nyt laillisen oikeuden tai kenties vaan vanhan tavan nojassa olivat Duhele-clan'in hallussa, ja tämän heimokunnan parhaat karjat lihosivat täällä näillä nurmilla. Mainitussa laaksossa, joen ja järven välillä, jonka ympärillä avarat tammi-, pähkinäpuu-, saarni- sekä saksankuusi-metsät rehoittelivat, seisoi Niilo

Lehmipaimenen matala mökki, ja sen vieraanvaraisen katoksen räppänestä par'aikaa tuprueli paksu savu suureksi lohdutukseksi Simo Hanskurille, jonka muuten olisi täytynyt viettää yönsä taivas-alla, varsin epämukavalla tavalla.

Tultuansa mökin oven eteen hän vihelsi ja huhusi, näin ilmoittaen tuloaan. Kohta nousi koirien haukunta, ja samassa myös mökin isäntä astui ulos. Syvä murhe synkistyi hänen otsaansa, ja hän näkyi suuresti hämmästyvän Simo Hanskurin näöstä, vaikka sitä niin paljon kuin mahdollista koetti peitellä. Sillä siinä maassa katsottiin pahaksi epäkohteliaisuudeksi, jos talon-isäntä katseissaan tai käytöksessään näytti jotain, josta vieras saattoi päätätä hänen tulonsa olleen vähemmän suodun taikka edes arvaamattoman. Matkalaisen hevonen vietiin talliin, joka sille milt'ei ollut liian matala; hanskuri itse puolestaan saatettiin lehmipaimenen asuntomökkiin, missä vaan tavan mukaan voileipää sekä juustoa tarjottiin, sillä välin kun vahvempaa ruokaa valmistettiin. Simo, joka kansan tapoihin oli tottunut, ei ollut huomaavinaan talon-isännän sekä muun perheen kasvoissa näkyvää silminnähtävää suruisuutta, siksi kun hän tavan vuoksi oli palan haukannut. Sitten vasta hän kysyi tuon tavallisen kysymyksen: "Mitä tänne kuuluu?"

"Pahat kuulumiset ovat pian kerrotut", virkkoi paimen. "Meidän isämme on kuollut".

"Mitä?" sanoi Simo, pahasti huolestuneena; "onko Duhele-clan'in päällikkö kuollut?" —

"Duhele-clan'in päällikkö ei koskaan ole kuollut", vastasi lehmipaimen; "vaan Gilchrist Mac-Ian kuoli vuorokausi sitten, ja hänen poikansa, Eachin Mac-Ian on nyt meidän päällikkömme".

"Mitä? Eachin — eli Conachar — minun oppipoikani?"

"Virka siitä niin vähän kuin suinkin voit, Simo veikkonen", sanoi paimen. "Huomaa se, ystäväni, että sinun ammattisi, joka kyllä kelpaa vallan hyvin tuossa rauhaisassa Perth'in kaupungissa, on kuitenkin kovin halpaa käsityötä, ollakseen suuressa arvossa Lawers-vuoren juurella tai Tay-järven rannoilla. Eipä meillä löydy edes koko kielessämme sanaa, joka kintaitten tekijää merkitsisi".

"Suuresti kummeksisinkin, jos löytyisi, Niilo veikkonen", sanoi Simo kuivakiskoisesti, "koska ei teillä juuri ole kintaita. Eipä tainne löytyä koko Duhele-clan'issa toista paria, paitsi sitä, jonka itse annoin Gilchrist Mac-Ian'ille — Jumala hänen sielulleen olkoon armollinen! — ja se oli hänen mielestään mainio lahja. Vaan kovin on mieleni paha hänen kuolonsanomastaan, sillä minä olin tullut vartta varten hänen puheilleen".

"Parempi olisikin, jos kääntäisit hevoses pään etelään päin huomeis-aamun koittaessa", sanoi paimen. "Hautajaiset tulevat nyt kohta pidettäväksi ja sangen kiireesti. Tappelu on määrätty tapahtuvaksi Dnhele- sekä Chattan-clan'ien välillä, kolmekymmentä miestä kummallakin puolella, ensi Palmusunnuntaina; meillä siis on varsin vähän aikaa itkemään kuollutta ja tervehtimään eläviä".

"Vaan minun asiani on niin kiireistä laatua, että minun täytyy saada puhutella nuorta päällikköä, vaikkapa vaan neljänneštunnin aika", virkkoi hanskuri.

"Kuules, veikkonen", virkkoi mökin isäntä, "sinun asianas, arvaan ma, lienee vanhojen saatavien velkominen taikka kaupan teko. Mutta jos päällikkö lieneekin sinulle jotain velkaa olostaan sinun kodissas tai muuten, niin et voi sitä nyt vaatia häneltä; sillä nyt on tarvis kaikkia heimomme varoja kunnan aseitten hankkimiseen meidän taistelijoillemme, niin että me noiden vuorikissojen kanssa yhteen sattuessamme voimme näyttää olevamme parempia miehiä. Jos taas kaupantekoon olet tullut, niin on tää hetki vielä huonommin valittu. Tiedäthän että sinua jo moni heimokunnassamme kateudella katselee, siitä syystä kun sinulla on ollut nuoren päällikkömme kasvatusta hallussas, joka muulloin tavallisesti vaan uskotaan heimokunnan omille parhaille miehille".

"Mutta Pyhä Neitsyt auttakoon!" huudahti hanskuri, "pitäisihän toki heidän muistaa, etten minä tuota minulle annettua virkaa pyytänytkään, vaan että sen vanhan päällikkönne rukoilemisen ja kättämisen tähden otin ja että siitä on tullut minulle melkoinen vahinko. Tuo Conachar, — eli Eachin, tai mikä hänen nimensä teillä nyt lienee — on pilannut minulta metsäkauriin-nahkoja monen Skotlannin markan edestä".

"Siinäpä taas", sanoi paimen, "olet päästänyt suustasi sanan, joka sinulle voisi hengen maksaa. Vähempi rangaistus tuskin kohdanee sitä, joka puolellakaan sanalla tohtii mainita nahkoja ja vuotia, varsinkin metsäkauriitten. Meidän päällikkömme on nuori ja arvostaan arka — ei kukaan syytä siihen tiedä paremmin kuin sinä itse, hanskuri veikkoseni. Tietysti hän haluaisi, että kaikki, mikä hänen perintö-oikeutensa vastustamista sekä hänen maapakolaisuuttansa koskee, kokonaan unohtuisi. Hän ei siis suinkaan ole ystävällisillä silmillä katseleva sitä miestä, joka kansan tai päällikön omankin huomion vetää takaisin siihen, minkä muisto heille tuottaa mielipahaa. Arvaapas itse mikä tunne heissä on heräävä tällä hetkellä, jos he saavat nähdä vanhan Perth'in hanskurin, jonka luona nuori päällikkö niin kauan on ollut oppipoikana! — Ei, ei, veli veikkoseni, sinä olet nyt ihan harhateillä. Sinulla on liika

kiirut tulla kumartamaan uutta aurinkoa, nyt kun sen loisto vasta on taivaanrannan kohdalla. Tule sitten, kun se on noussut korkeammalle taivaan kannelle; silloin olet sinäkin saava osasi sen keskipäiväisestä paahteesta".

"Niilo Lehmipaimen", virkkoi hanskuri, "me olemme vanhat ystävykset, niinkuin sanoit; ja koska sinua totisena ystävänä pidän, puhun sinulle suoraan, vaikka sanani, jos ne toiselle sinun clanisi miehelle puhuttaisiin, saattaisivat minulle vaaraa tuottaa. Sinä luulet että tulin tänne rahan saamisen toivossa, ja luonnollista onkin että niin luulet. Mutta enpä nyt enää, näin vanhalla ijälläni, olisi lähtenyt oman takkani äärestä tuolla Curfew-kadun varrella, vaikkapa saisin täällä lämmittää itseäni kaikkein kirkkaimmassa päivänpaisteessa, mikä ikinä on paistanut Vuoriston kanervikoille. Todellinen syy on, että minä hädissäni pakenin tänne — vihamieheni ovat voitolla, ja ovat syyttäneet minua asioista, joita en koskaan tekisi, en edes unissanikaan. Yhtähyvin olisin tullut tuomituksi; ei ollut minulla muuta kuin ne kaksi ehtoa: taikka paeta pois taikka pysyä kotona ja joutua surman suuhun. Siksi tulen nyt nuoren päällikkösi luokse, joka omalla hädän-ajallansa sai turvapaikan minun luonani, joka kodissani söi minun leipääni, joi minun maljastani. Minä pyydän häneltä turvaa, niinkuin toivon kuitenkin vaan vähäksi ajaksi".

"Se on ihan toinen asia", vastasi paimen, "niin aivan toinen, että jos tulisitkin sydän-yöllä Mac-Ian'in ovelle, vaikkapa itse Skotlannin kuninkaan pää kainalossas, tuhat miestä takanas, jotka surmatun verta kostaa tahtoisivat, hänen kunniansa, minun arvatakseni, ei sallisi hänen kieltää turvaa sinulta. Sinun syyttömyytesi tai syyllisyytesi siihen ei tee juuri mitään — taikka, jos lienet syyllinen, niin tulee hänen sitä enemmän suojella sinua, koska sinun hätäsi ja vaarasi siinä tapauksessa ovat sitä suuremmat. Minä lähden nyt kohta hänen luoksensa, ettei mikään hätikkö kerkiä viemään hänelle sanaa sinun tulostas, ennen kuin hän samassa myös saapi syynkin tietää".

"Mieleni on paha, että sinulle tästä tulee vaivaa", sanoi hanskuri.
"Missäs päällikkö nyt on majassa?"

"Noin puolentoista peninkulman päässä, puuhaamassa hautajaisia sekä varustamassa kaikkea taistelua varten — kuollut hautaan, elävät taisteluun".

"Se on pitkä matka, johon on sinulta tullen, menen menevä koko tää yö", virkkoi hanskuri. "Ja olenpa aivan varma, että Conachar, kun vaan saa tietää minun —"

"Unohda pois koko Conachar", varoitti paimen, pannen sormensa huulilleen. "Ja mitä noihin puoleentoista peninkulmaan tulee, ei ne ole muuta kuin yksi Vuorelaisen harppaus, kun sana on saatettava ystävän sekä päällikön välillä".

Näin sanoen jätti toimelias paimen vieraansa vanhimman poikansa sekä tyttärensä huostaan ja läksi kaksi tuntia ennen sydän-yötä matkalleen, jolta jo oli kauan ennen päivän nousua palannut. Hän ei häirinnyt väsynyttä vierastansa; mutta kun vanhus aamulla itsestään oli noussut, ilmoitti paimen hänelle, että päällikkö-vainajan hautajaiset tulisivat pidettäväksi sinä samana päivänä. Niihin ei Eachin Mac-Ian'in sopinut tosin Saksilaista pyytää; mutta sitten seuraaviin juhlujuominkeihin hän ilolla toivoi matkalaista vieraakseen.

"Hänen tahtoansa minun täytyy noudattaa", virkkoi hanskuri, hiukan hymyillen hänen sekä entisen oppipojan nyt muuttuneesta välistä. "Hän on herrana nyt, ja toivonpa hänen kuitenkin muistavan, että minä, kun välimme oli päinvastoin, en käyttänyt valtaani kovin kovasti".

"Hui, hai, veikkonen!" huudahti paimen. "Mitä vähemmin siitä puhut, sitä parempi. Vaan kyllä saat nähdä olevasi suotu vieras Eachin'in kodissa, ja piru vie sen, joka uskaltaa sinuun koskea täällä meidän rajaimme sisäpuolella. Mutta nyt hyvästi — minun täytyy lähteä hautaamaan parasta päällikköä kaikista, mitä clan'illamme ikinä on ollut, viisainta kaikista johtajistamme, jotka ovat ikinä käyneet, suokanervan oksa lakissaan. Hyvästi vaan nyt vähäksi aikaa, ja jos tahdot mennä tuonne ylös Tom-an-Lonach'in kukkulalle meidän talomme takana, niin saat nähdä komean näön ja kuulla *coronach'in* (surulaulun), joka on kaikua aina Lawers-vuoren huipulle saakka. Kolmen tunnin kuluttua on sitten vene tuleva sinua noutamaan tuohon pieneen lahdenpoukamaan, noin virstan matkan päähän Tay-virran niskasta".

Näin sanoen hän läksi, vieden kanssaan kaikki kolme poikaansa, soutajiksi siihen veneeseen, jolla hän oli muuta surusaattoa seuraava, sekä molemmat tyttärensä, joiden ääniä oli tarvis surulaulussa, joka tämmöisissä yleisen murheen tilaisuuksissa laulettiin taikka pikemmin sanoen, huudettiin.

Yksin jäätyänsä Simo Hanskuri meni talliin, hevostansa katsomaan, ja näki että se oli hyvin varustettu *gradan'illa* s.o. paahdetulla ohraleivällä. Tämän ystävyuden suuruuden Simo täydesti käsitti, sillä hän tiesi että talossa varmaan oli sangen vähän sitä herkkua enää jäljellä, siksi kun elon aika taas oli tuova vähäisen määrän uutista. Lihaa sitä vastaan oli Vuorelaisilla aina yltäkyllin, ja järvestä oli myös

runsaasti kalaa saatavana paaston ajaksi, jonka sääntöjä he eivät kuitenkaan olleet kovin tarkat pitämään. Soissa oli tarjona yhtä lajia hienoja heiniä, jotka tosin eivät olleet hyviä; mutta Skotlannin ratsut, samoin kuin ratsumiehet, eivät olleet siihen aikaan kovin herkkuihin tottuneet. Simon Gauntlet — se oli hevosen nimi — oli paitsi sitä saanut tallin lattian peitetyksi kanervilla vuoteekseen, ja oli siis varustettu vieraanvaroilla niin hyvin kuin vaan täällä Vuoristossa kannatti.

Nähtyänsä näin että mykkä matkakumppalinsa oli saanut kaikki tarpeensa, yksikseen omien tuskallisten mietteittensä nojaan jäänyt hanskuri ei tietänyt parempaa neuvoa kuin totella paimenen kehoitusta ja nousta Tom-an-Lonach-kukkulalle, (Honkavaaralle). Puolen tunnin kiipeemisellä hän pääsi ylös huipulle ja näki nyt edessään koko järven avaruuden. Muutamat vanhat, pitkä, yksinäiset hongat yhä vielä näyttivät, mistä syystä tämä kukkula oli saanut nimensä. Mutta enin osa olivat tulleet uhreiksi tuolla sotaisalla ajalla niin yleiselle joutsien tarpeelle; sillä joutsi oli Vuorelaisille hyvin käytetty ase, vaikka heidän joutsensa sekä nuolensa olivat muodoltaan niinkuin voimaltaan paljon huonommat kuin iloisessa Englannissa. Vielä seisovat yksinäiset, synkännäköiset hongat olivat aivan kuin murretun sotarinnan viimeiset urhot, jotka hajallaan siellä täällä pitävät paikkansa jossain edullisemmassa kohdassa ja ovat lujasti päättäneet viimeiseen asti tehdä vastarintaa. Honkavaaran takana, vähän erillään, nousi toinen vielä korkeampi kukkula, paikoin peitetty viidakolla, paikoin lakeilla nurmikoilla. Niillä karja kuljeskeli, etsien tällä vuoden-ajalla niukkaa ravintoansa tähteitten sekä hetteitten ympärillä, missä tuore ruoho kaikkein ensiksi pisti esiin.

Järven vastainen eli pohjoinen ranta oli paljon vuorisempi kuin se, missä hanskuri seiso. Metsät ja viidakot peittivät vuorien kupeet, pujahtain paikoittain näkymättömiin vuorten välisiin mutkikkaisiin loiroihin. Vaan korkealle yli tämän vyöhykkeen, joka vielä jokseenkin kelvollista maanlaatua osoitti, kohosivat itse paljaat, mustat kukkulat, sillä vuoden-ajalla luonnollisessa synkässä kolkoudessaan.

Muutamat vuoret olivat terävähuippuiset, toiset leveäharjaiset; muutamat kallioiset ja jyrkät, toiset tasaisempivietteiset. Tuolla jättiläis-joukolla näkyi myös olevan sopivat päällikkönsä — uhkaavainen Ben-Lawers'in tunturi sekä vielä korkeampi Ben-Mohr, jotka kohoavat paljon yli kaikkein muitten ja pitävät kauan aikaa kesälläkin, joskus koko vuoden umpeen, loistavan lumilakin päässänsä. Mutta tuon metsäisen vuoriseudun rajoilla, siellä, missä vuoret järveen päin viettivät, näkyi silloinkin jo monta ihmisen jälkeä. Kyliä oli nähtävänä, varsinkin pitkin järven pohjoista rantaa, puoleksi peitossa noissa kaitaisissa loiroissa, joista pieniä puroja ulos Tay-järveen virtailee. Niinkuin useimmat maalliset asiat olivat ne varsin kauniit kaukaa nähden, mutta lähemmäksi tultua ne olivat illettävät, inhottavat, siivottomuutensa tähden sekä niidenkin mukavuuksien puutteen vuoksi, joita Indianilais-teltassa voi tavata. Niissä asui kansa, joka ei viljellyt maata eikä huolinut ahkeran työn tuottamista nautinnoista. Naisväen, vaikka heitä muuten rakkaudella, jopa jollakin hellätuntoisella kunnioituksella kohdeltiin, täytyi tehdä kaikki välttämättömät kotiaskareet. Miehet joskus vaan tarttuivat kömpelöön sahraan, taikka useammin lapioon; vastahakoisesti käyden työhön, jota niin halventavaksi arvolleen katsoivat; paraasta päästä oli heidän huolenansa vaan mustan karjansa paimentaminen, joka oli heidän suurin rikkautensa. Kaikkina jouto-aikoinansa he kalastivat, metsästivät tai rosvoilivat. Jälkimmäinen työ tehtiin lyhyinä rauhan-aikoina vaan joskus huviksi, vaan sodan-ajalla he ryöstelivät rohkeammalla vallattomuudella ja taistelivat tulisemmalla vihalla. Sota, yleinen tai yksityisempi, suuremmissa tai pienemmissä määrässä, olikin heidän elämänsä päätoimena, ainoa, joka heidän mielestään oli täydesti heidän arvonsa mukainen.

Järven loistava pinta itsestäänkin jo oli ihastuttava näkö-ala. Sen jalo avaruus sekä siitä ulos virtaava kaunis, valtava joki saivat vielä lisää kauneutta pienen saaren kautta, jommoisia luonto niin usein on tuonut koristeeksi Skotlannin järville. Tätä nykyä nähdään tässä saarella ainoasti muutamia muodottomia, viidakon peittämiä raunioita; mutta puheen-alaisella ajalla kohosi täällä torneineen, nastoineen luostari, jonka perin permannon alla Sibylla, Englannin kuninkaan Henrik I:n tytär ja Skotlannin kuninkaan Aleksanderi I:n puoliso lepäsi. Tämä pyhä paikka oli nyt katsottu täys-arvoiseksi lepopaikaksi myös Duhele-clan'in päällikön ruumiille, kumminkin väliaikaisesti, siksi kun, nykyisen uhkaavan vaaran hälvettyä, saataisiin viedä se erääseen mainioon luostariin pohjoisessa, missä hänen piti saada viimeinen sijansa kaikkein esi-isiensä rinnalla.

Suuri joukko veneitä läksi järvelle eri kohdista, sekä lähemmistä että kaukaisemmista. Useammissa oli mustia lippuja liehumassa; monessa istui kokassa rakkopillin soittajia; he aika ajoin pinnistivät soitostansa joitakuuta kimakoita, valittavaisia säveleitä, joista hanskuri arvasi että ruumis-saatto jo oli tulossa. Nämät valittavaiset sävelet olivat kuitenkin vaan ikään kuin soittojen viritys ja valmistus nyt pian alkavaan yleiseen suruvirteen.

Kaukainen humina kuului jo kaukaa järven yläpäästä; se tuntui tulevan noista kaukaisista vuoriloiroista, joista Dochart- ja Lochy-purot kuohuvat Tay-järveen alas. Tuossa jylhässä lähipääsemättömässä paikassa, mihin Campbell'it myöhemmin aikoina perustivat lujan Finlayrigg-linnansa, oli Duhele-heimon pelätty päällikkönsä vetänyt viimeisen hengenvetonsa; ja siksi että hänen hautajaisissaan komeus tulisi niin suureksi kuin mahdollista, piti nyt ruumis kuljetettaman koko järveä

pitkin siihen saareen, joka hänen väli-aikaiseksi leposijakseen oli valittu. Surusaatto, päällikön oma alus etupäässä, jossa iso musta lippu liehui, oli jo kulkenut enemmän kuin kaksi kolmannelta matkastansa, ennen kuin se rupesi näkymään kukkulalle, missä hanskuri seisoi sitä menoa katsomassa. Niin pian kun ruumis-aluksen seurassa tulevista veneistä yleinen *coronach*-virsi alkoi kaukaa kaikua, vaikenivat kaikki syrjäiset valitus-sävelet kohta, aivan kuin variksen vaakunta ja haukan vinkuminen vaikenivat, kohta kun kotka vaan kerran kiljahtaa. Veneet, jotka olivat ajelleet sinne tänne järven pinnalla, niinkuin hajounnut vesilintuparvi, vetäytyivät nyt yhteen, asettautuen jonkunlaiseen järjestykseen, niin että ruumis-saatto saisi tilaa kulkeakseen ja ne sitten itse voisivat siihen kukin paikalleen yhtyä. Sillä välin alkoi sotapillien kimakka vingutus kuulua yhä selvemmin, ja parku lukemattomista veneistä, jotka seurasivat sitä, missä päällikön musta lippu liehui, nousi hurjalla soinnulla ylös aina Tom-an-Lonach'in kukkulalle, jolta hanskuri näköä katseli. Ruumis-saaton etupäässä kulkeva alus kantoi kokassaan jonkunlaista lavaa, jonka päällä päällikkö-vainajan ruumis makasi valkoisiin hikiliinoihin käärittynä, kasvot peittämättä. Tässä aluksessa oli hänen poikansa sekä muut lähimmät sukulaiset; sen jäljestä tuli lukematon joukko kaikennäköisiä veneitä, mitä vaan oli saatu kokoon itse Tay-järveltä tai maatakin myöten tuotu Earn-järveltä ynnä muualta. Useat niistä olivat sangen heikot rakennukseltaan. Nähtiinpä joukossa myös *curragh'eja*, pajukimppujen yli levitettyjä häränvuotia, muinaisten Brittiläisten tavan mukaan. Muutamat hautajaisvieraat kulkivat juuri siksi tilaisuudeksi ensimmäisistä käsiin sattuneista aineista tehdyillä lautoilla, jotka olivat niin voimattomasti kokoonkyhättyt, että kyllä oli syytä pelätä useampain clanilaisten vielä saavan, ennen tämän retken loppua, mennä seuraamaan päällikkö-vainajaansa aina toiseen maailmaan asti.

Koska suuri veneistä sekä pienempi, järven alapäästä ja saaresta kokoontullut, lähenivät toisiansa, tervehdittiin toinen toistansa kovalla, moni-äänisellä huudolla, jonka loppusävel venyi hurjan pitkäksi. Metsäkauriit siitä säikähtivät ja pakenivat loiroistansa monen virstan päästä, pyrkien turvapaikkoihin kaukaisemmille vuorille; ja kesykin karja, vaikka ihmis-ääneen tottunut, tunsikin saman säikähdysten, minkä ihmisen huuto metsän elävissä nostaa, ja pakeni laitumiltaan soille sekä viidakoihin. Tämä huuto nyt myös kutsui saarella asuvat munkit luostaristaan ulos. He astuivat ulos matalasta portistansa, kantaen ristejä sekä kirkonlippuja, kaikella kirkollisella komeudella, mitä he voivat vaan saada aikaan. Samassa alkoivat heidän kellonsa, joita heillä oli kolme, soida ruumis-soittoa, joka kajahti pitkin järveä nyt vaienneen kansan korviin, ja sen kanssa yhtyi katolisen kirkon juhlallinen virrenveisu, tuleva saattojärjestyksessä astuvasta munkkijoukosta. Monellaisia menoja nähtiin siellä vielä, silloin kun sukulaiset kantoivat ruumiin maalle; he asettivat sen penkereelle, joka kauan aikaa jo oli ollut siksi tarpeeksi vihitty ja kulkivat *deasil'ia* sen ympäri.[33] Kuu ruumis sitten nostettiin kirkkoon kannettavaksi, kajahti taas yhteinen parahdus kansanjoukosta; saturein karkea ääni ja naisten kimakka kiljuminen olivat siinä yhdistyneet vanhusten vapisevain sävelten sekä lasten vinkumisen kanssa. Viimeistä kertaa vielä kuului *coronach*, silloin kun ruumis kannettiin kirkon sisään, mihin vaan vainajan lähimmät sukulaiset sekä clan'in parhaat miehet päästettiin. Tämä viimeinen suruparahdus oli niin kauhean kova, siihen vastasi niin monta sataa kaikua, että hanskuri ehdottomasti tukkesi korvansa käsillään, sulkeaksensa pois tai kumminkin vähentääksensä sen läpipistävästä vaikutuksesta. Hän yhä vielä seisoi niin, kun jo haukat, tarhapöllöt sekä muut tuosta hurjasta huudosta säikähtyneet linnut olivat jälleen asettuneet paikoilleen; ja kun hän viimein otti pois kätensä, kuuli hän äänen, joka aivan hänen vieressään virkkoi:

"Onko, Simo Hanskuri, mielestäsi tuo tuossa sopiva katumus- ja ylistysvirsi, jolla raadollista, multamajastansa karkoitettua sielu-parkaa saatetaan sen lennossa Luojansa luokse?"

Hanskuri kääntyi sinnepäin ja näki aivan vieressänsä vanhan miehen, jolla oli pitkä, valkea parta. Kirkkaista, lempeistä silmistä sekä ylimalkaan kasvoin laupiaasta näöstä oli Simon helppo tuntea tämä mies Karthausilais-munkiksi, Klemetti-isäksi, vaikka hän ei ollut enää munkinpuvussa, vaan sarkatakki yllään, Vuorelais-lakki päässä.

Meidän tulee muistaa, että hanskuri tätä miestä yhtä paljon kammosi kuin kunnioitti — hänen terve järkensä ei voinut olla kunnioittamatta munkin mielenlaatua ja käytöstä, vaan samassa myös hänessä oli kammoa, senvuoksi kun Klemetti-isän omituinen oppi oli ollut syynä Katrin maanpakolaisuuteen niinkuin myös hänen omaansa. Hänen vastauksensa munkin tervehdykseen ei siis ilmoittanut pelkkää iloa; ja kun Klemetti uudestaan kertosi kysymyksensä, mitä hän noista hurjista hautajaismenoista piti, sanoi Simo:

"Enpä oikein tiedä, hyvä isä. Mutta osoittavathan nuo ihmiset velvollisuutensa mukaan päällikkö-vainajalleen viimeistä kunniaa esi-isiensä tavan mukaan. He tahtovat ilmoittaa suruaan ystävänsä pois-menosta sekä rukoilla Jumalaa hänen puolestaan; ja sen, mikä näin hyvästä tahdosta tulee, pitäisi mielestäni kelvata Jumalalle. Jos ei niin olisi, niin arvelen, olisi Jumala jo ennen tätä, opettanut heille parempaa".

"Sinä erehdyt", vastasi munkki. "Jumala on suonut valoansa meille kaikille, vaikka erimäärin; mutta ihmiset tietä taiten ummistavat silmänsä ja tahtovat olla pimeässä. Tuo sokea kansa sekoittaa kristityn

kirkon menoihin esi-isiensä vanhoja pakanallisia temppuja; he yhdistävät näin rikkauden sekä vallan kautta turmeltuneen kirkon inhottaviin tapoihin pakanallisten metsäläisten julmat, veriset uhrin".

"Isä", virkkoi Simo jyrkästi; "minun mielestäni olisi tarpeellisempi että te seisoisitte tuossa kappelissa tuolla missä te voisitte olla veljillänne apuna heidän papillisissa toimissansa, kuin että te tässä sekoittelette ja järkähdyttelette nöyrän, vaikka oppimattoman, kristityn uskoa".

"Ja miksikä sanot niin, hyvä veli, että minä muka tahdon järkähdyttää sinun uskosi perustetta?" kysyi Klemetti. "Niin totta kuin toivon Jumalan armoa, minä mielelläni vuodattaisin kaikki sydänvereni, jos se olisi tarpeellista jonkun ihmisen kiinnittämiseksi hänen uskoonsa".

"Sananne ovat kauniit, isä, sen myönnän", virkkoi hanskuri; "mutta jos tulee arvata oppinne kelvollisuutta sen hedelmistä, niin on jo Jumala kyllin rangaissut minua kirkon käden kautta, siitä että teitä olen kuullut. Ennen kuin teidän saarnoisanne olin käynyt, rippi-isäni ei siitä suurta melua nostanut, jos tunnustinkin joskus puhuneeni pari leikillistä sanaa oluthaarikan ääressä, annas olla että olikin jostakusta munkista tai nunnasta pilaa tehty. Jos olin sattunut sanomaan, että Hubert-isä oli ahkerampi pyytämään jäniksiä kuin sieluja, niin tunnustin sen synnin kappalaiselle Vinesauf'ille, joka nauroi ja käski minun rangaistukseksi kuitata joku rätinki. Taikka jos olin sanonut että kappalainen Vinesauf oli hartaampi pullolle kuin messukirjalle, niin tunnustin syntini Hubert-isälle, ja uusi haukkainas sovitti taas kaikki. Näin oli omatuntoni sekä äitimme kirkko aina sovinnossa sekä ystävyydessä, ja molemmin puolin aina annettiin anteeksi. Mutta sen jälkeen kuin teitä kuulemassa olen käynyt, tämä suloinen sovinto on rikkoutunut, ja korviini nyt yhä vaan soitetaan niinkuin pasunalla tulta ja roviota tässä maailmassa, kiirastulta toisessa. Antakaa mun siis olla rauhassa, Klemetti-isä, tai puhukaa toisille, jotka teidän oppinne käsittävät. Minussa ei ole miehuutta kyllin marttyyriksi. Eipä minussa vielä koskaan eläissäni ole ollut edes sen verran miehuutta, että olisin niistänyt kynttilän karren sormillani. Ja, totta puhuen, minun tekee mieleni mennä Perth'iin takaisin, anoa syntini anteeksi hengellisen tuomiokunnan edessä, kantaa risukimppu hirsipuun juurelle peruuttamisen merkiksi, ja ostaa itselleni takaisin hyvän kristityn maine, vaikkapa menisikin sen hinnaksi kaikki, mitä minulla lienee maallista tavaraa".

"Sinä olet suutuksissa, rakas veli", lausui Klemetti; "ja kadut mitättömän maallisen vaaran sekä mitättömän maallisen vahingon uhkaamisen tähden ne hyvät ajatukset, jotka sinulla yhteen aikaan oli".

"Teidän on kyllä helppo puhua, Klemetti-isä, koska te jo aikaa olette luopuneet kaikista maailman tavaroista sekä hyvyksistä, ja olette valmis, milloin hyvänsä sitä vaaditaan, antamaan henkenne oppinne eteen, jota te uskotte ja saarnaatte. Te olette yhtä valmis pukemaan päällemme pikistä paitaa sekä tulikivistä lakkia kuin paljas mies vuoteelleen laskeumaan, ja näyttääpä melkein kuin olisitte siihen melkein yhtä kernas. Mutta minulla on vielä paljon, mikä minua tähän maailmaan kiinnittää. Minun omaisuuteni on vielä omani, ja Jumalan kiitos siinä on kunnan tavalla elämisen varaa. Henkeni myös on terveen, kuudenkymmenvuotisen miehen henki, eikä minulla ole mitään kiirutta elämäni lopettamaan. Ja jos olisinkin niin köyhä kuin Job ja aivan haudan partaalla, eikö minun pitäisi yht'-hyvin pitää kiinni tästä elämästä tyttäresi tähden, jolle teidän opetuksenne kautta jo on tullut niin paljon onnettomuutta?"

"Sinun tyttäresi, Simo veikkonen", sanoi Karthausilainen, "todellakin on enkeli maan päällä".

"Niin oikein, ja teidän opetuksenne kautta hän nyt hyvin luultavasti pian tulee enkeliksi taivaassa, vieläpä saa nousta siihen tulisissa vaunuissa".

"Hyvä veli", sanoi Klemetti, "älä, ole niin hyvä, puhu semmoisista, joista niin vähän ymmärrät. Turhaa ajan hukkaa olisi, jos koettaisin sinulle näyttää valoa, joka sinua vaan suututtaa; mutta kuulte kumminkin mitä minulla olisi sanottavaa tyttäresi suhteen, jonka maallinenkin onni, vaikken sille silmänräpäyksiksikään anna mitään arvoa taivaallisen rinnalla, yhtähyvin on oikeassa paikassansa yhtä suurena huolena Klemetti Blair'illä kuin Katrin omalla isällä".

Kyöneleet nousivat vanhan miehen silmiin, hänen näin puhuessaan, ja Simo Hanskuri taas oli johonkin määrään leppynyt, kun nyt vastasi:

"Voisi luulla teitä, Klemetti-isä, lempeimmäksi, laupeimmaksi kaikista ihmisistä. Mistäs sitten tulee, että yleinen viha teitä vastaan nousee, mihin ikinä te jalkanne astutte? Voisinpa panna vaikka henkenikin vetoon, että jo olette kerjanneet suututtaa tuota puolta tusinaa köyhiä munkkeja tuossa veden-ympäröimässä häkissä, ja että teitä on kielletty hautajaisissa läsnä-olemasta?"

"Niin onkin, poikani", vastasi Karthausilainen, "ja suuresti epäilen, tokko heidän vihansa sallii minun edes viipyä koko tässä seudussa. En puhunut muuta kuin muutamia sanoja, kuinka turhaa taika-uskoa ja hullutusta on käyminen St. Fillian'in kirkossa — varkaitten hakeminen sen kirkon kellon avulla — hullujen kylvettäminen St. Filian'in lammikossa, ikään kuin heikkomielisyys siitä voisi parata — ja voi! vihamieheni ovat ajaneet minut ulos majastansa, niinkuin luultavasti pian ajavat minut ulos koko tästä

elämästäkin",

"Kas siinäpä se onkin!" sanoi hanskuri; "katsokaas semmoista se on, kun ei huoli olla varoillansa! — Mutta minua, Klemetti-isä, ei ihmiset suinkaan aja ulos, paitsi kenties jos olen teillä seurakumppalina. Olkaa siis niin hyvä ja virkkakaa nyt kohta mitä teillä on sanottavaa tyttärestäni, ja olkaamme sitten vähemmän naapurikset kuin tähän asti".

"Tämä, Simo veli, minulla olisi sanottavaa. Tuo nuori päällikkö, vaikka paisunut oman valtansa ja loistonsa ihailemisesta, pitää yhtä vielä kalliimmassa arvossa kuin sitä kaikkea, ja se yksi on sinun tyttäresi".

"Häinkö, Conacharko?" huudahti Simo. "Minun karannut oppipoikaniko uskaltaa nostaa silmänsä minun tyttäreeni?"

"Voi!" sanoi Klemetti, kuinka kiinteässä meidän maallinen ylpeytemme on, aivan kuin muratti juurtuu muuriin lujasti kiinni, ettei sitä siitä tahdo irti saada! — Häinkö muka *nostaa* silmänsä sinun tyttäreesi? Voi, ei suinkaan niin! Vaan Duhele-clan'in päällikkö, vaikka on niin mahtava ja pian tulee vielä mahtavammaksi, luopi silmänsä *alas* perthiläiseen porvaris-tyttöön ja tietää sen olevan arvonsa alennusta, että hän niin tekee. Mutta, käyttääkseni hänen omia maallisia sanojansa, hänestä on Katri rakkaampi kuin elämä tässä maailmassa sekä autuus toisessa — hän ei voi elää ilman Katritta".

"No kuoltoon sitten, jos niin mielensä tekee", sanoi Simo Hanskuri; "sillä Katri on kihloissa erään kunnollisen Perth'in kaupungin porvarin kanssa. Enkä hänelle annettua sanaani rikkoisi, vaikka tyttäreni sen kautta pääsisi itse Skotlannin kruununperillisen morsiameksi".

"Niinpä luulinkin sinun vastaavan", sanoi munkki. "Soisinpa vaan, hyvä veljeni, että myös hengellisissä asioissa näyttäisit hiukan samaa rohkeutta ja miehuutta, jolla käytät maallisia".

"Vaiti — vaiti, Klemetti-isä!" vastasi hanskuri. "Kun te sille juonelle poikkeette, haisee jokainen sananne palavalta tervalta, ja se on haisu, josta minä en pidä. Mitä Katriin tulee, pitää minun menetellä niin viisaasti kuin voin, ettei tuo nuori valtias suutu; mutta hyvä on ettei tyttäreni ole hänen kätensä ulottuvissa".

"Sitten hän todella mahtaa olla hyvin kaukana", sanoi Karthausilainen. "Ja nyt, Simo veikkonen, koska sinä katsot vaaralliseksi seurata minua ja oppejani, täytyy minun kai lähteä yksin kulkemaan niiden kanssa sekä niiden vaarain kanssa, jotka niistä voivat tulla minulle. Mutta kenties silmäsi joskus, vähemmän sokeentuneena maallisten toivoin ja pelkoin kautta kuin nyt, vilahtaa takaisin tähän mieheen, joka luultavasti kenties pian ijäksi temmataa pois sinulta. Muista silloin että yksistään vakuutus hänen oppinsa totuudesta ja tärkeydestä on voinut saattaa Klemetti Blair'in olemaan pelkäämättä, vieläpä härsyttämään mahtavain paatuneitten vihaa, säilyttämään pelkurein ja epäluuloisten sydäntä, kulkemaan tässä maailmassa ikään kuin hän siihen ei kuuluisikaan, ja päällensä ottamaan hullun nimen, siksi että hän kenties saisi joitakuuta sieluja käännetyiksi Herransa puoleen. Jumala sen tietää, kuinka kernaasti olisin ihmisille mieliksi kaikissa luvallisissa asioissa, saadakseni veljieni sekä sisarteni rakkauden ja suosion itseeni taipumaan! Ei tunnu helpolta, että minua kunnianarvoiset ihmiset kammoovat niinkuin ruttotautista, että nyky-ajan Fariseukset minua vainoovat jumalattomana väärä-uskolaisena, ja että suuri kansanjoukko, pitäen minua hulluna, joka kenties saattaa ruveta vahinkoa tekemään, katsoo minua yhtä suurella ylenkatseella kuin myös kauhistuksella. Mutta vaikka nämät rasitukset tuntuivat vielä sata vertaa raskaammilta, en saa sammuttaa minussa palavaa tulta; mun täytyy totella ääntä sydämessäni, joka sanoo: 'Puhu!' — Voi minua, jos en Jumalan sanaa saarnaisi, vaikka tulisikin minun lopuksi saarnata sitä tulirovion keskeltä!"

Näin lausui tää peloton todistaja. Ja hän oli niitä miehiä, joita Jumala joskus aina herätti, siksi että väärentämätön kristin-oppi säilyisi pimeimpienkin aikakausien läpi ja apostolien ajoista menisi perintöön sille päivälle, jolloin uskonpuhdistus, käyttäen kirjapainon keksintöä hyväkseen, koitti koko kirkkaudessaan. Hanskuri itsekäkin nyt näki kuinka itsekäs hänen viisautensa oli; hän ylenkatsoi itseään, kun hän näki munkin kääntyvän pois alttiiksi-antaumuksensa pyhydessä. Jopa silmänräpäyksen aika tuntui hänessä halu noudattaa saarnamiehen esimerkkiä ihmisrakkaudessa ja itsensä uhraavassa innossa. Mutta se tuuma välkähti vaan niinkuin ukkosen salama pimeän holvin kautta, missä ei ole mitään, josta valo heijastuisi, ja niin hanskuri hitaasti astui alas mäeltä, melkein päinvastaista suuntaa kuin munkki; hän unohti pian pois koko Klemetti-isän saarnoineen ja vaipui tavallisiin miettimisiin, huolehtien lapsensa turvallisuudesta sekä omasta.

KAHDEKSASKOLMATTAA LUKU.

Tuo metsän urho kai ois kuuluisa,
Jos laajemmat vaan häll' ois tanteret
Ja palkattu myös historioitsija.
Työns' uljaat kyll' on, toivons' tuliset.

Byron.

Hautajaisten päätyttyä sama venesarja, joka juhlallisella, surullisella kululla oli tullut järven alapäähän, nyt palasi liehuvin lipuin sekä kaikilla muilla ilon ja riemun osoituksilla. Lyhyt aika näet vaan oli juhlan pitoon jäljellä, koska tuo kauhea taistelu Duhele-clan'in sekä sen peloittavan kiistaveljen välillä jo oli niin lähellä. Sen vuoksi oli päätetty, että hautajais-pidot sekä nuoren päällikön valtaannousteissa tavallinen juhla vietettäisiin yhdessä.

Muutammat olivat tosin tätä päätöstä vastustaneet, sanoen sen ennustavan pahaa. Mutta toiselta puolen puhui sen puolesta Vuorelaisten ainainen luonne ja tapa; sillä tätä nykyäkin vielä he yhä sekoittavat jonkunlaista juhlallista iloa suruunsa ja jotakin surumielistä iloonsa. Tämä ykstitäinen, haaveksivainen kansa on vähemmän kuin muut vastahakoinen muistelemaan rakkaita poismenneitänsä ja puhelemaan heistä. Ei kuule ainoastaan nuorten (niinkuin muuallakin on tapana) puhuvan siitä, kuinka kunnolliset ja kuinka hyvät heidän vanhempansa olivat, jotka luonnon lain mukaan ovat heitä ennen lähteneet. Mutta leskikin jokapäiväisessä puheessaan usein puhuu kadotetusta puolisoistaan, jopa — se on vielä oudompi! — vanhemmatkin usein kehuvat hautaan vaipuneen lapsensa kauneutta tai uljuutta. Skotlannin Vuorelaiset näkyvät katsovan ystävään eroa kuolon kautta vähemmän täydelliseksi, perinjuuriseksi kuin yleisesti muut kansat; he puhuvat rakkaistaan, jotka ennen heitä ovat nurmen alle nukahtaneet, ikäänkuin ne vaan olisivat lähteneet enneltä pitkälle matkalle, jolle he itsekin pian menevät jäljestä. Hautajaisjuomingit, joita yleisesti koko Skotlannissa oli tapa pitää, ei siis osan-ottajien mielestä tulleet millään muotoa sopimattomasti vietetyksi, vaikka niihin tässä tilaisuudessa yhdistettiin tervehdysjuhla nuorelle päällikölle.

Sama alus, joka taannoin oli kuljettanut kuolleen hautaansa, nyt vei nuoren Mac-Ian'in uuteen valtaansa. Soittoniekat nyt kaiuttivat iloisimpia säveleitään terveisiksi Eachin'ille, yhtä hartaasti kuin haäksen vielä soittelivat surullisimpia nuottejansa hautaan kuljetettavalle Gilchrist'ille. Jäljessä seuraavasta venesarjasta kajahteli nyt ilo- ja riemuhuutoja noiden suruparahdusten sijasta, jotka vielä juuri vähää ennen olivat herättäneet Tay-järven kaikuja. Tuhannet äänet tervehtivät nyt nuorta päällikköä, joka seisoi aluksen kokassa täysissä varuksissaan, nuoruuden, kauneuden ja voiman parhaassa kukoistuksessa, juuri samassa paikassa, missä hänen isänsä ruumis ääksen makasi; hänen ympärillään kihisi nyt riemuitsevain ystävien joukko, samoin kuin se silloin murhemieli oli kihissyt vainajan ympärillä. Yksi vene kulki aina lähimpänä kunnia-aluksen takana. Tammiston Torkil, harmaapäinen jättiläinen, oli siinä perimiehenä; soutamassa oli hänen kahdeksan poikaansa, hekin kaikki kookkaammat tavallisia miehiä. Niinkuin väkevä, suosittu hurttakoira, joka on vitjoista irti päästetty, liehakoiten hyppelee ystävällisen herransa ympäri, niin kasvatus-veljein vene kiiti päällikön aluksen ohitse milloin tältä, milloin tuolta sivulta, ja kiersi kokan ympäri ikäänkuin hurjana ilosta. Ja samassa he, siinäkin ääksen vertaukseksi otetun hurttakoiran kaltaisina, valppaalla kateudella estivät kaikkia muita veneitä yhtä likelle lähenemästä, sillä kovalla, mistään lukua pitämättömällä vauhdillaan olisivat he helposti voineet sysätä jokaisen tielleen sattuvan kumoon. He olivat kasvattinsa valtaantulemisen kautta nousseet suureen arvoon clan'issansa, ja osoittivat nyt tällä vallattomalla, melkein peloittavalla tavalla osanottoaan päällikkönsä kunniaan.

Paljon jäljempänä, aivan toisellaisilla tunteilla, kumminkin mitä yhteen siinä istuvaan tulee, kulki se vene, millä Simo Hanskuri seurasi, lehmipaimen sekä yksi ukon pojista soutajinaan.

"Jos meidän matkamme käy järven yläpäähän", sanoi hanskuri ystävälleen, "niin meiltä menee siihen monta tuntia".

Mutta samassa kun hän näin puhui, seisahtui kasvatusveljesten eli *leichtach'ien* vene päällikön käskystä juoksustaan, siksi kun lehmipaimenen vene heidät saavutti. Silloin he viskasivat lähelle nahkahihnan, jonka Niilo kiinnitti aluksensa kokkaan, ja sitten he taas pistivät aironsa veteen; ja vaikka heillä nyt oli toinen vene omansa perässä, he läksivät taas kiitämään pitkin järven pintaa melkein samalla vauhdilla kuin ennenkin. Lehmipaimenen vene vedettiin eteenpäin semmoisella voimalla, että oli pelko sen kokan painuvan veden alle tai lähtevän erilleen muusta rungosta.

Simo Hanskuri näki suurella huolella tämän kulun vallattoman vauhdin, joka teki että veneen laita ainoasti oli tuuman tai parin verran veden yli. Ja vaikka Niilo Lehmipaimen yhä vakuutteli, että se kaikki vaan tehtiin hänelle erinäiseksi kunniaksi, toivoi hän sydämessään hartaasti tämän matkan pian ja hyvin loppuvan. Niin se loppuikin, paljon pikemmin kuin hanskuri luuli; sillä pitopaikka ei ollut kuin neljän virstan päässä hautausaaresta; tämä paikka oli siksi valittu, kun päällikön sitten piti mennä kaakkoon päin, niin pian kun juhla oli loppunut.

Täällä Tay-järven eteläpuolella tarjosi nyt sievä lahti ihanaa, loistavaa hietikkorantaansa, johon oli helppo vetää veneet maalle. Vähän ylempänä oli kuiva nurmikko, hiukan viherjövä jo vuoden-ajan mukaan, ja sen ympärillä kohosi korkeita, viidakkoreunaisia penkereitä, joilla nähtiin ylelliset, juominkeja varten varustetut vieraanvarat.

Vuorelaiset, jotka ovat kuuluisia kirvesmiehiä, olivat rakentaneet pitkän juhlamajan, jonka alle parisataa miestä mahtui; paitsi sitä nähtiin sen ympärillä suuri joukko pienempiä, luultavasti makuupaikoiksi aiottuja huoneita. Pitosalin pielet, yhdistyshirret ja kurkihirsi olivat kaikki honkapuusta, johon kuori oli jätetty. Sivuseinät oli tehty myöskin honkapuisista laudoista sekä parsista, joiden lomat oli täytetty havuilla, ja kattoon olivat mäet antaneet runsaasti kanerviansa aineiksi. Tähän metsäläispalatsiin käskettiin korkeimman-arvoiset miehet komeihin juhlapitoihin. Toiset, vähempi-arvoiset saivat sijansa useampain, pitkien, vähemmällä huolella rakennettuihin katosten alla; ja taivasalle asetettuihin, turpeista tai höyläämättömistä laudoista kyhättyihin pöytäin ympäri keräytyi muu lukematon joukko. Vähän syrjempänä nähtiin kyteviä sysiröykkiöitä sekä palavia halkokasoja, joiden ympärillä lukemattomat keittäjät häärivät, hyörivät, paholaisten kaltaisina, jotka elementissään työtä tekevät. Mäenkupeesen kaivetut kuopat, joiden pohja oli peitetty kuumennetuilla kivillä, olivat paistinuuneina, missä summattomia raavaan, lampaan ja metsäkauriin määriä paistettiin. Paikoin oli kokonaisia vuohia tai lampaita puisissa vartaissa paistumassa; toisia palasiksi leikattuna, oli kiehumassa kattiloissa, jotka olivat tehdyt heidän omista, kokoon-ommelluista ja vedellä täytetyistä nahoistansa. Suuremmalla huolella paistettiin toisin paikoin haukia, nieräisiä, lohia kytevyissä kypenissä. Hanskuri oli jo ennenkin nähnyt monta juhlaa Vuorimailla, vaan ei koskaan yhtään, jota varten kaikki oli varustettu tällaisella metsäläistapaisella ylellisyydellä.

Sangen vähän aikaa hänellä kuitenkin oli ihmetellä tuota näköä edessään; sillä kohta kun he maalle olivat astuneet, ilmoitti lehmipaimen vähän hämillään, että, koska ei heitä ollut käsketty suureen majaan, johon hän näkyi toivoneen kutsuja, heidän pitäisi mitä kiireimmin etsiä itselleen sija halvemmissä katoksissa. Hän alkoikin jo viedä vierastansa sinnepäin; mutta samassa yksi päällikön kasvatustalpo, joka näkyi olevan edeskäypänä, häntä seisahdutti ja kuiskasi hänelle jotain korvaan.

"No niinhän minä arvelinkin", sanoi paimen, jonka sydän suuresti helpoittui, "niinhän minä arvelinkin, että toki tään vieraan sekä minun kaltaiseni virkamiehen piti saada sija ylimmässä pöydässä".

He vietiin siis nyt suureen saliin, missä jo juhlavieraat olivat täyttäneet useimmat paikat pitkien pöytien ääressä, joille palvelijat par'-aikaa asettelivat runsaita, vaikka talonpoikaisia juhlaravaroja. Nuori päällikkö, vaikka hän epäilemättä näki hanskurin ja paimenen astuvan sisään, ei tervehtinyt erikseen kumpaakaan ja heille osoitettiin sijansa paljon alapuolelle suola-kopsaa — se oli summattoman suuri, vanhan-aikainen hopea-astia, jota clani piti ikäänkuin jonkunlaisena pyhänä kaluna, ja joka tuotiin esiin ja käytettiin ainoasti juhllisimmissa tilaisuuksissa, semmoissa kuin nykyisessä.

Lehmipaimen, sijalleen istahtaessaan, virkkoi Simolle jotenkin tyytymättömänä: "Ei ole ajat, niin kuin oli ennen, veikkonen. Hänen isänsä, — olkoon hänen sielunsa autuas! — olisi puhutellut meitä kumpaakin. Mutta tää nykyinen herra on oppinut huonoihin tapoihin teissä Sassenach'eissa tuolla Alankomaalla".

Tähän moitteeseen ei hanskuri katsonut tarpeelliseksi vastata; sen sijaan hän käänsi huomionsa sekä nahkoihin että muihin koristuksiin, joilla salin seinät olivat sisältäpäin koristetut. Kaikkein enimmin silmään pistävät niistä oli joukko Vuoriston rautarengas-paitoja teräskypärineen, sotakirveineen, kahdenkätisine miekkoineen, jotka riippuivat korkealla, yhdessä kalliisti ja komeasti koristeltuun kilpien kanssa. Jokainen rautapaita oli ripustettu hyvin valmistetun metsäkauriinvuodan yli, jonka pohjalla ase paremmalta näytti ja samassa myös oli varjeltu kosteudelta.

"Nää tässä", kuiskasi lehmipaimen, "ovat Duhele-clan'in valittuun taistelijaan aseet. Niitä on yhdeksänkymmeltä, niinkuin näet; Eachin itse on kolmaskymmenes, ja hänellä on varuksensa tänään päällään, muuten niitä olisi ollut kolmekymmentä. Eipä hän ole kuitenkaan saanut niin kelvollista rautapaitaa vielä, kuin mitä hänellä pitäisi olla Palmusunnuntaina. Ja nuot yhdeksän niin tavattoman suurta rautapaitaa aseineen ovat aiotut Leichtach'eja varten, joista niin paljon apua toivomme".

"Entäs nuot kelpo metsäkauriin-nahat tuossa", virkkoi hanskuri, jonka ammatti-into heräsi, kun hän näki niitä tavaroita, jotka hänen työhönsä kuuluivat, "luuletko että päällikkö suostuisi ne myömään? Niitä semmoisia yhä tarvitaan nahkaliivejä varten, joita ritarit pitävät rautapaitansa alla".

"Enkö minä jo varoittanut sinua", sanoi lehmipaimen, "ettet virkkaisi mitään siitä asiasta?"

"Rautapaidoista minä arvelinkin puhua", sanoi Simo. "Saanko luvan kysyä, onko joku niistä meidän mainion perhiläisen asesepän, Wynd'in Heikin käsi-alaa?"

"Taas olet väärälle tielle poikennut", virkkoi Niilo; "sen miehen nimi vaikuttaa Eachin'in sydämeen

aivan kuin tuuliaispää järven pintaan — ei kukaan ymmärrä mistä syystä".

"Kyllähän minä arvaan", ajatteli hanskuri itsekseen, vaan ei puhunutkaan sitä ajatustaan ilmi. Ja näin jo kaksi kertaa satuttuansa puheen-aineisin, jotka pahaa mieltä nostivat, ei hän enää koettanut kolmatta ainetta, vaan kävi käsiksi ruokaan, niinkuin kaikki muut hänen ympärillään.

Juhlan valmistuksista on jo tullut sen verran mainituksi, että lukija saattaa nähdä ravinnon olleen aivan talonpoikaista laatua. Paraasta päästä oli tarjona summattoman suuria lihapaloja, joita ahmatessa ei liioin muisteltu par'aikuista paaston aikaa, vaikka useimmat munkit saaren luostarista läsnäolollansa kunnioittivat ja pyhittivät pitoja. Vadit olivat puusta, samoin myön vanteelliset haarikat, joista vieraat joivat juomia niinkuin myös lihan lientä, jota pidettiin erin-omaisena herkkuna. Samoilla astioilla syötiin myös kaikellaisia, Vuorelaisten mielestä hyvänmakuisia maitoruokia. Leipää vaan oli niukasti näissä pidoissa; yhtähyvin hanskuri sekä hänen saattomiehensä Niilo saivat kukin pienen möykkynsä yksin-omaiseksi tarpeekseen. Syödessä — niinkuin muuten silloin oli tapa yli koko Britannian saaren — käyttivät vieraat puukkojansa tahi pitkiä tikarejansa, vähän huolien siitä, että ne kenties olivat joskus tulleet käytetyiksi aivan toisenlaiseen, veriseen tarpeeseen.

Pöydän peräpäässä seisoj tyhjä istuin, pari astinta korkeampi permanttoa. Sen yli kaaritteli rautatammen ja muratin oksista punottu telttä; istuimen nojaan oli asetettu paljas miekka sekä valloilleen laskettu lippu. Tämä oli ollut päällikkö-vainajan istuin, joka nyt hänen kunniakseen vielä oli jätetty tyhjäksi. Eachin istui alemmalla istuimella oikealla puolella tuosta kunniapaikasta.

Lukija suuresti erehtyisi, jos hän tästä tähän-astisesta kertomuksesta täytyisi päättää, että vieraat näissä pidoissa käyttivät itseänsä nälkäisten susien tavalla, rynnäten noiden runsaitten vieraanvarain kimppuun, jommoisia ei heille ollut usein tarjona. Ei, päinvastoin Duhele-clani käytti itseänsä sillä kohteliaalla maltillisuudella sekä arkatuntoisella huolella toistenkin tarpeista, joka niin usein tavataan metsäläisissä, varsinkin jos he ovat sotaisia; sillä yleinen kohteliaisuuden sääntöjen noudattaminen on heissä välttämättömän tarpeellinen alinomaisen riidan, verenvuodatuksen sekä miestapon estämiseksi. Vieraat kävivät istumaan niille paikoille, jotka Tammiston Torkil, toimittaen juhlamestarin virkaa, heille määräsi; hän viittasi, sanaakaan virkkaamatta, valkoisella kepillään jokaiselle sijansa. Niin järjestykseen asetettuna odottivat vieraat kärsivällisesti heille tulevaa ruokaa, jonka Leichtach'it heille kantoivat; heimokunnan uljaimmat urhot ja etevimmät soturit saivat kaksinkertaisen määrän, jolla olikin kunnianimi *bieyfir* s.o. *miehen osa*. Varustettuansa kaikki muut ruoalla, edeskäyivät itekin istahtivat pöytään ja saivat myös kukin tuommoisen miehen-osan. Vettä oli likellä jokaista vierasta, ynnä myös salvetin virkaa toimittava kourallinen hienoja sammalia, niin että, aivan kuin Itämaan pidoissa, saatiin jokaisen ruokalajin perästä pestä kädet. Vieraitten huvitukseksi lausui heimokunnan runoniekka ylistyksiä vainajasta ja ilmoitti clan'in toivot nuoren päällikön rehoittelevasta voimasta. Myös luetteli hän heimonsa sukujohtoa, johtaen sen kuuluisista Dalriadeista asti. Salissa soittivat paitsi sitä harppumiehet, ulkona rakkopillit huvittelivat kansaa. Keskustelu vieraitten kesken oli ykstitäinen, hiljainen, kohtelias — ei laskettu kokkapuheita, paitsi vaan sangen pientä leikkiä, joka ei voinut muuhun kuin silmänräpäyksen-aikuiseen hymyyn houkuttaa. Ei kuulunut kovempaa melua, ei kiivasta väittelyä; sata vertaa enemmän pauhinaa oli Simo Hanskuri kuullut killanjuhliissa Perth'issä, kuin mitä täällä parin sahan Vuorelaisen riemuitessa syntyi.

Ei edes juomatkaan viekoittaneet heitä säädylisen ykstitaisuutensa rajain yli. Niitä oli useampaa lajia — viiniä nähtiin ainoasti vähän ja sitä tarjottiin vaan suurimmassa arvossa pidetyille vieraille, joiden joukossa taas Simo Hanskurikin oli. Tämä viini sekä taannoinen vehnämöykky olivat ainoat merkit siitä, että päällikkö hänet oli huomannut; mutta Niilo Lehmipaimen, joka suuresti piti huolta herransa vieraanvaraisuuden maineesta, kehui näitä merkkejä erin-omaisiksi kunnian-osoitteiksi. Paloviina, joka sitten levisi niin yleiseksi Vuoristossa, oli silloin vielä melkein tuntematon. Sitä tarjottiin vähäisin määrin, ja se oli runsaasti sekoitettu saharilla sekä muilla ruohoilla, jotka tekivät sen pikemmin rohtoin kuin juhla juoman makuseksi. Myöskin omenakaljaa sekä mettä nähtiin täällä; mutta olut, jota oli täksi tilaisuudeksi suurin määrin laitettu ja joka sai virtaella tulvana ilman mitään rajoitusta, oli yleisenä juomana; sitäkin yhtähyvin juotiin kohtuullisuudella, joka nyky-ajan Vuorelaisissa on paljon vähemmän tapana. Ensimmäinen malja, joka syömisen päätyttyä juhlallisesti juotiin, oli omistettu päällikkö-vainajan muistolle. Samassa kävi hiljainen humina ympäri pöytäkunnan, kun kaikki lukivat siunauksensa, ja munkit, yhdistäen äänensä, veisasivat ruumisvirren: *Requiem aeternam dona* (anna heille ijankaikkinen lepo). Nyt tuli tavaton äänettömyys, ikäänkuin jotain erin-omaista olisi odotettu, ja sitten Eachin, rohkeasti ja miehuullisesti, vaan samassa kuitenkin miellyttävällä nöyryydellä noustuansa tuolle tyhjälle kunnia-istuimelle, lausui lujuuudella ja arvokkaisuudella:

"Tämän istuimen sekä isäni perinnön vaadin omakseni — Jumala sekä St. Barr minua auttakoot!"

"Kuinka aiot hallita isäsi lapsia?" kysyi eräs vanha mies, vainajan setä.

"Aion suojella heitä isäni miekalla ja antaa heille oikeutta isäni lipun juurella".

Vanhus nyt vapisevalla kädellään paljasti mainitun raskaan aseensa ja tarjosi, terästä pitäen, kahvan nuoren päällikön käteen. Samassa Tammiston Torkil levitti clan'in lipun ja heilutti sitä useampia kertoja Eachin'in pään yli, joka sill'-aikaa erin-omaisella kätevyydellä ja sievyydellä sivalteli tuolla summattoman suurella kalvalla ikään kuin lipun suojelukseksi. Vieraitten suusta kajahti kimakka huuto, osoitukseksi että he omistivat päälliköksen nuorukaisen, joka heiltä alamaisuutta vaati; eikä ollut nyt ketään, joka tään kauniin, nopealiikkeisen nuoren miehen silmiensä edessä nähdessään, olisi muistanut, että hänestä oli niin paha ennustettu. Kun Eachin seisoi siinä, kiiltävässä rautapaidassaan, nojauneena pitkään miekkaansa, sulavasti kiittäen ilmaa täyttävistä tervehdyspuudoista täällä sisässä, tuolla ulkona, jokapaikassa ylt'-ympäri, Simo Hanskuria melkein epäilytti, oliko todella tuo majesteettillinen herra tuossa sama poika-nulikka, jota hän niin usein oli sangen vähillä kursauksilla kohdellut, ja hänen sydämessään nousi vähän pelkoa, että siitä voisi tulla hänelle pahoja seurauksia. Tervehdyspuudojen jälkeen kuului yhteinen soittokalujen rämähähdys, ja kalliit sekä metsät nyt kajahtivat harppuun sekä rakkopillein riemusävelistä, samoin kuin äsken parkumisesta ja valitus-voivotuksesta.

Liian pitkäksi tulisi, jos kertoisimme tämän tervehdysjuhlan loppuun saakka, mainiten mitä kaikkia marjoja juotiin clan'in muinaisten sankarein muistoksi sekä varsinkin niiden yhheksänkolkhatta uljaan urhoon kunniaksi, joiden piti ottaa osaa pian tarjoksi tulevaan taisteluun nuoren päällikkönsä silmäin ja johdon alla. Runoniekat, toimittaen myös profeetan virkaa, joka vanhastaan heidän ammattiinsa kuului, uskalsivat vakuuttaa heille loistavaa voittoa, ja kuvasivat jo ennaltaan, millä vimmallalla sininen haukka — Duhele-clan'in vaakunakuva — oli palasiksi repivä vuorikissan, joka oli Chattan'ien merkki.

Päivä jo oli lähellä laskuansa, koska tamminen, hopeavanteinen haarikka, lähtömaljaksi sanottu, pantiin kiertämään pöydän ympäri eron merkiksi; kuitenkin oli jokaisen lupa, jos tahtoi, mennä toiseen majaan juomingeita jatkamaan. Simo Hanskurin saatti Lehmipaimen pienoiseen mökkiin, joka näkyi olevan ainoasti yhtä miestä vasten rakennettu; siinä oli vuode laitettu kanervista sekä sammalista niin hyvin kuin vuoden-aika salli, ja runsaat varat kaikellaisia pidoista tähteiksi jääneitä herkkuja osoittivat, että mökin asujasta oli kaikin tavoin huolta pidetty.

"Älä jätä tätä mökkiä", virkkoi paimen, sanoen jäähyväisensä ystävälleen ja holhotilleen; "tämä on sinulle aiottu lepopaikka. Mutta tämmöisessä yleisessä sekamelskeessä ihmiset eksyvät pois sijaltansa, ja kun mäyrä luolastansa ulos lähtee, pujahtaa kettu sisään".

Simo Hanskurille tämä laitos oli varsin hauska. Hän oli päivän monesta häärinnästä väsynyt ja halusi lepoa. Haukattuansa siis palasen, vaikkei sitä nälkä oikeastaan olisikaan vaatinut, ja juotuansa tipan viiniä suojelukseksi kylmää vastaan, hän mutisi hiljaa iltarukouksensa, kääri viittansa ympärilleen ja laski itsensä pitkälleen vuoteelle, jonka moninkertainen tottumus jo oli tehnyt hänelle tutuksi ja mukavaksi. Ulkoa kyllä kuului alin-omainen humina ja surina, jopa joskus kovempi hoilahduskin ilonpitoaan jatkavasta kansasta; vaan se ei kauan estänyt hänen untansa; noin kymmenen minuutin kuluttua hän jo oli nukahtanut niin syvään, kuin jos olisi maannut omissa sängyssänsä Curfew-kadun varrella.

YHDEKSÄSKOLMATTI LUKU.

Hän tytärtäni yhä muistelee.

Hamlet.

Kaksi tuntia ennen kukon laulua, heräsi Simo Hanskuri tutusta äänestä, joka hänen nimeään mainitsi.

"Mitä, Conachar!" vastasi hän, unestaan ylös kavahtain; "joko on aamu?" Ja kun hän loi silmänsä ylöspäin, seisoi sama mies, josta hän oli unta nähnyt, nyt hänen edessään. Samassa eiliset tapaukset lensivät hänen mielensä läpi, ja hän huomasi kummastuksella, että mies hänen edessään olikin juuri siinä muodossa, jossa Simo hänet unissaan oli nähnyt. Ei seisonut siinä mikään Vuorelais-päällikkö, rautapaita ryntäillään, miekka kädessä, jommoisena Simo oli hänet edellisenä iltana nähnyt; siinä seisoi Conachar niinkuin ennenkin Curfew-kadun varrella, halvassa oppipojan puvussa, tamminen sauva kädessä. Kummitus ei olisi voinut enemmän kummastuttaa meidän perthiläistä porvaria. Hän ällisteli yhä vielä, kun nuorukainen käänsi hänen puoleensa lyhdyn, jossa paloi palanen suo-puuta[34] ja vastasi herävään hanskurin huudahdukseen:

"Juuri niin, Simo-vaari. Se on Conachar, joka tulee uudistamaan vanhaa tuttavuuttamme tällä hetkellä, jolloin ei meidän keskustelumme kukaan voi huomata".

Näin sanoen hän istahti kolmijalkaiselle jakkaralle, joka tässä, oli istuimena, asetti lyhdyn viereensä permannelle, ja jatkoi ystävällisimmällä tavalla:

"Minä olen aikanani saanut maistaa teidän vieraanvarojanne, Simo-vaari — tottahan teiltäkään ei ole jäänyt mitään vajaa minun kodissani?"

"Ei yhtään mitään, Eachin Mac-Ian", vastasi hanskuri — Gaeliläisten kielen ja tapain koristelemattomuus ei sallinut mitään liikoja arvonimiä; "olipa se ateria liiankin hyvä täksi paaston ajaksi, ja vielä enemmän liian hyvä minulle, sillä minua hävettää, kun muistan minkälaista halpaa ravintoa teillä oli Curfew-kadun varrella".

"Olipa se toki liiankin hyvä — käyttäkseni teidän omia sanojanne", vastasi Conachar, "laiskalle oppipojalle sekä herkkuihin tottumattomalle nuorelle Vuorelaiselle. Mutta eilen, vaikka, niinkuin luulen, olikin kyllin ruokaa, ettekö te, kunnan hanskuri, kuitenkaan havainneet pientä kohteliaan vastaan-oton puutetta? Älkää vastaan puhuko — kyllä minä tiedän, että te sen huomaisitte. Mutta minun valtani kansassani on vasta alkavainen enkä saa kovin pian vetää heidän huomiotansa olooni Alankomailla, jota en kuitenkaan koskaan voi unohtaa".

"Kyllä minä syyn siihen aivan hyvin ymmärrän", sanoi Simo; "siksi olenkin vastenmielisesti, ainoasti hädän pakosta tullut tänne näin aikaiseen käymään".

"Vaiti, vaari, vaiti! Hyvä on että tulitte minun Vuorimaan-loistoani katselemaan, niinkauan kuin se vielä paistaa. — Jos taas käytte täällä Palmusunnuntain perästä, niin Jumala ties ketä ja mitä te sitten tapaatte näillä mailla, jotka nyt ovat meidän omamme! Metsäkissalla saattaa silloin olla luolansa tässä, missä nyt Mac-Ian'in juhlasali seisoo".

Nuori päällikkö vaikenä ja puristi sauvansa ponnin huuliansa vasten, ikään kuin estääksensä itseään enempää virkkamasta.

"Ei hätää, Eachin", sanoi Simo sillä epävakaisella tavalla, jolla lukuapitämättömät lohduttajat pyytävät vetää ystäväinsä huomiota pois välttämättömästä vaarasta.

"Kyllä on hätää, ja perinjuurisen häviön pelkoa", vastasi Eachin; "ja suuri miestappio on aivan varma. Minusta on vaan ihme, että isäni tähän Albanyn herttuan viekkaasen ehdoitukseen suostui. Minä soisin että Mac Gillie Chattan sopisi minun kanssani, ja että me, sen sijaan kun meidän nyt pitää vuodattaa paraat veremme keskenämme, menisimme yhdessä liitossa alas Strathmoren lääniin, tappamaan ja valloittamaan. Minä ottaisin Perth'in valtaani, hän Dundeen, ja koko tuo avara Strath'in lääni tulisi omaksemme hamaan Tay-lahdelle saakka. Sen valtaviisauden olen oppinut teidän suustanne, Simo vaari, seisoessani teidän takananne, vati kädessä ja kuullessani teidän iltapuhettanne pormestari Craigdallien kanssa".

"Onpa kieli syystä sanottu vallattomaksi jäseneksi", ajatteli hanskuri. "Olenhan ma itse näyttänyt paholaiselle valkiaa, osoittaakseni hänelle tietä pahantekoon".

Mutta ääneensä hän vaan virkkoi: "Nämät tuumat ovat liian myöhäiset".

"Liian myöhäiset tosiaankin!" vastasi Eachin. "Taisteluseppä on vahvistettu meidän puumerkeillämme ja sineeteillämme, ja Duhele- sekä Chattan-clan'in palava viha on nyt molemminpuolisten kerskausten ja soimausten kautta kiihtynyt sammumattomaksi leimuksi. Niin, aika on nyt mennyt. — Mutta kääntykäämme teidän asioihinne, Hanskuri-vaari. Uskontonne tähden on teidän täytynyt paeta tänne, niin kertoi minulle Niilo Lehmipaimen. Tosiaankaan en minä, joka tunnen varovaisuutenne, olisi tietänyt arvata, että te voisitte joutua riitaan Äitinne Kirkon kanssa. Mitä minun vanhaan tuttavaani, Klemetti-isään, tulee, hän on niitä, jotka marttyyrinkruunua pyytämällä pyytävät, ja mielummin halaisivat palavilla risukimpuilla ympäröityä paalun, kuin rakastavaista morsianta. Hän on oikein vaeltavainen ritari ja taistelee, mihin vaan tulee, uskonnollisten ajatustensa puolustukseksi. Hän on jo joutunut riitaan tuon Sibyllan-saaren munkkien kanssa jonkun uskonkappaleen tähden. — Oletteko te nähneet häntä?"

"Olen", vastasi Simo; "mutta meillä oli varsin vähän puhetta keskenämme, sillä meillä oli kiire".

"Luultavasti hän kuitenkin puhui kolmannelta henkilöstä joka luullakseni olisi totisempi uskonmarttyyri kuin te, älykäs porvari, tai hän, toruileva saarnamies — ja joka olisi sydämestäni tervetullut tänne minun suojani alle? — te olette hidas ymmärtämään ettekä huoli arvata tarkoitustani — teidän tyttärenne Katri?"

Nämät viime sanat nuori päällikkö puhui Englannin kielellä, jolla hän sitten jatkoikin puhetta, ikään kuin pelkäisi että joku häntä voisi kuulla. Paitsi sitä tuntui hänessä joku ehdoton epäily.

"Katri-tyttäreni", sanoi hanskuri, muistaen mitä Klemetti-isä oli hänelle virkkanut, "on hyvässä turvassa".

"Mutta missä, kenen luona?" sanoi nuori päällikkö. "Ja miksikä hän ei ole tullut teidän kanssanne? Ettekös te luule Duhele-clan'issa olevan yhtä toimeliaita muijia kuin vanha Dorothea, joka ennen aikaan piti minua Herran pelossa ja kurissa, ja jotka kelpaisivat passareiksi heidän päällikkönsä entisen mestarin tyttärelle?"

"Kiitoksia paljon", sanoi hanskuri, "en minä suinkaan epäile että teillä on voimaa yhtähyvin kuin tahtoa suojelemaan sekä minua että myös tyttärentäni. Mutta eräs korkea-arvoinen rouva, ritari Charteris'in ystävä, on antanut hänelle hyvän turvapaikan, mihin mennessä hän ei tarvinnut vaivaloista matkaa rauhattoman, hävitetyn maan läpi".

"Vai niin — ritari Charteris", sanoi Eachin kylmemmällä, kuivemmalla äänellä, "häneen teidän piti tietysti luottaa enemmän kuin muihin ihmisiin. Hän on teidän hyvä ystäväanne arvattavasti?"

Simo Hanskuri olisi mielellään kurittanut tuota teeskelevää poikaa, joka usein oli kolme kertaa päivässä saanut toruja siitä kun juoksi ulos katselemaan ohitse-ratsastavaa ritari Charteris'iä. Mutta hän hillitsi vastaamaan palavan kielensä ja sanoi vaan: "Ritari Charteris on jo ollut seitsemän vuotta Perth'in kaupungin ylituomarina ja luultavasti niin on yhä vielä, koska virkamiehiä meillä ei valita paaston, vaan Pyhänmiesten ajalla".

"Voi, Hanskuri-vaari", sanoi nuorukainen taas ystävällisellä, lempeällä tavalla, "te olette niin tottuneet näkemään Perth'issä nähtävää komeutta ja prameutta, että meidän metsäläisjuhlamme niiden rinnalla varmaankin teistä mahtoi näyttää vallan halvalta. Mitä te arvelitte eilisestä juhlallisuudesta?"

"Se oli jalo ja liikuttava", sanoi hanskuri, "varsinkin minulle, joka olin tuttu teidän isänne kanssa. Ja kun te siellä seisotte, miekkaan nojauten, olin aivan kuin näkevinäni vanhan ystäväni Gilchrist Mac-Ian'in kuolleista nousseena, jälleen uudessa nuoruudessa sekä voimassa".

"Minä tein tehtäväni uljaasti, eikö niin? Ja tuskin minussa mahtoi näkyä jälkeäkään tuosta kurjasta oppipojasta, jota te niin usein — kohtelitte ansion mukaan".

"Eachin'iä ei voisi tuntea entiseksi Conachar'iksi", sanoi hanskuri, "enempää kuin lohta entiseksi lohennuloksi, koska näiden sanotaan olevan yhtä kalanlajia eri-ijällä, taikka kuin perhosta toukaksi".

"Arveletteko te, että silloin kuin otin käteeni vallan, jota kaikki naisväki rakastaa, olisin itsekini kelvannut neidon katsella? — Suoraan sanoen, mitä Katri olisi minusta arvellut, jos olisi minut nähnyt tuossa juhlallisuudessa?"

"Nyt tullaan likelle karia", arveli Simo Hanskuri itsekseen, "nyt tulee taitavasti pitää perää, ettei haaksirikkoon jouduta".

"Useimmat vaimo-ihmiset ihavevat komeutta, Eachin; mutta siitä säännöstä on luullakseni tyttäreni Katri poikkeus. Hän iloitsisi entisen kumppalinsa hyvästä onnesta; mutta hänen silmissään ei olisi komea Mac-Ian, Duhele-clan'in päällikkö, enempää kuin mitä orpo Conachar jo oli".

"Hän on aina ollut jalomielinen, omaavoittoa pyytämätön", sanoi nuori päällikkö. "Mutta te itse, vaari, olette maailmaa kokeneet monta vuotta enemmän kuin hän; te paremmin käsitätte mitä valta ja rikkaus voivat tuottaa niille, kellä ne ovat. Puhukaa suoraan, — mitä te sanoisitte siitä, jos näkisitte Katrinne seisovan tuossa tuon kunniateltan alla, missä hänellä olisi sata vuorta valtansa alla, kymmentuhatta hartaasti kuuliaista alamaista — ja jos, kaikkein niiden etujen hinnaksi, hänen kätensä olisi annettu sen miehen käteen, joka rakastaa häntä yli kaiken muun maailman?"

"Te tarkoitate, että se olisi annettu teidän omaan käteenne, Conachar?"

"Niin, sanokaa minua vaan Conachar'iksi — se nimi on mulle rakas, koska sillä nimellä olin tuttu Katrille".

"Suoraan puhuen siis", vastasi hanskuri, koettaen tehdä vastauksensa niin vähän loukkaavaksi kuin suinkin mahdollista, "minun hartain toivoni olisi, että Katri ja minä saisimme istua täydessä turvassa omassa matalassa majassamme Curfew-kadun varrella, missä Dorothea olisi ainoa alamaistemme".

"Ja Conachar-parka saisi olla toisena alamaisena, eikö niin? Ettehän toki hennoisi jättää häntä tänne yksinäisessä komeudessaan kuihtumaan?"

"En minä ole niin pahansuopa vanhoille ystävilleni, Duhele-clan'ille", sanoi hanskuri, "että tahtoisin tällä vaaran hetkellä ryöstää heiltä uljasta, nuorta päällikköä — päällikköä, joka nyt pian tulevassa

taistelussa on heidän etupäässään saava niin suuren sankarinmaineen".

Eachin puri huultansa, hillitäkseen närkästystänsä, ja vastasi: "Sanoja, sanoja vaan — tyhjiä sanoja, Simo-vaari. Te pelkäätte Duhele-clan'ia enemmän kuin sitä rakastatte, ja te luulette heidän kauheasti vimmastuvan, jos heidän päällikkönsä perthiläisen porvarin tyttären naisei".

"Ja jos sitä pelkään, Eachin Mac-Ian, eikö siihen ole minulla täysi syy? Mitä on tullut samallaisista sopimattomista naimisliitoista Mac-Callanmoren, ja mahtavain Mac-Lean'ien, vieläpä Saariston Herrojenkin suvussa? Mitä muuta on ikinä tullut niistä, paitsi avioero, perinnönluovutus — joskus kovempikin kohtalo — sille kunnianhimoiselle, joka säätyänsä korkeammalle pyrki? Te ette kuitenkaan voisi antaa papin vihkiä itsenne yhteen lapseni kanssa; te voisitte vaan ottaa hänet puolisoskenne vasemmalla kädellä — vaan minä", hän hillitsi hänessä nousevan kiivastuksen ja lopetti, "minä olen kunniallinen, vaikka halpasäätyinen, porvari, ja näkisin tyttäreni mieluummin minun säätyiseni porvarin epäilemättömästi laillisena aviopuolisona, kuin kuninkaankin, annas olla vaikka lailliseksi myönnettynä jalkavaimona".

"Minä aion vihittää itseni yhteen Katrin kanssa papin kautta sekä koko maailman nähden — alttarin sekä Ionan saaren mustien kivien edessä!" sanoi tulinen nuorukainen. "Hän on minun nuoruuteni rakkaus, eikä ole olemassa yhtään kunnian ja uskonnon sidettä, jolla en tahtoisi kiinnittää itseäni häneen! Olen jo vähän kuulustellut kansani mielipiteitä. Jos vaan me pääsemme voitolle — ja jos vaan voin toivoa että Katri tulee omakseni, me *pääsemme* voitolle — sydämessäni sen tunnen — on kansani rakkaus oleva niin kokonaan minun vallassani, että jos minulle sattuisi mieleen ottaa itselleni vaimo vaikka vaivaishuoneesta, he häntä tervehtisivät tervetulleeksi aivan kuin olisi hän Mac-Callanmoren tyttäriä. — Mutta te hylkääte minun tarjomukseni?" kysyi Eachin tylästi.

"Te panette suuhuni loukkaavia sanoja", vastasi vanhus, "ja kenties sitten vielä rankaisettekin niistä; sillä olenhan minä kokonaan teidän vallassanne. Mutta minun luvallani ei tyttäreni koskaan ole menevä muulle kuin minunsäätyiselleni miehelle. Hänen sydämensä pian särkyisi niissä alin-omaisissa sodissa ja verenvuodatuksissa, jotka teidän tilassanne ovat välttämättömät. Jos te todella häntä rakastatte, ja muistatte kuinka hän kaikkea riitaa ja tappelua kammoo, ette voi itsekään suoda häntä osalliseksi noihin sodan kauhistuksiin, joissa teidän, samoin kuin isännekin, tulee pakko lakkaamatta elää. Valitkaa itsellenne puoliso Vuorelaispäällikköin taikka tulisten Alankomaan aatelisherrain tyttäristä, poikani. Te olette kaunis, nuori, rikas, korkeasäätyinen ja mahtava; ei teidän kosimisenne siis ole turha oleva. Te voitte helposti löytää puolison, joka on teidän kanssanne iloitseva voitoistanne ja lohduttava teitä tappioitten perästä. Katria voitot kuin tappiotkin yhtä paljon kauhistuttaisivat. Soturilla pitää olla teräskinnas — vuohennahkainen hansikka olisi hänen kädessään repaleina yhden tunnin päästä".

Musta pilvi synkistyi nuoren päällikön kasvoja, joista äsken vielä oli semmoinen tulisuus paistanut.

"Hyvästi sitten", sanoi hän, "ainoa toivoni, joka olisi voinut saattaa minut maineesen ja voitolle!" Hän oli hetkisen aikaa ääneti, syviin mietteisin vaipuneena, silmät maahan päin luotuna, pää kumarruksissa, käsivarret ristissä rinnan päällä. Viimein hän irroitti kätensä ja virkkoi: "Isä — sillä isä te olette olleet minulle — minä aion virkkaa teille salaisuuden, järki ja ylpeys kyllä kieltävät minua puhumasta, mutta sallimus käskää, ja häntä täytyy totella. Minä aion ilmoittaa teille syvimmän, sisimmän salaisuuden, minkä ikinä joku mies on toiselle ilmoittanut. Mutta, varokaa — loppukoon tämä meidän keskustelumme tavalla tai toisella — varokaa ettette koskaan virka puolta sanaakaan siitä, mitä nyt aion teille uskoa. Sillä jos niin tekisitte, niin minulla, vaikka sen olisitte tehneet kaikkein syrjäisimmässä kaikista Skotlannin sopukoista, olisi sielläkin korvat, jotka sen kuulisivat, ja käsi sekä väkipuukko, jotka petturin sydämen löytäisivät. — Minä olen — mutta se sana ei tahdo päästä ulos suustani!"

"Älkää sitä puhuko sitten", sanoi varovainen hanskuri. "Salaisuus ei ole enään salaisuus, kun se kerran omistajansa huulten välitse on ulos tullut; enkä minä huoli kuulla asiaa, joka on niin vaarallinen kuin te uhkaatte".

"Niin, mutta minun täytyy se puhua ja teidän täytyy se kuulla", sanoi nuorukainen. "Olettehan te, vaari, tällä sotien ajalla varmaan itsekin joskus olleet soturina?"

"Yhden kerran vaan", vastasi Simo, "kun Eteläläiset[35] meidän kaunista kaupunkiamme piirittivät. Minua käskettiin puolustukseen osaa-ottamaan, niinkuin olin velvollinen kaikkein muitten ammattilaisten tavalla, joiden tulee kaupunkiansa vahtia ja varjella".

"Ja miltä tuntui teistä silloin?" kysyi nuori päällikkö.

"Mitä se tähän nykyiseen asiaan kuuluu?" kysyi Simo jollakin kummastuksella.

"Paljon, muuten en olisi niin kysynyt", vastasi Eachin sillä ylpeydellä, joka hänessä aika ajoin ilmaantui.

"Vanha mies mielellään rupeaa puhelemaan vanhoista ajoista", sanoi Simo, joka, hetkisen arveltuansa, ei ollut vastahakoinen poikkeamaan toiseen puheenaineeseen, joka saattoi hänen tyttärensä unohduttaa, "ja totta tunnustaen, ei tuntunut sydämessäni mitään siitä toivokkaasta uskalluksesta, jopa ilosta, jolla olen nähnyt monen muun miehen menevän tappeluun. Minun elämäni ja ammattini olivat rauhallista laatua, ja vaikka en ole ollut miehuutta vailla, milloin sitä oli tarvis, ei ole minulla koskaan ollut yötä niin unetonta kuin ennen tuota tappelua. Sydäntäni ahdistivat kuulemani tarinat ja totta ne olivatkin — noista Englannin joutsimiehistä — että heillä on kyynäränpituiset nuolet, ja joutset kolmatta osaa pitemmät kuin meidän. Jos joskus hiukan nukahdin ja joku olkikorsi vuoteessani vähänkin pisti, niin kavahdin hereille, siinä luulossa että jo englantilainen nuoli vapisi kupeessani. Aamulla, kun liika uupumus juuri oli minut uneen vaivuttanut, herätti minut hätäkellon ääni, joka meitä porvareita vallille kutsui — eikä ole koskaan ennen eikä myöhemmin sen heliseminen korviini kuulunut niin ruumiskelloin kaltaiselta kuin silloin".

"Jatkakaa — kuinkas sitten kävi?" kysyi Eachin.

"Minä pukeusin varuksiini", sanoi Simo, "semmoisiin kuin minulla oli — otin siunauksen äidiltäni, rohkeamieliseltä vaimolta, joka minulle puhui isäni urhotöistä meidän kauniin kaupunkimme palveluksessa. Siitä sydämeni sai rohkeutta, ja vielä rohkeammaksi tulin, kun seisoin toisten ammattilaisten joukossa; me olimme kaikki joutsimiehiä, sillä, niinkuin te tiedätte, Perth'in porvarit ovat sen aseiden käyttämisessä taitavat. Meidät asetettiin sinne, tänne pitkin muuria, ja joukkoomme tuli myös useampia ritareita sekä knappeja vahvoissa rautavaruksissa. He olivat vallan uljaat näöltänsä, kenties luottaen rautapukuunsa, ja ilmoittivat meille, paremmaksi kehoitukseksi muka, hakkaavansa miekoillaan, sota-kirveillään maahan jokaisen, joka yrittäisi paikaltaan väistyä. Minä sain sen ystävällisen vakuutuksen vanhan Kinfauns'in sankarin suusta — siksi sanottiin nykyisen hyvän ritari Charteris'in isää, silloista ylituomariamme. Hän oli Punaisen Rosvon, ritari Tuomas Longuevillen pojanpoika ja kyllä mies pitämään sanansa, jonka hän puhui minulle erittäin; sillä tuon unettoman yön jälkeen mahdoin näyttää tavallista kalpeammalta; ja paitsi sitä olin vasta nuori poika."

"Ja lisäkö hänen kehoituksensa teille pelkoa vai rohkeutta?" kysyi Eachin, joka hyvin tarkasti kuulteli.

"Rohkeutta se lisäsi", vastasi Simo; "sillä luullakseni ei mikään muu voi saattaa miestä niin rohkeaksi kauempana edessä olevaa vaaraa vastaan menemään, kuin se tieto, että on toinen vaara aivan likellä takana, joka häntä eteenpäin pakoittaa. No niin — minä nousin siis vallille jokseenkin hyvällä rohkeudella, ja minut asetettiin muutamien toisten kanssa Vahtitorniin, koska minua pidettiin hyvänä joutsimiehenä. Mutta kävipä kylmä väristys selkäpiitäni myöten, kun näin Englantilaisten marssivan rynnäköille hyvässä järjestyksessä, kolmeen lukuisaan parveen jaettuina, joutsimiehet etumaisina, ritarit takana. He lähenivät lähenemistään, ja muutamat meistä olisivat ruvenneet heitä ampumaan, mutta se oli ankarasti kielletty; meidän täytyi siis olla liikahtamatta, suojellen itseämme rintasuojan takana miten paraiten osasimme. Kun sitten Eteläläiset järjestivät pitkän sotarintansa riveihin, niin että joka mies ikään kuin taikavoimalla siirtyi paikalleen, ja kun he asettivat eteensä suojakseen suuria kilpiä, tuntui minussa taas tuommainen outo hengen-ahdistus sekä halu mennä kotiin ryppyä ottamaan. Mutta kun samassa viereeni vilkaisin, näin kunnian-arvoisen Kinfauns'in sankarin par'-aikaa virittävän joutsipyssyä, ja silloin arvelin että olisi surkea, jos hänen tulisi tuhlata nuolensa uskolliseen Skotlannin mieheen, kun tuolla oli niin paljon Englantilaisia ammuttavana. Näin pysyin siis paikallani, joka olikin sangen mukava, kahden muurin kulmassa. Englantilaiset sitten astuivat vielä likemmäksi ja vetivät joutsensa vireesen ei rintaa vasten, niinkuin teidän Vuorelaiset, vaan korvan juurelle — ja, samassa he lennättivät koko parven pääskysenhäntiä, ennen kuin me edes kerkesimme hyvää Anterusta avuksemme rukoilla. Minä vilkutin silmiäni, kun näin heidän noin pinnistävän jänteitensä, ja luullakseni vavahdin, koska nuolet tulla rapsahdivat vallia vasten. Mutta kun katsahdin ympärilleni enkä nähnyt ketään muuta haavoitettua, paitsi Jussi Squallit'ia, kaupungin julistusmiestä, niin rohkeni sydämeni ja minä laukaisin vuorostani hyvällä halulla ja tarkalla tähtäämisellä. Pikkuinen mies, jota olin tähdännyt, juuri kun hän hiukan oli kurkistanut ulos kilpensä takaa, kaatui, nuoli olkapäässänsä. 'Oikeaan paikkaan neulasi pistit, Simo Hanskuri!' huusi minulle ylituomari. — 'St. Johannes avuksi omalle kaupungilleen, hyvät ammattiveljeni!' huusin minä, vaikka vasta oppipoika. Ja, uskokaa pois vaan, koko sitten jatkuvassa taistelussa, joka päättyi sillä että vihollinen pois vetäytyi, minä vetelin joustani vireesen ja lennättelin nuoliani yhtä huolettomasti kuin jos olisin pilkkutauluun ampunut, enkä ihmisiä. Tästä sain jokseenkin hyvän maineen, ja perästäpäin olen aina arvellut, että hädän tuleen — sillä huvia ei minulla siitä koskaan ole ollut — olisin käyttänyt itseäni niin etten hyvää mainettani jälleen olisi kadottanut. — Se on kaikki, mitä voin kertoa kokemuksestani sodassa. Olenhan minä muuten ollut joskus toisissakin vaaroissa, joita aina olen pyytänyt välttää niinkuin viisas mies, vaan, jos ne olivat välttämättömät, olen käynyt niihin aika miehen tavoin. Muulla lailla ei mikään mies voi elää eikä pitää päätänsä pystyssä täällä Skotlannissa".

"Minä ymmärrän teidän kertomuksenne", sanoi Eachin; "mutta vaikea tulee minun saada teitä uskomaan, mitä minulla nyt on sanottavaa, siihen nähden mitä sukua olen ja varsinkin että olen sen

miehen poika, jonka me tänään olemme hautaan laskeneet — hyväpä on että hän makaa siinä, missä hän ei koskaan saa kuulla, mitä te nyt! Katsokaas, Simo-vaari — tää puupala kädessäni lyhenee ja tummenee; parin minuutin kuluttua se on sammunut — mutta ennenkuin se sammuu, on se inhottava asia ilmi puhuttu. Simo vaari, minä olen — pelkuri! — Nyt se on viimein ilmi puhuttu, ja minun häpeäni salaisuus on toisen miehen tiedossa!"

Nuorukainen vaipui kokoon ikään kuin tainnoksiin; niin häntä raukaisi sielunsa tuska tuota ilkeää tunnustusta tehdessä. Hanskuri, täynnä pelästystä ja surkuttelevaisuutta, pyysi saada Eachin'ia tointumaan, joka häneltä onnistuikin, vaan ei yhtä hyvin nuorukaisen rauhoittaminen. Eachin peitti kasvonsa käsillään, ja kyyneleet vuosivat virtana, katkerasti hänen silmistänsä.

"Pyhän Neitsyen tähden rauhoittukaa", virkkoi vanhus, "ja peruuttakaa tuo ilkeä sana! Minä tunnen teidät paremmin kuin te itse — te ette ole mikään pelkuri, ainoasti nuori ja kokematon, ja teillä on vähän liian liukas mielenkuvitus, että voisi vielä olla partasuun uroon luja miehuus. Jos kuulisin jonkun muun miehen sanovan semmoista teistä, Conachar, niin minä sen ajaisin valeeksi — te ette ole pelkuri — olenhan nähnyt tulisia säkeniä singahtavan teistä monesti sangen vähästäkin syystä".

"Ylpeyden ja närkästyksen säkeniä!" sanoi onneton nuorukainen. "Mutta silloin näitte niiden takana lujuuden, joka ne olisi kannattanut? Säkenet, joista te puhutte, singahtelivat pelkurimaiseen sydämeeni niinkuin jäälohkareesen, joka ei millään tavoin voi syttyä. Jos loukkaantunut ylpeyteni yllyttikin minua sivaltamaan, sydämeni heikkous kohta taas taivutti minut pakoon menemään".

"Se oli tottumuksen puutetta", sanoi Simo; "muurien yli kiipeemällä pojat ensin oppivat jyrkästä vuorensenästä ylös kiipeemään. Voittakaa pienillä kahakoilla — harjoitelkaa joka päivä maanne aseitten käyttämistä sotaleikissä kumppaleinne kanssa".

"Ja kuinka kauan minulla muka on aikaa siihen?" huudahti nuori päällikkö, vavahtain, ikään kuin joku kauhistava näkö olisi ilmautunut hänen eteensä. "Kuinka monta päivää on enää tästä nykyisestä päivästä Palmusunnuntaihin, ja mikä sitten on tarjona? — Aidattu tanner, josta ei kukaan pääse pois, enempää kuin karhu-parkakaan paalusta, mihin se on kiinni kytketty. Kuusikymmentä elävää miestä, paraat ja urhoollisimmat — yksi ainoa poisluettuna — jotka Albion voi lähettää alas vuoriltansa, seisoo siinä, janoten toinen toisensa verta; ja kuningas aatelisherroinensa sekä monta muuta huutajaa lisäksi istuvat ympärillä ikään kuin teaterissa, läsnä-olollaan yllyttäen taistelujain pirullista vimmaa! Sivallukset kalskahtelevat, veri vuotaa yhä paksumpana, kovempänä, punaisempänä virtana — he syöksevät toinen toisensa kimppuun niinkuin hurjana — he raatelevat toinen toistaan niinkuin metsän pedot — omien kumppalien jalat tallaavat haavoitetut kuoliaksi! Verivirta viimein alkaa ehtyä, kädet raukeavat, vaan ei sittenkään saa olla sovintoa, ei aselepoa, ei huoahdusta, niin kauan kuin yksikään noista vaivaisista vielä on hengissä! Siinä ei ole puhetta mistään kyykkimisestä vallinkulman takana, ei nuolien lennättämisestä kaukaa — siinä tulee olemaan käsi kättä vastaan, siksi kun kädet ei enää jaksakaan nousta ja jatkaa sitä kauheata taistelua! — Jos semmoinen taistelu jo on niin kauhistava mielikuvituksessa, miltä se, luulette te, on tuntuva todellisuudessa?"

Hanskuri oli ääneti.

"Minä kysyn toistamiseen: mitä te arvelette?"

"En voi muuta kuin surkutella teitä, Conachar", sanoi Simo. "Kova onni se on, että olette korkean suvun vesa — jalon isän poika — syntynyt uljaan sotajoukon johtajaksi — ja että kuitenkin olette vailla tai luulette olevanne — sillä aina vielä toivon vian vaan olevan liian herkässä mielenkuvituksessa, joka muotoa liioittelee — luulette olevanne vailla tuota rohkeutta, mikä nähdään jokaisessa tappelukukossa, joka on ohrakourallisen arvoinen, jokaisessa koirassa, joka on ruokavadillisen arvoinen. Mutta kuinkapa te, kun tiesitte kykenemättömyytenne tuohon tappeluun, juuri äsken tarjositte tyttärelleni osallisuutta hallitusvallassanne? Se valta tietysti riippuu tuosta tappelusta, eikä Katri siinä voi teitä auttaa".

"Te erehdytte, vanha mies", vastasi Eachin. "Jos Katri suosiolla katsoisi minun harrasta rakkauttani, niin se tieto tekisi että menisin vihollisten riviä vastaan tulisenä kuin sota-orit. Sydämeni heikkouden tunto kyllä on aivan masentavainen, vaan se tieto, että Katri olisi katsomassa, karkaiseisi voimani. Luvatkaa vielä — voi luvatkaa vielä, että hän tulee mun omakseni, jos tuossa taistelussa pääsemme voitolle, niin ei itse Wynd'in seppäkään, vaikka hänen sydämensä on samaa metallia kuin hänen alaisimensa, ole koskaan mennyt taisteluun kepeämmällä sydämellä kuin minä olen menevä! Toinen voimallinen tunne on voittava toisen".

"Se on hullutusta, Conachar. Eikös teidän etunne, teidän kunnianne, teidän sukunne voi nostaa rohkeuttanne yhtä paljon kuin mustakulmainen tyttönen? Hyi hävetkää!"

"Te puhutte minulle samaa, mitä itsekin olen itselleni puhunut — mutta turhaan", sanoi Eachin huoaten. "Arka metsäkauris tulee vaan illoin hurjaksi ja vaaralliseksi, kun se pääsee naaraansa pariaksi.

Onko siihen luonteeni syynä — vai, niinkuin meidän vuoriston akat puhuvat, tuon valkoisen emäkauriin maito — vai rauhallinen kasvatukseni sekä ankara kuri teidän luonanne — vai, niinkuin te luulette, liian vilkas mielenkuvitus, joka kuvaa vaaraa vielä vaarallisemmaksi, kauhistavammaksi kuin se todella on — sitä en voi sanoa. Mutta minä tiedän, mitä sydämessäni on, ja — niin, ilmi se täytyy puhua! — pahoin pelkään sen tunteen olevan mahdolloman voittoa. Siksi minä, jos vaan sillä ehdolla saisin teidät toivooni suostumaan, nytkin vielä kääntyisin keskitieltä, luopuisin arvostani ja siirtyisin johonkukun halpaan ammattiin".

"Mitä, tahtoisitteko te vai hanskuriksi ruveta, Conachar?" sanoi Simo. "Onpa tää vielä kummempaa kuin mitä St. Crispinuksesta tarinoidaan. Ei ei, teidän kätenne ei ollut siihen luotu — en anna teille enää mitään metsäkauriin nahkoja pilattavaksi".

"Älkää leikkiä laskeko", sanoi Eachin; "minä puhun täyttä totta. Vaikken minä työtä osaa tehdä, toisin kanssani tarpeeksi elämisen varoja. He kyllä sitten julistaisivat minut petturiksi sotatorvillan, rakkopillillään — vaan tehköt niin — Katri on sitä paremmin rakastava minua, kun olen verenvuodatuksen tieltä poikennut rauhan tielle. Ja Klemetti-isä on opettava meitä anteeksi antamaan maailmalle, kun se meille on viskaava koskemattomat vihansa. Minä olisin silloin onnellisin miehistä — Katri saisi kaikki nautinnot, jotka rajaton rakkaus hänelle voi hankkia; hänen ei silloin tarvitsisi nähdä noita kauheita näköjä ja meluja, jotka teidän aikomassanne sopimattomassa avioliitossa tulisivat hänelle osaksi. Ja te, hanskuri-vaari, istuisitte takan ääressä onnellisimpana, enimmäin kunnioitettuna miehenä, joka ikinä — —"

"Vaiti, Eachin — vaiti, olkaa niin hyvä!" keskeytti hanskuri. "Tää puupala, jonka kanssa meidän keskustelumme täytyy loppua, on jo palanut vallan lyhyeksi, ja minä nyt tahtoisin myös puhua sanan vuorostani, sillä suoruukseni on aina paras. Se saattaa teitä harmittaa, kenties vimmastuttaa, vaan minun täytyy kerrassaan tehdä loppu noista kaikista mielenkuvitelmissa näillä sanoilla: Katri ei koskaan voi tulla teidän omaksenne. Kinnas annetaan sanan pantiksi, ja minun ammattini harjoittajan pitäisi siis vielä vähemmän kuin muiden ihmisten rikkoa sanansa. Katrin käsi on poisluvattu — luvattu miehelle, jota te kenties vihaatte vaan jota ette kuitenkaan voi olla kunnioittamatta — Heikki Asesepälle. Tämä avioliitto on sopiva molempain säätyyn katsoen, on molempain tahdon mukainen, ja minä siihen olen antanut suostumukseni. Paras on puhua suu puhtaaksi kerrassaan — suuttukaa kiellostani kuinka pahasti suuttunettekin — olenhan minä kokonaan vallassanne. — Vaan sanaani ette te millään muotoa saa minua rikkomaan".

Hanskuri puhui näin lujasti, siitä syystä kun kokemuksesta tiesi, että hänen entinen oppipoikansa, vaikka hyvin närkäs, kuitenkin tavallisesti taipui, lujan, järkähtämättömän päätöksen nähtyään. Yhtähyvin Simo samalla muisti missä paikassa hän nyt oli ja jollakin pelolla näki kuinka sammuvan liekin vielä kerta leimahtaissa ja valon sädetä Eachin'iin luodessa, nuorukaisen kasvot olivat kalmankelmeät, kuinka silmänsä pyörivät päässä aivan kuin hullun, koska hurjuuden puuska on tulossa. Liekki kohta jälleen vaipui ja sammui, ja Simo silmänräpäyksen aikaa oli siinä pelossa, että hänen tulisi puolustaa henkeänsä tätä nuorukaista vastaan, jonka hän tiesi vimmapäissään olevan varsin hetaan väkivaltaisiin tekoihin, vaikka kyllä hänen heikko luonteensa ei kauan aikaa voinut jatkaa mitä vimma oli alkuun pannut. Mutta pian lohdutti häntä Eachin, joka langenneella, muuttuneella äänellä mutisi:

"Olkoon se, mitä tänä yönä puhuttiin, unohdettu ijäksi. — Parempi olisi teidän kaivaa oma hautanne kuin puhua se ilmi".

Näin puhuen hän avasi mökin oven, niin että yksi kuun säde sisään pääsi. Poismenevän päällikön ruumis vilahti tämän säteen poikki, sitten ovi lyötiin kiinni ja huone jälleen jäi pimeyteen.

Simo Hanskurin sydämessä tuntui suuri helpoitus, koska tämä vaarallinen keskustelu näin rauhallisesti oli päättynyt. Mutta hän nyt syvästi surkutteli kasvattinsa Eachin Mac-Ian'in onnetonta tilaa.

"Poika-raukka", sanoi hän itsekseen, "hänen kun piti nousta tuolle korkealle paikalle ainoasti siksi, että isän jälkeen tulee syöstyksi siitä alas häpeällä! Mitä hän minulle puhui, sen jo osaksi ennalta tiesin; sillä usein olin huomannut Conachar'in olevan kärkkäämmän sanasotaan kuin käsikahakkaan. Mutta tuota, kaikkea voimaa masentavaa sydämen-heikkoutta, jota ei häpeä eikä pakko saa voitetuksi, en minä, vaikken suinkaan ole mikään William Wallace, voi käsittää. Ja että hänen sitten piti kosia tytärtäni, ikäänkuin muka morsiamella pitäisi olla rohkeutta sekä itsensä että vielä sulhasenkin varalle! Ei, ei — Katrin pitää tulla vaimoksi miehelle, jolle hän voi sanoa: 'Mieheni, armahda vihollistani!' — ei semmoiselle, jonka puolesta hänen tulisi huutaa: 'Jalo vihollinen, armahda minun puolisoani!'"

Väsyneenä näistä kaikista mietteistä vanhus viimein nukahti uneen. Aamulla häntä ystävänsä lehmipaimen herätti ja jokseenkin langenneella nenällä ehdoitti että palattaisiin hänen kotiinsa tuonne nurmikolle joen niskassa. Paimen pyysi anteeksi, ettei päällikkö tänä aamuna joutanut päästää Simoa puheilleen, koska oli niin paljon puuhaamista läheisen taistelun tähden. Eachin Mac-Ian oli arvellut olon

tuolla joen niskassa turvallisimmaksi hanskurille — ja oli käskenyt kaikin tavoin pitää huolta hänen suojeluksestaan sekä tarpeistaan.

Tästä huolenpidosta lehmipaimen laveammaltakin puhui, ettei laiminlyöty kohteliaisuus niin paljon tuntuisi, kun päällikkö näin lähetti pois vieraansa, häntä puheilleen päästämättä.

"Hänen isänsä oli taitavampi", murisi paimen. "Mutta missä hän olisi ihmistapoihin oppinutkaan, se poika-rukka, hän kun on kasvatettu Perth'in poroporvarein keskellä, jotka, te yksin poisluettuna, naapuri hanskuri, joka puhutte Gaelin kieltä yhtä hyvin kuin minäkin, eivät kohteliaisuudesta mitään ymmärrä?"

Simo Hanskuri, niinkuin me hyvin ymmärrämme, ei kaivannut ollenkaan sitä puuttuvaa kohteliaisuutta, jota ystävänsä hänen puolestaan nurisi. Päinvastoin oli hänestä rauhallinen olo kunnan paimenen kodissa paljon hauskempi kaikkea tuota juhlamelua päällikön jokapäiväisissä ilonpidoissa, vaikkei olisikaan heidän välillään ollut keskustelua aineesta, johon olisi tuntunut varsin kipeältä toistamiseen koskea.

Joen niskalle hän siin rauhallisesti meni asumaan, missä, jos vaan hän olisi ollut varma Katrinkin turvallisuudesta, hänen aikansa olisi hauskasti kyllä kulunut. Hän huvitteli itseänsä kulkemisella järvellä pienessä veneessä, jota pieni Vuorelais-poika souti paikkoihin, missä sitten vanha mies ongiskeli. Usein kävi hän myös tuossa pienessä saarella, miettimässä vanhan ystävänsä Gilchrist Mac-Ian'in haudalla; ja hän sai kaikki munkit ystävikseen, sillä että lahjoitti abotille nädännahkaiset kintaat, muille luostarin asukkaille metsäkissan nahasta tehdyt. Näiden pienten lahjain leikkaaminen ja ompeleminen oli ajanvietteenä päivänlaskun jälkeen; silloin paimenen koko perhe istui hänen ympärillään, ihmetellen hänen taitoansa ja kuullessaan niitä lauluja sekä tarinoita, joilla vanhus pyysi ikävää iltaa lyhentää.

Se täytyy tunnustaa että meidän varovainen hanskuri aina kartti Klemetti-isän seuraa, jota hän väärässä luulossaan piti enemmän vastoinkäymistensä alkusyynä kuin niiden syytönnä osan-ottajana. "En huoli", arveli hän, "hänen hullutustensa tähden menettää näiden tässä hyväin munkkien suosiota, joista vielä voi tulla minulle hyötyä. On minulle jo mielestäni tullut kyllin vahinkoa hänen saarnojensa tähden. Viisaammaksi ei ne ole minua liioin tehneet, vaan kyllä paljon köyhemmäksi. Ei, ei, Klemetti-isä ja Katri puhukoot mitä tahansa, vaan kyllä minä ensi tilaisuudessa matelen takaisin, niinkuin toruttu koira herransa kutsuessa, otan päälleni täyden määrän jouhipaitaa sekä piiskaa, maksan pois kelpo sakon, ja saan näin minun sekä kirkon välin jälleen eheäksi".

Enemmän kuin kaksi viikkoa oli kulunut, sen jälkeen kun hanskuri oli tullut joen niskalle, ja hänen jo alkoi käydä ihmeeksi ettei hän vielä ollut saanut mitään sanomia Katrilta eikä myös Wynd'in Heikiltä, jolle ylituomari oli luvannut ilmoittaa hänen tuumansa sekä pakopaikkansa. Hän tiesi kyllä, ettei uljaan sepän käynyt tulla tänne Duhele-clan'in maalle, siitä syystä kun hän sen asukkaitten, jopa päällikönkin kanssa oli vihollisuudessa. Mutta yhtähyvin olisi Heikin, hanskurin mielestä, pitänyt jollakin keinoin saada hänelle joku tieto tai merkki niiden monien sanansaattajien kautta, jotka tähän aikaan kulkivat kuninkaan hovin sekä Duhele-clan'in välillä; sillä yhä vielä keskusteltiin pian tulevan taistelun ehdoista, mitä tietä molemmat puolueet olivat Perth'iin tulevat, ynnä muista seikoista, mitkä ennalta oli määrättävät. Oltiin nyt keskipaikoilla Maaliskuuta, ja tuo turmiontuottava Palmusunnuntai lähenemistään läheni.

Ajan näin vierressä eteenpäin ei ollut hanskuri sen enempää nähnyt entistä oppipoikaansa. Tarkka huolenpito Simon tarpeista sekä kaikenpuolisesta mukavuudesta osoitti ettei hän ollut unohdettu. Mutta yhtähyvin hän, joka kerta kun kuuli päällikön torven kaikuvan metsässä, aina kulki päinvastaiseen suuntaan. Yhtenä aamuna kuitenkin sattui hän arvaamatta aivan Eachin'in läheisyyteen, niin että tuskin vaan näkyi olevan mahdollista välttää yhtymistä; se tapahtui tällä tavalla.

Simo käveli mietteissään erästä pientä lakeaa paikkaa myöten, jonka ympärillä kasvoi korkeaa metsää sekaisin viidakon kanssa. Silloin syöksihe yht'-äkkiä valkoinen emäkauris tiheiköstä ulos, kaksi koiraa aivan kantapäillään; toinen koirista tarttui sitä kinttuun, toinen kurkkuun, ja näin he tempasivat sen maahan parin sadan askeleen päässä hanskurista, joka hiukan hämmästyi tästä arvaamattomasta tapauksesta. Läheinen, kimakka torven ääni sekä verikoiran haukunta osoittivat Simolle, että metsämiehetkin olivat likellä ja tulossa metsäkauriin jälkiä myöten. Myös kuului huhuilemista sekä miesten juoksun rasahteleminen viidakon läpi aivan läheltä. Simo olisi, vähänkin aikaa mietittyänsä, nähnyt viisaimmaksi keinoksi pysyä paikallansa taikkapa hitaasti ruveta poismenemään, heittäen Eachin'in omaan päätökseen huomata tai olla huomaamatta hänen läsnä-oloansa, sitä myöten kuin nuori päällikkö hyväksi näkisi. Mutta hanskurin halu karttaa sitä nuorta miestä oli tullut ikään kuin vaistontapaiseksi, ja säikähdyksissään päällikön lähenemisestä vanhus katki itsensä pähkinäpuu- ja rautatammi-tiheikköön, missä hän oli aivan piilossa. Tuskin oli hän sen tehnyt, niin jo Eachin, punakkana juoksusta, syöksi viidakosta esiin tuolle lakealle paikalle, ja perässä seurasi kasvatus-isänsä, Tammiston Torkil. Viimeinmainittu käänsi vastaanponnistelevan metsäkauriin selälleen yhtä suurella

voimalla kuin taidollakin, piti kiinni elävän etujalat oikealla kädellään, seisoen polvillaan itse ruumiin päällä, ja tarjosi vasemmalla kädellä puukkoansa nuorelle päällikölle, että tämä leikkaisi kurkun kauriilta.

"En voi, Torkil. Tee tehtäväsi itse. En voi tappaa kasvatus-emäni kuvaa",

Sen hän puhui surullisella hymyllä, ja kyynel samassa kiilsi hänen silmissään. Torkil tuijotti hetkisen aikaa nuoreen päällikköön, sitten laskeutui terävällä metsäpuukollansa elävän kurkun poikki niin nopealla ja lujalla leikkauksella, että ase tunkeutui aivan niskaluuhun asti. Sitten hän nousi seisaalleen, loi taas pitkän, tuikean katseen päällikköön ja virkkoi: "Saman, minkä nyt tälle metsäkauriille tein, tekisin jokaiselle elävälle miehelle, jonka korvat olisivat kuulleet kasvattini vaan mainitsevan valkoista emäkaurista yhteydessä Eachin'in nimen kanssa".

Jos Simo jo ennenkin oli katsonut tarpeelliseksi mennä piiloon, tämä Torkil'in puhe hänelle antoi siihen vielä uuden, painavan syyn lisäksi.

"Sitä ei kuitenkaan voi salata, Torkil vaari", sanoi Eachin; "se tulee kuitenkin kaikki päivän valoon ilmi".

"Mikä tulee ilmi? Mikä tulee päivän valoon?" kysyi Torkil kummastuksella.

"Se on se paha salaisuus", ajatteli Simo; "ja nyt, jos tuo jättiläis-salaneuvos ei voi pitää kieltänsä kurissa, luetaan se arvattavasti minun syykseni, että Eachin'in häpeä tulee koko maailman tietoon".

Vaikka näissä tuskallisissa mietteissä, koetti hän kuitenkin, niin paljon kuin paikastansa voi, nähdä kaikki, mitä tapahtui surullisen päällikön sekä hänen uskotun miehensä välillä. Häntä yllytti siihen tuo uteliaisuuden henki, joka meissä liikkuu vaarallisimmillakin yhtä hyvin kuin myös tavallisimmilla hetkillämme, ja joka välistä sopii yhteen suuren pelonkin kanssa.

Nuorukainen vaipui kuultelevan Torkil'in rintaa vasten ja lopetti, nojautuun kasvatus-isänsä olkapäähän, tunnustuksensa kuiskauksella. Torkil näkyi kuulevan nuorukaisen sanat hämmästyksellä, joka teki ettei hän tahtonut uskoa omia korviansa. Ikäänkuin varmistuakseen siitä, että se todella oli Eachin, joka puhui, hän verkalleen kohotti nuorukaisen nojauksistaan, piti hänet pystyssä olkapäästä ja katsoi häneen silmillä, jotka muljuilivat suurina ja samassa tuijottivat liikkumattomina kummastuksesta tuosta oudosta tarinasta. Ja niin tuimaksi muuttui vanhan miehen näkö tuon kuiskauksen perästä, että hanskuri pelkäsi hänen sysäisevän nuorukaisen pois luotansa niinkuin häväistyn; ja siinä tapauksessa olisi Eachin saattanut lentää juuri samaan pensaaseen, missä Simo oli piilossa, joten tämä olisi tullut keksityksi hänelle sangen ikävällä ja vaarallisella tavalla. Mutta Torkil'issa, jossa oli vielä kaksin verroin enemmän tuota tulista rakkautta kasvattiinsa, mikä Skotlannissa kasvattajissa aina on tavallinen, mielenliikutus kääntyikin toisaanne päin.

"En sitä usko!" huudahti hän; "se on valhe isäsi pojasta — valhe äitisi kantamasta — vielä enemmän *minun kasvatistani!* Minä panen pääni pantiksi sekä taivasta että helvettiä vastaan, ja olen valmis taistelemaan jokaista vastaan, joka sitä todeksi väittäisi! Sinua on paha silmä silminyt, poika-kultani, ja tuo sydämenheikkous, jota sinä pelkuriudeksi sanot, on panemavika. Kylläpä muistan kuinka nahkasiipi siivillään löi tulisoihdun sammuksiin sinun syntymähetkenäsi — tuona surun ja ilon hetkenä. Älä huoli, rakas poikani! Me lähdemme Ionan saareen, ja hyvä St. Columbus koko muun pyhänmiesten ja enkelein joukon kanssa, jotka aina ovat sinun sukuas suosineet, on ottava sinusta pois tuon valkoisen metsäkauriin sydämen ja paneva sinuun takaisin oman sydämesi, joka on varastettu".

Eachin kuulteli, ja hänen silmistään näkyi, että hän mielellään olisi uskonut lohduttajansa sanat.

"Mutta, Torkil", sanoi hän, "annas olla että tästä tulisikin apua, niin tuo kauhea päivä lähenee, ja jos menen taisteluun, tulee meille, pelkään mä, häpeää".

"Se ei voi olla — ei saa olla!" sanoi Torkil. — "Helvetillä ei voi olla niin suurta voimaa — me kastamme miekkasi pyhään veteen — me pistämme rautalehtiä, Johanneksen ruohoja sekä saarnipuun oksan sinun kypärisi harjaan. Me käymme seisomaan sinun ympärilles, minä ja sinun kahdeksan kasvatus-veljeäsi — siinä olet oleva täysissä turvissa niinkuin kivisessä linnassa".

Taas toivoton nuorukainen mutisi jotakin, jota hanskuri ei voinut ymmärtää, kun se niin painuneella äänellä puhuttiin, mutta sitä täydellisemmin, selvemmin hän kuuli Torkil'in syvä-äänisen vastauksen.

"No, olisipa kuitenkin mahdollisuus säästää sinua tuosta tappelusta. Sinä olet nuorin taisteluun määrätystä. Kuule nyt mitä sanon, niin saat nähdä kuinka suuri kasvatus-isän rakkaus on, kuinka paljon suurempi sukulaistenkin rakkautta. Nuorin Chattan-clan'in taistelijoista on Ferquhard Day. Hänen isänsä surmasi minun isäni, ja punainen veri kuohuu kiehuvana meidän välillämme — minä toivoin että se juuri nyt tulevana Palmusunnuntaina saisi jäähtyä. — Mutta huomaa! — Arvattavasti

olisit luullut että minun vereni sekä tuon Ferquhard Dayn veret eivät olisi sekautuneet, vaikka ne olisi yhteen maljaan kaadettu. Mutta yhtähyvin hän on luonut silmänsä rakkaudella minun tyttäreeni Eevaan, kauniimpaan meidän neidoista. Arvaas mitä tuntui sydämessäni, kun sen sain kuulla. Tuntui aivan kuin joku susi Ferragon'in rajoilta olisi sanonut minulle: 'Anna mulle tyttäresi puolisoiksi, Torkil!' Vaan minun lapseni ei ajattele niin, hän rakastaa Ferquhard'ia ja itkee pois poskiensa punaa sekä sydämensä voimaa, pelossaan tuosta pian tulevasta taistelusta. Annetaan hänen vaan suoda Ferquhard'ille joku suosionsa merkki, niin tämä on hänen tähtensä luopuva suvustaan sekä heimostaan, jäävä pois tappelusta ja pakeneva tytön kanssa erämaille".

"Ja jos hän, nuorin Chattan-clan'in taistelijoista, olisi poissa, minä, nuorin Duhele-clan'in miehistä, myös saisin olla taisteluun menemättä", virkkoi Eachin, punastuen tästä hänelle tarjouvasta pienestä pelastuksen toivosta.

"Katsos nyt tätä, päällikköni", sanoi Torkil, "ja arvaa siitä rakkauteni määrää. — Toiset voisivat sinulle uhrata poikiensa hengen sekä omansa — minä sinulle uhraan myös perheeni kunnian".

"Ystäväni, isäni", sanoi nuori päällikkö, puristaen Torkil'ia vasten rintaansa, "mikä halpa kurja minä olen, mikä kunnoton pelkuri, kun minussa on halua käyttää tää uhrauksesi hyväkseni!"

"Älä puhu niin — puillakin on korvansa. Mennään nyt vaan takaisin leiriin ja lähetetään sieltä pojat tätä paistia tässä hakemaan. — Pois, koirat; seuratkaa jäljestämme".

Verikoira oli Simon onneksi kastanut noukkansa metsäkauriin veriin, muuten hän kyllä olisi löytänyt hanskurin piilopaikan viidakossa. Mutta kun siltä vainon tarkkuus oli tylstynyt, seurasi sekin rauhallisesti hurttakoirien kanssa.

Metsästäjään kadottua näkymättömiin, kuulumattomiin, hanskuri nousi, suuresti iloisena heidän lähdestänsä, ja lähti astumaan päinvastaiseen suuntaan, niin kiireesti kuin hänen vanha ikänsä salli. Niin tehdessään hän ajatteli kasvatusisän ihmeellistä uskollisuutta.

"Tuon Vuoriston metsäläisen sydän on uskollinen ja rehellinen. Hän on enemmän satuin jättiläisten kuin meidän tavallisten ihmisten kaltainen; ja kuitenkin saattaisi kristitty ottaa hänet esi kuvakseen, mitä uskollisuuteen tulee. Vähän tyhmä konsti tuo kuitenkin on, kun hän tahtoo pujahduttaa pois yhden miehen vihollisen rivistä, ikään kuin muka ei olisi yltäkyllin toisia Vuorikissoja läsnä, jotka kohta voivat ruveta sen sijaan".

Näin ajatteli hanskuri, sillä hän ei tietänyt, että ankara julistus oli levitetty, joka kielsi kaikkia molempain kiisteleväin clan'ien miehiä, niinkuin myös heidän ystäviään, liittolaisiaan sekä alamaisiaan tulemasta seitsemän peninkulman päähän Perth'ia likelle, alkain viikosta ennen tappelua siksi kun viikko oli kulunut tappelun jälkeen; ja tämä kielto tuli aseellisten vartijain pitää voimassa.

Tultuansa paimenen mökkiin ystävämme Simo sai vielä kuulla toisia sanomia. Sanantuojana oli Klemetti-isä, puettu toivoretkeläisen pukuun, jo valmiina lähtemään takaisin etelään päin. Hän tuli sanomaan jäähyväiset maanpakolaisuus-kumppanilleen, toivoen saavansa hänet kenties matkakumppalikseen.

"Mutta mikäs teitä", kysyi porvari, "nyt käskee niin äkkiä surman suuhun palajamaan?"

"Ettekös jo ole kuulleet", virkkoi Klemetti-isä, "että March'in kreivi englantilaisten liittolaistensa kanssa on paennut Englantiin Douglas'in kreivin edeltä, joten nyt se kunnan kreivi joutaa pitää huolta valtakunnan sisällisistä onnettomuuksista. Hän on kirjoittanut kuninkaalle kirjeen, jossa vaatii tuota valtuuskirjaa väärä-uskolaisten tuomitsemista varten peruutettavaksi, koska se häiritsee omiatuntoja — että Henrik Wardlaw'in määräys St. Andrews'in arkkipiispaksi jätetään parlamentin päätettäväksi — ynnä kaikellaista muuta kansalle mieluista. Ja useimmat aatelisherrat, jotka kuninkaan kanssa oleskelevat Perth'issä, missä myös ritari Charteris, teidän kunnian-arvoinen ylituomarinne, kannattavat Douglas'in vaatimuksia. Albanyn herttuakin on niihin suostunut; lieneekö hän sen tehnyt vakuutuksesta vai valtioviisaudesta, sitä en tiedä. Meidän hyvä kuninkaamme taipuu helposti leppeyteen ja laupiuteen. Ja näin ovat siis vainomiesten torahampaat muserretut leuvoissaan, ja saalis temmattu pois heidän raatelevista kynsistänsä. Tahdotteko nyt tulla kanssani alas Alankomaille vai viipyä täällä vielä vähän aikaa?"

Niilo Lehmipaimen säästi ystävältään vastaamisen vaivan.

"Päällikkö on käsenyt", sanoi hän, "että Simo Hanskurin tulee viipyä täällä, siksi kun taistelijat menevät alas tappeluun". Tässä käskyssä porvari näki pienen kammitan vapaalle tahdollensa; mutta sillä hetkellä ei hän huolinutkaan siitä liioin, koska sen kautta sai hyvän syyn kieltäytyä pois matkakumppaliudesta Klemetti-isän kanssa.

"Se on erinomainen mies", sanoi hän ystävälleen Niilo Lehmipaimenelle, niin pian kuin Klemetti-isä oli jäähyväiset sanonut; "hän on syvä-oppinen herra ja pyhä mies. Melkein on sääli, ettei häntä enää mikään polttamisen vaara uhkaa, sillä hänen saarnansa polttoroviolla käännittäisi tuhansia. Voi Niilo Lehmipaimen! Klemetti-isän poltto olisi makealta hajahtava uhri ja johtava tulitorni kaikille hartaille kristityille. Mutta mitä apua siitä olisi, jos minun kaltaiseni halpa, oppimaton porvari poltettaisiin? Ei ole tapa polttaa vanhaa nahkaa pyhäksi suitsutukseksi eikä käyttää valmistamattomia vuotia polttopuiksi tulitorneissa, vai kuinka? Totta puhuen, on minussa kovin vähän oppia ja kovin paljon pelkoa, että kunnialla kestäisin tuommoisessa koetuksessa, ja siis minulle, vanhaa sananlaskua käyttäkseni, vaan tulisi siitä sekä hätä että häpeä".

"Sinä olet aivan oikeassa", vastasi paimen.

KOLMASKYMMENES LUKU.

Nyt on meidän aika palata niiden henkilöimme luokse, jotka jätimme Perth'in kaupunkiin, silloin kun seurasimme hanskuria sekä hänen kaunista tytärtänsä Kinfauns'iin ja kun siitä vieraanvaraisesta kartanosta menimme Simo-ukon kanssa Tay-järvelle. Prinssi, ylimpänä henkilönä, nyt ensiksi vaatii meidän huomiotamme.

Tämä hätäinen, ajattelematon nuorukainen oli jo jokseenkin kärsimätön yksinäisyydessänsä sotamarskin luona. Vaikka tämän herran seura muuten olisi ollut kaikin puolin hauska, tuli se kuitenkin prinssille vastenmieliseksi, siitä ainoasta syystä, että sotamarski tavallaan oli hänen vanginvartijansa. Suuttuneena sedällensä, närkästyneenä isälleen Rothsayn herttua aivan luonnollisesti ikävöitsi ritari Ramornyn seuraa, jonka kautta hän jo oli niin kauan tottunut saamaan huvitusta, samoin kuin myös ohjausta, vaikka kyllä prinssi olisi varmaan vihastunut, jos hänelle tätä viimeinmainittua olisi sanottu. Hän käski siis Ramornya luokseen, jos hänen terveytensä sen salli; hänen piti tulla vettä myöten pieneen huvimajaan sotamarskin puutarhassa, joka, samoinkuin ritari Ramornynkin, ulottui Tay-joen rantaan asti. Tätä vaarallista ystävyttä uudistaessaan Rothsayn herttua ainoasti muisti sen, että hän oli ollut ritari Ramornya kohtaan avokätinen ystävä. Ramorny puolestaan, tätä käskyä saadessaan, ei muistanut muuta kuin herraltaan saatuja oikullisia loukkauksia, menetetyt kätensä, kevytmielisyyden, millä prinssi siitä kädestä aina puhui, sekä huolimattomuuden, millä Rothsayn herttua oli hänet avutta jättänyt tuossa lakintekijän murhaa koskevassa asiassa. Hän nauroi siis katkerasti, prinssin käskyn saatuaan.

"Eviot", sanoi hän, "varusta vahva vene sekä kuusi luotettavaa miestä — luotettavaa miestä, huomaa se — älä vitkaile silmänräpästäkään. Ja kärke Dwining'ia paikalla tänne. — Päivä paistaa meidän puolellemme, uskollinen ystäväni", virkkoi hän sitten sisääntulevalle lääkärille. "Minä täällä ajattelin ympäri päätäni, millä keinoin voisin päästä tuon häilyväisen pojan luokse, ja kas siinä samassa hän jo kirjoittaakin ja käskää minua tulemaan".

"Hum! — Kyllä mar' minä yskän ymmärrän", virkkoi Dwining. "Päivä paistaa ja antaa siunauksensa muutamille ikäville seurauksille — hi, hi, hii!"

"Ei huolta niistä — satin on virityksessä. Ja syötti siihen, veikkonen, on pantu semmoinen, joka houkuttaisi sen pojan kirkonkin turvistä ulos tulemaan, vaikka vihollisjoukko, paljaat miekat kädessä, väijyisi jo kirkkotarhassa, mutta sitä syöttiä tuskin olisikaan tarvis. Hänen ikävänsä yksin jo kyllin auttaisi. Laita kapineesi valmiiksi — sinä saat tulla kanssamme. Kirjoita sinä hänelle, koska minä en sitä enää voi, että me kohta tulemme, hänen käskyään totellen. Kirjoita sievästi; hän osaa hyvin lukea; hän on sen minulta oppinut".

"Kylläpä hän teiltä, uljas herra ritari, on oppiva paljon muutakin ennen kuin kuolee — hi, hi, hii! Mutta onko vaan teidän kauppanne Albanyn herttaan kanssa luotettava?"

"Meille on luvattu kyllin minun kunnianhaluni, sinun ahneutesi sekä meidän molempain kostonhimomme tyydyttämiseksi. Vesille, vesille nyt vaan joutuun! Eviot pankoon veneesen mukaan muutamia pulloja parasta viiniä sekä muutamia kylmiä piirakoita".

"Mutta käsivartenne, ritari Ramorny? Eikö se teitä vaivaa?"

"Sydämeni tykytys nyt vaientaa haavan kivun. Se sykkii niinkuin tahtoisi lyödä puhki rintani".

"Jumala varjelkoon!" sanoi Dwining, sitten lisäten puoliääneen: "Kumma näkö se olisikin, jos se niin

tekisi. Olisipa hauska sitä leikellä, vaikka tosin sen kivenkovuus tylsyttäisi paraatkin veitseni".

Muutamien minuuttien kuluttua he istuivat veneessä, ja joutuisa sanansaattaja samassa lähetettiin prinssille heidän tuloansa ilmoittamaan,

Rothsay par'-aikaa istui sotamarskin seurassa päivällisen jälkeen. Hän oli nurea ja ääneti, ja kreivi juuri kysyi, pitikö pöytäa korjata, kun tuotu kirje äkkiä muutti prinssin koko näön.

"Kuinka itse tahdotte", vastasi prinssi kreiville. "Minä menen tuohon huvimajaan puutarhassa — tietysti jos minun herrani, sotamarski, sen sallii — minä aion siellä ottaa vastaan entisen tallimestarini".

"Herra prinssi?" ihmetteli sotamarski.

"Niin juuri, jalo herra. Pitääkö minun kahdesti pyytää lupaa?"

"Ei suinkaan, kuninkaallinen herttua", vastasi sotamarski; "mutta muistatteko te vaan, että ritari Ramorny — —"

"Ei toki liene ruttotautinen, toivon ma?" vastasi Rothsayn herttua. "Kuulkaa, kreivi, te nyt tahtoisitte hiukan olla olevinanne vanginvartija mutta ei se sovi teidän luonteesenne — hyvästi nyt vaan puoleksi tunniksi".

"Taas uusi hullutus!" sanoi itsekseen Errol'in kreivi, koska prinssi, temmaten auki yhden lasi-ikkunan siinä huoneessa alakerrassa, missä he istuivat, hyppäsi ulos puutarhaan. "Se oli taas uusi hullutus, kun hän tuon konnan kutsui takaisin seurahansa. Mutta hän on umpisokea".

Prinssi sillä välin katsahti taaksepäin ja sanoi kiireesti: "Tottahan, jalo herra, teidän runsaista varoistanne joutanee pari pullollista viiniä sekä hiukan haukkaamista vietäväksi alas tuonne huvimajaan. Minusta on niin hauska syödessä ja juodessa nähdä joki edessäni".

Sotamarski kumarsi ja antoi tarpeelliset käskyt, niin että ritari Ramorny, astuttuaan veneestänsä maalle ja tultuansa huvimajaan, jo näki siellä herkullisen aterian varustettuna.

"Mieleni on paha, kun täytyy nähdä teidät, armollinen herttua, näin lukon takana", virkkoi Ramorny hyvin teeskellyllä surkuttelevaisuudella.

"Sinun mielipahasi on myös minun mielipahani", virkkoi prinssi. "Onpa tuo Errol'in kreivi, vaikka tosin hän on niin kunnan mies, jo niin kyllästyttänyt minua ykstotisella naamallansa sekä vielä ykstotistemilla saarnoillansa, että on väkisinkin ajanut minut takaisin sinun luoksesi, sinä ilkiö, jolta tietysti en toivo mitään hyvää, vaan kenties kuitenkin saanen jotakin huvittavaa. — Mutta, ennenkuin muusta puhumme, olipa se ilkeä työ tuo Laskiais-iltana, Ramorny. Tottahan, toivon ma, se ei tapahtunut sinun tahdostasi?"

"Ei suinkaan, herttuallinen armo, sen vakuutan kunniasanallani — se oli vaan erehdys tuolta luontokappaleelta Bonthron'ilta. Minä vaan satuin mainitsemaan, että soisin kuumen selkäsaunan sille lurjukselle, joka minulta käden poikki hakkasi — ja katsokaas, kun se roisto kahdella eri tavalla erehtyi. Hän kävi toisen miehen kimppuun toisen sijasta, kirveellä kepin sijasta".

"Hyvä oli ettei siitä tullut sen pahempaa. Vähät tuosta lakintekijästä; mutta sitä en olisi ikinä anteeksi antanut, jos Wynd'in asesepä olisi surmansa saanut. Hänen vertaansa ei ole koko Britannian saarella. — Totta, toivon ma, tuo roisto tuli hirtetyksi kyllin korkeaan hirsipuuhun?"

"Jos kolmenkymmenen jalan pituinen välttänee", vastasi Ramorny.

"Pyh! ei sanaakaan hänestä nyt enää", virkkoi Rothsay; "hänen ilkeä nimensäkin jo voi tehdä, että kelpo viini maistaa vereltä. — Mutta mitä kuuluu Perth'istä, Ramorny? — Kuinkas on hameväen ja lystiveikkoin laita?"

"Sangen vähän kuuluu nyt lystiveikoista, armollinen herra", vastasi ritari. "Kaikki silmät nyt vaan tarkkaavat Mustan Douglas'in liikuntoja, joka on tulossa tänne viidentuhannen valitun miehen kanssa, laittamaan kaikki väärät oikeiksi, marssien aivan kuin taas aikosi Otterburn'iin.[36] Sanotaan hänen nyt taas pääsevän kuninkaan sijaiseksi. Varma on ainakin, että hyvin suuri joukko on ruvennut hänen puolelleen".

"Olisi aika sitten, että jalkani olisivat vapaat", sanoi Rothsay; "muuten minulle saattaisi tulla osaksi pahempikin vanginvartija kuin Errol'in kreivi".

"Voi, armollinen herra, jos te vaan kerran pääsisitte pois tästä paikasta, sosisipa teidän sitten astua pää pystyssä yhtä ylpeästi kuin Douglaskin".

"Ramorny", lausui prinssi ykstotisesti, "minulla on hämärä muisto siitä, että sinä kerta ehdoitit minulle jotakin kauheata. Varo, ettet taas semmoista neuvoa anna. Minä tahtoisin olla vapaa — omassa vallassani; vaan en suostu ikinä kokoomaan armeijaa isääni taikka niitä vastaan, jotka hän luottamusmiehikseen valitsee".

"Teidän vapaaksipääsemisestäänne minä vaan rohkeninkin puhua", vastasi Ramorny. "Jos teinä olisin, armollinen herttua, niin istahtaisin tuohon kelpo veneeseen tuossa, joka uipi Tay-joella, ja pujahtaisin hiljaksen pois Fifen lääniin, missä teillä on paljon ystäviä, ja missä te voitte uskaltaa ottaa Falkland'in linnan haltuunne. Se on kuninkaallinen linna; ja vaikka tosin kuningas on sen teidän sedällemme lahjoittanut, niin te kuitenkin, herttuallinen armo — vaikka teillä ei olisikaan valtaa sitä lahjaa aikananne peruuttaa — toki saattanette uskaltaa vapaasti käyttää niin likeisen sukulaistenne kartanoa".

"Hän on kyllin vapaasti käyttänyt minun omaisuuttani", sanoi herttua, "niinkuin Renfrew'in hovimestari saattaisi todistaa. Mutta maltas, Ramorny — maltas! — Muistanpa minä Errol'in kreivin puhuneen, että rouva Margareta Douglas, jota ihmiset Rothsayn herttuan puolisoiksi sanovat, on Falkland'issa! En tahtoisin olla yksissä paikoissa tuon rouvan kanssa enkä myös häväistä häntä pois-ajamalla".

"Se rouva oli siellä, herttuallinen armo", vastasi Ramorny, "vaan minulla on varma tieto, että hän on mennyt isällensä vastaan".

"Haa! Douglas'inko vihaa minua vastaan vielä enemmän kiihoittamaan? Vai kenties rukoilemaan minulle armoa, sillä ehdolla että matelen polvillani hänen sänkynsä luokse, niin kuin toivioiretkeläiset kertovat emir'ien sekä amiral'ien tekevän, joille saraceniläinen sultaani suopi tyttärensä puolisoiksi? Ramorny, minä tahdon noudattaa tuota Douglas'in omaa puheenpartta: 'Parempi on kuulla leivosen lirytystä kuin hiiren piipitystä'.[37] Minä tahdon pitää sekä jalkani että kätenikin vapaina kahleista".

"Ei ole siksi tarpeeksi mitään sopivampaa paikkaa kuin Falkland", vastasi Ramorny. "Minulla on tarpeeksi kelpo sotamiehiä linnan puolustukseksi; ja jos te, armollinen herttua, tahdotte sieltä pois lähteä, niin pääsette lyhyellä ratsastuksella meren rantaan kolmelle haaralle".

"Sinä puhut hyvin. Mutta me kuolemme ikävään siellä. Ei mitään ilonpitoa, ei musiikkia, ei tyttösiä — haa!" sanoi kevytmielinen prinssi.

"Te erehdytte, armollinen herttua. Sillä vaikka rouva Margareeta Douglas onkin, niinkuin laulujen vaeltavat prinsessat, lähtenyt pyytämään apua uljaalta isältänsä, onpa, voin sanoa, suloisempi tai kumminkin nuorempi neito nyt Falkland'issa taikka tulossa sinne. Ettehän te, armollinen herttua, toki liene unohtaneet Perth'in kaupungin Kaunotarta?"

"Unohtanutko kauneinta neitoa koko Skotlannissa! — Enpä, yhtä vähän kuin sinä lienet unohtanut kätesi, joka sinulla oli tuossa tappelussa Curfew-kadun varrella St. Valentin'in aattoyönä".

"Sitä kättäkö, joka minulla *oli*. — Sitä kättä, jonka menetin, arvelitte kai sanoa, armollinen prinssi. Niin varmaan kuin se käsi ei ole koskaan enää kasvava kiinni tynkkähänsä, on Hanskurin Katri nyt Falkland'issa tahi tulee pian sinne. En tahdo imarrella teitä, herra prinssi, ja sanoa, että hän teitä odottaa — totta puhuen hän luulee pääsevänsä rouva Margareetan suojan alle".

"Tuota pientä petturia!" sanoi prinssi. "Vai hänkin on kääntynyt minua vastaan. Hän ansaitsee rangaistusta, Ramorny".

"Toivonpa, ettette, herttuallinen armo, määrää hänelle kovin kovaa katumustyötä", vastasi ritari.

"Kyllä mar' minä jo aikaa sitten olisin ruvennut hänelle rippi-isäksi, vaan hän on aina ollut niin arka".

"Ei ollut tilaisuutta, armollinen herra", sanoi Ramorny, "ja tiukassa on nytkin aika".

"Olenhan minä aina liiankin karkäs hulluttelemaan; vaan isäni — —"

"On hyvissä turvissa", sanoi Ramorny, "ja vapaudessakin niin paljon kuin hän voi olla. Te, armollinen herttua, sitä vastaan — —".

"Minun aina täytyy olla kahleissa, milloin aviollisissa, milloin oikeissa rautaisissa — kyllähän tiedän. — Tuossahan nyt on Douglas tulossa, taluttaen tyttärensä, joka on yhtä ylpeä ja ruma kuin hän itsekin, puhumattakaan vanhuudesta".

"Ja Falkland'issa istuu yksinäisyydessään kaunein kaikista Skotlannin neidoista", virkkoi Ramorny. "Täällä on kova kuri ja paha paasto, siellä vapaus ja huvitus".

"Sinä olet voittanut, viisas neuvonantajani", sanoi Rothsay; "mutta, huomaa se, tää on oleva viimeinen hullutukseni".

"Niin minäkin toivon", vastasi Ramorny; "sillä, kerran päästyänne vapaaksi, te voitte hyvin sopia isänne kuninkaan kanssa".

"Minä tahdon kirjoittaa hänelle, Ramorny — tuokaa kirjoitusneuvoni. — Vaan ei, en saa ajatuksiani kokoon sanoiksi — kirjoita sinä".

"Te unohditte, armollinen herra", sanoi Ramorny, osoittaen vaivaista käsivarttansa.

"Ah tuota riivattua kättäsi! Mikäs sitten nyt neuvoksi?"

"Jos te, armollinen herttua, suvaitsisitte", vastasi neuvon-antaja, "niin voitaisiin käyttää tuon lääkärin, Dwining'in kättä — hän osaa kirjoittaa aivan kuin pappi".

"Onko hänellä mitään tietoa asianhaaroista? Oletko ne hänelle virkkanut?"

"Kaikki", sanoi Ramorny, ja, lähten ikkunaa, hän huusi Dwining'ia veneestä ylös tulemaan.

Tämä tuli kruununperillisen eteen, hiivien ikään kuin olisi ollut astuttava munien välitse; silmänsä olivat alaspäin luodut, ja koko ruumis oli ikään kuin kokoonkutistunut kunnioittavaisesta pelosta.

"He tässä, veikkonen, kirjoitusneuvot. Minä tahdon koettaa taitoasi — tiedäthän koko asianlaidan — kaunista minun tekoni oikein koreaksi isäni silmissä".

Dwining kävi istumaan, ja oli muutamien minuuttien jälkeen saanut valmiiksi kirjeen, jonka hän antoi ritari Ramornylle.

"No kas, onpas sua tosiaankin paholainen nyt auttanut, Dwining", ihmetteli Ramorny. "Kuulkaas vaan, armollinen herra. — 'Arvoisa isäni ja kuninkaani! Saan teille ilmoittaa, että tärkeät syyt pakoittavat mun lähtemään pois hovistanne. Minä aion mennä asumaan Falkland'iin, sekä sen vuoksi kun se on rakkaan setäni, Albanyn herttuan oma, jonka kanssa te, kuninkaallinen majesteetti, soisitte minun olevani kaikessa ystävyydessä, että myös kun siinä on sen vaimon asunto, josta olen liian kauan aikaa ollut vieraantunut, vaan jonka kanssa lupaan täst'edes elää hellimmässä, keskinäisessä rakkaudessa".

Rothsain herttua sekä ritari Ramorny molemmat purskahtivat kovaan nauruun; ja lääkärikin, joka oli kuullellut oman kirjoittamansa lukemista ykstotisena niinkuin olis se ollut hänen kuolemantuomiensa, näkyi saavan rohkeutta heidän hyväksymisensä kautta, kohotti silmiään, nauraa hihitti hiljakseen totutulla tavallaan, ja vaikenä sitten jälleen, muuttaen muotonsa ykstotiseksi, ikään kuin pelossa, että oli mennyt kunnioittavaisen alamaisuuden rajain yli.

"Erin-omaista!" sanoi prinssi. "Erin-omaista! Ukko on ymmärtävä tätä, ikään kuin sillä olisi tarkoitettu tuota niin sanottua Rothsain herttuan puolisoa. Dwining, sinun pitäisi olla sihteerinä pyhällä herralla paavilla, sillä hänkin joskus, niin kuuluu, tarvitsee kirjuria, joka saa yhden sanan kahta asiaa tarkoittamaan. Annas kun kirjoitan alle ja niin otan tämän keksinnön kunnian omakseni".

"Ja nyt, armollinen herra", kysyi Ramorny, lakattuaan kiini kirjeen ja ja jätettyään sen pöydälle, "ettekö jo suvaitsisi tulla alas veneeseen?"

"En ennen kuin kammaripalvelijani tulee muutamien vaatteitten sekä muitten tarpeitten kanssa — ja myös saat käskeä tänne hovimestarini".

"Armollinen herra", sanoi Ramorny, "aika on tiukassa ja kaikki tämmöiset valmistukset voivat nostaa epäluuloa. Teidän palvelijanne kalujen kanssa voivat tulla huomenna jäljestä. Täksi iltaa voisitte tyytyä minun mitättömään apuuni pöydässä sekä kammarissa".

"Kas, tällä kertaa sinä taas unohdit", virkkoi prinssi, koskettain haavoitettua käsivartta kepillään. "Muista toki, veikkonen; eihän sinusta olekaan enää kapuna-paistin leikkaajaksi eikä housupaulain sitojaksi — olisitpa tosiaan kelpo hovimestari taikka kammaripalvelija!"

Ramorny irvisti kivusta sekä vimasta; sillä hänen haavansa, vaikka jo umpeen mennyt, oli aina vielä kovin arka, ja häntä jo vapisutti, jos vaan joku sitä sormellaankin osoitti.

"Suvaitsetteko te, armollinen herra, nyt tulla veneeseen?"

"En ennenkuin olen sanonut jäähyväiseni sotamarskille. Rothsain herttuan ei sovi pulahtaa pois tästä Errol'in kreivin kartanosta niinkuin varas vankihuoneestaan. Käske häntä tänne".

"Armollinen herttua", sanoi Ramorny, "siitä mahtais tulla vaaraa hankkeellemme".

"Mene hiiteen vaaroinesi, hankkeinesi! — Minun tulee ja minä tahdon käyttää itseäni Errol'in kreiviä kohtaan meille molemmille sopivalla tavalla".

Kreivi tuli siin, prinssin käskyn saatuaan.

"Minä vaivasin teitä tänne, herra kreivi", virkkoi Rothsayn herttua sillä arvokkaalla kohteliaisuudella, jossa hän oli niin taitava, kun tahdoin kiittää teitä hyvistä vieraanvaroistanne ja hyvästä seurastanne. Kumpaakaan en nyt enää kauemmin voi nauttia, koska tärkeitten asiain tähden täytyy mennä Falkland'iin".

"Armollinen prinssi", muistutti sotamarski, "ettekö muista, että te täällä olette holhoukseni alla".

"Mitä! — holhouksenko alla? Jos olen vanki, niin sanokaa se suurin sanoin — jos en, niin tahdon olla niin rohkea ja lähteä".

"Minä soisin, että te, armollinen prinssi, ensin kysyisitte kuninkaalliselta majesteetilta lupaa tähän matkaan. Tästä nousee muuten paljon mielipahaa".

"Tarkoitatteko mielipahaa itseänne vastaan, herra kreivi, vaiko minua vasaan?"

"Minä jo sanoin, että te olette uskottu minun holhoukseni alle. Mutta jos te olette päättäneet lähteä, ei minulla ole valtaa — Jumala varjelkoon! — väkisin estää teitä tekemästä mieltänne myöten. Voin ainoasti rukoilla teitä oman itseni tähden — —"

"Omat etuni minä itse paraiten ymmärrän. — Hyvästi nyt vaan, herra kreivi!"

Itsepäinen prinssi nyt astui veneesen Dwining'in sekä Ramornyn kanssa, ja Eviot, muuta seuraa odottamatta, lykkäsi veneen vesille, joka alkoi joutuisasti kulkea Tay-jokea alaspäin purjeen, airoin sekä virran yhteisellä voimalla.

Jonkun aikaa istui Rothsayn herttua ääneti, jörömäisenä, eivätkä seuralaisetkaan häirinneet hänen miettimisiään. Viimein hän kohotti päätänsä ja virkkoi: "Isälleni ovat lystit kepposet mieleen, ja kun kaikki on tehty, hän ei ole tätä hullutusta katseleva ankarammilla silmillä kuin mitä se ansaitsee — hän on katsova sen nuoruuden hurjuudeksi ja antava sen anteeksi niinkuin entisetkin. — Tuolla, hyvät herrat, nyt on tuo vanha Kinfauns'in luola törröttämässä Tay-joen äyräällä. Ja virkapas minulle nyt, Ramorny, millä keinoilla sinä sait Perth'in kaupungin Kaunottaren pois tuon lautapäin härän, ylituomarin käsistä? Sillä Errol'in kreivi sanoi minulle, huhun hokevan, että tyttönen oli hänen turvansa alla".

"Niinpä se olikin, armollinen prinssi, sillä aikomuksella, että hän sitten sieltä vietäisiin herttuattaren — arvelinpa sanoa: rouva Margareeta Douglas'in turvan alle. Mutta tuolla pölkkypäisellä ylituomarilla, joka, oikein katsoen, onkin vaan tuommoinen rohkea pässinpää, on, niinkuin useimmilla hänen kaltaisillaan, hiukan sukkela ja viekas palvelija, jonka apua hän kaikissa asioissaan käyttää, ja jonka neuvoja hän ylimalkaan luulee omasta päästään lähteneiksi tuumiksi. Aina kun tahdon saada tuommoisen maajunkkari-paronin kynsiini, käännyin semmoisen hänen uskotun palvelijansa puoleen. Tässä tilaisuudessa se on Kitt Henshaw, vanha Tay-joen laivamies, joka aikansa on käynyt merellä aina Hollannissa asti, joten ritari Charteris häntä pitää arvossa niinkuin ulkomailla käynyttä ainakin. Tämän hänen palvelijansa olen omaksi apulaisekseni pestannut, ja olen hänen kauttansa saanut aikaan kaikellaisia esteitä, ettei Katri ole päässyt ennen Falkland'iin lähtemään".

"Mutta miksi hyväksi?"

"Enpä tiedä, lieneekö viisasta, että sen teille virkan, herttuallinen armo, koska te kenties ette minun tuumiani hyväksy. — Olisin, näetten, suonut, että tuon väärä-uskoisuus-tutkiokunnan virkamiehet olisivat löytäneet Kaunottaren Kinfauns'ista — meidän kaunokaisemme on tuommoinen vallaton, itsepäinen karkulainen kirkon vallan alta — ja totta puhuen, tahdoin että Kinfauns'inkin herraan sattuisi hiukkanen noista nyt otettavista sakoista ja ryöstöistä. Munkit olisivat olleet halukkaat hänen kimppuunsa käymään, koska hänellä usein on ollut riitaa heidän kanssaan lohikymmenyksistä".

"Mutta mistä syystä sinä olisit tahtonut saattaa ritari Charteris'ia häviöön sekä tuon kauniin, nuoren neidon polttoroviolle?"

"Pyh, herra prinssi! — Munkit eivät koskaan polta sieviä tyttösiä; vanha ämmä olisi tosin saattanut olla jossain vaarassa. Ja mitä tuohon herraan ylituomariin tulee — sehän hänen arvonimensä muka on — niin jos he olisivat häneltä karsineet pois muutamia hänen lihavista pelloistansa, se toki olisi ollut jotain kosta siinä, kun hän minua niin tarpeettomasti häpäisi St. Johanneksen kirkossa".

"Minun mielestäni, Ramorny, se oli jokseenkin ilkeä kosto", virkkoi Rothsayn herttua.

"Älkää olko millännekään, armollinen herttua. Sen, joka ei voi itselleen hankkia oikeutta kädellään, täytyy kai päähänsä turvata. — No, koko se hanke menikin myttyyn, sen kautta kun arkaluontoinen Douglas rupesi pitämään arkojen omientuntojen puolta. Sitten, armollinen herra, Henshaw-ukon kaikki estelyt loppuivat kerrassaan ja hän otti viedäkseen Perth'in kaupungin. Kaunottaren Falkland'iin — missä tyttönen ei, niinkuin ritari Charteris sekä hän itsekin luulee, ole ottava osaa rouva Margareetan ikävään seuraan, vaan kuluttava aikaa teiltä, armollinen herttua, kun me iltasilla palaamme väsyneinä metsäretkiltä linnan saloilla".

Taas tuli nyt pitkä äänettämyys, sillä prinssi näkyi vaipuneen syviin miettimisiin. Viimein hän sanoi: Ramorny, yksi seikka tässä asiassa minua arveluttaa; mutta jos sen sinulle virkan, niin on sinussa asuva viekastelun perkele saava omantuntoni viihtymään, niinkuin monesti ennenkin. Tuo tyttönen on kaunein mitä ikinä olen nähnyt — yksi poisluettuna; ja minä olen häneen sitä enemmän ihastunut, senvuoksi kun hänen nössään on jotain — Dunbar'in Elisahetin kaltaista. Mutta hän, minä tarkoitan Hanskurin Katria, on kihlattu morsian, ja pian vihittävä vaimoksi Heikki Sepälle, käsityöläiselle, jolla ei ole vertaansa taidossa, ja miekkamiehelle, jota ei vielä koskaan ole voitettu taistelutarhassa. Tässä lempiseikassa edemmäksi meneminen saattaisi kelpo miehelle kovin suuren surun".

"Ette toki, armollinen prinssi, vaatine, että minun pitää kovin pitää huolta Heikki Sepän edusta", virkkoi Ramorny, katsahtain haavoitettuun käsivarteensa.

"Pyhä Anterus ja hänen viistoinen ristinsä auttakoon! liian useimpa sinä tuota sinulle tullutta vahinkoa yhä tuot esiin, Ramorny. On niitä, jotka aina pistävät sormensa joka miehen puuroon, vaan sinunpa muka pitää paiskata siihen koko verinen käpäläsi kerrassaan. Se on tapahtunut eikä sitä saa tapahtumattomaksi — olkoon siis myös unohdettu".

"Armollinen herra, tähän siitä nostattekin puhetta useammin kuin minä", vastasi ritari, "vaikka pilanteolla. Minä puolestani — vaan voinhan minä olla siitä vaiti, josko en unohtakaan".

"No hyvä, sitten sanon sulle, että minulla on hiukan omantunnon vaivaa tuosta lempiseikasta. Muistatko, kun me hullulla päällä kerta läksimme Klemetti-isän saarnaa kuulemaan — taikka oikeastaan tuota kaunista väärä-uskolaista katselemaan — kuinka se munkki niin liikuttavilla sanoilla kuin runoniekka puhui rikkaasta miehestä, joka ottaa pois köyhän miehen ainoan karitsan".

"Suuri vahinko tosiaan se muka olisi", vastasi ritari Ramorny, "jos Skotlannin kruununperillinen olisikin tuon poroporvarin vaimon vanhimman pojan isä! Onhan niitä monta kreiviäkin, jotka kauniille puolisoilleen hyvinkin haluaisivat samaa kunniaa! Ja kuinka moni, jolle sama onni on sattunut osaksi, nukkuu yönsä yhtä rauhallisesti kuitenkin".

"Ja jos minäkin saisin niin olla rohkea ja puhua", virkkoi lääkäri, "meidän vanha Skotlannin lakimme antoikin jokaiselle aatelisherralle semmoisen vallan naispuolisiin alamaisiinsa, vaikka rohkeuden puute sekä rahanhimo sitten ovat tehneet, että se oikeus veroksi muutettiin".

"En minä tarvitse mitään viekoitusta, osoittaakseni lempeä sievälle tyttöselle. Mutta tää Katri on minulle aina ollut kylmä", sanoi prinssi.

"Ohoh, armollinen herra", sanoi Ramorny, "jos te, nuori, kaunis mies, ja vielä prinssi, ette tiedä kuinka päästä kauniin tytön suosioon, niin ei asiasta enää ole mitään sanomista".

"Ja jos ei sitä liiaksi rohkeudeksi katsottaisi, että minä taaskin puhun", virkkoi lääkäri, "niin sanoisin koko Perth'in kaupungin tietävän, että se tyttö ei olekaan vapaasta ehdostansa Wynd'in seppää valinnut, vaan että isä hänet suoraan sanoen on pakoittanut. Minä tiedän varmaan, että seppä useammat kerrat sai rukkaset".

"Vai niin, jos sen varmaan voit vakuuttaa, niin asia suuresti muuttuu", sanoi Rothsayn herttua. "Vulkanus oli seppä aivan kuin Wynd'in Heikki; hän nai Venus'en väkisin, ja kertovatpa meidän aikakirjamme mitä siitä tuli".

"Eläköön siis neiti Venus ja palveltakoon aina!" sanoi ritari Ramorny. "Ja onnea pulskille Mars-ritarille, joka sitä jumalatarta nyt menee kosimaan!"

Puhe kääntyi nyt vähäksi aikaa lystiksi, kevytmieliseksi; vaan Rothsayn herttua jätti sen pian jälleen kesken. "Olenhan", sanoi hän, "kyllä jättänyt tuon umpinaisen vankihuone-ilman taakseni, vaan eipä tahdo mieleni kuitenkaan tulla iloiseksi. Olen nyt tuolla uneliaalla mielellä, joka tosin ei ole kovin paha, vaan alakuloinen, ja joka tulee meille, koska olemme liikkumisesta väsyneet tai huvituksiin kyllästyneet. Hiukkanen musiikkia, joka hiivisi korvan sisään, kuitenkin niin kovasti soimatta, että pakoittais silmiä kohottamaan, olisi nyt oikein jumalain herkkua".

"Tuskin olette te, armollinen herra, kerjanneet puhua ilmi, mitä te soisitte, niin jo ovat Tay-joen

haltija-neidot teille yhtä suosiolliset kuin rannankin kaunokaiset. — Kuulkaa — se on harpun ääni".

"Harppu!" virkkoi Rothsayn herttua kuullellen. "Niin onkin, ja mestarin tavalla sitä soitetaan. Tunnustelenpa tuota raukeavaa loppu-ääntä ikään kuin tutuksi. Laskekaa sitä laivaa kohti, mistä musiikki kuuluu".

"Se on Henshaw-ukko", sanoi Ramorny, "joka vastavirtaa soutelee. — Laivuri hoi!"

Venemiehet vastasivat huhumiseen ja toivat veneensä prinssin aluksen viereen.

"Ohhoh! vai vanha tuttavani se on!" virkkoi prinssi, puvusta sekä muodosta tuntien franskalaisen harpputytön Loviisan. "Olenpa sinulle luullakseni hiukan velkaa, siitä että sinua minun tähteni kumminkin peloitettiin St. Valentinin päivänä. Tule nyt vaan tänne veneeseni harppuinesi, rakkeinesi, laukkuinesi päivinesi — minä vien sinut erään rouvan palvelukseen, missä sinun rakkiaskin elätetään paljailta kapunipaisteilla sekä Kanarianviineillä".

"Ajatelkaa toki vähän, armollinen prinssi — —" sanoi Ramorny.

"En huoli nyt ajatella mitään muuta kuin huvitustani, Ramorny. Ole sinä niin hyvä ja ajattele samalla tavalla".

"Erään rouvan palvelukseenko te todellakin hankkisitte minulle sijan?" kysyi harppu-tyttö. "Ja missäs hän sitten asuu?"

"Falkland'issa".

"Vai niin, olenpa minä siitä korkeasukuisesta rouvasta jo kuullutkin!" virkkoi Loviisa. "Ja tahdotteko te todella hankkia minulle paikan kuninkaallisen puolisonne palveluksessa?"

"Niin tahdon, sen vakuutan kunniasanallani — niin pian kun hänet semmoisena seuraani otan — huomaa se ehto", kuiskasi hän Ramornyn korvaan.

Laivassa olevat matkustajat kuulivat tämän puheen, josta päättivät prinssin olevan sopimaisillaan puolionsa kanssa. He kehoittivat siis Loviisaa tarttumaan hänelle tarjouvaan onneen ja rupeamaan Rothsayn herttuan rouvan palvelukseen. Useimmat samassa antoivat hänelle palkkaa hänen soitostansa.

Tämän viivytyksen ajalla Ramorny kuiskasi Dwining'ille: "Keksi joku este, sinä konna. Tää tyttö lisäksi on liikaa. Ponnista älyäsi, sill'-aikaa kun minä Henshaw'ta puhuttelen".

"Jos saisin luvan puhua", virkkoi Dwining, "miehenä, joka olen ollut opissa sekä Espanjassa että myös Arabiassa, niin huomauttaisin, armollinen herttua, että Edinhurg'iin on rutto ilmautunut, ja että siis saattaisi olla vaaraa siitä, jos tää nuori matkalainen pääsee tänne teidän matkaseurahanne".

"Vai niin! Ja mitäs se sinua koskee", virkkoi Rothsayn herttua, "jos minusta on hauskenpi tulla myrkytetyksi ruton kuin apteekkarin kautta? Pitääkö muka sinunkin pistää jotain vastaan?"

Sill'-aikaa kun prinssi näin käski estelevän Dwining'in pitää suunsa, oli Ramorny käyttänyt tämän lyhyen hetkisen hyödykseen ja saanut Henshaw'ltä kuulla, että Rothsayn herttuan puolison lähtö Falkland'ista vielä oli aivan salassa. Hanskurin Katrin piti siis tulla mainittuun linnaan tänä samana iltana tai seuraavana aamuna, siinä luulossa että hän oli pääsevä sen korkeasukuisen rouvan turvan alle.

Rothsayn herttua, joka oli syviin mietteisin vaipunut, kuuli hänen ilmoituksensa siitä niin kylmäkiskoisesti, että Ramorny uskalsi häntä nuhdella.

"Olettepa" sanoi hän, "oikein pilattu onnen kantamoinen. Te halusitte vapautta — se tuli. Te ikävöitte kaunokaista — se on oleva teille tarjona juuri vaan semmoisen pienen viivytyksen perästä, joka sen huvin vielä hauskemaksi tekee. Näkyypä onni tahtovan totella teidän pienimpiäkin käskyjänne; sillä vaikka, teidän halutessanne musiikkia, olisi luullut sen olevan niin kaukana kuin suinkin mahdollista, niin oli kuitenkin kohta soitto ja laulu täällä käsillä. Näitä onnen lahjoja meidän pitäisi ilolla nauttia; muuten me olemme niinkuin liian hemmitellyt lapset, jotka saatuaan särkevät ja viskaavat pois samat lelut, joita itkien huusivat".

"Voidakseen oikein nauttia iloa, Ramorny", virkkoi prinssi, "olisi pitänyt ensin kokea surua, aivan kuin ei ilman paastoomatta saa hyvää ruokahalua. Me, jotka saamme vaikka mitä, kunhan haluamme, sangen vähän tunnemme iloa, koska pyydetty on käsissämme. Näetkös tuon paksun pilven tuolla, joka on sateeksi puhkeemaisillaan? Se minun hengitystäni ahdistaa ja vesi näyttää niin mustalta ja synkältä

— rannat ei enää näytä niin ihanilta — —"

"Armollinen herra, älkää panko pahaksi palvelijanne muistutusta", sanoi Ramorny. "Te annatte valtaa vilkkaalle mielenkuvituksellenne, aivan kuin taitamaton ratsumies antaa tulisen hevosen karata pystyyn, niin että se viimein kaatuu herransa päälle, ja musertaa hänet. Pudistakaa pois tää alakuloisuus! Pitääkö harpputyttöä soitella vähäisen?"

"Soittakoon vaan — mutta jotain surullista — kaikki iloiset laulut nyt koskisivat korvaani kipeästi".

Tyttö lauloi Normandian franskalaisella murteella surullisen laulun, jonka tässä käännettyihin sanoihin oli liitetty yhtä surullinen nuotti.

Mist' ilot on?
Saat yhden kerran katsahtaa,
Ihailen maata ihanaa;
Ja sitten Tuoni saavuttaa
Sun, onneton.

Levolle käy.
Puolestas munkki rukoilee
Ja kirkonkello helisee;
Ne lähtöäsi ilmaisee —
Sua koht' ei näy.

Pois pelko nyt!
Yks kipeä vaan vihlaus,
Yks peloittava vavahdus.
Niin kaikki tuskas, kamppailus
On viihtynyt.

Prinssi ei virkkanut tästä laulusta mitään; ja harpputyttö, totellen Ramornyn kädenviittausta, lauloi yhä toisia, siksi kun ilta joutui. Illan kanssa tuli sadetta, ensin pientä, hienoa, sitten rankkaa, ja samassa myös nousi kolikko tuuli. Prinssillä ei ollut mitään viittaa eikä muuta päällysvaateita, ja hän hylkäsi yrmeästi sen, jota Ramorny tarjosi.

"Ei Rothsayn herttuan sovi ottaa pitääkseen sinun vanhoja vaatteitasi, Ramorny. Sinun syysi se on, että tää lumiräntä tässä tunkee läpitseni aina ytimeen saakka. Kuinkas rohkenit lykätä veneen vesille, ennenkuin palvelijani ja tavarani oli tulleet?"

Ramorny ei yrittänytkään puhdistaa puoltansa, sillä hän tiesi prinssin olevan semmoisella tuulella, milloin laiminlyömyksen moittiminen on hauskempi kuin järjellisenkään puolustuksen kuuleminen. Aika kului jörömäisessä äänettömyydessä tahi hillitsemättömässä torumisessa, ja näin vene saapui Newburgh'in kalastajakylään. Matkaseura astui maalle ja tapasi hevosta, joita Ramorny jo piti siellä kauan aikaa tätä tilaisuutta varten. Näiden ratsuin huonoudesta prinssi taas katkerasti torui Ramornya, välin suorilla moitteilla, välin pistelevillä puolillasanoin. Viimein he nousivat hevosen selkään ja läksivät ratsastamaan pimeällä yöllä, rankkasateessa, prinssi kulkien etumaisena hurjalla vauhdilla. Harpputyttökin, joka hänen nimen-omaisesta käskystänsä oli saanut hevosen, oli seurassa; hyväksi onneksi oli hän vanhastaan tottunut kolkkoon ilmaan ja kulkemiseen sekä jalkaisin että myös ratsain, niin että lujasti kesti tämän yöllisen matkan vaivat. Ramornyn täytyi ratsastaa kilpaa vierekkäin prinssin kanssa; sillä hän pahoin pelkäsi että tämä kenties, jos hänelle joku uusi oikku lensi päähän, saattaisi häneltä pujahtaa pois ja, ottaen turvansa jonkun uskollisen paronin kartanoon, vielä päästä hänelle viritetystä paulasta. Ritarin tuska sekä ruumiin että sielun puolesta oli siis tällä matkalla sanomattoman suuri.

Viimeinkin he saapuivat Falkland'in metsään, ja yksi kuun kajastus näytti heille synkän, paksun tornin, joka oikeastaan oli kuninkaan oma, vaikka nyt joksikuksi ajaksi läänitetty Albanyn herttualle. Merkki annettiin ja laskusilta laskettiin alas. Tulisoihtuja liehui pihalla, palvelijoita oli vastassa, ja prinssi saatettiin huoneeseen, missä jo Ramorny häntä odotti yhdessä Dwining'in kanssa ja rukoili häntä lääkärin apua käyttämään. Vaan Rothsayn herttua ei siitä huolinut; röyhkeästi käski hän laittaa yösijaa, seisoi vähän aikaa väristen märjissä vaatteissansa suuren, liehuvan valkean ääressä, ja sitten meni makuukammariinsa, kenellekään jäähyväisiä sanomatta.

"Näetkö nyt tuon lapsimaisen pojan oikullisen luonteen?" sanoi Ramorny Dwining'ille; "ja onko ihme, että palvelija, joka hänen puolestaan on tehnyt niin paljon, viimein mokomaan herraan suuttuu?"

"Ei suinkaan", vastasi Dwining, "se suuttumus sekä luvattu Lindores'in kreivikunta kyllä voivat miehen uskollisuuden järkähdyttää. Mutta käydäänkö hänen kimppuunsa jo tänä iltana? Hänessä on, jos silmät ja poski totta puhuvat, kuumetaudin alku sisässään, joka on helpoittava työmme ja samassa

antava sille luonnollisen näyn".

"Se on kyllä hyvä tilaisuus, joka menee käsistämme", sanoi Ramorny; "mutta meidän täytyy odottaa, siksi kun hän tuon kaunokaisen, Hanskurin Katrin, on nähnyt. Se tyttö sitten voi todistaa, että hän näki prinssin hyvässä voinnissa ja täydessä vapaudessa vähän sijaa ennen — — ymmärräthän?"

Dwining nyökkähdetti päätään ja lisäsi: "Ei se viivytys haittaa mitään; sillä eipä ole suuri vaiva saadessa lakastumaan kukkasta, jolta kaikki voima jo on mennyt, sen kautta että sitä on saatettu liian aikaiseen kukkimaan".

YHDESNELJÄTTÄ LUKU.

Hävytön veitikka tuo tottakin!
Himokas huviin jumalattomaan;
Ei muita koskaan tuonut kotihin
Kuin portot irstaat, rentut häijyt vaan,
Sekaisin herrat, rengit, siit' ei huoltakaan.

Byron.

Seuraavana aamuna oli Rothsay ihan toisella tuulella. Hän valitti pahaavointia sekä kuumetta, mutta tämä kuume pikemmin näkyi häntä kiihdyttävän kuin masentavan. Hän oli hyvin ystävällinen Ramornylle; ja vaikkei hän virkkanut mitään yöllisistä tapauksista, oli selvä että hän muisti, vaan tahtoi seuralaistensa muistosta haihduttaa silloista nurjaa mieltänsä. Hän oli kohtelias kaikille ja puhui Ramornylle leikkillisesti Katrin tulosta.

"Onpa tuo kaino kaunokainen aika tavalla kummastuva, kun näkee tässä vaan miehiä, missä hän luuli saavansa paikan keskellä Margareeta-rouvan kammari-neitsyitten myssyjä ja huntuja! Eipä liene sinulla suinkaan kovin monta kauniisen sukupuoleen kuuluvaa talossa, arvaan ma, Ramorny?"

"Ei mar' ole — tuota harpputyttöä lukematta — muita kuin yksi tai kaksi, kyökkipiikaa, joita paitsi ei voisi tulla toimeen. Mutta, sivumennessä puhuen, harpputyttö hyvin hartaasti tiedustelee missä rouva on, jonka palveluksessa hänen piti saada paikka. — Laitanko ma hänet pois, itselleen rouvaa hakemaan, mistä hänen mielensä tehnee?"

"Älä suinkaan, hän saa huvitella Katria. — Ja kuules, eikö olisi hyvä, jos me tuon arkaluontoisen tyttöheilakan ottaisimme vastaan jonkunmoisella maskeraatilla?"

"Mitä te tarkoitatte, armollinen herra?"

"Oletpa nyt typerä, veikkonen. — Emme saa pettää häntä, koska hän täällä toivoo tapaavansa Rothsayn herttuan puolison. — Minä aion olla sekä rouva että herra yhdessä personassa".

"En käsitä vieläkään".

"Eipä ole ketään niin typerää", virkkoi prinssi, "kuin älykäs mies, jos ei hän kerrassaan pääse asian jäljille. — Minun puolisoni — siksihän sitä rouvaa ihmiset sanovat — on täältä karannut yhtä hätäisesti kuin minä tulin tänne. Kumpikin olemme jättäneet vaatevaramme jälkeemme. Tuossa vaatekomerossa makuuhuoneeni vieressä on naisen koruja niin paljon, että riittäisi vaikka kuinka suurelle maskeraattijoukole. Katsos nyt, minusta tulee siis Margareeta-rouva, joka makaa tässä päivävuoteella, päässään suruharsikko sekä pajuseppele, hylätyn tilansa merkiksi. Sinä, Ramorny, olet muodoltas kyllin jäykkä ja kankea, niin että voit käydä hänen galwayläiseltä seurarouvaltansa, Hermigild-kreivinnalta. Dwining saa olla olevinansa vanha Hekate, hänen entinen lapsipiikansa — vaikka kyllä sillä on enemmän viiksiä ylähuulessaan kuin apteekkarilla karvoja koko kasvoissaan, vieläpä päälaessakin lisäksi. Hänelle pitää hankkia valeparta, että hän tulee oikein sen akan kaltaiseksi. Hanki tänne kyökkipiikasi sekä mitä soveliaita hovipoikia sinulla lienee täällä muassasi, ja pue ne kammarineitsyikseni. Kuulitkos — työhön nyt paikalla".

Ramorny kiirehti eteiskammariin ja kertoi Dwining'ille prinssin tuuman.

"Mene sinä ja huvittele sitä hupsua", virkkoi hän; "minä tahtoisin niin vähän kuin mahdollista nyt nähdä hänet, kun tiedän mikä on tapahtuva".

"Uskokaa kaikki minulle", sanoi lääkäri ja nytkäisi olkapäitään. "Mikä lihamies se on, joka voi leikata lampaan kaulan poikki, vaan pelkää sen määkimistä?"

"Vaiti, älä pelkää miehuuteni masentuvan. — Enpä unohda, että hän tahtoi sysätä minut luostariin juuri yhtä huolettomasti, kuin jos olisi vaan viskaunut pois katkenneen peitsen tynkän. Mene — vaan ei, odota — ennen kuin menet tuota hupsua maskeraattia laittamaan, pitää meidän jollakin lailla narrata pölkkypäistä Charteris'ia. Jos hän luulee Rothsayn herttuattaren vielä olevan täällä ja Hanskurin Katrin hänen seurassaan, hänelle kyllä saattaa pölähtää päähän tulla tänne apua tarjoamaan tai jotain sentapaista, ja hänen tulonsa, niinkuin kyllä ymmärrät, tapahtuisi nyt jokseenkin ajattomalla ajalla. Onpas hänen tulonsa vielä sitä luultavampi, koska muutamat ihmiset joskus ovat arvelleet tuon tervaskantoisen ritarin suuren, hellän huolenpidon meidän tyttösestäme ansaitsevan lämpimämmänkin nimen".

"Kunhan sen tiedän, antakaa mun vaan nyt yksin menetellä ritari Charteris'in kanssa. Minä lähetän hänelle kirjeen, joka on vaikuttava, että hän kuukauden aikaan on mieluummin haluava helvettiin kuin Falkland'iin. — Voitteko te virkkaa minulle herttuattaren rippi-isän nimen?"

"Waltheof — eräs Franciskolais-munkki."

"Hyvä — on nyt lähden liikkeelle".

Muutamien minuuttien perästä, sillä hän oli erittäin sukkela kynämies, Dwining sai valmiiksi kirjeen, jonka antoi Ramornyn käteen.

"Se on erin-omaista ja saattaisi sinut kohta Rothsayn herttuan ylimmäiseksi suosituiseksi — olisinpa, pelkään mä, kovin kateellinen, salliakseni sinua kauemmin hänen läheisyydessään, jos ei hänen päivänsä jo olisi lopussa".

"Lukekaa se ääneen", virkkoi Dwining, "että saisimme kuulla kuinka se sujuu?" Ja Ramorny luki: "Korkeasukuisen, mahtavan prinsessamme Margareetan, Rothsayn herttuattaren käskystä me Waltheof, halpa St. Franciscus-veljistön jäsen, annamme tiedoksi sinulle, ritari Patrik Charteris'ille, Kinfauns'in herralle, että armollinen prinsessa suuresti on pannut ihmeekseen, kun sinä uskalsit lähettää hänen luoksensa nais-ihmisen, jonka hyvä maine ei voi olla suuri prinsessan silmissä, koska se tyttö ilman mitään pakottavaa hätää on asunut toista viikkoa sinun linnassas, missä hänellä ei ollut mitään muuta vaimoseuraa paitsi palvelijoita; ja siitä hävyttömästä yhdessä-asumisesta on huhu levinnyt tänne asti Perth'in, Angus'in sekä Fifen läänien kautta. Yhtähyvin ei armollinen prinsessa, katsoen tätä asiaa inhimillisen heikkouden vaikuttamaksi, ole pieksättänyt tuota vallatonta tyttöä polttiaisilla eikä rangaissut muulla kovemmalla rangaistuksella. Vaan kun kahden arvokkaan veljeksen Lindores'in luostarista, Thickscull ja Dundermoreifien, juuri piti lähteä erinäiselle asialle Vuoristoon, niin armollinen prinsessa on antanut Katri-tytön heidän haltuunsa, oman isänsä luokse vietäväksi, jonka tyttö sanoo par'-aikaa oleskelevan jossain Tay-järven rannoilla; sillä siellä, isänsä turvissa, on hänellä oleva enemmän entisten tottumustensa sekä ansionsa mukainen paikka, kuin Falkland'in linnassa, niin kauan kuin se on Rothsayn herttuan puolison asuntona. Armollinen prinsessa on käskenyt mainittuin arvokasten veljesten sillä tavoin kohdella sitä nuorta vaimo-ihmistä, että hänessä heräisi katumus syntisestä irstaisuudestaan, ja armollinen prinsessa kehoittaa sinuakin syntiäs rippi-isälles tunnustamaan sekä sitä katumustöillä sovittamaan. — Allekirjoitettu: Waltheof korkeasukuisen ja mahtavan" — — j.n.e.

"Erin-omaista — erin-omaista!" huudahti Ramorny, loppuun luettuaan. "Tää arvaamaton korvapuusti on saattava Charteris'in oikein raivoon. Hän on kauan aikaa osoittanut tälle rouvalle jonkunlaista hellempää kunnioitusta, ja nyt hän näkee joutuneensa irstaisuuden epäluuloon, juuri kun hän toivoi pääsevänsä suosioon laupeuden työn kautta — se on kokonaan pyöröryttävä hänen päänsä! Ja oikein sanot, että pitkä aika mahtaa kulua, ennen kuin hän uskaltaa tulla tänne, tuota tyttöstä katsomaan taikka rouvaa tervehtimään. — Mutta mene siis nyt maskeraattiin; sill'-aikaa minä tässä valmistan sen, joka maskeraateista on ijäksi lopun tekevä".

Noin päivällisen aikaan saapui Katri, Henshaw-ukon sekä yhden ritari Charteris'in tallirengin suojan alla, komean Falkland'in linnan eteen. Tornin huipusta liehuvassa suuressa lipussa näkyi Rothsayn herttuan vaakuna, palvelijoilla oli prinssin väen värit; kaikki vahvisti yleistä luuloa, että Rothsayn herttuan puoliso vielä täällä asui. Katrin sydän sykähti, sillä hän oli kuullut että herttuattarella oli Douglas'ien ylpeys yhtä hyvin kuin myös sukunsa peloton lujuus; tyttö-parka siis oli peloissaan, minkälainen kohtelu hänelle tässä paikassa mahtoi tulla osaksi. Linnapihaan tullessaan hän näki vähemmin palvelusväkeä kuin mitä olisi luullut; mutta kun herttuatar tässä asui aivan erillään maailmasta, ei hän sitä kovin kummeksunut. Jonkunlaisessa eteisessä tuli hänelle vastaan pikkuinen, vanha akka, aivan koukkuisissa ikänsä painon alla, norsunluinen sauva tukenaan.

"Terve tultuas tänne, kaunis tyttöseni", virkkoi akka, suudellen Katria, "terve tähän, niin sanoakseni,

suruhuoneeseen. Ja toivon minä", — hän suuteli vielä kerran — "että olet oleva lohdutukseksi minun rakkaalle, kuninkaalliselle kasvatilleni, herttuattarelle. Paina puuta, lapsukaiseni, sill'-aikaa kuin minä lähden katsomaan, joutaako rouva nyt päästää sinut puheillensa. Voi, lapsi-kultaseni, oletpa hyvin suloinen tosiaan, jos vaan Pyhä Neitsyt on antanut sinulle sielun, joka on näin kauniin ruumiin vertainen".

Näin sanoen vale-akka läksi matelemaan läheiseen huoneeseen, missä Rothsayn herttua jo oli varustamassansa maskeraatti-puvussa. Ramorny sitä vastoin, joka ei ollut tahtonut tuohon maskeraattiin osaa ottaa, oli tavallisissa vaatteissansa.

"Oletpa sukkela veitikka, tohtori", virkkoi prinssi. "Niin totta kuin olen prinssi, luulenpa että sinun tekisi mieli toimittaa koko kometia itse, rakastajan osa niinkuin kaikki muu".

"Jos sillä voisin säästää vaivaa teiltä, armollinen prinssi", vastasi lääkäri tavallisella puoleksi hillityllä naurunhihityksellään.

"Ei, ei", sanoi Rothsayn herttua, "en minä tarvitse sinun apuas, veikkonen — virka nyt vaan, miltä minä mielestä näytän näin pitkälläni tämän vuoteen päällä — raukealta, rouvantapaiseltako vai?"

"Liiankin hienolta ja kauniilta rouva Margareeta Douglas'iksi, jos saan uskaltaa niin sanoa", virkkoi lääkäri.

"Pois, konna, ja taluta tänne sisään tuo kaunis jääkynttilä — älä pelkääkään että hän on moittiva minua kovin naismaiseksi — ja sinä, Ramorny, mene myös pois".

Samassa kun ritari meni toisesta ulos, talutti vale-akka toisesta Hanskurin Katrin sisään. Huone oli huolellisesti laitettu hämäräksi, niin että Katri ilman vähintäkään epäluuloa näki tuon vaimoksi puetun, vuoteella makaavan ihmisen.

"Tääkö se tyttö on?" kysyi Rothsay, jonka ääni, luonnoltansakin jo hieno, nyt oli huolellisesti vielä hienonnettu kuiskaamisen kautta. "Anna hänen läheta, Griselda, ja tulla suutelemaan kättämme".

Vale-imettäjä talutti vapisevan tytön vuoteen äärelle ja viittasi häntä polvilleen laskeumaan. Katri teki niin ja suuteli suurella hartaudella ja suoruudella hansikkaallista kättä, jonka valeherttuatar hänelle ojensi.

"Älä pelkää", virkkoi sama suloinen ääni, "minussa näet vaan surullisen esimerkin ihmis-suuruuden turhuudesta. — Onnelliset ne, mun lapseni, jotka halvassa säädyssänsä seisovat niin alhaalla, ettei niihin valtiontyrskyt koske".

Näin puhuessaan prinssi laski käsivartensa Katrin kaulan ympäri ja veti hänet likemmäksi, suudellakseen häntä tervetuliaisiksi. Mutta se suutelo annettiin niin paljon tulisemmin kuin mitä siitä mahtavasta suojelijasta olisi voinut arvata, että Katri, siinä luulossa että herttuatar oli hulluksi tullut, kovasti huudahti.

"Vaiti, narriseni! Minähän se olen — Rothsayn Taavetti!"

Katri katsahti ympärilleen — imettäjä oli lähtenyt, ja kun herttua nyt otti pois harsikon kasvoiltansa, näki tyttö-parka selvästi, olevansa sen rohkean, nuoren irstailijan vallassa.

"Auta minua nyt, Jumalani!" rukoili Katri; "ja kyllähän sinä autatkin, jos vaan itse pysyn lujana?"

Kun tämä päätös oli lentänyt hänen sydämensä läpi, hillitsi hän huutonsa ja pyysi, niin paljon kuin mahdollista, salata pelkoansa.

"Leikkinne oli varsin taitavasti toimeen pantu", virkkoi hän niin lujalla äänellä kuin vaan voi. "Saanko nyt pyytää teitä, armollinen herttua, minua hellittämään?" — Prinssi piti häntä käsivarresta kiinni.

"Ei, mun sievä vankiseni — älä näin tempaile — mitäs pelkää?"

"En minä tempailekaan, herra prinssi. Koska teitä näkyy huvittavan pitää minut kiinni, en tahdo tempailemalla saattaa teitä minua väkivallalla kohtelemaan, jotta teille itsellenne sitten tulisi mielipaha, kun asiaa toisten paremmin mietitte".

"Sinä, vaan petturi, olet pitänyt minut vankinas monta kuukautta", sanoi prinssi, "etkä nyt muka tahdo sallia minun pitää sinut kiinni hetkisenkään aikaa".

"Se olisi sievää puhetta Perth'in kadulla, herra prinssi, missä minun vallassani olisi sitä kuullella tai pois paeta — täällä se on väkivaltaa".

"Ja jos päästäisinkin sinut irti, minnekä sinä pakenisit?" virkkoi Rothsayn herttua. "Laskusillat ovat ylösnostetut, ja minun palvelijointeni korvat ovat ihmeen kuurot oikullisten tyttösten kiljumiselle. Ole siis kiltti, niin saat nähdä, mitä hyvää siitä tulee, kun tekee kuninkaan pojalle mieliksi".

"Hellittäkää minut irti sitten, suuriarvoinen herra, ja kuulkaa valitukseni Rothsayn herttuasta — jonka tuon Skotlannin kruununperillisen eteen. Minä olen halvan, vaan rehellisen porvarin tytär. Minä olen, melkein jo voin sanoa, uljaan, kunnollisen miehen kihlattu morsian. Jos jollakin tavoin lienen antanut teille kehoitusta tähän tekoon, niin se on tapahtunut tietämättäni. Näin varoittain teitä, rukoilen että päästäisitte minut irti ja sallisitte minun lähteä. Te ette minulta kuitenkaan saa mitään muuten kuin tavalla, joka olisi teille yhtä häpeällinen ritarina kuin miehenäkin".

"Sinä olet rohkea, Katri", sanoi prinssi, "mutta sekä ritarina että miehenä täytyy minun ruveta voittosille sun kanssa, koska siihen yllytät. Sinun pitää saada tietää mitä tämmöisestä rohkeudesta tulee".

Näin puhuen hän yritti taas laskea käsivartensa tytön kaulaan; mutta Katri väistyi pois ja jatkoi puheensa yhä samalla järkähtymättömällä lujuudella.

"Minulla on yhtä suuri voima puolustamaan itseäni kunniallisessa taistelussa kuin teillä minua hätyyttämään hävyttömällä aikomuksella. Älkää häväiskö itseänne ja minua väkivallalla. Te voitte saada minut pyörryksiin lyömisellä, taikka myös kutsua apumiehiä ja niiden kanssa voittaa minut. Mutta muulla keinoin ette pääse tarkoituksenne perille".

"Minkälaiseksi raakalaiseksi sinä minut luulet!" sanoi prinssi. "Väkivaltaa en tahtoisi tehdä enempää kuin mitä naisihmiset vaativat, saadakseen oman heikkoutensa sillä kaunistetuksi."

Hän nousi jokseenkin liikutettuna.

"Säästäkää sitten voimanne niitä naisia varten, jotka semmoista käytöksensä kaunistusta tahtovat. Minun vastarintani on lujinta lajia, mitä ikinä arkuus kunniastaan sekä häväistyksen pelko voi aikaan saada. Voi, herra prinssi, jos aikomuksenne onnistuisi, te ette saisi mitään muuta aikaan, kuin että kaikki siteet minun ja elämän välillä — niinkuin myös teidän ja kunnian välillä olisivat ratkaistut. Minut on kavaluudella viekoitettu tänne — kenenkä petturin avulla, sitä en vielä tiedä; mutta jos häväistynä täältä lähtisin, niin lähtisin levittämään tietoa onneni hävittäjästä ympäri kristikuntaa. Minä ottaisin toivoretkeläisen sauvan käteeni, ja missä ikinä vaan ritarillisuutta pidetään arvossa, missä ikinä vaan Skotlannin nimi on tuttu, julistaisin, että sadan kuninkaan jälkeinen, jumalisen Robert Stuart'in poika, Bruce-sankarin kruununperillinen on kunnoton kunniaton mies, joka ei ansaitse ritarin kannuksia jalassaan eikä kruunua, mikä hänelle on päähän tuleva. Kaikki aatelisrouvat avarassa kristikunnassa ovat katsovat teidän nimenne liian saastaiseksi, päästääkseen sitä huulilleen — kaikki kunnan ritarit ovat pitävät teitä valapattoisena koirana, joka on rikkonut, mitä vannoi ritariksi tullessaan: suojella vaimoja ja auttaa turvattomia".

Rothsayn herttua istahti taas ja katsoi Katriin silmillä, joista vihastus ja ihastus molemmat sekaisin loistivat. "Sinä et muista kelle puhut, tyttö. Etkö tiedä, että rakkaus, jota sinulle tarjosin, on kunnia, ja että sadat vaimot, joiden helmustaakin olet lilan halpa kantamaan, siitä olisivat kiitolliset?"

"Vielä kerran sanon, herra prinssi", vastasi Katri, "säästäkää suosionne niille, jotka sitä arvossa pitävät. Taikka vielä paremmin, säästäkää aikanne ja voimanne toisiin jalompiin töihin — maanne suojelukseen ja alamaisten onnistuttamiseen. Voi armollinen herra! kuinka mielellään riemuitseva kansa tervehtisi teitä johtajakseen! — Kuinka halukkaasti he kokoutuisivat ympärillenne, jos vaan näkisivät teidän tahtovan johtaa heitä taisteluun mahtavien sortamisia, laittomien väkivaltaa, irstaisten viettelystä sekä ulkokultaisten tyranniutta vastaan!"

Rothsayn herttua, jonka hyvät tunteet olivat yhtä helpot herättää kuin ne olivat haihtuvalaiset, tuli liikutetuksi tytön innokkaasta puheesta. "Anna minulle anteeksi, että sinua pelästyin, tyttö", sanoi hän. "Sinä olet kovin jaloluonteinen hetken-aikuiseksi leluksi, joksi minä erehdyksissäni sinut aioin. Toiselta puolen, jos olisikin sukusi sinun jalon henkes sekä verrattoman kauneutes vertainen, ei minulla ole sydäntä antaa sinulle; ja sydämen antamisella vaan voipi sinut saada omaksensa. Mutta minun toivoni on tullut hävitetyksi, Katri — ainoan vaimon, jota ikinä olen rakastanut, on valtiollinen oikku minulta ryöstänyt, ja puoliso on minulle väkisin annettu, jota en sittenkään voisi olla inhoamatta, vaikka hänellä olisi se suloisuus ja lempeys, jotka avut yksin vaan saattavat tehdä jonkun naisen miellyttäväksi minun silmissäni, Terveytteni raukenee raukenemistaan, vaikka vielä olen aivan nuori; muuta neuvoa ei minulla siis ole, kuin sivumennessä poimia sieltä, täältä joku kukkanen, mikä minulle sattuu tulemaan tarjoksi lyhykäisellä matkallani syntymästä hautaan. Katso minun polttavaa poskeani — tunnustele, jos tahdot, minun levottomasti sykkivää suontani — ja surkuttele minua ja anna anteeksi, jos minä, jonka oikeudet, vaikka olen prinssi ja mies, ovat tulleet niin sorretuiksi, joskus vähemmin pidän huolta toisten ihmisten oikeuksista, antaen valtaa itsekkäälle halulle tyydyttää silmänräpäyksen-aikuista oikkua".

"Voi armollinen herra!" huudahti Katri hänelle omituisella innostuksella, "rakas herrani — niin tahdon sanoa, sillä rakashan on Brucen jälkeinen jokaiselle Skotlannin lapselle — älkää, olkaa niin hyvä, näin puhuko! Teidän mainio edelläkävijänne kärsi maanpakolaisuutta, vainoa, öisin nälkää, päivin epätasaisia tappeluita, saattaakseen maansa vapaaksi — olkaa tekin yhtä alttiiksi-antavainen, siksi että te itse pääsisitte vapaaksi. Temmatkaa itsenne irti noista miehistä, jotka teidän vallattomuuksianne auttamalla raivaavat itsellensä tien mahtavuuteen. Älkää luottako tuohon julmaan Ramornyyiin! — Te ette sitä tiedä, siitä olen varma — te ette sitä voi tietää — mutta se konna, joka koetteli pakoittaa tytärtä häpeäänsä suostumaan, sillä että hän uhkaeli vanhan isän henkeä, on valmis tekemään vaikka mitä ilkeyttä — vaikka mitä pettuutta!"

"Tekikö Ramorny niin?"

"Teki kyllä, eikä hän uskaltane sitä kieltää".

"Siitä otetaan selvä", vastasi Rothsayn herttua. "En minä häntä enää rakasta; mutta hänelle on tullut suuri vahinko minun palveluksessani, ja minun tulee kunniallisesti palkita hänen apuansa".

"*Hänen* apuansa vai! — Voi, armollinen herra! Semmoinen apuhan, jos aikakirjat totta puhuvat, saattoi Troian häviöön ja antoi Espanjan vallan uskottomain käsiin".

"Vaiti, tyttö, pidä kieles kurissa, sanon minä", virkkoi prinssi nousten. "Meidän keskustelumme nyt loppuu".

"Vielä yksi sana, herra Rothsayn herttua", sanoi Katri innolla, ja hänen kaunis muotonsa loisti niinkuin varoittavan enkelin — "en tiedä, mikä minua yllyttää näin rohkeasti puhumaan; mutta tuli palaa sydämessäni ja leimahtaa ulos. Lähtekää tästä linnasta, tuntiakaan kauemmin viipymättä! Tää ilma tässä on teille turmiollinen. Luovuttakaa Ramorny pois tyköänne, ennen kuin tää päivä on tullut kymmentä minuuttia vanhemmaksi! Hänen seuransa on teille kovin vaarallinen".

"Mitä syytä sinulla on semmoisin puheisin?"

"Ei mitään varsinaista", vastasi Katri, häveten omaa kiivauttansa, "kenties ei yhtään mitään, paitsi että pelkään teille vaaroja".

"Perättömistä peloista ei Brucen perillinen saa huolia. — Kuulkaa, hoi! Kuka on siellä toisessa kammarissa?"

Ramorny astui sisään ja kumarsi syvään sekä prinssille että myös Katrille, jonka hän nyt luuli arvattavasti nousseen suosituksen arvoon ja siis ansaitsevan ritarillista kohteliaisuutta.

"Ramorny", virkkoi prinssi, "onko tässä talossa jotain arvokkaampaa vaimo-ihmistä, joka sopisi tään nuoren neidon seuraksi, siksi kun voimme hänet lähettää pois, mihin hän halunnee mennä?"

"Pelkäänpä" vastasi Ramorny, "jos teidän paheksumattanne, armollinen herra, saan toden ilmoittaa, että meidän talomme tässä on huonosti varustettu siinä suhteessa, ja että, puhuakseni totista totta, harpputyttö niistä kaikista mahtaa olla siivoin".

"Seurustelkoon hän sitten tään nuoren neidon kanssa paremman puutteessa. — Ja ole nyt kärsivällinen, tyttöseni, ainoasti muutamia tunteja".

Katri läksi ulos.

"Vai niin, armollinen herra — jokos teille tuli niin pian ero Perth'in kaupungin Kaunottaresta? Onpas se, tosiaan, ikivoittajan häilyväisyyttä!"

"Tässä ei ole mitään puhetta voitosta eikä tappiosta", vastasi prinssi kuivakiskoisesti. "Tää tyttö ei minua rakasta, enkä minäkään rakasta häntä kylliksi, vaivatakseni itseäni hänen vastahakoisuutensa voittamisella".

"Ohoh, onpas taas Malcolm Puhdastapainen noussut uudestaan tässä jälkeisessään!" sanoi Ramorny.

"Olkaa niin hyvä, arvokas herra, ja lopettakaa kokkapuheenne, taikka myös laskekaa niitä jostain toisesta aineesta. Nyt on päivällisen aika, luulisin ma; minä olisin teille siis hyvin kiitollinen, jos käskisitte ruoan pöydälle".

Ramornyn uloslähtiessä Rothsayn herttua oli huomaavinaan ilveilevän hymyn suosituksensa suunsopissa; ja hänestä tuntui kovin kiusalliselta, että hän oli joutunut sen miehen pilkan alaiseksi. Yhtä hyvin hän käski ritarin pöytäseurahansa, ja sama kunnia tuli myös Dwining'ille osaksi. Puhe pöydässä oli vilkas ja irstasta laatua, jota prinssi yllytti, ikään kuin vastapainoksi aamupuoliselle ykstotiselle siveydelleen, jota vanhoja aikakirjoja lukenut Ramorny vertasi Scipion lujuuteen.

Pidot, huolimatta herttuan huonosta voinnista, jatkettiin turhan-aikuisella vallattomuudella paljon kohtuuden rajojen yli. Ja lieneekö siihen ollut syynä viinin väkevyys, vai ruumiillinen heikkous, vai, joka on luultavin, pulveri, jonka Dwining viimeiseen pikariin oli sekoittanut — mutta ainakin prinssi viimein, aterian lopulla, vaipui unenhorrokseen, josta tilasta ei häntä millään tavoin saatu heräämään. Ritari Ramorny sekä Dwining kantoivat hänet hänen kammariinsa, ottamatta apuun ketään muuta, paitsi yhtä miestä, jonka nimi myöhemmin tulee tietyksi.

Seuraavana aamuna ilmoitettiin että prinssi oli tarttuvaiseen tautiin sairastunut; sen vuoksi, ettei se muihin leviäisi, ei päästetty sairaan luokse ketään muita, paitsi hänen entistä tallimestariaan, Dwining'ia sekä yllä jo mainittua palvelijaa. Yksi heistä aina istui vuoronsa sairaan kammariissa, ja muut noudattivat kanssakäymisessään muun väen kanssa niin tarkkaa varovaisuutta, että luulo, prinssin sairastavan vaarallista, tarttuvaista tautia pysyi voimassa.

KAHDESNELJÄTTÄ LUKU.

Kun talvi-ilt' on pitkä, takan ääreen
Istahda kanssa kunnan vanhusten,
Ja kuule heidän tarinoitansa
Ajoista suruisista menneistä;
Ja ennen kuin sä sanot hyvästi,
Palkaksi heidän murhejutuistansa,
Mun häviöni kerro surkea.

Kuningas Rikard III,
5:s Näytös, 1:nen Kohtaus.

Aivan toisellainen, kuin mitä julkisesti ilmoitettiin Falkland'issa, olikin petetyn kruununperillisen todellinen kohtalo. Kunnianhimoinen Albanyn herttua oli päättänyt että hänen piti kuolla, saadakseen täten pois ensimmäisen ja pahimman esteen oman perheensä ja kruunun väliltä. Jaakko, kuninkaan nuorempi poika, oli pieni lapsi, joka sopivan tilaisuuden tullessa voitiin sitten helposti saada syrjälle sysätyksi. Pyrintö mahtavuuteen sekä viime aikoina syttynyt viha entistä herraa vastaan olivat tehneet Ramornyn kernaaksi apulaiseksi nuoren Rothsayn herttuan surmaamisen hankkeessa. Kullanhimo sekä luontainen ilkeys saattoivat Dwining'inkin siihen ahkerasti osaa ottamaan. Viekkaimmalla julmuudella oli päätetty huolellisesti karttaa kaikki väkivaltaiset keinot, joista voi jälkiä jäädä; prinssin hengen piti sammuman itsestään, sen kautta että hänen heikko ja nyt vielä pahanvointinen ruumiinsa saatettiin kaikellaisen puutteen alaiseksi. Skotlannin kruununperillistä — käyttääksemme Ramornyn sanoja toisessa tilaisuudessa — ei ollut aikomus murhata; hänen elämänsä vaan piti loppua.

Prinssin makuukammari Falkland'in tornissa oli erittäin sovelias tällöisen kauhean vehkeen toimeenpanoon. Pieniä, kaitoja rappusia myöten, joista tuskin oli tietoa, pääsi luukun kautta linnan maanalaisiin vankihuoneisiin; tätä käytävää myöten oli entisten linnan-isäntien ollut tapa salaa, valepuvussa käydä katsomassa mainittuin surkeitten huoneitten asukkaita. Samaa tietä myös veivät nuot konnat itsestään tietämättömän prinssin alas alimpaan käähkänään, niin syvälle vaan sisukseen, ettei luultu minkään ohkauksen tai huudon voivan siitä kuulua; ja samassa voi ovi telkeineen kauan aikaa kestää murtamis-yrityksiä, jos se paikka tulikin keksytyksi. Bonthron, joka siksi tarpeeksi oli tullut pelastetuksi hirsipuusta, oli halukkaana apulaisena tässä Ramornyn julmassa kostotyössä eksynyttä, petettyä herraansa vastaan.

Tämä konna meni taas alas vankihuoneeseen, juuri silloin kun prinssi alkoi toipua horroksestaan ja herätessään tunsu kuolettavan kylmyyden sekä raskaat kahleet, jotka tuskin vaan sallivat hänen liikahtaakaan kostealta olkivuoteeltaan. Rothsayn ensimmäinen ajatus oli, että tää oli kauheaa unta — toinen toi hänelle hämärän aavistuksen todellisesta tilasta. Prinssi huusi, huhusi — viimein vimmoissaan kiljahti — mutta ei tullut mistään apua eikä vastannut mikään muu kuin kaiku vankihuoneen holvatusta laesta. Tuo helvetin apulainen kuuli nämät tuskalliset huudot ja luki ne levollisesti palkkioksi soimaus- ja herjaus-sanoista, joilla Rothsayn herttua aikanaan oli puhunut ilmi vaistontapaisen inhonsa häntä vastaan. Vasta kun onneton nuorukainen uupuneena ja toivotonna oli vaiennut, päätti tuo raakalainen ilmaantua vankinsa silmien eteen. Telkeet vedettiin pois, lukko lusahti, prinssi kohotti itseään niin paljon kuin hänen kahleensa sallivat — punertava valo, joka pakoitti hänet silmiään ummistamaan, välkähti huoneen läpi, ja, taas ne avatessaan, näki hän edessään tuon kauhistavan miehen, jonka hän luuli kuolleeksi. Hän vaipui kammostuen maahan. "Minä olen tuomittu

ja ijankaikkisessa kadotuksessa", huusi hän; "ja helvetin inhottavin perkele on määrätty minua piinaamaan!"

"Kyllä minä olen elossa, armollinen prinssi", virkkoi Bonthron; "ja siksi että tekin saisitte elää ja elämästä iloita, tehkää nyt niin hyvin ja käykää ruokaan käsiksi".

"Päästä minut irti näistä kahleista", sanoi prinssi, "vapauta minut tästä vankihuoneesta — niin sinusta, vaikka kyllä olet konna, on tuleva rikkain mies koko Skotlannissa".

"Vaikka saisin kultaa saman verran kuin nuot kahleesi painavat", vastasi Bonthron, "niin mieluummin kuitenkin näkisin sinut raudoissa kuin ottaisin sen kullan! Mutta katsahdapas tänne — olithan aika herkkusuu — katsopas minkälaista apetta olen sulle hankkinut". Se konna pirullisella ilolla aukaisi raakaan vuotaan käärityn mytyn, joka hänellä oli kainalossa, ja näytti onnettomalle prinssille, heiluttaen tulisoihituansa edestakaisin sen edessä, äsken rungostaan erilleen hakatun häränpään, joka siihen aikaan oli Skotlannissa varma kuoleman ilmoitus. Hän pani sen prinssin vuoteen eli pikemmin pahnain jalkopuolelle maahan. "Sillä syö kovin ahneesti", sanoi hän; "mahtaa kulua pitkä aika, ennen kuin taas saat toisen aterian".

"Virka minulle vaan yksi asia, konna", kysyi prinssi, "Tietääkö Ramorny tästä?"

"Kuinkas muuten olisi sinut saatu viekoitetuksi tänne? — Teeri-parka, nyt olet, kun oletkin, satimessa!" vastasi murhamies.

Näin sanoen hän pani oven kiinni, telkeet kilahtivat, ja prinssi-parka jäi pimeyteensä, yksinäisyyteensä ja kurjuuteensa. "Voi minun isäni! — Minun profeetallinen isäni! — Tää sauva, jota käytin tuekseni, oli todellakin peitsi!" Mutta jättäkäämme jo seuraavat tunnit ja päivät, täynnä ruumiin vaivoja, täynnä sielun tuskia.

Yhtähyvin ei ollut Jumalan tahto, että tämä julma työ jäisi kostamatta. Vaikka muut linnan-asukkaat, joilla vaan oli tuo prinssin sairaus mielessä, eivät liioin pitäneet lukua Hanskurin Katrista eikä harpputyöstä, ei sallittu kuitenkaan näiden neitoin lähteä pois, ennen kuin olisi nähty minkä lopun tuo peloittava tauti oli saava ja oliko se todellakin tarttuvaista laatua. Näin pakoitettuina yhdessä olemaan nämät molemmat onnettomat tytöt tulivat hyviksi tuttaviksi, miltei ystäviksi; ja tämä ystävyys vielä kiintyi, kun Katri sai kuulla tämän harpputytön olevan sen saman, jonka tähden hän oli ollut Wynd'in Heikille suutuksissa. Katri sai nyt tietää että Heikki oli aivan viaton, ja kuulteli hartaasti Loviisan loppumattomia ylistyksiä uljaasta puolustajastaan. Harpputyttö, joka tunsu Katrin säädyn ja arvon ylemmyden, puhelikin mielellään aineesta, joka näkyi olevan kuulijalle niin mieleen; olipa hän kiitollisuudessaan sepittänyt seuraavan pienen laulunkin, jota sitten kauan ja yleisesti laulettiin Skotlannissa.

Sinilakki[38] sa,
Uros rohkea,
Paits vilppiä, paits pelkoa,
Sydämes luj' on sanassaan,
Ja kätes luja miekassaan.
Maailman halki etsikää,
Paras tok' on sinilakki tää!

Kyll' urho Saksan jalo on,
Ritari Franskan verraton,
Kun peitsell' alkaa taisteloa,
Ja poika Englannin kenties
Kaikist' on tarkin joutsimies;
Mut mailman halki etsikää,
Paras tok' on sinilakki tää!

Sanalla sanoen, vaikka laulutytön pahamaineinen elatuskeino muuten olisi ollut syynä, ettei Katri mielellään olisi seurustellut Loviisan kanssa, huomasi hän nyt, kun pakko kerran oli heidät yhteen seuraan saattanut, että se pieni soittoniekka oli varsin nöyrä ja toiselle kaikki mieliksi tekevä kumppali.

Tällä tavoin he elivät neljä, viis päivää ja keittivät itselleen ruokansa omassa huoneessaan, niin paljon kuin mahdollista välttääksensä kyökkipalvelijain silmiä, kenties myös pahoja sanoja. Kun niiden kanssa oli jotain välttämätöntä puhuttavaa, Loviisa, joka oli enemmän tottunut keinoja keksimään, luonteeltaan rohkeampi, ja halukas Kattrille mieliksi tekemään, kernaasti otti vaivakseen heidän yksinkertaisiin aterioihinsa tarpeellisten ruoasten hankkimisen ruokamestarilta sekä niiden valmistamisen hänen kotimaansa omituisella taidolla.

Kuudentena päivänä, vähää ennen päivällistä, oli harpputyttö lähtenyt ulos tälle asialle; ja raittiin

ilman hengittämisen tarvis taikka toivo, löytää vähäisen ruojoja ruoan höysteeksi tai kumminkin pari aikaista kukkasta pöydän koristeeksi, oli houkuttanut hänet linnaan kuuluvaan pieneen puutarhaan. Sieltä hän palasi huoneesensa tornissa kalmankelmeänä, haavanlehden tavoin vapisevana. Hänen pelästyksensä myös tarttui Katriin, joka töin tuskin vaan sai suustaan sanoja, kysyäkseen mikä uusi onnettomuus nyt oli tapahtunut.

"Onko Rothsayn herttua kuollut?"

"Pahempi vielä! He kuolettavat häntä nälällä!"

"Hullutusta!"

"Ei, ei, ei, ei!" vastasi Loviisa kuiskaamalla, ja hänen sanansa kiirehtivät niin tiheään peräkkäin, että Katri häntä tuskin ymmärsi. "Olin ruohoin haussa höysteeksi soppaan, koska te eilen sanoitte niitä mielellänne syöväne — silloin pieni koirani, joka oli tunkeunut tiheään rautatammi-viidakkoon, mikä kasvoi muutamista vanhoista raunioista tornin juurella, tuli vinkuen ja älisten jälleen ulos. Minä hiivin likemmäksi syytä siihen tiedustamaan — ja voi! silloin kuulin ähkäyksen niinkuin koska ihminen on viimeisessä tuskassa, mutta niin hiljaisen, ikään kuin se olisi tullut vaan sisimmästä syvyydestä. Viimein havaitsin sen tulevan kapeasta halenteesta muurissa, joka oli muratti-kasvilla peitetty. Ja kun panin korvani aivan liki sitä läpeä, kuulin selvään kuinka prinssi sanoi: 'Ei nyt enää voi kauan kestää', ja sitten hänen äänensä vaipui hiljaiseen rukoukseen".

"Armollinen Jumala! Puhuttelitko häntä?"

"Minä sanoin: 'Tekös te olette siinä, armollinen prinssi?' ja siihen tuli vastaus: 'Kuka minua sillä arvonimellä pilkkaa?' — Minä kysyin häneltä voisinko häntä jollakin tavoin auttaa, enkä unohda ikinä minkälaisella äänellä hän vastasi: 'Ruokaa!! — Ruokaa! — Minä kuolen nälkään!' — Ja sitten tulinkin tänne sitä teille virkkamaan. — Mitäs me nyt teemme? — Pitääkö huutaa talon väki liikkeelle?"

"Voi! se taitaisi olla hänelle pikemmin turmioksi kuin avuksi", sanoi Katri.

"Vaan mitäs me sitten teemme?"

"En oikein tiedä vielä", sanoi Katri, joka tärkeinä hetkinä oli neuvokas ja rohkea, vaikka tavallisissa tilaisuuksissa ei vetänyt kumppalilleen vertaa keksivässä sukkeluudessa. "En oikein tiedä vielä — vaan Bruцен suvun vesa ei saa jäädä avutta kuolemaan."

Näin sanoen hän otti pienen ruukun, jossa heillä oli soppansa, ynnä myös lihan, josta he sen olivat keittäneet, pisti muutamat ohukaiset leivät, jotka hän oli leiponut, päällysvaatteensa alle, viittasi kumppaliansa, heidän ateriaansa myös kuuluvaa maito-astiaa ottamaan, ja näin he kiirehtivät puutarhaan.

"Vai on meidän kaino kaunottaremmekin kerran ulkona?" virkkoi yksi palvelijoista, ainoa, joka tällä hetkellä heille vastaan sattui. Mutta Katri vaan meni eteenpäin vastaamatta tai muuten hänestä huolimatta, ja he pääsivät pieneen puutarhaan ilman mitään sen enempää häiritsemistä.

Loviisa näytti hänelle viidakolla peitettyä rauniokasaa, aivan tornin juurella. Siinä oli luultavasti ennen aikaan ollut joku kylkirakennus, ja tuo kaitainen, vankihuoneesen alas menevä ilmaläpi oli sen sisustaan päättynyt. Mutta rakennuksen rautessa oli läpi ulko-ilmaan asti jatkunut, niin että sen kautta nyt hämärä päivän säde pääsi alas syvyyteen, vaikka ne, jotka siellä kävivät, tulisoihutu kädessä, eivät sitä olleet voineet huomata.

"Tässä on kaikki aivan ääneti", virkkoi Katri, hetkisen aikaa tarkkaan kuulleltuaan. "Jumala taivaallinen auttakoon! Hän on kuollut".

"Pitää koettaa yhtä keinoa, vaikka se on vähän vaarallinen", virkkoi Loviisa ja helisytti harppunsa kieliä sormillaan.

Huokaus oli ainoa vastaus vankihuoneen pohjasta. Katri nyt uskalsi puhua. "Minä olen tässä, armollinen herra — olen teille ruokaa ja juomaa tuonut".

"Haa, Ramorny! Se pilkka on liian myöhäinen — minä jo kuolen", kuului vastaus.

"Hänen päänsä on sekava, eikä se olekaan ihme", ajatteli Katri; "mutta onpa kuitenkin toivoa, niin kauan kuin on hengen kipinä hänessä".

"Minä se olen, armollinen herra — Hanskurin Katri — minä toisin teille ruokaa, jos vaan sen saisin hyvin alas teidän luoksenne".

"Jumala sinua siunatkoon, tyttö! Minä jo luulin tuskani loppuneen, mutta rupeaapa se nyt taas kalvamaan suoliani, kun kuulen puhuttavan ruoasta".

"Ruoka on tässä, mutta kuinkas — voi kuinkas! — sen saamme alas teidän luoksenne? Tää rako on niin kapea ja muuri niin paksu! Mutta jopa nyt keinon keksinkin. Joutuun, Loviisa. Leikkaa minulle pajun vesa, pisin, minä löydät".

Harpputyttö täytti käskyn ja päästä halkaistun vavan avulla Katri laski alas useampia soppaan kasteltuja leipäpaloja, jotka näin yht'-aikaa soivat syömistä sekä juomista.

Onneton nuorukainen söi hiukan, suurella vaivalla, ja rukoili sitten tuhansia siunauksia alas auttajansa päälle. "Olin aikonut sinua himoni orjaksi", sanoi hän, "ja yhtä hyvin nyt pyydät pelastaa henkeäni. Mutta pakene jo pois ja pelasta itsesi".

"Me tulemme takaisin ja tuomme ruokaa, niin usein kuin vaan tilaisuutta tulee", sanoi Katri; mutta samassa harpputyttö nykäisi hihasta, viitaten häntä ääneti ja liikahtamatta olemaan.

Molemmat lymysivät raunioin väliin ja kuulivat nyt kuinka Ramorny ja lääkäri hartaasti puhelivat keskenään.

"Hän on vahvempi kuin luulin", virkkoi edellinen hiljaa käheällä äänellä. "Kuinka kauan Dalwolsy kesti Liddesdalen ritarin vankeudessa Hermitagen linnassa?"

"Kaksi viikkoa", vastasi Dwining; "mutta hän oli vahva mies, ja sai hiukan apua jyvistä, jotka karisivat lattian kautta hänen ylitsensä olevasta aitasta".

"Eikös olisi parempi lopettaa asia joutuisammin. Musta Douglas on tulossa tännepäin. Hän ei tiedä tästä Albanyn herttuan salaisuudesta. Hän on pyrkivä prinssin puheille; *pitää* siis olla loppu ennen kuin hän tulee".

He kulkivat edemmäksi, yhä jatkaen tätä salaista turmiollista keskusteluaan.

"Nyt riennetään torniin", virkkoi Katri, kun näki että he olivat lähteneet puutarhasta. "Olin ma keksinyt pakokeinon — itselleni — siitä nyt teemme pelastuskeinon prinssille. Maitotyttö tulee aina linnaan iltamessun aikana ja tavallisesti jättää päällysvaatteensa tuohon käytävään, kun hän viepi maidon kyökkiin. Ota sinä se vaate, kääri itses siihen kokonaan ja mene rohkeasti vartijan ohitse. Siihen aikaan hän on juovuksissa; niin että maitotyttönä estämättä pääset portista ulos sekä sillan yli, jos vaan astut tietäsi pelkäämättä. Sitten kiirehdi Mustan Douglas'in luokse; hän on meidän lähin ja ainoa apumme".

"Mutta", esteli Loviisa, "eikös hän juuri ole se sama julma herra, joka minulle häväistystä ja rangaistusta uhkasi?"

"Semmoiset kuin minä ja sinä", vastasi Katri, "eivät koskaan pysy koko tuntia Douglas'in muistossa, ei pahassa eikä hyvässä. Vie hänelle se sanoma, että hänen vävyänsä, Skotlannin kruununperillistä kuoletetaan — että hän petturein käsissä näantyy nälkään tässä Falkland'in linnassa, niin et saa ainoasti anteeksi, vaan vielä palkinnonkin päälliseksi".

"Palkinnosta en huolikaan", sanoi Loviisa; "itse tässä teossa on jo kyllin palkintoa. Mutta luullakseni on täällä pysyminen vaarallisempi kuin lähteminen — anna siis minun jäädä tänne prinssi-paran ruokkijaksi, ja lähde sinä apua noutamaan. Jos he tappavat minut, ennen kuin kerkiät takaisin, niin jätän sinulle mitättömän harppuni perinnökses ja pyydän sinua Charlot-parkaani hyvin kohtelemaan".

"Ei, Loviisa", vastasi Katri, "sinä olet tottuneempi ja enemmän oikeutettu vaeltaja kuin minä — mene sinä — ja jos, niinkuin kyllä saattaa tapahtua, sitten palatessas tapaat minut kuolleena, niin anna isä-paralleni tää sormus sekä kähärä tukastani, ja sano hänelle että Katri meni kuolemaan, yrittäessään pelastaa Bruce'n perillistä. Ja anna tää toinen kähärä Heikille; sano hänelle että Katri häntä viimeiseen hengenvetoonsa asti muisteli; ja että, jos olinkin hänen mielestään liian arka toisten ihmisten verestä, ei syynä ollut se, että olisin pitänyt omani liian kalliina".

He itkeä nyhkyttelivät näin kaulatuksin, ja vielä jaljillä olevat tunnit iltaan saakka kuuluivat parempien keinojen miettimisessä, miten vangille saataisiin ruokaa alas. Muun muassa he laittoivat, onteloita ruokoja yhteen pujottamalla torven, jota myöten voitaisiin hänelle juomistakin suuhun laskea. Viimein Falkland'in kylän kirkon kellot soittivat iltamessuun. Maitotyttö tuli lekkereineen, tuoden talonväelle maitoa, ja samassa myös saattaen sekä kuulustellen uusia sanomia. Tuskin oli hän kyökkiin astunut, niin harpputyttö, vielä kerran halattuaan Katria ja vakuutettuaan hänelle järkähtämätöntä uskollisuuttansa, hiljaa hiivi rappusia myöten alas, pieni koiransa kainalossa. Silmänräpäyksen kuluttua näki pelosta aivan hengästyksissä oleva Katri hänen huolettomasti astuvan laskusillan yli, maitotyttön

päällysvaatteen käärittynä.

"Oho", sanoi vartija, "aikaiseenpa palasit tänä iltana, Maija Priita! Eipä suurta iloa tuolla talossa — Niin, tyttö — tauti-aika on ikävä aika!"

"Minulta unohtui pykäläpuuni", vastasi neuvokas Franskalais-tyttö, "ja joudun takaisin ennen kuin kerkiäisi saada kerma-astian kuorituksi".

Hän riensi edelleen, karttaen Falkland'in kylän, ja poikkesi jalkapolulle, joka puiston kautta meni. Katri hengähti helpommin ja kiitti Jumalaa, kun näki Loviisan kaukaisuuteen katoavan. Vaan tulipa vielä toinen tuskanhetki Katrille, silloin kun karkulaisen pako tuli tietyksi. Se tapahtui niin pian kuin maitotyttö, viivyttyänsä tunnin ajan asialla, jonka olisi voinut kymmenessä minuutissa toimittaa, viimein teki lähtöä ja havaitsi, että joku oli hänen harmaan sarkatakkinsa vienyt. Ruvettiin asiata tarkoin tutkimaan; silloin talon piit muistivat harpputyön ja arvelivat hänen olevan sitä laatua, jotka mielellään vaihtavat vanhan takin uuteen. Vartija, kun häneltä ankarasti tiedusteltiin, ilmoitti nähneensä maitotyön jälleen lähtevän pois kohta iltamessun ajan jälkeen; ja kun maitotyttö itse tätä ajoi valheeksi, ei hänellä ollut muuta vastausta, kuin että se sitten mahtoi; olla perkele.

Mutta kun harpputyttöä ei mistään löytynyt, oli helppo arvata kuinka asia todella oli tapahtunut. Hovimestari siis meni Ramornylle ja lääkärille, jotka nyt melkein aina yhdessä olivat, ilmoittamaan, että toinen naisvangeista oli päässyt pakoon. Pieninkin seikka jo herättää syyllisen epäluulot. He katsahivat toinen toiseensa hämmästyksellä ja sitten menivät yhdessä Katrin pieneen kammariin, tiedustellakseen Loviisan pakoa ennen kuin hän olisi kerjinyt mitään peittämiskeinoja keksiä.

"Missäs on sinun seurakumppalisi, tyttö?" kysyi Ramorny ankaralla, käskeväisellä äänellä.

"Ei minulla ole mitään seurakumppalia täällä", vastasi Katri.

"Älä puhu joutavia", sanoi ritari; "minä tarkoitan harpputyttöä, joka vielä äsken asui sinun kanssas tässä kammarissa".

"Hän on lähtenyt pois, niin kuulin sanottavan", vastasi Katri; "hän kuuluu lähteneen noin tunti sitten".

"Ja minne?" kysyi Dwining.

"Kuinka", vastasi Katri, "minä voin tietää mitä tietä ainainen maankuljeksija lähtee kulkemaan? Hän oli varmaan kyllästynyt tähän yksinäiseen elämään täällä, joka on niin aivan toisellainen kuin nuot juhlapidot ja tanssit, joissa hän ammatissansa on tottunut käymään. Hän on lähtenyt pois, ja minä vaan ihmettelen sitä, että hän niin kauan viipyi".

"Se siis", sanoi Ramorny, "on kaikki, mitä sinulla on meille sanottavaa?"

"Kaikki mitä minulla on teille sanottavaa, ritari Ramorny", vastasi Katri lujasti; "ja vaikka prinssi itsekin rupeaisi minua tutkimaan, en voisi kertoa enempää".

"Ei tainne olla suurta pelkoa, että hän koskaan enää kunnioittaa sinua puheellaan", sanoi Ramorny, "vaikka ei hän kuolisikaan Skotlannin suruksi".

"Onko Rothsayn herttua niin pahasti sairas?" kysyi Katri.

"Ei ole apua, jos ei taivaasta", vastasi Ramorny, katsahdun ylöspäin.

"Sieltä toki voipi vielä tulla apua", sanoi Katri, "vaikkei ihmisavusta näyttäisikään toivoa".

"Amen!" lausui Ramorny suurimmalla ykstotisuudella ja Dwining'kin muodosti muotonsa sen mukaan, vaikka hänen näytti olevan vallan vaikea saada hillityksi ilkkuvaa, jos kohta hiljaista pilkkanauruansa, joka hänessä varsinkin aina tahtoi nousta, silloin kuin joistakin jumalisista asioista tuli puhe.

"Ihmisiäkö, maan päällä syntyneitä ihmisiäkö nämät ovat eivätkä ilmeisiä paholaisia, jotka näin rukoilevat Jumalaa prinssin puolesta, vaikka he pisara pisaralta imevät onnettoman herransa sydänverriä!" mutisi Katri, koska hänen molemmat tutkijansa tyhjin toimin olivat lähteneet. "Miksi taivaan nuolet nyt ovat nukuksissa? Mutta kyllä ne pian iskevät alas — ja voi! jos ne myös vielä voisivat pelastaa, samassa kun rankaisevat!"

Päivällis-aika, jolloin kaikki linnäväki istui ruoalla, oli se hetki, jonka Katri arveli sopivimmaksi kenenkään huomaamatta mennäkseen murin raolle. Odottaessaan sitä hetkeä huomasi hän tavattoman hyörimisen linnassa, jossa aina sen jälkeen, kun Rothsayn herttua vankihuoneeseen suljettiin, oli haudan hiljaisuus vallinnut. Laskusilta laskettiin alas ja nostettiin jälleen, ja sen ratinaan sekaantui hevosten kopina, kun huoveja läksi ulos ja taas tuli takaisin, ratsut uuvuksissa ja vaahdossa. Katri huomasi myös, että kaikki palvelijat, jotka hän sattui näkemään ikkunastaan, olivat aseissa.

Kaikesta tästä hänen sydämensä rupesi kovasti sykkimään, sillä se ennusti avun lähenemistä; ja paitsi sitä tuossa häärinnässä jäi pieni puutarha vielä enemmän käymättä. Viimeinkin tuli päivällis-aika. Katri oli hankkinut semmoisia ruoka-aineita, joita oli helpoin laskea alas onnettoman vangin luokse; hän oli sanonut juuri niitä erittäin haluavansa, ja kyökkimestari näkyi kernaasti tekevän hänelle mieliksi. Katri nyt kuiskasi muurin rakoon, ilmoittaen tuloansa — mutta ei kuulunut vastausta — hän puhui kovemmin, vaan kaikki oli ääneti.

"Hän nukkuu", mutisi Katri puoliääneensä, vaan samassa hän säpsähti ja huudahti, kun hänen takanansa eräs ääni vastasi: "Niin, hän on nukahtanut — vaan ijäksi".

Katri katsahti taaksensa — ritari Ramorny seiso siinä täysissä varuksissaan; mutta kypärin silmiverho oli auki ja hänen muotonsa oli enemmän kuolemaan tuomitun kuin tappeluun menevän soturin näköinen. Ramorny jatkoi puheensa ykstotisella äänellä, puoleksi niinkuin vaan olisi ollut merkillisen tapauksen huoleton katselija, puoleksi kuin siihen osallinen.

"Katri", virkkoi hän, "minä puhun sinulle totta. Hän on kuollut — sinä olet koettanut parastasi auttaaksesi häntä — nyt et enää voi mitään".

"En voi — en tahdo sitä uskoa", sanoi Katri. "Jumala minua armahtakoon! Rupeaisinhan epäilemään Jumalan kaikkivaltaa, jos uskoisin että niin ilkeä rikos on saanut tapahtua".

"Älä epäile Jumalan kaikkivaltaa, Katri, vaikka Hän on sallinut tuon irstailijan puuttua omiin pauloihinsa. Vaan tule nyt kanssani — minulla olisi jotain sanottavana, mikä sinua koskee. Tule, sanon minä", (sillä Katri viivytteli), "jos et tahdo jäädä tänne Bonthron-pedon tai tuon lääkärin Dwining'in armoille".

"Kyllä tulen", vastasi Katri; "ettehän kuitenkaan voi tehdä minulle muuta kuin mitä Jumala sallii".

Ramorny astui edeltä torniin, nousten ylös portaita portaitten perästä, tikapuita tikapuitten jälkeen.

Katrin rohkeus masentui. "En tahdo mennä edemmäksi", virkkoi hän. "Minnekä te minua viette? — Jos kuolemaan, niin voin kuolla tässäkin".

"Ainoasti tornin huipulle, hupsu", sanoi Ramorny, työntäen auki teljetyn oven, josta pääsi tornin holvikatolle. Siellä nähtiin miehiä nakkauskoneita laitokseen varustamassa, joutsipyssyjä virittämässä ja kiviä kasoihin latomassa. Mutta tätä puolustusväkeä ei ollut enempää kuin pari kymmentä, ja niissäkin Katri luuli huomaavansa epäilystä, kahdella päällä olemista.

"Katri", virkkoi Ramorny, "minun täytyy seisoa tässä paikassa; puolustukseni sitä vaati. Mutta voinhan puhua sinulle tässä paikassa yhtä hyvin kuin muuallakin".

"Puhukaa vaan", vastasi Katri. "Kyllä minä kuulen".

"Sinä olet, Katri, tunkeunut veriseen salaisuuteen. Onko sinulla myös lujutta sitä asiaa salassa pitää?"

"En ymmärrä mitä te tarkoitatte, ritari Ramorny", vastasi tyttö.

"Katsos. minä olen kuolettanut — murhannut, jos se sana mielestäs on oikeampi — entisen herrani, Rothsayn herttuan. Tuo hengenkipinä, jota sinun hyvytes vielä viritteli, oli helppo sammuttaa. Viimeisellä hetkellään hän huusi isäänsä. Sinua raukaisee — vaan pysy lujana — minulla olisi vielä enempää sanomista. Sinä nyt tiedät rikokseni, vaan et vielä mikä minua siihen on pakoittanut. Katsos! tää kinnas tässä on tyhjä — oikean käteni menetin minä hänen tähtensä; ja kun näin ei minusta enään ollut apua, hän hylkäsi minut niinkuin vanhaksi käyneen koiran; hän pilkkasi vahinkoani ja käski minua luostariin menemään — siinä muka nyt oli oleva asuntoni, ei enää saleissa ja palatseissa, missä oli ollut luonnollinen sijani! Huomaa se — surkuttele ja auta minua".

"Missä asiassa te vaaditte apuani?" kysyi vapiseva tyttö. "Enhän voi saattaa takaisin, mitä olette menettäneet, enkä myös olla puhumatta ilmi rikostanne".

"Sinä voit olla puhumatta, Katri, siitä, mitä tuossa viidakossa olet kuullut ja nähnyt. En vaadi muuta kuin lyhyt-aikuista unohtamista sinulta, jonka sana tulee uskotuksi jos sanot asian olleen niin tai näin. Sinun seurakumppalisi, tuon kometjantin, tuon ulkomaalaisen sanaa ei ole kukaan pitävä nuppuneulankaan arvossa. Jos tähän suostut, niin uskon henkeni sinun sanasi turviin, ja aukaisen portin noille tuossa, jotka lähenevät. Jos et lupaa olla vaiti, aion puolustaa tätä linnaa, siksikun joka mies olemme kaatuneet, ja sinut syöksen alas tältä tornin huipulta. Niin, katso vaan alas tuohon — ei se ole hyppäys, johon ajattelematta sopii käydä. Seitsemät portaat kiipesit tänne ylös suurella vaivalla ja, ahdistuneella hengästyksellä; mutta tältä huipulta alas syvyyteen olet lentävä joutuisammin kuin kerkiät huohtaakaan! — Anna lupauksesi, kaunis tyttö; sillä minä en tahtoisi sinulle tehdä pahaa,

vaikka kuitenkin olen luja päätöksessäni".

Katri seisoi siinä säikähtyneenä; ei ollut hänessä voimaa vastata tuolle hurjalle miehelle; samassapa Dwining'in tulo säästikin häneltä vastaamisen vaivan. Tämä puhui niillä nöyrillä kumarruksilla, jotka hänellä kaikkina aikoina olivat omituiset, ja samassa ainaisella, puoleksi hillityllä pilkallisella irvistyksellään, joka tuon nöyryyden valheeksi osoitti.

"En tee oikein, jalo ritari, kun tulen häiritsemään teidän seurustelemistanne tään kauniin neidon kanssa. Mutta minä tuonkin vaan pienen, mitättömän kysymyksen".

"Puhu, kiusanhenki!" sanoi Ramorny. "Pahat sanomat sinua huvittavat, vaikka itseäskin koskisivat, kunhan vaan samassa myös toisia ihmisiä koskevat".

"Hum! — hih — hii! — Tahtoisinpa vaan kysyä, onko teillä, jalo herra, aikomus tehdä se sankarityö ja puolustaa tätä linnaa yksinäisellä kädelläne — suokaa anteeksi — arvelin sanoakin: yksinäisellä käsivarrellanne? — Ei se kysymys ole aivan joutava; sillä minusta lienee vähän apua puolustuksessa, jos ette voi saada piirittäjiä houkutetuiksi pieniä rohtoja minulta ottamaan — hih, hii, hii! ja Bonthron on niin hyvässä sikahumalassa kuin vaan olut ja paloviina suinkin voi saada aikaan — vaan te, hän ja minä, siinä onkin koko linnäväkenne, jolla on halua tehdä vastarintaa".

"Mitä! — eikö ne toiset konnat tahdo taistella?" kysyi Ramorny.

"En ole ikinä nähnyt miehiä, joiden mieli vähemmin teki siihen temppuun", vastasi Dwining, "enpä koskaan ikinäni. — Mutta tuossapa tuleekin jo pari heistä. — *Venit extrema dies*[39] — hih, hii, hii!"

Eviot ja Buncle samassa lähenivät; heidän muotonsa osoitti synkkää lujuttua, niinkuin miehissä, mitkä ovat päättäneet vastustaa valtiastansa, jota kauan aikaa ovat totelleet.

"Mitä nyt!" sanoi Ramorny, astuen heille vastaan. "Miksi olette jättäneet paikkanne? — Miksi olet jättänyt vahtitornin, Eviot? — Ja sinä toinen, enkö ollut käsenyt sinua nakkauskoneita laitokseen panemaan?"

"Meillä olisi sananen teille sanottava, ritari Ramorny", vastasi Eviot. "Me emme huoli ottaa osaa tähän taisteluun".

"Mitä! Omat knaappiniko niskoittelevat minua vastaan?" huudahti Ramorny.

"Me olimme teidän knaappinne ja hovipoikanne, herra ritari, niinkauan kuin te olitte Rothsayn herttuan tallimestarina. — Mutta nyt käy huhu, että herttua ei enään ole elossa — me tahdomme tietää, onko siinä perää".

"Kuka petturi tuota tuommoista valhetta uskaltaa levittää?"

"Kaikki, jotka ovat käyneet tiedustelemassa metsän reunalla, herra ritari — minä itekin olin joukossa — tuovat samat sanomat. Harpputyttö, joka eilen karkasi linnasta, on levittänyt sen sanoman joka paikkaan, että Rothsayn herttua on murhattu taikka kumminkin kuoleman kielissä. Douglas on tulossa suuren voiman kanssa — —".

"Ja te, pelkurit, joutavan huhun tähden, luovutte herrastanne?" sanoi Ramorny vihastuneena.

"Herra ritari", sanoi Eviot, "antakaa Bunclen ja minun nähdä Rothsayn herttua ja kuulla hänen omasta suustaan käsky, että tää linna on puolustettava; jos sitten emme taistele viimeiseen veripisaraan asti, niin hirttäkää minut vaan korkeimman tornin huippuun. Mutta jos hän luonnolliseen tautiin on kuollut, niin tahdomme antaa tään linnan kreivi Douglas'in käsiin, joka nyt kuuluu olevan kuninkaan sijainen. — Taikka jos — Jumala siitä varjelkoon! — meidän jaloa prinssiä vastaan on kavaluutta harjoitettu, niin emme myöskään tahdo tulla rikokseen osallisiksi murhamiehiä aseillamme puolustamalla, oli ne kutka lienevätkin".

"Eviot", sanoi Ramorny, kohottaen kädettömän käsivarsi-tykkänsä, "jos ei tää kinnas tässä olisi tyhjä, niin ei sinulla olisi ollut kyllin elämästä jäljellä, keritäkses puhua ilmi kaksi sanaakaan tästä hävyttömästä puheestasi".

"Asia on niinkuin on", vastasi Eviot, "ja me vaan täytämme velvollisuutemme. Minä olen teitä kyllin kauan seurannut, ritari Ramorny, vaan tähän viimein seisahdutan ratsuni".

"Hyvästi sitten, ja periköön hiisi teidät kaikki!" huudahti vimmastunut paroni. "Käske tuoda hevoseni!"

"Meidän sankarimme aikoo lähteä karkuun", virkkoi lääkäri, joka hiljaa oli lähestynyt Katria, ennen kuin tyttö sen huomasi. "Katri, sinä olet taika-uskoinen hupsu, niinkuin kaikki muukin vaimonsuku; yhtähyvin on sinulla hiukkanen älyä, ja minä puhun siis sinulle, joka ymmärrät paremmin kuin tuo härkäläma ympärillämme. Nuo ylpeät vapaaherrat, jotka maailmaa hallitsevat, mitä ne ovat vastoinkäymisen hetkellä? — akanoita tuulessa. Annas että heidän moukkarikouransa tai heidän patsaanvahvuiset säärensä tulevat vialle, niin pyh! — koko urho on mennyt — miehuus ja rohkeus ei niissä ole mitään — jäsenet ja jänteret kaikki. Niin kauan kuin heillä on pedonkaltainen ruumiinvoimansa, he eivät ole vimmaista härkää paremmat — ota se pois, niin meidän ritari ja sankari makaa ähkien maassa, niinkuin härkäkin, jolta kinttusuonet on poikki hakattu. Ei niin ole viisas mies — niin kauan kuin hituinenkin tuntoa on tallella hänen rutistetussa tai silvotussa ruumiissansa, hänen miehuutensa on yhtä luja kuin ennen. — Katri, tän' aamuna minä aion sinua tappa; mutta nyt olen iloinen että sinä saat jäädä eloon ja kertoa kuinka tää mitätön lääkäri, tää pillerintekijä, tää pulverinsurvoja, tää myrkynsyöttäjä meni kuolemaan yhdessä uljaan ritari Ramornyn kanssa, joka jo on vapaaherra ja toivoi pääsevänsä Lindores'in kreiviksi. — Eläköön se korkea-arvoinen herra!"

"Vanha mies", sanoi Katri, "jos todellakin olet niin lähellä ansaittua rangaistustas, niin olisivat toisellaiset ajatukset sinulle paljon terveellisemmät kuin nuo turhanpäiväisen viisastelemiset ja hurjat kerskailemiset. — Pyri jonkun pyhän miehen puheille".

"Niin", vastasi Dwining ylenkatseella, "mun muka pitäisi turvata rasvaiseen munkkiin, joka — hih, hii, hii! — ei itsekään ymmärrä sitä lampaanlatinaa, mitä kartasta lukien jätkyttelee. Tuommainen muka olisi sopiva neuvon-antaja miehelle, joka on sekä Espanjassa että Arabiassa tieteitä harjoittanut! Ei, Katri, minä tahdon ripittäjäkseni semmoisen, jota silmän on hyvä katsella; siksi suon sinulle sen kunnian. — Katselepas nyt tuossa tuota meidän uljasta ritaria — hänen otsastaan tippuu hiki, hänen huulensa vapisevat tuskasta; sillä meidän uljas ritari — hih, hii, hii! — anelee armoa entisiltä palvelijoiltaan, eikä ole hänen kielsensä kyllin liukas, saadakseen heidät häntä kynsistään hellittämään. Katsopas kuinka kaikki hänen kasvonsa jänteet tempailevat, kun hän rukoilee noita kiittämättömiä pölkkypäitä, joille hän aina on täysin kourin jaellut lahjoja; eikä hän kuitenkaan pyytäisi muuta kuin saada sen verran ennakkomatkaa, yrittäessään pakoa, kuin mitä koirien edessä juoksevilla jänekselläkin on, jos hänelle oikeus ja kohtuus suodaan. Katso myös tota yrmeää, jörömäistä muotoa, noita maahanpäin luotuja silmiä, joilla kotipetturit, häilyen pelon ja häpeän vaiheella, kieltävät herraltansa sitä pikkuista pelastuksen toivoa. Ja nuo luontokappaleet olivat mielestään paljon parempia miehiä kuin minä. Ja sinäkin, hupsu tyttö, pidät jumalaasi niin halpana, että uskot, tuommoisten kurjain raukkain olevan hänen kaikkivaltansa luomia!"

"Ei! sinä paha mies, ei!" vastasi Katri innokkaasti. "Jumalani, jota palvelen, on luodessaan nuot miehet, suonut heille ne avut, joilla he olisivat voineet häntä tuntea ja palvella, ihmisveljiänsä varjella ja holhoa, pyhyttä ja hurskautta noudattaa. Heidän oma ilkeä sydämensä ynnä paholaisen kiusausten kanssa ovat tehneet heidät semmoisiksi kuin he nyt ovat. Voi tunkekoon tämä oppi myös sinunkin kiviseen sydämeesi! Jumala on sinulle suonut ymmärrystä enemmän kuin muille ihmisille, suonut sinulle silmät, millä tunkesit luonnon salaisuuksiin, suonut sinulle terävän älyn ja taitavan käden. Mutta ylpeytesi on kaikki ne hyvät avut myrkyttänyt ja tehnyt uskottomaksi jumalan-kieltäjäksi sen, joka olisi voinut olla kristityn seurakunnan viisaita miehiä!"

"Jumalankieltäjäksi, sanot sinä?" vastasi Dwining. "Onhan minulla kenties epäilykseni siinä suhteessa — mutta pian nyt saan nähdä, mitä perää siinä on. Tuossa jo tulee se mies, joka on lähettävä minut, niinkuin jo tuhansia ennenkin, siihen paikkaan, missä kaikki salaisuus selviää".

Katri käänsi silmänsä eräasen lääkärin osoittamaan lakeuteen metsässä ja näki sinä täyttä nelistä lähenevän ratsujoukon. Niiden keskellä liehui lippu, jonka, vaikka Katri ei voinut sen vaakunaa eroittaa, yleinen huuto hänen ympärillään tunnusti Mustan Douglas'in omaksi. Ratsumiehet seisahtuivat nuolenkannattaman päähän linnasta, ja airut kahden torvensoittajan kanssa lähestyi valtaporttia, missä hän, kovasti torviansa soitatettuaan, vaati vapaata pääsyä korkea-arvoiselle ja mahtavalle Archibald'ille Douglas'in kreiville, kuninkaan sijaiselle, jolla tätä nykyä oli kaikki kuninkaan valta käsissään. Hän käski samassa linnäväkeä, maankavaluuden rangaistuksen uhalla, aseensa maahan laskemaan.

"Kuulitteko te sen?" virkkoi Eviot Ramornylle, joka seisoi yrmeänä, kahden vaiheella. "Tahdotteko te käskää avata linnan portit, vai pitääkö minun — —"

"Ei, konna!" keskeytti ritari, "viimeiseen asti tahdon kumminkin olla käskijänä. Avatkaa portit, laskekaa laskusillat alas ja antakaa linna Douglas'in kreivin haltuun".

"No, sitä toki sopii sanoa miehuulliseksi vapaan tahtonsa osoittamiseksi", sanoi Dwining. "Samalla lailla myös nuot äsken kiljuvat vaskitorvet tuossa voisivat sanoa soittavansa omasta vapaasta tahdostaan ne sävelet, jotka likaiset soittajat niiden kautta torahduuttivat".

"Kurja mies!" sanoi Katri, "taikka ole ääneti, taikka käännä ajatuksesi ijankaikkisuuden puoleen, jonka

kynnyksellä nyt seisot".

"Ja mitäs se sinua koskee?" vastasi Dwining. "Et sillä kuitenkaan, tyttöseni, voi auttaa että kuulet mitä puhun, ja sinä olet sen kuitenkin sitten muille kertova, sillä sinun sukupuolesi ei sitäkään malta olla tekemättä. Perth'in kaupunki ja koko Skotlanti ovat kuulevat, minkälaisen miehen he kadottavat, kun Henbane Dwining kuolee!"

Rautavarusten kilinä nyt ilmoitti, että tulijat olivat hypänneet alas hevosen selästä, astuneet portista sisään ja par'-aikaa riisuiivat aseita vähäiseltä linnalaisjoukolta. Douglas'in kreivi itse nousi ylös tornin katolle muutamien miehiensä kanssa, joille antoi käskyn vangita Ramorny sekä Dwining. Toiset laahasivat hämmästyneen Bonthron'in esiin jostain kolosta.

"Näiden kolmenko hallussa prinssin hoito yksin-omaisesti oli, niin kauan kun hänen sanottiin olevan sairaana?" kysyi Douglas, jatkaen tutkintoa, jonka jo oli alhaalla salissa aloittanut.

"Ei kukaan muu saanut häntä nähdä, herra kreivi", vastasi Eviot, "vaikka minä kyllä tarjosin apuani".

"Neuvo meidät herttuan kammariin, ja vangit vietäkööt kanssamme. — Myös pitäisi täällä linnassa olla eräs vaimo-ihminen, jos ei hän jo liene murhattu tai piiloon viety — hän seurusteli tään harpputyön kanssa, joka ensiksi toi hätäsanoman".

"Tässä hän on, herra kreivi", sanoi Eviot, tuoden Katrin esiin.

Hänen kauneutensa sekä mielenliikutuksensa tekivät myös tuohon kovasydämiseen kreiviin jonkun vaikutuksen.

"Älä pelkää mitään, tyttö", sanoi hän; "sinä olet sekä kiitoksia että palkintoakin ansainnut. Kerro vaan minulle, niinkuin jos seisoisit Jumalan edessä, mitä tässä linnassa olet nähnyt ja kuullut".

Muutamilla sanoilla selitti Katri koko sen hirveän salaisuuden.

"Sinun puheesi", sanoi Douglas, "on sanasta sanaan yhtäpitävä harpputyön kertomuksen kanssa. — Näyttäkää meille nyt prinssin asunto".

He menivät siihen huoneeseen, jossa Rothsayn herttuan oli luultu asuvan; mutta avain oli poissa, niin että kreivin, sisään päästäksensä, täytyi väkisin särkeä ovi. Siellä löydettiin onnettoman prinssin laihtunut, likainen ruumis ikään kuin kiireissä vuoteelleen viskattuna. Murhamiesten aikomus oli epäilemättä ollut laittaa ruumis semmoiseen paikkaan, että näyttäisi hänen kuolleen luonnollista kuolemaa; mutta Loviisan paosta nousut hätä oli heidät hämmästyttänyt. Douglas katseli tätä harhatielle houkuteltua nuorukaista, jonka hurjat himonsa ja oikkunsa olivat saattaneet tämmöiseen ennen-aikaiseen, hirveään loppuun.

"Minulla oli loukkauksia kostettavana", sanoi hän; "mutta tää tämmöinen näkö poistaa kaiken vihan!"

"Hih hii! — olihan meillä aikomus laittaa kaikki", sanoi Dwining, "että olisi enemmän mieleen teille, kaikkivaltias herra kreivi. Mutta te tulitte liian äkkiä tänne, ja hätäisillä herroilla on hitaat palvelijat".

Douglas ei ollut kuulevinaan näitä vangin sanoja, niin tarkkaan hän katseli edessään makaavan ruumiin laihtunutta, kelmeätä muotoa ja kangistuneita jäseniä. Katri, joka mielenliikutuksesta jo oli pyörtymäisillään, viimein sai luvan lähteä pois tästä kauheasta paikasta, ja meni kaikkialla vallitsevan sekasorron läpi entiseen huoneeseensa, missä takaisintullut Loviisa hänelle kaulaan kavahti.

Douglas sillä välin jatkoi tutkimusta. Prinssin kangistuneesta kourasta löydettiin hius-suortuva, joka väriltään ja muulta näöltään oli Bonthron'in sysimustan tukan kaltainen. Näytti siis siltä, kuin, vaikka nälkä työn oli aloittanut, Rothsayn kuolemaan kuitenkin lopulla väkivaltakin oli ollut syynä. Salainen käytävä alas vankihuoneeseen, jonka avain löydettiin tuon alhaisemman murhamiehen vyöltä — itse vankeusluolan asema, rako sen seinässä, joka sen yhdisti ulko-ilmaan, ynnä myös kurja olkivuode permannolla, jolle kahleet vielä oli jääneet — kaikki nämät seikat täydesti todistivat Katrin sekä harpputyön kertomuksen todeksi.

"Älkäämme kauemmin viivytelkö silmänräpäystäkään", sanoi Douglas läheiselle sukulaiselleen Balvenyn herralle, kun he vankihuoneesta olivat ylös tulleet. "Viekää murhamiehet pois ja hirttäkää heidät linnan muurille".

"Mutta, korkea-arvoinen herra, jonkunlainen laillinen tuomio taitaisi olla kuitenkin sopiva", vastasi Balveny.

"Mitä varten?" kysyi Douglas. "Olenhan tavannut heidät teosta kiinni, ja kyllä minun edesvastaukseni kannattaa viipymätöntä mestausta. Mutta malttakaas — onhan meillä joitakuuta Jedwood'in miehiä

joukossamme?"

"Yhtäkyllin Turnbull'eja, Rutherford'eja, Ainslieitä y.m." sanoi Balveny.

"Pankaa sitten heistä lautakunta kokoon; he ovat kaikki hyviä miehiä ja rehellisiä, paitsi että elantonsa hankkimisessa hiukkasen koukkuja tekevät. Pitäkää te huoli noiden kavaltajain mestaamisesta, sill'-aikaa kuin minä istun oikeutta suuressa salissa, ja koetetaanpa valalautakuntako vai mestausmies ennen kerkiää saada tehtävänsä tehdyksi, me istumme Jedwood'in oikeutta — hirtämme kiireesti ja tutkimme hiljakseen".

"Malttakaa vielä, herra kreivi", sanoi Ramorny, "te saattaisitte muuten saada katua hätäilemistänne. Tahdotteko te sallia minun puhua teille pari sanaa muiden kuulematta?"

"En millään muotoa!" sanoi Douglas; "puhu vaan suoraan mitä sinulla lienee sanottavaa, kaikkein tässä läsnäolevain kuullen".

"Tietäkää sitten, te kaikki", virkkoi Ramorny kovalla äänellä, "että tää jalo kreivi tässä oli saanut kirjeitä Albanyn herttualta sekä minulta, jotka olivat lähetetyt tuon pelkurin ja petturin, Bunclen kautta — kieltäköön hän sen, jos tohtii — ja niissä oli se neuvo annettu, että prinssi vähäksi aikaa lähetettäisiin pois hovista ja pidettäisiin tässä Falkland'in linnassa".

"Vaan ei niissä ollut sanaakaan", vastasi Douglas tylyllä irvistelemisellä, "siitä että hänet piti viskata vankeuskomeroon — näännyttää nälällä — ja kuristaa. — Viekää pois ne konnat, Balveny; he saastuttavat jo Jumalan ilmaa liian kauan".

Vangit laahattiin nyt linnan muurille. Mutta sill'aikaa kun heille hirsipuuta varustettiin, pyysi lääkäri hartaasti saadakseen vielä kerran puhutella Katria, sielunsa autuuden tähden, niin hän sanoi — niin että tyttö, siinä toivossa että hänen paatunut sydämensä kukaties tällä loppuhetkellä oli heltynyt, suostui tulemaan muurille ja läsnä-olemaan tapauksessa, joka häntä muuten kammotti.

Hän näki Bonthron'in humalapäissään aivan tietämätönnä kaikesta; Ramorny, jolta ritarivaruksensa oli riisutut, turhaan koetti peitellä pelkoansa ja puhui papin kanssa, jonka apua hän oli pyytänyt; ja Dwining oli sama nöyrän- ja kohteliaannäköinen, matelevainen olento kuin aina ennenkin. Hänellä oli kädessään pieni hopeakynä, jolla oli jotain pärmäliuskaan kirjoittanut.

"Katri", sanoi hän, "hii, hii, hii! — minä tahtoisin puhua sinulle uskonnostani".

"Jos niin on aikomuksenne, miksi tahdotte minulle puhuen tuhlata aikanne? — Puhukaa tälle pyhälle isälle tässä".

"Tuo pyhä isä", virkkoi Dwining. "Hii, hii, hii! — jo palvelee samaa jumalaa kuin minäkin. Siksi tahtoisin mielummin saada sinut käännättämällä uuden palvelijan lisään epäjumalani alttarin eteen. Tämä pärmäliuskanen on sinulle ilmoittava, kuinka pääset minun kappeliini, missä sitä jumalaa niin usein olen täydessä turvassa palvellut. Siinä olevat kuvat jätän sinulle perinnöksi, suoraan sanoen sentähden että vihaan ja ylenkatson sinua hiukkasta vähemmin kuin ketään muuta noista hupsuista raukoista, joitten kanssa minun on täytynt tähän asti seurustella niinkuin vertaisteni kanssa. Ja nyt lähde! — taikka jää tänne ja katso, tekeekö myrkyneittäjän loppu hänen elämänsä valheeksi".

"Pyhä Neitsyt varjelkoon!"

"Ei", virkkoi lääkäri, "minulla on vaan yksi sana sanottava, ja tuo uljas aatelisherrakin sen kuulkoon, jos tahtoo".

Ritari Balveny lähestyi jollakin uteliaisuudella; järkähtymätön lujuus tässä miehessä, jolla ei ollut koskaan ollut miekka kädessä, rautapaita ryntäillä, ja joka ruumiinrakennukseltaan melkein oli vaivainen kääpiö, tuntui hänestä melkein noituudelta.

"Te näette tään pikkuisen kapineen tässä", virkkoi pahantekijä, näyttäen kynäänsä. "Mutta sen avulla voin kuitenkin päästä itse Mustan Douglas'inkin kynsistä".

"Älkää antako hänelle läkkiä eikä paperia", kielsi Balveny kiireesti, "ettei hän kirjoita itselleen jotain loitsulukua".

"Ei se ole niin, älkää pahaksi panko, viisas ja uljas herra — hii, hii, hii!" sanoi Dwining tavallisella hihityksellään, ja väänsi auki kynän kärjen, jonka sisässä oli jotain pesusienien tapaista, ei suurempi palanen kuin herne vaan. "Katsokaas nyt, näin — —" sanoi vanki ja pyykkäisi sen suuhunsa. Se vaikutti samassa silmänräpäyksessä. Hän kaatui kuoliaksi heidän eteensä, tuo ylenkatseellinen irvistys yhä vielä muodossansa.

Katri kiljahti ja juoksi pois, pyytäen kiireisellä alas-astumisella päästä tuota kauhistusta näkemästä. Ritari Balvenykin silmänräpäyksen ajaksi hämmästyti, vaan sitten huusi: "Se voipi olla noitakonsti! Hirttäkää hänet muurille, olkoon kuollut tai elävä. Jos hänen ilkeä henkensä vaan on hetkiseksi muualle paennut, niin se palatessaan on tapaava ruumiinsa niskat poikki".

Hänen käskynsä täytettiin. Sitten tuli Ramornyn ja Bonthron'in vuoro. Jälkimmäinen hirtettiin, oikein käsittämättäkään mitä hänelle aiottiin tehdä. Ramorny, joka oli kalmankelmeä, vaan jossa yhä vielä paloi sama ylpeys, mikä oli ollut hänen turmionsa, muistutti olevansa ritari, jonka tähden vaati itselleen kuolemaa miekan kautta hirsinuoran sijaan.

"Douglas'in ei ole tapa peruuttaa tuomioitansa", sanoi Balveny. "Mutta yhtähyvin on sinulle kaikki oikeus ja kohtuus tapahtuva. Käskekää kokin tulla tänne kyökkikirveensä kanssa". — Käsketty palvelija ilmautui. — "Mitäs niin vapiset, lurjus?" kysyi häneltä Balveny. "Katsos, sinun tulee kirveellä hakata kultakannukset pois tään näin miehen kantapäistä. — Ja nyt, Juhana Ramorny, et ole enää ritari, vaan roisto. — Vie hänet hirsipuuhun, pyöveli! Hirtä hänet kumppaliensa keskelle, ja korkeammalle kuin muut, jos niin sopii".

Neljännestunnin kuluttua Balveny meni alas Douglas'ille ilmoittamaan, että pahantekijät oli saaneet loppunsa.

"Sitten ei ole apua pitemmästä tutkimisesta", sanoi kreivi. "Mitä te sanotte, hyvät lautamiehet, olivatko nuot miehet maankavaluuteen syypäät — olivatko vai ei?"

"Olivat", huusivat taipuvaiset lautamiehet liikuttavalla yksimielisyydellä, "ei ole mitään lisää todistusta tarvis".

"Soittakaa sitten torvia ja noustaan hevosen selkään — mutta ainoasti omat palvelijani tulee kanssamme. Ja pitäköön joka mies suunsa tässä tapahtuneitten seikkain suhteen, siksi kun ne saatetaan kuninkaan tietoon, joka ei käy laatuun, ennenkuin tuo tappelu Palmusunnuntaina on ollut ja loppunut. Käskekää seuraamme tulevat miehet erilleen muista, ja varoittakaa jokaista, seuratkoon kanssamme tai jääköön tänne, että se, joka loruja suustaan laskee, on kuollut mies".

Muutamien minuuttien kuluttua kreivi Douglas jo istui hevosen selässä ja niin myös hänelle seuralaisiksi valittu joukko. Sanansaattaja lähetettiin hänen tyttärelleen, Rothsayn herttuan leskelle, että hän menisi suoraan Perth'iin, Lochleven-järven rantaa myöten, Falkland'iin poikkeematta, ja että hän ottaisi suojansa alle Hanskurin Katrin sekä harpputytön, henkilöinä, joiden turvallisuudesta kreivi piti surua.

Ratsastaessaan metsän kautta katsahtivat he vielä kerran taakseen ja näkivät hirtettyin ruumisten roikkuvan tuolla, ikäänkuin kolmena mustana pilkkuna linnan muurissa.

"Käsi on nyt saanut rangaistuksensa", virkkoi Douglas, "mutta kukapa vaatii edesvastaukseen pään, jonka käskystä tämä teko tehtiin?"

"Te tarkoitatte Albanyn herttuaa?" kysyi Balveny.

"Niin teen, orpana; ja jos saisin noudattaa sydämeni mielitekoa, niin nostaisin siitä kanteen häntä vastaan, sillä minä olen varma, että hän tään teon oli käskenyt, mutta ei meillä ole mitään todistusta siitä, ei muuta kuin suuri epäluulo, ja Albanyn herttuaan ovat Stuart-suvun lukuisat ystävät kiintyneet, joille todella, kuninkaan kykenemättömyyteen sekä Rothsayn irstaisin tapoihin nähden, ei jäänytkään muuta ehtoa, päällikköä itselleen ottaessaan. Jos minä siis rikkoisin liiton, minkä äsken olen Albanyn herttuan kanssa solminut, niin siitä syntyisi välttämättömästi keskinäissota, ja se olisi meidän Skotlantiparan turmio, nyt kun sitä ulkoakin sota-vaara uhkaa tuon petturin March'in kreivin avulla maahan ryntäävältä Percyltä. Ei, Balveny — Albanyn herttuan rangaistus täytyy jättää Jumalan käsiin, joka oikealla ajallansa kyllä on kostava tään pahanteon hänelle sekä hänen suvulleen".

KOLMASNELJÄTTÄ LUKU.

Koht' alkaa: sydän sykkivi,
Hi'otut miekat on;
Nyt nähdään ken on pelkuri,
Ken urho peloton.

Sir Edwald.

Muistakaamme nyt, että Simo Hanskurin kauniin tyttärensä kanssa oli täytynyt kiiruhtaa pois kotoa, kerkiämättä ilmoittaa Heikille peloittavaa syytä lähtönsä eikä edes lähtönsäkään. Rakastaja siis, samana aamuna tullessaan Curfew-kadulle, ei saanutkaan kuulla kunnan hanskurin sydämellistä tervehdystä, eikä myös tullut hänelle osaksi tuo Huhtikuun-ilman tapainen, puoleksi iloinen, puoleksi moittivainen kohtelu sulaisen Katrin puolelta, mikä hänelle oli luvattu. Sen sijaan hän sai sen hämmästyttävän tiedon, että sekä isä että tytär olivat aikaiseen aamulla lähteneet matkaan, tunteettoman miehen kutsusta, joka oli huolellisesti peittänyt kasvonsa näkymättömiksi. Tähän ilmoitukseen Dorothea, josta jo tiedämme, minkälainen mestari hän oli pahaa aavistamaan ja myös pahoja aavistuksia muille ennustamaan, vielä katsoi hyväksi lisätä, että hänen isäntänsä tyttäreineen epäilemättä olivat Vuoristoon paenneet, välttääksensä pelättyä poliisin tuloa. Heidän lähdettyään oli näet pari, kolme poliisia käynyt talossa, jotka kuninkaan määräämän tutkijakunnan nimessä olivat hakeneet läpi kaikki huoneet, painaneet sineetin niihin arkkuihin, missä luultiin papereita olevan tallella, ja jättäneet kirjallisen haaston isälle sekä tyttarelle, pilttouden uhalla määrättyinä päivänä tutkijakunnan eteen tulemaan. Kaikki nämät pahat sanomat Dorothea huolellisesti ilmoitti mitä mustimmalla tavalla, ja ainoa lohdutus, jonka hän pelästyneelle rakastajalle antoi, oli se, että isäntä oli käskenyt Heikkiä rauhallisesti Perth'iin jäämään ja luvannut pian laittaa sanomia. Tämä peruutti sepän ensimmäisestä päätöksestään, kohta myös lähteä Vuoristoon heidän kohtaloonsa osalliseksi, tuli, mikä tulikin.

Mutta sitten hän muisti monet riitansa useampain Duhele-clan'in miesten kanssa, ja varsinkin vihollisuus-välinsä Conachar'in kanssa, joka nyt oli päälliköksi kohonnut. Tarkemmin tätä ajateltuaan, hän ei siis voinut olla huomaamatta, että hänen kutsumaton tulonsa heidän turvapaikkaansa pikemmin voisi olla esteeksi heille muuten luultavasti suodulle turvalle, kuin miksiäkään avuksi. Heikki hyvin tiesi, että Simo oli vanha tuttava Duhele-clan'in päällikön kanssa, josta oli arvattava, että hän saisi suojaa; mutta tälle suojan suomalaiselle oli sepän tulo varmaankin oleva haitaksi, eikä hänen urhollisuudestaan olisi ollut suurta apua kahakassa koko kostonhimoisen Vuorelaislauman kanssa. Samassa kuitenkin hänen sydämensä sykähteli vihasta, kun hän ajatteli, että Katri nyt kokonaan oli nuoren Conachar'in vallan alla, jonka rakkautta Perth'in kaupungin Kaunottareen seppä ei voinut epäillä, ja jolla nyt oli niin hyvä tilaisuus onnellisesti edistää asiataan. Mitä jos se nuori päällikkö pani tyttären suostumuksen isälle suotavan suojan ehdoksi? Heikki ei epäillyt Katrin rakkautta; mutta tytön koko sydän oli niin itsensä alttiiksi antavainen ja niin hellä isälle, että, jos rakkaus pantiin toiseen vaa'an lautaseen, isän turvallisuus, kenties henki toiseen, oli suuresti, peloittavasti epäiltävä, tokko ei edellinen liian kepeänä kiepsahtaisi ilmaan. Tutkistellen näissä ajatuksissaan, joista ei meidän kuitenkaan huoli sen enempää puhella, hän oli päättänyt pysyä kotona ja odottaa ukon lupaamaa sanomaa. Se tuli, vaan ei hänen huolensa siitä helpottunut.

Ritari Charteris ei unohtanut lupaustansa, antaa sepälle tietoa pakolaisten aikeista. Mutta siinä häiriössä, jonka sotaväen kulku par'-aikaa synnytti, hän ei saattanut itse lähteä sanaa viemään. Hän siis antoi sen toimen uskotulle miehelleen, Kitt Henshaw'lle. Mutta tämä kunnan mies, niinkuin lukija jo tietää, oli Ramornyn palkoissa, jonka huolena oli saada Katrin todellinen olopaikka salatuksi kaikilta ihmisiltä, erittäin niin rohkealta ja toimelliselta rakastajalta kuin Heikki. Henshaw siis antoi huolestuneelle sepälle sen tiedon, että hänen ystävänsä hanskuri oli hyvissä turvissa Vuoristossa; ja vaikka hän Katrista ei sitä aivan suoraan sanoin vakuuttanut, ei hän myös juuri vastustanut sepän luuloa, että tyttärkin, samoin kuin isä, oli Duhele-clan'in suojan alla. Muuten hän ritari Charteris'in nimessä lisäsi sen vakuutuksen, että molemmat voivat hyvin, sekä sen kehoituksen, että heidän turvallisuudelleen niinkuin myös Heikille itselleen olisi hyödyllisin, jos seppä vaan pysyisi alallaan, odotellen tapausten menoa.

Vaikka tutkistellen sydämessään, päätti siis Heikki Seppä olla alallansa, siksi kun saisi varmempia tietoja. Sillä välin hän valmisteli rautapaitaa, josta piti tulla parhaiten taottu, hienoimmin hiottu, mikä vielä hänen taitavista käsistään oli lähtenyt. Tämä mestarityö oli hänelle enemmän mieleen kuin mikään muu, mihinkä hän olisi voinut ruveta, ja antoi hänelle hyvän syyn sulkea itsensä pajaansa, välttämättä ihmisten seuraa, missä joka päivä syntyvät yhä uudet juorupuheet ainoasti häiritsivät hänen rauhaansa ja olivat hänelle kiusaksi. Hän päätti luottaa Simo-ukon hartaasen ystävytyteen, Katrin uskollisuuteen sekä ylituomarin suosioon; olihan viimeinmainittu niin suuresti kiittänyt Heikin urhoollisuutta taistelussa Bonthron'ia vastaan, eikä siis suinkaan, niin seppä toivoi, voinut jättää häntä auttamatta tänä hädän hetkenä. Mutta päivä vieräi päivänsä perästä, ja Palmusunnuntai jo oli aivan lähellä, kun ritari Charteris, tultuaan kaupunkiin muutamain aiottua taistelua koskevain varustusten vuoksi, läksi käymään Wynd'in sepän luona.

Hän astui pajaan hänessä muulloin tavattomalla surkuttelevaisella muodolla, josta Heikki kohta arvasi hänen tuovan pahoja sanomia. Seppä säikähtyi, ilmaan jo kohotettu vasara jäi hetken iskemättä kuumaan rautaan, ja Heikin käsi, jolla muulloin oli jättiläisen voima, raukeni niin voimattomaksi, että ase oli pudota kourasta ja Heikki ainoasti töin tuskin sai sen kunnolla lasketuksi maahan.

"Heikki-parka", virkkoi ritari Charteris, "minun sanomani eivät ole hyviä, — ei ole kuitenkaan vielä varmaa, onko niissä perää; ja jos ne ovatkin totta, sinunkaltaisen kelpo miehen ei pitäisi antaa niiden kovin masentaa mieltä".

"Jumalan tähden, korkea-arvoinen herra", sanoi Heikki, "toivonpa että te ette tuo mitään pahoja sanomia Simo Hanskurista tai hänen tyttärestään?"

"Mitä heitä itsiään koskee", vastasi ritari Charteris, "he ovat terveenä ja hyvissä turvissa. Mutta mitä sinuun tulee, minun sanomani ovat pahaa laatua. Kitt Henshaw on, arvaan ma, antanut sinulle tiedoksi, että minä koetin saada Katrille hyvän turvapaikan kunnian-arvoisen rouvan, Rothsayn herttuan puolison luona. Mutta se rouva ei olekaan pyyntöni suostunut, ja Katri on tullut lähetetyksi isänsä luoksi Vuoristoon. Mutta pahin sanoma on vielä virkkamatta. Olethan kenties kuullut, että Gilchrist Mac-Ian on kuollut, ja että hänen poikansa Eachin, joka Conachar'in nimellä oli täällä Perth'issä Simo-ukon opissa, nyt on Duhele-clan'in päällikkö. Ja kuulinpa eräältä palvelijaltani, suuren huhun käyvän siinä clan'issa, että nuori päällikkö kosii Katria puolisoikseen. Palvelijani sai tämän kuulla (salaisuutena kuitenkin), käydessään Breadalbanen kulmalla muutamia taistelua koskevia asioita varustamassa. Se huhu ei ole varma; mutta, Heikki, se näyttää varsin luultavalta".

"Näkikö, korkea-arvoinen herra, teidän palvelijanne Simo Hanskuria ja hänen tytärtään?" kysyi Heikki, vaivalla vetäen henkeänsä ja rykäisten, salatakseen mielenliikutustansa ylituomarilta.

"Ei", sanoi ritari Charteris; "Vuorelaiset näkyivät olevan epäluuloisia eivätkä päästäneet miestä ukon puheille; ja hän pelkäsi suuttuttavansa heitä, jos pyysi saada nähdä Katria. Paitsi sitä hän ei osaa gaelin kieltä, eikä taas se, joka hänelle asian kertoi, taitanut liioin meidän kieltämme; voisi siis asiassa olla joku erehdys. Yhtähyvin on semmoinen huhu liikkeellä, ja minä katsoin parhaaksi ilmoittaa sen sinulle. Mutta voitpa olla ihan varma ettei häät vielä tule ennen Palmusunnuntaita; ja minä kehoittaisin sinua aivan alallas pysymään, siksi kun saamme kuulla asian kaikin haaroineen; sillä varmuus on aina hyvä asia, vaikka koskisikin sydämeen. — Mene nyt raatihuoneeseen", lisäsi hän, vähän aikaa vaitioltuaan, "neuvoittelemaan taistelukentän varustamisesta North-Inch-lakeudelle. Sinua siellä olis tarvis".

"En mene, hyvä herra".

"No no, seppä-rukka, kylläpä näen lyhyestä vastauksestas, että seikka on sinun mieles karvaaksi tehnyt; mutta onhan, kun onkin, vaimoväki aina kuin tuuliviirit, se on totinen tosi. Salomo ja moni muukin ovat sen ennen sinua saaneet kokea".

Näin puhuttuaan ritari Charteris läksi, siinä lujassa uskossa, että hän oli lohduttajan virkaa erinomaisten tyydyttävällä tavalla toimittanut. Mutta aivan toiselta tuntui onnettoman rakastajan sydämessä, hänen sanomiaan sekä lohdutuksiaan kuullellessa.

"Onpa", virkkoi sitten seppä katkerasti itsekseen, "meidän ylituomari aika kelpo mies; pitääpä hän maar' ritari-nimensä niin korkeassa arvossa, että, jos hän joutaviakin loruelee, halvan miehen tulisi sitä järkipuheeksi sanoa, aivan kuin meidän myös täytyisi väljähtynyttä olutta kiittää, jos se meille tarjottaisiin tuon korkean herran hopeahaarikasta. Vaan miltäs tää kaikki kuuluisi, jos asia olisi vähän toinen? Annas että olisin vieremässä alas Corrichie Dhu vuoren jyrkästä kupeesta ja että, juuri ennen kuin syvyyden reunalle olisin ehtinyt, herra ylituomari tulisi siihen ja huutaisi: 'Heikki kas tuossa on pohjaton kuilu, ja kovin on mieleni paha, kun täytyy sinulle ilmoittaa, että sinä päistikkään olet siihen putoomaisillas. Mutta älä kuitenkaan ole milläskään; saattaahan Jumala vielä panna jonkun kiven tai pansaan eteen esteeksi putoukselles. Yhtähyvin arvelin sinulle tekevän hyvää, saada tietää pahinta, mikä sinulle kohta mahtanee tulla osaksi. En juuri tiedä, kuinka monta sataa jalkaa se kuilu lienee syvä, mutta kylläpä siitä saat selvän, kun olet pohjassa, sillä varmuus on hyvä asia. Ja kuulepas, milloinkakin tulet meille keilisille?' — Ja tuommoisia lorujako hän syöttää minulle, kun hänen ystävän tavoin pitäisi koettaa pelastaa minun mies-paran niskani taittumasta! Kun tätä ajattelen, melkein vimmastun hurjaksi, niin että tahtoisin ottaa moukkarini ja sillä lyödä rikki ja mäsäksi kaikki ympärilläni. Mutta koetanpa kuitenkin hillitä mieltäni; ja jos tuo Vuoriston korppi, joka itseänsä kotkaksi kehuu, uskaltaa minun kyyhkyyseeni iskeä, niin hän saa kokea, osaako Perth'in porvarit virittää jouta vai ei!"

Nyt oli Torstai ennen tuota turmion tuottavaa Palmusunnuntaita, ja molemminpuolisia taistelijoita odotettiin tuleviksi seuraavana päivänä, niin että heillä piti olla Lauvantai-päivä tallella levähtämistä, virvoittamista sekä tappeluun valmistumista varten. Kaksi, kolme kummaltakin puolelta oli jo ennen lähetetty kuulustamaan leiripaikkaa pienelle joukolleen sekä muita asioita, jotka olivat tarpeelliset, siksi että tappelu tulisi hyvin järjestetyksi. Heikki ei siis kummastunut, kun näki pitkän, vahvan Vuorelaisen uteliaasti tirkistelevän Wynd-kadulla, sillä tavoin kuin metsäläiset aina ällistellen katselevat sivistyneemmän maan outoja ihmeitä. Heikin sappi paisui tuon miehen näöstä, osaksi jo hänen kansallisuutensa tähden, jota kunnan seppä syntymisestäään saakka inhosi, ja vielä enemmän sen vuoksi, koska hän huomasi mainitun miehen käyvän Duhele-clan'in omituisessa vaateparressa. Hänen lakkiinsa tikattu tammenlehti vielä lisäksi ilmoitti, että Vuorelainen kuului nuoren Eachin'in

henkivartijoihin, joiden voimasta taistelussa heidän heimonsa niin suuria toivoi.

Heikki meni pajan sisään, sillä sen miehen näkö alkoi jo hänen vimmaansa nostaa. Hän tiesi että tää Vuorelainen tuli määrättyyn juhlalliseen taisteluun eikä siis saanut mihinkään mitättömään kahakkaan ryhtyä; senvuoksi seppä kumminkin tahtoi välttää kaikkea rauhallista puhetta hänen kanssaan. Mutta ei aikaakaan, niin pajan ovi temmattiin auki, ja Gaeliläinen astui sisään liehuvassa vaipassansa, joka hänen todellista vahvuuttansa vielä näkyi enentävän; hänen astuntansa oli ylpeä, niinkuin miehen, joka tietää olevansa arvoltaan suurempi niitä, joiden kanssa on tekemisiin rupeeva. Hän seisahtui, katsahti ympärilleen, ja näkyi luulevan, että häntä kohteliaisuudella tervehdittäisiin sekä ihmeellä ihaeltaisiin. Mutta Heikin ei tehnyt mieltä tehdä tuon ylpeän tulokkaan mieliksi; hän vaan takoa kalkutteli rintarautaa, joka oli alaisimmalla, ikään kuin ei olisi vierasta huomannut.

"Sinä on *gow chrom* (koukkusääri seppä)?" kysyi Vuorelainen.

"Ne, jotka mielellään itsekin olisivat samoja vääräsääriä, ovat minulle panneet sen köllin", vastasi Heikki.

"Ei minä pahaa tarkoittakaan", sanoi Vuorelainen; "minä tuli vaan ostamaan rautahaarniskaa".

"Korjaa vaan paljaat kinttus pois täältä", sanoi seppä. "Minulla ei ole rautahaarniskaa myötävänä".

"Jos ei nyt olisi vaan kaksi päivää ennen Palmusunnutaina, niin minä saisi sinut pian veisaamaan toinen virsi", tiuskasi Gaeliläinen.

"Ja koska se päivä on niin lähellä", virkkoi Heikki yhä vaan samalla ylenkatseellisella huolettomuudella, "niin ole niin hyvä ja korjaa luusi".

"Sinä on epäkohtelias junkkari; mutta minä myös on *fir nan ord* (vasaramies), ja siis minä tietää että seppäkin on tulinen silloin kun hänen rauta".

"Jos itse olet vasaramies, niin laita itselles itse rautahaarniska", vastasi Heikki,

"Ja niinpä minä tekisi, eikä suinkaan, vaivaisi sinua sillä asialla. Mutta ihmiset sanovat, että sinä, *gow chrom*, lukee lukuja ja laulaa loitsuja niiden miekkojen sekä haarniskain yli, joita taot, niin että sinun teräsi leikkaavat teräsrenkaita niinkuin paperia, ja rautapelti- tai rengaspaitasi kilpistytävät pois peitsiä niinkuin nuppuneuloja".

"Teille oppimattomille pakanoille voi syöttää mitä lorua hyvänsä, joita ei kristityt miehet otakaan korviinsa", sanoi Heikki. "Minä viheltelen ja laulan työssäni mitä milloinkin suuhun sattuu, niinkuin muutkin rehelliset ammattimiehet, ja tavallisesti se on tuo Vuorelaislaulu:

"Ohhoh noita Pyövelinportaita! [40] Vasarani aivan itsestään käypi sen laulun tahdin mukaan".

"Veikkonen, joutavaa työtä on hevosen kannustaa, kun jalkat on kammitsassa", sanoi Vuorelainen ylpeästi. "Minä ei saa nyt taistella, eikä sopi uljas mies härsyttää näin".

"Naulat ja vasara! oikeassa olet siinä asiassa", sanoi seppä, muuttaen puhetapaansa. "Mutta puhupas suusi puhtaaksi kerrassaan, veikkonen, mitäs sinä minulta tahtoisit? En ole nyt leikkituulella".

"Rautapaita minun päällikölle, Eachin Mac-Ian'ille", virkkoi Vuorelainen.

"Sinä sanot olevasi vasaramies? Ymmärrätkö tuommoista?" kysyi seppä, ottaen esiin arkusta rautarengas-paidan, jonka äsken oli valmistanut.

Gaeliläinen piteli sitä käsissään hiukan kateuden sekaisella ihastuksella. Hän katsahti uteliaasti jokaista lenkkiä, ja viimein vakuutti sen olevan parhaan rautapaidan, minkä hän ikinä oli nähnyt.

"Sata lehmä ja härkä ynnä koko lammaslauma päälliseksi olisi vielä aika huokea hinta", virkkoi hän ikään kuin tunnustelemalla. "Mutta vähempi ei minun päällikkö voi siitä tarjota, otti ne sitten, mistä otti".

"Se on kaunis tarjous", vastasi Heikki; "mutta kullalla ja tavaralla ei olekaan se rautapaita saatavana. Minä tahdon koettaa omaa miekkaani omatekemääni haarniskaan; enkä anna tätä kenellekään, joka ei suostu minun kanssani vaihtamaan kolmea sivallusta ja yhtä pistoa tasaisella tanterella. Sillä ehdolla sinun päällikkös sen saapi".

"Hui, hai, mies — ottaa ryyppy ja mene vuoteelles", vastasi Vuorelainen tulisella vihastuksella. "Onko hullu? Luuleeko että Duhele-clan'in päällikkö rupea käsikahakkaan ja temmellykseen mokoman kuin Perth'in poroporvarin kanssa? Pyh, mies, ja kuulepas nyt mitä minä sanoo. Minä itse tahtoo tehdä

sinulle suurempi kunnia, kuin mitä tulee sinun suvulle. Minä itse rupea taisteluun sinun kanssa tämän kauniin rautapaidan edestä".

"Sinun pitää ensin näyttää, että sinussa on minun vertaiseni", virkkoi Heikki yrmeällä irvistelyllä.

"Mitä! Minä, yksi Eachin Mac-Ian'in henkivartijoista ei on sinun verta?"

"Koeta vaan, jos tahdot. Sinä sanot olevasi vasaramies — osaatko sitten sepän moukkaria viskata?"

"Minä osaa kai — kysy kotkalta osaako se lentää Ferragon-vuoren yli".

"Mutta ennen kuin rupeat kilpaan kanssani, tulee sinun ensin koettaa ottelu yhden minun henkivartijani kanssa. — Dunter hoi! tulepas sinä voittosille Perth'in kaupungin kunnian puolesta. — Ja nyt, Vuorelainen, kas tuossa on koko rivi moukkareita — valitse mikä tahansa, ja lähtään puutarhaan".

Vuorelainen, jonka nimi oli Norman-nan-orb s, o. Vasara-Norman, todisti oikeutensa siihen liikanimeen, sillä että valitsi suurimman moukkareista, josta Heikki vaan hymyili. Dunter, sepän vahva apulainen, heilahdutti vasaransa oikein ihmeellisen matkan päähän; mutta Vuorelainen, hurjasti ponnistain kaikkia voimiansa, viskasi omansa vielä pari, kolme jalkaa edemmäksi, ja katsahti sitten voittoriemulla Heikkiin, joka taas vaan hymyllä vastasi.

"Voiko sinä viskata parempi?" kysyi Gaeliläinen, tarjoten sepälle vasaraansa.

"En tuolla lapsenlelulla", sanoi Heikki, "jossa on tuskin sen verran painoa, että se lentää vastatuuleen. — Hansukka, noudapas tänne Samson; taikka menköön joku teistä vielä sille pojalle avuksi, sillä Samson on vähän raskaanlainen".

Nyt esille tuotu vasara oli vielä puolta vertaa raskaampi sitä, jonka Vuorelainen sen tavattoman painoa tähden oli valinnut. Norman seisoi ällistyksissään; mutta hän hämmästyti vielä enemmän, koska Heikki, asettaen itsensä asemaan, heilahdutti tuon raskaan kalun paljoa taemmaksi oikeanpuolista lannettansa ja lennätti sen kädestään niinkuin nakkaus-koneesta. Ilma vonkui ja vinkui tuon raskaan kappaleen lentäessä. Viimein se lensi maahan, ja sen rautainen pää iski yhden jalan syvälle maan sisään, kaksi kyynärän matkaa edemmäksi kuin Norman'in vasara.

Voitettu ja masentunut Vuorelainen meni siihen paikkaan, mihin vasara oli iskenyt, nosti sen, punnitsi sitä kädessään suurella ihmeellä ja tutkisteli sitä tarkoin, ikään kuin olisi luullut keksivänsä siinä jotain enempiä kuin tavallisissa vasaroissa. Viimeksi hän sen antoi takaisin omistajalle surullisella hymyllä, nytkyttäin olkapäitään ja pudistain päätänsä, koska seppä kysyi häneltä eikö hänen tehnyt mieli yrittää parempaa viskausta?

"Minä on jo liian paljon tullut tappiolle tässä leikissä", vastasi hän. "Minä on menettänyt minun kunnianimi Vasaramies. Mutta takooko sinä itse, *gow chrom*, alaisinta tuon hevoskuorman raskaisen rautamöhkäleen kanssa?"

"Sen saat kohta nähdä, veikkonen", virkkoi Heikki, vieden vieraansa pajaan. "Dunter", käski hän, "nostapas minulle tuo rautakanki ahjosta"; ja kohottaen jättiläisvasaraansa Samson'ia, hän kalkatti rautaa sata kertaa oikealta vasemmalle — välin oikealla kädellä, välin vasemmalla, välin molemmilla, niin suurella sekä voimalla että kätevyydellä, että hän sai valmiiksi pienen, vaan kaunistekoisen hevosenkengän puolella siinä ajassa, mikä tavalliselta sepältä olisi mennyt kepeämmän asean avulla.

"Voi, voi!" sanoi Vuorelainen, "vaan miksi sinä tahtoo taistella meidän nuoren päällikön kanssa, joka on niin paljon suurempaa säätyä, vaikka olisikin sinä paras seppä, mikä koskaan on tehnyt työtä tulen ja ilman avulla?"

"Kuules!" sanoi Heikki. "Sinä näyt olevan kelpo poika, ja siksi sinulle tahdon toden sanoa. Sinun herras on minulle pahaa tehnyt, ja minä annan hänelle tämän haarniskan ainoasti siksi että pääsisin taisteluun hänen kanssansa".

"Vai niin, no jos hän sinulle on tehnyt pahaa, niin hän täytyy taistella sinun kanssa", virkkoi henkivartija. "Pahan tekeminen jollekulle miehelle, se tempaa pois sulkanen päällikön lakista. Ja vaikka hän olisikin paras mies koko Vuoristossa, niinkuin Eachin epäilemättä onkin, hän täytyy taistella sen miehen kanssa, kuin on pahaa tehnyt, taikka muuten yksi helmi karisee pois hänen rukousnauhasta".

"Lupaatko taivuttaa häntä siihen", kysyi Heikki, "sunnuntaisen tappelun perästä?"

"Ohoh, kylläpä minä lupaa tekee parasta, jos varikset ei jo on saaneet minun luut kaluta. Sillä katsopas, veikko, Chattan-kissojen kynnet iskee jotensakin syvälle"

"Tää haarniska on siis sinun päällikkösi oma sillä ehdolla", sanoi Heikki; "mutta jos ei hän sitten maksa minulle määrättyä hintaa, aion häväistä häntä kuninkaan ja hovin edessä".

"Eipä pelkoa, ei pelkoa; kyllä minä itse tuo hän tappelutarhaan", vakuutti Norman; "aivan varmaan".

"Sillä teet minulle oikein mieluisen työn", vastasi Heikki; "ja siksi että lupaus pysyisi sinun muistossasi, lahjoitan sinulle tään väkipuukon. Katsos — jos sen pidät lujassa kourassa ja osaat iskeä vihollisen rautapaidan sekä kauluksen lomaan, niin on tarpeeton kutsua välskäreitä".

Vuorelainen tuhansilla kiitoksilla ilmoitti iloansa ja sitten läksi.

"Olen antanut hänelle parhaan rautarengas-paidan, mikä ikinä on lähtenyt käsistäni", virkkoi seppä itsekseen, hiukan katuen lahjaansa, "sen heikon toivon edestä, että hän on tuova päällikkönsä tasapäähän tappeluun kanssani; ja sitten Katri tulisi sen omaksi, joka hänet rehellisellä taistelulla voittaa. Mutta pahoin pelkään, tuon poika-nulikan jollakin lailla väistyvän pois, jos ei hänelle nyt Palmusunnuntain tappelussa onni ole niin myötäinen, että hän uskaltaa toistakin taistelua vielä yrittää. Siinä on jotain toivoa kuitenkin; sillä olenpa monesti ennenkin nähnyt nuoren ensikertalaisen ensimmäisen tappelunsa perästä äkkiä paisuvan kääpiöstä aika piruntappajaksi".

Tällä vähäisellä toivolla, mutta lujimmalla päätöksellä odotti Heikki hetkeä, joka oli hänen kohtalonsa ratkaiseva. Vaan pahaa aavistusta nosti hänen mielessänsä se, ettei hanskuri eikä hänen tyttärensä olleet mitään tietoa itsestään antaneet. "Heitä hävettää", arveli seppä itsekseen; "tunnustaa totta minulle, ja siksi he ovat vaiti".

Perjantai-iltana molempien clan'ien taistelijat, kolmekymmentä miestä kummassakin joukossa, saapuivat niille paikoille, missä heidän piti saada lepoa ja virvoitusta. Duhele-clani sai vieraanvaraa rikkaassa Sconen luostarissa, ja heidän vastustajillensa soi ylituomari majan Kinfauns'in linnassa, Tarkimmalla huolella noudatettiin kumpiakkin joukkoja kohtaan suurin kohteliaisuus, niin ettei kummallakaan olisi mitään syytä puolueellisuudesta valittaa. Sotamarski kreivi Errol sekä nuori Crawford'in kreivi sillä välin keskustelivat ja päättivät kaikki taistelunjärjestykseen kuuluvat seikat, edellinen Chattan'ien, jälkimmäinen Duhelein puolesta. Sanansaattajia juoksi juoksemistaan molempien kreivien välillä, jotka kolmenkymmenen tunnin kuluessa kuusi kertaa pitivät kokouksia, ennen kuin kaikki taistelu-temput saatiin tarkoin sovituiksi.

Muuten pelkäsi hallitus suuresti, että vanhat vihat, joista moni kipenä kyti porvarein ja heidän Vuorelais-naapureinsa välillä, pääsisivät ilmituleen leimahtamaan; senvuoksi oli julistuksella kielletty kaupunkilaisia lähenemästä puolta virstaa likemmäksi Vuorelaisten majapaikkoja; ja samoin myös eivät taisteluun tulleet Vuorelaiset saaneet ilman erinäistä lupaa käydä Perth'issä. Sotamiehiä asetettiin välirajalle tätä kieltoa voimassa pitämään, ja ne toimittivat virkansa niin tarkoin, että estivät Simo Hanskurinkin, vaikka oli Perth'in kaupungin asukas ja porvari, kotiin menemästä, siitä syystä kun hän tunnusti tulleen samalla Eachin Mac-Ian'in miesten kanssa ja kun hänellä oli sen clan'in värinen vaippa selkänsä peittona. Tämä seikka esti Simon pääsemästä Wynd'in Heikin puheille ja antamasta hänelle todellista tietoa kaikesta, mikä heidän lähtönsä jälkeen oli tapahtunut; näin ei tullut toimeen selitys, joka suuresti olisi muuttanut lopputapausta tässä kertomuksessa.

Lauantai-iltana saapui vielä miesjoukko, jonka tulo nosti yleistä huomiota kaupungissa, melkein yhtä paljon kuin odotetun taistelun valmistukset. Se oli kreivi Douglas, jonka seurassa tuli kaupunkiin ainoasti kolmekymmentä ratsumiestä, mutta ne kaikki ritareita ja aatelismiehiä korkeinta säätyä. Ihmisten silmät seurasivat tätä pelättyä herraa, samoin kuin katselemme kotkan lentoa ilmoissa, voimatta arvata sen kuninkaallisen linnun matkan suuntaa, mutta ääneti, tyystin, hartaasti tarkastellen; ikään kuin olisi meillä aavistus siitä, mitä varten se kiittää taivaan kantta pitkin. Hän ratsasti hitaasti kaupungin läpi ja taas pohjoisportista ulos. Siellä hän poikkesi Dominikolais-luostariin ja pyrki Albanyn herttuan puheille. Kreivi päästettiin viipymättä sisään, ja herttua tervehti häntä tavalla, joka oli aiottu suosiolliseksi ja lepyttäväiseksi, vaikka se ei saanut peitetyksi sen alla piilevää viekkautta ja levottomuutta. Koska ensimmäiset tervehdykset olivat suoritettut, sanoi kreivi ankaralla yksivakaisuudella "Minä tuon surullisia sanomia. Teidän kuninkaallinen veljenpoikanne, Rothsayn herttua on kuollut, ja minä pelkään hänen saaneen surmansa ilkeitten salavehkeitten kautta".

"Salavehkeittenkö kautta!" vastasi herttua hämmästyksellä, "minkälaisten salavehkeitten kautta? — Kuka on uskaltanut ruveta salavehkeisin Skotlannin kruunun perillistä vastaan?"

"Minun asiani ei ole tuoda ilmi mistä nämät epäluulot ovat nousseet", virkkoi Douglas, "mutta käypä huhu, että kotka sai surmansa nuolen kautta, jonka häntään sulka sen omasta siivestä oli pistetty, ja että tammi halkaistiin samasta puusta tehdyllä nalkilla".

"Herra kreivi Douglas", lausui Albanyn herttua, "en minä ole mikään arvoitusten selittäjä".

"Enkä minä mikään arvuuttaja", vastasi Douglas ylpeästi. "Näistä papereista voitte te, herra herttua,

löytää yhtä ja toista, mikä lukemisen vaivan maksaa. Minä lähden puoleksi tunniksi ulos luostarin puutarhaan ja sitten tulen takaisin tänne".

"Te ette siis mene kuninkaan luokse, herra kreivi?" kysyi herttua.

"En", vastasi Douglas; "ja toivonpa teidänkin, herra herttua, yhtyvän mielipiteeseni, että tää suuri perheellinen suru olisi kuninkaaltamme salassa pidettävä, siksi kun huomeispäivän asia on suoritettu".

"Siihen mielelläni suostun", sanoi Albanyn herttua. "Kuningas, jos sen saisi kuulla, ei jaksaisi olla läsnä taistelussa; ja jos ei hän itse ole läsnä, nuot miehet kenties peräytyvät pois taistelusta, ja koko asia sitten jääpi kesken. Mutta käykää, olkaa niin hyvä, istumaan, niin kauan kuin tuota surullista kertomusta Rothsay-paran kohtalosta luen".

Hän pujotteli papereita sormiensa välitse, vilkasten muutamiin vaan pikimmältään, viipyen toisissa, ikään kuin niiden sisällys olisi ollut mitä tärkeimpiä. Kulutettuansa neljännestunnin tällä lailla, hän kohotti silmänsä ja sanoi hyvin yksivakaisesti: "Herra kreivi, näitä surullisia papereita lukiessani oli minulle kuitenkin lohdutukseksi nähdä, ettei niissä ole mitään, joka saattaisi uudestaan virittää eripuraisuutta kuninkaan neuvokunnassa, mikä äsköisen juhlallisen sovinnon kautta meidän molempien välillämme tuli poistetuksi. Me sovimme, että onneton veljenpoikani lähetettäisiin syrjäiseen paikkaan, siksi kun hänen järkensä ajan kuluessa olisi enemmän kypsytynyt. Nyt on kohtalo hänet kokonaan temmannut pois, ja meidän päätöksemme siinä suhteessa on tarpeeton".

"Jos te, herra herttua", vastasi kreivi, "ette näe mitään, mikä voisi häiritä sitä hyvää sopua välillämme, jota Skotlannin rauha ja turvallisuus vaatii, niin en minä ole niin huono isänmaan-ystävä, että liian tarkkaan semmoista häiritsevää syytä hakisin".

"Minä käsitän tarkoituksenne, kreivi Douglas", virkkoi Albanyn herttua kiireesti. "Te olitte liian kerkeä luulemaan, että minä suuttuisin siitä, kun te kuninkaansijaisen viran nojassa rankaisitte nuot ilkeät murhamiehet minulle läänitetystä Falkland'in linnassa. Vaan uskokaa minua, minä päinvastoin olen teille kiitollinen, kun te säästitte minulta noiden konnain rankaisemisen vaivan, sillä sydämelleni olisi niiden näkökin ollut kovin tuskallinen. Skotlannin parlamentti on, arvaan ma, ottava heidän ilkityönsä tutkiakseen, ja iloinen olen minä, että koston miekka on ollut teidän kaltaisen mahtavan miehen kädessä. Meidän sopimuksemme, herra kreivi, niinkuin te varmaan muistatte, ei tarkoittanut muuta kuin minun onnetoman veljenpoikani pitämistä tiukemmalla, siksi kun hän vuoden tai parin kuluttua olisi järkeen tullut".

"Semmoinen epäilemättä oli teidän tarkoituksenne, herra herttua, sen verran kuin puhuitte minulle", vastasi kreivi. "Sen voin ilman vaaraa vakuuttaa".

"No niin, jalo kreivi, sittenhän ei voi meille tulla mitään moitetta osaksi, vaikka nuot ilkimykset oman kostonsa tähden jatkoivat meidän rehellisen päätöksemme verisellä lopulla?"

"Parlamentti saa sen viisauttansa myöten tuomita", sanoi Douglas.
"Kumminkin on minun omatuntoni puhdas".

"Ja niin minunkin", lausui herttua juhlallisesti. "Ja nyt, herra kreivi, ottakaamme puheeksi, kuinka pieni Jaakko olisi holhottava, joka veljensä oikeuden kruunuun on perinyt".

"Siitä päättäköön kuningas", vastasi Douglas, joka jo pitkäksyi tätä keskustelua. "Minä suostuu, pantakoon hänet asumaan mihin hyvänsä, paitsi Stirling'iin, Donneen tai Falkland'iin". Näin sanoen hän äkisti läksi ulos.

"Hän on lähtenyt", mutisi viekas Albanyn herttua, "ja sen miehen pitää minulla olla liittolaisena, — vaikka hänen hyvin tekisi mieli ruveta verivihollisekseni. Ei se mitään — Rothsayn herttua lepää esiisensä rinnalla — Jaakko saattaa aikanaan mennä samaa tietä — sitten — kruunu tulee palkinnoksi kaikista vastuksistani".

NELJÄSNELJÄTTÄ LUKU.

Palmusunnuntai nyt koitti. Aikaisemmalla kristityn kirkon aikakaudella oli jonkun piinaviikon päivän käyttämistä taistelua varten katsottu kirkonkirousta ansaitsevaksi pyhänpäivän rikkomiseksi. Roman kirkko oli suureksi kunniaukseen määrännyt, että koko pyhällä Pääsiäisajalla, jolloin ihmisen vapahdus synnin rangaistuksesta oli tapahtunut, sotamiekan tulisi pysyä tupessansa, ja että vihollisten hallitsijan

piti tätä Jumalan rauhaksi nimitettyä kielto-aikaa pyhänä pitää. Mutta pedontapainen julmuus myöhemmissä sodissa Skotlannin ja Englannin välillä oli näiden sopivain, jumalisten sääntöin noudattamisen kokonaan lopettanut. Hyvin usein valittiin suurimmat pyhäpäivät rynnäkköä varten, kun näet toivottiin että vihollinen silloin tavattaisiin hartauden toimissa, vastarintaan varustamatonna. Näin oli Jumalan rauha, jota ennen katsottiin tähän aikaan kuuluvaksi, nyt jäänyt pois tavasta; päinvastoin ei ollut harvinaista, että juuri suuret kirkkopyhät valittiin taistelun kautta toimeen pantavaa Jumalan tuomiota varten, jonka kaltainen nykyinenkin kiista suuresti oli.

Tässä tilaisuudessa kuitenkin noudatettiin ensin kaikkia kirkonmenoja tavallisella juhlallisuudella, ja itse taistelijatkin ottivat niihin osaa. Kantaen pajun-oksia kädessään, joita paraiten sopi käyttää palmun-oksain sijasta, marssivat he, toinen joukko Karthausilais- toinen Domikolais-luostariin, missä kuului messua ja kumminkin jollakin ulkonaisella hartaudella valmistivat itsensä päivän veriseen leikkihin. Suuri huoli oli tietysti pidetty siitä, että he tällä marssilla eivät tulisi niin likelle toisiansa, jotta olisivat toistensa toropillien äänen saaneet kuulla; sillä muuten he, niinkuin toisiaan kiekumalla taisteluun härsyttävät tappelukukat, olisivat jo rynnänneet ja ryhtyneet tappeluun ennen tuloansa oikealle tanterelle.

Perth'in kaupungin asukkaat tungeskelivat kaduilla, joita myöten tää tavaton saattojoukko kulki, ja täyttivät tihein parvin ne molemmat kirkot, joissa viholliset clan'it kuului messua; kaikki tahtoivat nähdä Vuorelaisten käytöksen, saadakseen heidän ulkonäöstään jo vähän arvata, kumpi puolue luultavasti pian alkavassa taistelussa mahtoi päästä voitolle. Kirkossa, vaikkeivät juuri liioin olleet tottuneet Herran huoneessa käymään, Vuorelaiset käyttivät itseänsä aivan siivosti; ja vaikka heidän luonteensa oli hurja ja kesytön, harva vaan osoitti mitään uteliaisuutta tai kummastusta. He näkyivät arvelevan, heidän arvonsa alenevan siitä, jos he näyttäisivät kummastusta tai hämmästyttä niistä monista esineistä, jotka epäilemättä ensikertaa tulivat heidän silmiensä eteen.

Mille puolelle onni oli kallistuva, siitä harva taitavimmistakin tuntijoita uskalsi päättää mitään ennalta; Torkil'in sekä hänen kahdeksan vahvan poikansa jättiläisvartalo kuitenkin taivutti muutamia miehiä, jotka olivat olevinaan jäsenien ja jänterien tuntijoita, ennustamaan voittoa Duhele-clan'ille. Naisväen luuloon vaikutti hyvin paljon Eachin Mac-Ian'in kaunis vartalo, jalo muoto sekä uljas ryhti. Sangen moni tunnusteli sen pojan kasvoja tutuiksi; mutta nykyinen loistava soturinpuukunsa teki, että ainoasti yksi läsnä oleva tunsu tuon nuoren Vuorelais-päällikön samaksi, joka oli ollut hanskurin halpana oppipoikana.

Tämä yksi, niinkuin ei ole vaikea arvata, oli Wynd'in seppä, joka oli tunkeinut etumaiseen riviin niiden joukossa, mitkä pyrkivät näkemään Duhele-clan'in uljaita uroita. Hänen sydämessään liikkui sekaisin vihaa, kateutta ja samassa jotakin ihmeen tapaista, kun hän näki entisen hanskurin oppipojan, joka nyt oli riisunut halvat ryysynsä ja loisti päällikkönä, vilkkaan silmänsä ja uljaan ryhtinsä, otsansa ja kaulansa jalon muodon, niinkuin myös hyvinrakennettuun jäseniensä ja kirkkaitten varustensa puolesta hyvin ansaiten etumaisen paikan miesparvessa, joka oli valittu elämällään tai kuolemallaan heimonsa kunniaa kannattamaan. Seppä tuskin tahtoi uskoa, että tässä hänen edessään oli sama hurja poikakulikka, jonka hän oli paiskannut pois luotansa, aivan kuin ampiaisen, mikä häntä olisi pistänyt, vaan jonka hän olisi ylenkatseellisella sääliväisyydellä heittänyt kuoliaksi tallaamatta.

"Hän näyttää uljaalta hyvässä rautapaidassani", mutisi Heikki itsekseen; "se onkin paras, mikä ikinä on lähtenyt hyppysistäni. Mutta jos hän ja minä seisoisimme vastakkain jossain, missä ei mikään muu käsi voisi auttaa eikä muu silmä nähdä, kylläpä sen vannon kaiken kautta, mikä tässä kirkossa on pyhää, tuo kelpo haarniska pian taas olisi tekijänsä käsissä! Kaikki, mitä minulla on, antaisin siitä, jos saisin vaan kolme kertaa aikamiehen tavoin läimähdyttää hänen olkapäihinsä ja koettaa rikkoo omaa parasta työtäni — mutta se onni ei voi koskaan tulla minulle osaksi. Jos hän nyt tulevasta taistelusta pääsee hengissä, niin on hänellä oleva niin suuri sankarin maine, että hän kyllä saattaa olla liian ylpeä, pannaksensa uuden-uutukaisen sota-onnensa alttiiksi taistelussa minun kaltaiseni halvan porvarin kanssa. Hän on lähettävä toisen miehen taisteluun sijastaan ja paneva vastaani tuon ammatti-veljeni Vasara-Norman'in, josta ei mulle tule muuta huvia kuin se että taas saan läimäyttää yhtä Vuoriston sonnia päähän. Jos vaan saisin tavata Simo Hanskuria! — Menenpä nyt toiseen kirkkoon häntä hakemaan; sillä totta kai hän nyt lienee palannut Vuoristosta".

Seurakunta jo alkoi lähteä pois Dominikolais-kirkosta, silloin kuin seppä tämän päätöksen teki; hän koetti siis panna sen joudulla toimeen ja tunki väkijoukon läpi niin kiireesti kuin vaan suinkin paikan ja tilaisuuden juhlallisuus sallivat. Tungoksen läpi pyrkiessään sattui hän silmänräpäykseksi niin liki Eachin'ia, että heidän silmänsä kohtasivat toisiaan. Sepän karkeat, päivettyneet kasvot punastuivat hänen takomansa kuumien raudan karvaisiksi ja pysyivät useimman minuutin yhtä tulisina. Eachin'in muodossa nähtiin vielä kirkkaampi suuttumuksen hehku ja hänen silmistänsä iski verivihollisuuden salama. Mutta tämä äkillinen hehku vaaleni kohta tuhkanarvaiseksi kelmeydeksi, ja hänen silmänsä heti taas vältti sille vastaan tulevaa vihaista, vaan lujaa katsetta.

Torkil, jonka silmät eivät koskaan luopuneet tästä kasvatista, näki hänen mielenliikutuksensa ja katsahti huolella ympärilleen, keksiäksensä sen syytä. Mutta Heikki oli jo poistunut, riennossaan Karthausilais-luostarille. Tähän nyt päivän kirkolliset toimet päättyivät ja samat miehet, joilla juuri äsken oli ollut palmuja kädessään sen suuren tapauksen muistoksi, mikä oli tuonut rauhan maan päälle sekä ihmisille hyvän suosion, nyt kiiruhtivat taistelutanterelle. Muutamilla oli mielessä ihmisveljeinsä hengen ottaminen taikkapa omansa menettäminen; toiset taas pyrkivät katselemaan tuota veristä Heikkiä samalla raa'alla halulla, jolla pakanat katselivat gladiatoriensä taisteluja.

Väentungos oli niin tiheä, että jokainen muu mies olisi arvellut mahdolliseksi päästä sen läpi. Mutta yleinen kunnioitus Wynd'in Heikkiä, Perth'in kaupungin sankaria kohtaan, niinkuin myös yleinen tieto, että hänellä oli voima itsellensä tietä raivata, taivutti kaikki tekemään tilaa, niin että hän pian oli aivan Chattan-clan'in soturein vieressä. Toropillinpuhaltajat astuivat parven etupäässä. Näiden jäljestä kannettiin tuota tuttua lippua, jossa näkyi mateleva vuorikissa sekä tää siihen sopiva allekirjoitus: "Älä koske kissaan kintaittomin käsin!" Sitten tuli päällikkö, kahdenkätinen miekkansa kädessä, ikään kuin suojana heimokuntansa vaakunalle. Hän oli vartaloiltaan keskinkertainen, ijältään jo yli viidenkymmenen; vaan ei vielä hänen muodossaan eikä jäsenissään näkynyt mitään voiman vähenemisen eikä vanhuuden painon alkua. Hänen tummanpunaisissa, lyhyissä kähärissään jo siellä, täällä ilmautui yksi ja toinen harmahtava hius; mutta hänen astuntansa ja ryhtinsä oli vielä tanssissa, metsästyksessä sekä sodassa yhtä kepeät, kuin jos ei hän vielä olisi ollut kolmeakymmentä vuotta vanhempi. Hänen harmaissa silmissänsä hehkui hurja tuli, joka osoitti samassa urhoutta sekä julmuutta; mutta otsan, kulmain sekä huulten näössä ilmoitti itseänsä viisaus ja kokemus. Muut valitut taistelijat seurasivat häntä parittain. Useammissa muodoissa näkyi hiukan huolta, sillä aamulla olivat he huomanneet yhden joukostaan olevan poissa; ja niin vimmaisessa tappelussa kuin se, joka nyt oli edessä, tämä yhden miehen vähemmyys näytti sangen tärkeältä kaikkien paitsi uljaan päällikön, Mac-Gillie Chattanach'in mielestä.

"Älkää Saksilaisille virkkako mitään hänen poissa-olostaan", kielsi urhoollinen johtaja, kun hänelle tuo hänen joukkonsa vähennys ilmoitettiin. "Kavalat Alankomaan kielet muuten saattaisivat sanoa, yhden Chattan-clan'in miehistä olleen pelkurin, ja että muut kenties auttoivat häntä pakoon, saadakseen tekosyyntä väistyä pois tappelusta. Olenpa varma, että Ferquhard Day vielä ilmautuu riviimme, ennen kuin olemme valmiit tappeluun. Ja jos ei hän tulisikaan, eikö minussa ole kahdenkin Duhelen miehen vertaa? Ja emmekö lähtisi heidän kimppuunsa vaikkapa viistoista kolmeakymmentä vastaan, mieluummin kuin että päästäisimme käsistä maineen, minkä tää päivä on meille tuottava?"

Miehet vastasivat päällikkönsä urhoolliseen puheeseen hurraamisella, vaan yhtähyvin heidän silmänsä huolella yhä vilkkuivat sinne, tänne, siinä toivossa että voisivat palajavan karkulaisen keksiä. Kenties oli päällikkö itse ainoa tuosta urhoollisesta parvesta, jolle se seikka oli aivan yhdentekevä.

He marssivat marssimistaan katuja pitkin, yhtään mitään Ferquhard Day'stä näkemättä, joka monen virstan päässä, vuorien takana, par'-aikaa oli saamassa kaikkea sitä palkkiota, jonka onnellinen rakkaus voi menetetyt kunnian sijaan antaa. Mac-Gillie Chattanach yhä kulki kulkuansa eikä ollut huomaavinaan karkulaisen poissa-oloa. Näin saavuttiin viimein North-Inch'ille, kauniille, lakealle tasangolle, aivan liki kaupunkia, missä porvarein oli tapa pitää sotaharjoituksensa.

Tämän kankaan toista sivua huuhtoo syvä, valtava Tay-joki. Sen varrelle oli laitettu vahva aituus, joka kolmelta puolelta sulki itseensä sataviiskymmentä kyynärää pitkän, seitsemänkymmentäneljä leveän alan. Neljännellä sivulla oli joki, joka arveltiin kyllin lujaksi aituudeksi. Tarhan ympäri oli rakennettu istumapenkkejä katsojia varten, joiden ja aituuksen väliin kuitenkin oli jäänyt leveä loma, missä joukko aseellisia jalka- ja ratsumiehiä sekä alhaisempi katselijain lauma oli saanut sijansa. Kaupunginpuoleisessa tarhan päässä oli lavarivi kuningasta ja hänen hovilaisiansa varten, niin runsaasti kaunistettu lehti-oksilla sekä kullatuilla koristeilla, että se paikka tämän nykyiseen päivään saakka on säilyttänyt nimen Kultainen eli Kullattu Lehtimaja.

Vuorelaisten soittoniekat, jotka soittelivat kukin liittokuntansa *pibroch'ia* eli sotamarssia, vaikenivat, kankaalle saavuttaessa, sillä niin oli käsketty. Kaksi vahvaa, mutta vanhaa soturia, jotka kantoivat kukin clan'insa sotalippua, meni toinen toiseen, toinen toiseen tarhan päähän; he pistivät lippunsa maahan ja seisivat siinä katselemassa tappelua, johon heidän ei pitänyt ottaa osaa. Lippuin viereen toropillinpuhaltajakin, joiden myös piti olla taisteluun puuttumatta, ottivat sijansa.

Kansa tervehti molempia parvia sillä yleisellä huudolla, millä tällaisissa tilaisuuksissa aina tervehditään niitä, joiden tempailemisesta toivotaan huvitusta. Tähän tervehdykseen eivät valitut taistelijat vastanneet mitään; molemmat puolueet vaan marssivat omaan aituuksen päähän, missä oli portteja, joista päästettiin sisään. Kummankin portin luona oli vahva soturijoukko vartioimassa, ja sotamarski toisessa, kreivi Crawford toisessa päässä tarkoin katsastivat joka miehen, tutkien oliko hänellä määrättyt aseet ja varukset, nimittäin teräskypäri, rautarengaspaita, kahdenkätinen miekka sekä väkipuukko. He myös lukivat kummankin parven miesmäärän, ja suuri oli hämmästy-

kansanjoukossa, koska Errol'in kreivi kohotti kättänsä ja huusi: "Hoi! — Taistelu ei voi alkaa, sillä Chattan-clan'ista puuttuu yksi mies".

"Mitä lukua siitä?" sanoi nuori Crawford'in kreivi, "heidän olisi pitänyt lukea joukkonsa tarkemmin, ennen kuin kotoa läksivät".

Sotamarski ja yli-airut kuitenkin yksinmielin päättivät, ettei tappelu saisi alkaa, ennen kuin puute olisi täytetty; ja yleinen pelko nousi kokouneessa kansassa, että kaikkein suurten varustusten perästä ei tulisi mitään tappelua ollenkaan.

Kaikista läsnä olevista ei ollut kenties enempää kuin kaksi, jotka iloitsivat siitä, että tappelu luultavasti lykättäisiin toistaiseksi; ne kaksi olivat Duhele-clan'in päällikkö sekä helläsydäminen Robert kuningas. Sillä välin molemmat päälliköt tulivat keski-tanterelle keskustelemaan; heillä oli kummallakin yksi ystävänsä, ja neuvon-antajansa seurassaan, jota paitsi myös yli-airut, sotamarski, Crawford'in kreivi sekä ritari Charteris yhtyivät heihin, ollaksensa päätöksen teossa apuna. Chattan-clan'in päällikkö ilmoitti olevansa valmis ja halukas kohta paikalla tappeluun ryhtymään, lukumäärän epätasaisuudesta huolimatta.

"Siihen", vastasi Tammiston Torkil, "Duhele-clan'i ei voi suinkaan suostua. Teidän on mahdoton saada meiltä voiton kunniaa miekalla, ja te siis nyt vaan haette tekosyytä, voidaksenne, jos tappiolle jätte, niinkuin itsekin arvaatte jääväne, sanoa, että siihen ainoastaan vähempi lukumääränne oli syynä. Mutta minä tahdon keinon ehdoittaa — Ferquhard Day oli nuorin teidän joukostanne — Eachin Mac-Ian puolestaan on nuorin meistä. Pankaamme hänet pois joukosta sen miehen edestä, joka taistelua pakeni".

"Se on vallan kohtuuton ja epätasainen ehdoitus", huudahti Toschach Beg, Mac-Gillie Chattanach'in luutnantti, jos niin voi sanoa. "Päällikön henki on heimokunnalle niinkuin ilma sieramille, emmekä ikinä suostu siihen, että meidän päällikkömme käypi vaaraan, joka ei myös samassa tule Duhele-clan'in päällikölle osaksi".

Torkil näki suurella tuskalla, että hänen tuumansa oli tyhjäksi menemässä, koska ei toiselta puolelta tahdottu Eachin'in poisjäämiseen suostua. Hän mietti nyt millä syillä tukeaisi ehdoitustaan, mutta samassa Eachin itse sekaantui asiaan. Hänen pelkuriutensa, se tulee huomata, ei ollut sitä halpaa, itsekästä laatua, joka saattaa ihmisiä huolettomasti mieluummin häpeää päällensä ottamaan kuin itsensä vaaraan antamaan. Päinvastoin, vaikka luonnonlaadultaan pelkuri, oli hän sydämessään miehuullinen, ja taistelun välttämisestä tuleva häpeä tällä hetkellä voitti pelon.

"En tahdo kuullakaan", virkkoi hän, "semmoisesta ehdoituksesta, että minun miekkani pysyisi tupessa täänpäiväisessä kunniarikkaassa tappelussa. Jos olenkin nuori sotataidossa, niin on kuitenkin ympärilläni kyllin uljaita urhoja, joiden esimerkkiä voin seurata, jos en heidän vertaisiaan töitä tehdä".

Hän lausui nämät sanat innolla, joka petti Torkil'in, kenties nuoren päällikön itsensäkin.

"Jumala siunatkoon hänen jaloa sydäntänsä!" arveli kasvatus-isä itsekseen. "Kyllähän mä tiesin, että tuo ilkeä lumous tulisi vielä rikotuksi, ja että hänet riivannut vetelys-henki jälleen oli pakeneva, niin pian kun toropilli ensi kerran soisi ja lippu ensikerran liehahtaisi!"

"Kuulkaa, yli-airut", virkkoi sotamarski. "Tappelua ei sovi enää lykätä paljoa myöhemmäksi, sillä pian on keskipäivä. Koetelkoon Chattan-clan'in päällikkö vielä jäljellä olevan puolentunnin aikana hankkia jonkun toisen tuon karkurin sijaan, jos voi; vaan jos hän ei voi, niin tapelkoot niinkuin nyt ovat".

"Siihen kyllä myönnyn", sanoi yli-airut, "vaikka ei ole yhtään sen clan'in miestä lähempänä kuin seitsemän peninkulman päässä, enkä siis käsitä mistä Mac-Gillie Chattanach apulaisen voisi saada".

"Se olkoon hänen asiansa", virkkoi sotamarski. "Mutta jos hän runsaan palkkion lupaisi, olisi täällä yltäkyllin vahvoja poikia tämän aituuksen ympärillä, jotka ilolla mahtaisivat panna jäsenensä liikkeelle tämmöisessä tässä tarjona olevassa leikissä. Tekisipä minun mieli itsekin, jos arvoni ja virkani sen sallisivat, yrittää pari sivallusta noiden metsän poikien joukossa, ja luulisin siitä tulevan minulle kunniaa".

He ilmoittivat päätöksensä Vuorelaisille, ja Chattan-clan'in päällikkö vastasi: "Teidän päätöksenne on tasapuolinen ja jalo, kunnian-arvoiset herrat, ja minä katson velvollisuudekseni noudattaa teidän neuvoanne. — Julistakaa siis, airuet, että jos jonkun tehnee mieli Chattan-clan'in rivissä ottaa osaa tään päivän vaaroihin sekä kunniaan, hänen pitää kohta saada yksi kruunukolikko sekä lupa taistella joukossani viimeisiin veriin asti".

"Kovinpa te olettekin itara varoistanne, päällikkö", sanoi yli-airut; "yksi kultainen kruunukolikko on sangen pieni palkka tämmöisestä tässä tarjona olevasta ottelusta".

"Jos joku mies kunnian vuoksi tahtoo yhtyä taisteluun", vastasi Mac-Gillie Chattanach, "niin siinä on palkkaa kyllin; enkä huolikaan apuuni miestä, joka ainoasti kullaa tähden tempaa miekkansa tupesta".

Airuet sillä välin olivat kulkeneet puolen matkan tarhan ympäri, seisahtuen aika ajoin ja huutaen julistusta, niinkuin oli käsketty; vaan ei näkynyt vähintäkään halua yhdessäkään tarttua pestiä ottamaan. Muutamat nauroivat pilkallisesti Vuorelaisten köyhyydestä, kun niin vaarallisesta työstä oli niin mitätön palkka luvattu. Toiset suuttuivat siitä, että porvarein veret niin halvoiksi oli arvattu. Ei näyttänyt kukaan vähintäkään halua tarjottuun tehtävään ryhtymään, siksi kun julistus tuli Wynd'in Heikin korviin. Tämä seiso i aituuksen vieressä, aika ajoin puhellen pormestari Craigdallien kanssa, taikka oikeastaan vaan puolella korvalla kuullessen mitä pormestari hänelle puheli.

"Haa! mitä tuossa nyt julistetaan?" huudahti hän.

"Se on aulis tarjomus Mac-Gillie Chattanach'ilta", selitti Griffin-ravintolan isäntä; "hän lupaa kultaisen kruunukolikon sille, joka täksi päivää tahtoo ruveta vuorikissaksi ja hiukan mennä surman suuhun hänen puolestansa! Ei mitään muuta".

"Mitä?" huudahti seppä kiivaasti, "hakevatko he miestä, jonka tekis mieli taistella Duhele-clan'ia vastaan?"

"Niin mar' he tekevät", sanoi ravintolan isäntä; "mutta eivätpä, luulen ma, löytäne yhtään niin hupsua miestä koko Perth'istä".

Tuskin oli hän sen sanan saanut suustansa, niin hän jo näki sepän yhdellä hyppäyksellä keikahtavan aituuksen yli ja ilmautuvan tappelutanterelle, sanoen: "Tässä minä olen, airut, Wynd'in Heikki, jonka tekisi mieli taistella Chattan-clan'in puolella".

Ihastushuuto nousi kansanjoukosta; mutta vakaammat porvarit, jotka eivät nähneet vähintäkään syytä tähän Heikin tekoon, päättivät että tappelunhimo oli hänen päänsä kokonaan pyörälle saattanut. Erittäin oli ylituomari suutuksissa.

"Hullu sinä olet, Heikki!" sanoi hän. "Eihän sinulla ole kahdenkätistä miekkaa eikä rautarengas-pantsaria".

"Eipä ole", vastasi Heikki, "sillä minä annoin omaksi tarpeekseni tehdyn rengaspantsarin tuolle loistavalle Duhele-clan'in päällikölle tuossa, jonka hartiot pian saavat kokea minkäkaltaisilla läimäyksillä minun on tapana kiinnittää pantsarinrenkaita toisiinsa! Ja mitä kahdenkätiseen miekkaan tulee, tään pojan puukkonen kelvannee minulle, siksi kun saan raskaamman käteeni".

"Se ei käy laatuun", virkkoi Errol'in kreivi. "Kuules, seppä, sinun pitää, sen vannon Neitsyt Maarian kautta, saaman minun milanolainen pantsarini sekä kelpo espanjalainen miekkani".

"Kiitoksia paljon, jalo kreivi; mutta se ruoripuukin, millä teidän urhoollinen esi-isänne käänsi onnen Loncartyn tappelussa puolelleen, kelpaisi jo minulle aivan hyvin. Sangen vähän olen tottunut miekkoihin tai rautapaitoihin, jotka eivät ole omatekemiäni; sillä sitten en tiedä, kuinka kovia sivalluksia edellinen kestää katkeamatta, jälkimmäinen rikkoumatta".

Sillä välin oli se huhu, että peloton seppä aikoi taistella ilman haarniskatta, juossut koko katselijajoukon ympäri ja myös levinnyt kaupunkiin; mutta kun määrätty hetki jo oli aivan lähellä, kuului kimakka naisen ääni, joka kiljuen pyysi päästäkseen tungoksen läpi. Kansa teki tälle väkinäiselle pyrkijälle tilaa, ja hän lähestyi näin, hengästyneenä juoksusta, kantaen rautarengas-paitaa sekä kahdenkätistä miekkaa. Hän tunnettiin pian Olivier Proudfulen leskeksi, ja hänen tuomansa aseet olivat sepän omat, mitkä vainajalla oli olleet lainassa tuona turmiollisena iltana, jolloin hän murhattiin, ja mitkä luonnollisesti oli viety hänen kotiinsa yhdessä ruumiin kanssa. Ne nyt kiitollinen leski, vaivaten itseään, toi taistelutarhaan tällä silmänräpäyksellä, jolloin tämmöiset koetetut aseet ja varukset olivat niiden omistajalle erittäin tärkeät. Ilolla otti Heikki tutut sotakalunsa, jotka leski vapisevalla kiireellä auttoi hänen päälleen, sen perästä sanoen hänelle jäähyväiset näillä sanoilla: "Jumala avuksi lesken ja orpoin puolustajalle, ja turmio kaikille, mitkä hänen eteensä sattuvat!"

Lujemmalla luottamuksella tuns i nyt seppä monesti koetetun pantsarinsa päällään; hän pudisti itseään, ikään kuin kohentaakseen rautapaitaa oikein ruumista myöten, veti sitten miekan tupesta, heilahdutti sitä päänsä yli ja sivalsi sillä ilman halki, johon se viuhuen teki kahdeksan-numeron muodon, niin kepeällä ja sujuvalla kädellä, että kyllä näkyi kuinka voimakkaasti ja taitavasti hän osasi käyttää raskasta asettaan. Taistelijoita nyt käskettiin marssimaan kerta tarhan ympäri, kuitenkin keskimatkallaan poiketen yli toiselle puolelle, etteivät tulisi vastakkain, ja kumartaen, mennessään kullatun lehtimajan sivuitse, missä kuningas istui.

Tämän marssin aikana useimmat katselijat toistamiseen uteliaasti vertasivat molempien puolueitten

vartalon kokoa, sekä jäsenien ja jäntereitten vahvuutta, koetellen arvata, minkälainen taistelun loppu tulisi. Satavuotinen veriviha kaikin väkivalta- ja kostotöineen paloi jokaisen miehen sydämessä. Heidän muotonsa oli peloittavalla tavalla vääntynyt heissä hehkuvasta tulisesta ylpeydestä, vihasta sekä hurjasta päätöksestä tapella henkiin ja veriin asti.

Katselijajoukon läpi kävi iloinen mutina, jonka kautta kiihtynyt toivo, että tästä tulisi aika verisauna, ilmoitti itseään. Vetoa lyötiin niin hyvin lopullisesta voitosta ylimalkaan kuin myös erityisten miesten tehtävistä urhotöistä. Heikki Sepän kirkas, suora ja innokas katsanto erittäin ihastutti kaikkia katselijoita, ja hänestä tarjottiin vetoa, että hän oli tappava kolme vihollista, ennen kuin itse kaatuisi. Tuskin oli seppä kerjinnyt varustaa itsensä valmiiksi, niin jo päällikköin käsky kutsui taistelijat kaikki sijoilleen. Samassa silmänräpäyksessä kajahti kansanjoukosta, joka odotuksissaan oli nyt hiljaa, Simo Hanskurin ääni Heikin korviin, huutaen: "Heikki Seppä, Heikki Seppä, mikä raivo sinut on riivannut?"

"Kas niin, hän tahtoi pelastaa toivorikkaan vävynsä sepän kourista", oli Heikin ensimmäinen ajatus — toinen että hänen toki pitäisi kääntyä ja puhua pari sanaa hanskurin kanssa — ja kolmas, ettei kunniansa sallinut hänen millään muotoa luopua siitä joukosta, johon oli ruvennut, eikä edes näyttä mitään halua taistelun viivyttämiseen.

Hän antautui siis kokonaan päivän tehtävään. Päälliköt olivat kumpikin järjestäneet joukkonsa kolmeen riviin, kymmenen miestä jokaisessa. Miesten välillä oli aina niin leveät lomat, että heillä oli hyvä tila heiluttaa miekkojansa, jotka olivat viis jalka pitkät, kädensijaa lukematta. Toisen ja kolmannen rivin piti varaväkenä tulla avuksi, jos ensimmäiselle pahoin kävi. Duhele-clan'in sotarinnan oikealle kyljelle sijoitti itsensä päällikkö, Eachin Mac-Ian, toiseen riviin kahden kasvatusveljensä väliin. Neljä heistä seisoi äärimmäisinä ensimmäisen rivin oikeassa päässä, ja itse isä kahden jäljellä olevan poikansa kanssa kolmannessa rivissä rakkaan päällikön suojana. Erittäin piti Torkil itsensä aivan liki, häntä varjellakseen. Näin seisoi Eachin siis joukkonsa yhdeksän kaikkein vahvimman miehen keskellä, joista neljä oli suojana hänen edessään, yksi kummallakin puolella, sekä kolme takana.

Chattan-clan'in sotarinta oli samalla tavalla järjestetty, sillä eroituksella vaan, että päällikkö seiso keskimmäisen rivin keskustassa, eikä oikean kyljen päässä. Senvuoksi Heikki Seppä, joka vastapäätä olevassa joukossa ei nähnyt muuta kuin yhden vihollisen, nimittäin Eachin-paran, pyysi itselleen sijan Chattan-clan'in ensimmäisen rivin vasempaan päähän. Mutta päällikkö ei siihen ehdoitukseen suostunut; ja huomautettuansa Heikille, että tämän tuli häntä totella, koska oli häneltä pestin ottanut, osoitti hän sepälle paikan kolmannessa rivissä, juuri itsensä takana. Se oli epäilemättä kunniapaikka, jonkatähden Heikin ei sopinut siitä pois kieltäytyä, vaikka hän siihen kovin vastahakoisesti suostui.

Asetettuaan näin itsensä vastakkain, molemmat clan'it ilmoittivat vanhan perintövihansa sekä halunsa kahakkaan hurjalla kiljahduksella, jolla Duhele-clan'i ensin pani alkuun ja johon Chattan-clan'i kohta vastasi. Molemmat samassa heiluttivat miekkojansa, uhaten toinen toistansa, ikään kuin näin olisivat tahtoneet masentaa vihollistensa sydämiä, ennen kuin tositaisteluun ryhdyttiin.

Tällä rohkeutta koettavalla hetkellä Torkil, joka ei ikinä ollut osannut pelätä omasta puolestaan, tuns pelkoa kasvattinsa puolesta, vaan lohtui kuitenkin jälleen, kun näki hänen miehuullisen ryhtinsä. Myös harvat sanat, jotka Eachin puhui miehilleen, lausuttiin rohkeasti, ja olivat heille hyvä kiihoitus taisteluun, sillä hän ilmoitti päätöksensä heidän kanssaan yhdessä mennä voitolle tahi kuolemaan. Enempiin vaarin-ottamisiin ei ollutkaan enään aikaa. Kuninkaan torvet nyt käskivät rynnäkölle, toropillitkin kajahduttivat kimakkaa, hurjistuttavaa säveltänsä, ja taistelijat, marssien toisiansa vastaan säännöllisessä järjestyksessä, yhä kiihdyttivät vauhtiensa, siksikun viimein siitä tuli kova juoksu. Näin he ryntäsivät vastakkain tanteren keskipaikassa, samoin kuin hurja koski ryöpsähtää vastakkain meren paisuvan luodeveden kanssa.

Minuutin tai parin ajalla nähtiin ainoasti molempien etumaisten rivien taistelevan koko joukon kahdentaisteluita, hakkaellen toisiansa pitkillä miekoillaan; vaan pian toinen ja kolmas rivi molemmin puolin yhtyivät leikkiin, kiihtyneinä yhtä paljon tulisesta vihasta kuin myös kunnianhimosta. He tunkeutuivat esiin kaikkien lomien kautta, ja näin muuttui taistelu sekasortoiseksi mellastukseksi. Nuot summattoman suuret miekat yhä nousivat ilmaan ja taas iskivät alas, muutamat aina vielä kirkkaina, toiset täynnä virtaavaa verta; olisipa, siihen hurjaan vauhtiin nähden, jolla ne heilahtelivat, pikemmin luullut niiden liikkuvan jonkun konstikkaan koneen kuin ihmiskäsien voimalla. Useat taistelijoista, ollen lilan tiheässä tungoksessa, että olisi ollut mahdollista noita pitkiä miekkoja enää käyttää, olivat jo väkipuukkoihinsa tarttuneet ja pyrkivät aivan vastustajainsa kimppuun. Veri virtasi jo tulvana, ja kaatuvien parahduksia alkoi jo kuulua taistelijain sotakiljahdusten rinnalla; sillä Vuorelaisten ainaisen tavan mukaan he eivät vaan huutaneet, mutta kiljuivat. Nekään katselijoista, joiden silmät paraiten olivat tottuneet tällaisiin verilöylyihin ja sekasortoiseen temmellykseen, eivät kuitenkaan voineet huomata, että voitto olisi vielä ruvennut kallistumaan toiselle tai toiselle puolelle. Taistelu siirtyi välistä vähän edes- tai taapäin, mutta ne voitot olivat ainoasti silmänräpäyksen-aikuisia ja menivät taas melkein samassa käsistä vastapuolueen kovemman rynnäkön kautta. Toropillien hurjat sävelet yhä vielä

kuuluvat koko sen melun läpi, ja kiihdyttivät taistelijain vimmaa yhä uusiin ponnistuksiin.

Yht'äkkiä kuitenkin, ikään kuin molemminpuolisesta suostumuksesta, soittivat toropillit peräytyä merkin; se oli valittavainen nuotti, ikäänkuin surulaulu kaatuneista. Molemmat puolueet vetäytyivät poikemmaksi toinen toisensa kimpusta, hengähtääksensä muutamain minuuttein ajan. Katselijain silmät uteliaasti tarkastivat taistelijain supistuneita rivejä, kun ne nyt tappelusta peräytyivät; mutta yhä vielä oli mahdoton päättää, kumpi puolue oli enemmän tappiolla. Näytti siltä kuin olisi Chattan-clan'i menettänyt hiukkaa vähemmän miehiä kuin Duheliläiset. Noin kaksikymmentä miestä yhteensä makasi tantereella kuolleen tai kuolemaa tekevänä; ja poishakatut jalat tai kädet, leukaa myöten halkaistut päät, olkapäästä syvälle rintaan käyvät haavat olivat todistuksena taistelun vimmasta, käytettyin aseitten hirveästä laadusta sekä taistelijain käsien kuolettavasta voimasta.

Chattan-clan'in päällikkö oli osoittanut lujimpaa urhollisuutta ja saanut helpon haavan. Eachin, henkivartijakuntansa ympärillään, oli myös uljaasti taistellut. Hänen miekkansa oli veressä, hänen ryhtinsä rohkea, sotaisa; ja hän hymyili, kun ukko Torkil, likistäin häntä vasten rintaansa, lausui hänelle tuhansia kiitoksia ja siunauksia.

Molemmat päälliköt, annettuaan väkensä huoahtaa kymmenen minuutin aikaa, jälleen järjestivät sen sotarintaan, joka nyt oli kolmatta osaa lyhyempi. He asettivat nyt itsensä likemmäksi joen rantaan kuin edellisessä ottelussa; sillä entisessä paikassa olivat haavoitetut ja kuolleet jaloissa. Muutamain edellisistä nähtiin aika ajoin pyrkivän istualleen, saadakseen vielä kerran vilkaista tappeluun; mutta sitten he taas kohta vaipuivat maahan ja useimmat kuolivat liikaan verenvuodatukseen, sillä se elinmehu virtasi tulvana *claymoren* (Vuorelaimiekan) hirvittävästä reijistä.

Heikki Seppä oli helppo erottaa, siitä kun hän oli Alankolais-puvussa ja kun hän oli jäänyt seisomaan edelliselle tappelutanterelle. Siinä hän seiso, nojautuen miekkahansa, ruumiin vieressä, jonka pää oli sivalluksen voimasta kymmenen kyynärän päähän lentänyt; lakissa näkyi tammenlehti, Eachin Mac-Ian'in henkivartijain tunnusmerkki. Sen miehen kaadettuaan ei ollut Heikki enää toista sivallusta yrittänyt, ainoasti lyönyt syrjälle monia, häntä itseään, niinkuin myös muutamia päällikköä tavoittavia. Mac-Gillie Chattanach säikähtyi, koska hän, annettuaan väelleen käskyn jälleen sotarintaan käymään, näki voimakkaan rekryyttinsä jäävän paikalleen, kauas rivistä, näyttäen sangen vähän halua heidän joukkoonsa yhtymään.

"Mikäs sun on, mies?" huusi päällikkö. "Voiko näin väkevässä ruumiissa asua heikko, pelkurimainen henki? Tule ja yhdy taisteluun".

"Te juuri ikään sanoitte minut pestatuksi palkkalaiseksi", vastasi Heikki. "Jos olen semmoinen, niin", hän viittasi tuohon päättömään ruumiiseen, "olen jo tehnyt kyllin päiväpalkastani".

"Sitä, joka minua palvelee tunteja lukematta", sanoi päällikkö, "minä palkitsen rahoja lukematta".

"Sitten", virkkoi seppä, "tahdon jatkaa tappelua vapaehtoisena ja siinä paikassa, joka minulle enimmäkseen on mieleen".

"Sen saat tehdä aivan mieleesi mukaan", vastasi Mac-Gillie Chattanach, hänkin katsoi viisaaksi tehdä mieliksi apulaiselle, josta oli niin suuri toivo.

"Hyvä on", sanoi Heikki; ja nostaen raskaan aseensa olkapäälleen, hän riensi ilolla muitten luokse, valiten itselleen paikkansa Duhele-clan'in päällikön vastapäätä.

Silloin Eachin'in miehuus ensi kertaa vähän horjahti. Hän oli jo kauan aikaa tietänyt Heikin parhaaksi miekkamieheksi, minkä Perth'in kaupunki sekä koko sen seutu olisi voinut lähettää kiistanterelle. Vihaan, jolla hän seppää kilpakosijanaan katseli, sekaantui samassa muisto siitä, kuinka helposti Heikki kerran, vaikka aseeton, oli torjunut päältään hänen äkillisen, hurjan päällekkarkauksensa. Ja kun hän nyt näki kuinka Wynd'in Heikki yhä tuijotteli häneen päin, verestä vuotava miekka kädessään, nähtävästi aikoen rynnätä juuri hänen päälleen, niin masentui Eachin'in rohkeus ja hänen sydämensä alkoi horjua, joka seikka ei jäänyt hänen kasvatus-isältään huomaamatta.

Eachin'in hyväksi onneksi Torkil'in oma sydän, samoin kuin kaikkein niiden, joiden kanssa hän oli ikänsä elänyt, oli järkähtämättömän luja, eikä hän siis saanut päähänsä sitä ajatusta, että joku mies hänen omasta clan'istansa, varsinkin hänen päällikkönsä ja kasvattinsa, voisi olla luontoista miehuutta vailla. Jos hän sen olisi käsittänyt, niin olisi hänen tuskansa ja vimmansa kenties kiihtynyt siihen määrään, että hän olisi Eachin'in surmannut, pelastaakseen hänen kunniansa häväistyksestä. Mutta hänen sydämensä ei ottanut vastaan sitä ajatusta, että hänen kasvattinsa saattaisi olla pelkuri; sillä se ajatus hänestä oli niin luonnoton ja pirullinen. Että Eachin oli jonkun panemahurmauksen alainen, se oli selitys, johonka taika-uskoisuus oli Torkil'in saattanut; hän kysyi siis nyt tuskallisesti, vaikka vaan kuiskaamalla: "Jokos lumous taas pienentää henkeäs, Eachin?"

"Niin tekee, voi minua kurjaa!" vastasi onneton nuorukainen; "ja tuossa juuri se ilkeä noita seisookin!"

"Mitä!" huudahti Torkil, "ja sinä käyt hänen takomassaan rautapaidassa? — Norman, sinä onneton poikani, miksi sinä toit sen riivatun haarniskan?"

"Jos lienee nuoleni väärin sattunut, en tiedä muuta neuvoa kuin että ammun oman henkeni samaa tietä", vastasi Norman Vasaramies. "Seiso vaan lujana, kyllä saat nähdä kuinka minä sen lumouksen rikon".

"Niin, seiso vaan lujana", sanoi Torkil. "Hän saattaa kyllä olla ilkeä noita; mutta onpa kuitenkin minun oma korvani kuullut ja oma kieleni sen ennustanut, että Eachin on tästä tappelusta pääsevä eheänä, vapaana, ilman haavatta — tulkoon vaikka mikä Saksilais-tietäjä sitä valheeksi ajamaan. Hän saattaa kyllä olla väkevä mies; mutta koko tään uljaan tammistoni tulee ensin kaatua, oksineen, tyvineen, ennen kuin hän pääsee sormellaankaan koskemaan minun kasvattiini. Piiriin hänen ympärilleen, pojat — *Bas air son Eachin!* (Kuoloon Eachin'in puolesta)".

"Kuoloon Eachin'in puolesta!" kajahti takaisin Torkil'in poikien suusta.

Tästä uskollisuudesta rohjenneena, nousi taas Eachin'in masentunut miehuus, ja hän huusi uljaasti clan'insa pillinpiiparille: "*Seid suas!* s.o. Soita!"

Hurja sotamarssi taas käski rynnäkölle; mutta molemmat puolueet lähestyivät toinen toistansa hitaammin kuin ensikerralla, niinkuin miehet, jotka nyt tunsivat ja täydessä arvossa pitivät toinen toisensa urhouden. Wynd'in Heikki, kiihkeässä taistelunhalussansa, astui Chattan-clan'in rivin eteen ja viittasi Eachin'ia vastaan tulemaan. Mutta Norman hyppäsi eteen kasvatus-veljensä suojaksi, ja nyt seisautuivat molemmat puolueet hetkeksi, ikään kuin olisivat tämän kahdentaistelun päättymisestä tahtoneet ottaa itselleen ennustusta, minkälainen päivän yleinen päätös oli tuleva. Vuorelainen lähestyi, suuri miekkansa kohotettuna, ikään kuin sivaltaakseen; mutta juuri kun hän tuli miekan pituuden päähän, hän pudotti maahan sen pitkän ja raskaan aseensa, hypähti kepeänä sepän miekan yli, samassa kun tää yritti häneen iskeä, ja veti väkipuukkonsa esiin. Näin päästyään niin liki, ettei seppä häntä voinut miekalla poistorjua, hän iski Heikkiä mainitulla aseella, sepän omalla lahjalla, kurkkuun, kääntäen pistonsa alas rintaan ja huutaen kovalla äänellä: "Näin sinä opetit minua pistämään!"

Mutta Wynd'in Heikillä oli omatekemänsä rautapaitansa, kaksinkerroin päärmätty reunuksella karaistusta teräksestä. Jos hänen suojuksensa olisi ollut vähemmin luja, niin olisi nyt tullut ijäksi loppu hänen taisteluistaan. Niinkin hän sai helpon haavan.

"Hupsu!" vastasi hän, antaen Norman'ille semmoisen läimäyksen pitkän miekkansa kahvanponnella, että Vuorelainen horjahti taaksepäin, "kyllähän mä opetin sinut pistämään, vaan en neuvonutkaan kuinka se pisto saadaan poistorjutuksi!" Samassa hän antoi vastustajalleen sivalluksen, joka halkaisi Vuorelaisen pään, teräslakista huolimatta. Ja astuen kuolleen ruumiin yli, hän pyrki nuoren päällikön kimppuun, joka nyt seisoivat suojatonna hänen edessään.

Mutta Torkil'in kaikkuva ääni karjahti: "*Far eil air son Eachin!* (Vielä toinen Eachin'in puolesta!) ja ne kaksi veljestä, jotka seisovat päällikkönsä molemmin puolin, ryntäsivät Heikin päälle, sivaltaen yht'-aikaa, joten hänen täytyi puolustukseen tyytyä.

"Eteenpäin, Vuorikissan pojat!" huusi Mac-Gillie Chattanach. "Pelastakaa se uljas Saksilainen! Antakaa noitten haukkain tuossa maistaa kynsistänne".

Vaikka jo pahasti haavoitettuna, päällikkö itsekin komperoihe sepän avuksi ja hakkasi maahan toisen *leichtach'eista* (henkivartijoista), jotka Heikkiä ahdistivat. Omalla kelpo miekallaan Heikki vapautti itsensä toisesta.

"*Reist air son Eachin!* (Taas toinen Eachin'in puolesta!)" huusi uskollinen kasvatus-isä.

"Kuoloon Eachin'in puolesta!" vastasi taas kaksi hänen kuoloon määrätystä pojistansa, rynnäten vimmaista seppää sekä hänelle avuksi tulleita vastaan. Eachin sillä välin siirtyi enemmän vasemmalle puolelle, hakien vähemmän peloittavia vihollisia, ja viritti urhoollisuudellaan taas miestensä sammuvaa toivoa. Molemmat Tammiston pojat, jotka hänen lähtöänsä olivat suojelleet, saivat saman kohtalon kuin edellisinkin veljensä; sillä Chattan-clan'in päällikön huuto oli sille tanteren kulmalle tuottanut muutamat hänen uljaimmista satureistaan. Torkil'in pojat eivät kaatuneet ilmaiseksi, vaan hirveitä merkkejä heidän miekoistansa näkyi sekä kaatuneissa että myös pystyssä pysyvissä. Mutta se seikka, että parhaiten saturein aina täytyi pysyä yhdessä koossa päällikkönsä ympärillä, ei ylimalkaan ollut eduksi Duhele-clan'ille. Niin harvat olivat nyt enää ne, jotka taistelun jatkamiseen kykenivät, että oli helppo lukea Chattan-clan'in puolella viisitoista miestä, nekin melkein kaikki haavoitettuja; Duhele-clan'ista ei ollut enää enempää kuin kymmenkunta jäljellä, niissä neljä päällikön henkivartija-joukossa, Torkil itsekin siihen luettuna.

Yhtä hyvin taisteltiin ja ponnisteltiin yhä vielä, ja sitä myöten kun voima raukeni, näkyi vimma vaan kiihtyvän. Wynd'in Heikki, hänkin jo haavoitettuna monessa paikassa, yhä vielä pyysi läpimurtaa taikkapa sukupuuttoon hävittää sitä uljasten urhoin muuria, jotka häntä vastaan taisteli hänen viha miehensä ympärillä. Mutta yhä vielä Torkil'in huutoon: "Taas toinen Eachin'in puolesta!" taas kajahti turmiontuottava vastaus, "Kuoloon Eachin'in puolesta!" Voitto näin aina vielä näytti epätietoiselta, vaikka Duhele-clan'in joukko oli niin paljoa pienempi. Voimain uupumus nyt taas pakoitti taistelijat levähdykseen.

Chattan-clan'in miehiä nähtiin vielä olevan kaksitoista, joista kuitenkin kaksi, kolme tuskin enää pysyi pystyssä, muuten kuin miekan nojassa. Viis vaan oli jäljellä Duhele-clan'ista, niissä Torkil ja hänen nuorin poikansa, molemmat helposti haavoitettuna. Eachin yksin oli vielä säilynyt aivan eheänä; niin valppaasti olivat kaikki häntä tarkoittavat sivallukset tulleet poistorjutuiksi. Uupumuksen kautta oli nyt molempain puolueitten vimma rauennut synkkämieliseksi toivottomuudeksi. He astuivat horjuellen, ikään kuin unessaan, kaatuneitten välitse, ja katselivat näitä, niinkuin olisivat tahtoneet menetettyin ystäväinsä näön kautta taas kiihdyttää vihaansa vielä elossa olevia vihollisia vastaan.

Eikä aikaakaan, niin kokoutuivat edellisistä hurjista kahakoista vielä sailyneet jälleen, jatkaakseen tätä taistelua viimeiseen mieheen asti aivan joen rannalla, koska siellä maa oli vähemmin liukas veristä ja vähimmin kaatuneitten ruumiita jaloissa.

"Jumalan tähden — sen armon tähden, jota me joka päivä rukoilemme itsellemme", sanoi helläsydäminen vanha kuningas Albanyn herttualle, "tehkää jo nyt tästä loppu! Miksi sallittaisiin noitten kurjain, räpäleiksi hakattuun ihmisten jatkaa teurastustaan viimeiseen asti? — Varmaankin he nyt jo tottelisivat ja suostuisivat sovintoon kohtuullisilla ehdoilla".

"Rauhoittukaa, armollinen herra kuningas", virkkoi veli. "Nämä miehet ovat Alankomaiden pahin turmio. Molemmat päälliköt yhä vielä ovat elossa — jos he pääsevät tästä hengissä, niin koko tämän päivän työ on turha. Muistakaa lupaustanne valtaneuvoskunnassa, ettette huuda: seis!"

"Sinä pakoitat minut suureen syntiin, Albany, sekä kuninkaana, jonka tulee suojella alamaisiansa, että myös kristittyinä, jonka tulee rakastaa veljiänsä uskossa".

"Te päätätte väärin, kuninkaallinen majesteetti", vastasi Albanyn herttua; "nämät tässä eivät olekaan uskollisia, vaan tottelemattomia kapinoitsijoita, niinkuin Crawford'in kreivi voipi todistaa. Ja vielä vähemmin he ovat kristityitä miehiä, sillä Dominikolais-abotti varmaankin on vahvistava sanani, että he enemmän kuin puoleksi ovat pakanoita".

Kuningas huokasi syvään. "Tehkää sitten mielenne mukaan; te olette liian viisaat, että minä saattaisin väitellä teidän kanssanne. Minä vaan voin kääntää kasvoni pois ja sulkea silmäni umpeen, niin etten näe enkä kuule tuota minua inhottavaa verisaunaa. Mutta hyvin tiedän, että Jumala kumminkin on rankaiseva minua siitä, kun edes olen läsnä tässä ihmishenkien hävityksessä".

"Soittakaa torvia", käski Albanyn herttua. "Heidän haavansa kohmettavat, jos he kauemmin viivyttelevät".

Tämän puheen aikana Torkil hyväili ja rohkaisi päällikköänsä.

"Vastusta sitä lumousta vaan muutamia minuutteja vielä", virkkoi hän. "Ole vaan hyvillä mielin — sinä pääset tästä ilman mitään haavaa taikka ruhjausta, ilman vammaa sekä vikaa. Ole vaan hyvillä mielin!"

"Ja kuinkas minä voisin olla hyvillä mielin", vastasi Eachin, "kun kaikki uljaat heimolaiseni yksi toisensa perästä ovat kaatuneet kuolijaksi jalkojeni eteen? — kuolleet kaikki minun puolestani, joka en koskaan olisi rahtuakaan heidän ystävyystään ansainnut?"

"Ja mitä varten he olisivat sitten syntyneet, jos ei siksi että menisivät kuolemaan päällikkönsä puolesta?" kysyi Torkil vakavasti. "Mitäs huolii valittaa siitä, jos ei nuoli palaja viineensä, kunhan se pilkkuun on sattunut? Ole iloinen vaan! Kas tässä olemme, Tormot ja minä, vielä vasta aivan vähän haavoitettuna, vaan vuorikissat tuolla kömpivät ja köntistelevät tasankoa myöten, ikään kuin koirat olisivat heidät jo puoleksi kuristaneet. — Vielä yksi uljas rynnäkkö, niin voitto on meidän, vaikka saattaisi kyllä niin käydä, että sinä yksin jäät henkiin. Runoniekka, soita ryntäysmarssia!"

Toropilli-piiparit molemmin puolin taas soittivat sotamarssia, ja taistelijat taas sekaantuivat käsikahakassa, ei tosin enää entisellä voimalla, mutta kuitenkin raukenemattomalla vihalla. Heihin yhtyivät nyt nekin, joiden olisi ollut asia olla taisteluun puuttumatta, vaan jotka eivät nyt kuitenkaan malttaneet olla siitä erillään. Molemmat vanhat urhot, jotka lippuja kantoivat, olivat vähitellen lähestyneet paikoistansa tarhan eripäissä ja seisovivat nyt jo aivan liki itse tappelutannerta. Kun he näin näkivät verisaunan läheltä, nousi heissä molemmissa halu kostaa veljiänsä taikka myös kuolla heidän kanssansa. He kävivät vimmaisesti toinen toisensa kimppuun niillä peitsillä, joihin liput olivat

kiinnitetyt; vaihdettuansa useampia kuolettavia pistoja, he rupesivat painiskelemaan, yhä vaan pitäen lippunsa kiinni. Näin he viimein taisteluvimmassa yhdessä putosivat Tay-jokeen, josta he tappelun jälkeen löydettiin hukkuneina, aina vielä kovasti toinen toisensa kimpussa. Nyt tappelun kiihko, vimman ja epätoivon hurjuus myös tarttui runoniekkoihin. Molemmat toropillin-soittajat, jotka kaiken tappelun aikana olivat voimiansa myöten koettaneet pitää veljiensä miehuutta vireillä, näkivät nyt taistelun alkavan loppua taistelevain miesten puutteesta. He viskasivat maahan soittonsa, ryntäsivät vimmaisesti toinen toisensa päälle, väkipuukko kädessä, kumpikin enemmän pitäen silmillä kuinka saisi toisen surmatuksi kuin itsensä suojelluksi; ja näin Duhele-clan'in toropillinsoittaja melkein kohta kaatui kuolijaksi, ja Chattan-clan'in runonieikka samassa sai haavan henkipaikkaan. Tämä viimeinmainittu kuitenkin vielä tarttui soittoonsa, ja clan'in *pibroch'in* (sotamarssin) sävelet heikontumistaan heikontuen yhä vielä kajahtelivat Chattanilaisille, niin kauan kuin kuolevalla soittoniekalla oli henkeä rinnassa, millä puhaltaa. Hänen soittonsa, tai kumminkin siihen kuuluva pilli, on aina vielä tallella erään Vuorelaispäällikön suvussa, suuressa arvossa pidettynä, *federan dhu* s.o. mustan pillin nimellä.

Sillä välin tässä loppukahakassa nuori Tormot, jonka isänsä oli, samoin kuin muutkin veljet, käsenyt päällikkönsä suojelukseen, oli saanut kuolemaa tuottavan haavan sepän säälimättömän miekan kautta. Muut molemmat, jäljellä olevat miehet Duhele-clan'ista olivat jo myös kaatuneet, ja Torkil'in täytyi nyt kasvattinsa sekä haavoitetun Tormot'in kanssa peräytyä kahdeksan tai kymmenen Chattanilaisen edestä. He seisahtuivat nyt viimeisen kerran aivan joen äyräälle, johon viholliset, ponnistaen voimiansa niin paljon kuin heidän haavansa sallivat, pyrkivät jäljestä. Torkil oli juuri saapunut sille paikalle, missä hän aikoi viimeistä vastarintaa yrittää, koska nuori Tormot vaipui maahan ja heitti henkensä. Hänen kuolonsa pakoitti isän rinnasta ensimmäisen ja ainoan huokauksen, mikä hänestä oli kuulunut koko tähän turmiollisen päivän aikana.

"Tormot poikani!" virkkoi hän, "nuorimpani, rakkaimpani! Mutta kunhan vaan Eachin tulee pelastetuksi, kaikki on pelastettu. — Nyt, mun armas kasvattini, olen puolestas antanut kaikki, mitä ihminen voipi, paitsi vielä vihoviimeistä annintani. Anna minun päästää auki tään turmiontuottavan rautahaarniskasi soljet, ja pane sinä päälles Tormot'in varukset; ne ovat kepeät ja sopivat sinulle hyvin. Sill'-aikaa kun rautapaitaa muutat, ryntään minä noiden vaivaisten päälle ja pitelen heitä niin kovin kuin jaksan. Enkä luulisi niistä tulevankaan kovin paljon vaivaa; sillä he kömpivät yksitellen peräkkäin, niinkuin poikkijalkaiset sonnit. Ja kumminkin, sinä silmäteräni, jos en voikaan sinua pelastaa, voin kuitenkin näyttää sinulle, kuinka mies kuolee".

Näin puhuessaan Torkil päästi auki nuoren päällikkönsä rautapaidan soljet, siinä yksinkertaisessa luulossa, että hän sillä keinoin saisi paulat rikotuiksi, joihin muka noidan konstit ja pelko olivat kietoneet nuorukaisen sydämen.

"Isäni, isäni, enemmänkin kuin isäni!" sanoi onneton Eachin. "Pysy tässä mun kanssani! — Kun vaan sinä olisit vieressäni, niin, sen tunnen, olisi minussa miehuutta taistella henkiin ja veriin asti".

"Se on mahdoton", vastasi Torkil. "Minun pitää estää heitä ennättämästä tänne, sillä aikaa kun sinä muutat rautapaitaa. Jumala ijät kaikki sinua siunatkoon, minun sieluni rakkaus!"

Ja sitten Tammiston Torkil, heiluttaen miekkaansa, ryntäsi päälle samalla kuolemaa tuottavalla sotahuudolla, mikä jo niin monta kertaa oli kajahtanut tällä verisellä kedolla: "*Bas air son Eachin!*" — Nämät sanat kajahtivat kolme kertaa ukkosen jyrynän tapaisella äänellä, ja joka kerta hän samassa hakkasi maahan yhden Chattan-clan'in miehistä, sitä myöten kuin he kömpien tulivat häntä likelle. — "Hyvin hakattu — haukka! — Hyvin lensit, kotka!" kuului katselijajoukosta, kun he näkivät nämät urhotyöt, jotka vielä viimeisellä hetkellä näkyivät olevan muuttamaisillaan tappelun päätöstä. Mutta yht'-äkkiä kaikki huudot vaikenivat, ja nyt kuului ainoasti miekkain kalske niin hirveä, että olisi luullut koko taistelun alkaneen uudestaan tässä kahakassa Tammiston Torkil'in sekä Wynd'in Heikin välillä. He läimäyttivät, hakkasivat ja pistivät, ikään kuin nyt vasta ensikertaa sinä päivänä olisivat vetäneet miekkansa tupesta. Heidän vimmansa oli molemminpuolinen, sillä Torkil näki Heikissä sen ilkeän noidan, joka hänen luulonsa mukaan oli hänen kasvatuspoikansa lumonnut; ja seppä nyt näki edessään sen jättiläisen, joka koko ajan oli estänyt häntä siitä, minkätähden vaan hän oli koko asiaan sekaantunut — nimittäin kahdentaistelunsa Eachin'in kanssa. He taistelivat tasavoimalla, jota luultavasti ei olisi ollut, jos ei Heikiltä, hän kun oli enemmän haavoitettu kuin vastustajansa, olisi puuttunut yksi osa tavallista nopeuttansa.

Sillä valin Eachin, jäätyään yksin ja huolettomasti sekä turhaan yritettyään pukeutua kasvatusveljensä haarniskaan, tunsu sydämessään häpeän ja tuskan voiman. Hän riensi eteenpäin kasvatus-isälleen avuksi tuossa hirveässä ottelussa, ennen kuin joku Chattanilaisista joutuisi lisäksi. Mutta kun hän oli kymmenen askeleen päässä, lujana päätöksessään ottaa osaa tähän taisteluun elämästä ja kuolemasta, kasvatus-isänsä juuri kaatui, halkaistuna kaulaluusta hamaan sydämeen asti, vielä viimeisellä hengenvedollaan kuiskaten sanat: "Kuoloon Eachin'in puolesta!" — Onneton nuorukainen näki parhaan ystävänsä kaatuvan, ja samassa seiso i nyt hänen edessään se verivihollinen,

joka koko tappelun aikana oli häntä tavoitellut; se vihollinen seiso i nyt siinä, ainoasti yhden miekan pituuden matkan päässä hänestä, ja kohotti jo asettansa, jolla oli hakannut maahan kaikki suojukset, jotka häntä olivat estäneet nuoren päällikön henkeä saamasta. Tämä seikka yksin jo olisi voinut korkeimmilleen nostaa Eachin'in luontoisen pelkuriuden; kenties hän myös sen lisäksi muisti olevansa ilman mitään haarniskaa, ja että koko rivi muitakin vihollisia, kyllä ontuvia, vaivaisia, vaan yhtähyvin koston- ja verenhimoisia, oli tulossa ja lähellä. Olkoon siinä kyllin sanottu, kun kerromme että hänen miehuutensa masentui, hänen silmänsä pimenivät, hänen korvissaan kuului kilinää, hänen päänsä kävi pyörälle — kaikki muut ajatukset katosivat tuossa uhkaavan kuoleman pelossa. Yritettyään heikon sivalluksen seppää vastaan, hän taaksepäin hypähtämällä väisti siitä aiottua vastausta; ja ennen kuin seppä jälleen kerkesi kohottaa asettansa, Eachin oli itsensä Tay-jokeen viskannut. Hätäsevä huuto kuului hänen jäljestään, kun hän ui joen poikki, vaikka kenties tuskin kymmenkuntakaan huutajista itse olisivat tehneet toisin tämmöisessä tilaisuudessa. Heikki katsoi pakolaisen jälkeen ääneti, hämmästyneenä, vaan ei jaksanut liioin ajatellakaan tämän paon seurauksia, sillä uupumus hänessä näkyi pääsevän voitolle, samassa kun taistelun kiihoittava vaikutus loppui. Hän istahti rannan nurmikolle ja koetti saada tukuiksi kumminkin niitä haavoja, mitkä pahimmin verta vuosivat.

Voittajat nyt saivat tämmöisissä tilaisuuksissa tavalliset onnentoivotukset palkinnokseen. Albanyn herttua useampain toisten herrain kanssa meni alas taistelutannerta katselemaan; ja Wynd'in Heikille erittäin osoitettiin kunniaa.

"Jos tahdot minun väkeeni yhtyä, kunnon poika", lausui Musta Douglas, "niin muutan sinun nahkaisen esiliinas ritarin vyökse, sekä annan sinulle porvari-ammattisi sijaan sadan markan maan arvosi kannatukseksi".

"Kiitän teitä nöyrimmästi", vastasi seppä alakuloisesti, "vaan minä jo olen kyllin kyllä vuodattanut verta; ja Jumala on minut sillä rangaissut, että teki tyhjäksi ainoan toivoni, jonka vuoksi menin tähän taisteluun".

"Mitä, veikkonen?" kysyi Douglas. "Etkö taistellut Chattan-clan'in puolesta, ja eikö sille ole tullut loistava voitto osaksi?"

"Minä taistelin omin päin", vastasi seppä huolimattomasti.

Hyvä Robert kuningaskin nyt lähestyi sinne tasajuoksuri selässä; hän oli tullut tappotanterelle käskemään, että haavoitetut otettaisiin holhottaviksi.

"Herra kreivi Douglas", sanoi hän, "te kiusaatte tätä mies-parkaa tässä maallisilla asioilla, vaikka hänellä vaan näkyy olevan lyhyt aika enään jäljellä hengellisiä ajattelemaan. Eikö ole hänellä tässä mitään ystäviä, jotka kantaisivat hänet pois paikkaan, missä huoli voi tulla pidetyksi sekä hänen ruumiinsa haavoista että hänen sielunsa autuudesta?"

"Hänellä on tässä ystäviä yhtä monta kuin kunnon miehiä Perth'in kaupungissa", virkkoi ritari Charteris, "ja minä katson itseni lähimmäiseksi".

"Maanmoukassa aina on maatiaishajunsa", sanoi ylpeä Douglas, kääntäen hevosensa pois päin. "Ritari-arvon tarjomus Douglas'ilta olisi hänet, vaikka surman suussakin, taas voimiinsa virottanut, jos hänen ruumiissaan olisi ollut yksi pisarakin jaloa verta".

Huolimatta tästä mahtavan kreivin äkäisestä lauseesta, Kinfauns'in herra hyppäsi alas hevosen selästä ja tukesi käsillään Heikkiä, joka nyt voimattomuudessaan vaipui pitkällensä. Mutta vielä ennen häntä kerkesi Simo Hanskuri, joka nyt toisten korkeampi-arvoisten porvarein kanssa oli taistelutarhaan tullut.

"Heikki, rakas Heikkini!" sanoi ukko. "Voi mikäs sinut riivasi tähän verisaunaan menemään! — Nyt olet kuoleman kielissä — et enää jaksu puhua".

"Ei — kyllä minä jaksan puhua", vastasi Heikki. "Katri — —" Hän ei kuitenkaan jaksanut virkkaa sen enempää.

"Katri voi hyvin, toivon minä, ja tulee omaksesi — se on, jos — —"

"Jos hän on pelastettu, arvelit kai sanoa, vanha mies", sanoi Douglas, joka, vaikka hiukan suuttunut tarjomuksensa hylkäämisestä, oli kovin jalomielinen, ettei tämä tapaus tässä olisi hänen sydäntänsä liikuttanut. — "Hän on pelastettu, jos Douglas'in lipussa lienee kyllin turvaa — hän on pelastettu, ja tulee rikkaaksi. Douglas voi antaa rikkautta niille, jotka sitä kalliimpana kuin kunniaa katsovat".

"Hänen suojeluksensa tähden, armollinen herra, seuratkoot isän sydäimestä tulevat kiitokset ja siunaukset aina jaloa Douglas'ia. Vaan mitä rikkauteen tulee, me olemme jo kyllin rikkaat — kulta ei

voisi saattaa tätä rakasta poikaani tässä terveeksi".

"Katsos kummaa!" ihmetteli kreivi, "halpasukuinen mies hylkää aatelis-arvon — ja porvari hylkää kultaa!"

"Jos sallitte mun puhua, herra kreivi", virkkoi ritari Charteris, "minä, joka itsekin olen aatelismies ja ritari, rohkenen sanoa, että urhon, semmoisen kuin Wynd'in Heikki, kyllä sopii hylätä kaikki arvonimet — ja kunnan miehen, semmoisen kuin tää kunnian-arvoinen porvari, kyllä sopii halveksia kultaa".

"Te teette oikein, ritari Charteris, kun puhutte kaupunkinne puolesta, enkä minä sitä suinkaan ota pahaksi", virkkoi Douglas. "En pakoita lahjojani kenellekään. — Mutta", lisäsi hän, kuiskaten Albanyn herttuan korvaan, "teidän, herra herttua, pitäisi nyt saattaa pois kuningas tästä verisestä paikasta, sillä hänen täytyy vielä tänä iltana saada kuulla *se sanoma*, joka huomenna aamun koittaessa on kajahtava yli koko avaran Skotlannin. Tämä vanha viha on nyt sammutettu. Mutta minunkin on surku, että niin monta uljasta Skotlannin urhoa tässä makaa surmattuna, joiden miekat olisivat tasapäässä tappelussa voineet kallistaa voiton yhteisen isänmaan puolelle".

Suurella vaivalla saatiin Robert kuningas pois tältä tappelutanterelta; kyynelet vuosivat viljalta alas hänen lakastuneita poskiansa sekä valkoista partaansa myöten, kun hän kaikkia läsnäolevia, niin aatelisherroja kuin pappeja, rukoi huolta pitämään harvain vielä hengissä olevain haavoitettuihin ruumiista sekä sieluista, ja saattamaan kuolleet kunnialla hautaansa. Papit, jotka sattuiivat likellä olemaan, hartaasti lupasivat toimittaa molemmat nämät asiat ja täyttivätkin sitten lupauksensa uskollisesti ja hurskaasti.

Näin päättyi tää kuuluisa taistelu Perth'in North-Inch-niityllä. Neljästäseitsemättäkymmenestä urhoollisesta miehestä (runoniekat sekä lipunkantajatkin lisäksi luettuna), jotka uljaasti astuivat sisään tähän turmiolliseen tarhaan, ainoasti seitsemän jäi henkiin. Nekin kannettiin paareilla, tilassa, joka ei ollut paljoa parempi kuin kuolleitten sekä kuolemaa tekevän, joiden kanssa sekaisin he kuljetettiin surullisella saatolla pois tältä taistelunsa tanterelta. Eachin yksin pääsi täältä haavatonna — vaan myös kunniatonna. Ei ole nyt enää tästä muuta kerrottavaa, kuin että karannut päällikkö oli ainoa henkiin jäänyt Duhele-clan'in miehistä; ja koko se liittokunta hajosi tämän tappion jälkeen. Siihen kuuluneista clan'eista pyytävät nyt muinaistutkijat ainoasti arvaamalla saada jotain selkoa, sillä tään ratkaisevan tappelun jälkeen ne eivät enää koskaan kokouneet yhden lipun ympärille. Chattan-clan'i sitä vastaan yhä edelleen kukoisti ja laajeni vallassa; ja parhaat suvut pohjoisessa Vuoristossa kehuvat olevansa peräisin Vuorikissan heimosta.

VIIDESNELJÄTTÄ LUKU.

Kun kuningas oli lähtenyt ratsastamaan takaisin siihen luostariin, jossa hän asui, kysyi Albanyn herttua muuttuneella katsannolla ja vapisevalla äänellä Douglas'in kreiviltä: "Ettekö te, herra kreivi, joka omin silmin näitte suuren osan tuosta surullisesta tapauksesta Falkland'issa, tahtoisiko viedä sanomaa siitä veli-paralleni?"

"En, vaikka saisin siitä koko avaran Skotlannin maan omakseni", kieltäytyi Douglas. "Mieluummin paljastaisin rintani, nuolen kannattaman matkan päässä pilkkutauluksi sadalle Tynedalen joutsimiehelle. En, Douglas'in linnan pyhä Brigitta auttakoon! Ei mulla olisikaan muuta sanottavaa, kuin että tapasin sen kovaonnisen nuorukaisen kuolleen. Mitenkä se kuolema hänelle tuli osaksi, sen te, herra herttua, kenties paremmin osaisitte selittää. Ja jos ei nyt olisi March'in kapina ja Englannin sota esteenä, kylläpä sitten puhuisinkin oman ajatukseni asiasta aivan julki". Näin sanottuaan ja kumarrettuaan kuninkaalle kreivi ratsasti pois omalle majapaikalleen, jättäen herttuan sinne kertomaan, mitä oli tapahtunut, miten paraiten taitaisi.

"Vai March'in kapina ja Englannin sota?" mutisi herttua itsekseen. "Entäs oma etusi, ylpeä kreivi, jota, olit kuinka itsevaltiainen olitkin, et uskalla erottaa minun edustani. No hyvä, koska se teko jäi minun tehtäväkseni, minun tulee se tehdä, ja minä sen tahdonkin tehdä".

Hän seurasi kuningasta hänen kammariinsa. Robert katsoi häneen jollakin kummastuksella, koska Albanyn herttua oli käynyt istumaan.

"Sinun kasvosi ovat kalmankelmeät, Robert", sanoi kuningas. "Soisinpa että aina syvemmältä ennalta ajattelisit, milloin verenvuodatus tulee puheeksi, koska tämä verisauna sinua on niin syvästi liikuttanut. Ja kuitenkin, Robert, rakastan sinua sitä paremmin nyt, kun oikea lempeä luonteesi joskus tulee

näkyviin kylmä-älyisen valtioviisautesi kuoren alta".

"Kiittäisinpä Jumalaa, kuninkaallinen veljeni", vastasi Albanyn herttua puoleksi sulkeuneella äänellä, "jos tuo verinen tanner, jonka tuossa näimme, olisi pahin asia, mistä meidän tänäpäivänä tulee kuulla. Sangen vähän tuhlaisin sääliäni noihin hurjiin metsäläisiin, jotka tuossa makaavat kasoittain, niinkuin elävään raatoja, mutta — —" hän pysähtyi.

"Mitä!" huudahti kuningas säikähtyen. "Mitä uusia pahoja taas kuuluu?
— Rothsayn herttuako? — niin se varmaan on — Se on Rothsayn herttua.
— Puhu suusi puhtaaksi! — Mikä uusi hullutus on tullut tehdyksi? —
Mikä uusi onnettomuus on tapahtunut?"

"Herrani — kuninkaani — onnettoman veljenpoikani hullutukset ja vallattomuuden teot ovat nyt kaikki loppuneet".

"Hän on kuollut! — hän on kuollut!" kiljahti vanha kuningas tuskissaan. "Albany, sinun veljenäs rukoilen sinua — vaan ei — en olekaan kauemmin sinun veljesi! Kuninkaanas käsken sinua, salavehkeinen, viekas mies, tuomaan ilmi kaikki, mitä vaan tiedät pahinta!"

Vapisevalla äänellä vastasi Albanyn herttua: "Tapauksen eriseikkoja minä vaan vaillinaisesti tiedän — varma on vaan se, että onneton veljenpoikani toissa yönä tavattiin kammarissaan kuolleena — hän oli äkilliseen kohtaukseen kuollut — niin minulle on kerrottu".

"Voi Rothsay! — Voi minun rakas Taavettini! — Voi jospa Jumala olisi sallinut minun kuolla sinun edestäsi — minun poikani — minun poikani!"

Näin valitti, raamatun voimakkailla sanoilla, tää heikko, poikansa menettänyt isä, repien harmaata partaansa ja tukkaansa; eikä Albanyn herttua, jota omatuntonsa sanattomaksi ahdisti, uskaltanut keskeyttää tätä surun vihuria. Mutta melkein samassa kuninkaan tuskallinen suru muuttuikin vimmaiseksi — joka oli niin perinvastainen hänen luonteensa tavalliselle pehmeydelle ja arkuudelle, että Albanyn omantunnon vaivat kokonaan unohtuivat pelon tähden.

"Vai tämä oli sinun siveydellisten puheittes ja jumalisten saarnejesi loppu!" virkkoi kuningas. "Mutta tää petetty isä, joka uskoi poikansa sinun käsiisi, uskoi viattoman karitsansa teurastajan haltuun, onkin kuningas! — sen saat nyt kovaksi onnekses kokea. Saisiko murhaaja tässä seisoa veljensä edessä, — tahrattuna oman veljenpoikansa verillä? — Ei! — Hoi, te tuolla ulkona! — Mac-Lewis! — Brandanet! — Kavaluutta! — Murhaa! — Aseisin, jos rakastatte Stuart-sukua!"

Mac-Lewis riensi sisään useampain henkivartijain kanssa.

"Murhaa ja kavaluutta!" huudahti onneton kuningas, "Brandanet — teidän jalo prinssinne", — — suru ja mielenliikutus silmänräpäykseksi keskeyttivät sen kauhean ilmoituksen, jota hän aikoi heille antaa. Viimein hän kuitenkin jatkoi yhä katkeavalla äänellä. "Tuokaa kirves ja mestauspölkky heti paikalla pihaan! — Vangitkaa" — sana tarttui kiinni hänen kurkkuunsa.

"Ketä pitää vangita, jalo herra kuningas?" kysyi Mac-Lewis, joka, nähdessään kuninkaan tämmöisessä vihan vimmassa, joka oli perinvastainen hänen käytöksensä tavalliselle lempeydelle, melkein luuli, että hänen järkensä oli tullut häiriölle äsköisessä tappelussa nähdyistä tavattomista kauhistuksista. — "Ketä minun pitää vangita, kuninkaallinen majesteetti? Eihän tässä ole ketään muuta kuin teidän kuninkaallinen veljenne, Albanyn herttua".

"Aivan niin", vastasi kuningas, jonka lyhyt-aikuinen kostonhimon vimma jo alkoi asettua. "Aivan oikein — ei ketään muuta kuin Albanyn herttua — ei ketään muuta kuin minun äitini kantama — ei ketään muuta kuin minun veljeni. Voi Jumalani! anna minulle voimaa tukehduuttaa tuota sydämessäni hehkuvaa syntistä vimmaa — *Sancta Maria, ora pro nohis!* (Pyhä neitsyt Maaria, rukoile puolestamme!)"

Mac-Lewis katsahti ihmeellä Albanyn herttuaan, joka pyysi peittää hämnästystensä syvällä surkuttelemisella, ja kuiskasi upseerille: "Se paha sanoma on liian kovasti vaikuttanut hänen päähänsä".

"Mikä paha sanoma, jos saan luvan armolliselta herttualta kysyä?" vastasi Mac-Lewis. "En minä ole mistään kuollut".

"Mitä! — Ettekö ole kuulleet veljenpoikani, Rothsayn herttuan kuolosta?"

"Onko Rothsayn herttua kuollut, herra Albanyn herttua!" huudahti uskollinen Brandani suurimmalla hämmästyksellä ja kauhistuksella. "Milloin, kuinka ja missä?"

"Kaksi päivää sitten — ei ole vielä tietoa millä tavalla —

Falkland'issa".

Mac-Lewis silmänräpäyksen aikaa katsoi herttuaan; sitten hän palavin silmin ja lujalla katsannolla kääntyi kuninkaan puoleen, joka näkyi syvästi vaipuneen hiljaiseen rukoukseen: "Kuninkaallinen majesteetti! minuutti tai kaksi sitten teiltä jäi — yksi sana — kesken sanomatta. Sallikaa sen tulla ulos suustanne, ja teidän tahtonne on oleva teidän Brandaneinne lakina".

"Minä juuri rukoilin voimaa kiusausta vastaan, Mac-Lewis", virkkoi toivoton kuningas, "ja sinä sen tahdot tuoda eteeni. Tahdotko antaa paljastetun miekan mielipuolen miehen käteen! — Mutta voi, Albany! — minun ystäväni, minun veljeni — minun luottamusmieheni! — kuinka — kuinka hennoit tehdä sen!"

Nähdessään että kuningas jo oli leppyisämmällä mielellä, Albanyn herttua vastasi suuremmalla lujuudella kuin siihen asti: "Minun linnassani ei ole mitään muuria, joka saattaisi kuoleman estää — enkä ole ansainnut tuota ilkeää epäluuloa, joka teidän sanoissanne, herra kuningas, itseään ilmoittaa. Minä sen annan anteeksi, koska siihen pojattomaksi jääneen isän tuska on syynä. Mutta valmis olen vannomaan ristin ja alttarin kautta — ja taivaallisen perintöni sekä kuninkaallisten vanhempaimme sielujen kautta — —"

"Vaiti, Robert!" kielsi kuningas. "Älä vielä lisää vääriä valoja murhaan. — Ja teitkös kaiken sen siksi, että pääsisit yhtä askelta likemmäksi kruunua sekä valtikkaa? Ota ne sitten omikses kerrassaan — ja tuntukoon sinusta, niinkuin ne minusta aina ovat tuntuneet, ikään kuin ne olisivat tehdyt punakuumasta raudasta! — Voi Rothsay, Rothsay! Sinulta kumminkin on kuninkaana oleminen tullut säästetyksi!"

"Kuninkaallinen majesteetti", virkkoi Mac-Lewis, "sallikaa minun muistuttaa, että Skotlannin kruunu ja valtikka, silloin kun ne lakkaavat olemasta teidän hallussanne, ovat Jaakko-prinssille tulevat, joka nyt on veljensä oikeuden perinyt".

"Oikein, Mac-Lewis", sanoi kuningas kiireesti, "ja samassa hän, se poika-rukka, myös on perinyt veljensä vaarat. Kiitoksia, Mac-Lewis, kiitoksia! — sinä olet muistuttanut minulle mieleen, että minulla vielä on jotain tehtävää maailmassa. Kutsu Brandanesi aseisin, niin joutuun kuin suinkin voit. Älä salli yhdenkään tulla kanssamme, jonka uskollisuutta et aivan varmaan tunne. Älä varsinkaan yhtään, joka on ollut tekemisissä Albanyn herttuan kanssa — tään miehen kanssa, tarkoitan ma, joka on olevinansa veljeni! — Ja käske että kantotuolini kohta laitetaan valmiiksi. Me aiomme Dumbarton'iin, Mac-Lewis, taikka Buten saareen. Jyrkkiä kuiluja, ja salmia, ja Brandaneini rinnat tahdon panna lapseni suojaksi, siksikun saamme koko meren jään pojan ja hänen julman setänsä kunnian-himon väliin. — Hyvästi, Albanyn herttua — hyvästi ijäksi, sinä kovasydäminen, verinen mies! Nauti valtaa, sen verran kuin Douglas siitä sinulle sallinee osaksi. — Mutta älä tule koskaan enää minun silmiäni eteen, vielä vähemmin lähesty minun jäljelle jäänyttä poikaani! Sillä, samassa kun sen teet, tulee Brandanein minun käskystäni pistää sinut kuoliaksi pertuskoillaan! — Mac-Lewis, pidä huoli, että heille se käsky ilmoitetaan".

Albanyn herttua läksi ulos, yrittämättäkään sen enempää puhdistaa puoltansa tai vastata.

Mitä siinä asiassa sitten tapahtui, kuuluu historiaan. Seuraavassa parlamentin kokouksessa Albanyn herttua sai valtakunnan säädyt päättämään, että hän Rothsayn herttuan kuoloon oli viaton; mutta samassa hän kuitenkin näytti oman syyllisyytensä tunnon, sillä että lisäksi pyysi ja sai anteeksi-antokirjan siitä samasta rikoksesta. Onneton, vanha kuningas kätki itsensä Rothsayn linnaan Buten saarella, surren menetettyä poikaansa ja kuumeentapaisella pelolla valvoen vielä jäljelle jääneen henkeä. Katsoen sen keinon parhaaksi turvaksi, lähetti hän pienen Jaakon Franskaan, sen maan kuninkaan hovissa kasvatettavaksi. Mutta laiva, jossa Skotlannin kruununperillinen sinne matkusti, joutui Englantilaisen kaapparin käsiin; ja vaikka silloin par'-aikaa sattui olemaan välirauha molempien naapurivaltain välillä, Henrit IV oli niin vailla jalomielisyyttä, että pidätti pojan vankinansa. Tämä viimeinen onnettomuus kokonaan murti onnettoman Robert III:n sydämen. Mutta kosto viimein, vaikka hitain askelin, saavutti hänen kavalan, armottoman veljensä. Albanyn Robert tosin sai itse rauhassa laskea harmaat hiuksensa hautaan, ja kuninkaansijaisen valta, jonka hän niin ilkeällä keinolla oli itselleen hankkinut, jäi hänen pojalleen Murdoch'ille perinnöksi. Mutta yhdeksäntoista vuotta nykyisen vanhan kuninkaan kuolon perästä Jaakko I palasi Skotlantiin, ja Murdoch, Albanyn herttua poikineen vietiin mestauslavalle, rangaistukseksi isänsä syyllisyydestä sekä omastaan.

KUODESNELJÄTTÄ LUKU.

Jos sydän vaan on viaton,
Puhtaana pysyvi,
Ain' ilo sille suotu on,
Kuink' onni pyörivi.

Burns.

Kääntykäämme nyt taas Perth'in kaupungin Kaunottaren puoleen, joka Douglas'in käskystä oli tullut lähetetyksi pois tuosta hirvittävästä Falkland'ista ja viedyksi kreivin tyttären, Rothsayn herttuan lesken turvan alle. Se rouva silloin par'-aikaa asui Campsie-nimisessä erakkohuoneessa, jonka rauniot yhä vielä kohoavat jaloina Tay-joen äyräällä. Se seisoi jyrkän kallion huipulla, ja sen juuritse virtasi mainittu majesteettillinen joki, joka tässä paikassa on erittäin merkillinen Campsie Linn nimisen koskensa kautta; virran vedet siinä pauhaten ryöpsähtävät alas basalttikallio-rivistä, joka sulkee väylän aivan kuin ihmiskäden rakentama patomus. Ihastuneina paikan kauniisen näkö-alaan olivat Cupar'in luostarin munkit tähän rakentaneet huoneen, joka oli tuntemattomalle pyhälle miehelle, nimeltä St. Hunnand, pyhitetty, ja tänne heidän oli tapa välistä tulla huvittelemaan taikka rukoilemaan. Tämän huoneen portti oli mielellään tullut avatuksi mainitulle jalosukuiselle rouvalle; sillä koko se kulma oli Douglas'in liittolaisen, mahtavan lord Drummond'in vallan alla. Tässä sai herttuan leski isänsä kirjeen sen soturiparven päälliköltä, joka oli Katrin sekä harpputytön Campsiehen saattanut. Vaikka hänellä olikin ollut paljon valittamista Rothsayn herttuan käytöksestä, tuli kuitenkin tää jalosukuinen rouva, saadessaan sanoman puolisonsa arvaamattomasta ja hirveästä lopusta, syvästi liikutetuksi, ja vietti enimmän osan seuraavaa yötä kyöneleissä sekä rukouksissa.

Seuraavana aamuna — se oli tuo merkillinen Palmusunnuntai — herttuatar käski Hanskurin Katrin sekä harpputytön eteensä. Molempien tyttöjen mieli oli vielä suuresti masennuksissa ja liikutettuna hirveistä tapauksista, joissa he niin äsken olivat olleet osalliset; ja Margareeta-rouvan, samoin kuin myös hänen isänsä, ulkonäkö enemmän nosti pelkoa kuin uskallusta. Mutta hänen puheensa ilmoitti kuitenkin lempeyttä, vaikka samassa silminnähtävää, syvää surua. Hän tiedusteli heiltä kaikkia, mitä heillä olisi kerrottavana hänen harhatielle eksyneen, ajattelemattoman puolisonsa viimeisestä kohtalosta. Hän lausui kiitollisuutensa siitä, että Katri ja harpputyttö, vaikka sen kautta itse vaaraan joutuivat, olivat yrittäneet pelastaa Rothsayn herttuaa tuosta kauheasta kuolemasta. Sitten hän käski heitä kanssansa kirkkoon tulemaan; ja päivällis-ajan tultua hän ojensi kumpaisellekin kätensä suudeltavaksi, jonka perästä salli heidän mennä omasta ravinnostaan huolta pitämään. Lähtiessä hän vielä lupasi molemmille, erittäin Katrille voimallisen turvansa, jonka tukena, niin hän sanoi, myös oli oleva itse Douglas'in kreivin suoja; ja se oli oleva muurina molempien nuorten naisten ympärillä, niin kauan kuin hän eli.

Tytöt, erottuaan leski-prinsessasta, söivät päivällisensä rouvan kammarineitsyitten kanssa, jotka syvässä surussansa osoittivat juhlallisuutta, mikä kokonaan masensi vilkkaan Franskalaisen kepeän sydämen ja myös teki Hanskurin Katrin luonteeltaan jo yksivakaisemman käytöksen jäykäksi. Ystävykset, siksihän heitä nyt hyvin sopi sanoa, siis olivat iloiset, kun viimein pääsivät noiden korkean rouvan palvelijain seurasta; nämät myös puolestaan, jotka kaikki olivat aatelis-sukua ja katsoivat porvarin tyttären sekä maatakuljeksivan harpputytön jokseenkin sopimattomiksi kumppaleiksi itselleen, ilolla näkivät niiden lähtevän kävelylle luostarin ympäristöön. Huoneen toisella puolella levisi pieni puutarha pensaineen, hedelmäpuineen, ulottuen jyrkkään syvyyteen asti; siitä sen ainoasti eroitti kallion reunalle rakennettu muuri, niin matala, että silmä helposti saattoi mitata syvyyttä sen juurella ja katsella tuolla alhaalla taistelevia vesiä, jotka vaahdoten, pauhaten ja raivoten vyöryivät sulkunsa yli.

Perth'in kaupungin Kaunotar ja hänen kumppalinsa hiljakseen kävelivät tämän muurin sisäpuolitse kiertelevää polkua pitkin, ihaellen kaunista näkö-alaa ja arvellen itsekseen, kuinka ihana se vasta mahtoi olla silloin, kun kesä oli verhonnut kaikki puut lehtivaipallaan. Jonkun aikaa katselivat he tätä kaikkea ääneti. Mutta viimein harpputytön iloinen, rohkea sydän kohosi kaikkein noiden vaikeitten seikkain yli, joissa he olivat olleet ja aina vielä olivat.

"Vieläkö Falkland'in kauhistukset, kaunis ystäväni, yhä masentavat sinun mieltäsi? Koeta vaan ne unhottaa, niinkuin minäkin teen. Me emme voi kepeästi kepsuttaa elämän polkua myöten, jos emme vaipastamme aina taas pudista pois siihen tulleita sadepisaroiita".

"Niitä kauhistuksia en voi ikinä unhoittaa", vastasi Katri. "Mutta tätä nykyä olenkin huolissani isäni turvallisuudesta; enkä myös voi olla muistamatta, kuinka suuri joukko urhoollisia miehiä par'-aikaa on surmaansa saamassa, ainoasti peninkulman päässä tai vähän enemmän meistä".

"Sinä tarkoitat tuota taistelua kuudenkymmenen valitun Vuorelaisen välillä, josta Douglas'in tallirenki meille kertoi? Sepä olisi näkö, jota runoniekana kelpaisi nähdä. Mutta hyi näitä minun akkamaisia silmiäni — ne eivät voi koskaan hämärtyä nähdä vastakkain välkähtäviä miekkoja. Mutta katsos — katsos tuonne, Katri! Tuo juokseva sanansaattaja varmaankin tuopi sanomia taistelusta".

"Luullakseni se on tuttu, joka tuossa niin huimasti juoksee", sanoi Katri. "Mutta jos se on se, jota luulen, niin mahtaa hänessä olla hurjia ajatuksia, jotka häntä niin vimmaiseen vauhtiin ovat ajaneet".

Heidän näin puhuessaan, karkulainen käänsi juoksunsa puutarhaan päin. Loviisan pikku koira juoksi hänelle vastaan, hiljaisesti haukkuen, mutta palautui jälleen kohta madellen, ja lymysi vinkuen omistajansa taakse. Sillä luontokappaleet sen huomaavat, kun hillitsemätön vimma hurjalla vauhdillaan ajaa ihmistä, eivätkä uskalla mennä sen tielle. Karkulainen, yhä vielä juosten samalla huimalla juoksulla, tuli nyt jo puutarhan sisään. Päänsä oli lakiton, hiukset pörhössä; hänen kallis nuttunsa sekä muut vaatteensa olivat nähtävästi äsken läpikastuneet vedessä. Hänen nahkaiset pieksunsa olivat monin paikoin revityt ja leikatut, ja jalkojen jäljissä näkyi verta. Hänen katsantonsa oli hurja, peloittava ja tulinen.

"Conachar", virkkoi Katri, kun nuorukainen yhä juoksi, nähtävästi näkemättä mitä oli hänen edessään, niinkuin jäneksienkin laita kuuluu olevan, koska koirat heitä kovasti ahdistavat. Mutta hän pysähtyi äkkiä, sen nimen kuultuaan.

"Conachar", sanoi Katri, "taikka oikeammin Eachin Mac-Ian — mitäs tämä tietää? — Onko Duheleclan'i jäänyt tappiolle?"

"Ne nimet, joilla tää tyttö minua mainitsee, olivat ennen minun nimeni", vastasi karkulainen, silmänräpäyksen aikaa ajateltuaan. "Niin, minua sanottiin Conachar'iksi, silloin kun olin onnellinen, ja Eachin'iksi, silloin kun olin mahtava. Mutta nyt ei minulla ole mitään nimeä, eikä ole enää semmoista clan'ia olemassakaan, jota mainitsit. Ja sinä olet hupsu tyttö, kun olemattomalle puhut olemattomista".

"Voi sinua onnetonta! — —"

"Ja miksi olisin sitten onneton, sanopas se?" huudahti nuorukainen. "Jos olenkin pelkuri ja konna, eikö pelkureilta ja konnilta juuri ole valta elementtein yli? — Enkö ole päässyt veden läpi, hukkumatta, ja enkö astunut maata, sen aukeamatta minua nielläkseen? Kuinkas siis kuoleman-alainen ihminen voisi estää, mitä olen päättänyt?"

"Voi, hän on hullu!" sanoi Katri. "Nouda kiireesti apua. Minulle hän ei tee pahaa; mutta suuresti pelkään, että hän on tekevä pahaa itselleen. Katsos kuinka hän tuijottelee alas tuohon pauhaavaan pyörteeseen!"

Harpputyttö riensi pois käskyä täyttämään; ja Conachar'in raivo näkyi viihtyvän hänen lähdettyään. "Katri", virkkoi nuorukainen, "nyt kun tuo on lähtenyt, voin sanoa, että sinut tunnen — minä tiedän myös että rakastat rauhaa ja vihaat sotaa. Mutta kuules — mieluummin kuin että olisin sivaltanut vihollistani, olen luopunut kaikesta, mikä miehellä on rakkainta — minulta on mennyt kunnia, mennyt hyvä maine, menneet ystäväni" — hän peitti kasvonsa käsillään — "ja semmoiset ystävät! — Voi! heidän rakkautensa oli vielä suurempi vaimonkin rakkautta! — Miksikä peittäisin kyyneleitäni? — Kaikki tietävät häpeäni — kaikki myös nähkööt suruni. Niin, kaikki saakoot sen nähdä, mutta kukapa minua surkuttelisi? — Katri, kun tuossa hullun tavoin juoksin laaksoa myöten, miehet niinkuin vaimotkin jälkeeni huusivat häpeää! — Kerjäläisenkin, jolle viskasin almun, että edes hänen siunauksensa saisin, nakkasi sen inholla takaisin, lisäten kirouksen pelkurille! Jokainen helisevä kirkonkellokin soi: 'Häpeä tuolle kunniattomalle koiralle!' Järjettömät elukat myyivät ja määkivät — tuima tuuli vinkui ja vonkui — vedet pauhasivat ja peuhasivat — ja niistä kaikista vaan kuuluisi: 'häpeä pelkurille!' — Nuot yhdeksän uskollista urhoa yhä vainoovat minua; he huutavat heikolla äänellä: 'Sivalla yksi kerta vaan ja kosta meitä, jotka kaikki menimme kuolemaan sinun puolestas!'"

Onnettoman nuorukaisen puhuessa näitä raivoisia sanoja, tuntui risahdus pensaissa. "Ei ole muuta kuin yksi tie!" huusi hän, hypäten ylös muurille, ja samassa pelolla katsahdun pensaikkoon päin, jossa pari, kolme palvelijaa oli hiivimässä likemmäksi, ottaaksensa häntä kiinni. Mutta kun hän näki ihmisen tulevan pensaan peitosta näkyviin, heilahdutti hän käsiään hurjasti päänsä yli, huusi: "Kuoloon Eachin'in puolesta!" ja hyppäsi kallion reunalta pauhaavaan koskeen alas.

Tarpeeton on sanoa, että ainoasti ohdakkeen untuvat olisivat voineet jäädä mäsäksi rutistumatta tämmöisessä putouksessa. Mutta joki oli tulvillaan eikä tuonut onnettoman nuorukaisen tähteitä koskaan näkyviin. Erilaiset tarut ovat kuitenkin mikä milläkin tavalla jatkaneet kertomusta hänestä. Toiset uskoivat Duheleclan'in nuoren päällikön päässeensä eheänä rantaan, paljon alempana Camsien koskea. Sen perästä hän, vaeltaessansa epätoivoisena Rannochin erämaassa, oli tavannut Klemetti-isän, joka mainitussa erämaassa asui erakkona, Culdee-ukon sääntöin mukaan. Siellä hän kuuluu kääntäneen epätoivoisen, katuvaan Conachar'in, joka sitten asui erakon majassa, ottaen osaa hänen rukouksiinsa sekä puutteisiinsa, siksi kun kuolema heidät molemmat, kunkin vuorostaan, korjasi.

Toinen kummempi tarina kertoo, *Daione Shie'itten* eli keijukaisväen pelastaneen hänet kuolemasta; Conachar'in sanotaan sitten jatkaneen vaellustaan metsiä ja erämaita pitkin, aseilla varustettuna

munaisten Vuorelaisten tavalla, mutta pitäen miekkansa vasemmassa kädessä. Hänen haamunsa ilmaantuu aina syvästi surullisena. Joskus se näkyy tahtovan käydä matkalaisen kimppeun; mutta jos tämä pelottomasti vastarintaan ryhtyy, hän aina pakenee. Nämät tarut ovat saaneet alkunsa kahdesta omituisesta seikasta hänen historiassaan: hänen osoittamastaan pelkuriudesta sekä hänen itsemurhastansa — joita molempia seikkoja ei ole liioin koskaan kuultu muista Vuorelais-päälliköistä.

Simo Hanskuri piti huolta siitä, että hänen ystävänsä Heikki hyvin kuljetettiin hänen omaan kotiinsa Curfew-kadun varrella hoidettavaksi; ja kun hän sitten samana iltana tuli Camsiehen, tapasi hän tyttärensä kovassa kuumetaudissa, joka oli seuraus noista äsken nähdyistä kauhistuksista, erittäin hänen kasvinkumppalinsa hirveästä lopusta. Harpputyttö hoiti Katria rakkautensa voimalla hyvin huolellisesti ja valppaasti; ja hanskuri lupasi, ettei suinkaan tulisi aihetta häntä syyttää, jos Loviisa ikinä enää otti harppunsa soittaakseen, muitten kuin omaksi huvikseen.

Joku aika kului, ennenkuin Simo-ukko uskalsi tyttärelleen kertoa Heikin viimeisistä sankartöistä sekä pahoista haavoista; ja hän pyysi parhaimman mukaan vetää esiin sitä seikkaa, että uskollinen rakastaja oli mieluummin hylännyt sekä korkean arvon että rikkauden, kuin että olisi oikein ruvennut soturin virkaan ja Douglas'in seuralaiseksi. Katri huokasi syvään ja pudisti päätään, kun kuuli kertomuksen tuosta verisestä Palmusunnuntaista North-Inch-kankaalla. Mutta luultavasti hän oli tullut siihen päätökseen, että harva mies vaan voi sivistyksessä ja valistuksessa kohota oman aikakautensa yli, ja että niinä rauta-aikoina, joina heidän oli elettävä, Heikki Sepän kaltainen huimapäinen, yli reunain paisuvakin uljuus toki oli parempi sitä heikkoutta, joka viimein oli Conachar'in turmioon saattanut. Jos hänellä vielä lienee ollut jonkunlaisia epäilemisiä siinä suhteessa, niin ne kuitenkin haihtuivat Heikin rukoilemisten kautta kun palannut terveys jälleen salli hänen itse puhua puolestansa.

"Oikein minua hävettää sitä sanoa, Katri; vaan ovatpa nyt, kun ovatkin, kaikki tappelutuumat aivan inhoksi minulle. Tuolla viimeisellä tanterellani sain nähdä verta niin yltäkyllin, että tiikerikin olisi kylläiseksi tullut. Senvuoksi olen nyt päättänyt ripustaa miekkani seinälle, enkä aio sitä enää ottaa alas muuten, kuin jos olisi tapeltava Skotlannin vihollisia vastaan".

"Ja jos Skotlanti sitä vaatisi", vastasi Katri, "minä silloin omin käsin vyöttäisin sen vyöllesi".

"Ja, Katti", lisäsi iloinen hanskuri, "me maksamme runsaasti sielumessuja niiden hyväksi, jotka Heikin miekan kautta ovat surmansa saaneet. Ja sillä keinoin ei saada ainoasti omaatuntoamme viihdytetyksi, vaan myös päästään jälleen sovintoon kirkon kanssa".

"Siksi tarpeeksi, isä-kulta", vastasi Katri, "sopii käyttää tuon ilkiön Dwining'in aarteet. Hän on lahjoittanut ne minulle, mutta ettehän te, arvaan ma, huoline panna hänen häijyjä verirahojansa omain rehellisten säästöjenne sekaan!"

"Yhtä vähän kuin tahtoisin tuoda ruton talooni", sanoi lujamielinen hanskuri.

Ilkeän apteekkarin aarteet siis jaettiin kaupungin neljälle luostarille, eikä sitten enää kuulunut koskaan vähintä epäluulon vivahdustakaan Simo ukon taikka hänen tyttärensä oikea-uskoisuudesta.

Heikki ja Katri vihittiin neljä kuukautta North-Inch'in tappelun perästä, eivätkä ole hanskurein sekä vasaramiesten ammattikunnat ikinä niin sievästi tepastelleet miekkatanssissa, kuin silloin Perth'in kaupungin uljaimman porvarin sekä kauniimman tytön häissä. Kymmenen kuukautta myöhemmin makasi pulska poikanen pehmoisessa kätkyessä, ja Loviisa häntä heijaeli, laulaen:

Sinilakki sa,
Uros rohkea j.n.e.

Myös on vielä pojan kummienkin nimet säilyneet muistossa. Ne olivat "Korkea ja mahtava herra, herra Archibald Douglas'in kreivi, kunnian-arvoinen ja kelpo Ritari Patrik Charteris, Kinfauns'in Herra, ja armollinen Prinsessa Margareeta, kuninkaallisen Korkeuden, Rothsayn Herttuan, Taavetti-vainajan leski". Tällöisen suojan alla voi suku pian kohota arvossa; ja useammat Skotlannin parhaista suvuista, varsinkin Perth'in läänissä, ja monet sodassa tai rauhantoimissa kuuluisat miehet ylpeilevät siitä, että *gow chrom* sekä Perth'in kaupungin Kaunotar ovat heidän esivanhempansa.

VIITSELITYKSET:

[1] Skotlannin vanha nimi.

[2] Vuorelais-heimoille.

[3] Britannian saarella tavallinen juhla, jolloin nuoret pojat ja tytöt keskenään antavat toisilleen lahjoja ja rakentavat siksi vuodeksi jonkunlaisia ystävyysliittoja.

[4] Ihmiset silloin katsoivat katuvarren seinäpuolta kunniallisemmaksi.

[5] Sepän.

[6] Bruce oli jo epätoivoissaan päättänyt luopua turhista taisteluistaan Englantia vastaan, joka oli Skotlannin allensa kukistanut. Mutta nähtyänsä kuinka hämähäkki, monta kertaa turhaan yritettyänsä, viimein kuitenkin sai kiivetyksi ylös heinää myöten, sai hän uutta rohkeutta ja vapautti maansa.

[7] Englantilaisten.

[8] Vuorelaisten haukkumanimi.

[9] Vuorelaisilla oli aina ruudulliset vaatekankaat.

[10] Rukous Neitsyt Maarian puoleen.

[11] Heimokunnassa.

[12] Rahan, jossa oli lampaan kuva.

[13] Crispinus oli suutarein suojeluspyhä.

[14] Skotlannin Vuorelaisten nimet tavallisesti alkavat tavulla *Mac* ja heidän heimolaistensa Irlantilaisten nimet O:lla.

[15] Vuorelaiset eivät pitäneet silloin pöksyjä.

[16] Douglas-suvun yleiseen tunnettu vaakuna.

[17] Vuorelaisten puku.

[18] Drummondiksi sanottiin silloin Skotlannin yhtä aluksen lajia, ja Drummond taas oli mahtava suku siellä. Heikki laski leikkiä, ollen ne sekoittavinaan.

[19] Pikku sivukappeli, johon kirkon pannaan julistetut päästettiin jumalanpalveluksen aikana, koska heillä ei ollut lupa itse kirkkoon tulla.

[20] Brandaneiksi sanottiin Bute-saaren asukkaita, jotka olivat Stuart-suvun yksityisiä alustalaisia.

[21] Vuorelaiset käyttivät arpakapulana ristiinsidottuja palavia puita.

[22] Romalaisilla lemmen jumalatar sekä sodan jumala.

[23] Talonpojat olivat nousseet herraansa vastaan.

[24] Englantilaisten.

[25] Ulkopuolella aviota.

[26] Siksi sanottiin vieraat miehet kahdentaisteluissa, sen vuoksi kun heillä oli valkoiset sauvat kädessä.

[27] Hän on voimakkaalla kädellään pitävä leikkiään Englannin puutarhoissa.

[28] Neuvoskunta.

[29] Tätä koetusta luultiin luotettavaksi totuuden ilmoittamiseksi ja käytettiin todistuskeinona vielä lopulla 17:ttä vuosisataa.

[30] Taavetti II:n kaunis jalkavaimo.

[31] Sananlasku ritarin sukunimestä sillä *charter* merkitsee karttaa eli etuuskirjaa.

[32] Ballough gaelin kielellä joenniska.

[33] Piti kulkea kolme kertaa myöten päivää s.o. oikeasta vasemmalle ruumiin ympäri.

[34] Vanhaa, Skotlannin soista löytyvää, pihkaisuutensa vuoksi soihduksi erittäin kelpaavaa puuta.

[35] Englantilaiset.

[36] Paikka, missä Douglas ennen oli saanut suuren voiton Englantilaisista.

[37] S.o. "Parempi olla ulkona kuin kamarissa".

[38] Skotlantilaisilla oli siniset lakit.

[39] Jo tuli viimeinen päivä.

[40] Houghman-stairs, missä Vuorelaisia kerran pahasti teloitettiin.

End of Project Gutenberg's Perth'in kaupungin kaunotar, by Walter Scott

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PERTH'IN KAUPUNGIN KAUNOTAR ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the

terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90

days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.